

Cod. lat.
8201

Cod. c. pict. 9

Cimel. 171.

Steine	äußere	Einfassung	4
	innere	"	38
	in Mitte	"	3
			45

Sept. 1958 nur 37 Steine
Jäckel

3.

He reliquie in hoc libro sunt recondite.
De spinea corona xpi. De lapide dni. De presepio dni. De lapide in quo crux xpi fuit. De ossibus in lapide diuersis. De leum sancte Marie. Aplorum. De baculo sci petri. De cruce s. Andree. Bartholomei apli. Martirum. De decem milium militum et martirum. Bonifacij mris. Magni mris. Sauini epi et mris. Confessorum. Anastasij epi. De costa s. Bndicti. De costa s. Vitonis. Virginum. De cilicio s. magdalene. Katherine v. et mris. Barbare v. Dorothee v. Ursule v. Undecim milium v. De uestimento Anne. s. Agnetis. Clementie v. Corone v. et mris. Aufrede v. et mris. Preclare v. Uerene v. Floriane v. Valerie virginis.

Christi milleno C quatuor anno quindeno
Abbas hic petrus uuiamie celico fretus
Ctuias ad honorem xpi matrisque decorem
Michahelis angli nostri pris et Benedicti
Hunc scribi iussit librum cui propicius sit
Deus. decentiu pictura discolorari.
Insignem gemmis reliquijs quoque sanctis
Dunenā sceleris tempus salubreque dierū
Que ds sit dicet penas tectus ut tutus inter
Cuius libri decor legentis aperiat cor.
Ut que sunt sursum per celestem sapiat cum
Librum tollentem anathematis xpe torrentem
Iudeas haurire iehenneque flammas in ire.

1415

ad Pez Thes. anecd. I p. XLIX

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

Ad Abbatiam Mellicensem

Incipit ewangelium · Secundum matheum ·
Liber generacionis ihū xpī · filii dauid · filii abra
ham · Abraham genuit yſaac · yſaac autē genuit
iacob · Iacob autē genuit iudā et frēs eius Iudas
autem genuit phares et zara de thamar · Phares aūt
genuit eſrom : eſrom autem genuit aram · Aram aūt
genuit aminadab · aminadab autem genuit naa
ſon · Naaſon autē genuit ſalmon · Salmon autem
genuit booz de rachab · Booz autē genuit obed ex ruth · Obed autē
genuit ieſſe · Ieſſe autē genuit dauid regem · Dauid autē rex genuit ſa
lomonem ex ea que fuit urie · Salemon autē genuit roboam · Roboam
autē genuit abiam · abia autem genuit aſa · Aſa autē genuit ioſa
phat · Ioſaphat autem genuit ioram · Ioram autem genuit oziam · Ozias
autē genuit ioatham · Ioatham autē genuit achas · Achas autem
genuit ezechiam · ezechias autem genuit manaſen · Manaſes autem
genuit ammon · Ammon autem genuit ioſiam · Ioſias autē genuit
iechoniam et frēs eius : in tranſmigracione babylonis · Et post trāſ
migracionē babylonis : Iechonias genuit ſalathiel · Salathiel autē
genuit zorobabel · zorobabel autē genuit abiud · abiud autē
genuit eliachim · eliachim autē genuit azor · Azor autē genuit ſadoch
Sadoch autem genuit achim · achim autem genuit eliud · eliud aūt
genuit eleazar · Eleazar autē genuit mathan : Mathan autem
genuit iacob · Iacob autē genuit ioſeph uirū marie · De qua natus eſt
ihūs qui uocatur xpūs · Omnes ergo generaciones ab abraham
uſqz ad dauid generaciones xiiii · et a dauid uſqz ad tranſmigraci
onem babylonis : generaciones xiiii · et a tranſmigracione babylo
nis uſqz ad xpm generaciones xiiii · I · Xpi geneno autem ∴ gnacio
ſic erat cum eſſet deſponſata mater eius maria ioſeph · ante quā

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

conveniret inventa est in utero habens de spiritu sancto. Ioseph autem vir eius cum esset iustus et nollet eam
ea traducere: voluit occulte dimittere eam. Hec autem cogitante: ecce angelus domini in sompnis apparuit ei
dicens. Ioseph fili david: noli timere accipe mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum est:
de spiritu sancto est. pariet autem filium: et vocabis nomen eius ihesum. Ipse enim salvum faciet populum suum
a peccatis eorum. Hoc autem totum factum est. ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem.
Ecce virgo in utero habebit: et pariet filium: et vocabunt nomen eius emanuel. quod est interpre
tatum nobiscum deus. Exurgens autem ioseph de sompno fecit sicut precepit angelus domini. et acce
pit coniugem suam et non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum et vocavit nomen eius ihesum.
c. 2. Cum ergo natus esset ihesus in bethleem iude in diebus herodis regis. ecce magi ab oriente venerunt ·ii·
ierosolimam dicentes. Ubi est qui natus est rex iudeorum? Vidimus enim stellam eius in oriente. et
venimus adorare eum. Audiens autem herodes rex turbatus est: et omnis ierosolima cum illo. Et con
gregans omnes principes sacerdotum. et scribas populi. sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. At illi dix
erunt ei in bethleem iude. Sic enim scriptum est per prophetam. Et tu bethleem terra iuda nequaquam mini
eum ma es in principibus iuda. Ex te enim exiet dux. qui regat populum meum israel. Tunc herodes clam vocatis magis.
diligenter didicit ab eis tempus stelle. que apparuit eis. Et mittens illos in bethleem: dixit. Ite: et in
terrogate diligenter de puero. Et cum inveneritis renunciate michi. ut et ego veniens adorem eum.
Qui cum audissent regem abierunt. Et ecce stella quam viderant in oriente. antecedebat eos: usque dum
veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam gavisi sunt gaudio magno valde. Et in
trantes domum. invenerunt puerum cum maria matre eius. Et procidentes adoraverunt eum.
Et apertis thesauris suis. obtulerunt ei munera. aurum. thus. et mirram. Et responso accepto in som
nis ne redirent ad herodem per aliam viam reversi sunt in regionem suam. Qui cum recessissent.
ecce angelus domini apparuit in sompnis ioseph dicens. Surge et accipe puerum et matrem eius et fu
ge in egyptum. et esto ibi usque dum dicam tibi. Futurum est enim. ut herodes querat puerum ad per
dendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte: et secessit in egyptum: et erat ibi
usque ad obitum herodis. Ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex egypto vo
cavi filium meum. Tunc herodes videns quod illusus esset a magis. iratus est valde. Et mittens occi
dit pueros omnes qui erant in bethleem. et in omnibus finibus eius. a bimatu et infra. secundum tempus
quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per ieremiam prophetam dicentem. Vox in rama
multus audita est. ploratus et ululatus. Rachel plorans filios suos et noluit consolari. quia non sunt.
Defuncto autem herode: ecce angelus domini apparuit in sompnis ioseph in egypto dicens. Surge et
accipe puerum et matrem eius. et vade in terram israel. Defuncti sunt enim: qui querebant animam
pueri. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius: et venit in terram israel. Audiens autem quod
archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo: timuit illo ire. Et ammonitus in sompnis. secessit in
partes galylee. Et veniens habitavit in civitate: que vocatur nazareth. Ut adimpleretur quod
dictum est per prophetas. quoniam nazareus vocabitur. ·iii·
c. 3. In diebus autem illis: venit iohannes baptista predicans in deserto iudee et dicens. Penitentiam agite.
appropinquabit enim regnum celorum. Hic est enim de quo dictum est per ysaiam prophetam dicentem. Vox clama
ntis in deserto: parate viam domini: rectas facite semitas eius. Ipse autem iohannes habebat vestimentum
de pilis camelorum: et zonam pelliciam circa lumbos suos. Esca autem eius erat locuste: et mel silvestre.
Tunc exibat ad eum ierosolima: et omnis iudea: et omnis regio circa iordanem. Et baptizabantur
in iordane ab eo: confitentes peccata sua. Videns autem multos phariseorum et saduceorum venientes ad bap
tismum suum: dixit eis. Progenies viperarum: quis demonstravit vobis fugere a ventura ira? Facite
ergo: fructum dignum penitentie. et ne velitis dicere intra vos: patrem habemus abraham. Dico enim
vobis: quoniam potens est deus: de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis: ad radicem ar
boris posita est. Omnis enim arbor que non facit fructum bonum: excidetur. et in ignem mittetur. Ego
quidem vos baptizo in aqua: in penitentiam. Qui autem post me venturus est. fortior me est. cuius non
sum dignus calciamenta portare. Ipse vos baptizabit: in spiritu sancto et igne. Cuius ventilabrum in manu sua.
et permundabit aream suam: et congregabit triticum suum in horreum: paleas autem comburet igni in
extinguibili. Tunc venit ihesus a galylea in iordanem ad iohannem: ut baptizaretur ab eo. Iohannes
autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptizari: et tu venis ad me? Respondens autem
ihesus dixit ei. Sine modo. Sic enim decet nos implere: omnem iustitiam. Tunc dimisit eum. Bap
tizatus autem ihesus. confestim ascendit de aqua. Et ecce aperti sunt ei celi: et vidit spiritum dei descendentem sicut co
lumbam. et venientem super se. Et ecce vox de celis dicens. Hic est filius meus dilectus in quo michi complacui.
c. 4. Tunc ihesus ductus est in desertum a spiritu: ut temptaretur a dyabolo. Et cum ieiunasset .xl. diebus ·iiii·
et .xl. noctibus: postea esuriit. Et accedens temptator dixit ei. Si filius dei es: dic ut lapides
isti panes fiant. Qui respondens dixit. Scriptum est non in solo pane vivit homo: sed in omni verbo

quod procedit de ore dei· Tunc aſſumpſit eum dyabolus in ſc̄am ciuitatem: et ſtatuit eum ſupra pinnaculū tēp
li· et dixit ei· Si filius dei es· mitte te deorſum· Scriptum eſt enim· Quia angelis ſuis mandauit de te ⁊ in
manibus tollent te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum· Ait illi ihūs rurſum· Scriptum eſt: Nō
temptabis dn̄m d̄m tuū Iterum aſſumpſit eum dyabolus in montē excelſum ualde: ⁊ oſtendit ei omnia
regna mūdi: et gl̄iam eorū: ⁊ dixit illi· Hec omnia tibi dabo: ſi cadens adoraueris me· Tunc dixit ei ihūs
Uade ſathanas· Scriptum eſt enim· Dn̄m d̄m tuum adorabis: ⁊ illi ſoli ſerues· Tunc reliquit eum dy
abolus· Et ecce angeli acceſſerunt: ⁊ miniſtrabant ei·
Cum audiſſet ihūs quod iohēs traditus eſſet: ſeceſſit in galyleam· Et relicta ciuitate nazareth ue
nit et habitabat in capharnaū maritima: in finibus zabulon et neptalim Ut adimpleretur quod
dictum eſt: per eſayam ꝓphām· Terra zabulon· et terra neptalim uia maris trans iordanem galilee gencium
Populus qui ſedebat in tenebris: lucem uidit magnā· Et ſedentibus in regione umbre mortis: lux orta
eſt eis· Exinde cepit ihūs predicare: et dicere· Penitenciam agite: appropinquauit enim regnū celorū
Ambulans autem iuxta mare galylee: uidit duos frēs: ſymonem qui uocatur petrus: ⁊ andreā frēm
eius· mittentes rete in mare· Erant enim piſcatores· Et ait illis· Uenite poſt me: faciam uos fieri piſca
tores homī· At illi continuo relictis retibus ſecuti ſunt eum· Et procedens inde: uidit alios duos frēs· Iaco
bum zebedei et iohēm frēm eius in naui: cum zebedeo prē eorū: reficientes retia ſua· Et uocauit eos· illi
autem ſtatim relictis retibus et prē: ſecuti ſunt eum· Et circuiuit ihūs totam galileam docens in ſynago
gis eorū· Et predicans euāgliū regni· ⁊ ſanās omnem languorem: ⁊ omnem infirmitatem in ꝑplō· Et
abiit opinio eius in totam ſyriam· et obtulerunt ei omnes male habentes uariis languoribus ⁊ tormen
tis comprehenſos et qui demonia habebant· ⁊ lunaticos et paraliticos et curauit eos· Et ſecute ſunt eū
turbe multe: de galylea et decapoli et de ieroſolima ·et de iudea: et de trans iordane· ·v·
ihūs Uidens autem turbas aſcendit in montē· Et cum ſediſſet: acceſſerunt ad eum diſcipli eius· ⁊ aperiēs c. 5.
os ſuum docebat eos dicens· Bti pauperes ſpū: quō ipſorū eſt regnū celorū· Bti mites: quī ipī poſſi
ip̄i debunt terram· Bti qui lugent· quō conſolabuntur· Bti qui eſuriunt et ſitiunt iuſticiam· quō ipī ſatura
ip̄i buntur· Bti miſericordes quō miām conſequentur· Bti mūdo corde: quō ipī deum uidebunt· Bti paci
fici: quō filii dei uocabuntur· Bti qui ꝑſecucionem paciuntur ꝓpter iuſticiam: quō ipſorū eſt regnū celorū
hōies Bti eſtis cum maledixerint uobis et ꝑſecuti uos fuerint: ⁊ dixerint omne malum aduerſum uos: mē
cientes: ꝓpter me· Gaudete et exultate: quō merces uīa copioſa eſt in celis· Sic enim ꝑſecuti ſunt ꝓphās
qui fuerunt ante uos· Uos eſtis ſal terre· Quod ſi ſal euanuerit: in quo ſalietur: Ad nichilum ualet ultra: niſi ut mit ualet
tatur foras: et conculcetur ab hominibus· Uos eſtis lux mūdi· Non poteſt ciuitas abſcondi· ſupra montē
poſita· Neqꝫ accendunt lucernam et ponunt eam ſub medio: ſup candelabrum: ut luceat omnibus ſed
qui in domo ſunt· ſic luceat lux uīa coram homībꝫ: ut uideant uīa bona opa: et glificent prēm uēm
qui in celis ē· Nolite putare quī ueni ſoluere legem aut ꝓphās· non ueni ſoluere: ſed adimple
Amen quippe dico uobis· Donec tranſeat celum et terra· iota unum aut unus apex non preteribit a le
ge donec omnia fiant· Qui ergo ſoluerit unum de mandatis iſtis minimis: et docuerit ſic hōies minimus
uocabitur in regno celorū· Qui aūt fecerit et docuerit: hic magnus uocabitur in regno celorū· Dico uobꝫ
enim· quia niſi habundauerit iuſticia uīa pluſqꝫ ſcribarū et phariſeorū: non intrabitis in regnū celorū· Au
diſtis quia dictum eſt antiquis: non occides· Qui autem occiderit: reus erit iudicio· Ego aūt dico uo
bis: quia omnis qui iraſcitur frī ſuo ſine cauſa reus erit iudicio· Qui autem dixerit frī ſuo racha: reus
erit concilio· Qui autem dixerit fatue: reus erit gehenne ignis· Si ergo offers munus tuū ad al
tare: ⁊ ibi recordatus fueris· quia frater tuus habet aliquid aduerſum te· Relinque ibi munus tuū
ante altare: et uade prius reconciliare frī tuo· Et tunc ueniens: offeres munus tuum· Eſto conſen
ciens aduerſario tuo· dum es in uia cum eo· Ne forte tradat te aduerſarius iudici: et iudex tradat te
miniſtro et in carcerē mittaris· Amen dico tibi: non exies inde: donec reddas nouiſſimū quadrantē
Audiſtis quia dictum eſt antiquis: non mechaberis· Ego aūt dico uobis· Quō omnis qui uide
rit mulierem· ad concupiſcendum eam· iam mechatus eſt eam in corde ſuo· Quod ſi oculus
tuus dexter ſcandalizat te erue eum et proice abs te· Expedit enim tibi ut pereat unum menbro
rum tuorū· quam totum corpus tuum mittatur in gehennam et ſi dextra manus tua ſcandalizat
te abſcide eam ⁊ proice abs te· Expedit enim tibi ut ꝑeat unum menbrorū tuorū: quam totū corpus
tuum eat in gehennam· Dictum eſt autem· Quicumqꝫ dimiſerit uxorem ſuam: det illi libellū
repudii· Ego autē dico uobis· Quia omnis qui dimiſerit uxorem ſuā· excepta fornicacōis
cauſa: facit eam mechari· Et qui dimiſſam duxerit: adulterat· Iterum audiſtis quia dictū eſt
antiquis· Non ꝑiurabis: reddes autem dn̄o iuramenta tua· Ego autem dico uobis· Nō iura
re omnino· neqꝫ ꝑ celum quia thronus dei eſt· Neqꝫ ꝑ terram quia ſcabellum eſt pedum eius
Neqꝫ ꝑ ieroſolimā quia ciuitas eſt regis magni· Neqꝫ ꝑ caput tuum iurabis quia nō potes
unum capillum album facere: aut nigrum· Sit autem ſermo uēr: eſt· ē· Non· Non· Qđ

Quod autem his habundancius est: a malo est. Audistis quia dictum est: oculum pro oculo et
dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo
Sed si quis percusserit te in dexteram maxillam tuam: prebe illi et alteram. Et ei qui vult
tecum iudicio contendere et tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et quicumque te
angariaverit mille passus: vade cum illo alia duo. Qui petit a te da ei. Et volenti mutuari
a te: ne avertaris. Audistis quia dictum est: diliges proximum tuum: et odies inimicum tuum
Ego autem dico vobis. Diligite inimicos vestros: benefacite his qui oderunt vos. Et orate pro
persequentibus et calumpniantibus vos: ut sitis filii patris vestri qui in celis est. Qui solem suum
oriri facit super bonos et malos. et pluit super iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos di
ligunt: quam mercedem habebitis. nonne et publicani hoc faciunt et si salutaveritis fratres vestros
Nonne et ethnici hoc faciunt? Estote perfecti: sicut et pater vester celestis perfectus est. vi
c. 6. Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus ut videamini ab eis. Alioquin: merce
dem non habebitis apud patrem vestrum qui in celis est. Cum ergo facis elemosinam noli tuba
canere ante te: sicut hypocrite faciunt in synagogis et in vicis ut honorificentur ab hominibus. Amen
dico vobis: receperunt mercedem suam. Te autem faciente elemosinam: nesciat sinistra tua quid
faciat dextera tua: ut sit elemosina tua in abscondito et pater tuus qui videt in abscondito red
det tibi. Et cum oratis: non eritis sicut hypocrite qui amant in synagogis et in angulis platearum
stantes orare: ut videantur ab hominibus. Amen dico vobis. receperunt mercedem suam. Tu autem
cum oraveris intra in cubiculum tuum et clauso ostio ora patrem tuum in abscondito. Et pater tu
us qui videt in abscondito: reddet tibi. Orantes autem nolite multum loqui: sicut ethnici. Putant enim: quod
in multiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo assimilari eis. Scit enim pater vester quid opus sit vobis: ante
quam petatis eum. Sic ergo vos orabitis. Pater noster qui es in celis: sanctificetur nomen tuum. Veniat ad
regnum tuum. Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra. Panem nostrum supersubstantialem da nobis
hodie et dimitte nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in
temptationem. sed libera nos a malo. Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum dimittet et vobis
pater vester celestis debita vestra. Si autem non dimiseritis hominibus: nec pater vester dimittet peccata vestra. celestis
Cum autem ieiunatis: nolite fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim facies suas ut pare nobis
ant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis quia receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiu
nas: unge caput tuum et faciem tuam lava: ne videaris hominibus ieiunans: sed patri tuo qui est in abscon
so. Et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi
erugo et tinea demolitur: et ubi fures effodiunt et furantur. Thesaurizate autem vobis thesauros in
celo: ubi neque erugo neque tinea demolitur et ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi enim est thesau
rus tuus: ibi est et cor tuum. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si fuerit oculus tuus simplex: totum
corpus tuum lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit: totum corpus tuum tenebrosum erit
Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt: ipse tenebre quante erunt.
Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum odio habebit: et alterum diliget. Aut unum
sustinebit: et alterum contempnet. Non potestis deo servire et mamone. Ideo dico vobis. Ne
solliciti sitis anime vestre quid manducetis: neque corpori vestro quid induamini. Nonne anima plus est
quam esca et corpus plusquam vestimentum. Respicite volatilia celi: quoniam non serunt neque metunt neque
celestis congregant in horrea. et pater vester pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis. Quis autem vestrum
potest cogitans adicere ad staturam suam cubitum unum. Et de vestimento quid solliciti estis.
Considerate lilia agri quomodo crescunt non laborant neque nent. Dico autem vobis: quoniam nec salomon in
omni gloria sua coopertus est: sicut unum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum
vos mittitur deus sic vestit: quanto magis minime fidei. Nolite ergo esse solliciti dicentes: quid manducabi
mus: aut quid bibemus. aut quo operiemur. Hec enim omnia gentes inquirunt. Scit enim pater vester: quia his omnibus
indigetis. Querite ergo primum regnum dei et iusticiam eius et omnia hec adicientur vobis. Nolite ergo
c. 7. solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Sufficit diei malicia sua. Nolite iu vii
dicare: ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaveritis: iudicabimini. Et in qua mensura mensi fueri
tis remetietur vobis
Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: et trabem in oculo tuo non vides. Aut quomodo dicis fratri
tuo: Sine eiciam festucam de oculo tuo et ecce trabes est in oculo tuo. Hypocrita: eice primum trabem de o
culo tuo. Et tunc videbis eicere festucam de oculo fratris tui. Nolite dare sanctum canibus: neque mittatis marga
ritas vestras ante porcos. Ne forte conculcent eas pedibus suis: et conversi disrumpant vos. Petite et
dabitur vobis. Querite et invenietis. Pulsate et aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit: et qui
querit invenit: et pulsanti aperietur. Aut quis ex vobis homo quem si pecierit filius suus panem: numquid
lapidem porriget ei? Aut si piscem pecierit: numquid serpentem porriget ei? Si ergo vos cum sitis mali

data bonum

nostis bona dare filijs uestris quanto magis pater uester qui in celis est dabit spiritum bonum petentibus se. Omnia ergo que
cumque uultis ut faciant homines uobis: et uos facite eis. Hec enim lex est: et prophete.
Intrate per angustam portam: quia lata porta et spaciosa uia que ducit ad perdicionem: et multi sunt qui in
trant per eam. Quam angusta porta et arta uia que ducit ad uitam: et pauci sunt qui inueniunt eam. Atten
dite a falsis prophetis: qui ueniunt ad uos in uestimentis ouium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. A fructibus
eorum cognoscetis eos. Numquid colligunt de spinis uuas: aut de tribulis ficus? Sic omnis arbor bona fructus
bonos facit. Non potest arbor bona: fructus malos facere. neque arbor mala fructus bonos facere. Omnis ar
bor que non facit fructum bonum: excidetur et in ignem mittetur. Igitur ex fructibus eorum cognoscetis eos. — mala autem arbor fructus malos facit
Non omnis qui dicit michi domine: domine intrabit in regnum celorum. Sed qui facit uoluntatem patris mei qui in celis
est: ipse intrabit in regnum celorum. Multi dicent michi in illa die. Domine domine: nonne in nomine tuo prophetaui
mus: et in tuo nomine demonia eiecimus: et in tuo nomine uirtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis:
quia numquam noui uos. Discedite a me: qui operamini iniquitatem. Omnis ergo qui audit uerba mea hec et facit
ea: assimilabitur uiro sapienti qui edificauit domum suam supra petram. Et descendit pluuia et uenerunt flu
mina et flauerunt uenti: et irruerunt in domum illam: et non cecidit. Fundata enim erat supra petram. Et
omnis qui audit uerba mea hec et non facit ea. similis est uiro stulto: qui edificauit domum suam super arenam
Et descendit pluuia: et uenerunt flumina: et flauerunt uenti: et irruerunt in domum illam et cecidit: et
viij fuit ruina eius magna. Et factum est cum consummasset ihesus uerba hec: admirabantur turbe super doctrina — omnia
eius. Erat enim docens eos. sicut potestatem habens: et non sicut scribe eorum et pharisei
Cum autem descendisset de monte: secute sunt eum turbe multe. Et ecce leprosus ueniens. adorauit — c. 8.
eum dicens. Domine: si uis potes me mundare. Et extendens manum: tetigit eum ihesus dicens:
Uolo: mundare. Et confestim mundata est lepra eius. Et ait illi ihesus. Uide nemini dixeris: sed uade ostende
te sacerdoti: et offer munus quod precepit moyses in testimonium illis.
Cum autem introisset capharnaum. accessit ad eum centurio rogans eum et dicens. Domine: puer meus
iacet in domo paraliticus: et male torquetur. Et ait illi ihesus. Ego ueniam: et curabo eum. Et respon
dens centurio ait. Domine: non sum dignus ut intres sub tectum meum: sed tantum dic uerbo: et sanabitur
puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus: habens sub me milites et dico huic uade
et uadit. Et alij ueni. et uenit. Et seruo meo fac hoc et facit. Audiens autem ihesus miratus est: et sequen
tibus se dixit. Amen dico uobis: non inueni tantam fidem in israel. Dico autem uobis. quod multi ab oriente
et occidente uenient: et recumbent cum abraham et ysaac et iacob. in regno celorum. Filij autem regni eicientur
in tenebras exteriores: ibi erit fletus et stridor dencium. Et dixit ihesus centurioni. Uade: et sicut credidisti fiat
tibi. Et sanatus est puer in illa hora.
Et cum uenisset ihesus in domum petri: uidit socrum eius iacentem et febricitantem: et tetigit manum eius
et dimisit eam febris et surrexit: et ministrabat eis. Uespere autem facto: obtulerunt ei multos demonia
habentes. Et eiciebat spiritus uerbo: et omnes male habentes curauit. Ut adimpleretur quod dictum est: per
ysaiam prophetam dicentem. Ipse infirmitates nostras accepit et egrotaciones portauit. Uidens autem ihesus turbas
multas circa se iussit ire trans fretum
Et accedens unus scriba: ait illi. Magister: sequar te quocumque ieris. Et dicit ei ihesus. Uulpes foueas
habent: et uolucres celi nidos: filius autem hominis non habet: ubi caput reclinet. Alius autem de discipulis
pulis eius ait illi. Domine: permitte me primum ire: et sepelire patrem meum. Ihesus autem: ait illi. Seque
re me. Et dimitte mortuos sepelire mortuos suos. Et ascendente eo in nauiculam: secuti sunt eum discipuli
eius. Et ecce motus magnus factus est in mari: ita ut nauicula operiretur fluctibus. Erat autem illis uentus
contrarius. Ipse uero dormiebat. Et accesserunt et suscitauerunt eum dicentes. Domine: salua nos perimus
Et dicit eis. Quid timidi estis modice fidei? Tunc surgens imperauit uentis et mari: et facta est tranquillitas
magna. Porro homines: mirati sunt dicentes. Qualis est hic: quia uenti et mare obediunt ei. Et cum
uenisset trans fretum in regionem gerasenorum: occurrerunt ei duo habentes demonia. de monumentis ex
euntes seuimmis. ita ut nemo posset transire per uiam illam. Et ecce clamauerunt dicentes. Quid nobis
et tibi ihesu fili dei? Uenisti huc ante tempus torquere nos. Erat autem non longe ab illis: grex porcorum
multorum pascens. Demones autem rogabant eum dicentes. Si eicis nos mitte nos in gregem porcorum — illa
Et ait illis. Ite. At illi exeuntes: abierunt in porcos. Et ecce impetu abijt totus grex per preceps in mare: et
mortui sunt in aquis. Pastores autem: fugierunt. Et uenientes in ciuitatem nunciauerunt omnia: et de his
qui demonia habuerant. Et ecce tota ciuitas exijt obuiam ihesu: et uiso eo: rogabant ut transiret a fi
Et ascendens ihesus in nauiculam. transfretauit et uenit in ciuitatem suam. Et ecce ·ix· nibus eorum. — c. 9.
offerebant ei paraliticum: iacentem in lecto. Et uidens ihesus fidem illorum: dixit paralitico. Confide
fili: remittuntur tibi peccata tua. Et quidam de scribis dixerunt intra se. Hic blasphemat. Et cum uidisset
ihesus cogitaciones eorum: dixit. Ut quid cogitatis mala in cordibus uestris? Quid est facilius dicere:
dimittuntur tibi peccata. aut dicere surge et ambula? Ut sciatis autem: quia filius hominis habet potes

tatem in terra dimittendi peccata. Tunc ait paralytico. Surge: tolle lectum tuum: et uade in domum
tuam. Et surrexit: et abiit in domum suam. Uidentes autem turbe: timuerunt. Et glorificauerunt
deum: qui dedit potestatem talem hominibus. Et cum transiret inde ihesus: uidit hominem seden-
tem in teloneo: matheum nomine et ait illi. Sequere me. Et surgens: secutus est eum.
Et factum est discumbente eo in domo. ecce multi publicani: et peccatores uenientes discumbebant cum ihesu:
et discipulis eius. Et uidentes pharisei: dicebant discipulis eius. Quare cum publicanis et pecca-
toribus manducat magister uester? At ihesus audiens ait. Non est opus ualentibus medicus: sed male
habentibus. Euntes autem discite: quid est misericordiam uolo. et non sacrificium. Non enim ueni uocare iustos: sed peccatores
Tunc accesserunt ad eum discipuli iohannis: dicentes. Quare nos pharisei ieiunamus frequenter.
discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis ihesus. Numquid possunt filii sponsi lugere.
quamdiu cum illis est sponsus. Uenient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiu-
nabunt. Nemo autem immittit commissuram panni rudis in uestimentum uetus: tollit enim
plenitudinem eius a uestimento: et peior scissura fit. Neque mittunt uinum nouum: in utres ueteres.
Alioquin: rumpuntur utres: et uinum effunditur et utres pereunt. Sed uinum nouum in utres nouos
mittunt: et ambo conseruantur. Hec illo loquente ad eos ecce princeps unus accessit et adorabat
nō eum dicens. Filia mea modo defuncta est: sed ueni impone manum super eam: et uiuet. Et surgens
ihesus sequebatur eum: et discipuli eius. Et ecce mulier que sanguinis fluxum patiebatur duo-
decim annis: accessit retro: et tetigit fimbriam uestimenti eius. Dicebat enim intra se. Si tetigero tantum uestimentum eius: salua ero. At ihesus conuersus et uidens eam: dixit. Confide filia:
fides tua te saluam fecit. Et salua facta est mulier: ex illa hora. Et cum uenisset ihesus in domum principis: et uidisset tibicines: et turbam tumultuantem dixit. Recedite: non est enim mortua puella:
sed dormit. Et deridebant eum. Et cum eiecta esset turba. Intrauit et tenuit manum eius: et surrexit & dix puella surge
puella. Et exiit fama hec: in uniuersam terram illam
Et transeunte inde ihesu: secuti sunt eum duo ceci. clamantes et dicentes. Miserere nostri fili dauid
Cum autem uenisset domum: accesserunt ad eum ceci: et dicit eis ihesus. Creditis quia possum
hoc facere uobis? Dicunt ei. Utique domine. Tunc tetigit oculos eorum dicens. Secundum fidem uestram: fiat
uobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et comminatus est eis ihesus dicens. Uidete: ne quis sciat. Illi autem exeun-
tes: diffamauerunt eum in tota terra illa. Egressis autem illis. ecce obtulerunt ei hominem mutum: de-
monium habentem. Et eiecto demonio. locutus est mutus. Et mirate sunt turbe dicentes. Numquam appa-
ruit sic in israel. Pharisei autem dicebant. in principe demoniorum eicit demones. Et circuibat ihesus ciuita-
tes omnes: et castella: docens in synagogis eorum. Et predicans euangelium regni: et curans omnem lan-
guorem: et omnem infirmitatem. Uidens autem turbas misertus est eis. quia erant uexati et iacentes: sicut
oues non habentes pastorem
Tunc dicit discipulis suis. Messis quidem multa: operarii autem pauci. Rogate ergo dominum messis: ut
C. io eiciat operarios in messem suam. Et conuocatis duodecim discipulis suis. dedit illis potestatem spirituum
inmundorum ut eicerent eos. Et curarent omnem languorem: et omnem infirmitatem. Duodecim autem
apostolorum nomina sunt hec. Primus symon qui dicitur petrus: et andreas frater eius. Iacobus zebedei
et iohannes frater eius. philippus et Bartholomeus. Thomas et matheus publicanus. Et iacobus alphei
et Thadeus. Symon cananeus: et iudas scariothes qui tradidit eum.
Hos duodecim misit ihesus: precipiens eis dicens. In uiam gentium ne abieritis: et in ciuitates
samaritanorum ne intraueritis: sed potius ite ad oues: que perierunt domus israel. Euntes autem predi-
cate dicentes: quia appropinquabit regnum celorum. Infirmos curate: mortuos suscitate: leprosos mundate:
demones eicite. Gratis accepistis. gratis date. Nolite possidere aurum: neque argentum: neque pecuniam
in zonis uestris. Non peram in uia: neque duas tunicas: neque calciamenta: neque uirgam. Dignus est
enim operarius: cibo suo. In quamcumque ciuitatem aut castellum intraueritis: interrogate quis in ea
dignus sit: et ibi manete: donec exeatis. Intrantes autem in domum: salutate eam dicentes. Pax
illa huic domui. Et siquidem fuerit domus digna. ueniat pax uestra super eam. Si autem non fuerit dig-
na: pax uestra ad uos reuertetur. Et quicumque non receperit uos neque audierit sermones uestros:
exeuntes foras de domo. uel de ciuitate: excutite puluerem de pedibus uestris. Amen dico uobis: tolle-
rabilius erit terre sodomorum et gomorreorum in die iudicii quam illi ciuitati.
Ecce ego mitto uos: sicut oues in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes: et
simplices sicut columbe. Cauete autem ab hominibus. Tradent enim uos in conciliis: et in syna-
gogis suis. flagellabunt uos. et ad presides et ad reges ducemini propter me in testimonium illis et gen-
tibus. Cum autem tradent uos nolite cogitare quomodo aut quid loquamini. Dabitur enim uobis
in illa hora: quid loquamini. Non enim uos estis qui loquimini: sed spiritus patris uestri qui loquitur in uo-

bis· Tradet autem fr̄ fr̄em in mortem: et pr̄ filium· et insurgent filii in parentes: et morte eos afficient
Et eritis odio omnibus: propter nomen meum· Qui autem perseuerauit usq; in finem: hic saluus erit
Cum autem persequentur uos in ciuitate ista: fugite in aliam· Amen dico uobis: non consummabitis ciuita
tes isrl' donec ueniat filius hominis· Non est discipulus sup magistrum: nec seruus sup dn̄m suū· Suf
ficit discipulo: ut sit sicut magister eius· Et seruus sicut dn̄s eius· Si pr̄em familias beelzebub uocaue
runt· quanto magis domesticos eius: Ne ergo timueritis eos· Nichil enim opertum quod non reuelabitur:
et occultum quod non scietur· Quod dico uobis in tenebris: dicite in lumine: et quod in aure auditis: predi
cate super tecta· Et nolite timere eos qui occidunt corpus animā autem non possunt occidere· Sed potius
eum timete: qui potest et animam et corpus perdere in gehennam· Nonne duo passeres asse ueneunt
et unus ex illis non cadit sup terram sine pr̄e uro· Uestri autem et capilli capitis: omnes numerati sunt
Nolite ergo timere: multis passeribus meliores estis uos· Omnis ergo qui confitebitur me coram ho
minibus: confitebor et ego eum coram pr̄e meo: qui in celis est· Qui autem negauit me coram homib;
negabo et ego eum coram pr̄e meo qui in celis est· Nolite arbitrari quia uenerim pacem mittere in ter
ram: non ueni pacem mittere sed gladium· Ueni enim separe hominem adu̍sus pr̄em suum: et filiā
adu̍sus matrem suam: et nurum adu̍sus socrum suam: et inimici hominis domestici eius·

Qui amat pr̄em aut m̄rem plus q̄ me non est me dignus· Qui amat filium aut filiam sup me: non est
me dignus· Et qui non accipit crucem et sequitur me· non est me dignus· Qui inuenit animā suā
pdet illam· Et qui pdiderit animam suam ppt me: inueniet eam· Qui recipit uos me recipit· Et qui me re
cipit· recipit eum qui me misit· Qui recipit p̄pham in nomine p̄phe: mercedem p̄phe accipiet· Et qui recipit
iustum in nomine iusti mercedem iusti accipiet· Et quicumq; potum dederit uni ex minimis istis calicem a
que frigide· tantum in nomine discipuli· Amen dico uobis· non pdet mercedem suam· Et factū est cum c·xi·
consummasset ih̄s precipiens duodecim discipulis suis· Transiit inde: ut doceret et predicaret in ciuita
tibus eorum·

Iohannes autem cum audisset in uinculis opa xp̄i: mittens duos de discipulis suis: ait illi· Tu es q̄
uenturus es: an alium expectamus: Et respondens ih̄s ait illis· Euntes renunciate iohanni: que audi
tis: et uidistis: ceci uident: claudi ambulant· leprosi mundantur· Surdi audiunt mortui resurgunt·
paupes euangelizantur· Et btūs est qui non fuit scandalizatus in me· Illis autem abeuntibus: cepit
ih̄s dicere ad turbas de iohanne· Quid existis in desertum uidere arundinem uento agitatam: Sed
quid existis uidere hominem mollibus uestitum: Ecce qui mollibus uestiuntur: in domibus regum st̄
Sed quid existis uidere p̄pham: Etiam dico uobis: et plus q̄ p̄pham· Hic est enim de quo scriptum est
Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam: qui pparabit uiam tuam ante te· Amen dico uobis: nō
surrexit inter natos mulierum maior ioh̄e bapt̄· Qui autem minor est in regno celorum maior est illo· A di
ebus autem ioh̄is baptiste usq; nunc: regnum celorum uim patitur: et uiolenti rapiunt illud· Omnes
enim p̄phe et lex: usq; ad iohem p̄phetauerunt· Et si uultis scire· ip̄e est helias qui uenturus est· Qui h̄t
aures audiendi audiat

Cui autem similem estimabo generationem istam: Similis est pueris sedentibus in foro: qui clamā
tes coequalibus dicunt cecinimus uobis et non saltastis· Lamentauimus: et non planxistis· Ue
nit autem ioh̄es neq; manducans et bibens: et dicunt demonium habet· Uenit filius hominis mandu
cans et bibens et dicunt· Ecce homo uorax et potator uini: publicanorum et pccōrum amicus· Et iustificata
est sapiā: a filiis suis· Tunc cepit exprobrare ciuitatibus: in quibus facte sunt plurime uirtutes eius:
quia non egissent penitentiam· Ue tibi corozaim ue tibi bethsaida· Quia si in tyro et sydone f̄ce essent
uirtutes que f̄ce sunt in uobis: olim in cilicio et cinere penitentiam egissent· Uerumtamen dico uobis
Tyro et sydoni remissius erit in die iudicii quam uobis· Et tu capharnaum: numquid usq; in celum ex
altaberis: usq; in infernum descendes· Quia si in sodomis facte fuissent uirtutes: que sunt inte f̄ce
forte mansissent usq; in hanc diem· Uerumtamē dico uobis· Quia t̄re sodomorum remissius erit in die iu
dicii quā tibi· In illo tempe: respondens ih̄s dixit· Confiteor tibi pr̄ dn̄e celi et t̄re quia abscondisti hec
a sapientibus et prudentib; et reuelasti ea paruulis· Ita pr̄: qm̄ sic fuit placitum ante te· Omnia mich
tradita sunt: a pr̄e meo· Et nemo nouit filium· nisi pr̄· Neq; pr̄em quis nouit nisi filius· et cui uoluit
filius reuelare· Uenite ad me omnes qui laboratis et onerati estis: et ego reficiam uos· Tollite iugū
meum sup uos: et discite a me quia mitis sum: et humilis corde· Et inuenietis requiem animabus
uris· Iugum enim meum suaue est: et onus meum leue· ·xii·

In illo tempe: Abiit ih̄s sabbato p sata: discipli autem eius esurientes: ceperunt uellere spicas et
manducare· Pharisei uidentes autem: dixerunt ei· Ecce discipli tui faciunt: quod non licet eis fa
cere sabbatis· At ille dixit eis· Non legistis quid fecerit dauid quando esuriit et qui cum eo erāt
Quomodo intrauit in domum dei: et panes ppositionis comedit quos non licebat ei edere: neq;
hiis qui cum eo erant· nisi solis sacerdotibus: Aut non legistis in lege: quia sabbatis sacerdotes

in templo ſabbatum uiolant: et ſine crimine ſunt? Dico autem uobis: quia templo maior eſt hic. Si au
tem ſciretis quid eſt miſericordiam uolo et non ſacrificium: numquam condempnaſſetis innocentes. Dominus
eſt enim filius hominis: etiam ſabbati.
Et cum inde tranſiſſet uenit in ſynagogam eorum. Et ecce homo habens manum aridam: et interroga
bant eum dicentes. Si licet ſabbatis curare? ut accuſarent eum. Ipſe autem dixit illis. Quis erit
ex uobis homo qui habet ouem unam: et ſi ceciderit hec ſabbatis in foueam: nonne tenebit et leuabit
eam? Quanto magis melior eſt homo oue? Ita licet ſabbatis bene facere. Tunc ait homini. Exten
de manum tuam: et extendit. Et reſtituta eſt ſanitati: ſicut altera. Exeuntes autem phariſei: conſi
lium faciebant aduerſus eum quomodo eum perderent. Ihesus autem ſciens receſſit inde. Et ſecuti ſunt mul ÷ cū
ti: et curauit eos omnes. Et precepit eis: ne manifeſtum eum facerent. Ut adimpleretur quod dictum eſt
per yſaiam prophetam dicentem. Ecce puer meus quem elegi: dilectus meus: in quo bene complacuit anime
mee. Ponam ſpiritum meum ſuper eum: ⁊ iudicium gentibus nunciabit. Non contendet: neque clamabit
Neque audiet aliquis in plateis uocem eius. Harundinem quaſſatam non confringet: ⁊ linum fu
migans non extinguet. Donec eiciat ad uictoriam iudicium: ⁊ in nomine eius gentes ſperabunt.
Tunc oblatus eſt ei demonium habens cecus et mutus et curauit eum: ita ut loqueretur ⁊ uideret
Et ſtupebant omnes turbe: et dicebant. Numquid hic eſt filius dauid? Phariſei autem audien
tes dixerunt. Hic non eicit demones niſi in beelzebub principe demoniorum. Ihesus autem ſciens cogita
tiones eorum: dixit eis. Omne regnum diuiſum contra ſe deſolabitur: et omnis ciuitas uel domus
diuiſa contra ſe non ſtabit. Et ſi ſathanas ſathanam eicit aduerſus ſe diuiſus eſt: quomodo ſtabit
regnum eius? Et ſi ego in beelzebub eicio demones: filii ueſtri in quo eiciunt? Ideo ipſi iudices erunt
ueſtri. Si autem ego in ſpiritu dei eicio demones: igitur peruenit in uos regnum dei. Aut quomodo poteſt quiſ
quam intrare in domum fortis et uaſa eius diripere: niſi prius alligauerit fortem: et tunc domum
nō ÷ illius diripiet? Qui non eſt mecum contra me eſt. Et qui congregat mecum: ſpargit. Ideo dico uobis
Omne peccatum et blaſphemia remittetur hominibus: ſpiritus autem blaſphemie non remittetur. Et
quicumque dixerit uerbum contra filium hominis: remittetur ei. Qui autem dixerit contra ſpiritum ſanctum: ubū
non remittetur ei neque in hoc ſeculo neque in futuro. Aut facite arborem bonam: et fructum eius bo
num. Aut facite arborem malam: et fructum eius malum. Si quidem ex fructu arbor agnoſcitur. Proge
nies uiperarum: quomodo poteſtis bona loqui cum ſitis mali: ex habundantia enim cordis os loquitur.
Bonus homo de bono theſauro profert bona. Et malus homo de malo theſauro profert mala. Dico autem
uobis. Quoniam omne uerbum ocioſum quod locuti fuerint homines: reddent de eo rationem in die iudicii.
Ex uerbis enim tuis iuſtificaberis: et ex uerbis tuis condempnaberis.
Tunc reſponderunt ei quidam de ſcribis et phariſeis dicentes. Magiſter uolumus a te ſignum uidere.
Qui reſpondens ait illis. Generatio mala et adultera ſignum querit: ⁊ ſignum non dabitur ei niſi
ſignum ione prophete. Sicut enim ionas fuit in uentre ceti tribus diebus et tribus noctibus: ſic erit fi
lius hominis in corde terre tribus diebus et tribus noctibus. Viri niniuite ſurgent in iudicio cum ge
neratione iſta: et condempnabunt eam: quia penitentiam egerunt in predicatione ione. Et ecce pluſquam
ionas hic. Regina auſtri ſurget in iudicio cum generatione iſta: ⁊ condempnabit eam: quia uenit a finibus
terre audire ſapientiam ſalemonis: et ecce pluſquam ſalemon hic. Cum autem immundus ſpiritus exierit
ab homine: ambulat per loca arida: querit requiem et non inuenit. Tunc dicit. Reuertar in domum meam
unde exiui. Et ueniens: inuenit uacantem: ſcopis mundatam ⁊ ornatam. Tunc uadit et aſſumit ſeptem
alios ſpiritus ſecum nequiores ſe: et intrantes habitant ibi. Et fiunt nouiſſima hominis illius peiora
prioribus. Sic erit et generationi huic peſſime.
Adhuc eo loquente ad turbas: ecce mater eius et fratres ſtabant foris: querentes loqui ei. Dixit autem
ei quidam. Ecce mater tua et fratres tui foris ſtant: querentes te. At ipſe reſpondens: dicenti ſibi ait.
Que eſt mater mea: et qui ſunt fratres mei? Et extendens manum in diſcipulos ſuos dixit. Ecce mater
mea et fratres mei. Quicumque enim fecerit uoluntatem patris mei qui in celis eſt: ipſe meus et frater ⁊ ſoror ⁊ mater eſt. xiii.
C. 13. In illo tempore: exiens ihesus de domo ſedebat ſecus mare: et congregate ſunt ad eum turbe multe. Ita ut in
nauiculam aſcendens ſederet: et omnis turba ſtabat in litore. Et locutus eis multa in parabolis dicens ÷ eſt
Ecce exiit qui ſeminat: ſeminare ſemen ſuum. Et dum ſeminat: quedam ceciderunt ſecus uiam: ⁊ ue
nerunt uolucres et comederunt ea. Alia autem ceciderunt in petroſa: ubi non habebant terram mul
tam: et continuo exorta ſunt: quia non habebant altitudinem terre. Sole autem orto: eſtuauerunt
Et quia non habebant radicem aruerunt. Alia autem ceciderunt in ſpinas et creuerunt ſpine ⁊ ſuf
focauerunt ea. Alia autem ceciderunt in terram bonam: ⁊ dabant fructum: aliud centeſimum: aliud ſex
ageſimum: aliud triceſimum. Qui habet aures audiendi audiat. Et accedentes diſcipuli: dixerunt ei. Quare in
parabolis loqueris eis? Qui reſpondens ait illis. Quia uobis datum eſt noſſe miſteria regni celorum:
illis autem non eſt datum. Qui enim habet dabitur ei et habundabit. Qui autem non habet: ⁊ quod habet

et audiētes

auferetur ab eo. Ideo in parabolis loquor eis: quia videntes non vident: non audiunt: neq; intelligentes
intelligunt. Ut adimpleretur in eis prophetia ysaie dicens. Auditu audietis: et non intelligetis. Et viden
tes videbitis. et non videbitis. Incrassatum est enim cor populi huius: et auribus graviter audierunt:
et oculos suos clauserunt. Nequando videant oculis. et auribus audiant: et corde intelligant: et con
vertantur: et sanem eos. Vestri autem beati oculi quia vident. et aures vestre quia audiunt. Amen quippe dico
vobis. Quia multi prophete et iusti cupierunt videre que videtis: et non viderunt. Et audire que auditis: et nō
audierunt. Vos ergo audite parabolam seminantis. Omnis qui audit verbum regni et non intelligit:
venit malus. et rapit quod seminatū est in corde eius. Hic est: qui secus viam seminatus est. Qui autem
supra petrosa seminatus est: hic est qui verbum audit: et continuo cum gaudio accipit illud. Non habet autē
in se radicem: sed est temporalis. Facta autem tribulatione et persecutione propter verbum continuo scanda
lizatur. Qui autem seminatus in spinis: hic est qui verbum audit: et sollicitudo seculi istius: et fallacia
diviciarum suffocat verbum: et sine fructu efficitur. Qui vero in terram bonam seminatus est: hic ē qui au
dit verbum et intelligit: et fructum affert. et facit. Aliud quidem centesimum: aliud autem sexagesimū:
aliud vero tricesimum. Aliam parabolam proposuit illis dicens. Simile factum est regnū celorum:
homini qui seminavit bonum semen in agro suo. Cum autem dormirent homines: venit inimicus eius
et superseminavit zizania in medio tritici: et abiit. Cum autem crevisset herba: et fructum fecisset tunc appa
ruerunt et zizania. Accedentes autem servi patrisfamilias dixerunt ei. Domine: nonne bonum semen
seminasti in agro tuo: unde ergo habet zizania? Et ait illis. inimicus homo hoc fecit. Servi autē dixe
runt ei. Vis imus et colligimus ea? Et ait. Non. Ne forte colligentes zizania: eradicetis simul cum
eis et triticum. Sinite utraq; crescere: usq; ad messem: et in tempore messis: dicam messoribus. Colligite
primum zizania et alligate ea in fasciculos ad comburendum. Triticum autem: congregate in horreum meū.
Aliam parabolam proposuit eis dicens. Simile est regnum celorum grano synapis: quod accipiens homo:
seminavit in agro suo: quod minimū quidem est omnibus seminibus. Cum autem creverit: maius est omnibus
holeribus et fit arbor: ita ut volucres celi veniant et habitent in ramis eius. Aliam parabolam: locutus
est eis. Simile est regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in farine satis tribus:
donec fermentatum est totum. Hec omnia locutus est ihesus in parabolis ad turbas: et sine parabolis
non loquebatur eis ut adimpleretur quod dictum est per prophetam dicentem. Aperiam in parabolis os me
um: eructabo abscondita a constitutione mundi. Tunc dimissis turbis: venit in domū. Et accesserunt
ad eum discipuli eius: dicentes. Edissere nobis parabolam: zizaniorum agri. Qui respondens: ait.
Qui seminat bonum semen: est filius hominis. Ager autem: est mundus. Bonum vero semē:
hii sunt filii regni. zizania autem: filii sunt nequā. Inimicus autem qui seminat ea: est dyabolus.
Messis vero: consummatio seculi est. Messores autem: angeli sunt. Sicut ergo colliguntur zizania: et igni
comburuntur: sic erit in consummatione seculi. Mittet filius hominis angelos suos et colligent de regno
eius omnia scandala: et eos qui faciunt iniquitatem et mittent eos in caminū ignis: ibi erit fle
tus et stridor dentium. Tunc iusti fulgebunt sicut sol: in regno patris eorum. Qui habet aures audiendi: audi
at. Simile est regnum celorum thesauro abscondito in agro: quem qui invenit homo abscondit: et pre gaudio
illius vadit et vendit omnia que habet: et emit agrum illū. Iterum simile est regnū celorum homini negociatori:
querenti bonas margaritas. Inventa autē una preciosa margarita: abiit et vendidit omnia que habuit: et emit
eam. Iterum simile est regnum celorum sagene misse in mare: et ex omni genere piscium congreganti. Quam
cum impleta esset educentes: et secus litus sedentes: elegerunt bonos in vasa. malos autē foras miserūt.
Sic erit in consummatione seculi. Exibūt angeli: et separabunt malos de medio iustorum: et mittent eos in cami
nū ignis: ibi erit fletus et stridor dentiū. Intellexistis hec omnia? Dicunt ei. Etiā. Ait illis. Ideo omnis scriba
doctus in regno celorum: similis est homini patrifamilias. qui profert de thesauro suo: nova et vetera. Et factum ē cū
consummasset ihesus parabolas istas transiit inde. Et veniēs in patriam suam: docebat eos in synagogis eorum. ita
ut mirarentur: et dicerent. Unde huic sapientia hec: et virtutes? Nonne hic ē fabri filius? Nonne mater eius dr̄
maria? Et fratres eius iacobus et ioseph: et symon: et iudas? Et sorores eius. nonne omnes apud nos sunt?
Unde ergo huic omnia ista? Et scandalizabantur in eo. Ihesus autem: dixit eis. Non est propheta sine honore: nisi
in patria sua: et in domo sua. Et non fecit ibi virtutes multas: propter incredulitatem illorum. xiiij
In illo tempore: audivit herodes tetrarcha famam ihesu: et ait pueris suis. Hic est iohannes baptista. ipse surrexit C. 14.
a mortuis: et ideo virtutes operantur in eo. Herodes enim tenuit iohannem et alligavit eum: et posuit in car
cerem propter herodiadem uxorem fratris sui. Dicebat enim illi iohannes: non licet tibi habere eam. Et volens
illum occidere timuit populum: quia sicut prophetam eum habebant. Die autem natalis herodis: saltavit filia
herodiadis in medio et placuit herodi. Unde cum iuramento pollicitus est ei dare: quodcumq; postu
lasset ab eo. At illa premonita a matre sua: Da michi inquit hic in disco: caput iohannis baptiste. Et con
tristatus est rex. Propter iuramentū autē: et eos qui pariter recumbebant. iussit dari. Misitq;
et decollavit iohannem in carcere: et allatum est caput eius in disco: et datum est puelle: et tulit

matri sue. Et accedentes discipuli eius: tulerunt corpus: et sepelierunt illud. Et uenientes
nunciauerunt ihesu. Quod cum audisset ihesus secessit inde in nauicula: in locum desertum seorsum. Et cum
audissent turbe: secute sunt eum pedestres de ciuitatibus. Exiens uidit turbam multam: et misertus
est eius: et curauit languidos eorum. Uespere autem facto accesserunt ad eum discipuli eius: dicentes. De
sertus est locus: et hora iam preterijt. Dimitte turbas. ut euntes in castella: emant sibi escas. Ihesus
autem dixit eis. Non habent necesse ire: date illis uos manducare. Responderunt ei. Non habe
mus hic nisi quinque panes: et duos pisces. Qui ait eis. Afferte illos michi huc. Et cum iussisset
turbam discumbere super fenum: acceptis quinque panibus et duobus piscibus: aspiciens in celum
benedixit et fregit et dedit discipulis panes: discipuli autem turbis. Et manducauerunt omnes et sa
turati sunt. Et tulerunt reliquias: duodecim cophinos fragmentorum plenos. Manducancium autem
fuit numerus quinque milia uirorum exceptis mulieribus et paruulis. Et statim iussit discipulos
ascendere in nauiculam: et precedere eum transfretum: donec dimitteret turbas. Et dimissa turba
ascendit in montem solus orare. Uespere autem facto: solus erat ibi. Nauicula autem in medio mari iac
tabatur fluctibus: erat enim contrarius uentus. Quarta autem uigilia noctis: uenit ad eos am
bulans super mare. Et uidentes eum super mare ambulantem: turbati sunt dicentes: quia fantasma est.
Et pre timore: clamauerunt. Statimque ihesus: locutus est eis dicens. Habete fiduciam. Ego sum: nolite timere.
Respondens autem petrus dixit. Domine: si tu es: iube me uenire ad te super aquas. At ipse ait:
bat ueni. Et descendens de nauicula ambula super aquam: ut ueniret ad ihesum. Uidens uero uentum
ualidum: timuit. Et cum cepisset mergi: clamauit dicens. Domine: saluum me fac. Et continuo ihesus exten
dens manum apprehendit eum: et ait illi. Modice fidei quare dubitasti? Et cum ascendisset in nauiculam: ces
sauit uentus. Qui autem in nauicula erant: uenerunt et adorauerunt eum dicentes. Uere: filius
dei es. Et cum transfretassent uenerunt in terram genesar. Et cum cognouissent eum uiri loci illius:
miserunt in uniuersam regionem illam: et obtulerunt ei omnes male habentes: et rogabant eum ut
uel fimbriam uestimenti eius tangerent. Et quicumque tetigerunt: salui facti sunt. xv.
c. 15. Tunc accesserunt ad eum ab ierosolimis scribe et pharisei dicentes. Quare discipuli tui trans ÷ lauant
grediuntur tradicionem seniorum? Non enim ÷ manus suas: cum panem manducant. Ipse autem
respondens: ait illis. Quare et uos transgredimini mandatum dei: propter tradicionem uestram? Nam
deus dixit. Honora patrem et matrem: et qui maledixerit patri uel matri: morte moriatur. Uos autem dicitis:
quicumque dixerit patri uel matri munus quodcumque est ex me: tibi proderit: et non honorificauit patrem suum
aut matrem: et irritum fecistis mandatum dei propter tradicionem uestram. Ypocrite. bene prophetauit de uo
bis ysaias dicens. Populus hic labiis me honorat: cor autem eorum longe est a me. Sine causa autem co
lunt me docentes doctrinas et mandata hominum. Et conuocatis ad se turbis: dixit eis. Audite et intelligi
te. Non quod intrat in os. coinquinat hominem: sed quod procedit de ore: ÷ hoc coinquinat hominem. ÷ hoc
Tunc accedentes discipuli eius: dixerunt ei. Scis quia pharisei audito uerbo scandalizati sunt. At ille
respondens: ait. Omnis plantacio quam non plantauit pater meus celestis: eradicabitur. Sinite illos.
ceci sunt: duces cecorum. Cecus autem si ceco ducatum prestet: ambo in foueam cadunt. Respondens
autem petrus: dixit ei. Edissere nobis parabolam istam. At ille dixit. Adhuc uos sine intellectu
estis? Non intelligitis quia omne quod in os intrat in uentrem uadit: et in secessum emittitur.
Que autem procedunt de ore de corde exeunt: et ea coinquinant hominem. De corde enim exeunt
cogitaciones male. Homicidia: adulteria fornicaciones: furta: falsa testimonia. blasphemie
hec sunt que coinquinant hominem. Non lotis autem manibus manducare: non coinquinat
hominem. Et egressus inde ihesus: secessit in partes tyri: et sydonis. Et ecce mulier chananea: a finibus
illis egressa: clamauit ei dicens. Miserere mei domine fili dauid: filia mea male a demonio uexatur. Qui non
respondit ei uerbum. Et accedentes discipuli eius: rogabant eum dicentes. Dimitte eam: quia clamat
post nos. Ipse autem respondens ait. Non sum missus: nisi ad oues que perierunt domus israel. At
illa uenit: et adorauit eum dicens. Domine: adiuua me. Qui respondens ait. Non est bonum sumere
panem filiorum: et mittere canibus. At illa dixit. Etiam domine. Nam et catelli edunt de micis: que cadunt
de mensa dominorum suorum. Tunc respondens ihesus: ait illi. O mulier: magna est fides tua: fiat tibi sicut uis.
Et sanata est filia illius: ex illa hora. Et cum transisset inde ihesus: uenit secus mare galylee. Et as
cendens in montem: sedebat ibi. Et accesserunt ad eum turbe multe: habentes secum mutos: clau
dos cecos: debiles: et alios multos. Et proiecerunt eos ad pedes eius: et curauit eos: ita ut turbe
mirarentur uidentes mutos loquentes: claudos ambulantes: cecos uidentes. Et magnificabant
deum israel. Ihesus autem conuocatis discipulis suis dixit. Misereor turbe: quia triduo iam perseue
rant mecum: et non habent quod manducent. Et dimittere eos ieiunos nolo ne deficiant in uia.
Et dicunt ei discipuli. Unde ergo nobis in deserto panes tantos: ut saturemus turbam tantam?
Et ait illis ihesus. Quot panes habetis? At illi dixerunt septem: et paucos pisciculos. Et pre

cepit turbe: ut diſcumberent ſuper terram. Et accipiens ſeptem panes et piſces: gratias agens: fregit: et dedit
diſcipulis ſuis: et diſcipuli dederunt populo. Et comederunt omnes: et ſaturati ſunt. Et quod ſuperfuit de
fragmentis: tulerunt ſeptem ſportas plenas. Erant autem qui manducabant quatuor milia hominum
extra paruulos et mulieres. Et dimiſſa turba: aſcendit in nauiculam et venit in fines magedan. Et C. 16.
acceſſerunt ad eum phariſei: et ſaducei temptantes. rogauerunt eum: ut ſignum de celo oſtenderet eis
At ille reſpondens: ait eis. Facto veſpere: dicitis ſerenum erit: rubicundum eſt enim celum. Et ma
ne hodie tempeſtas: rutilat enim triſte celum. Faciem ergo celi diiudicare noſtis: ſigna autem temporum
non poteſtis. Generatio mala et adultera ſignum querit: et ſignum non dabitur ei: niſi ſignum ione
Et relictis illis abiit. Et cum veniſſent diſcipuli eius trans fretum: obliti ſunt panes accipere. Qui dixit illis
Intuemini: et cauete a fermento phariſeorum et ſaduceorum. At illi cogitabant inter ſe dicentes. quia panes non
accepimus. Sciens autem ihesus: dixit. Quid cogitatis inter vos modice fidei. quia panes non habetis
Non dum intelligitis neque recordamini. v. panum et quinque milia hominum: et quot cophinos ſumpſiſ
tis? Neque ſeptem panum et quatuor milia hominum et quot ſportas ſumpſiſtis? Quare non intelligi
tis: quia non de pane dixi vobis. cauete a fermento phariſeorum et ſaduceorum. Tunc intellexerunt: quia
non dixerit cauendum a fermento panum: ſed a doctrina phariſeorum et ſaduceorum. xvi.
Venit autem ihesus in partes ceſaree philippi: et interrogabat diſcipulos ſuos dicens. Quem dicunt ho
mines eſſe filium hominis? At illi dixerunt. Alii iohannem baptiſtam: alii autem heliam: alii vero
ieremiam aut vnum ex prophetis. Dicit illis ihesus. Vos autem quem me eſſe dicitis? Reſpondens ſimon petrus
dixit. Tu es chriſtus filius dei viui. Reſpondens autem ihesus dixit ei. Beatus es ſimon bariona: quia caro et
ſanguis non reuelauit tibi: ſed pater meus qui in celis eſt. Et ego dico tibi: quia tu es petrus: et ſuper hanc
petram: edificabo eccleſiam meam. Et porte inferi: non preualebunt aduerſus eam. et tibi dabo claues
regni celorum. Et quodcumque ligaueris ſuper terram: erit ligatum et in celis. Et quodcumque ſolueris ſuper terram:
erit ſolutum et in celis. Tunc precepit diſcipulis ſuis: ut nemini dicerent: quia ipſe eſſet ihesus chriſtus.
Exinde cepit ihesus oſtendere diſcipulis ſuis: quia oporteret eum ire iheroſolimam et multa pati a ſenioribus
et ſcribis: et principibus ſacerdotum: et occidi: et tertia die reſurgere. Et aſſumens eum petrus: cepit in
crepare illum dicens. Abſit a te domine: non erit tibi hoc. Qui conuerſus: dixit petro. Vade poſt me ſatha
nas ſcandalum es michi. Quia non ſapis ea que dei ſunt. ſed que hominum. Tunc ihesus dixit diſcipulis
ſuis. Siquis vult venire poſt me abneget ſemetipſum: et tollat crucem ſuam: et ſequatur me. Qui enim vo
luerit animam ſuam ſaluam facere: perdet eam. Qui enim perdiderit animam ſuam propter me. inueniet eam. Quid
enim prodeſt homini ſi mundum vniuerſum lucretur anime vero ſue detrimentum patiatur? Aut quam dabit
homo commutationem pro anima ſua. Filius enim hominis venturus eſt in gloria patris ſui cum angelis ſuis. Et tunc
reddet vnicuique: ſecundum opera eius. Amen dico vobis. Sunt quidam de hic ſtantibus qui non guſtabunt mortem.
donec videant filium hominis: venientem in regno ſuo xvii.
Et poſt dies ſex aſſumpſit ihesus petrum et iacobum et iohannem fratrem eius. et duxit illos in montem excelſum
ſeorſum: et transfiguratus eſt ante eos. Et reſplenduit facies eius ſicut ſol: veſtimenta autem eius
facta ſunt alba ſicut nix. Et ecce apparuit illis moyſes et helyas: cum eo loquentes. Reſpondens autem petrus:
dixit ad ihesum. Domine: bonum eſt nos hic eſſe ſi vis faciamus hic tria tabernacula. Tibi vnum moyſi vnum.
et helie vnum. adhuc eo loquente: ecce nubes lucida obumbrauit eos. Et ecce vox de nube dicens. Hic eſt fili
us meus dilectus: in quo michi bene complacuit: ipſum audite. Et audientes diſcipuli: ceciderunt in faciem ſuam
et timuerunt valde. Et acceſſit ihesus et tetigit eos: dixitque eis. Surgite et nolite timere. Leuantes autem
oculos ſuos: neminem viderunt niſi ſolum ihesum. Et deſcendentibus illis de monte: precepit illis ihesus dicens.
Nemini dixeritis viſionem donec filius hominis a mortuis reſurgat. Et interrogauerunt eum diſcipuli dicentes. Quid
ergo ſcribe dicunt quod heliam oportet primum venire. At ille reſpondens: ait eis. Helias quidem venturus eſt: et reſti
tuet omnia. Dico autem vobis. Quia helias iam venit: et non cognouerunt eum ſed fecerunt in eo quecumque vo
luerunt. Sic et filius hominis paſſurus eſt ab eis. Tunc intellexerunt diſcipuli: quia de iohanne baptiſta dixiſſet eis.
Et cum veniſſet ad turbam: acceſſit ad eum homo genibus prouolutus ante eum dicens. Domine miſerere filio
meo quia lunaticus eſt: et male patitur. Nam ſepe cadit in ignem: et crebro in aquam. Et obtuli eum diſci
pulis tuis: et non potuerunt curare eum. Reſpondens ihesus ait. O generatio incredula et peruerſa: quouſ
que ero vobiſcum: uſque quo patiar vos? Afferte huc illum ad me. Et increpauit illum illum ihesus: et exiit
ab eo demonium. Et curatus eſt puer ex illa hora. Tunc acceſſerunt diſcipuli ad ihesum ſecreto et dixerunt:
Quare nos non potuimus eicere illum? Dicit illis. Propter incredulitatem veſtram. Amen quippe dico vobis.
Si habueritis fidem ſicut granum ſinapis ⁘ et tranſibit. Et nichil impoſſibile erit vobis. Hoc genus non eicitur
niſi per orationem et ieiunium. Conuerſantibus autem eis in galilea: dixit illis ihesus. Filius hominis tradendus
eſt in manus hominum: et occident eum: et tertia die reſurget. Et contriſtati ſunt vehementer. Et cum
veniſſent capharnaum. acceſſerunt qui didragma accipiebant ad petrum et dixerunt ei. Magiſter veſter
non ſoluit didragma. Ait etiam. Et cum intraſſet in domum: preuenit eum ihesus dicens. Quid tibi videtur

didragma

⁘ et dicetis monti huic tranſi

symon? Reges terre a quibus accipiunt tributum vel censum a filiis suis: an ab alienis? Et ille dixit ab alienis
Dixit illi ihesus. Ergo liberi sunt filii. Ut autem non scandalizemus eos: vade ad mare. et mitte hamum: et
eum piscem qui primus ascenderit tolle. Et aperto ore eius: invenies staterem. Illum sumens: da eis pro me et te.
c. 18. In illa hora accesserunt discipuli ad ihesum: dicentes. Quis putas maior est in regno celorum?
Et advocans ihesus parvulum: statuit eum in medio eorum: et dixit. Amen dico vobis: nisi conversi fueritis:
et efficiamini sicut parvuli: non intrabitis in regnum celorum. Quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus
iste. hic est maior in regno celorum. Et qui susceperit unum parvulum talem in nomine meo. me suscepit. Qui autem
scandalizaverit unum de pusillis istis qui in me credunt: expedit ei ut suspendatur mola asinaria in col
lo eius: et demergatur in profundum maris. Ve mundo a scandalis. Necesse est enim: ut veniant scan
dala. Verumtamen ve homini per quem scandalum venit. Si autem manus tua vel pes tuus scandalizat te: abscin
de eum et proice abs te. Bonum tibi est ad vitam ingredi debilem vel claudum. quam duas manus vel duos pedes
habentem: mitti in ignem eternum. Et si oculus tuus scandalizat te: erue eum: et proice abs te. Bonum tibi est
unum oculum habentem in vitam intrare quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. Videte ne con
temptatis unum ex his pusillis. Dico enim vobis. Quia angeli eorum in celis semper vident faciem patris mei
qui in celis est. Venit enim filius hominis salvare quod perierat. Quid vobis videtur? si fuerint alicui. c. oves
si et erraverit una ex eis. nonne relinquet nonaginta novem in montibus: et vadit querere eam que erravit
Et si contigerit ut inveniat eam: amen di co vobis: quia gaudebit super eam magis quam super nonagin
ta que non erraverunt. Sic enim est volun tas ante patrem vestrum: qui in celis est: ut non pereat unus
de pusillis istis. Si peccaverit frater tuus in te: vade et corripe eum inter te et ipsum solum. Si te audierit: lucratus eris
fratrem tuum. Si autem non te audierit: adhibe tecum unum vel duos ut in ore duorum testium vel trium: stet omne ver
bum. Quod si non audierit eos: dic ecclesie. Si autem ecclesiam non audierit: sit tibi sicut ethnicus et publicanus
Amen dico vobis: quecumque alligaveritis super terram: erunt ligata et in celo. Et quecumque solveritis super terram:
erunt soluta et in celo. Iterum dico vobis. Quia si duo ex vobis consenserint. super terram de omni re quacumque
petierint: fiet illis a patre meo qui in celis est. Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo: ibi sum in medio
eorum. Tunc accedens petrus ad eum: dixit. Domine: quotiens peccabit in me frater meus. et dimittam ei usque septies?
Dicit illi ihesus. Non dico usque septies: sed usque septuagies septies. Ideo assimilatum est regnum celorum homini regi.
Servus suus et qui voluit rationem ponere [cum servis] oblatus est ei unus qui debebat decem milia talenta. Cum autem non haberet
posset tunc unde redderet: iussit eum dominus venundari: et uxorem eius: et filios: et omnia que habebat et reddi. Procidens
autem servus ille: orabat eum dicens. Patientiam habe in me: et omnia reddam tibi. Misertus est autem
dominus servi illius et dimisit eum: et debitum dimisit ei. Egressus autem servus ille: invenit unum de con
servis suis ille: invenit unum de conservis suis: qui debebat centum denarios. Et tenens: suffocabat
eum dicens. Redde quod debes. Et procidens conservus eius rogabat eum dicens. Patientiam habe in me.
tibi et omnia reddam. Ille autem noluit: sed abiit et misit eum in carcerem donec redderet universum debitum.
Videntes autem conservi eius que fiebant: contristati sunt valde. Et venerunt et narraverunt domino suo
que omnia facta fuerant. Tunc vocavit eum dominus suus et ait illi. Serve nequam omne debitum dimisi tibi
quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit et te misereri conservi tui: sicut et ego misertus tui sum? Et iratus
dominus eius tradidit eum tortoribus: quoadusque redderet universum debitum. Sic et pater meus celestis faciet
c. 19. vobis. si non remiseritis unusquisque fratri suo: de cordibus vestris. Et factum est cum consummasset ihesus ser
mones istos. migravit a galilea : et venit in fines iudee trans iordanem. Et secute sunt eum turbe mul
te. et curavit eos ibi. Et accesserunt ad eum pharisei: temptantes eum dicentes. Si licet homini dimit
tere uxorem suam: quacumque ex causa? Qui respondens: ait eis. Non legistis quia qui fecit ab initio hominem
masculum et feminam: fecit eos. Et dixit. Propter hoc dimittet homo patrem et matrem: et adherebit uxori
sue et erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo: sed una caro. Quod ergo deus coniunxit: homo
non separet. Dicunt illi. Quid ergo moyses mandavit dare libellum repudii: et dimittere? Ait illis. Quoniam mo
yses ad duritiam cordis vestri: permisit vobis dimittere uxores vestras. Ab initio autem non fuit sic. Dico autem
vobis quia quicumque dimiserit uxorem suam nisi ob fornicationem et aliam duxerit: mechatur. Dicunt ei
discipuli eius. Si ita est causa hominis cum uxore: non expedit nubere. Qui dixit. Non omnes capiunt
verbum istud. sed quibus datum est. Sunt enim eunuchi: qui de matris utero sic nati sunt. Et sunt eu
nuchi qui facti sunt ab hominibus: et sunt eunuchi qui se ipsos castraverunt: propter regnum celorum.
Qui potest capere capiat
Tunc oblati sunt ei parvuli. ut manus ei s imponeret: et oraret. Discipuli autem: increpabant eos
Ihesus vero: ait eis. Sinite parvulos: et nolite prohibere ad me venire. Talium est enim regnum eos
num celorum. Et cum imposuisset eis manus: abiit inde. Et ecce unus accedens: ait illi. Magister bone:
quid boni faciam. ut habeam vitam eternam. Qui dixit ei. Quid me interrogas de bono? Unus
est bonus deus. Si autem vis ad vitam ingredi: serva mandata. Dicit illi. Que? Ihesus autem
dixit. Non homicidium facies. non adulterabis: non facies furtum non falsum testimonium

dices · honora patrem et matrem · et diliges proximum tuum sicut teipsum · Dicit illi adolescens · Omnia
hec custodiui · quid adhuc michi deest? Ait illi ihesus · Si uis perfectus esse uade et uende omnia que ha
bes et da pauperibus · et habebis thesaurum in celo · et ueni sequere me · Cum autem audisset adoles
cens uerbum abiit tristis · Erat enim habens multas possessiones · Ihesus autem dixit discipulis suis
Amen dico uobis quia diues difficile intrabit in regnum celorum · Et iterum dico uobis · Facilius est came
lum per foramen acus transire · quam diuitem intrare in regnum celorum · Auditis autem hiis discipuli mirabantur valde
dicentes · Quis ergo poterit saluus esse? Aspiciens ihesus dixit · Apud homines hoc impossibile est · apud deum
omnia possibilia sunt · Tunc respondens petrus · dixit ei · Ecce nos reliquimus omnia · et secuti sumus te
Quid ergo erit nobis? Ihesus autem dixit illis · Amen dico uobis · quod uos qui secuti estis me in regenera
cione cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue · Sedebitis et uos super sedes duodecim · iudicantes du
odecim tribus israel · Et omnis qui reliquerit domum fratres uel · aut sorores · aut patrem aut matrem aut ux
orem aut filios · aut aut agros · propter meum nomen · centuplum accipiet · et uitam eternam possi
debit · Multi erunt autem primi nouissimi · et nouissimi primi · 77

xx

Simile est regnum celorum homini patrifamilias · qui exiit primo mane conducere operarios in uine
am suam · Conuencione autem facta cum operariis ex denario diurno · misit eos in uineam suam
Et egressus circa horam terciam · uidit alios stantes in foro ociosos · et illis dixit · Ite et uos in uineam meam
et quod iustum fuerit dabo uobis · Illi autem abierunt · Iterum autem exiit circa horam sextam
et nonam horam et fecit similiter · Circa undecimam horam uero exiit · et inuenit alios stantes et dixit
illis · Quid hic statis tota die ociosi? Dicunt ei · quia nemo nos conduxit · Dicit illis · Ite et uos in uineam meam
Cum sero autem factum esset · dicit dominus uinee procuratori suo · Voca operarios · et redde illis mercedem
Incipiens a nouissimis · usque ad primos · Cum uenissent ergo qui circa undecimam horam uenerant · accepe
runt singulos denarios · Et accipientes · murmurabant aduersus patremfamilias · dicentes · Hii nouissimi Venientes autem et primi arbitrati sunt quod plus essent accepturi · acceperunt autem et ipsi singulos denarios ·
una hora fecerunt · et pares illos nobis fecisti · qui portauimus pondus diei et estus? At ille respondens uni
eorum dixit · Amice · non facio tibi iniuriam · Nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est et
uade · Volo autem et huic nouissimo dare · sicut et tibi · Aut non licet michi quod uolo facere · an oculus
tuus nequam est · quia ego bonus sum · Sic erunt nouissimi primi · et primi nouissimi · Multi enim sunt uo
cati · pauci autem electi · Et ascendens ihesus iherosolimam · assumpsit xii · discipulos secreto et illis ait · Ecce ascendimus ihero
solimam et filius hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis · et condempnabunt eum morte
Et tradent eum gentibus ad illudendum · et flagellandum et crucifigendum et tercia die resurget ·
Tunc accessit ad eum mater filiorum zebedei · cum filiis suis · adorans et petens aliquid ab eo · Qui dixit ei
Quid uis? Ait illi · Dic ut sedeant hii duo filii mei unus ad dexteram tuam · et unus ad sinistram in regno
tuo · Respondens autem ihesus dixit · Nescitis quid petatis · Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum ·
Dicunt ei · possumus · Ait illis · Calicem meum quidem bibetis · sedere autem ad dexteram meam · et ad sinistram
non est meum dare uobis · sed quibus paratum est a patre meo · Et audientes · x · indignati sunt de duobus
fratribus · Ihesus autem uocauit eos ad se et ait · Scitis quia principes gencium dominantur eorum · et qui maiores
sunt potestatem exercent in eos · Non ita erit inter uos · Sed quicumque uoluerit inter uos maior fieri · sit
uester minister · Et qui uoluerit inter uos primus esse · erit uester seruus · Sicut filius hominis non uenit ministra
ri · sed ministrare · Et dare animam suam redempcionem pro multis · Et egredientibus illis ab iericho se
cute sunt eum turbe multe · Et ecce duo ceci sedentes secus uiam · audientes quia ihesus transiret clamaue
runt dicentes · Domine · miserere nostri fili dauid · Turba autem increpabat eos ut tacerent · At illi
magis clamabant dicentes · Domine · miserere nostri fili dauid · Et stetit ihesus et uocauit eos et ait · Quid
uultis ut faciam uobis? Dicunt illi domine · ut aperiantur oculi nostri · Misertus autem eorum ihesus · tetigit
oculos eorum · Et confestim uiderunt · et secuti sunt eum · 77

xxi

Et cum appropinquasset ierosolimis · et uenissent bethfage ad montem oliueti · Tunc ihesus misit
duos discipulos · dicens eis · Ite in castellum · quod contra uos est · et statim inuenietis asinam alli
gatam · et pullum cum ea · Soluite · et adducite michi · Et si quis uobis aliquid dixerit dicite quia dominus
hiis opus habet · et confestim dimittet eos · Hoc autem totum factum est · ut adimpleretur quod dictum est
per prophetam dicentem · Dicite filie syon ecce rex tuus uenit tibi mansuetus · et sedens super asinam
et pullum filium subiugalis · Euntes autem discipuli · fecerunt sicut precepit illis · Et adduxe
runt asinam et pullum · et imposuerunt super eos uestimenta sua · et eum desuper sedere fecerunt · Plu
rima autem turba strauerunt uestimenta sua in uia alii autem cedebant ramos de arboribus
et sternebant in uia · Turbe autem que precedebant · et que sequebantur clamabant dicentes · Osanna
fili dauid · benedictus qui uenit in nomine domini osanna in altissimis · Et cum intrasset ierosoli
mam commota est uniuersa ciuitas dicens · Quis est hic · Populi autem dicebant · hic est ihesus
propheta a nazareth galilee · Et intrauit ihesus in templum dei · et eiciebat omnes uendentes et
ementes in templo · et mensas nummulariorum · et cathedras uendencium columbas euertit

et dicit eis. Scriptum est: domus mea domus orationis uocabitur. Uos autem: fecistis illam speluncam latro
num. Et accesserunt ad eum ceci et claudi in templo et sanauit eos. Uidentes autem principes sacerdotum,
et scribe mirabilia que fecit: et pueros clamantes in templo et dicentes. Osanna filio dauid: indignati sunt
et dixerunt ei. Audis quid isti dicunt? Ihesus autem: dixit eis. Utique: numquam legistis. quia ex ore infan
tium et lactentium perfecisti laudem. Et relictis illis abiit foras extra ciuitatem in bethaniam ibique mansit + docebat
eos de regno dei. Mane autem reuertens in ciuitatem: esuriit. Et uidens fici arborem unam secus uiam uenit illos de
ad eam: nichil inuenit in ea nisi folia tantum. Et ait illi. Numquam ex te fructus nascatur in sem
piternum. Et arefacta est continuo ficulnea. Et uidentes discipuli: mirati sunt dicentes. Quomodo
continuo aruit? Respondens autem ihesus: ait eis. Amen dico uobis. Si habueritis fidem: et non he
sitaueritis: non solum de ficulnea facietis. sed et si monti huic dixeritis tolle et iacta te in mare fiet. Et
omnia quecumque pecieritis in oratione: credentes accipietis. Et cum uenisset in templum: accesserunt ad
eum docentem principes sacerdotum: et seniores populi dicentes. In qua potestate hec facis et quis tibi
dedit hanc potestatem? Respondens ihesus: dixit eis. Interrogabo uos et ego unum sermonem: quem
uobis si dixeritis michi: et ego dicam in qua potestate hec facio. Baptismus iohannis unde erat? e celo an
ex hominibus? At illi cogitabant inter se: dicentes. Si dixerimus e celo: dicet nobis: quare ergo
non credidistis illi? Si autem dixerimus ex hominibus timemus turbam. Omnes enim habebant
iohannem sicut prophetam. Et respondentes ihesu: dixerunt. Nescimus. Ait illis et ipse. Nec ego dico uobis
in qua potestate hec facio. Quid autem uobis uidetur? homo quidam habebat duos filios: et acce
dens ad primum dixit. fili uade hodie operare in uinea mea. Ille autem respondens: ait nolo. Postea autem
penitencia motus: abiit. Accedens autem ad alterum: dixit similiter. At ille respondens ait. Eo domine. Et non iuit.
Quis ex duobus fecit uoluntatem patris? Dicunt: primus. Dicit illis ihesus. Amen dico uobis. Quia publica
ni et meretrices precedunt uos in regno dei. Uenit autem iohannes ad uos in uia iusticie et non credidistis ei.
Publicani autem et meretrices crediderunt ei. Uos autem uidentes nec penitenciam habuistis. postea ut
crederetis ei. Aliam parabolam. Audite. Homo erat pater familias: qui plantauit uineam: et sepem ei
circumdedit et. Et fodit in ea torcular: et edificauit turrim et locauit eam agricolis: et peregre profectus est.
Cum autem tempus fructuum appropinquasset: misit seruos suos ad agricolas: ut acciperent fructus
eius. Et agricole apprehensis seruis eius: alium ceciderunt alium uero lapidauerunt. Iterum misit
alios seruos plures prioribus: et fecerunt illis similiter. Nouissime autem: misit ad eos filium dicens: ue
rebuntur filium meum. Agricole autem uidentes filium: dixerunt intra se. Hic est heres: uenite occida
mus eum: et habebimus hereditatem eius. Et apprehensum eum eiecerunt extra uineam et occiderunt.
Cum ergo uenerit dominus uinee: quid faciet agricolis illis? Aiunt illi. Malos male perdet: et uineam locabit sua
aliis agricolis qui reddant ei fructum temporibus suis. Dicit illis ihesus. Numquam legistis in
scripturis lapidem quem reprobauerunt edificantes. hic factus est in caput anguli? A domino factum
est istud: et est mirabile in oculis uestris. Ideo dico uobis: quia auferetur a uobis regnum celorum et da
bitur genti facienti fructus eius. Et qui ceciderit super lapidem istum: confringetur. Super quem
uero ceciderit conteret eum. Et cum audissent principes sacerdotum et pharisei parabolas eius: cognoue
runt quod de ipsis diceret. Et querentes eum tenere timuerunt turbas: quoniam sicut prophetam eum habebant.
Et respondens ihesus: dixit iterum in parabolis eis dicens. Simile factum est XXII.
regnum celorum homini regi: qui fecit nupcias filio suo. Et misit seruos suos uocare inuitatos
ad nupcias: et nolebant uenire. Iterum misit alios seruos dicens. Dicite inuitatis: ecce prandium
meum paraui. Tauri mei et altilia occisa sunt et omnia parata: uenite ad nupcias. Illi autem neglex
erunt. Et abierunt alius in uillam suam: alius ad negociacionem suam. Reliqui uero tenuerunt
seruos eius: et contumeliis affectos: occiderunt. Rex autem cum audisset iratus est. Et missis exercitibus
suis. perdidit homicidas illos: et ciuitatem illorum succendit. Tunc ait seruis suis. Nuptie quidem
parate sunt: sed qui inuitati erant: non fuerunt digni. Ite ergo ad exitus uiarum: et quoscumque
inueneritis. ad nupcias uocate. Et egressi serui eius in uias: congregauerunt omnes quos inuenerunt
malos et bonos: et implete sunt nuptie discumbencium. Intrauit autem rex ut uideret discumbentes.
et uidit ibi hominem non uestitum ueste nuptiali et ait illi. Amice: quomodo huc intrasti: non habens
uestem nuptialem? At ille obmutuit. Tunc dixit rex ministris. ligatis pedibus eius et manibus
mittite eum in tenebras exteriores ibi erit fletus et stridor dentium. Multi autem sunt uocati
pauci uero electi. Tunc abeuntes pharisei consilium inierunt: ut caperent eum in sermone. Et
mittunt ei discipulos suos: cum herodianis: dicentes. Magister scimus quia uerax es: et uiam dei
in ueritate doces. Et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum. Dic ergo
tibi nobis quid tibi uidetur. Licet censum dare cesari: an non. Cognita autem ihesus nequicia eorum.
ait. Quid me temptatis hypocrite? Ostendite michi numisma census. At illi obtulerunt
ei denarium. Et ait illis ihesus. Cuius est ymago hec et superscripcio? Dicunt ei: cesaris. Tunc

ait

ait illis. Reddite ergo que ſunt ceſaris ceſari: et que ſunt dei deo. Et audientes mirati ſunt. Et relicto
eo abierunt. In illo die acceſſerunt ad eum ſaducei: qui dicunt non eſſe reſurrectionem. Et interro
gauerunt eum dicentes. Magiſter moyſes dixit. ſiquis mortuus fuerit non habens filiũ: ut du
cat fr̄ eius uxorem illius: ⁊ ſuſcitet ſemen fr̄i ſuo. Erant autem apud nos ſeptem fr̄es. Et p̄mus uxo
re ducta defunctus eſt: et non habens ſemen: reliquit uxorem ſuam: fr̄i ſuo. Similiter ſecundus:
et tertius uſq; ad ſeptimũ. Nouiſſime autem om̄i: et mulier defuncta eſt. In reſurrectione ergo:
cuius erit de ſeptem uxor? Omnes enim habuerunt eam. Reſpondens autem ihc̄ ait illis. Er
ratis: neſcientes ſcripturas. neq; uirtutem dei. In reſurrectione enim: neq; nubent. neq; nubentur: ſz
ſunt ſicut angeli dei in celo. De reſurrectione mortuoꝝ non legiſtis: quod dictum eſt a deo dicente
nobis. Ego ſum deus abraham: et deus yſaac: et deus iacob. Non eſt deus mortuoꝝ: ſed uiuenci
um. Et audientes turbe. mirabantur in doctrina eius. Pharisei autem audientes. quod ſilenciũ
impoſuiſſet saduceis. conuenerunt in unum. Et interrogauit eum unus ex eis legis doctor. tep
tans eum. Magiſter quod eſt mandatum magnum in lege? Ait illi ihc̄. Diliges dn̄m deum
tuum ex toto corde tuo: ⁊ in tota anima tua: et in tota mente tua. Hoc eſt maximũ: et p̄mum mā
datum. Secundum autem: ſimile eſt huic. Diliges proximum tuum: ſicut te ipm̄. In his du
obus mandatis: uniuerſa lex pendet et p̄phe. Congregatis ergo phariſeis: interrogauit eos ihc̄
dicens. Quid uobis uidetur de xp̄o: cuius filius eſt? Dicunt ei: dauid. Ait illis. Quomō ergo dauid
in ſp̄u: uocat dn̄m eum dicens. Dixit dn̄s dn̄o meo: ſede a dextris meis. Donec ponam inimicos
tuos ſcabellum pedum tuoꝝ. Si ergo dauid uocat eum dn̄m: quomodo filius eius eſt? Et ne
mo poterat reſpondere ei uerbum: neq; auſus fuit quiſq̄ ex illa die eum amplius interrogare.
Tunc locutus eſt ihc̄ ad turbas: et ad diſcipulos ſuos dicens. xxiij.
Super cathedram moyſi: ſederunt ſcribe et phariſei. Omnia ergo quecumq; dixerint uo
bis: ſeruate et facite. Secundum opa uero eorum: nolite facere. Dicunt enim: ⁊ non faciunt. Alligant
autem onera grauia ⁊ importabilia. et imponunt in humeros hominũ. digito autem ſuo nolũt
ea mouere. Omnia uero opa ſua faciunt: ut uideantur ab hominibus. Dilatant enim philacteria
ſua: et magnificant fimbrias. Amant autem p̄mos recubitus in cenis: et p̄mas cathedras in ſynagogis
et ſalutationes in foro: et uocari ab hominibus rabbi. Vos autem nolite uocari rabbi: unus eſt enim
magiſter ueſter. Omnes autem uos: fr̄es eſtis. Et prēm nolite uocare uobis ſuper terram. unus eſt eñ
p̄r ur̄ qui in celis eſt. Nec uocemini magiſtri: quia magiſter ur̄ unus eſt xp̄us. Qui maior eſt urm̄.
erit miniſter ur̄. Qui autem ſe exaltauit: humiliabitur: et qui ſe hũiliauerit exaltabitur. Ve aũt
uobis ſcribe et phariſei hypochrite: quia clauditis regnum celoꝝ ante homines. Vos enim non
intratis: nec introeuntes. ſinitis intrare. Ve uobis ſcribe et phariſei hypocrite qui comeditis domus
uiduaꝝ orōe longe orantes. pp̄t hoc amplius accipietis iudicium. Ve uobis ſcribe et phariſei hypo
crite: qui circuitis mare et aridam: ut faciatis unũ proſelitum. Et cum fuit factus facitis eum
filium gehenne duplo quam uos. Ve uobis duces ceci. Qui dicitis quicumq; iurauerit p templũ
dei nichil eſt. Qui autem iurauerit in auro templi: debet. Stulti et ceci quid enim maius ē. aur
an templum. quod ſcīficat aurum? Et quicumq; iurauit in altari: nichil eſt. Quicumq; autem
iurauerit in dono quod eſt ſup illud. debet. Ceci: quid enim maius eſt, donũ: an altare. quod ſcīfi
cat donũ. Qui ergo iurauit in altari iurat in eo: et in omnibus que ſup illud ſunt. Et qui iurauit
in templo iurat in illo: et in eo qui habitat in ipo. Et qui iurat in celo: iurat in throno dei: et in eo qui
ſedet ſuper eum. Ve uobis ſcribe hypocrite phariſei, qui decimatis mentam: ⁊ anetum ⁊ cyminum
et reliquiſtis que grauiora ſunt legis: iudicium: ⁊ miam: et fidem. Hec oportuit facere: ⁊ illa nō
omittere. Duces ceci, excolantes culicem, camelum autem glucientes. Ve uobis ſcribe phariſei
hypochrite: qui mundatis quod deforis eſt calicis et paropſidis: intus autem pleni eſtis rapina
et immũdicia. Pharisee cece, mũda pus quod intus eſt calicis ⁊ paropſidis. ut fiat et id quod
deforis eſt mundum. Ve uobis ſcribe phariſei hypocrite, quia ſimiles eſtis ſepulchris dealba
tis: que foris aparent hominibus ſpecioſa: intus uero plena ſunt oſſibus mortuoꝝ: et omni
ſpurciciã. Sic et uos aforis quidem paretis hominibus iuſti: intus autem pleni eſtis hypo
chriſi et iniquitate. Ve uobis ſcribe phariſei hypocrite: qui edificatis ſepulchra p̄phaꝝ
⁊ ornatis monumenta iuſtoꝝ ⁊ dicitis. Si fuiſſemus in diebus patrum nr̄oꝝ: nō eſſe
mus ſocii eoꝝ in ſanguine p̄phaꝝ. Itaq; teſtimonio eſtis uobis metipſis: quia filii
eſ tis eoꝝ qui p̄phas occiderunt. Et uos implete menſurã patrum ur̄oꝝ. Serpentes
genimina uiparum quomō fugietis a iudicio gehenne? Ideo ecce ego mitto ad uos p̄phas: ⁊
ſapientes et ſcribas: et ex illis occidetis, crucifigetis ⁊ ex illis flagellabitis in ſynagogis ur̄is
et pſequemini de ciuitate in ciuitatem: ut ſup uos ueniat omnis ſanguis iuſtus. qui effu
ſus eſt ſup terram. A ſanguine abel iuſti: uſq; ad ſanguinem zacharie filii barachie: quē occi

dictis inter templum et altare. Amen dico vobis: venient hec omnia super generacionem istam. Jerusalem
Jerusalem que occidis prophetas: et lapidas eos qui ad te missi sunt. Quociens volui congregare filios tuos
quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas: et noluisti. Ecce relinquetur vobis: do
mus vestra deserta. Dico enim vobis. Non me videbitis amodo: donec dicatis. Benedictus qui venit in
nomine domini. ·xxiiii·

Et egressus ihesus ibat de templo. Et accesserunt discipuli eius: ut ostenderent ei edificaciones templi
Ipse autem respondens: dixit illis. Videtis hec omnia? Amen dico vobis: non relinquetur hic la
pis super lapidem: qui non destruatur. Sedente autem eo super montem oliveti: accesserunt ad eum
discipuli secreto dicentes. Dic nobis: quando hec erunt: et quod signum adventus tui et consummacio
nis seculi? Et respondens ihesus: dixit eis. Videte ne quis vos seducat. Multi enim venient in nomine
meo: dicentes. Ego sum christus: et multos seducent. Audituri enim estis prelia: et opiniones pre
liorum: videte ne turbemini. Oportet enim hec fieri: sed non dum statim finis. Consurget enim gens in
gentem: et regnum in regnum: et erunt pestilencie et fames: et terre motus per loca. Hec autem om
nia sunt dolorum. Tunc tradent vos in tribulacionem: et occident vos et eritis odio omnibus gen
tibus propter nomen meum. Et tunc scandalizabuntur multi: et invicem tradent: et odio habebunt invi
cem. Et multi pseudo prophete surgent: et seducent multos. Et quoniam habundavit iniquitas: refrige
scet caritas multorum. Qui autem perseveraverit usque in finem: hic salvus erit. Et predicabitur hoc
ewangelium regni in universo orbe in testimonium omnibus gentibus: et tunc veniet consummacio. Cum
ergo videritis abhominacionem desolacionis: que dicta est a daniele propheta: stantem in loco sancto: qui
legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt: fugiant ad montes. et qui in tecto: non descendant tollere
aliquid de domo sua. Et qui in agro: non revertatur tollere tunicam suam. Ve autem pregnantibus
et nutrientibus in illis diebus. Orate autem: ut non fiat fuga vestra hyeme vel sabbato. Erit enim tunc
tribulacio magna. qualis non fuit ab inicio mundi usque modo: neque fiet. Et nisi breviati fuissent dies
illi: non fieret salva omnis caro. Sed propter electos: breviabuntur dies illi. Tunc siquis vobis dixerit ec
ce hic christus: aut illic: nolite credere. Surgent enim pseudo christi: et pseudo prophete: et dabunt signa magna
et prodigia. ita ut in errorem inducantur. si fieri potest etiam electi. Ecce predixi vobis. Si ergo dixe
rint vobis ecce in deserto est: nolite exire. Ecce in penetralibus: nolite credere. Sicut enim fulgur exit
ab oriente: et paret usque in occidentem: ita erit adventus filii hominis. Ubicumque fuit corpus: illic
congregabuntur aquile. Statim autem post tribulacionem dierum illorum: sol obscurabitur: et luna
non dabit lumen suum. Et stelle cadent de celo. et virtutes celorum commovebuntur: et tunc parebit
signum filii hominis in celo. Et tunc plangent se omnes tribus terre. et videbunt filium hominis venien
tem in nubibus celi: cum virtute multa et maiestate. Et mittet angelos suos cum tuba et voce mag
na et congregabunt electos eius. a quatuor ventis. a summis celorum: usque ad terminos eorum. Ab arbore
autem fici: discite parabolam. Cum iam ramus eius tener fuerit: et folia nata: scitis quia prope est estas
Ita et vos cum videritis hec omnia: scitote quia prope est in ianuis. Amen dico vobis: quia non preter
ibit hec generacio: donec omnia fiant. Celum et terra transibunt verba autem mea non preteribunt. De die
autem illa et hora nemo scit: neque angeli celorum: nisi pater solus. Sicut autem in diebus noe. ita erit et ad
ventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes et bibentes nubentes
et nuptui tradentes usque ad eum diem quo intravit in archam noe: et non cognoverunt donec venit
diluvium: et tulit omnes. Ita erit adventus filii hominis. Tunc duo erunt in agro: unus assume
tur: et unus relinquetur. Due molentes in mola. una assumetur et una relinquetur. Duo in lecto
unus assumetur et alter relinquetur. Vigilate ergo: quia nescitis qua hora dominus vester venturus
sit. Illud autem scitote: quoniam si sciret paterfamilias. qua hora venturus fur esset vigilaret utique et
non sineret perfodi domum suam. Ideo et vos estote parati: quia nescitis qua hora filius hominis
venturus est. Quis putas est fidelis servus et prudens quem constituit dominus suus supra fami
liam suam: ut det illis cibum in tempore? Beatus ille servus: quem cum venerit dominus eius: inve
nerit sic facientem. Amen dico vobis: quoniam super omnia bona sua constituet eum. Si autem dixe
rit malus servus ille in corde suo. moram facit dominus meus venire: et ceperit percutere conservos
suos manducet autem et bibat cum ebriosis veniet dominus servi illius in die qua non sperat: et
hora qua ignorat et dividet eum partemque eius ponet cum ypocritis: illic erit
fletus: et stridor dencium. ·xxv·

Tunc simile erit regnum celorum decem virginibus que accipientes lampades suas:
exierunt obviam sponso et sponse. Quinque autem ex eis erant fatue et quinque prudentes
Sed quinque fatue acceptis lampadibus: non sumpserunt oleum secum. Prudentes vero ac
ceperunt oleum in vasis suis: cum lampadibus. Mora autem faciente sponso: dormitaverunt
omnes: et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est: ecce sponsus venit: exite obviam ei.

Tunc ſurrexerunt omnes uirgines ille: et ornauerunt lampades ſuas· Fatue autem: ſapientibus
dixerunt· Date nobis de oleo urõ: quia lampades nře extinguntur· Reſponderunt prudentes dicen
tes· Ne forte non ſufficiat nobis et uobis: ite potius ad uendentes et emite uobis· Dum autem irent
emere: uenit ſponſus· Et que parate erant intrauerunt cum eo ad nuptias et clauſa eſt ianua· Nouiſſi
me uero ueniunt ⁊ relique uirgines dicentes· Domine: dñe aperi nobis· At ille reſpondens ait· Amē
dico uobis: neſcio uos· Uigilate itaq; neſcitis diem: neq; horam· Sicut enim homo peregre proficiſ — quia
cens uocauit ſeruos ſuos: et tradidit illis bona ſua· Et uni dedit quinq; talenta: alij autem duo:
alij uero unum· Unicuiq; ſcdm̄ propriam uirtutem: et profectus eſt ſtatim· Abijt autem qui quinq;
talenta acceperat: lucratus eſt alia duo· Qui autem unum acceperat: abiens fodit in terram ⁊ ab — ⁊ operatus ē i eis ⁊
ſcondit pecuniam domini ſui· Poſt multum uero temporis: uenit dñs ſeruorum illorum: ⁊ poſuit ra — lucratus ē alia quī
tionem cum eis· Et accedens qui quinq; talenta acceperat obtulit alia quinq; talenta dicens· — qui duo accep
Domine: quinq; talenta tradidiſti michi: ecce alia quinq; ſup lucratus ſum· Ait illi dñs eius:
Euge ſerue bone et fidelis: quia ſup pauca fuiſti fidelis ſup multa te conſtituam intra in gaudium
dñi tui· Acceſſit autem et qui duo talenta acceperat et ait· Domine duo talenta tradidiſti michi
ecce alia duo lucratus ſum· Ait illi dñs eius· Euge ſerue bone ⁊ fidelis quia ſup pauca fuiſti
fidelis· ſup multa te conſtituam· intra in gaudium dñi tui· Accedens autem qui unũ talentũ
acceperat: et ait· Domine: ſcio quia homo durus es· metis ubi non ſeminaſti et congregas ubi nõ
ſparſiſti· Et timens abij et abſcondi talentum tuum in terra· Ecce habes quod tuum eſt· Reſpondẽs
autem dñs eius: dixit ei· Serue male et piger· ſciebas quia meto ubi non ſemino· et congrego ubi
non ſparſi· Oportuit ergo te committere pecuniam meam nummulariis· et ueniens ego recepiſſem utiq; qđ
meum eſt cum uſura· Tollite itaq; talentum ab eo et date ei qui habet decem talenta· Omni enim ha
benti dabitur et habundabit· Ei autem qui non habet: et quod uidetur habere auferetur ab eo·
Et inutilem ſeruum eicite in tenebras exteriores· Illic erit· fletus et ſtridor dentium· Cum aut
uenerit filius hominis in maieſtate ſua: et omnes angeli cum eo· tunc ſedebit ſuper ſedem maieſta
tis ſue et congregabuntur ante eum omnes gentes et ſeparabit eos ab inuicem: ſicut paſtor ſegregat
oues ab hedis· Et ſtatuet oues a dextris ſuis· hedos autem a ſiniſtris· Tunc dicet rex hijs qui a dextris
eius erunt· Uenite bñdicti přis mei: poſſidete paratum uobis regnum: a conſtitutione mundi· E
ſuriui enim et dediſtis michi manducare· Sitiui et dediſtis michi bibere· Hoſpes eram et colle
giſtis me nudus· et operuiſtis me· infirmus et uiſitaſtis me in carcere eram et ueniſtis ad me· Tūc
reſpondebunt ei iuſti dicentes· Domine: quando te uidimus eſurientem: ⁊ pauimus te: Siti en
tem: et dedimus tibi potum: Quando te uidimus hoſpitem et collegimus te: Aut quando te ui
dimus infirmum· aut in carcere et uenimus ad te: Et reſpondens rex dicet illis· Amen dico
uobis· quam diu feciſtis uni de hijs fratribus meis minimis· michi feciſtis· Tunc dicet et hijs qui
a ſiniſtris eius erunt· Diſcedite a me maledicti in ignem eternum: qui paratus eſt dyabolo
et angelis eius· Eſuriui enim et non dediſtis michi manducare· Sitiui et non dediſtis michi
potum· Hoſpes eram· et non collegiſtis me· Nudus et non operuiſtis· Infirmus et in carcere·
et non uiſitaſtis me· Tunc reſpondebunt ei et ipſi dicentes· Domine quando te uidimus eſuri
entem· aut ſitientem· aut hoſpitem· aut nudum· aut infirmum· aut in carcere· ⁊ non miniſtra
uimus tibi: Tunc reſpondebit illis dicens· Amen dico uobis· quam diu non feciſtis· uni de mi
noribus iſtis· non michi feciſtis· Et ibunt hij· in ſupplicium eternum· Iuſti autem in uitam eternã·
Et factum eſt cum conſummaſſet ihus ſermones hos omnes· dixit diſcipulis xxvi· — c. 26.
ſuis· Scitis quia poſt biduum paſcha fiet: et filius hominis tradetur ut crucifigatur: Tūc
congregati ſunt principes ſacerdotum et ſeniores populi in atrium principis ſacerdotum· qui dicebã
tur cayphas· Et conſilium fecerunt ut ihm dolo tenerent et occiderent· Dicebant autem: nõ
in die feſto: ne forte tumultus fieret in populo· Cum autem eſſet ihus in bethania in domo ſymo
nis leproſi: acceſſit ad eum mulier habens alabaſtrum unguenti precioſi et effudit ſup caput
ipſius recumbentis· Uidentes autem diſcipuli: indignati ſunt dicentes· Ut quid perdicio
hec: Potuit enim iſtud uenundari multo: et dari pauperibus· Sciens autem ihus: ait illis:
Quid moleſti eſtis huic mulieri: Opus bonum operata eſt in me· Nam ſemper pauperes ha
betis uobiſcum: me autem non ſemper habebitis· Mittens enim h̄ unguentum hoc in corpus
meũ: ad ſepeliendũ me fecit· Amen dico uobis· ubicũq; predicatũ fuit hoc euangeliũ in toto mũ
do dicetur· et quod hec fecit in memoriam eius· Tunc abijt unus de duodecim qui dicitur iudas
ſcarioth ad principes ſacerdotum: et ait illis· Quid uultis michi dare· et ego tradam uobis
eum: At illi: conſtituerunt ei triginta argenteos· Et exinde querebat oportunitatem: ut eum
traderet· Prima autem azimorum die acceſſerunt diſcipuli ad ihm: dicentes· Ubi uis paremus
tibi comedere paſcha: At ihus dixit· Ite in ciuitatem ad quendam: et dicite ei· Magiſter dicit

tempus meum prope eſt: aput te facio paſcha cum diſcipulis meis. Et fecerunt diſcipuli ſicut con
ſtituit illis ihus: et parauerunt paſcha. Veſpere autem facto: diſcumbebat cum duodecim diſcipulis
ſuis: et edentibus illis dixit. Amen dico uobis quia unus ueſtrum me traditurus eſt. Et contriſtati ſunt
ualde et ceperunt ſinguli dicere. Numquid ego ſum domine? At ipſe reſpondens ait. Qui intingit me
cum manum in paropſide: hic me tradet. Filius quidem hominis uadit ſicut ſcriptum eſt de illo. Ve
autem homini illi: per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei ſi natus non fuiſſet homo il
le. Reſpondens autem iudas qui tradidit eum dixit. Numquid ego ſum rabbi? Ait illi. Tu dix
iſti. Cenantibus autem eis accepit ihus panem: et benedixit: ac fregit: deditque diſcipulis ſuis
et ait. Accipite et comedite. hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem gratias egit et dedit illis di
cens. Bibite ex hoc omnes: hic eſt enim ſanguis meus noui teſtamenti: qui pro multis effun
detur in remiſſionem peccatorum. Dico autem uobis. non bibam amodo de hoc genimine uitis: uſque
in diem illum: cum illud bibam uobiſcum nouum in regno patris mei. Et ympno dicto: exierunt in
montem oliueti. Tunc dicit illis ihus. Omnes uos ſcandalum patiemini in me. in iſta nocte. Scrip
tum eſt enim: percuciam paſtorem et diſpergentur oues gregis. Poſtquam autem ſurrexero: precedam
uos in galyleam. Reſpondens autem petrus: ait illi. Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te:
ego numquam ſcandalizabor. Ait illi ihus. Amen dico tibi: quia in hac nocte antequam gallus
cantet: ter me negabis. Ait illi petrus. Etiam ſi oportuerit me mori tecum: non te negabo. Si
militer et omnes diſcipuli dixerunt. Tunc uenit ihus cum illis in uillam que dicitur gethſemani.
et dixit diſcipulis ſuis. Sedete hic: donec uadam illuc et orem. Et aſſumpto petro et duo
bus filiis zebedei: cepit contriſtari et meſtus eſſe. Tunc ait illis. Triſtis eſt anima mea uſque ad mor
tem: ſuſtinete hic et uigilate mecum. Et progreſſus puſillum procidit in faciem ſuam: orans et
dicens. Mi pater. ſi poſſibile eſt: tranſeat a me calix iſte. Verumtamen non ſicut ego uolo: ſed ſicut
tu. Et uenit ad diſcipulos ſuos et inuenit eos dormientes: et dicit petro. Sic non potuiſtis
una hora uigilare mecum? Vigilate et orate: ut non intretis in temptationem. Spiritus quidem
promptus eſt caro autem infirma. Iterum ſecundo abiit et orauit dicens. Pater mi: ſi non po
teſt hic calix tranſire niſi bibam illum. fiat uoluntas tua. Et uenit iterum. et inuenit eos
dormientes. Erant enim oculi eorum grauati. Et relictis illis: iterum abiit et orauit tercio.
eundem ſermonem dicens. Tunc uenit ad diſcipulos ſuos: et dicit illis. Dormite iam et re
quieſcite. Ecce appropinquabit hora: et filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgi
te eamus. Ecce appropinquabit: qui me tradet. Adhuc ipſo loquente: ecce iudas unus de
duodecim uenit: et cum eo turba multa cum gladiis et fuſtibus: a principibus ſacerdotum
miſſi et ſenioribus populi. Qui autem tradidit eum. dedit eis ſignum dicens. Quemcumque
oſculatus fuero: ipſe eſt: tenete eum. Et confeſtim accedens ad ihm: dixit. Aue rabbi. Et oſ
culatus eſt eum. Dixit illi ihus. Amice: ad quod uenisti? Tunc acceſſerunt et manus in
iecerunt in ihm: et tenuerunt eum. Et ecce unus ex hiis qui erant cum ihu: extendens manum
exemit gladium ſuum: et percutiens ſeruum principis ſacerdotum: amputauit auriculam eius.
Tunc ait illi ihus: conuerte gladium tuum: in locum ſuum: omnes enim qui acceperint gladium gla
dio peribunt. An putas quia non poſſum rogare patrem meum: et exhibebit michi modo pluſquam
duodecim legiones angelorum? Quomodo ergo implebuntur ſcripture? quia ſic oportet fieri. In
illa hora: dixit ihus turbis. Tamquam ad latronem exiſtis cum gladiis et fuſtibus comprehen
dere me: cotidie apud uos ſedebam docens in templo: et non me tenuiſtis. Hoc autem to
tum factum eſt. ut implerentur ſcripture prophetarum. Tunc diſcipuli omnes relicto eo fugerunt
At illi tenentes ihm duxerunt ad caypham principem ſacerdotum: ubi ſcribe et ſeniores conue
nerant. Petrus autem ſequebatur eum a longe. uſque in atrium principis ſacerdotum. Et in
greſſus intro: ſedebat cum miniſtris: ut uideret finem. Principes autem ſacerdotum et omne
concilium querebant falſum teſtimonium contra ihm: ut eum morti traderent: et non in
uenerunt: cum multi falſi teſtes aduenissent nouiſſime autem uenerunt duo falſi teſtes
et dixerunt. Hic dixit: poſſum deſtruere templum dei: et poſt triduum reedificare illud
Et ſurgens princeps ſacerdotum ait illi. Nichil reſpondes ad ea que iſti aduerſum te teſti
ficantur? Ihus autem tacebat. Et princeps ſacerdotum ait illi. Adiuro te per deum uiuum. ut di
cas nobis ſi tu es xpiſtus filius dei. Dicit illi ihus. Tu dixiſti. Verumtamen dico uobis. Amodo
dei uidebitis filium hominis ſedentem a dextris uirtutis: et uenientem in nubibus celi. Tunc
princeps ſacerdotum: ſcidit ueſtimenta ſua dicens. Blaſphemauit: quid adhuc egemus
teſtibus. Ecce nunc audiſtis blaſphemiam: quid uobis uidetur. At illi reſpondentes dix
erunt. Reus eſt mortis. Tunc expuerunt in faciem eius: et colaphis eum ceciderunt
Alii autem: palmas in faciem ei dederunt dicentes. Prophetiza nobis xpe: quis eſt qui

te pauisset. Petrus vero sedebat foris in atrio. Et accessit ad eum una ancilla: dicens: et tu cum
ihu galileo eras. At ille: negauit coram omnibus dicens. Nescio quid dicis. Exeunte autem
illo ianuam uidit eum alia ancilla: et ait hys qui erant ibi. Et hic erat cum ihu nazareno. Et
iterum negauit cum iuramento. quia non noui hominem. Et post pusillum: accesserunt qui
stabant: et dixerunt petro. Vere: et tu ex illis es. Nam et loquela tua manifestu te facit. Tuc
cepit detestari et iurare: quia non nouisset hominem. Et continuo: gallus cantauit. Et recor
datus est petrus uerbi ihu quod dixerat priusquam gallus cantet: ter me negabis. Et egres
sus foras fleuit amare.

xxvii

Mane autem facto: consilium inierunt omnes pncipes sacerdotum et seniores adusus
ihm: ut eum morti traderent. Et uinctum adduxerunt eum: et tradiderunt pontio
pylato presidi. Tunc uidens iudas qui eum tradidit quod dampnatus esset: penitencia
ductus retulit triginta argenteos pncipibus sacerdotum. et senioribus dicens. Peccaui:
Tradens sanguinem iustum. At illi dixerunt. Quid ad nos: tu uideris. Et proiectis argenteis
in templo: recessit. Et abiens: laqueo se suspendit. Pncipes autem autem sacerdotu acceptis
argenteis dixerunt. Non licet mittere eos in corbanam quia precium sanguinis est. Consilio
autem inito: emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinoz. Propt hoc uocatus est
ager ille acheldemach: hoc est ager sanguinis: usq; in hodiernum diem. Tunc impletum
est quod dictum est per iheremiam pphām dicentem. Et acceperunt triginta argenteos pre
cium appreciati: quod appreciauerunt a filiis isrl. Et dederunt eos in agrum figuli: sicut consti
tuit michi dns. Ihus autem stetit ante presidem. Et interrogauit eum preses dicens. Tu es rex
iudeoz. Dicit illi ihus. Tu dicis. Et cum accusaretur a pncipibus sacerdotum et senioribus: nich
il respondit. Tunc dicit illi pylatus. Non audis quanta aduersum te dicunt testimonia. Et nō
respondit ei ad ullum uerbum: ita ut miraretur preses uehementer. Per diem autem sollemp
nem consueuerat preses dimittere pplo unum uinctum: quē uoluissent. Habebat autē
tunc uinctū insignem: qui dicebatur barrabas. Congregatis ergo illis: dixit pylatus.
Quem uultis dimittam uobis barraban: an ihm qui dicitur xpus. Sciebat enim: qd
per inuidiam eum tradidissent. Sedente autem illo pro tribunali: misit ad eum uxor sua dicens:
Nichil tibi: et iusto illi. Multa enim passa sum hodie per uisum propter illum. Principes autē
sacerdotum et seniores: psuaserunt pplis: ut peterent barraban: ihm uero pderent. Respon
dens autem preses: ait illis. Quem uultis uobis de duobus dimitti. At illi dixerunt barra
ban. Dicit illis pylatus. Quid igitur faciam de ihu: qui dicitur xpus. Dicunt omnes: cru
cifigatur. Ait illis preses. Quid enim mali fecit. At illi magis clamabant dicentes. Cru
cifigatur. Videns autem pylatus quia nichil proficeret. sed magis tumultus fieret: accep
ta aqua lauit manus coram pplō dicens. Innocens ego sum a sanguine huius iusti: uos uideritis. Et re
spondens uniuersus pplus dixit. Sanguis eius: sup nos et sup filios nros. Tunc dimisit illis bar
raban: ihm autem flagellatum tradidit eis: ut crucifigeretur. Tunc milites presidis suscipien
tes ihm in pretorio: congregauerunt ad eum uniuersam cohortem. Et exuentes eum: clamidem coc
cineam circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis: posuerunt sup caput eius: et harū
dinem in dexteram eius. Et genu flexo ante eum: illudebant dicentes: Aue rex iudeoz. Et ex
puentes in eum: acceperunt harundinem et percutiebant caput eius. Et postquam illuserunt
ei: exuerunt eum clamide: et induerunt eum uestimentis eius. Et duxerunt eum: ut cru
cifigerent. Et exeuntes: inuenerunt hominem cyreneum nomine symonem: hunc angari
auerunt ut tolleret crucem eius. Et uenerunt in locum qui dicitur golgotha. quod est caluarie
locus. Et dederunt ei uinum bibere: cum felle mixtū et cum gustasset. noluit bibere. Postquam
autem crucifixerunt eum: diuiserunt uestimenta eius sortem mittentes ut adimpleretur quod dic
tum est per pphām dicentem. Diuiserunt uestimenta sibi mea et sup uestem meam miserūt
sortem et sedentes: seruabant eum. Et imposuerunt sup caput eius: causam ipsius scriptam
Hic est ihus: rex iudeoz. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones: unus a dextris: et unus
a sinistris. Pretereuntes autem: blasphemabant eum: mouentes capita sua et dicentes.
Vach. qui destruit templum dei: et in triduo illud reedificat. Salua temetipm: si filius dei es:
descende de cruce. Similiter et pncipes sacerdotum illudentes cum scribis et senioribus dicebant. Alios
saluos fecit seipm non potest saluum facere. Si rex isrl' est. descendat nunc de cruce: et credimus
ei. Confidit in deo. liberet eum nunc si uult. Dixit enim: quia dei filius sum. Idipm autem et
latrones qui crucifixi erant cum eo: improperabant ei. A sexta autem hora: tenebre facte sunt super
uniuersam terram: usq; ad horam nonam. Et circa horam nonam: clamauit ihus uoce magna di
cens. Hely: hely: lama sabactani. Hoc est deus meus: ds mS: ut quid dereliquisti me. Quidā

autem illic stantes et audientes dicebant· Heliam vocat iste· Et continuo currens unus ex eis accep
tam spongiam implevit aceto: et inposuit harundini et dabat ei bibere· Ceteri vero dicebant
Sine videamus: an veniat helias liberans eum· Ihesus autem iterum clamans voce magna: e
misit spiritum· Et ecce velum templi scissum est in duas partes· a summo usque deorsum· Et terra mota est: et
petre scisse sunt: et monumenta aperta sunt: et multa corpora sanctorum qui dormierant surrexerunt· Et
exeuntes de monumentis post resurrectionem eius: venerunt in sanctam civitatem: et apparuerunt
multis· Centurio autem et qui cum eo erant custodientes ihesum viso terre motu et hys que fiebant·
timuerunt dicentes· Vere: dei filius erat iste· Erant autem ibi mulieres multe a longe: que secute
erant ihesum a galilea ministrantes ei· Inter quas erat maria magdalena: et maria iacobi: et ioseph
mater· et mater filiorum zebedei· Cum sero autem factum esset: venit quidam homo dives ab ari
mathia: nomine ioseph· qui et ipse discipulus erat ihesu hic accessit ad pylatum et peciit corpus ihesu· Tunc
pylatus iussit reddi corpus· Et accepto corpore ioseph et involvit illud in sindone munda: et posuit
illud in monumento suo novo: quod exciderat in petra· Et advolvit saxum magnum: ad ostium
monumenti: et abiit· Erat autem ibi maria magdalena: et altera maria: sedentes contra sepul
chrum· Altera autem die que est post parasceven: convenerunt principes sacerdotum et pharisei
ad pylatum dicentes· Domine: recordati sumus quia seductor ille dixit· adhuc vivens: post tres
dies resurgam· Iube ergo custodiri sepulchrum· usque in diem tercium: ne forte veniant discipuli eius et
furentur eum: et dicant plebi: surrexit a mortuis· Et erit novissimus error: peior priore· Ait illis py
latus: habetis custodiam: ite custodite sicut scitis· Illi autem abeuntes: munierunt sepulchrum· Sig
nantes lapidem cum custodibus

·xxviii·

Vespe autem sabbati que lucescit in prima sabbati: venit maria magdalena et altera maria
videre sepulchrum· Et ecce terre motus factus est magnus· Angelus enim domini descendit de
celo: et accedens revolvit lapidem et sedebat super eum· Erat autem aspectus eius sicut
fulgur: vestimentum eius sicut nix· Pre timore autem eius· exterriti sunt custodes: et facti sunt
velud mortui· Respondens autem angelus: dixit mulieribus· Nolite timere vos· Scio enim
quod ihesum qui crucifixus est queritis: non est hic· Surrexit enim: sicut dixit· Venite videte lo
cum: ubi positus erat dominus· Et cito euntes dicite discipulis eius· quia surrexit· Et ecce precedet
vos in galileam· Ibi eum videbitis· ecce predixi vobis· Et exierunt cito de monumento cum timore et
gaudio magno: currentes nunciare discipulis eius· Et ecce ihesus occurrit illis dicens: avete· Ille
autem accesserunt et tenuerunt pedes eius: et adoraverunt eum· Tunc ait illis ihesus· Nolite
timere· Ite nunciate fratribus meis: ut eant in galileam ibi me videbunt· Que cum abissent: ecce
quidam de custodibus venerunt in civitatem et nunciaverunt principibus sacerdotum· Omnia
que facta fuerant· Et congregati cum senioribus: consilio accepto: pecuniam copiosam de
derunt militibus dicentes· Dicite: quia discipuli eius nocte venerunt: et furati sunt eum:
nobis dormientibus· Et si hoc auditum fuit a preside: nos suadebimus ei et securos vos faciemus·
At illi accepta pecunia: fecerunt sicut erant docti· Et divulgatum est verbum istud apud iudeos·
usque in hodiernum diem· Undecim autem discipuli abierunt in galileam: in montem ubi constitu
erat illis ihesus· Et videntes eum adoraverunt: quidam autem dubitaverunt· Et accedens ihesus:
locutus est eis dicens· Data est omnis potestas michi: in celo et in terra· Euntes ergo docete omnes
gentes: baptizantes eos in nomine patris· et filii· et spiritus sancti· Docentes eos servare omnia: quecumque man
davi vobis· Et ecce ego vobiscum sum omnibus diebus· usque ad consummationem seculi·

Incipit Evangelium secundum Marcum.

Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam
tuam ante te. Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas fa
cite semitas eius. .I.
Fuit iohannes in deserto baptizans et predicans baptismum peniten
cie in remissionem peccatorum et egrediebatur ad illum omnis iudee
regio et iherosolimite universi. et baptizabantur ab illo in iordane flumine.
confitentes peccata sua. Et erat iohannes vestitus pilis cameli et zona pel
licia circa lumbos eius. et locustas et mel silvestre edebat et predicabat
dicens. Venit forcior me post me cuius non sum dignus procumbens
solvere corrigiam calciamentorum eius. Ego baptizo vos aqua ille ve
ro baptizabit vos spiritu sancto. Et factum est in diebus illis venit ihesus a nazareth galilee et bapti
zatus est a iohanne in iordane. Et statim ascendens de aqua vidit apertos celos et spiritum tamquam
columbam descendentem et manentem in ipso. Et vox facta est de celo. tu es filius meus di
lectus in te complacui. Et statim spiritus expulit eum in desertum et erat in deserto quadraginta
diebus et quadraginta noctibus et temptabatur a sathana. Eratque cum bestiis et angeli ministrabant
illi. Postquam autem traditus est iohannes venit ihesus in galileam. Predicans ewangelium regni dei et dicens.
Quoniam impletum est tempus et appropinquabit regnum dei. Penitemini et credite ewangelio. Et preteri
ens secus mare galilee vidit symonem et andream fratrem eius mittentes recia in mare. Erant enim
piscatores. Et dixit illis ihesus. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus
relictis retibus. secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum vidit zebedei iacobum et iohannem fratrem
eius. Et ipsos in navi componentes recia et statim vocavit illos. Et relicto patre suo zebedeo in navi
cum mercenariis secuti sunt eum. Et ingrediuntur capharnaum et statim sabbatis ingressus in syna
gogam. docebat eos. Et stupebant super doctrina eius. Erat enim docens eos quasi potestatem
habens et non sicut scribe. Et erat in synagoga eorum homo in spiritu inmundo et exclamavit dicens Quid
nobis et tibi ihesu nazarene. venisti perdere nos. scio quod sis sanctus dei. Et comminatus est ei ihesus di
cens. Obmutesce et exi de homine. Et discerpens eum spiritus inmundus et exclamans voce mag
na exiit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes. Quid nam est hoc
que doctrina hec nova quia in potestate et spiritibus inmundis imperat et obediunt ei. Et processit
rumor eius statim in omnem regionem galilee. Et protinus egredientes de synagoga venerunt in
domum symonis et andree cum iacobo et iohanne. Decumbebat autem socrus symonis febricitans.
et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam. apprehensa manu eius et continuo dimisit
eam febris et ministrabat eis. Vespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes
male habentes et demonia habentes. Et erat omnis civitas congregata ad ianuam et curavit
multos qui vexabantur variis languoribus et demonia multa eiciebat. Et non sinebat loqui
ea quoniam sciebant eum. Et diluculo valde surgens. egressus abiit in desertum locum ibique orabat. esse xpm
Et persecutus est eum symon petrus et qui cum illo erant et cum invenissent eum dixerunt ei
quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates ut et ibi predicem.
Ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum et omni galilea et demonia eiciens. Et
venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo dixit. Si vis potes me mundare. Ihesus autem
misertus eius extendens manum suam et tangens eum ait illi. Volo mundare. Et cum dixis
set statim discessit ab eo lepra et mundatus est. Et comminatus est ei statimque eiecit illum et di
cit ei. Vide nemini dixeris sed vade ostende te principi sacerdotum et offer pro emundacione tua
que precepit moyses in testimonium illis. At ille egressus cepit predicare et diffamare sermo
nem. ita ut iam non posset manifeste in civitatem introire sed foris in desertis locis esse. Et
conveniebant ad eum undique. .II.
Et iterum intravit in capharnaum post dies octo et auditum est quod in domo esset et
convenerunt multi ita ut non caperent neque ad ianuam et loquebatur eis verbum. domus
Et venerunt ferentes ad eum paraliticum qui a quatuor portabatur. Et cum non possent of
ferre eum illi pre turba nudaverunt tectum ubi erat et patefacientes submiserunt gra
batum in quo paraliticus iacebat. Cum vidisset autem ihesus fidem illorum ait paralitico. Fili
dimittuntur tibi peccata. Erant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordi
bus suis quid hic sic loquitur blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus.
Quo statim cognito ihesus spiritu suo quia sic cogitarent intra se dicit illis. Quid ista co
gitatis in cordibus vestris. Quid est facilius dicere paralitico dimittuntur tibi peccata aut dicere
surge tolle grabatum tuum et ambula. Ut autem sciatis quia potestatem habet filius

hominis in terra dimittendi peccata· Ait paralitico· Tibi dico ſurge: tolle grabattum tuum et uade in domū
tuam· Et ſtatim ille ſurrexit: et ſublato grabatto abijt coram omnibus: ita ut admirarentur omnes: et
honorificarent deum: dicentes· quia numquam uidimus ſic· Et egreſſus eſt ihſus rurſus ad mare: omniſq;
turba ueniebat ad eum et docebat eos· Et cum preteriret: uidit leui alphei ſedentem ad thelonium:
et ait illi: ſequere me· Et ſurgens: ſecutus eſt eum· Et factum eſt cum accumberet in domo illius:
multi publicani et peccatores ſimul diſcumbebant cum ihſu· et diſcipulis eius: erant enim multi: qui et ſe
quebantur eum· Et ſcribe et pharisei uidentes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus: dice
bant diſcipulis eius· Quare cum publicanis· et peccatoribus manducat et bibit magiſter ur̄: Hoc
audito ihſus ait illis· Non neceſſe hn̄t ſani medico: ſed qui male hn̄t· Non enim ueni uocare iu
tos: ſed peccatores· Et erant diſcipuli iohis et pharisei ieiunantes et ueniunt et dicunt illi· Quare diſci
puli iohānis et phariſeorum ieiunant· tui autem diſcipuli non ieiunant· Et ait illis ihſus· Numquid
poſſunt filij nuptiarum quam diu ſponſus cum illis eſt ieiunare: Quanto tempore habent ſecum
ſponſum: non poſſunt ieiunare· Uenient autem dies cum auferetur ab eis ſponſus: et tunc ieiunabūt
in illis diebus· Nemo adſupplementū panni rudis aſſuit ueſtimento ueteri: alioquin aufert ſupplementū
nouum a ueteri: et maior ſciſſura fit· Et nemo mittit uinū nouū in utres ueteres: alioquin diſrumpit
uinū utres et uinum effunditur: et utres peribunt· Sed uinū nouū: in utres nouos mitti debet· Et factū
eſt iterum cum ſabbatis ambularet per ſata: et diſcipuli eius ceperunt pregredi et uellere ſpicas· Phari
ſei autem dicebant ei· Ecce quid faciunt diſcipuli tui ſabbatis quod non licet· Et ait illis· Numquam
legiſtis quid fecerit dauid quando neceſſitatem habuit et eſuriit ipſe et qui cum eo erant quomodo in
troijt in domū dei ſub abiathar principe ſacerdotum et panes propoſitionis manducauit quos non licebat mā
ducare niſi ſolis ſacerdotibus: et dedit eis qui cum eo erant· Et dicebat eis· Sabbatum propter hoīem
factum eſt: et nō homo propter ſabbatū· Itaq; dn̄s eſt filius hoīs: etiam ſabbati ·iii·
Et introijt iterum in ſynagogam: et erat ibi homo habens manum aridam et obſeruabant ſi ſabba
tis curaret: ut accuſarent illum· Et ait homini habenti manum aridam· Surge in mediū· Et dicit
eis ſi licet ſabbatis bene facere an male· animā ſaluam facere an perdere: At illi tacebant· Et circumſpi
ciens eos cum ira: contriſtatus ſuper cecitatem cordis eorum: dicit homini· Extende manū tuam: et ex
tendit: et reſtituta eſt manus illi· Exeuntes autem ſtatim pharisei· cum herodianis conſilium faciebant ad
uerſus eum: quomodo eum perderent· Et ihſus cum diſcipulis ſuis ſeceſſit ad mare· Et multa turba a galilea et iu
dea ſecuta eſt eum: et ab ierosolimis et ab idumea et trans iordanem· Et qui circa tyrum et ſydonem: multi
tudo magna: audientes que faciebat uenerunt ad eum· Et dixit diſcipulis ſuis: ut nauicula ſibi de
ſeruiret propter turbam: ne comprimerent eum· Multos enim ſanabat· ita ut irruerent in eum: ut illū
tangerent· Quotquot habebant plagas: et ſpūs inmundi: cum illum uidebant· procidebant ei· Et clama
bant dicentes· Tu es filius dei· Et uehementer cominabatur eis: ne manifeſtarent illum· Et aſcē
dens in montem: uocauit ad ſe quos uoluit ipſe: et uenerunt ad eum· Et fecit ut eſſent ·xii· cū illo:
et ut mitteret eos predicare· Et dedit illis poteſtatem curandi infirmitates: et eiciendi demonia· Et inpo
ſuit ſymoni nomen· petrus et iacobum zebedei: et iohannem frēm iacobi: et impoſuit eis nomina boan
erges· qd' eſt filij tonitrui· Et andream· et philippum· et bartholomeum et matheum: et thomā
et iacobum alphei: et tatheum: et ſymonem cananeum: et iudam ſcarioth: qui tradidit illum·
Et ueniunt ad domum et conuenit iterum turba: ita ut non poſſent neq; panem manducare
Et cum audiſſent ſui: exierunt tenere eum· Dicebant enim quoniā in furorem uerſus eſt· Et ſcri
be qui ab ierosolimis deſcenderant· dicebant· Quō beelzebub habet: et quia in principe demoniorum
eicit demonia· Et conuocatis eis· in parabolis dicebat illis· Quomodo poteſt ſatanas ſatanan eicere:
Et ſi regnum eius in ſe diuidatur: non poteſt ſtare regnum illud· Et ſi domus ſuper ſemetipſam
diſpertiatur: non poterit domus illa ſtare· Et ſi ſatanas conſurrexerit in ſemetipſum: diſpertitus eſt: et
non poterit ſtare· ſed finem hn̄t· Nemo poteſt uaſa fortis ingreſſus in domum diripere: niſi prius
fortem alliget: et tunc domum eius diripiet· Amen dico uobis· qm̄ omnia dimittentur filijs hoīm
peccata et blaſphemie· quibus blaſphemauerint· Qui autem plaſphemauerit in ſpm̄ ſcm̄
non hn̄t remiſſionē in eternū: ſed reus erit eterni delicti· Qm̄ dixerunt: ſpm̄ inmūdū hn̄t ·iiii·
Et ueniunt mr̄ eius et frēs: et foris ſtantes miſerunt ad eum uocantes eum· Et ſedebat cir
ca eum turba: et dicunt ei· Ecce mater tua et frēs tui: foris querunt te· Et reſpondens
eis: ait· Que eſt mater mea et frēs mei: Et circumſpiciens eos qui in circuitu eius ſedebant:
ait· Ecce mater mea et frēs mei· Qui enim fecerit uoluntatem dei: hic frater meus et ſoror mea
et mater eſt· Et iterum cepit docere ad mare: et congregata eſt ad eum turba multa: ita ut in nauem
aſcendens ſederet in mari· Et omnis turba circa mare ſuper terram erat: et docebat illos in parabolis
multa· Et dicebat illis in doctrina ſua· Audite: ecce exijt ſeminans ad ſeminandum· Et dum ſe
minat: aliud cecidit ſecus uiam: et uenerunt uolucres et comederunt illud· Aliud uero cecidit

ſuper petroſa: ubi non habuit terram multam: et ſtatim exortum eſt: quoniam non habebat altitu
dinem terre. Et quando exortus eſt ſol exeſtuauit et eo quod non haberet radicem exaruit. Et aliud
cecidit in ſpinas: et aſcenderunt ſpine et ſuffocauerũt illud. et fructum non dedit. Et aliud cecidit in
terram bonam et dabat fructum aſcendentem et creſcentem. Et afferebat unum triginta et unũ ſexa
ginta et unum centum. Et dicebat. Qui habet aures audiendi audiat. Et cum eet ſingularis: int
rogauerunt eum hij qui cum eo erant .xij. parabolam. Et dicebat eis. Vobis datum eſt ſcire
myſterium regni dei. Illis autem qui foris ſunt in parabolis omnia fiunt. Ut uidentes uideãt:
et non uideant. Ut audientes audiant: et non intelligant. Nequando conuertantur et dimittantur
eis pctã. Et ait illis. Neſcitis parabolam hanc: et quomodo omnes parabolas cognoſcetis: Qui ſemi
nat ũbum ſeminat. Hij autem ſunt qui circa uiam: ubi ſeminatur et alij ſunt qui in ſpinis ſeminã
tur. Et cum audierint confeſtim uenit ſatanas: et aufert ũbum quod ſeminatum eſt in corda eorum
Et hij ſunt ſimiliter qui ſuper petroſa ſeminantur: qui cum audierint ũbum: ſtatim cum gaudio
ſuſcipiunt illud. Et non habent radicem in ſe: ſed temporales ſunt. Deinde orta tribulacione et per
ſecucione propter ũbum: confeſtim ſcandalizantur. et hij ſunt qui ũbum audiunt: et erumne — Et alij ſũt qui i / mis ſeminat
ſcli et deceptio diuiciarum: et circa reliqua concupiſcencie introeuntes ſuffocant ũbum: et ſine fructu
efficitur. Et hij ſunt qui ſuper terram bonam ſeminati ſunt: qui audiunt uerbum et ſuſcipiunt: et
fructificant unum triginta: et unum ſexaginta: et unum centum. Et dicebat illis. Nunquid uenit
lucerna ut ſub modio ponatur: aut ſub lecto: nonne ut ſup candelabrum ponatur: Non enim eſt
aliquid abſconditũ qd non manifeſtetur: nec factum eſt occultum: qd non in palam ueniat. Si quis
habet aures audiendi: audiat. Et dicebat illis. Uidete: quid audiatis. In qua menſura menſi fueri
tis: remecietur uobis et adicietur uobis. Qui enim hʒt: dabitur illi. et qui non habet: etiam quod hʒt
auferetur ab illo. Et dicebat. Sic eſt regnum dei: quem admodum ſi homo iaciat ſementem in ter
ram et dormiat. Et exurgat nocte ac die: et ſemen germinet et increſcat dum neſcit ille. Ultro
enim terra fructificat: primum herbam deinde ſpicam: deinde plenum frumentum in ſpica. Et cum ex
ſe produxerit fructus: ſtatim mittit falcem quoniam adeſt meſſis. Et dicebat. Cui adſimilabimus reg
num dei: aut cui parabole comparabimus illud: Sicut granum ſinapis quod cum ſeminatum fu
erit in terra: minus eſt omnibus ſeminibus que ſunt in terra. Et cum ſeminatum fuit aſcendit et fit
maior omnibus holeribus. Et facit ramos magnos: ita ut poſſint ſub umbra eius aues celi ha
bitare. Et talibus multis parabolis loquebatur eis ũbum: prout poterant audire. Sine parabola
autem: non loquebatur eis. Seorſum autem: diſcipulis ſuis diſſerebat omnia. Et ait illis in
illa die cum ſero eſſet factum: tranſeamus contra. Et dimittentes turbam: aſſumunt eum ita ut
erat in naui: et alie naues erant cum illo. Et facta eſt procella magna uenti: et fluctus mitte
bat in nauim: ita ut impleretur nauis. Et erat ille in puppi ſupra ceruical dormiens. Et excitãt — ipſe
eum: et dicunt ei. Magiſter: non ad te ptinet quia perimus: Et exurgens comminatus eſt uento: et
dixit mari. Tace: obmuteſce. Et ceſſauit uentus: et facta eſt tranquillitas magna. Et ait
illis. Quid timidi eſtis: Nec dum habetis fidem: Et timuerunt magno timore: et dicebãt
ad alterutrũ. Quis putas eſt iſte: quia et uentus et mare obediunt ei. .v.

Et uenerunt tranſfretum maris in regionem geraſenorum et exeunti ei de naui: ſtatim oc
currit de monumentis homo in ſpiritu inmũdo: qui domiciliũ habebat in monumentis
Et neqʒ catenis iam quiſqʒ poterat eum ligare. quoniam ſepe compedibus et catenis uinctus.
diſrupiſſet catenas et compedes cõminuiſſet: et nemo poterat eum domare. Et ſemper nocte ac die
in monumentis et in montibus erat: clamans et concidens ſe lapidibus. Uidens autem iħm a longe
cucurrit et adorauit eum: et clamans uoce magna dicit. Quid michi et tibi iħu fili dei ſummi:
Adiuro te pdeum. ne me torqueas. Dicebat illi enim. Exi ſpũs inmũde ab homine. Et interroga
bat eum. Quod tibi nomen eſt: Et dicit ei: Legio nomen michi eſt: quia multi ſumus. Et de
precabatur eum multũ: ne ſe expelleret extra regionẽ. Erat autẽ ibi circa montem grex porco
rum magnus paſcens: in agris et deprecabantur eum ſpũs dicentes. Mitte nos in porcos. ut in
eos introeamus. Et conceſſit eis iħus ſtatim. Et exeuntes ſpũs inmũdi introierunt in porcos:
et magno impetu grex precipitatus eſt in mare ad duo milia: et ſuffocati ſunt in mari. Qui
autem paſcebant eos fugerunt: et nunciauerũt in ciuitatem et in agros. Et egreſſi ſunt uidẽ
quid eſſet facti: et ueniunt ad iħm. Et uident illum qui a demonio uexabatur ſedentem
ueſtitum et ſane mentis: et timuerunt. Et narrauerunt illis qui uiderant qualiter factum eet
ei: qui demonium habuerat et de porcis. Et rogare eum ceperunt: ut diſcederet de finibus illorum
Cumqʒ aſcenderet nauim cepit illum deprecari qui a demonio uexatus fuerat: ut eſſet cum illo
Et non admiſit eum: ſed ait illi. Uade in domum tuam ad tuos: et annũcia illis. quanta tibi
dominus fecerit: et miſertus ſit tui. Et abiit et cepit predicare in decapoli quanta ſibi feciſſet

ihs: et omnes mirabantur. Et cum transcendisset ihs in navi rursus transfretum convenit
turba multa ad illum. Et erat circa mare Et venit quidam de archisynagogis nomine iairus.
et videns eum procidit ad pedes eius: et deprecabatur eum multum dicens. Quoniam filia
mea in extremis est. veni impone manum super eam. ut salva sit et vivat. Et abiit cum
illo: et sequebatur multa turba eum et comprimebant illum. Et mulier que erat in profluvio
sanguinis annis duodecim. et fuerat multa perpessa a compluribus medicis: et eroga
verat omnia sua: nec quicquam profecerat: sed magis deterius habebat cum audisset de ihu. venit
in turba retro: et tetigit vestimentum eius. Dicebat enim: quia si vel vestimentum eius tetige
ro salva ero. Et confestim siccatus est fons sanguinis eius et sensit corpore quod sanata esset
a plaga. Et statim ihs cognoscens in semetipso: virtutem que exierat de eo. Conversus ad tur
bam aiebat. Quis tetigit vestimenta mea? Et dicebant ei discipuli sui. Vides turbam com
primentem: et dicis quis me tetigit. Et circumspiciebat videre eam: que hoc fecerat. Mulier
autem timens et tremens sciens quod factum esset in se. venit et procidit ante eum et dixit
ei omnem veritatem. Ille autem: dixit ei. Filia: fides tua te salvam fecit. Vade in pace: et esto sa
na a plaga tua. Adhuc eo loquente: veniunt [illegible] archisynagogo. Noli timere: tantummodo cre
de. Et non ad misit quemquam sequi se. nisi petrum et iacobum et iohannem fratrem iacobi. Et ve
niunt ad domum archisynagogi: et videt tumultum et flentes et eiulantes multum: et ingres
sus ait eis. Quid turbamini et ploratis? Puella non est mortua: sed dormit. Et irridebant
eum. Ipse vero eiectis omnibus: assumit patrem et matrem puelle et qui secum erant. Et ingre
ditur ubi erat puella iacens. Et tenens manum puelle ait illi. Talitha cumi. quod est inter pre
tatum: puella tibi dico surge. Et confestim surrexit puella et ambulabat. Erat autem annorum
duodecim. Et obstupuerunt stupore maximo: et precepit illis vehementer: ut nemo id sci
ret et iussit: dari illi manducare.

·VI·

Et egressus inde: abiit in patriam suam: et sequebantur illum discipuli sui: Et facto sab
bato: cepit in synagoga docere. et multi audientes: admirabantur in doctrina eius
dicentes. Unde huic hec omnia: et que est sapientia que data est illi et virtutes tales que per manus
eius efficiuntur? nonne iste est faber filius marie frater iacobi et ioseph et iude et symonis? Nonne
et sorores eius hic nobiscum sunt? et scandalizabantur in illo. Et dicebat eis ihs. Quia non est pro
atione sua
pheta sine honore: nisi in patria sua: et in domo sua. Et non poterat ibi virtutem ullam facere:
nisi paucos infirmos impositis manibus curavit. Et mirabatur propter incredulitatem illorum. Et
circuibat castella in circuitu docens. Et vocavit duodecim et cepit eos mittere binos. et dabat
illis potestatem spirituum immundorum Et precepit eis ne quid tollerent in via: nisi virgam tantum. Non
peram non panem neque in zona es: sed calciatos sandaliis. Et ne induerentur duabus tunicis Et
dicebat eis. Quocumque introieritis in domum: illic manete donec exeatis inde. Et quicumque non
receperit vos neque audierint vos: exeuntes inde: excu[illegible]ite pulverem de pedibus vestris in testimo
nium illis. Et exeuntes: predicabant ut penitentiam agerent: et demonia multa eiciebant: et
ungebant oleo multos egros et sanabantur Et audivit herodes rex: manifestum enim
factum est nomen eius. Et dicebat. Quia iohannes baptista resurrexit a mortuis: et propterea o
perantur virtutes in illo. Alii autem dicebant: quia helias est. Alii vero dicebant quia propheta
est: quasi unus ex prophetis. Quo audito herodes ait. Quem ego decollavi iohannem: hic a mor
tuis surrexit. Ipse enim herodes misit ac tenuit iohannem: et vinxit eum in carcere. propter he
rodiadem uxorem phylippi fratris sui. quia duxerat eam. Dicebat enim iohannes herodi. Non
licet tibi habere uxorem fratris tui. Herodias autem insidiabatur illi et volebat occidere eum nec
poterat. Herodes autem metuebat iohannem: sciens eum virum iustum et sanctum. et custodiebat eum Et
audito eo multa faciebat: et libenter eum audiebat. Et cum dies oportunus accidisset. herodes
natalis sui cenam fecit principibus et tribunis: et primis galilee. Cumque introisset filia ipsius
herodiadis et saltasset et placuisset herodi: simulque discumbentibus: rex ait puelle. Pete a me
quod vis: et dabo tibi. Et iuravit illi quia quicquid petieris dabo tibi licet dimidium regni
mei. Que cum exisset dixit matri sue. Quid petam? At illa dixit: caput iohannis baptiste Cum
que introisset statim cum festina tione ad regem: petiuit dicens. Volo: ut protinus des
michi in disco caput iohannis baptiste. Et contristatus est rex propter iusiurandum: et propter
simul recumbentes noluit eam contristare Sed misso spiculatore precepit afferri caput
eius in disco. Et decollavit eum in carcere: et attulit caput eius in disco: et dedit illud pu
elle: et puella dedit matri sue. Quo audito discipuli eius: venerunt et tulerunt corpus eius:
et posuerunt illud in monumento. Et convenientes discipuli ad ihm: renunciaverunt ei omnia
que egerant et docuerant. Et ait illis. Venite seorsum in desertum locum. et requiescite pusil

ad archisynagogum dicentes. Quia filia tua mortua est quare ultra vexas magistrum. Ihs autem audito
verbo quod dicebatur ait

lum· Erant enim qui veniebant et redibant multi: et nec manducandi ſpacium habebant Et
aſcendentes in navim: abierunt in deſertum locum ſeorſū· Et viderunt eos abeuntes: Et cog
noverunt eum multi: et pedeſtres de omnibus civitatibus concurrerūt illuc et prevenerūt eos· Et
exiens vidit turbam multam ihūs: et miſertus eſt ſup eos: quia erant ſicut oves non habentes
paſtorem· Et cepit docere illos multa· Et cū iam hora multa fieret acceſſerunt ad eum diſcipli
eius dicentes· Deſertus eſt locus hic· Et iam hora preterijt dimitte illos: ut euntes in prox
imas villas et vicos: emant ſibi cibos quos manducent· Et reſpondens ait illis· Date illis
manducare· Et dixerunt ei· Euntes emamus denarijs ducentis panes: ꝛ dabimus eis mā
ducare· Et dicit eis· Quot panes habetis ite et videte· Et cum cognouiſſent: dicunt· Quinq;
et duos piſces· Et precepit illis: ut accumbere facerent omnes: ſcdm contubernia: ſup viride fenū· Et
diſcubuerunt in partes: per centenos et quinquagenos· Et acceptis quinq; panib; et duobus piſcibus:
panes intuens in celum bndixit et fregit et dedit diſcipulis ſuis· ut ponerent ante eos· Et duos piſces divi
ſit omnibus: et manducaverunt omnes et ſaturati ſunt· Et ſuſtulerunt reliquias fragmentoꝝ xij·
cophinos plenos et de piſcibus· Erant autem qui manducaverunt: quinq; milia viroꝝ· Et ſtatim coe
git diſcipulos ſuos aſcendere navim: ut precederent eum tranſfretum ad bethſaidam: dum ipſe
dimitteret pplm· Et cum dimiſiſſet eos abijt in montē orare· Et cum ſero eſſet: erat navis in
medio mari· et ipſe ſolus in terra· Et videns eos laborantes in remigando: erat enim ventus contra
rius eis· Et circa quartā vigiliam noctis: venit ad eos ambulans ſup mare: et volebat preteri
re eos· At illi ut viderunt eum ambulantem ſup mare: putaverunt fantaſma eſſe exclamaverunt
Omnes enī eū viderunt· et conturbati ſunt· Et ſtatim locutus eſt cum eis: ꝛ dixit illis· Confidite: ego
ſum nolite timere· Et aſcendit ad illos in navim: et ceſſavit ventus· Et plus magis intra ſe ſtupe
bant· Non enim intellexerunt de panibus: erat enim cor illoꝝ obcecatum· Et cum tranſfretaſſent p
venerunt in terram genezareth· et applicuerunt· Cumq; egreſſi eſſent de navi: continuo cognoverunt
eum· Et percurrentes univerſam regionem illam· ceperunt in grabatis eos qui ſe male habebant circum
ferre: ubi audiebant eum eſſe· Et quocumq; introibant in vicos: vl' in villas: aut civitates: in pla
teis: ponebant infirmos· Et deprecabantur eum· ut vl' fimbriam veſtimenti eius tangerent Et
quotquot tangebant eum: ſalvi fiebant· ·vij·

Et conveniunt ad eum phariſei· et quidam de ſcribis venientes abierosolimis· Et cum vidiſſent
quoſdam ex diſcipulis eius cōmunibus manibus· id eſt non lotis manibus manducare·
panes: vituperaverunt· Phariſei enim et omnes iudei· niſi crebro lavent manus: non manducant:
tenentes tradicionē ſenioꝝ· Et a foro niſi baptizentur: nō comedunt· Et alia multa que tradita ſunt ſunt
illis ſervare· Baptiſmata calicum et urceoꝝ: ꝛ eramentorum: ꝛ lectoꝝ· Et interrogabant eum phariſei
et ſcribe· Quare diſcipuli tui nō ambulant iuxta tradicionem ſeniorum: ſed cōmunibus mani
bus manducant panem· At ille reſpondens: dixit eis· Bene pphetavit eſaias de vobis hypocritis:
ſicut ſcriptum eſt· Populus hic labiis me honorat: cor autem eoꝝ longe abeſt a me· In vanū autē
me colunt: docentes doctrinas et precepta hominum· Relinquentes enim mandatū dei: tenetis tradici
onem homī: baptiſmata urceorum et calicum· et alia ſimilia hijs facitis multa· Et dicebat il
lis· Bene irritum facitis preceptum dei: ut tradicionem veſtram ſervetis· Moyſes enim dixit
honora prēm tuum: ꝛ matrem tuam· Et qui maledixerit patri aut matri· morte moriatur
Vos autē dicitis· ſi dixerit homo prī aut mrī· corban quod eſt donum: quodcumq; ex me tibi pro
fuerit: ꝛ ultra non dimittitis eum quicq̄ facere: prī ſuo aut matri reſcindentes verbum dei p tradi
cionem vram quam tradidiſtis· Et ſimilia huiuſmodi multa facitis· Et advocans iterum tur
bam: dicebat illis· Audite me omnes: et intelligite· Nichil eſt extra hominem introiens in eum quod
poſſit eum coinquinare· Sed que de homine procedunt· et illa ſunt que cōmunicant hominē
Siquis hēt aures audiendi audiat· Et cum introiſſet in domum a turba interrogabant eū diſ
cipuli eius parabolam· Et ait illis· Sic et vos imprudentes eſtis: non intelligitis quia om
ne extrinſecus introiens in hominem: nō poteſt eum cōmunicare: Quia nō introit in cor eius:
ſed in ventrem vadit et in ſeceſſum exit purgans omnes eſcas: Dicebat autem quoniam que
de homine exeunt· illa cōmunicant hominē· Abintus enim: de corde hominū cogitaciones ma
le procedunt adulteria: fornicaciones: homicidia furta: avaricie: nequicie: dolus: impudicicia:
oculus malus: blaſphemia: ſupbia: ſtulticia· Omnia hec abintus procedunt ꝛ cōmunicant mala
hominē· Et inde ſurgens: abijt in fines tyri et ſydonis· Et ingreſſus domū· neminē voluit ſcire:
et non potuit latere· Mulier enim ſtatim ut audivit de eo cuius filia habebat ſpm̄ inmundū: in
travit et procidit ad pedes eius· Erat enim mulier gentilis: ſiropheniciſſa genere· Et rogabat
eum ut demonium eiceret de filia eius· Qui dixit illi: ſine prius ſaturari filios: nō eſt enim
bonum ſumere panem filioꝝ: et mittere canibus· At illa reſpondit· ꝛ dicit ei· Utiq; dne: nam

et catelli comedunt de micis puerorum sub mensa. Et ait illi. Propter hunc sermonem. Vade. exiit demo
nium de filia tua. Et cum abisset ad domum suam: invenit puellam iacentem supra lectum: et demo
nium exisse. Et iterum exiens de finibus tyri: venit per sydonem ad mare galylee inter medios fines
decapoleos. Et adducunt ei surdum et mutum: et deprecabantur eum: ut imponat illi manum. Et appre
hendens eum de turba seorsum: misit digitos suos in auriculas: et expuens tetigit linguam eius. Et eius
suspiciens in celum ingemuit et ait illi. Effeta: quod est adaperire. Et statim aperte sunt aures eius:
et solutum est vinculum lingue eius: et loquebatur recte. Et precepit illis: ne cui dicerent. Quanto
autem eis precipiebat: tanto magis plus predicabant: et eo amplius ammirabantur dicentes. Be
ne omnia fecit: et surdos fecit audire: et mutos loqui. viii. viii
In illis diebus iterum cum turba multa esset cum ihesu nec haberent quod manducarent convoca
tis discipulis: ait illis. Misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me: nec habent quod
manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam: deficient in via. Quidam enim ex eis: de lon
ge venerunt. Et responderunt ei discipuli sui. Unde istos poterit quis hic saturare panibus in soli
tudine? Et interrogavit eos. Quot panes habetis. Qui dixerunt vii. Et precepit turbe: discumbe
re super terram. Et accipiens septem panes. gratias agens fregit: et dabat discipulis suis. ut appone
rent. Et apposuerunt turbe. Et habebant pisciculos paucos: et ipsos benedixit: et iussit apponi. Et
Et manducaverunt: et saturati sunt. Et sustulerunt quod superaverat de fragmentis septem spor
tas. Erant autem qui manducaverant. quasi quatuor milia: et dimisit eos. Et statim ascendens navim
cum discipulis suis: venit in partes dalmanutha. Et exierunt pharisei: et ceperunt conquirere
cum eo: querentes ab illo signum de celo: temptantes eum. Et ingemiscens spiritu: ait. Quid gene
ratio ista querit signum? Amen dico vobis: si dabitur generationi signum huic. Et dimittens eos:
ascendit iterum navim et abiit trans fretum: et obliti sunt sumere panes. Et nisi unum panem non
habebant secum in navi. Et precipiebat eis dicens. Videte cavete a fermento phariseorum: et ferme
to herodis. Et cogitabant ad alterutrum dicentes: quia panes non habemus. Quo cognito ihesus:
ait illis. Quid cogitatis quia panes non habetis? Non dum cognoscitis nec intelligitis: adhuc
cecatum cor vestrum habetis. Oculos habentes non videtis: et aures habentes non auditis. Nec
recordamini quando quinque panes fregi: in quinque milia. et quot cophinos fragmentorum plenos
sustulistis. Dicunt ei. duodecim. Quando et septem panes in quatuor milia: quot sportas frag
mentorum tulistis? Et dicunt ei septem. Et dicebat eis. Quomodo non dum intelligitis? Et veni
unt bethsaida. et adducunt ei cecum: et rogabant eum. ut illum tangeret. Et apprehensa ma
nu ceci eduxit eum extra vicum et expuens in oculos eius: impositis manibus suis interrogavit
eum. si aliquid videret. Et aspiciens ait. video homines velut arbores ambulantes. Deinde ite
rum imposuit manum super oculos eius: et cepit videre. Et restitutus est ita: ut videret cla
re omnia. Et misit illum: in domum suam dicens. Vade in domum tuam: et si in vicum intro
ieris nemini dixeris. Et egressus est ihesus et discipuli eius in castella cesaree philippi: et
in via interrogabat discipulos suos: dicens eis. Quem me dicunt esse homines? Qui respon
derunt illi dicentes. alii iohannem baptistam alii heliam: alii vero quasi unum de prophetis. Tunc
dicit illis: vos vero quem me esse dicitis? Respondens petrus: ait ei. Tu es christus. Et commi
natus est eis. ne cui dicerent de illo. Et cepit docere illos: quia oportet filium hominis multa
pati. et reprobari a senioribus: et a summis sacerdotibus et scribis: et occidi: et post tres dies
resurgere. Et palam verbum loquebatur. Et apprehendens eum petrus: cepit eum
increpare. Qui conversus et videns discipulos suos. comminatus est petro dicens. Vade retro
me sathanas: quoniam non sapis que dei sunt: sed que hominum. Et convocata turba cum discipulis
suis dixit eis. Siquis vult post me sequi: deneget semetipsum: et tollat crucem suam: et
sequatur me. Qui enim voluerit animam suam salvam facere: perdet eam. Qui autem per
diderit animam suam propter me: et evangelium: salvam eam faciet. Quid enim proderit homi
ni si lucretur universum mundum totum: et detrimentum faciet anime sue: aut quid dabit homo com
mutationis pro anima sua? Qui enim me confessus fuerit: et mea verba in generatione ista ad
ultera et peccatrice: et filius hominis confitebitur eum: cum venerit in gloria patris sui cum angelis sanctis
Et dicebat illis. Amen dico vobis quia sunt quidam de hic ix.
stantibus qui non gustabunt mortem: donec videant regnum dei venientis in virtute. Et
post dies sex assumpsit ihesus petrum et iacobum et iohannem et ducit illos in montem excelsum
seorsum solos. Et transfiguratus est coram ipsis: et vestimenta eius facta sunt splendentia can
dida nimis velut nix qualia fullo super terram non potest candida facere. Et apparuit illis
helias cum moyse. et erant loquentes cum ihesu. Et respondens petrus: ait ihesu. Rabbi: bonum
est nos esse hic. et faciamus tria tabernacula. Tibi unum moysi unum et helye unum. Non enim

ſciebat quid diceret. Erant enim timore exterriti. Et facta eſt nubes obumbrans eos: et uenit uox de
nube dicens. Hic eſt filius meus kariſſimus audite illum. Et ſtatim circumſpicientes: neminem
amplius uiderunt: niſi ihm tantum ſecum. Et deſcendentibus illis de monte: precepit illis ne cui que
uidiſſent narrarent: niſi cum filius hominis a mortuis reſurrexit. Et uerbum continuerunt apud ſe
conquirentes: quid eſſet cum a mortuis reſurrexerit. Et interrogabant eum dicentes. Quid ergo
dicunt phariſei et ſcribe: quia helyam oporteat uenire primum? Qui reſpondens: ait illis. Helyas cum
uenerit primo reſtituet omnia. Et quomō ſcriptum eſt in filiū hominis: ut multa patiatur et contemp
natur. Sed dico uobis: quia et helyas uenit: et fecerunt illi quecumq; uoluerunt ſicut ſcriptū eſt de
eo. Et ueniens ad diſcipulos ſuos uidit turbam magnam circa eos: et ſcribas conquirentes cum illis.
Et confeſtim omnis ppl'us uidens ihm: ſtupefactus eſt: et expauerunt: et accurrentes ſalutabant. Et in
terrogauit eos: quid inter uos conquiritis? Et reſpondens unus de turba dixit. Magiſter: attuli filium
meū ad te: habentem ſpm mutum. Qui ubicumq; eum apprehenderit: allidit eum et ſpumat: et ſtridet
dentibus et areſcit. Et dixi diſcipulis tuis ut eicerent illum: et nō potuerunt. Qui reſpondens eis
dicit. O generacio incredula: quam diu apud uos ero: quam diu uos patiar? Afferte illum ad me
Et attulerunt eum. Et cum uidiſſet illum: ſtatim ſpūs conturbauit eum. Et eliſus in terra: uoluta
batur ſpumans. Et interrogauit prēm eius. Quantum temporis eſt ex quo ei hoc accidit? At ille
ait. Ab infancia. Et frequenter eum in ignem et in aquas miſit ut eum perderet. Sed ſiquid
potes: adiuua nos miſertus nrī. Ihſus autem ait illi. Si potes credere: omnia poſſibilia ſunt cre
denti. Et continuo exclamans pater pueri cum lacrimis aiebat. Credo dñe: adiuua incredu
litatem meam. Et cum uideret ihſus concurrentem turbam: comminatus eſt ſpui inmundo dicens
illi. Surde et mute ſpūs: et tibi precipio: exi ab eo: et amplius ne introeas ī eum. Et clamans:
et diſcerpens eum exiit ab eo. Et factus eſt ſicut mortuus: ita ut multi dicerent. quia mortu
us eſt. Ihſus autem tenens manum eius eleuauit eum: et ſurrexit. Et cum introiſſet in domū: diſci
puli eius ſecreto interrogabant eum. Quare nos non potuimus eicere eum? Et dixit illis. Hoc
genus in nullo poteſt exire niſi in oracōne et ieiunio. Et inde profecti pretergrediebantur gali
leam: nec uolebat quemq; ſcire. Docebat autem diſcipulos ſuos: et dicebat illis. Quia filius ho
minis tradetur in manus hominū: et occident eum. Et occiſus: tercia die reſurget. At
illi ignorabant uerbum: et timebant eum interrogare. Et uenerunt capharnaum. Qui
cum domi eſſent: interrogabat eos. Quid in uia tractabatis? At illi tacebant. Siquidem inter
ſe in uia diſputauerant: quis eſſet maior illorum. Et reſidens uocauit duodecim: et ait illis
Siquis uult primus eſſe: erit omnium nouiſſimus et omnium miniſter. Et accipiens
puerum ſtatuit eum in medio eorum. Quem cum complexus eſſet: ait illis. Quiſq; unum
ex huiuſmodi pueris receperit in nomine meo: me recepit. Et quicumq; me ſuſcepit: nō me
ſuſcepit. ſed eum qui me miſit. Reſpondit illi iohannes dicens. Magiſter uidimus quendam in
nomine tuo eicientem demonia: qui nō ſequitur nos: et prohibuimus eum. Ihſus ait: nolite p
hibere eum: nemo eſt enim qui faciat uirtutem in nomine meo: et poſſit cito male loqui de
me. Qui enim non eſt aduerſum uos: pro uobis eſt. Quiſq; enim potum dederit uobis:
calicem aque in nomine meo: quia xpi eſtis: amen dico uobis: non pdet mercedem ſuam
Et quiſq; ſcandalizauerit unum ex hiis puſillis: credentibus in me: bonum eſt ei magis ſi cir
cumdaretur mola aſinaria collo eius: et in mare mitteretur. Et ſi ſcandalizauerit te manus
tua: abſcide illam. Bonum eſt tibi debilem introire in uitam: quam duas manus habentem
ire in gehennam: in ignem inextinguibilem. Ubi uermis eorum non moritur: et ignis non ex
tinguitur. Et ſi pes tuus te ſcandalizat: amputa illum. Bonum eſt tibi claudum introire
in uitam eternam: quam duos pedes habentem: mitti in gehennā ignis inextinguibilis
Ubi uermis eorum non moritur: et ignis non extinguitur. Quod ſi oculus tuus ſcandalizat
te: eice eum. Bonū eſt tibi luſcum introire in regnum dei: quam duos oculos habentem:
mitti in gehennam ignis: ubi uermis eorum non moritur: et ignis non extinguitur. Omnis enī
igne ſalietur: et omnis uictima ſale ſalietur. Bonum eſt ſal. Quod ſi ſal inſulſum fuerit:
in quo illud condietis? habete in uobis ſal: et pacem habete inter uos X

Et inde exſurgens uenit in fines iudee ultra iordanem. Et conueniunt iterum turbe ad eū.
et ſicut conſueuerat: iterum docebat illos. Et accedentes phariſei: interrogabant eū
Si licet uiro uxorem dimittere temptantes eum. At ille reſpondens dixit eis. Quid uo
bis precepit moyſes? Qui dixerūt. Moyſes permiſit libellum repudii ſcribere: et dimit
tere. Quibus reſpondens ihſus ait. Ad duriciam cordis urī: ſcripſit uobis preceptum iſ
tud. Ab inicio autem creature: maſculū et feminam fecit eos deus et dixit. Propter hoc
relinquet homo prēm ſuum et matrem: et adherebit ad uxori ſue. Et erunt duo ī

carne una. Itaqꝫ iam non ſunt duo: ſed una caro. Quod ergo deus coniunxit: homo non ſe
paret. Et in domo iterum diſcipuli eius: de eodem interrogauerunt eum. Et dicit illis. Quicū
qꝫ dimiſerit uxorem ſuam et aliam duxerit: adulterium committit ſup eam. Et ſi uxor dimi
ſerit uirum ſuum: et alii nupſerit: mechatur. Et offerebant illi puulos: ut tangeret illos. Diſ
cipuli autem comminabantur offerentibꝫ. Quos cum uideret ihſus indigne tulit: et ait illis. Si
nite puulos uenire ad me: et ne prohibueritis eos: talium eſt enim regnum dī. Amen dico uobis:
quiſqs non receperit regnum dei uelud paruulus: non intrabit in illud. Et complexans eos: et
imponens manus ſuper illos: benedicebat eos. Et cum egreſſus eſſet in uia: procurrens quidam
genu flexo ante eum: rogabat eum dicens. Magiſter bone: quid faciā ut uitam eternam pcipiam.
Ihſus autem dixit ei. Quid me dicis bonum: nemo bonus niſi unus deus. Precepta noſti: ne ad
ulteres ne occidas: ne fureris: ne falſum teſtimonium dixeris: ne fraudem feceris. honora prē
tuum et mrēm. At ille reſpondens: ait illi. Magiſter: omnia hec obſeruaui a iuuentute mea. Ihſ
autem intuitus eum: dilexit eum: ⁊ dixit illi. Unum tibi deeſt: uade: quecumqꝫ habes uende: et
da paupibus. Et habebis theſaurum in celo: et ueni ſequere me. Qui contriſtatus in uerbo: abyt
merens erat enim habens poſſeſſiones multas. Et circumſpiciens ihſus: ait diſcipulis. Quā ſuis.
difficile qui pecunias habent in regnū dei introibunt. Diſcipuli autem obſtupeſcebant
in uerbis eius. At ihſus rurſus reſpondens ait illis. Filioli: quam difficile eſt confidentes in pe
cuniis: in regnum dei introire. Facilius eſt enim camelum p foramen acus tranſire: quam di
uitem intrare in regnū dei. Qui magis ammirabantur dicentes ad ſemetipſos. Et quis poteſt
ſaluus fieri. Et intuens illos ihſus ait. Apud homines impoſſibile eſt: ſed non apud deum. Oīa
enim poſſibilia ſunt apud deum. Et cepit ei petrus dicere: ecce nos dimiſimus omnia: et
ſecuti ſumus te. Reſpondens ihſus ait. Amen dico uobis: nemo eſt qui dereliquerit domū:
aut fr̄es: aut ſorores: aut prēm aut mrēm: aut filios: aut agros: pter me. et pt euuangliū
qui non accipiat centies tantum. Nunc in tempe hoc domos: et fr̄es: et ſorores: ⁊ matres:
et filios: et agros: cum pſecutionibus: ⁊ in ſeculo futuro uitam eternam. Multi autem erūt
pmi nouiſſimi: et nouiſſimi primi. Erant autē in uia aſcendentes in ieroſolimā: et precede
bat illos ihſus. Et ſtupebant: et ſequentes timebant. Et aſſumens iterum duodecim: cepit
illis dicere que eſſent illi uentura. Quia ecce aſcendimus ieroſolimā. et filius hoīs tradet
principibus ſacerdotū ⁊ ſcribis: ⁊ ſenioribꝫ: et dāpnabūt eū morte. Et tradent eum gentibus:
et illudent ei: et conſpuunt eum: ⁊ flagellabunt eum. et īterficient eū: ⁊ tercia die reſurget
Et accedunt ad eū iacobꝰ et iohēs filii zebedei dicētes. Magiſter uolumus ut quodcumqꝫ pete
rimus facias nobis. At ille dixit eis. Quid uultis ut faciam uobis. Et dixerunt. Da nob
ut unus ad dexteram tuam: et alius ad ſiniſtram tuam ſedeamus in glīa tua. Ihſus autē: ait
potestis eis. Neſcitis quid petatis bibere calicem quem ego bibo: aut baptiſmo quo ego baptizor
baptizari. At illi dixerunt ei. Poſſumus. Ihſus autē ait eis. Calicem quidem quē ego bi
bo bibetis: et baptiſmo quo ego baptizor baptizabimini: ſedere autem ad dexteram meam uł
ad ſiniſtram: non eſt meum dare uobis: ſed quibus paratū eſt. Et audientes decem ce
perunt indignari de iacobo et iohanne. Ihſus autem conuocans eos: ait illis. Scitis quia hy
qui uident principari gentibus dn̄antur eis: et principes eorum poteſtatem habent ipſor. Non
ita eſt autem in uobis. Sed quicumqꝫ uoluerit fieri maior: erit ueſter miniſter. Et quicumqꝫ
uoluerit in uobis primus eſſe: erit omnium ſeruus. Nam et filius hominis non uenit
miniſtrari: ſed miniſtrare. et dare animā ſuam redemptionē pro multis. Et ueniunt
iericho. Et proficiſcente eo de iericho. et diſcipulis eius: et plurima multitudine: filius timei
barthimeus cecus. ſedebat iuxta uiam mendicans. Qui cū audiſſet quia ihſus nazarenus
eſt: cepit clamare et dicere. Fili dauid ihu miſerere mei. Et comminabantur illi multi ut
taceret. At ille multo magis clamabat. fili dauid miſerere mei. Et ſtans ihſus precepit il
lum uocari: ⁊ uocant cecum dicentes ei. Animequior eſto: ſurge uocat te. Qui proiecto ueſ
timento ſuo: exiliens uenit ad eum: ⁊ reſpondens ihſus: dixit. Quid uis tibi faciā. Cecus illi
ut autem dixit ei. Rabboni uideam. Ihſus ait illi. Uade: fides tua te ſaluum fecit. Et confeſtim
uidit: et ſequebatur eum in uia. xi.

Et cum appropinquarent ieroſolime et bethanie ad montem oliuarum: mittit duos
ex diſcipulis ſuis et ait illis. Ite in caſtellum quod eſt contra uos: et ſtatim introe
untes in caſtellū illud: inuenietis pullum ligatum: ſup quem nemo adhuc ullus ho
minū ſedit: ſoluite illum et adducite. Et ſiquis uobis dixerit quid facitis: dicite quia
dn̄o neceſſarius eſt: et continuo illum dimittet huc. Et abeuntes inuenerunt pullū
ligatum ante ianuam foris in biuio: ⁊ ſoluunt eum. Et quidam de illic ſtantibus

dicebat

dicebant illis. Quid facitis ſoluentes pullū? Qui dixerūt eis. ſicud preceperat illis ihūs: et di
miſerūt eis. Et duxerunt pullum ad ihm: et inpoſuūt illi veſtimenta: et ſedit ſup eum. Multi
autē ſtrauerūt veſtimenta ſua in via. Alij autē frondes cedebant de arborib: et ſternebant in via.
Et qui preibant et qui ſequebant: clamabant dicentes. Oſanna benedictus qui uenit in nomine dom̄i.
osanna Benedictum qd uenit regnū pr̄is nr̄i dd̄ in excelſis Et introiuit iheroſolimam intemplum. Et circū
ſpectis omnib3 cum iam ueſpa eēt hora: exijt inbethaniam cum xij. Et alia die cum exirent a be
thania eſurijt. Cumq3 vidiſſet alonge ficum habentē folia: uenit ſiqd forte inuenir3 in ea. Et cum ueniſſet
ad eam: nichil inuenit pter folia: non eīn erat temp9 ficoꝝ. Et reſpondēs dixit ei. Iam non ampli9
in eternum quiſqm̄ fructum exte manducet. Et audiebant diſcipuli ei9. Et ueniunt iheroſolimam.
Et cum introiſſet templum: cepit eicere uendentes et ementes intemplo et menſas nummulariorum
: Et cathedras vendenciū columbas euertit. Et non ſinebat: ut quiſqm̄ transferret uas ptemplum:
et docebat dicens eis. Nonne ſcriptum eſt: quia domus mea dom9 oꝛonis uocabitur omnibus gētib3?
Vos autē feciſtis eam ſpeluncam latronum Quo audito principes ſacerdotum et ſcribe: querebant
quomodo eum: qm̄ uniuerſa turba ādmirabatur ſup doctrina eius. Et cum veſpa facta eēt: Egre | perderet [...]
diebatur de ciuitate. Et cum mane tranſſirent: viderunt ficum aridam factam aradicibus. Et recor | bant enī e[...]
datus Petrus: dixit ei: Rabi: ecce ficus cui maledixiſti aruit. Et reſpondens ihūs ait illis. Habete
fidem dei. Amen dico uobis: quia quicumq3 dixerit huic monti: tollere et mittere in mare: et non he
ſitauerit incorde ſuo ſed crediderit: quia quodcumq3 dixerit fiat: fiet ei. Propterea dico uobis. Omnia
quecumq3 orantes petitis: credite quia accipietis. et uenient uobis: et cum ſtabitis adorandum. dimit
tite ſiquid habetis aduerſus aliqͤ ut et pr̄ ueſter qui incelis eſt. dimittat uobis peccata veſtra. Qd ſi
uos non dimiſeritis: nec pater ueſter qui incelis eſt: dimittet uobis peccata ueſtra. Et ueniunt rur
ſus iheroſolimam. Et cum ambularet intemplo: accedunt adeum ſummi ſacerdotes. et ſcribe. et ſe
niores. et dicunt illi. In qua pt̄ate hec facis? Ihesus autē reſpondens: ait illis. Interrogabo uos et ego
unum uerbum: et reſpondete michi. Et dicam uobis inqua poteſtate hec facio Baptiſmus iohīs
de celo erat: an ex hominibus? reſpondete michi. At illi cogitabant ſecum dicentes Si dixerim9
de celo: dicit quare ergo non credidiſtis ei? Si dicem9 ex hominib3: timemus pplm Omnes eīn ha
bebant iohem: Quia uere pp̄ha eēt Et reſpondentes: dicunt ihū: neſcimus Reſpondens ihūs: ait
illis. Nec ego dico uobis: inqua poteſtate hec faciam Cxij.

Et cepit illis inparabolis ſic loqui. Vineam paſtinauit homo et circumdedit ſepem: Et fod
latum: et edificauit turrim: et locauit eam agricolis: et pegre pfectus eſt. Et miſit ad agricolas
intempore ſeruum: ut ab agricolis acciperet de fructu vinee Qui apprehenſum eum ceciderūt:
et dimiſerūt uacuum. Et iterū miſit ad illos aliū ſeruum: et illum incapite wlnerauerunt. et con
tumelijs affecerunt. Et rurſum alium miſit: et illum occiderunt. Et plures alios quoſdā cedentes:
alios uero occidentes. Adhuc ergo unum hn̄s filium kariſſimum: et illum miſit ad eos noui
ſimum dicens: quia uerebuntur filium meū. Coloni autē dixerunt ad inuicem. Hic eſt hēs
uenite occidam9 eum: et nr̄a erit hereditas. Et apprehendentes eum occiderunt et eiecerunt extra
uineam. Quid ergo faciet dominus uinee? ueniet et pdet colonos: et dabit uineam alijs.
Nec ſcripturam hanc legiſtis? Lapidem quem reprobauerunt edificantes: Hic factus eſt inca
put anguli? Adnō factum eſt iſtud. et eſt mirabile in oculis nr̄is. Et querebant illum tenere:
et timuerunt turbā. Cognouerūt eīn quoniā ad eos parabolam hanc dixit: et relicto eo abie
rūt. Et mittunt ad eum quoſdā ex phariſeis et herodianis: ut eum caperent in uerbo. Qui ueni
entes: dicunt ei. Magiſter ſcimus quia uerax es: et non curas quemqm̄: nec eīn uides infaci
em hominum. ſed inueritate uiam dei doces. Licet dari tributum ceſari: an non dabimus?
Qui ſciens uerſutiam eorum: ait illis. Quid me temptatis? Afferte michi denariū ut uide
am. At illi obtulerunt ei. Et ait illis. Cuius eſt ymago hec et inſcripcio? Dicunt illi ceſaris.
Reſpondens autē ihūs dixit. Reddite ergo que ſunt ceſaris ceſari: et que ſunt dei deo. Et mirabāt
ſup eo. Et ueniunt ad eum ſaducei qui dicunt reſurrectionē nō eē. et interrogabant eum dicentes
Magiſter moyſes nobis ſcripſit: ut ſi cuius frater mortuus fuerit. et dimiſerit uxorem: et filios
non reliquerit: accipiat frater eius uxorem ipſius: et reſuſcitet ſemen frī ſuo Septem eīn fres erat
et prim9 accepit uxorem et mortuus eſt: non relicto ſemine. Et ſcdus accepit eam et mortuus eſt.
et nec iſte reliquid ſemen. Et tercius ſimiliter. Et acceperunt eam ſimiliter ſeptem: et non re
liquerunt ſemen. Nouiſſima om̄ defuncta eſt. et mulier In reſurrectione ergo cum reſurrexe
rint: cui9 de hijs erit uxor? Septem enim habuerunt eam uxorem. Et reſpondens ihūs ait ill.
Nonne ideo erratis: non ſcientes ſcripturas ne q3 uirtutem dei. Cum eīn amortuis reſurrexerit
ne q3 nubent ne q3 nubentur: ſed ſunt ſicud angeli incelis. De mortuis autem quod reſurgant
non legiſtis in libro moyſi: ſup rubum: quomō de9 illi dixerit inquiens ego ſum de9 abraham:

⁊ deus ysaac : ⁊ deus iacob : non est de⁹ mortuorum sed uiuorum. Uos ergo multum erratis. Et accessit un⁹
de scribis · qui audierat illos conquirentes : ⁊ uidens quoniam bene illis responderit : interrogauit eum
quod esset primum omnium mandatum. Ihesus autem : respondit ei · Quia primum omnium mandatum est ·
audi israel dominus de⁹ tuus de⁹ un⁹ est · ⁊ diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo : ⁊ ex tota anima
tua : ⁊ ex tota mente tua : ⁊ ex tota uirtute tua · Hoc est primum mandatum · Secundum autem : simile
huic est · Diliges proximum tuum tamquam te ipsum. Maius horum : aliud mandatum non est.
Et ait illi scriba bene magister in ueritate dixisti : quia unus est : ⁊ non est alius preter eum. Et ut di
ligatur ex toto corde : ex toto intellectu : ⁊ ex tota anima : ⁊ ex tota fortitudine. Et diligere proxi
mum tamquam se ipsum · maius est omnibus holocaustomatibus ⁊ sacrificiis. Ihesus autem uidens
quod sapienter respondisset : dixit illi Non es longe a regno dei. Et nemo iam audebat eum amplius inter
rogare. Et respondens ihesus dicebat : docens in templo. Quomodo dicunt scribe : xpistum filium esse dauid
ipse enim dauid dicit in spiritu sancto. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos sca
bellum pedum tuorum · Ipse ergo dauid dicit eum dominum : ⁊ unde est filius eius ? Et multa turba
eum libenter audiuit. Et dicebat illis in doctrina sua · Cauete a scribis qui uolunt in stolis ambu
lare : ⁊ salutari in foro ⁊ in primis cathedris sedere in synagogis · ⁊ primos discubitus in cenis. Qui
deuorant domos uiduarum sub obtentu prolixe orationis hi accipient prolixius iudicium. Et sedens
ihesus contra gazophilacium aspiciebat quomodo turba iactaret es in gazophila cium : ⁊ multi diui
tes iactabant multa. Cum uenisset autem una uidua pauper : misit duo minuta quod est quadrans
⁊ conuocatis discipulos suos : Ait illis. Amen dico uobis : quoniam uidua hec pauper plus om
nibus misit qui miserunt in gazophilacium omnes enim ex eo quod habundabat illis miserunt.
Hec uero de penuria sua omnia que habuit : misit totum uictum suum xiij ¶
Et cum egrederetur de templo ait illi unus ex discipulis suis. Magister aspice quales lapides
: ⁊ quales structure. Et respondens ihesus : ait illi. Uides has omnes edificationes mag
nas non relinquetur lapis super lapidem qui non destruatur. Et cum sederet in monte oliua
rum contra templum : interrogabant eum seperatim Petrus ⁊ iacob⁹. ⁊ iohes. ⁊ Andreas. Dic
nobis quando ista fient ⁊ quod signum erit quando hec omnia incipient consummari ? Et respondens
ihesus : cepit dicere illis uidete ne quis uos seducat. Multi enim uenient in nomine meo dicentes : quia
ego sum : ⁊ multos seducent. Cum audieritis autem bella ⁊ opiniones bellorum : ne timueritis. Op
tet enim fieri : sed non dum finis. Exurget autem gens super gentem · ⁊ regnum super regnum : ⁊ erunt
terremot⁹ per loca ⁊ fames initium dolorum hec. Uidete autem uos met ipsos. Tradent autem uos in conciliis
⁊ in synagogis uapulabitis. Et ante presides ⁊ reges stabitis propter me : in testimonium illis. Et in omnes
gentes primum opportet predicari euangelium. Et cum duxerint uos tradentes : nolite pre
cogitare quid loquamini. Sed quod datum uobis fuerit in illa hora : id loquimini. Non enim
estis : uos loquentes : sed spiritus sanctus. Tradet autem frater fratrem in mortem : ⁊ pater filium.
Et consurgent filii in parentes : ⁊ morte afficient eos. Et eritis odio omnib⁹ propter nomen meum.
Qui autem sustinuerit in finem : hic saluus erit. Cum autem uideritis abhominationem desolacionis :
stantem ubi non debet : qui legit intelligat. Tunc qui in iudea sunt : fugiant in montes. Et qui
super tectum ne descendat in domum : nec introeat ut tollat quid de domo sua. ue autem pregnanti
bus ⁊ nutrientib⁹ ⁊ qui in agro erit non reuertatur retro tollere uestimentum suum in illis diebus.
Orate uero : ut hyeme non fiant. Erunt enim dies illi tribulaciones tales : quales non fuerunt ab
initio creature · quam condidit de⁹ usque nunc : neque fient. Et nisi breuiasset dominus dies : non fuisset
salua omnis caro. Sed propter electos quos elegit : breuiauit dies. Et nunc si quis uobis dixerit.
Ecce hic est xpistus ecce illic ne credideritis. Exurgent enim pseudo xpisti ⁊ pseudo prophete : ⁊ dabunt signa ⁊ por
tenta ad seducendos. Si potest fieri etiam electos. Uos ergo uidete : ecce predixi uobis omnia. Sed in
illis diebus post tribulacionem illam · sol contenebrabitur : ⁊ luna non dabit splendorem suum. Et stel
le celi erunt decidentes : ⁊ uirtutes que sunt in celis mouebuntur. Et tunc uidebunt filium hominis
uenientem in nubibus cum uirtute multa ⁊ gloria. Et tunc mittet angelos suos · ⁊ congregabit elec
tos suos a quatuor uentis a summo terre usque ad summum celi. A ficu autem discite parabolam istam.
Cum iam ram⁹ eius tener fuerit · ⁊ nata fuerint folia : cognoscitis quia in proximo sit estas · Sic
⁊ uos cum uideritis hec fieri : scitote quod in proximo sit in hostiis Amen dico uobis quoniam non
transsibit generacio hec donec omnia ista fiant. Celum ⁊ terra transsibunt uerba autem mea non transsibunt De die autem illa uel ho
ra nemo scit ne que angeli in celo ne que filius nisi pater uidete uigilate ⁊ orate : nescitis enim quando
tempus sit. Sicut homo qui peregre profectus reliquit domum suam : ⁊ dedit seruis suis
potestatem cuiusque operis ⁊ ianitori precipiat ut uigilet uigilate ergo nescitis quando dominus dom⁹
ueniat sero an media nocte : an gallicantu : an mane. Ne cum uenerit repente : inueniat uos
dormientes. Quod autem uobis dico omnibus dico uigilate xiiij ¶

Ev. sdm Marcum.

Erat autem pascha et azyma post biduum. Et querebant summi sacerdotes et scribe quomodo
eum dolo tenerent et occiderent. Dicebant enim non in die festo ne forte tumultus fieret populi.
Et cum esset in domo bethanie in domo symonis leprosi et recumberet venit mulier habens ala-
bastrum ungenti nardi spicati preciosi et fracto alabastro effudit super caput eius. Erant autem quidam
indigne ferentes intra semet ipsos et dicentes. Ut quid perdicio ista ungenti facta est? Poterat
enim ungentum istud venumdari plus quam trecentis denarijs et dari pauperibus. Et fremebant
in eam. Ihesus autem dixit. Sinite eam quid illi molesti estis. Bonum opus operata est in me. Semper
enim pauperes habetis vobiscum et cum volueritis potestis illis benefacere. Me autem non semper habebitis.
Quod habuit hec fecit. prevenit ungere corpus meum in sepultura. Amen dico vobis. ubicumque
predicatum fuerit istud ewangelium in universo mundo et quod fecit hec narrabitur in memoriam
eius. Et iudas scharioche unus de duodecim abijt ad summos sacerdotes ut proderet eum illis.
Qui audientes gavisi sunt et promiserunt ei pecuniam se daturos. Et querebat quomodo illum op-
portune traderet. Et primo die azimorum quando pascha immolabant. Dicunt ei discipuli. Quo vis
eamus et paremus tibi ut manduces pascha? Et mittit duos ex discipulis suis et dicit eis. Ite in
civitatem et occurret vobis homo lagenam aque baiulans. sequimini eum. Et quocumque intro-
ierit dicite domino domus. Quia magister dicit ubi est refectio mea? ubi pascha cum discipulis
meis manducem? et ipse vobis demonstrabit cenaculum grande stratum. et illic parate nobis. Et
abierunt discipuli eius et venerunt in civitatem et invenerunt sicut dixerat illis et paraverunt
pascha. Vespere autem facto venit cum xii. et discumbentibus eis. et manducantibus ait ihesus amen
dico vobis quia unus ex vobis me tradet qui manducat mecum. At illi ceperunt con-
tristari et dicere ei singillatim. Numquid ego? Qui ait illis. Unus ex duodecim qui in-
tingit mecum manum in catino. Et filius quidem hominis vadit sicut scriptum est de eo.
Ve autem homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei si non esset natus homo ille. Et
manducantibus illis accepit ihesus panem et benedicens fregit et dedit eis. et ait. et accepto calice gratias
agens dedit eis. Et biberunt ex illo omnes et ait illis. Hic est sanguis meus novi testamenti qui
pro multis effundetur. Amen dico vobis quod iam non bibam de genimine vitis usque in diem
illum cum illud bibam novum in regno dei. Et ymno dicto exierunt in montem olivarum. Et ait
illis ihesus. Omnes scandalizabimini in me in nocte ista. Quia scriptum est percutiam pastorem et
dispergentur oves. Sed postea quam resurrexero precedam vos in galileam. Petrus autem ait ei. Et
si omnes scandalizati fuerint sed non ego. Et ait illi ihesus. Amen dico tibi quia tu hodie in nocte hac
prius quam gallus bis vocem dederit ter me es negaturus. At ille amplius loquebatur et si oppor-
tuerit me simul commori tibi non te negabo. Similiter autem et omnes dicebant. Et veniunt in
predium cui nomen gethsemani. Et ait discipulis suis. Sedete hic donec orem et assumpsit Petrum
et Iacobum et Iohannem secum et cepit pavere et tedere. Et ait illis. Tristis est anima mea usque
ad mortem sustinete hic et vigilate. Et cum processisset paululum procidit super terram et ora-
bat ut si fieri posset transiret a beo hora. Et dixit abba pater omnia tibi possibilia sunt trans-
fer calicem hunc a me. Sed non quod ego volo sed quod tu. Et venit et invenit eos dormientes. Et
ait petro Symon dormis non potuisti una hora vigilare vigilate et orate ut non intretis in
temptacionem. Spiritus quidem promptus est caro vero infirma. Et iterum abiens oravit eundem
sermonem dicens. Et reversus denuo invenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum gravati. et
ignorabant quid responderent ei. et venit tercio et ait illis. Dormite iam et requiescite. Sufficit
venit hora ecce tradetur filius hominis in manus peccatorum. Surgite eamus ecce qui me tradet prope
est. Et adhuc eo loquente venit iudas scharioch unus ex duodecim et cum eo turba multa cum gladijs
et lignis a summis sacerdotibus et a scribis et a senioribus. Dederat autem traditor eius eis signum dicens
Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum et ducite caute. Et cum venisset statim accedens ad
eum ait. Rabbi et osculatus eum est. At illi manus iniecerunt in eum. et tenuerunt eum unus autem quidam
de circumstantibus educens gladium percussit servum summi sacerdotis et amputavit illi auriculam.
Et respondens ihesus ait illis. Tamquam ad latronem existis cum gladijs et lignis comprehendere me.
Cottidie eram aput vos in templo docens et non me tenuistis. Sed ut impleantur scripture. Tunc
discipuli eius relinquentes eum omnes fugierunt. Adolescens autem quidam sequebatur eum
amictus syndone super nudo et tenuerunt eum at ille reiecta syndone nudus profugit ab eis. Et ad-
duxerunt eum ad summum sacerdotem et convenerunt omnes sacerdotes et scribe et seniores. Petrus
autem a longe secutus est eum usque intro in atrium summi sacerdotis. Et sedebat cum ministris
et calefaciebat se ad ignem. Summi vero sacerdotes et omne concilium querebant adversus
ihesum testimonium ut eum morti traderent nec inveniebant. Multi autem testimonium falsum dice-
bant adversus eum et convenientia testimonia non erant. Et quidam surgentes falsum testimonium

Sumite h
corpus m

um ferebant contra eum dicentes. Quoniam nos audiuimus eum dicentem: ego dissoluam templum
hoc manu factum et per triduum edificabo. Et non erat conueniens testimonium illorum. Et ex
urgens summus sacerdos in medium: interrogauit ihm dicens. Non respondes quicquam ad ea
que tibi obiciuntur ab his? Ille autem tacebat et nichil respondit. Rursum summus sacerdos
interrogabat eum: et dixit ei. Tu es xpistus filius dei benedicti? Ihesus autem dixit illi. Ego sum
et uidebitis filium hominis a dextris sedentem uirtutis: et uenientem cum nubibus celi. Sum
mus autem sacerdos scindens uestimenta sua ait. Quid adhuc desideramus testes? Audistis
blasphemiam: quid uobis uidetur? Qui omnes condempnauerunt eum dignum esse mortis.
Et ceperunt quidam conspuere eum: et uelare faciem eius: et colaphis eum cedere: et dicere ei.
Prophetiza. Et ministri alapis eum cedebant. Et cum esset Petrus in atrio deorsum: uenit una
ex ancillis summi sacerdotis. Et cum uidisset petrum calefacientem se: aspiciens illum ait. Et
tu cum ihu nazareno eras? At ille negauit dicens: neque scio: neque noui quid dicas. Et exiit
foras ante atrium: et gallus cantauit. Rursus autem cum uidisset illum ancilla: cepit circumstan
tibus dicere quia hic ex illis est. At ille iterum negauit. Et post pusillum rursus qui adstabant
dicebant petro uere ex illis es: nam et galileus es. Ille autem cepit anathematizare et iurare:
quia non scio hominem hunc quem dicitis. Et statim iterum gallus cantauit. Et recordatus est
Petrus uerbi quod dixerat ei ihus priusquam gallus cantet bis ter me negabis: et cepit flere. Et
xv confestim mane facientes consilium summi sacerdotes cum senioribus et scribis: et uniuerso conci
lio. uincientes ihm duxerunt et tradiderunt pylato. et interrogauit eum pylatus: tu es rex iudeorum:
At ille respondens [hole] ait illi. Tu dicis. Et accusabant eum summi sacerdotes in multis. Py
latus autem rursum [hole] interrogabat eum dicens. Non respondes quicquam. Uide in quantis
te accusant? Ihesus autem amplius nichil respondit ita ut miraretur pilatus. Per diem autem
festum dimittere solebat illis unum ex uinctis quemcumque petissent. Erat autem qui dicebatur bar
rabas: qui cum seditiosis erat uinctus: qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset tur
ba: cepit rogare sicut semper faciebat illis. pilatus autem: respondit eis et dixit. uultis dimittam
uobis regem iudeorum. Sciebat enim quod per inuidiam tradidissent eum: summi sacerdotes. Pon
tifices autem concitauerunt turbam: ut magis barraban dimitteret eis. Pilatus autem iterum respon
dens. ait illis Quid ergo uultis faciam regi iudeorum? At illi iterum clamauerunt. Crucifige eum.
Pilatus autem uolens satisfacere populo: dimisit illis barraban. Et tradidit eis ihm flagellis cesum: ut
crucifigeretur. Milites autem duxerunt eum intro in atrium pretorii: et conuocant totam cohortem:
et induunt eum purpura: et imponunt ei plectentes spineam coronam: et ceperunt salutare eum. Aue
rex iudeorum. Et percutiebant caput eius harundine: et conspuebant eum et ponentes genua adorabant
eum. Et postquam illuserunt ei: exuerunt illum purpura et induerunt illum uestimentis suis. Et e
ducunt illum ut crucifigerent eum. Et angariauerunt pretereuntem quempiam symonem cireneum ueni
entem de uilla: patrem alexandri et rufi ut tolleret crucem eius. Et perducunt illum in golgatha locum
quod est interpretatum caluarie locus. Et dabant ei bibere mirratum uinum et non accepit Et crucifi
gentes eum diuiserunt uestimenta sua mittentes sortem super eis. quis quid tolleret. Erat autem hora
tercia: et crucifixerunt eum. Et erat titulus cause eius inscriptus: rex iudeorum et cum eo crucifigunt
duos latrones: unum a dextris et alium a sinistris eius Et adimpleta est scriptura que dicit: et cum
iniquis reputatus est. Et pretereuntes blasphemabant eum: mouentes capita sua et dicentes:
Ua: qui destruit templum et in tribus diebus edificat. Saluum fac te met ipsum descendens de cruce.
Similiter et summi sacerdotes ludentes ad alterutrum cum scribis dicebant. Alios saluos fecit:
semetipsum non potest saluum facere xpistus rex israel descendat nunc de cruce: ut uideamus et cre
damus ei. Et qui cum eo crucifixi erant: conuiciabantur ei. Et facta hora sexta: tenebre facte
sunt per totam terram: usque in horam nonam. Et hora nona exclamauit ihus uoce magna dicens.
Heloy heloy lamasabactani. Quod est interpretatum deus meus deus meus: ut quid dereliquisti me? Et qui
dam de circumstantibus audientes dicebant. Ecce helyam uocat. Currens autem unus et implens spon
giam aceto: circumponensque calamo potum dabat ei dicens. Sinite uideamus si ueniat helyas ad depo
nendum eum. Ihus autem: emissa uoce magna: exspirauit. Et uelum templi scissum est in duo:
a summo usque deorsum. uidens autem centurio qui ex aduerso stabat: quia sic clamans exspirasset. ait
uere homo hic: filius dei erat. Erant autem et mulieres a longe aspicientes: inter quas erat Maria
magdalena. et maria iacobi minoris. et ioseph mater: et salome. Et cum esset in galilea: sequebantur eum:
et ministrabant ei. Et alie multe: que simul cum eo ascenderant in ierosolimam. Et cum iam sero esset fac
tum: quia erat parasceue quod est ante sabbatum. Uenit ioseph ab arimathia nobilis decurio: qui et
ipse erat expectans regnum dei: et audacter introyit ad pilatum: et petiit corpus ihu. Pylatus autem
mirabatur: si iam obisset: et accersito centurione: interrogauit eum si iam mortuus esset. Et cum cog

[margin:]
us autem dice
quid enim mali
it illi magis cla
t Crucifige eum

nouisset acenturione : donauit corpus ioseph. Ioseph autē mercatus syndonem. ⁊ deponens eum i
uoluit insyndone : ⁊ posuit eum in monumento quod erat excisum depetra. Et aduoluit lapidem : ad
Maria autem Magdalena ⁊ maria ioseph aspiciebant hostium monumenti xcij
ubi poneretur. Et cum transisset sabbatum : maria magdalena ⁊ maria iacobi ⁊ salome emerunt aro
mata : ut uenientes ungerent ihm. Et ualde mane una sabbatorum : ueniunt ad monumentum orto iam
sole. Et dicebant adinuicem. Quis reuoluet nobis lapidem abhostio monumenti. Et respicientes uide
runt reuolutum lapidem. Erat quippe magnus ualde. Et introeuntes in monumentum : uiderunt iu
uenem sedentem indextris : coopertum stola candida : ⁊ obstupuerunt. Qui dicit illis. Nolite expauescere :
ihm queritis nazarenum : crucifixum : surrexit : non est hic. Ecce locus : ubi posuerunt eum : sed ite dicite
discipulis eius. ⁊ petro : quia precedet uos ingalileam. Ibi eum uidebitis : sicud dixit uobis. At ille exeū
tes fugerunt demonumento : inuaserat eñi eas tremor ⁊ pauor : ⁊ nemini quicq̄m dixerunt : timebant
enim. Surgens autē ihus mane pⁱma sabbati : Apparuit pⁱmo Marie Magdalene : dequa eiecerat septē
demonia. Illa uadens nunciauit hys qui cum eo fuerant. lugentibꝰ ⁊ flentibꝫ. Et illi audientes quia ui
ueret ⁊ uisus eēt abea : non crediderunt. Post hec autē duobꝫ exeis ambulantibꝫ : ostensus est in alia effi
gie : euntibꝫ in villam. Et illi euntes nunciauerunt ceteris nec illis crediderunt. nouissime uō. recumbentibꝫ undecim dis
cipulis : apparuit illis ihus. ⁊ exprobrauit incredulitatem illorum : ⁊ duriciam cordis : quia hys qui uiderant
eū resurrexisse. non crediderunt. Et dixit eis. Euntes inmundum uniuersum predicate ewangelium om̄i
creature. Qui crediderit ⁊ baptisatus fuerit : saluus erit. Qui uero non crediderit : condempnabitur
Signa autem eos qui crediderint hec sequentur. Innomine meo demonia eicient : linguis loquentur no
uis. serpentes tollent. Et si mortiferum quid biberint : non eos nocebit. Sup egros manus inponent ⁊
bn̄ habebunt. Et dominus quidem ihus postquam locutus est eis assumptus est incelum : ⁊ sedit adextris
dei. Illi autem pfecti predicauerunt ubiq̄. Domino cooperante ⁊ sermonem confirmante : sequētibꝫ sigñs.

Incipit Evangelium secundum Lucam.

Fuit in diebus herodis regis iudee: sacerdos quidā nomine zac
charias de uice abia: et uxor illi de filiabus aaron et nomen eius
elizabet. Erant autē iusti ambo ante deum: incedentes in omībus
mandatis: et iustificationibus domini sine querela. Et non erat il
lis filius: eo quod eēt elizabet sterilis: et ambo processissent in
diebus suis. Factum est autem cum sacerdotio fungeretur zach
arias in ordine uicis sue ante deum scđm consuetudinē sacerdo
tij sorte exijt ut incensum poneret ingressꝰ intemplum domī:
et omnis multitudo erat populi orans foris: hora incensi. Appa
ruit autem illi angelus domini stans adextrīs altaris incensi. Et
zacharias turbatus est uidens: et timor irruit sup eum. Ait
autem ad illum angelus. Ne timeas zacharia: quoniam ex
audita est deprecatio tua. Et uxor tua elizabeth pariet tibi filiū
et uocabis nomen eius iohannem. Et erit gaudiū tibi et exultatꝰ:
et multi in natiuitate eius gaudebunt. Et erit magnꝰ coram
domino: et uinum et siceram non bibet. Et spiritu sancto re
plebitur adhuc ex utero matris sue: Et multos filiorū isrl': conuertet ad dominum deū ipsorū. Et ipse p̄
cedet ante illum: in spū et uirtute helye ut conuertat corda patrum in filios: et incredulos ad prudentiā
iustorum. Parare domino: plebem pfectam. Et dixit zacharias ad angelum. Unde hoc sciam? Ego
enim sum senex: et uxor mea processit in diebꝫ suis. Et respondens angelus dixit ei. Ego sum gabriel
qui asto ante deum: et missus sum loqui adte. et hec est tibi ewangelisare. Ecce tu eris tacens: et non po
teris loqui usqꝫ indiem quo hec fiant. Pro eo quod non credidisti uerbis meis: que implebuntur intpe
suo. Et erat plebs expectans zachariam: et mirabatur quod tardaret ipse intemplo: Egressus autē nō po
terat loqui ad illos. et cognouerunt quod uisionē uidisset intemplo. Et ipse erat innuens illis: et pmansit
mutus. Et factum est ut impleti sunt dies officij eius: abijt indomum suam. Post hos aūt dies concepit elizabeth uxor eius et oc
cultauit se mensibꝫ quinqꝫ dicens quia sic fecit michi dominus: in diebꝫ quibus respexit auferre obprobriū
meum int̄ homines. In mense autē .vi. missus est angelus gabriel adeo inciuitatem galilee: cui nomen
nazareth ad uirginem desponsatam uiro: cui nomē erat ioseph. De domo dauid: et nomen uirginis maria.
Et ingressus angelus ad eam dixit. Aue grā plena dominꝰ tecum: benedicta tu in mulieribꝫ. Que cū
audisset: turbata est in sermone eius: et cogitabat qualis eēt ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas
maria inuenisti enim graciam apud dominum. Ecce concipies in utero. et paries filium: et uocabis nomen
eius ihm. Hic erit magnꝰ et filius altissimi uocabitur. Et dabit illi dns deus sedem dauid pris eius: et
regnabit in domo iacob ineternum: et regni eius nō erit finis. Dixit autem Maria ad angelum.
Quomō fiet istud: qm̄ uirum non cognosco? Et respondens angelus: dixit ei. Sp̄us sanctus
sup̄ ueniet inte: et uirtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoqꝫ et quod nascetur exte: scm̄ uocabitur
filius dei. Et ecce elizabeth cognata tua: et ipsa concepit filium insenectute sua. Et hic mensis ē .vi.
illi qui uocatur sterilis: quia nō erit inpossibile aput deum omne uerbum. Dixit autē Maria. Ecce ancil
la domini: fiat michi scđm uerbum tuum. Et discessit ab illa angelus. Exurgens autem maria in die
bus illis abijt in montana cum festinatione inciuitatem iuda. Et intrauit in domum zacharie: et salutaͭ
elizabeth. Et factum est ut audiuit salutationem marie Elizabeth: exultauit infans in utō eius. Et re
pleta est spiritu sancto elizabeth: et clamauit uoce magna et dixit. Benedicta tu inter mulieres: et bene
dictus fructus uentris tui. Et unꝰ hᵒ michi: ut ueniat mater domini mei adme. Ecce enim ut facta ē uox
salutationis tue in auribꝫ meis: exultauit ingaudio infans in utō meo. Et beata que credidit: qm̄ p
ficientur ea que dicta sunt ei adomino. Et ait Maria. Magnificat anima mea dnm̄ et exultauit spūs
meus indeo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancille sue. ecce enim exhoc beatam me dicent
omnes generationes. Quia fecit michi magna qui potens est: et sanctum nomē eius. Et misericor
dia eius apgenie et progenies: timentibꝫ eum. Fecit potentiam inbrachio suo: dispersit superbos m̄
te cordis sui. Deposuit potentes desede: et exaltauit humiles. Esurientes impleuit bonis et diuites
dimisit inanes. Suscepit israhel puerum suum: recordatus misericordie sue. Sicud locutus est ad
pr̄es nros: abraham et semini eius insecula. Mansit autē maria cum illa: quasi mensibus tribus et re
uersa est indomum suam. Elizabeth autem inpletum est tempus pariendi. et peperit filium
Et audierunt uicini et cognati eius. quia magnificauit dominus miām suam cum illa:
et congratulabantur ei. Et factum est in die octauo: uenerunt cir cuncidere puerū: et uocabant
eum nomine pr̄is sui zachariam. Et respondens mater eius dixit. Nequaqm̄ sed uocabitur
iohannes. Et dixerunt ad illam: quia nemo est incognatione tua: qui uocetur hoc nomine. Innu
ebant autem patri eius: quem uellet uocari eum. Et postulans pugillarem inscripsit dicens. Iohes

eſt nomen eius. Et mirati ſunt uniuerſi. Apertum eſt autem illico os eius ⁊ lingua eius ⁊ loquebatur be
nedicens deum. Et factus eſt timor ſuper omnes uicinos eorum ⁊ ſuper omnia montana iudee diuulgaban
tur omnia uerba hec. Et poſuerunt omnes qui audierant in corde ſuo dicentes. Quis putas puer iſte
erit. Etenim manus domini erat cum illo. Et zacharias pater eius impletus eſt ſpiritu ſancto ⁊ prophetauit
dicens. Benedictus dominus deus iſrahel quia uiſitauit ⁊ fecit redemptionem plebis ſue. Et erexit cornu
ſalutis nobis in domo dauid pueri ſui. Sicut locutus eſt per os ſanctorum qui a ſeculo ſunt prophetarum eius.
Salutem ex inimicis noſtris ⁊ de manu omnium qui oderunt nos. Ad faciendam miſericordiam cum patribus noſtris
⁊ memorari teſtamenti ſui ſancti. Iuſiurandum quod iurauit ad abraham patrem noſtrum daturum ſe nobis.
Ut ſine timore de manu inimicorum noſtrorum liberati ſeruiamus illi. In ſanctitate ⁊ iuſtitia coram ipſo
omnibus diebus noſtris. Et tu puer propheta altiſſimi uocaberis. preibis enim ante faciem domini parare
uias eius. Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi eius in remiſſionem peccatorum eorum. Per uiſcera miſericordie
dei noſtri in quibus uiſitauit nos oriens ex alto. Illuminare hys qui in tenebris ⁊ in umbra mortis ſedent.
ad dirigendos pedes noſtros in uiam pacis. Puer autem creſcebat ⁊ confortabatur ſpiritu ⁊ erat in
deſertis uſque in diem oſtenſionis ſue ad iſrahel. Factum eſt autem in illis diebus. Exiit edictum a ceſare au C. 2. Cap
guſto ut deſcriberetur uniuerſus orbis. Hec deſcriptio prima facta eſt a preſide ſyrie cyrino. Et ibant
omnes ut profiterentur ſinguli in ſuam ciuitatem. Aſcendit autem ⁊ ioſeph a galilea de ciuitate na
ſareth in iudeam ciuitatem dauid que uocatur bethlehem. Eo quod eſſet de domo ⁊ familia dauid
ut profiteretur cum maria deſponſata ſibi uxore pregnante. Factum eſt autem cum eſſent ibi imple
ti ſunt dies ut pareret ⁊ peperit filium ſuum primogenitum. Et pannis eum inuoluit ⁊ reclina
uit eum in preſepio quia non erat eis locus in diuerſorio. Et paſtores erant in regione eadem
uigilantes ⁊ cuſtodientes uigilias noctis ſuper gregem ſuum. Et ecce angelus domini ſtetit iuxta
illos ⁊ claritas dei circumfulſit illos ⁊ timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus nolite ti
mere. Ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum quod erit omni populo. Quia natus eſt uobis
hodie ſaluator qui eſt chriſtus dominus in ciuitate dauid. Et hoc uobis ſignum inuenietis infan
tem inuolutum pannis ⁊ poſitum in preſepio. Et ſubito facta eſt cum angelo multitudo celeſtis
militie laudantium deum ⁊ dicentium. Gloria in altiſſimis deo ⁊ in terra pax hominibus bone uolun
tatis. Et factum eſt ut diſceſſerunt angeli ab eis in celum. Paſtores loquebantur ad inuicem. Tranſeamus
uſque bethlehem ⁊ uideamus hoc uerbum quod factum eſt quod dominus fecit ⁊ oſtendit nobis. Et ue
nerunt feſtinantes ⁊ inuenerunt mariam ⁊ ioſeph ⁊ infantem poſitum in preſepio. uidentes autem
cognouerunt de uerbo quod dictum erat illis de puero hoc. Et omnes qui audierunt mirati ſunt
⁊ de hys que dicta erant a paſtoribus ad ipſos. Maria autem conſeruabat omnia uerba hec confe
rens in corde ſuo. Et reuerſi ſunt paſtores glorificantes ⁊ laudantes deum in omnibus que audierant
⁊ uiderant ſicut dictum eſt ad illos. Et poſtquam conſummati ſunt dies octo ut circumcideretur puer
uocatum eſt nomen ihesus. Quod uocatum eſt ab angelo priuſquam in utero conciperetur. Poſtquam impleti
ſunt dies purgationis eius. ſecundum legem moyſi tulerunt illum in iheruſalem ut ſiſterent eum do
mino ſicut ſcriptum eſt in lege domini. Quia omne maſculinum adaperiens uuluam ſanc
tum domino uocabitur. Et ut darent hoſtiam ſecundum quod dictum eſt in lege domini par
turturum aut duos pullos columbarum. Et ecce homo erat in iheruſalem cui nomen ſimeon. Et homo
iſte iuſtus ⁊ timoratus expectans conſolationem iſrahel ⁊ ſpiritus ſanctus erat in eo. Et reſponſum ac
ceperat a ſpiritu ſancto non uiſurum ſe mortem niſi prius uideret chriſtum domini. Et uenit in ſpiritu in templum.
Et cum inducerent puerum ihesum parentes eius ut facerent ſecundum conſuetudinem legis pro eo.
⁊ ipſe accepit eum in ulnas ſuas ⁊ benedixit deum ⁊ dixit. Nunc dimittis ſeruum tuum domine
ſecundum uerbum tuum in pace. Quia uiderunt oculi mei ſalutare tuum quod paraſti ante faciem
omnium populorum. lumen ad reuelationem gentium ⁊ gloriam plebis tue iſrahel. Et erat pater ⁊ mater
eius mirantes ſuper hys que dicebant de illo Et benedixit illis ſymeon ⁊ dixit ad matrem eius
mariam. Ecce poſitus eſt hic in ruinam ⁊ reſurrectionem multorum in iſrahel ⁊ in ſignum cui contra
dicetur. Et tuam ipſius animam pertranſibit gladius ut reuelentur ex multis cordibus cogi
tationes. Et erat anna propheteſſa filia phanuel de tribu aſer. Hec proceſſerat in diebus multis
⁊ uixerat cum uiro ſuo annis vii a uirginitate ſua. Et hec uidua erat uſque ad annos octoginta iiii or
que non diſcedebat de templo ieiunys ⁊ obſecrationibus. ſeruiens nocte ac die. Et hec ipſa hora ſu
perueniens confitebatur domino ⁊ loquebatur de illo omnibus qui expectabant redemptionem
iheruſalem. Et ut perfecerunt omnia ſecundum legem domini reuerſi ſunt in galileam ciuitatem ſuam naza
reth. Puer autem creſcebat ⁊ confortabatur plenus ſapientia ⁊ gratia dei erat in illo. Et ibant parentes eius
per omnes annos in iheruſalem in die ſollempni paſche. Et cum factus eſſet annorum duodecim. aſcendentibus illis
iheroſolimam. ſecundum conſuetudinem diei feſti. Conſummatiſque diebus cum redirent permanſit puer ihesus

ierlm: & non cognouerunt parentes eius. Existimantes autem illum esse in comitatu. uenerunt iter diei: & re
quirebant inter cognatos & notos. Et non inuenientes: regressi sunt in ierlm requirentes eum. Et factum est
post triduum: inuenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum: audientem illos & interrogantem illos.
Stupebant autem omnes: qui eum audiebant: super prudentia & responsis eius. Et uidentes: admirati sunt.
Et dixit mater eius ad illum: fili: quid fecisti nobis sic? Ecce pater tuus & ego dolentes querebamus te. Et
ait ad illos. Quid est quod me querebatis? Nesciebatis: quia in hiis que patris mei sunt: oportet me esse.
Et ipsi non intellexerunt uerbum: quod locutus est ad illos. Et descendit cum eis: Et uenit nazareth: & erat
subditus illis. Et mater eius conseruabat omnia uerba hec: in corde suo. Et ihesus proficiebat sapientia:
& etate & gratia: apud deum & homines.

c. 3. Anno autem quinto decimo imperii tyberii cesaris procurante pontio pilato iudeam Tetrarcha autem ga
lilee herode philippo autem fratre eius tetrarcha iturree & traconitidis regionis: & lisania abiline tetrarcha
sub principibus sacerdotum anna & caypha: factum est uerbum domini super iohannem zacharie filium in de
serto. Et uenit in omnem regionem iordanis: predicans baptismum penitentie in remissionem peccatorum
sicut scriptum est: in libro sermonum esaie prophete. uox clamantis in deserto: parate uiam domini: rectas
facite semitas eius. Omnis uallis implebitur & omnis mons & collis humiliabitur. Et erunt praua
in directa: & aspera in uias planas. Et uidebit omnis caro: salutare dei. Dicebat ergo ad turbas. que ex
ibant ut baptizarentur ab ipso: Genimina uiperarum: quis ostendit uobis fugere a uentura ira? facite
ergo fructus dignos penitentie: Et ne ceperitis dicere patrem habemus abraham Dico enim uobis.
Quia potest deus de lapidibus istis suscitare filios abrahe. Iam enim securis: ad radicem arboris posita est
. Omnis ergo arbor non faciens fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Et interrogabant eum turbe:
dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens autem dicebat illis. Qui habet duas tunicas: det non habenti unam.
Et qui habet escas: faciat similiter. Uenerunt autem publicani ut baptizarentur & dixerunt ad illum. Ma
gister quid faciemus? at ille dixit ad eos. Nichil amplius quam quod constitutum est uobis: faciatis. Interroga
bant autem eum & milites dicentes. Quid faciemus et nos? Et ait illis. Neminem concutiatis: neque
calumpniam faciatis: & contenti estote stipendiis uestris. Existimante autem populo & cogitantibus omnibus
in cordibus suis de iohanne ne forte ipse esset christus. Respondit omnibus iohannes: dicens ego quidem aqua
baptizo uos: ueniet enim fortior me post me: cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamentorum eius:
ipse uos baptizabit in spiritu sancto & igni. Cuius uentilabrum in manu eius: & purgabit aream suam. &
congregabit triticum in horreum suum: paleas autem comburet igni inextinguibili. Multa quidem &
alia exortans: euangelizabat populo. Herodes autem tetrarcha cum corriperetur ab illo: de herodiade ux
ore fratris sui: & de omnibus malis que fecit herodes adiecit & hoc super omnia: & inclusit iohannem in carcerem
Factum est autem cum baptizaretur omnis populus: ihesu baptizato & orante: apertum est celum. Et descendit
spiritus sanctus corporali specie sicut columba in ipsum. Et uox de celo facta est. Tu es filius meus dilectus in te com
placuit michi. Et ipse ihesus erat incipiens quasi annorum xxx ut putabatur filius ioseph Qui fuit heli Qui fuit
mathat Qui fuit leui Qui fuit melchi Qui fuit ianne Qui fuit ioseph Qui fuit mathathie Qui fuit amos Qui
fuit naum Qui fuit hesli Qui fuit nagge Qui fuit maath Qui fuit mathathie Qui fuit semei Qui fuit io
sech Qui fuit ioda Qui fuit iohanna Qui fuit resa Qui fuit zorobabel Qui fuit salathihel Qui fuit neri
Qui fuit melchi Qui fuit addi Qui fuit cosam Qui fuit helmodam Qui fuit her Qui fuit iesu Qui
fuit heliezer Qui fuit iorim Qui fuit mathat Qui fuit leui Qui fuit symeon Qui fuit iuda Qui fuit
ioseph Qui fuit iona Qui fuit heliachim Qui fuit melea Qui fuit noe Qui fuit lamech Qui fuit ma
tusale Qui fuit enoc Qui fuit iareth Qui fuit malaleel Qui fuit menna Qui fuit mathatha Qui fuit
natan Qui fuit dauid Qui fuit iesse Qui fuit obed Qui fuit booz Qui fuit salmon Qui fuit naasson
Qui fuit aminadab Qui fuit aram Qui fuit esrom Qui fuit phares Qui fuit iude Qui fuit iacob
Qui fuit ysaac Qui fuit abrahe Qui fuit thare Qui fuit nachor Qui fuit sarug Qui fuit ragau Qui fuit
faleth Qui fuit eber Qui fuit sale Qui fuit cainan Qui fuit arfaxat Qui fuit sem Qui fuit caınan
Qui fuit enos Qui fuit seth Qui fuit adam Qui fuit dei.

c. 4. Ihesus autem plenus spiritu sancto regressus est a iordane & agebatur a spiritu in deserto. diebus quadraginta
& temptabatur a dyabolo. & nichil manducauit in diebus illis & consummatis illis esuriit. Dixit autem
illi dyabolus. Si filius dei es dic lapidi huic ut panis fiat. Et respondit ad illum ihesus. Scriptum
est: quia non in solo pane uiuit homo sed in omni uerbo dei. Et duxit illum dyabolus in montem excelsum
& ostendit illi omnia regna orbis terre in momento temporis. & ait illi. Tibi dabo potestatem hanc uniuersam et
gloriam illorum: quia michi tradita sunt: & cui uolo do illa. Tu ergo si adoraueris coram me: erunt tua omnia. Et
respondens ihesus: ait illi. Scriptum est: dominum deum tuum adorabis: & illi soli seruies. Et duxit illum
in ierlm: & statuit eum super pinnam templi: & dixit illi. Si filius dei es mitte te hinc deorsum. Scriptum est enim
quod angelis suis: mandauit de te ut conseruent te: & quia in manibus tollant te ne forte offendas ad lapidem
pedem tuum. Et respondens ihesus ait illi. Dictum est non temptabis deum tuum. Et consummata om

temptatione dyabulus recessit ab illo usque ad tempus. Et regressus est ihesus in virtute spiritus in galileam: et fa
ma exiit per universam regionem de illo. Et ipse docebat in synagogis eorum: et magnificabatur ab omnibus. Et
venit nazareth. ubi erat nutritus: et intravit secundum consuetudinem suam: die sabbati in synagogam et sur
rexit legere. Et traditus est illi liber prophete ysaie. Et ut revolvit librum: invenit locum ubi scriptum erat. Sa
nare contritos corde. predicare captivis remissionem: et cecis visum. Dimittere confractos remissionem: predi
care annum domini acceptum: et diem retributionis. Et cum complicuisset librum reddidit ministro et sedit.
Et omnium in synagoga oculi: erant intendentes in eum. Cepit autem dicere ad illos: quia hodie impleta
est hec scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant: et mirabantur in verbis gratie: que proce
debant de ore ipsius. Et dicebant. Nonne hic est filius ioseph? Et ait illis. Utique dicetis michi hanc simi
litudinem: medice cura te ipsum. Quanta audivimus facta in capharnaum: fac et hic in patria tua. Ait autem
Amen dico vobis: quia nemo propheta acceptus est in patria sua. In veritate dico vobis. Multe vidue erant in
diebus helie in israhel: quando clausum est celum annis tribus et mensibus sex. Cum facta esset fames magna
in omni terra: et ad nullam illarum missus est helias: nisi in sarepta sydonie ad mulierem viduam. Et multi leprosi
erant in israhel sub heliseo propheta: et nemo eorum mundatus est. nisi neman syrus. Et repleti sunt omnes in
synagoga ira: hec audientes. Et surrexerunt: et eiecerunt illum extra civitatem. Et duxerunt illum usque ad
supercilium montis super quem civitas illorum erat edificata: ut precipitarent eum. Ipse autem transiens: per me
dium illorum ibat. Et descendit in capharnaum in civitatem galilee: ibique docebat illos sabbatis. Et stupebant
in doctrina eius: quia in potestate erat sermo illius. Et in synagoga erat homo habens demonium inmundum:
et exclamavit voce magna dicens. Sine. quid nobis et tibi ihesu nazarene: venisti perdere nos? Scio te:
quia sis sanctus dei. Et increpavit illum ihesus dicens: Obmutesce: exi ab illo. Et cum proiecisset illum demo
nium in medium: exiit ab illo nichilque illum nocuit. Et factus est pavor in omnibus: et colloquebantur ad invicem
dicentes. Quod est hoc verbum quia in potestate et virtute imperat inmundis spiritibus: et exeunt? Et divul
gabatur ab illo fama in omnem locum regionis. Surgens autem ihesus de synagoga: introivit in domum
symonis. Socrus autem symonis tenebatur magnis febribus. Et rogaverunt illum pro ea. Et stans
super eam. imperavit febri et dimisit illam. Et continuo surgens: ministrabat illis. Cum sol autem occidis
set: omnes qui habebant infirmos variis languoribus ducebant illos ad eum. At ille singulis manus
imponens: curabat eos. Et exiebant autem demonia a multis: clamantia et dicentia: quia tu es filius dei. Et
increpans non sinebat loqui ea: quia sciebant ipsum esse christum. Facta autem die egressus ibat in desertum locum:
et turbe requirebant eum. Et venerunt usque ad ipsum: et detinebant illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait
Quia et aliis civitatibus: oportet me evangelizare regnum dei. Quia ideo missus sum. Et erat predicans in sy
nagogis galilee. *Factum est autem cum turbe irruerent in eum. ut audirent verbum dei. et ipse stabat secus *¶ v.
stagnum genesareth. Et vidit duas stantes naves secus stagnum. Piscatores autem descenderant: et la
vabant retia. Ascendens autem in unam navim: que erat symonis: rogavit eum a terra reducere
pusillum: et sedens: docebat de navicula turbas. Ut autem cessavit loqui. dixit ad symonem. Duc in
altum. et laxate retia vestra in capturam. Et respondens symon: dixit illi. Preceptor: per totam noctem labo
rantes nichil cepimus in verbo autem tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent: concluserunt piscium mul
titudinem copiosam. Rumpebatur autem: rete eorum. Et annuerunt sociis qui erant in alia navi: ut ve
nirent et adiuvarent eos. Et venerunt: et impleverunt ambas naviculas: ita ut mergerentur. Quod
cum videret symon petrus: procidit ad genua ihesu dicens. Exi a me: quia homo peccator sum domine. Stupor
enim circumdederat eum: et omnes qui cum illo erant: in captura piscium quam ceperant. Similiter autem
iacobum et iohannem: filios zebedei: qui erant socii symonis. Et ait ad symonem ihesus. Noli time
re. ex hoc iam homines eris capiens. Et subductis ad terram navibus: relictis omnibus secuti sunt
illum. Et factum est cum esset in una civitatum: ecce vir plenus lepra: videns ihesum: et procidens in faciem
rogavit eum dicens. Domine: si vis potes me mundare. Et extendens manum: tetigit illum dicens
volo mundare. Et confestim: lepra discessit ab illo. Et ipse precepit illi: ut nemini diceret. Sed vade os
tende te sacerdoti: et offer pro emundatione tua: sicut precepit moyses in testimonium illis. Perambu
labat autem magis sermo de illo: et conveniebant turbe multe: ut eum audirent et curarentur ab infirmi
tatibus suis. Ipse autem se cedebat in desertum: et orabat ibi. Et factum est in una dierum: et ipse sedebat do
cens. Et erant pharisei sedentes: et legis doctores: qui venerant ex omni castello galilee et iudee: et ierusalem:
et virtus erat domini ad sanandum eos. Et ecce viri portantes in lecto hominem: qui erat paraliticus:
et querebant eum inferre: et ponere ante eum. Et non invenientes qua parte illum inferrent pre turba:
ascenderunt supra tectum: et per tegulas submiserunt illum cum lecto in medio ante ihesum. Quorum fidem
ut vidit dixit: Homo: remittuntur tibi peccata tua. Et ceperunt cogitare scribe et pharisei: dicen
tes. Quis est hic qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata: nisi solus deus. Ut cog
novit autem ihesus: cogitationes eorum: respondens dixit ad illos. Quid cogitatis in cordibus vestris? Quid
est facilius dicere dimittuntur tibi peccata: an dicere surge et ambula. Ut autem sciatis quia filius hominis

Spiritus domini super me propter quod unxit me evangelizare misit me

potestatem habet in terra dimittere peccata. ait paralitico. tibi dico surge tolle lectum tuum et vade in domum tuam
Et confestim surgens coram illis: tulit lectum in quo iacebat: et abiit in domum suam magnificans deum. Et stu
por apprehendit omnes: et magnificabant deum. Et repleti sunt timore dicentes: quia vidimus mirabilia hodie.
Et post hec exiit ihesus et vidit publicanum nomine leui sedentem ad theloneum et ait illi sequere me. Et relictis
omnibus: surgens secutus est eum. Et fecit ei conuiuium magnum leui in domo sua: et erat turba multa pub
licanorum et aliorum qui cum illis erant discumbentes: et murmurabant pharisei et scribe eorum dicentes ad discipulos
eius. Quare cum publicanis et peccatoribus manducatis et bibitis? Et respondens ihesus dixit ad illos. Non egent me
dico qui sani sunt: sed qui male habent. Non veni vocare iustos: sed peccatores in penitentiam. At illi dixerunt
ad eum. Quare discipuli iohannis ieiunant frequenter et obsecrationes faciunt: similiter et phariseorum: tui autem
edunt et bibunt? Quibus ipse ait. Numquid potestis filios sponsi dum cum illis est sponsus ieiunare? venient
autem dies cum ablatus est sponsus ab illis: tunc ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem et similitudinem ad
illos. Quia nemo commissuram a uestimento nouo inmittit in uestimentum vetus: alioquin: et nouum rumpit
et veteri non conuenit commissura a nouo. Et nemo mittit vinum nouum in utres veteres: alioquin: rumpet vinum no
uum utres: et ipsum effundetur: et utres peribunt. Sed vinum nouum in utres nouos mittendum est: et utraque conseruantur
Et nemo bibens vetus statim vult nouum. Dicit enim vetus melius est. vj

Factum est autem in sabbato secundo: primo cum transiret per sata: vellebant discipuli eius spicas: et manducabant
confricantes manibus. Quidam autem phariseorum dicebant illis. Quid facitis? quod non licet in sabbatis?
Et respondens ihesus ad eos dixit. Nec hoc legistis quod fecit dauid cum esurisset ipse et qui cum eo erant:
quomodo intrauit in domum dei: et panes propositionis sumpsit: et manducauit ipse et dedit his qui cum ipso erant
quos non licebat manducare nisi tantum sacerdotibus. Et dicebat illis. Quia dominus est filius hominis:
etiam sabbati. Factum est autem et in alio ut intraret in synagogam et doceret. Et erat ibi homo: et manus eius
dextra erat arida. Obseruabant autem scribe et pharisei si in sabbato curaret: ut inuenirent unde accusarent illum.
Ipse vero sciebat cogitationes eorum: et ait homini qui habebat manum aridam. Surge et sta in medium. Et
surgens stetit. Ait autem ad illos ihesus. Interrogo vos: si licet sabbatis bene facere an male? animam saluam
facere an perdere? Et circumspectis omnibus: dixit homini. Extende manum tuam: et extendit: et restituta est
manus eius. Ipsi autem repleti sunt insipientia: et colloquebantur ad inuicem: quidnam facerent ihesu. Fac
tum est autem in illis diebus: exiit in montem orare. Et erat pernoctans in oratione dei. Et cum dies factus esset
vocauit discipulos suos. Et elegit xij ex ipsis: quos et apostolos nominauit. Symonem quem cognominauit
petrum: et andream fratrem eius: iacobum et iohannem: philippum et bartholomeum: matheum et thomam: ia
cobum alfei: et symonem qui vocatur zelotes: iudam iacobi: et iudam scarioth qui fuit proditor. Et descen
dens cum illis: stetit in loco campestri: et turba discipulorum eius. Et multitudo copiosa plebis ab omni iudea
et ierusalem et maritima: et tyri et sydonis: qui venerant ut audirent eum: et sanarentur a languoribus suis:
et qui vexabantur a spiritibus inmundis: curabantur. Et omnis turba querebat eum tangere: quia uirtus
de illo exibat: et sanabat omnes. Et ipse eleuatis oculis in discipulos suos dicebat. Beati pauperes: quia uestrum
est regnum dei. Beati qui nunc esuritis: quia saturabimini. Beati qui nunc fletis: quia ridebitis. Beati eritis
cum vos oderint homines: et cum separauerint vos et exprobrauerint: et eiecerint nomen uestrum tamquam
malum propter filium hominis. Gaudete in illa die et exultate: ecce enim merces uestra multa est in celo.
Secundum hec enim faciebant prophetis patres eorum. Verumtamen ve vobis diuitibus: qui habetis consola
tionem uestram. Ve vobis qui saturati estis: quia esurietis. Ve vobis qui ridetis nunc: quia lugebitis
et flebitis. Ve cum benedixerint vobis omnes homines: secundum hec faciebant pseudo prophetis patres eorum. Sed vobis
dico qui auditis. Diligite inimicos uestros: benefacite his qui oderunt vos. Benedicite maledicentibus vos:
orate pro calumpniantibus vos: et qui percutit te in maxillam: prebe ei et alteram: et ab eo qui aufert tibi
uestimentum: et tunicam: noli prohibere. Omni autem petenti te tribue. Et qui aufert que tua sunt ne
repetas. Et prout uultis ut faciant vobis homines: et vos facite illis similiter. Et si diligitis eos qui vos diligunt:
que vobis est gratia. Nam et peccatores diligentes se diligunt: si bene feceritis his qui vobis benefaciunt: que
vobis est gratia. Siquidem et peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his a quibus speratis recipere:
que gratia est vobis? Nam et peccatores peccatoribus fenerantur ut recipiant equalia. Verumtamen diligite in
imicos uestros: et benefacite: et mutuum date: nichil inde sperantes. Et erit merces uestra multa: et eritis fi
lii altissimi: quia ipse benignus est super ingratos et malos. Estote misericordes: sicut et pater uester misericors est. No
lite iudicare ut non iudicemini. Nolite condempnare: et non condempnabimini. Dimittite et dimittemini.
Date: et dabitur vobis. Mensuram bonam et confertam et coagitatam et supereffluentem dabunt in sinum uestrum.
Eadem vero mensura qua mensi fueritis: remecietur vobis. Dicebat autem illis et similitudinem. Numquid cecus
potest cecum ducere? Nonne ambo in foueam cadunt? Non est discipulus super magistrum perfectus autem omnis
erit: si sit sicut magister eius. Quid autem vides festucam in oculo fratris tui: trabem que in oculo tuo est non con
sideras? Aut quomodo potes dicere fratri tuo: frater sine eiciam festucam de oculo tuo ipse in oculo tuo trabem non videns
Hypocrita? eice primum trabem de oculo tuo: et tunc perspicies ut educas festucam de oculo fratris tui. Non
est enim arbor bona: que facit fructus malos. Neque arbor mala: faciens fructum bonum. Unaquaeque enim

arbor: de fructu suo cognoscitur. Neque enim de spinis colligunt ficus: neque de rubo uindemiant uuam. Bonus
homo de bono thesauro cordis sui profert bonum. Et malus homo de malo thesauro profert malum. Ex ha-
bundantia cordis enim os loquitur. Quid autem uocatis me domine domine: et non facitis que dico. Omnis qui uenit ad
me: et audit sermones meos: et facit eos: ostendam uobis cui similis sit. Similis est homini edificanti domum:
qui fodit in altum: et posuit fundamenta super petram. Inundatione autem facta: illisum est flumen domui
illi. et non potuit illam mouere. fundata enim erat: supra firmam petram. Qui autem audit et non facit similis est
homini edificanti domum suam supra terram sine fundamento. In qua illisus est fluuius et continuo cecidit et facta est ru-
Cum autem implesset omnia uerba hec in aures plebis ¶ vij ¶ ina domus illius magna.
intrauit in capharnaum. Centurionis autem cuiusdam seruus male habens erat moriturus: qui illi erat
preciosus. Et cum audisset de ihesu misit ad eum seniores iudeorum: rogans eum ut ueniret et sanaret seruum
eius. At illi cum uenissent ad ihesum: rogabant eum sollicite dicentes ei. Quia dignus est ut hoc illi prestes: diligit
enim gentem nostram: et synagogam ipse edificauit nobis. Ihesus autem ibat cum illis. Et cum iam non longe
esset a domo: misit ad eum centurio amicos dicens. Domine noli te uexare. Non enim dignus sum: ut sub tectum
meum intres. Propter quod et me ipsum non sum dignum arbitratus: ut uenirem ad te. Sed dic uerbo: et sanabitur
puer meus. Nam et ego homo sum sub potestate constitutus: habens sub me milites. Et dico huic uade: et uadit
et alio ueni: et uenit et seruo meo fac hoc et facit. Quo audito ihesus: miratus est: et conuersus sequentibus se
turbis dixit. Amen dico uobis: nec in israhel tantam fidem inueni. Et reuersi qui missi fuerant domum inue-
nerunt seruum: qui languerat sanum. Et factum est deinceps ibat in ciuitatem que uocatur naim: et
ibant cum illo discipuli eius: et turba copiosa. Cum autem appropinquaret porte ciuitatis: ecce defunctus effe-
rebatur filius unicus matri sue. Et hec uidua erat et turba ciuitatis multa cum illa. Quam cum uidisset dominus:
misericordia motus super eam: dixit illi noli flere. Et accessit: et tetigit loculum. Hii autem qui portabant steterunt: et ait
adolescens: tibi dico: surge. Et resedit qui erat mortuus: et cepit loqui: et dedit illum matri sue. Accepit autem
omnes timor: et magnificabant deum dicentes. Quia propheta magnus surrexit in nobis: et quia deus uisitauit
plebem suam. Et exiit hic sermo in uniuersam iudeam de eo: et omnem circa regionem. Et nunciauerunt Jo-
hanni discipuli eius de omnibus his. Et conuocauit duos de discipulis suis iohannes: et misit ad ihesum dicens Tu es
qui uenturus es an alium expectamus. Cum autem uenissent ad eum uiri: dixerunt Johannes baptista misit nos
ad te dicens. Tu es qui uenturus es an alium expectamus. In ipsa autem hora: curauit multos a languoribus
et plagis et spiritibus malis: et cecis multis donauit uisum. Et respondens dixit illis: euntes nunciate iohanni
que uidistis et audistis: quia ceci uident claudi ambulant: leprosi mundantur: surdi audiunt: mortui resurgunt:
pauperes euangelisantur. Et beatus est quicumque non fuerit scandalisatus in me. Et cum discessissent nuncii iohannis
cepit dicere de iohanne ad turbas. Quid existis in desertum uidere harundinem uento moueri? Sed quid existis uidere:
hominem mollibus uestimentis indutum? Ecce qui in ueste preciosa sunt et delicijs in domibus regum sunt. Sed quid ex-
istis uidere? prophetam. utique dico uobis: et plus quam prophetam. Hic est de quo scriptum est. Ecce mitto angelum meum ante
faciem tuam: qui preparabit uiam tuam ante te. Dico enim uobis maior inter natos mulierum propheta iohanne bap-
tista nemo est. Qui autem minor est in regno dei maior est illo. Et omnis populus audiens et publicani: iustifica-
uerunt deum baptisati baptismo iohannis. Pharisei autem et legis periti consilium spreuerunt dei in semetipsos:
non baptizati ab eo. Cui ergo similes dicam homines generationis huius? et cui similes sunt. Similes sunt pueris sede-
ntibus in foro et loquentibus ad inuicem: et dicentibus. Cantauimus uobis et non saltastis. lamentauimus: et non plo-
rastis. uenit enim iohannes baptista neque manducans panem: neque bibens uinum. et dicitis demonium habet. Venit
filius hominis manducans et bibens: et dicitis ecce homo deuorator: et bibens uinum: amicus publicanorum
et peccatorum: et iustificata est sapientia ab omnibus filijs suis. Rogauit autem illum quidam de phariseis: ut man-
ducaret cum illo: et ingressus domum pharisei discubuit: et ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix: ut cognouit
quod accubuit in domo pharisei: attulit alabastrum unguenti: et stans retro secus pedes eius: lacrimis cepit
rigare pedes eius et capillis capitis sui tergebat. Et osculabatur pedes eius: et unguento ungebat. Videns autem
phariseus qui uocauerat eum ait intra se dicens. Hic si esset propheta sciret utique que et qualis mulier esset
que tangit eum: quia peccatrix est. Et respondens ihesus dixit ad illum. Symon habeo tibi aliquid dicere. At
ille ait. Magister dic. Duo debitores erant cuidam feneratori unus debebat denarios quingentos alius quinqua-
ginta. Non habentibus illis unde redderent: donauit utrisque. Quis ergo eum plus diligit? Respondens symon
dixit estimo: quia is cui plus donauit. At ille: dixit ei. Recte iudicasti. Et conuersus ad mulierem: dixit symoni
uides hanc mulierem? Intraui in domum tuam: aquam pedibus meis non dedisti. hec autem lacrimis rigauit
pedes meos: et capillis suis tersit. Osculum michi non dedisti: hec autem ex quo intraui non cessauit osculari
pedes meos. Oleo caput meum non unxisti: hec autem unguento unxit pedes meos. Propter quod dico tibi.
Remittuntur ei peccata multa quoniam dilexit multum. Cui autem minus dimittitur minus diligit. Dixit autem
ad illam ihesus. Remittuntur tibi peccata. Et ceperunt qui simul accumbebant: dicere intra se. Quis est hic qui
etiam peccata dimittit? Dixit ad mulierem fides tua te saluam fecit uade in pace. ¶ viij
Et factum est deinceps: et ipse iter faciebat per ciuitatem et castellum: predicans et euangelisans regnum
dei et xij cum eo. et mulieres aliquot que erant curate a spiritibus malignis: et infirmitatibus. Maria

que vocatur magdalene de qua vii demonia exierant. Et iohanna uxor chuze procuratoris herodis: ⁊ susanna: ⁊ a
lie multe que ministrabant ei de facultatibus suis. Cum autem turba plurima conveniret: ⁊ de civitatibus properarent
ad eum: dixit per similitudinem. Exiit qui seminat seminare: semen suum. Et dum seminat: aliud cecidit secus viam:
⁊ conculcatum est: ⁊ volucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit supra petram: ⁊ natum aruit quia non habebat
humorem. Et aliud cecidit inter spinas: ⁊ simul exorte spine suffocaverunt illud. Et aliud cecidit in terram bonam: ⁊ or
tum fecit fructum centuplum. Hec dicens clamabat. Qui habet aures audiendi: audiat. Interrogabant autem
eum discipuli eius: que esset hec parabola. Quibus ipse dixit. Vobis datum est nosse misterium regni dei. Ceteris autem
in parabolis: ut videntes non videant: ⁊ audientes non intelligant. Est autem hec parabola. Semen est ver
bum dei. Qui autem secus viam sunt: hii sunt qui audiunt: deinde venit dyabolus. ⁊ tollit verbum de corde
eorum: ne credentes salvi fiant. Nam qui supra petram: qui cum audierint cum gaudio suscipiunt verbum. ⁊ hii
radices non habent: quia ad tempus credunt: ⁊ in tempore temptationis recedunt. Quod autem in spinis cecidit: hii
sunt qui audierunt ⁊ a sollicitudinibus ⁊ divitiis ⁊ voluptatibus vite euntes suffocantur ⁊ non referunt fructum
Quod autem in bonam terram: hii sunt qui in corde bono ⁊ optimo: audientes verbum retinent. Et fructum afferunt
in patientia. Nemo autem lucernam accendens: operit eam vase: aut subtus lectum ponit: sed super candelabrum ponit:
ut intrantes videant lumen. Non enim est occultum quod non manifestetur. Nec absconditum quod non cognoscatur:
⁊ in palam veniat. Videte ergo quomodo auditis: Qui enim habet: dabitur illi. Et quicumque non habet: etiam quod
putat se habere auferetur ab eo. Venerunt ad illum mater ⁊ fratres eius: ⁊ non poterant adire eum pre turba. Et
nuntiatum est illi. Mater tua ⁊ fratres tui foris stant. volentes te videre. Qui respondens dixit ad illos. Mater mea ⁊
fratres mei hii sunt qui verbum dei audiunt ⁊ faciunt. Factum est autem una dierum: ⁊ ipse ascendit in naviculam. ⁊ discipuli eius.
Et ait ad illos. Transfretemus trans stagnum. ⁊ ascenderunt. Navigantibus autem illis: obdormivit. Et descendit procel
la venti in stagnum: ⁊ complebantur fluctibus. ⁊ periclitabantur. Accedentes autem ad eum: suscitaverunt eum di
centes. Preceptor: perimus. At ille surgens increpavit ventum: ⁊ tempestatem aque ⁊ cessavit ⁊ facta est tranquillitas.
Dixit autem illis. ubi est fides vestra? Qui timentes mirati sunt: dicentes ad invicem. Quis putas hic est? quia ⁊ ventis
imperat ⁊ mari: ⁊ obediunt ei. Et navigaverunt ad regionem gerasenorum: que est contra galileam. Et cum e
gressus esset ad terram: occurrit illi vir quidam qui habebat demonium iam temporibus multis: ⁊ vestimento non indu
ebatur: neque in domo manebat: sed in monumentis. Is ut vidit ihesum: procidit ante illum: ⁊ exclamans voce magna dixit.
Quid mihi ⁊ tibi est ihesu fili dei altissimi? Obsecro te: ne me torqueas. Precipiebat enim spiritui immundo: ut ab ho
mine exiret. Multis enim temporibus arripiebat illum. Et vinciebatur catenis: ⁊ compedibus custoditus: ⁊ ruptis vin
culis: agebatur a demonio in deserta. Interrogavit autem illum ihesus dicens. Quod tibi nomen est? At ille dixit legio.
Quia intraverant demonia multa in eum. Et rogabant illum ut in abissum irent. Erat autem grex porcorum mul
torum pascentium in monte: ⁊ rogabant illum ut permitteret eis in illos ingredi. Et permisit illis. Exierunt ergo demonia ab
homine ⁊ intraverunt in porcos. Et impetu abiit grex per preceps in stagnum: ⁊ suffocatus est. Quod ut viderunt fac
tum qui pascebant: fugerunt ⁊ nuntiaverunt in civitatem ⁊ in villas. Exierunt autem videre quod factum est: ⁊
venerunt ad ihesum. Et invenerunt hominem sedentem a quo demonia exierant vestitum ac sana mente ad pedes eius. ⁊
timuerunt. Nuntiaverunt autem illis. et qui viderant quomodo sanus factus esset a legione. Et rogaverunt eum omnis
multitudo regionis gerasenorum ut discederet ab ipsis: quia timore magno tenebantur. Ipse autem ascendens navim: reversus
est. Et rogabat illum vir a quo demonia exierant: ut cum eo esset. Dimisit autem ihesus eum dicens. Redi in domum tuam
⁊ narra quanta fecit tibi deus. Et abiit per universam civitatem: predicans quanta illi fecisset deus. Factum autem est
cum redisset ihesus: excepit illum turba: erant enim omnes expectantes eum. Et ecce venit vir cui nomen iayrus: ⁊
ipse princeps synagoge erat ⁊ cecidit ad pedes ihesu: rogans eum ut intraret in domum eius. Quia filia unica erat illi
fere annorum duodecim ⁊ hec moriebatur. Et contigit dum iret: a turbis comprimebatur. Et mulier quedam erat in
fluxu sanguinis ab annis xii que in medicos erogaverat omnem substantiam suam: nec ab ullo potuit curari
Accessit retro ⁊ tetigit fimbriam eius vestimenti: ⁊ confestim stetit fluxus sanguinis eius. Et ait ihesus. Quis
est qui me tetigit? Negantibus autem omnibus: dixit petrus ⁊ qui cum illo erant. Preceptor: turbe te comprimunt
⁊ affligunt: ⁊ dicis quis me tetigit? Et dixit ihesus tetigit me aliquis. Nam ⁊ ego novi virtutem de me exisse. Videns
autem mulier quia non latuit: tremens venit: ⁊ procidit ante pedes illius. Et ob quam causam tetigerit eum: indica
vit coram omni populo: ⁊ quemadmodum confestim sanata sit. At ipse: dixit illi. Filia: fides tua salvam fecit
te. vade in pace. Adhuc illo loquente: venit quidam ad principem synagoge dicens ei. Quia mortua est filia tua: no
li vexare illum. Ihesus audito verbo: respondit patri puelle. Noli timere: crede tantum ⁊ salva erit. Et cum venisset
domum non permisit quemquam intrare secum: nisi petrum ⁊ iohannem ⁊ iacobum: ⁊ patrem ⁊ matrem puelle. Fle
bant omnes: ⁊ plangebant illam. At ille dixit nolite flere: non est mortua sed dormit. Et deridebant eum:
scientes quia mortua esset. Ipse autem tenens manum eius: exclamavit dicens. Puella surge. Et reversus est
spiritus eius. ⁊ surrexit continuo. Et iussit illi dari manducare. Et obstupuerunt parentes. Quibus precepit ne ali
cui dicerent: quod factum erat. ¶ ix ¶

Convocatis autem duodecim apostolis dedit illis virtutem ⁊ potestatem super omnia demonia: ⁊ ut languo
res curarent. ⁊ misit illos predicare regnum dei ⁊ sanare infirmos. Et ait ad eos. Nichil tuleritis in via

ne que uirgam : ne que peram : ne que panem : ne que pecuniam : ne que duas tunicas habeatis. Et in quamcumque domum
intrauerítis : ibi manete. Et inde non exeatis. Et quicumque non receperint uos : exeuntes de ciuitate illa : etiam
puluerem pedum uestrorum excutite : in testimonium supra illos. Egressi autem circu ibant per castella : euan-
gelizantes et curantes ubique. Audiuit autem herodes tetrarcha omnia que fiebant ab eo : et hesitabat eo quod
diceretur a quibusdam quia iohannes surrexit a mortuis. A quibusdam uero : quia helias apparuit. ab aliis autem : quia
propheta unus de antiquis surrexit. Et ait herodes. Iohannem ego decollaui : quis autem est de quo audio talia. Et quere bat
uidere eum. Et reuersi apostoli : narrauerunt illi quecumque fecerunt. Et assumptis illis : secessit seorsum in locum desertum qui
est bethsaide. Quod cum cognouissent turbe secute sunt illum et excepit eos et loquebatur illis de regno dei : et eos qui cura indigebant
sanabat. Dies autem ceperat declinare : et accedentes duodecim dixerunt illi. Dimitte turbas ut euntes in castella :
uillasque que circa sunt diuertant : ut inueniant escas : quia hic in loco deserto sumus. Ait autem ad illos. uos date illis manducare
At illi dixerunt. Non sunt nobis plus quam quinque panes : et duo pisces. Nisi forte nos eamus et emamus in omnem hanc
turbam escas. Erant autem : fere uiri quinque milia. Ait autem ad discipulos suos. facite illos discumbere per conuiuia
quinquagenos ita et fecerunt. Et discubuerunt omnes. Acceptis autem quinque panibus et duobus piscibus : respexit in
celum et benedixit illis. Et fregit : et distribuit discipulis suis : ut ponerent ante turbas. Et manducauerunt omnes
et saturati sunt omnes. Et sublatum est quod superfuit illis fragmentorum cophini duodecim. Et factum est cum solus
esset orans : erant cum illo et discipuli eius. Et interrogauit illos dicens Quem dicunt me esse turbe. At illi respon
derunt : et dixerunt Iohannem baptistam : alii autem heliam : alii autem quia propheta de prioribus surrexit unus. Dixit autem illis
uos autem quem me esse dicitis. Respondit symon petrus : dixit xpistum dei. At ille increpans illos : precepit ne cui
diceret. Hec dicens : quia oportet filium hominis multa pati et reprobari a senioribus. et principibus sacerdotum.
et scribis : et occidi et tercia die resurgere. Dicebat autem ad omnes. Si quis uult post me uenire : abneget se
metipsum : et tollat crucem suam cottidie. et sequatur me. Qui enim animam suam saluam facere uoluerit perdet illam. Nam
qui perdiderit animam suam propter me saluam faciet illam. Quid enim proficit homo si lucretur uniuersum mundum
se ipsum autem perdat : et detrimentum sui faciat. Nam qui me erubuerit. et meos sermones : hunc filius hominis eru
bescet : cum uenerit in maiestate sua et patris : sanctorum angelorum. Dico autem uobis uere sunt aliqui hic stantes : qui
non gustabunt mortem donec uideant regnum dei. Factum est autem post hec uerba : fere dies octo : assumpsit petrum
iacobum et Iohannem : et ascendit in montem ut oraret. species uultus eius facta est altera. Et uestitus eius albus refulgens
gens et ecce duo uiri loquebantur cum illo. Erant autem moyses et helias uisi in maiestate. Et dicebant excessum eius
quem completurus erat in ierusalem. Petrus uero et qui cum illo erant : grauati erant sompno. Et euigilantes uiderunt
maiestatem eius : et duos uiros qui stabant cum illo. Et factum est dum discederent ab illo ait petrus ad ihesum. Pre
ceptor bonum est nos hic esse. Et faciamus tria tabernacula : unum tibi : et unum moysi et unum helie. nesciens quid
diceret. Hec autem illo loquente : facta est nubes : et obumbrauit eos. et timuerunt illis intrantibus in nubem :
et uox facta est de nube illa dicens. Hic est filius meus dilectus : ipsum audite. Et dum fieret uox : inuentus est solus
ihesus est : et ipsi tacuerunt et nemini dixerunt in illis diebus quicquam : ex his que uiderant. Factum est autem in sequenti
die descendentibus illis de monte : occurrit illi turba multa. Et ecce uir de turba : exclamauit dicens. Magister obsecro te
respice in filium meum : quia unicus est michi. Et ecce spiritus apprehendit illum : et subito clamat. et elidit. et dissipat
eum cum spuma : et uix discedit dilanians eum. Et rogaui discipulos tuos. ut eicerent illum : et non potuerunt.
Respondens autem ihesus dixit. O generacio infidelis et peruersa : usque quo ero apud uos et patiar uos. adduc huc fili
um tuum. Et cum accederet : elisit illum demonium et dissipauit. Et increpauit ihesus spiritum in mundum : et sana
uit puerum. Et reddidit illum patri eius. Stupebant autem omnes in magnitudine dei. Omnibusque mirantibus
in omnibus que faciebat : dixit ad discipulos suos. Ponite uos in cordibus uestris sermones istos. filius enim hominis
futurum est ut tradatur in manus hominum. At illi ignorabant uerbum istud : et erat uelatum ante eos ut
non sentirent illud : et timebant eum interrogare de hoc uerbo. Intrauit autem cogitacio in eos : quis eorum maior
esset. At ihesus uidens cogitationes cordis eorum : apprehendens puerum statuit secus se. et ait illis. Quicumque susceperit
puerum istum in nomine meo me recipit. Et quicumque me recipit : recipit eum qui me misit. Nam qui minor
est inter omnes uos hic maior est. Respondens autem iohannes dixit Preceptor uidimus quendam in nomi
ne tuo demonia eicientem : et prohibuimus eum : quia non sequitur nos. Et ait ad illum ihesus nolite
prohibere Qui enim non est aduersum uos pro nobis est. Factum est autem dum complerentur dies assumptionis
eius : et ipse faciem suam firmauit ut iret iherusalem : et misit nuncios ante conspectum suum. Euntes intraue
runt in ciuitatem samaritanorum : ut pararent illi. Et non receperunt eum quia facies eius erat euntis in ierusalem. Cum
uidissent autem discipuli eius iacobus et iohannes dixerunt Domine : uis dicimus ut ignis descendat de celo et con
sumat illos. Et conuersus increpauit illos dicens. Nescitis cuius spiritus estis : filius hominis non uenit animas
perdere. sed saluare. Et abierunt in aliud castellum. Factum est autem ambulantibus illis in uia : dixit quidam
ad illum Sequar te quocumque ieris. Et ait illi ihesus uulpes foueas habent et uolucres celi nidos filius autem
hominis non habet ubi caput suum reclinet. Ait autem ad alterum sequere me Ille autem dixit Domine
permitte michi primum ire : sepelire patrem meum Dixitque ei ihesus. Sine : ut mortui sepeliant mortuos
suos : tu autem uade : adnuncia regnum dei. Et ait alter Sequar te domine. Sed primum permitte michi : re

renunciare hiis qui domi sunt. Ait ad illum ihesus. Nemo mittens manum suam in aratrum. et aspiciens retro: aptus
est regno dei. X
Post hec autem designauit dominus: et alios septuaginta duos. Et misit illos binos ante faciem suam in
omnem ciuitatem et locum quo erat ipse uenturus: et dicebat illis. Messis quidem multa: operarii autem
pauci. Rogate ergo dominum messis: ut mittat operarios in messem. Ite. Ecce ego mitto uos sicut agnos inter
lupos. Nolite portare sacculum: neque peram: neque calciamenta: aut neminem per uiam salutaueritis.
In quamcumque domum intraueritis: primum dicite: pax huic domui. Et si ibi fuerit filius pacis: requiescet super
illam pax uestra. Sin autem: ad uos reuertetur. In eadem autem domo manete: edentes et bibentes que apud illos sunt.
Dignus est enim operarius: mercede sua. Nolite transire: de domo in domum. Et in quamcumque ciuitatem: intra
ueritis: et susceperint uos manducate que apponuntur uobis. Et curate infirmos qui in illa sunt et dicite illis
Appropinquauit in uos regnum dei. In quamcumque ciuitatem intraueritis: et non receperint uos: exeuntes in pla
teis eius: dicite. Etiam puluerem qui adhesit nobis de ciuitate uestra: extergimus in uos. Tamen hoc scitote quia
appropinquauit regnum dei. Dico uobis. quia sodomis in die illa remissius erit: quam illi ciuitati. ue tibi coro
zaim: ue tibi bethsaida: Quia si in tyro et sydone facte fuissent uirtutes que in uobis facte sunt
olim in cilicio et cinere sedentes penitерent. Verumtamen tyro et sydoni remissius erit in iudicio quam uobis. Et
tu capharnaum usque ad celum exaltata: usque ad infernum demergeris. Qui uos audit: me audit. Et qui uos spernit
me spernit. Qui autem me spernit: spernit eum qui me misit. Reuersi sunt autem lxxii cum gaudio dicentes. Domine
etiam demonia subiciuntur nobis in nomine tuo. Et ait illis. uidebam sathanam: sicut fulgur de celo cadentem.
Ecce dedi uobis potestatem calcandi supra serpentes et scorpiones: et supra omnem uirtutem inimici: et nichil uos
nocebit. Verumtamen in hoc nolite gaudere: quia spiritus subiciuntur uobis. Gaudete autem quod nomina uestra scripta
sunt in celis. In ipsa hora exultauit in spiritu sancto et dixit. Confiteor tibi pater domine celi et terre: quod abscondisti hec a
sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. Etiam pater: quia sic placuit ante te. Omnia michi tradita
sunt a patre meo. Et nemo scit qui sit filius nisi pater. Et qui sit pater nisi filius: et cui uoluerit filius reuelare. Et
conuersus ad discipulos suos. dixit. Beati oculi qui uident: que uos uidetis. Dico enim uobis: quod multi prophete
et reges uoluerunt uidere que uos uidetis: et non uiderunt. Et audire que auditis. et non audierunt. Ecce quidam
legis peritus surrexit: temptans illum et dicens. Magister quid faciendo uitam eternam possidebo? At ille dixit ad
eum. In lege quid scriptum est: quomodo legis? Ille respondens dixit. Diliges dominum deum tuum ex toto corde
tuo: et ex tota anima tua: et ex omnibus uiribus tuis. et ex omni mente tua: et proximum tuum sicut te ipsum.
Dixitque illi recte respondisti. hoc fac et uiues. Ille autem uolens iustificare se ipsum: dixit ad ihesum. Et quis est meus
proximus? Suscipiens autem dixit. Homo quidam descendebat ab ierusalem in iericho et incidit in latrones. Qui etiam
despoliauerunt eum: et plagis impositis: abierunt semiuiuo relicto. Accidit autem ut sacerdos quidam descenderet
eadem uia: et uiso illo preteriuit. Similiter et leuita cum esset secus locum: et uideret eum pertransiit. Sama
ritanus autem quidam iter faciens: uenit secus eum: et uidens eum misericordia motus est. Et appropians alligauit uul
nera eius: infundens oleum et uinum. Et ponens illum in iumentum suum: duxit in stabulum: et curam eius
egit. Et altera die protulit duos denarios: dedit stabulario et ait. Curam illius habe: et quodcumque supererro
gaueris. ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium uidetur tibi proximus fuisse. illi qui incidit in latro
nes? At ille dixit. Qui fecit misericordiam in illum. Et ait illi ihesus. uade: et tu fac similiter. Factum est autem dum
irent: et ipse intrauit in quoddam castellum. Et mulier quedam martha nomine: excepit illum in domum suam. Et
huic erat soror: nomine maria: que etiam sedens secus pedes domini: audiebat uerbum illius. Martha autem
satagebat circa frequens ministerium. Que stetit: et ait. Domine: non est tibi cure: quod soror mea reliquit me
solam ministrare? Dic ergo illi ut me adiuuet. Et respondens: dixit illi dominus. Martha. martha: sollicita
es: et turbaris erga plurima. Porro unum est necessarium. maria optimam partem elegit que non auferetur ab ea. XI
Et factum est cum esset in loco quodam orans: ut cessauit: dixit unus ex discipulis suis ad eum. Domine
doce nos orare sicut et iohannes docuit discipulos suos. Et ait illis. Cum oratis dicite. Pater sanctificetur
nomen tuum. Adueniat regnum tuum. Panem nostrum cotidianum da nobis cotidie. Et dimitte
nobis peccata nostra. Siquidem et ipsi dimittimus omni debenti nobis. Et ne nos inducas in temptationem.
Et ait ad illos. Quis uestrum habebit amicum: et ibit ad illum media nocte: et dicet illi? Amice commoda
michi tres panes: quoniam amicus meus uenit de uia ad me: et non habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus
respondens: dicat. Noli michi molestus esse iam hostium clausum est et pueri mei mecum sunt in cubili: non
possum surgere et dare tibi. Et si perseuerauerit pulsans: dico uobis. Et si non dabit illi: surgens eo quod amicus
eius sit propter improbitatem tamen eius surgens dabit illi quotquot habet necessarios. Et ego uobis dico. Petite: et
dabitur uobis. Querite et inuenietis. Pulsate: et aperietur uobis. Omnis enim qui petit accipit: et qui querit inue
nit: et pulsanti aperietur. Quis autem ex uobis patrem petit panem: numquid lapidem dabit illi? Aut piscem:
numquid pro pisce serpentem dabit? Aut si petierit ouum: numquid porriget illi scorpionem? Si ergo cum sitis
uos mali: nostis bona data dare filiis uestris quanto magis pater uester de celo dabit spiritum bonum petentibus se. Et erat

eiectus demonium: et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium: locutus est mutus et ammirate sunt turbe
Quidam autem ex eis dixerunt. In belzebub principe demoniorum eicit demonia. Et alii temptantes: signum
de celo querebant ab eo. Ipse autem ut vidit cogitationes eorum dixit eis. Omne regnum in se ipsum desolabitur
et domus supra domum cadit. Si autem et sathanas in se ipsum divisus est: quomodo stabit regnum ipsius. Quia dicitis
in belzebub eicere me demonia. Si autem ego in belzebub eicio demonia filii vestri in quo eiciunt? Ideo ipsi iudices
vestri erunt. Porro si in digito dei eicio demonia, profecto pervenit in vos regnum dei. Cum fortis armatus custodit atrium su
um: in pace sunt ea que possidet. Si autem fortior illo superveniens vicerit eum: universa arma eius auferet in
quibus confidebat: et spolia eius distribuet. Qui non est mecum adversum me est. Et qui non colligit mecum
dispergit. Cum immundus spiritus exierit ab homine: ambulat per loca inaquosa: querens requiem et non in
veniens dicit. Revertar in domum meam: unde exivi. Et cum venerit invenit scopis mundatam. Et tunc va
dit et assumit septem alios spiritus nequiores se: et ingressi habitant ibi. Et fiunt novissima hominis illius
peiora prioribus. Factum est autem cum hec diceret: extollens vocem quedam mulier de turba dixit illi. Beatus
venter: qui te portavit: et ubera que suxisti. At ille dixit. Quin ymmo beati qui audiunt verbum dei et custo
diunt illud. Turbis autem concurrentibus cepit dicere. Generacio hec generacio nequam est. Signum querit
et signum non dabitur illi: nisi signum ione. Nam sicut ionas fuit signum ninivitis: ita erit et filius hominis
generacioni isti. Regina austri surget in iudicio cum viris generacionis huius: et condempnabit illos. Quia venit
a finibus terre: audire sapienciam salemonis. Et ecce plus salemone hic. Viri ninivite surgent in iudicio cum
generacione hac: et condempnabunt illam: quia penitenciam egerunt ad predicacionem ione. Et ecce plus quam
iona hic. Nemo lucernam accendit: et in abscondito ponit: neque sub modio: sed super candelabrum: ut qui ingre
diuntur lumen videant. Lucerna corporis tui: est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum
lucidum erit. Si autem nequam fuerit: etiam corpus tuum tenebrosum erit. Vide ergo ne lumen quod in te est
tenebre sint. Si ergo totum corpus tuum lucidum erit: non habens aliquam partem tenebrarum: erit lucidum totum
et sicut lucerna fulgoris: illuminabit te. Et cum loqueretur rogavit eum quidam phariseus ut pranderet apud
se. Et ingressus recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere: quare non baptizatus esset ante pran
dium. Et ait dominus ad illum. Nunc vos pharisei quod deforis est calicis et catini mundatis. Quod autem intus
est vestrum plenum est rapina et iniquitate. Stulti: nonne qui fecit quod deforis est: etiam id quod intus est fecit? Verum
tamen quod superest: date elemosinam: et ecce omnia munda sunt vobis. Sed ve vobis phariseis qui decimatis mentam et
rutam: et omne holus: et preteritis iudicium et caritatem dei. Hec autem oportuit facere: et illa non omittere. Ve vobis phari
seis qui diligitis primas cathedras in synagogis: et salutaciones in foro. Ve vobis quia estis ut monumenta que non appa
rent: et homines ambulantes supra nesciunt. Respondens autem quidam ex legis peritis: ait illi. Magister hec dicens:
etiam nobis contumeliam facis. At ille ait. Et vobis legis peritis ve: quia honeratis homines oneribus que porta
ri non possunt: et ipsi uno digito vestro non tangitis sarcinas. Ve vobis qui edificatis monumenta prophetarum: patres
autem vestri occiderunt illos. Profecto testificamini: quod consentitis operibus patrum vestrorum. Quoniam qui
dem ipsi occiderunt eos: vos autem edificatis eorum sepulchra. Propterea et sapiencia dei dixit. Mittam ad illos prophetas
et apostolos: et ex illis occident et persequentur. ut inquiratur sanguis omnium prophetarum qui effusus est a con
stitucione mundi: a generacione ista. A sanguine abel usque ad sanguinem zacharie: qui periit inter altare et
edem. Ita dico vobis requiretur ab hac generacione. Ve vobis legis peritis: quia tulistis clavem sciencie: ipsi non in
troistis: et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec ad illos diceret: ceperunt pharisei et legis periti graviter
insistere: et os eius opprimere de multis insidiantes ei. Et querentes capere aliquid ex ore eius: ut accusarent eum.
Multis autem turbis circumstantibus: ita ut se invicem conculcarent: cepit dicere ad discipulos suos. At c. xij
tendite a fermento phariseorum: quod est ypocrisis. Nichil opertum est quod non reveletur: neque ab
sconditum quod non sciatur. Quoniam que in tenebris dixistis: in lumine dicentur. Et quod in aurem locuti
estis in cubiculis: predicabitur in tectis. Dico autem vobis amicis meis: ne terreamini qui ab his occidunt corpus: et post
hec non habent amplius quod faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis. Timete eum: qui postquam occi
derit: habet potestatem mittere in gehennam. Ita dico vobis hunc timete. Nonne quinque passeres veneunt
dipondio: et unus ex illis non est in oblivione coram deo. Sed et capilli capitis vestri: omnes numerati sunt.
Nolite ergo timere multis passeribus pluris estis. Dico autem vobis. Omnis quicumque confessus fuerit me coram ho
minibus: et filius hominis confitebitur illum coram angelis dei. Qui autem negaverit me coram hominibus: denegabitur coram
angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis: remittetur illi. Ei autem qui in spiritum sanctum blasphe
maverit: non remittetur. Cum autem inducent vos in synagogas: et ad magistratus: et potestates: nolite solliciti
esse qualiter aut quid respondeatis: aut quid dicatis. Spiritus enim sanctus docebit vos in ipsa hora: que oporteat
dicere. Ait autem ei quidam de turba. Magister dic fratri meo ut dividat mecum hereditatem. At ille dixit ei.
Homo quis me constituit iudicem: aut divisorem super vos? Dixitque ad illos. Videte et cavete ab omni avaricia
quia non in habundancia cuiusquam vita eius est: ex his que possidet. Dixit autem similitudinem ad illos dicens.
Hominis cuiusdam divitis uberes fructus ager attulit: et cogitabat intra se dicens. Quid faciam: quod non habeo
quo congregem fructus meos. Et dixit. Hoc faciam: destruam horrea mea et maiora faciam. Et illuc congrega

bo omnia que nata sunt michi et bona mea. Et dicam anime mee. Anima habes multa bona. posita in annos
plurimos. Requiesce. comede. bibe epulare. Dixit autem illi deus. Stulte hac nocte animam tuam repetunt a te.
que autem parasti cuius erunt? Sic est qui sibi thesaurizat. et non est in deum dives. Dixit autem ad
discipulos suos. Ideo dico vobis. Nolite solliciti esse anime vestre. quid manducetis. neque corpori quid vestia
mini. Anima plus est quam esca. et corpus plus quam vestimentum. Considerate corvos. quia non seminant ne
que metunt quibus non est cellarium neque horreum? et deus pascit illos. Quanto magis vos pluris estis illis.
Quis autem vestrum cogitando potest adicere ad staturam suam cubitum unum? Si ergo neque quod minimum
est potestis. quid de ceteris solliciti estis? Considerate lilia agri quomodo crescunt. non laborant neque nent.
Dico autem vobis. nec salemon in omni gloria sua vestiebatur. sicut unum ex istis. Si autem fenum quod
hodie in agro est. et cras in clibanum mittitur. deus sic vestit. Quanto magis vos pusille fidei? Et vos nolite querere
quid manducetis. aut quid bibatis. et nolite in sublime tolli. Hec enim omnia. gentes mundi querunt. Pater autem
vester scit. quoniam his indigetis. Verumtamen primum querite regnum dei. et hec omnia adicientur vobis. Nolite
timere pusillus grex. quia complacuit patri vestro. dare vobis regnum. Vendite que possidetis. et date elemosinam
Facite vobis sacculos qui non veterescunt. thesaurum non deficientem in celis. quo fur non appropiat. neque tinea
corrumpit. ubi enim thesaurus vester est ibi et cor vestrum erit. Sint lumbi vestri precincti. et lucerne ardentes in
manibus vestris. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum. quando revertatur a nuptiis. ut cum ve
nerit et pulsaverit. confestim aperiant ei. Beati servi illi. quos cum venerit dominus. invenerit vigilantes. Amen
dico vobis. quod precinget se. et faciet illos discumbere. et transiens ministrabit illis. Et si venerit in secunda vigi
lia. et si in tertia vigilia venerit. et ita invenerit. beati sunt servi illi. Hoc autem scitote. quoniam si sciret pater familias
qua hora fur veniret. vigilaret utique et non sineret perfodi domum suam. Et vos estote parati. quia qua hora non putatis
filius hominis veniet. Ait autem ei petrus. Domine ad nos dicis hanc parabolam an et ad omnes? Dixit autem dominus
Quis putas est fidelis dispensator et prudens. quem constituit dominus super familiam suam. ut det illis in tempore mensuram
tritici? Beatus ille servus quem cum venerit dominus. invenerit ita facientem. Vere dico vobis. quia super omnia que
possidet. constituet illum. Quod si dixerit servus ille. in corde suo. moram facit dominus meus venire. Et ceperit
percutere pueros. et ancillas. et edere et bibere et inebriari. veniet dominus illius servi. in die qua non sperat. et hora qua
nescit. Et dividet eum. partemque eius cum infidelibus ponet. Ille autem servus qui cognovit voluntatem domini sui. et
non preparavit et non fecit secundum voluntatem eius. vapulabit multis. Qui autem non cognovit et fecit digna
plagis vapulabit paucis. Omni autem cui multum datum est. multum queretur ab eo. Et cui commendaverunt mul
tum. plus petent ab eo. Ignem veni mittere in terram. et quid volo nisi ut accendatur. Baptismo autem habeo bapti
zari. et quomodo coartor usque dum perficiatur. Putatis quia pacem veni dare in terram. Non. Dico autem vobis. sed
separationem. Erunt enim ex hoc quinque in domo una divisi. tres in duo. et duo in tres dividentur. Pater in filium. et filius
in patrem suum. Mater in filiam. et filia in matrem. Socrus in nurum suam. et nurus in socrum suam. Dicebat autem
et ad turbas. Cum videritis nubem orientem ab occasu. statim dicitis ymber venit et ita fit. Et cum austrum flantem.
dicitis quia estus erit et fit. Ypocrite. faciem terre et celi nostis probare. hoc autem tempus quomodo non probatis.
quid autem et a vobis ipsis non iudicatis quod iustum est? Cum autem vadis cum adversario tuo ad principem in via
da operam liberari ab illo. Ne forte trahat te apud iudicem et iudex tradat te exactori. et exactor mittat te in carcerem. Dico tibi. non exies inde donec
etiam novissimum minutum reddas. XIII

Aderant autem quidam ipso in tempore nunciantes illi de galileis. quorum sanguinem pylatus miscuit cum
sacrificiis eorum. Et respondens dixit illis. putatis quod hi galilei pre omnibus galileis fuerunt peccatores quia ta
lia passi sunt? Non. Dico vobis. Sed nisi penitenciam habueritis. omnes similiter peribitis. Sicut illi decem et
octo supra quos cecidit turris in syloam. et occidit eos. Putatis quia et ipsi debitores fuerunt preter omnes homines habitan
tes in ierusalem? Non dico vobis. Sed si non penitentiam egeritis. omnes similiter peribitis. Dicebat autem hanc similitudi
nem. Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua. et venit querens in illa fructum. et non invenit. Dixit
autem ad cultorem vinee. Ecce anni tres sunt ex quo venio querens fructum in ficulnea hac et non invenio. Succide ergo
illam. ut quid etiam terram occupat. At ille respondens dixit illi. Domine dimitte illam et hoc anno. usque dum
fodiam circa illam. et mittam stercora. Et siquidem fecerit fructum. sin autem. in futurum succides eam. Et
erat autem docens in synagoga eorum sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritum infirmitatis annis decem et octo
et erat inclinata. nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum videret ihesus. vocavit ad se et ait illi. Mulier di
missa es ab infirmitate tua. Et imposuit illi manus. et confestim erecta est. et glorificabat deum. Respondens autem
archisynagogus indignans quia sabbato curasset ihesus. dicebat turbe. Sex dies sunt. in quibus oportet operari. In
his ergo venite et curamini. et non in die sabbati. Respondens ad illum dominus dixit. Ypocrite unusquisque vestrum
sabbato non solvit bovem suum aut asinum a presepio. et ducit adaquare. Hanc autem filiam abrahe. quam alli
gavit sathanas ecce decem et octo annis. non oportuit solvi a vinculo isto die sabbati? Et cum hec diceret. erubes
cebant omnes adversarii eius. Et omnis populus gaudebat in universis que gloriose fiebant ab eo. Dicebat ergo
Cui simile est regnum dei? et cui simile esse existimabo illud? Simile est grano synapis. quod acceptum homo mi
sit in hortum suum et crevit et factum est in arborem magnam. et volucres celi requieverunt in ramis eius. Et iterum dixit

Cui ſimile eſtimabo regnum dei. Simile eſt fermento quod acceptum mulier abſcondit in farine ſata tria donec
fermentaretur totum. Et ibat per civitates & caſtella docens. & iter faciens in ierl[m]. Ait autem illi quidam d[omi]ne
ſi pauci ſunt qui ſalvantur? Ipſe aut[em] dixit ad illos. Contendite intrare per anguſtam portam: quia dico vob[is]
multi querent intrare & non poterunt. Cum autem intraverit pater familias & clauſerit oſtium: & incipietis
foris ſtare & pulſare oſtium dicentes. Domine aperi nobis. Et reſpondens dicet vobis. Neſcio vos unde ſitis:
Tunc incipietis dic[er]e. Manducavimus coram te & bibimus: & in plateis noſtris docuiſti. Et dicet vob[is]. Neſcio
vos unde ſitis. Diſcedite a me omnes operarii iniquitatis: ibi erit fletus & ſtridor dentium. Cum videritis Abra
ham yſaac: & iacob: & omnes prophetas in regno dei: vos autem expelli foras: & venient ab oriente: & occidente:
& aquilone: & auſtro: & accumbent in regno dei. Ecce ſunt noviſſimi qui erant primi. Et ſunt primi qui erunt noviſſimi:
Ipſa die acceſſerunt quidam phariſeorum dicentes illi. Exi & vade hinc: quia herodes vult te occidere. Et ait illis.
Ite & dicite vulpi illi. Ecce eicio demonia: & ſanitates perficio hodie & cras: & ſequenti die ambulare: quia non capit pro
phetam perire extra ier[usa]l[e]m. Iheruſalem ier[usa]l[e]m que occidis prophetas: & lapidas eos qui ad te mittuntur. Quociens volui
congregare filios tuos: quemadmodum avis nidum ſuum ſub pennis: & noluiſti. Ecce relinquetur dom[us] v[est]ra deſerta.
Dico autem vobis quia non videbitis me: donec veniat cum dicetis. Benedictus qui venit in nomine domini. xiiij

et t[er]cia die cōſu[m]/ verūtam[en] oportz [me]/ hodie & cras:

Et factum eſt cum intraret in domum principis phariſeor[um] ſabbato manducare panem: & ipſi obſervabant eum.
Et ecce homo quidam hydropicus: erat ante illum. Et reſpondens ih[es]us: dixit ad legis peritos: & phariſeos dicens
Si licet ſabbato curare? At illi tacuerunt. Ipſe vero apprehenſum ſanavit eu[m] ac dimiſit. Et reſpondens ad illos
dixit. Cuius veſtrum aſinus aut bos in puteum cadit: & non continuo extrahet illum die ſabbati? Et non poterant re
ſpondere ad hec illi. Dicebat autem ad invitatos parabolam. Intendens quomo[do] primos accubitus eligerent: dicens ad
illos. Cum invitatus fueris ad nuptias: non diſcumbas in primo loco. Ne forte honoratior te ſit invitatus ab illo.
& veniens is qui te & illum vocavit: dicat tibi: da huic locum. Et tunc incipias cum rubore noviſſimum locum tenere
Sed cum vocatus fueris: vade recumbe in noviſſimo loco. ut cum venerit qui te invitavit: dicat tibi. Amice. Aſcen
de ſuperius. Tunc erit tibi gloria: coram ſimul diſcumbentib[us]. Quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur. Et qui ſe
humiliat exaltabitur. Dicebat autem & ei: qui ſe invitaverat. Cum facis prandium aut cenam: noli vocare ami
cos tuos: Neq[ue] fratres tuos: neq[ue] cognatos: neq[ue] vicinos divites. Ne forte & ipſi te reinvitent: & fiat tibi
retribucio. Sed cum facis convivium: voca pauperes: debiles: claudos: cecos: & beat[us] eris. Quia non habent retri
buere tibi: retribuetur enim tibi: in reſurrectione iuſtor[um]. Hec cum quidam audiſſet de ſimul diſcumbentib[us] dixit illi
Beatus qui manducabit panem in regno dei. At ipſe dixit ei. Homo quidam fecit cenam magnam: & voca
vit multos. Et miſit ſervum ſuum hora cene dicere invitatis ut venirent: quia iam parata ſunt omnia. Et ce
perunt ſimul omnes excuſare. Prim[us] dixit illi. Villam emi: & neceſſe habeo exire & videre illam rogo te habe
me excuſatum. Et alt[er] dixit. Iuga boum emi quinq[ue] & eo probare illa rogo te habe me excuſatum. Et alius dixit
Uxorem duxi: & ideo non poſſum venire. Et reverſ[us] ſervus: nunciavit hec domino ſuo. Tunc iratus pat[er] fami
lias: dixit ſervo ſuo. Exi cito in plateas & vicos civitatis: & pauperes: & debiles: & cecos: & claudos introduc huc
Et ait ſervus. Domine factum eſt ut imperaſti. Et adhuc locus eſt. Et ait dominus ſervo. Exi in vias & ſepes
& compelle intrare: ut impleatur domus mea. Dico autem vob[is] quod nemo vir[orum] illor[um] qui vocati ſunt: guſta
bit cenam meam. Ibant autem turbe multe cum eo: & converſus dixit ad illos. Siquis venit ad me & non od[it]
patrem ſuum aut matrem: & uxorem & filios: & fratres: & ſorores: adhuc autem & animam ſuam: non p[otes]t
me[us] e[ss]e diſcipulus. Et qui non baiulat crucem ſuam & venit poſt me: non poteſt me[us] e[ss]e diſcipulus. Quis enim
ex vob[is] volens turrim edificare: non prius ſedens computat ſump[tus] qui neceſſarii ſunt: ſi habet ad perficiendum
Ne poſtea quam poſuerit fundamentum & non potuerit p[er]ficere: omnes qui vident incipiunt illudere ei dicentes
Quia hic homo cepit edificare: & non potuit conſummare. Aut quis rex itur[us] committere bellum adv[er]ſus
alium regem: non ſedens prius cogitat: ſi poſſit cum decem milib[us] occurrere ei: qui cum viginti milibus
venit ad ſe. Alioquin adhuc illo longe agente legacionem mittens. rog[a]t ea que pacis ſunt. Sic [er]g[o] o[mn]is
ex vob[is]: qui non renunciat omnib[us] que poſſidet: non poteſt me[us] e[ss]e diſcipulus. Bonum eſt ſal. ſi autem
ſal quoq[ue] evanuerit: in quo condietur? Neq[ue] in terram neq[ue] in ſterquilinium utile eſt. vel foras mittetur
Qui habet aures audiendi audiat. xv

* C. 15.

* Erant aut[em] ei appropinquantes publicani: & peccatores
ut audirent illum. Et murmurabant phariſei & ſcribe dicentes. Quia hic peccatores recipit & man
ducat cum illis. Et ait ad illos parabolam iſtam dicens. Quis ex vob[is] homo qui hab[et] centum oves:
& ſi perdiderit unam ex illis. non ne dimittit .xc. viiii in deſerto: & vadit ad illam que perierat: donec inveniat illa[m].
Et cum invenerit eam imponit in humeros ſuos gaudens. Et veniens domum: convocat amicos & vicinos dicens
illis. Congratulamini michi quia inveni ovem meam que perierat. Dico vob[is]: quod ita gaudium erit in celo ſ[upe]r
uno peccatore penitentiam agente: quam ſup[er] nonaginta novem iuſtis. qui non indiget penitencia. Aut q[ue]
mulier habens dragmas decem: ſi perdiderit dragmam una[m]: nonne accendit lucernam: & evertit domum &
querit diligent[er] donec inveniat. Et cum invenerit convocat amicas & vicinas dicens. Congratulamini michi
quia inveni dragmam quam perdideram. Ita dico vob[is]. Gaudium erit coram angelis dei: ſup[er] uno peccatore
penitentiam agente. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios: & dixit adoleſcentior ex illis pat[ri]

Pater da michi portionem substantie : que me contingit. Et divisit illis substantiam. Et non post multos di
es congregatis omnibus adolescentior filius peregre profectus est in regionem longinquam : et ibi dissipavit substan
tiam suam vivendo luxuriose. Et postquam omnia consummasset facta est fames valida in regione illa : et ipse cepit
egere. Et abiit et adhesit uni civium regionis illius : et misit illum in villam suam : ut pasceret porcos. Et cupiebat
implere ventrem suum : de siliquis quas porci manducabant. et nemo illi dabat. Inse autem reversus dixit. Quanti
mercenarii patris mei habundant panibus : ego autem hic fame pereo. Surgam et ibo ad patrem meum : et dicam illi.
Pater peccavi in celum et coram te : et iam non sum dignus filius tuus vocari. fac me sicut unum de mercenariis tuis. Et sur
gens : venit ad patrem suum. Cum autem adhuc longe esset : vidit illum pater ipsius : et misericordia motus est. Et accur
rens cecidit super collum eius : et osculatus est eum. Dixitque ei filius. Pater : peccavi in celum et coram te iam non sum dig
nus vocari filius tuus. Dixit autem pater ad servos suos. Cito proferte stolam primam et induite illum : et date anulum
in manum eius : et calciamenta in pedes. Et adducite vitulum saginatum et occidite : et manducemus et epulemur quia
hic filius meus mortuus fuerat et revixit : perierat et inventus est : et ceperunt epulari. Erat autem filius eius senior
in agro. Et cum veniret et appropinquaret domui : audivit symphoniam et chorum. Et vocavit unum de servis : et interro
gavit que hec essent. Isque dixit illi. Frater tuus venit : et occidit pater tuus vitulum saginatum : quia salvum il
lum recepit. Indignatus est autem : et nolebat introire. Pater ergo illius egressus : cepit rogare illum. At ille re
spondens : dixit patri suo. Ecce tot annis servio tibi : et numquam mandatum tuum preterivi : et numquam dedisti michi
hedum : ut cum amicis meis epularer. Sed postquam filius tuus hic : qui devoravit substantiam suam cum
meretricibus venit : occidisti illi vitulum saginatum. At ipse dixit illi. Fili tu semper mecum es : et omnia mea tua
sunt. Epulari autem et gaudere oportebat : quia frater tuus hic mortuus erat et revixit. Perierat et inventus est. XVI
Dicebat autem et ad discipulos suos. Homo quidam erat dives qui habebat villicum : et hic diffamatus est
apud illum : quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum : et ait illi. Quid hoc audio de te ? Redde rati
onem villicationis tue : iam enim non poteris villicare. Ait autem villicus intra se. Quid faciam quia dominus
meus aufert a me villicationem. Fodere non valeo : mendicare erubesco. Scio quid faciam : ut cum amotus fuero a vil
licatione : recipiant me in domos suos. Convocatis itaque singulis debitoribus domini sui dicebat primo. Quantum
debes domino meo ? At ille dixit. Centum cados olei. Dixitque illi. Accipe cautionem tuam : et sede cito scribe quinqua
ginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes ? Qui ait. Centum choros tritici. Ait illi. Accipe litteras tuas : et
scribe octoginta. Et laudavit dominus villicum iniquitatis. quia prudenter fecisset. Quia filii huius seculi
prudentiores filiis lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico. facite vobis amicos de mamona iniquitatis.
ut cum defeceritis : recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo : et in maiore fidelis est. Et qui in
modico iniquus est : et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mamona fideles non fuistis : quod verum est quis credit vobis. Et si enim
in alieno fideles non fuistis : quod verum est quis credit vobis. Et si in alieno fideles non fuistis : quod vestrum est quis
dabit vobis. Nemo servus potest duobus dominis servire. Aut enim unum odiet : et alterum diliget. Aut uni adhe
rebit : et alterum contempnet. Non potestis deo servire : et mamone. Audiebant hec omnia autem pharisei :
qui erant avari : et deridebant illum. Et ait illis. vos estis qui iustificatis vos coram hominibus. deus autem novit
corda vestra. Quia quod hominibus altum est abhominatio est ante deum. Lex et prophete usque ad iohannem.
Ex eo regnum dei evangelizatur : et omnis in illud vim facit. Facilius est autem celum et terram preterire quam
de lege unum apicem cadere. Omnis qui dimittit uxorem suam et ducit alteram mechatur : et qui dimissam a viro du
cit : mechatur. Homo quidam erat dives et induebatur purpura : et bysso : et epulabatur cottidie splendide. Et erat
quidam mendicus nomine lazarus : qui iacebat ad ianuam eius. ulceribus plenus : cupiens saturari de micis que cadebant
de mensa divitis. et nemo illi dabat. et canes veniebant : et lingebant ulcera eius. Factum est autem ut moreretur men
dicus : et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est autem et dives : et sepultus est in inferno. Elevans
autem oculos suos : cum esset in tormentis : vidit abraham a longe : et lazarum in sinu eius : et ipse clamans dixit.
Pater. Abraham miserere mei : et mitte lazarum ut intingat extremum digiti sui in aquam ut refrigeret linguam
meam : quia crucior in hac flamma. Et dixit illi Abraham fili : recordare quia recepisti bona in vita tua : et la
zarus similiter mala. Nunc autem hic consolatur : tu vero cruciaris. Et in his omnibus inter nos et vos chaos
magnum firmatum est ut hii qui volunt hinc transire ad vos non possint : neque inde huc transmeare. Et ait
Rogo ergo te pater ut mittas eum in domum patris mei. Habeo enim quinque fratres : ut testetur illis : ne et ipsi ve
niant in locum hunc tormentorum. Et ait illi abraham. Habent moysen et prophetas : audiant illos. At
ille dixit. Non pater abraham : sed si quis ex mortuis ierit ad eos penitentiam agent. Ait autem illi. Si moysen
et prophetas non audiunt : neque si quis ex mortuis resurrexerit credent. XVII
Et ad discipulos suos ait. Impossibile est ut non veniant scandala. Ve autem illi per quem veniunt.
Utilius est illi : si lapis molaris imponatur circa collum eius : et proiciatur in mare : quam ut scan
dalizet unum de pusillis istis. Attendite vobis. Si peccaverit frater tuus : increpa illum. Et si penite
tentiam egerit : dimitte illi : et si septies in die : peccaverit in te et septies in die : conversus fuerit ad te dicens : penite
t me dimitte illi. Et dixerunt apostoli domino adauge nobis fidem. Dixit autem dominus. Si habueritis fidem sicut
granum synapis : diceretis huic arbori moro eradicare et transplantare in mare : et obediet vobis. Quis autem

nestrum habens seruum arantem. aut pascentem: qui regresso de agro. dicet illi statim transi recumbe: et non di
cat ei. para quod cenem et precinge te et ministra michi: donec manducem et bibam: et post hec manducabis et bi
bes. Numquid graciam habet seruo illi: quia fecit que sibi imperauerat? Non puto. Sic et uos cum feceritis
omnia que precepta sunt uobis: dicite. Serui inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus. Et factum est dum
iret in ierusalem: transiebat per mediam samariam et galileam. Et cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt
ei decem uiri leprosi. Qui steterunt a longe: et leuauerunt uocem dicentes. Ihesu preceptor: miserere nostri. Quos
ut uidit dixit. Ite: ostendite uos sacerdotibus. Et factum est dum irent: mundati sunt. Unus autem ex illis ut
uidit quia mundatus est: regressus est cum magna uoce: magnificans deum. Et cecidit in faciem: ante pedes
eius: gracias agens. Et hic erat samaritanus. Respondens autem dixit. Nonne decem mundati sunt: et no
uem ubi sunt? Non est inuentus qui rediret et daret gloriam deo. nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge uade.
quia fides tua te saluum fecit. Interrogatus a phariseis quando uenit regnum dei. Respondit eis et dixit. Non
uenit regnum dei cum obseruacione: neque dicent. ecce hic aut ecce illic. Ecce enim regnum dei intra uos est. Et ait
ad discipulos suos. uenient dies quando desideretis uidere unum diem filii hominis: et non uidebitis. Et dicent
uobis Ecce hic aut ecce illic. Nolite ire: neque sectemini. Nam sicud fulgur choruscans de sub celo in ea que sub
celo sunt fulget: ita erit filius hominis in die sua. Primum autem oportet illum multa pati et reprobari a genera
cione hac. Et sicud factum est in diebus noe: ita erit et in diebus filii hominis. Edebant et bibebant: uxores du
cebant: et dabantur ad nupcias. usque in diem qua intrauit noe in archam: et uenit diluuium et perdidit omnes.
Similiter sicud factum est in diebus loth. Edebant et bibebant. emebant et uendebant. plantabant edifica
bant. Qua die autem exiit loth de sodomis: pluit ignem et sulphur de celo. et omnes perdidit. Secundum hec
erit qua die filius hominis reuelabitur. In illa hora qui fuerit in tecto et uasa eius in domo: ne descendat tollere
illa. Et qui in agro similiter non redeat retro. Memores estote uxoris loth. Quicumque quesierit animam suam
saluam facere perdet illam. Et quicumque perdiderit illam uiuificabit eam. Dico uobis. In illa nocte erunt duo in
lecto uno: unus adsumetur: et alter relinquetur. Due erunt molentes in unum: una adsumetur: altera relinque
tur. Duo in agro unus adsumetur: et alter relinquetur. Respondentes dicunt illi. ubi domine? Qui dixit eis ubi
cumque fuerit corpus illuc congregabuntur aquile. Dicebat autem et parabolam ad illos C. xviii. * C. 18.

Quoniam oportet semper orare: et non deficere dicens. Iudex quidam erat in quadam ciuitate: qui deum
non timebat et hominem non reuerebatur. vidua autem quedam erat in ciuitate illa: et ueniebat
ad eum dicens. uindica me: de aduersario meo: Et nolebat per multum tempus. Post hec autem: dixit intra
se. Et si deum non timeo: nec hominem reuereor: tamen quia molesta est michi hec vidua: uindicabo illam
ne in nouissimo ueniens sugillet me. Ait autem dominus. Audite quid iudex iniquitatis dicit. Deus autem
non faciet uindictam electorum suorum clamancium ad se die ac nocte: et pacienciam habebit in illis. Dico
uobis: quia cito faciet uindictam illorum. Uerumtamen filius hominis ueniens: putas inueniet fidem in terra.
Dixit autem et ad quosdam qui in se confidebant tamquam iusti: et aspernabantur ceteros: parabolam istam.
Duo homines ascenderunt in templum: ut orarent: unus phariseus: et alter publicanus. Phariseus stans
hec apud se orabat. Deus. Gracias ago tibi: quia non sum sicud ceteri hominum. Raptores: iniusti: adulteri
uelud etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato: decimas do omnium que possideo. Et publicanus
a longe stans: nolebat nec oculos ad celum leuare. sed percuciebat pectus suum dicens. Deus propicius
esto michi peccatori. Dico uobis descendit hic iustificatus in domum suam ab illo. Quia omnis qui se exaltat
humiliabitur: et qui se humiliat: exaltabitur. Afferebant autem ad illum et infantes ut eos tangeret. Quod
cum uiderent discipuli increpabant illos. Ihesus autem conuocans illos: dixit: Sinite pueros uenire ad me
et nolite eos uetare. Talium est enim regnum dei. Amen dico uobis: quicumque non acceperit regnum dei sicut
puer non intrabit in illud. Et interrogauit eum quidam princeps: dicens. Magister bone: quid faciens:
uitam eternam possidebo. Dixit autem ei ihesus. Quid me dicis bonum? Nemo bonus nisi solus deus. Mandata
nosti? Non occides: non mechaberis: non furtum facies: non falsum testimonium dices: Honora
patrem tuum et matrem. Qui ait. Hec omnia custodiui: a iuuentute mea. Quo audito ihesus: ait. Ad
huc unum tibi deest. Omnia quecumque habes uende: et da pauperibus: et habebis thesaurum in celo
et ueni sequere me. His ille auditis: contristatus est ualde quia diues erat ualde. uidens autem ihesus
tristem illum factum: dixit. Quam difficile: qui pecuniam habent in regnum dei intrabunt. Facilius est
enim camelum per foramen acus transire: quam diuitem intrare in regnum dei. Et dixerunt qui audi
ebant. Et quis potest saluus fieri? Ait illis. Que impossibilia sunt apud homines: possibilia
sunt apud deum. Ait autem ei Petrus. Ecce nos dimisimus omnia: et secuti sumus te. Qui dixit eis
Amen dico uobis: nemo est qui reliquit domum aut parentes: aut fratres: aut uxorem: aut filios: propter
regnum dei: et non recipiat multo plura in hoc tempore et in seculo futuro uitam eternam. Assumpsit
ihesus duodecim: et ait illis. Ecce ascendimus ierosolimam: et consummabuntur omnia que scripta sunt
per prophetas de filio hominis. Tradetur enim gentibus et illudetur: et flagellabitur. et conspuetur. Et post
quam flagellauerint occident eum. et die tercia resurget. Et ipsi horum intellexerunt nichil: et erat

verbum istud absconditum ab eis et non intelligebant que dicebantur. Factum est autem cum appro
pinquaret iericho: cecus quidam sedebat secus viam mendicans. Et cum audiret turbam pretereuntem:
interrogabat quid hec esset. Dixerunt autem ei: quod ihesus nazarenus transiret. Et clamavit dicens ihesu
fili david miserere mei: et qui preibant increpabant eum ut taceret. Ipse vero multo magis clamabat: fi
li david miserere mei. Stans autem ihesus iussit illum adduci ad se. Et cum appropinquasset: interrogavit
illum dicens. Quid tibi vis faciam? At ille dixit. Domine ut videam. Et ihesus dixit illi. Respice: fides tua te sal
vum fecit. Et confestim vidit: et sequebatur illum: magnificans deum. Et omnis plebs ut vidit: dedit lau
Et egressus perambulabat iericho. Et ecce vir nomine zacheus dem deo. xix
et hic erat princeps publicanorum: et ipse dives. Et querebat videre ihesum quis esset: et non poterat pre turba
quia statura pusillus erat. Et precurrens ascendit in arborem sicomorum ut videret ut videret illum: quia
inde erat transiturus. Et cum venisset ad locum suspiciens ihesus vidit illum: et dixit ad illum. Zachee festinans
descende: quia hodie in domo tua oportet me manere. Et festinans descendit: et suscepit illum gaudens. Et cum vi
derent omnes: murmurabant dicentes: quod ad hominem peccatorem divertisset. Stans autem zacheus: dixit
ad ihesum. Ecce dimidium bonorum meorum domine: do pauperibus: et si quid aliquem defraudavi: reddo quadru
plum. Ait ihesus ad eum. Quia hodie salus domui huic facta est: eo quod et ipse filius sit abrahe. Venit enim fi
lius hominis querere et salvum facere: quod perierat. Hec illis audientibus: adiciens dixit parabolam hoc
eo quod esset prope iherusalem. Et quia existimarent quod confestim regnum dei manifestaretur: dixit ergo
Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam: accipere sibi regnum et reverti. Vocatis autem decem ser
vis suis: dedit illis decem mnas. Et ait ad illos. Negociamini dum venio. Cives autem eius oderant illum: et
miserunt post illum dicentes. Nolumus hunc regnare super nos. Et factum est ut rediret accepto regno: et iussit
vocari servos quibus dedit pecuniam: ut sciret quantum quisque negociatus esset. Venit autem primus dicens.
Domine: mna tua: decem mnas acquisivit. Et ait illi. Euge serve bone quia in modico fidelis fuisti: eris po
dicens domine testatem habens super decem civitates. Et alter venit mna tua. fecit quinque mnas. Et huic ait. Tu esto super quinque
civitates. Et alter venit dicens. Domine. Ecce mna tua quam habui repositam in sudario. Timui enim te
quia homo austerus es: tollis quod non posuisti: et metis quod non seminasti. Dicit ei de ore te iudico serve ne tuo
quam. Sciebas quod ego austerus homo sum: tollens quod non posui: et metens quod non seminavi. Et quare
non dedisti pecuniam meam ad mensam? Et ego veniens cum usuris utique exegissem illud. Et astantibus dixit
Auferte ab illo mnam. et date illi qui decem mnas habet. Et dixerunt. Domine. habet decem mnas. Dico autem
vobis: quia omni habenti dabitur. ab eo autem qui non habet: et quod habet auferetur ab eo. Verumtamen ini
micos meos qui noluerunt me regnare super se. adducite huc et interficite ante me. Et hiis dictis precedebat as
cendens iherosolimam. Et factum est cum appropinquasset bethphage et bethaniam ad montem qui vocatur
oliveti misit duos discipulos suos dicens. Ite in castellum quod contra vos est. In quod introeuntes: invenietis
pullum asine alligatum cui nemo unquam hominum sedit. Solvite illum: et adducite. Et si quis vos interroga
verit quare solvitis: sic dicetis ei. Quia dominus: operam eius desiderat. Abierunt autem qui missi erant: et in
venerunt sicut dixit illis: stantem pullum. Solventibus autem illis pullum. Dixerunt domini eius ad illos. Quid
et iactantes vesti solvitis pullum? At illi dixerunt. Quia dominus eum necessarium habet. Et duxerunt illum ad ihesum. Eunte
menta super pul autem illo: substernebant vestimenta sua in via. Et cum iam appropinquaret ad descensum montis oliveti:
imposuerunt ihesum ceperunt omnes turbe descendentium gaudentes laudare deum voce magna super omnibus quas viderant vir
tutibus dicentes. Benedictus qui venit rex in nomine domini: pax in celo: et gloria in excelsis. Et quidam phari
seorum de turbis: dixerunt ad illum. Magister increpa discipulos tuos. Quibus ipse ait. Dico vobis. Quia si tacuerint
hii: lapides clamabunt. Et ut appropinquavit videns civitatem: flevit super illam dicens. Quia si cognovisses
et tu: et quidem in hac die tua que ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies
in te et circumdabunt te inimici tui vallo. Et circumdabunt te: et coangustabunt te undique. Et ad terram pro
sternent te: et filios tuos qui in te sunt. Et non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoveris
tempus visitationis tue. Et ingressus in templum cepit eicere vendentes in illo et ementes dicens illis. Scriptum
est enim: quia domus mea domus orationis est. Vos autem fecistis illam speluncam latronum. Et erat docens
cotidie in templo. Principes autem sacerdotum et scribe. et principes plebis: querebant illum perdere. Et non
inveniebant quid facerent illi. Omnis enim populus suspensus erat audiens illum. xx
Et factum est in una dierum docente illo populum in templo: et evangelizante: convenerunt prin
cipes sacerdotum et scribe cum senioribus: et aiunt dicentes ad illum. Dic nobis in qua potestate hec
facis? Aut quis est qui dedit tibi hanc potestatem? Respondens autem: dixit ad illos. Interro
gabo vos et ego unum verbum: respondete michi. Baptismus iohannis de celo erat: an ex hominibus?
At illi cogitabant inter se dicentes. Quia si dixerimus de celo: dicet: quare ergo non credidistis illi? Si
dixerimus ab hominibus: plebs universa lapidabit nos. Certi sunt enim iohannem prophetam esse.
Et responderunt se nescire: unde esset. Et ihesus ait illis. Neque ego dico vobis: in qua potestate hec facio
Cepit autem dicere ad plebem: parabolam hanc. Homo quidam plantavit vineam: et locavit eam colonis

et ipse peregre fuit

& ipse pegre fuit multis temporibus. Et in tempore misit ad cultores servum: ut de fructu vinee darent illi. Qui
cesum dimiserunt eum inanem. Et addidit alterum servum mittere. Illi autem hunc quoque cedentes et afficien
tes contumelia: dimiserunt inanem. Et addidit tercium mittere: qui & illum vulnerantes eiecerunt. Dixit autem
dominus vinee quid faciam? Mittam filium meum dilectum: forsitan cum hunc viderint: verebuntur. Quem
cum vidissent coloni: cogitaverunt inter se dicentes. Hic est heres: occidamus illum: ut nostra fiat hereditas.
Et eiectum illum extra vineam: occiderunt. Quid ergo faciet illi dominus vinee? veniet & perdet colonos istos
& dabit vineam aliis. Quo audito dixerunt illis. absit. Ille autem aspiciens eos ait. Quid est ergo hoc quod
scriptum est? Lapidem quem reprobaverunt edificantes hic factus est in caput anguli. Omnis qui ceciderit sup
illum lapidem: conquassabitur. Super quem autem ceciderit: comminuet illum. Et querebant principes
sacerdotum & scribe: mittere in illum manus illa hora: & timuerunt populum. Cognoverunt enim quod
ad ipsos dixerit similitudinem istam. Et observantes miserunt insidiatores qui se iustos simularent: ut ca
perent eum in sermone. & traderent illum principatui: & potestati presidis. Et interrogaverunt illum di
centes. Magister scimus quia recte dicis & doces: & non accipis personam: sed in veritate viam dei doces. licet
nobis dare tributum cesari an non? Considerans autem ihesus dolum eorum: dixit ad illos. Quid me temp
tatis? ostendite michi denarium: cuius habet ymaginem: & inscriptionem? Respondentes dixerunt ei
Cesaris. Et ait illis. Reddite ergo que cesaris sunt cesari. Et que dei sunt deo. Et non potuerunt verbum eius
reprehendere: coram plebe. Et mirati in responsis eius: tacuerunt. Accesserunt autem quidam saduceorum
qui negant esse resurrectionem. & interrogaverunt eum: dicentes. Magister: moyses scripsit nobis. Si frater
alicuius mortuus fuerit habens uxorem: & hic sine filiis fuerit: ut accipiat eam frater eius uxorem: & sus
citet semen fratri suo. Septem ergo fratres erant. Et primus accepit uxorem: & mortuus est sine filiis. Et sequens
accepit illam: & ipse mortuus est sine filio. Et tercius accepit illam similiter & omnes septem. Et non reliq
runt semen: & mortui sunt. Novissima omnium: mortua est & mulier. In resurrectione ergo: cuius eorum
erit uxor? Siquidem septem habuerunt eam uxorem. Et ait illis ihesus. filii seculi huius nubunt: & tradu
tur ad nuptias. Illi vero qui digni habebuntur seculo illo. & resurrectione ex mortuis: neque nubent: neque du
cunt uxores: neque enim ultra mori poterunt. Equales enim angelis sunt. & filii sunt dei: cum sint filii re
surrectionis. Quia vero resurgunt mortui: & moyses ostendit secus rubum. sicut dicit. Dominum deum abraham
& deum ysaac: & deum iacob. Deus autem non est mortuorum: sed vivorum. Omnes enim vivunt ei.
Respondentes autem quidam scribarum: dixerunt. Magister bene dixisti. Et amplius non audebant eum
quicquam interrogare. Dixit autem ad illos. Quomodo dicunt christum filium david esse? Et ipse david in libro dicit
psalmorum. Dixit dominus domino meo: sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tu
orum. David ergo dominum illum vocat: & quomodo filius eius est. Audiente autem omni populo: dixit disci
pulis suis. Attendite a scribis qui volunt ambulare in stolis. & amant salutationes in foro: & primas ca
thedras in synagogis & primos discubitus in conviviis qui devorant domos viduarum simulantes longam
orationem: & hii accipient dampnationem maiorem. xxi

R Espiciens autem vidit eos qui mittebant munera sua in gazophilacium divites. vidit autem et
quandam viduam pauperculam mittentem era minuta duo & dixit. vere dico vobis. Quia vidua hec
pauper: plus quam omnes misit. Nam omnes hii ex habundanti sibi miserunt in munera dei. Hec autem
ex eo quod est illi: omnem victum quem habuit misit. Et quibusdam dicentibus de templo: quod lapidibus bonis & donis
ornatum esset dixit. Hec que videtis: venient dies in quibus non relinquetur lapis super lapidem: qui non destruatur.
Interrogaverunt autem illum: dicentes. Preceptor: quando hec erunt: & quod signum cum fieri incipient? Qui
dixit. videte: ne seducamini. Multi enim venient in nomine meo dicentes: quia ego sum: & tempus appropin
quavit. Nolite ergo: ire post illos. Cum autem audieritis prelia & sediciones: nolite terreri. Oportet primum
hec fieri: sed non dum statim finis. Tunc dicebat illis. Surget gens contra gentem: & regnum adversus
regnum: & terre motus magni erunt per loca: & pestilentie & fames. terroresque de celo: & signa magna erunt
Sed ante hec omnia: inicient in vobis manus suas & persequentur: tradentes in synagogas & custodias trahen
tes ad reges & presides. propter nomen meum. Continget autem vobis in testimonium. Ponite ergo in cordibus
vestris non premeditari quemadmodum respondeatis. Ego enim dabo vobis os & sapientiam: cui non poterunt
resistere omnes adversarii vestri. Trademini autem a parentibus: & fratribus: & cognatis: & amicis: & morte affi
cient ex vobis. Et eritis odio omnibus: propter nomen meum. Et capillus de capite vestro: non peribit. In patientia
vestra: possidebitis animas vestras. Cum autem videritis circumdari ab exercitu ierusalem: tunc scitote: quia appropin
quavit desolatio eius. Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes: & qui in medio eius discedant. Et qui in regio
nibus: non intrent in eam. Quia dies ultionis hii sunt: ut impleantur omnia que scripta sunt. Ve autem preg
nantibus: & nutrientibus in illis diebus. Erit enim pressura magna super terram: & ira populo huic. Et cadent in
ore gladii: & captivi ducentur in omnes gentes. Et ierusalem calcabitur a gentibus: donec impleantur tempora nationum.
Et erunt signa in sole & luna & stellis: & in terris pressura gentium: pre confusione sonitus maris & fluctuum
Arescentibus hominibus pre timore & expectatione: que supervenient universo orbi. Nam virtutes celorum mo

uehuntur. Et tunc uidebunt filium hominis uenientem in nube: cum potestate magna: ⁊ maiestate. His aut
fieri incipientibus: respicite ⁊ leuate capita uestra: quoniam appropinquat redemptio uestra. Et dixit illis similitu
dinem. Videte ficulneam ⁊ omnes arbores. cum producunt iam ex se fructum: scitis quoniam prope est estas. Ita et
uos cum uideritis hec fieri: scitote quoniam prope est regnum dei. Amen dico uobis. quia non preteribit generatio
hec donec omnia fiant. Celum ⁊ terra transibunt: uerba autem mea non transibunt. Attendite autem uobis: ne
forte grauentur corda uestra in crapula ⁊ ebrietate. ⁊ curis huius uite: ⁊ superueniat in uos dies ille tamquam la
queus. enim superueniet in omnes: qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes: ut digni
habeamini fugere ista omnia que futura sunt: ⁊ stare ante filium hominis. Erat autem diebus docens in templo
xxii. noctibus uero exiens morabatur in monte: qui uocatur oliueti. Et omnis populus manicabat ad eum in templo
audire eum. Appropinquabat autem dies festus azimorum: qui dicitur pascha. Et querebant principes sacerdotum
⁊ scribe quomodo eum interficerent: timebant uero plebem. Intrauit autem sathanas in iudam. qui cognomi
nabatur scarioth: unum de duodecim. Et abiit: ⁊ locutus est cum principibus sacerdotum ⁊ magistratibus:
quemadmodum illum traderet eis. Et gauisi sunt: ⁊ pacti sunt pecuniam illi dare: ⁊ spopondit. Et que
rebat oportunitatem ut traderet illum sine turbis. Venit autem dies azimorum. in qua necesse erat occidi
pascha. Et misit petrum ⁊ iohannem: dicens. Euntes parate nobis pascha: ut manducemus. At illi dixe
runt. Vbi uis paremus? Et dixit ad eos. Ecce introeuntibus uobis in ciuitatem: occurret uobis homo ampho
ram aque portans: sequimini eum in domum in quam intrat: ⁊ dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi
magister. Vbi est diuersorium: ubi pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse uobis ostendet cenaculum
magnum stratum: ⁊ ibi parate. Euntes autem inuenerunt sicut dixit illis: ⁊ parauerunt pascha. Et cum
facta esset hora discubuit: ⁊ duodecim apostoli cum eo. Et ait illis. Desiderio desideraui hoc pascha manducare uobiscum
antequam patiar. Dico enim uobis. Quia ex hoc non manducabo illud: donec impleatur in regno dei. Et accepto calice
gratias egit ⁊ dixit. Accipite ⁊ diuidite inter uos. Dico enim uobis: quod non bibam de generatione uitis: donec regnum
dei ueniat. Et accepto pane: gratias egit ⁊ fregit: ⁊ dedit eis dicens. Hoc est corpus meum quod pro uobis datur
hoc facite in meam commemorationem. Similiter ⁊ calicem postquam cenauit dicens. Hic est calix: nouum testa
mentum in sanguine meo: qui pro uobis fundetur. Verumtamen ecce manus tradentis me: mecum est in mensa.
Et quidem filius hominis secundum quod definitum est uadit. Verumtamen ue illi homini: per quem tradetur. Et
ipsi ceperunt querere inter se. quis esset ex eis qui hoc facturus esset. Facta est autem ⁊ contentio inter eos: quis uideretur
eorum esse maior. Dixit autem eis. Reges gentium dominantur eorum. quia qui potestatem habent super eos
benefici uocantur. Vos autem non sic. Sed qui maior est in uobis. fiat sicut minor. Et qui precessor est sicut
ministrator. Nam quis maior est: qui recumbit: an qui ministrat. Nonne qui recumbit. Ego autem in
medio uestrum sum: sicut qui ministrat. Vos autem estis: qui permansistis mecum in temptationibus meis.
Et ego dispono uobis: sicut disposuit michi pater meus regnum: ut edatis ⁊ bibatis super mensam meam
in regno meo. Et sedeatis super thronos: iudicantes duodecim tribus israel. Ait autem dominus. Symon
symon ecce sathanas expetiuit uos ut cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui ut non deficiat fides tua. Et
tu aliquando conuersus confirma fratres tuos. Qui dixit ei. Domine tecum sum paratus: ⁊ in carcerem
⁊ in mortem ire. Et ille dixit. Dico tibi petre: non cantabit hodie gallus: donec ter abneges nosse me.
Et dixit eis. Quando misi uos sine sacculo ⁊ pera ⁊ calciamentis: numquid aliquid defuit uobis? At
illi dixerunt nichil. Dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum: tollat similiter ⁊ peram. Et qui non ha
bet: uendat tunicam suam: ⁊ emat gladium. Dico enim uobis. Quoniam adhuc hoc quod scriptum est
oportet impleri in me. Et quod cum iniustis deputatum est. Etenim que sunt de me finem habent. At illi dixerunt
Domine: ecce gladii duo hic. At ille dixit eis. Satis est. Et egressus ibat secundum consuetudinem in montem
oliuarum: secuti sunt autem illum ⁊ discipuli. Et cum peruenisset ad locum: dixit illis. Orate: ne intretis in tempta
tionem. Et ipse auulsus est ab eis: quantum iactus est lapidis: ⁊ positis genibus orabat dicens. Pater si uis transfer
calicem istum a me. Verumtamen non mea uoluntas: sed tua fiat. Apparuit autem illi de celo angelus: ⁊ confortans
eum: ⁊ factus est in agonia: prolixius orabat. Et factus est sudor eius: sicut gutte sanguinis decurrentis in terram.
Et cum surrexisset ab oratione: ⁊ uenisset ad discipulos suos: inuenit eos dormientes pre tristicia. Et ait illis. Quid
dormitis? Surgite: orate: ne intretis in temptationem. Adhuc eo loquente ecce turba ⁊ qui uocabatur iudas
unus de duodecim ante cedebat eos. Et appropinquauit ihesu: ut oscularetur eum. Ihesus autem: dixit illi. Iuda:
osculo filium hominis tradis? Videntes autem hii qui circa ipsum erant. quod futurum erat: dixerunt ei. Domine:
si percutimus in gladio? Et percussit unus ex illis seruum principis sacerdotum: ⁊ amputauit auriculam eius
dextram. Respondens autem ihesus ait. Sinite usque huc. Et cum tetigisset auriculam eius: sanauit eum. Dixit
autem ihesus ad eos. qui uenerant ad se principes sacerdotum ⁊ magistratus templi ⁊ seniores. Quasi ad latronem
existis cum gladiis ⁊ fustibus. Cum cotidie uobiscum fuerim in templo non extendistis manus in me. Sed hec
est hora uestra: ⁊ potestas tenebrarum. Comprehendentes autem eum: duxerunt ad domum principis sacer
dotum. Petrus uero: sequebatur a longe. Accenso autem igni in medio atrio: ⁊ circumsedentibus illis: erat
petrus in medio eorum. Quem cum uidisset ancilla quedam sedentem ad lumen ⁊ eum fuisset intuita: dixit.

Et hic cum illo erat. At ille negauit eum dicens. Mulier: non noui illum. Et post pusillum alius uidens eum
dicens: ⁊ tu de illis es. petrus uero ait. O homo: non sum. Et interuallo facto quasi hore unius. alius quidam
affirmauit dicens. uere: ⁊ hic cum illo erat: nam ⁊ galileus est. Et ait petrus homo: nescio quid dicis. Et con-
tinuo adhuc illo loquente: cantauit gallus. Et conuersus ihesus respexit petrum. Et recordatus est petrus uerbi
domini sicud dixerat prius quoniam gallus cantet: ter me negabis. Et egressus foras petrus. fleuit amare. Et
uiri qui tenebant illum: illudebant eum cedentes. Et uelauerunt eum: ⁊ percutiebant faciem eius: ⁊ interroga-
bant eum dicentes. Prophetiza: quis est qui te percussit? Et alia multa blasphemantes: dicebant in eum: ⁊
ut factus est dies. conuenerunt seniores plebis: ⁊ principes sacerdotum ⁊ scribe: ⁊ duxerunt illum in concili-
um suum. dicentes. Si tu es xpistus: dic nobis. Et ait illis. Si uobis dixero non creditis michi: Si autem et
interrogauero: non respondebitis michi: neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis: sedens a dextris
uirtutis dei. Dixerunt autem omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. uos dicitis: quia ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc desideramus testimonium?
ipsi enim audiuimus de ore eius. xxiii

Et surgens omnis multitudo eorum: duxerunt illum ad pilatum. Ceperunt illum autem accusare di-
centes. Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram: ⁊ prohibentem tributa dari cesari: ⁊ dicentem
se xpistum regem esse. Pilatus autem interrogauit eum dicens. Tu es rex iudeorum? At ille respondens
ait. Tu dicis. Ait autem pilatus ad principes sacerdotum: ⁊ turbas. Nichil inuenio cause in hoc homine. At
illi inualescebant dicentes. Commouit populum: docens per uniuersam iudeam incipiens a galilea: usque huc.
Pilatus audiens autem galileam: interrogauit si homo galileus esset. Et ut cognouit quod de herodis potestate
esset: remisit eum ad herodem. Qui et ipse hierosolimis erat: illis diebus. Herodes autem uiso ihesu: gauisus est
ualde. Erat enim ex multo tempore: cupiens uidere eum: eo quod audiret multa de illo: ⁊ sperabat signum aliquod
uidere ab eo fieri interrogabat autem illum multis sermonibus. At ipse nichil respondebat. Stabant etiam prin-
cipes sacerdotum ⁊ scribe: constanter accusantes eum. Spreuit autem illum herodes. cum exercitu suo: ⁊ illusit
indutum ueste alba: ⁊ remisit ad pilatum. Et facti sunt amici herodes. ⁊ pylatus in ipsa die. Nam ante inimici
erant ad inuicem. Pilatus conuocatis autem principibus sacerdotum ⁊ magistratibus ⁊ plebe: dixit ad illos. Obtulistis
michi hunc hominem quasi auertentem populum: ⁊ ecce ego coram uobis interrogans: nullam causam inueni in
homine isto: ex his in quibus eum accusatis. Sed neque herodes. Nam remisi uos ad illum: ⁊ ecce nichil dignum
morte actum est ei. Emendatum ergo illum dimittam. Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum
unum. Exclamauit autem simul uniuersa turba dicens. Tolle hunc ⁊ dimitte nobis barraban. Qui erat propter
sedicionem quandam factam in ciuitate. ⁊ homicidium: missus in carcerem. Iterum autem pilatus locutus est
ad illos uolens dimittere ihesum. At illi succlamabant dicentes. Crucifige: crucifige illum. Ille autem tercio dixit
ad illos. Quid enim mali fecit iste? Nullam causam mortis inuenio in eo. Corripiam illum: ⁊ dimittam:
At illi instabant uocibus magnis. postulantes ut crucifigeretur: ⁊ inualescebant uoces eorum. Et pylatus:
adiudicauit fieri petitionem eorum. Dimisit autem illis eum qui propter homicidium ⁊ sedicionem missus
fuerat in carcerem quem petebant. Ihesum uero: tradidit uoluntati eorum. Et cum ducerent eum apprehenderunt
symonem quendam cyreneusem: uenientem de uilla: ⁊ imposuerunt illi crucem portare post ihesum. Seque-
batur autem illum multa turba turba populi: ⁊ mulierum que plangebant ⁊ lamentabantur eum. Conuersus autem
ad illas ihesus: dixit. filie ierusalem nolite flere super me: sed super uos ipsas flete: ⁊ super filios uestros. Quoniam ecce uenient
dies: in quibus dicent. Beate steriles: ⁊ uentres que non genuerunt: ⁊ ubera que non lactauerunt. Tunc incipiunt
dicere montibus cadite super nos: ⁊ collibus operite nos. Quia si in uiridi ligno hec faciunt: in arido quid fiet? Du-
cebantur autem ⁊ alii duo nequam cum eo: ut interficerentur. Et postquam uenerunt in locum qui dicitur caluarie:
ibi crucifixerunt eum. Et latrones unum a dextris: ⁊ alterum a sinistris. Ihesus autem dicebat. Pater: dimitte illis
non enim sciunt quid faciunt. Diuidentes uero uestimenta eius: miserunt sortes: ⁊ stabat populus ex-
pectans: ⁊ deridebant eum principes cum eis: dicentes. Alios saluos fecit: se saluum faciat: si hic est dei electus.
Illudebant autem ei: milites ⁊ accedentes. ⁊ acetum offerentes illi dicentes. Si tu es rex iudeorum. saluum te fac.
Erat autem ⁊ superscriptio inscripta super illum. litteris grecis ⁊ latinis: ⁊ hebraicis. Hic est rex iudeorum. Unus autem
de his qui pendebant latronibus. blasphemabat eum dicens. Si tu es xpistus: saluum fac temetipsum ⁊ nos. respon-
dens autem alter: increpabat illum dicens. Neque tu times deum: quod in eadem dampnatione es. Et nos qui-
dem iuste: nam digna factis recipimus. Hic uero: nichil mali gessit. Et dicebat ad ihesum. Domine: memento
mei: dum ueneris in regnum tuum. Et dixit illi ihesus. Amen dico tibi: hodie mecum eris in paradiso. Erat
autem iam fere hora sexta: ⁊ tenebre facte sunt in uniuersa terra: usque in horam nonam. ⁊ obscuratus est sol. Et
uelum templi scissum est medium. Et clamans uoce magna ihesus ait. Pater: in manus tuas domine commendo
spiritum meum. Et hec dicens exspirauit. uidens autem centurio quod factum fuerat: glorificabat deum dicens. Uere
hic homo iustus erat. Et omnis turba qui simul aderant ad spectaculum istud: ⁊ uidebant que fiebant: percucien-
tes pectora sua: reuertebantur. Stabant autem omnes noti eius a longe: ⁊ mulieres que secute erant eum: a
galilea hec uidentes. Et ecce uir nomine ioseph erat qui decurio uir bonus ⁊ iustus. Hic non consenserat actibus
eorum: ab arimathia ciuitate iudee. qui exspectabat ⁊ ipse regnum dei. Hic accessit ad pilatum: ⁊ petiit corpus

ihu. Et depoſitum: inuoluit ſyndone: ⁊ poſuit eum in monumento exciſo: in quo non dum quiſquam poſitus fuerat
. Et dies erat paraſceue. ⁊ ſabbatum inlucèſcebat. Subſecute autem mulieres que cum uenerant de galilea
uiderunt monumentum: ⁊ quemadmodum erat corpus poſitum eius. Et reuertentes parauerunt aroma
ta: ⁊ ungenta. Et ſabbato quidem ſiluerunt: ſecundum mandatum. xxiiij

Una autem ſabbati ualde diluculo: uenerunt ad monumentum: portantes que parauerauerant aromata
. Et inuenerunt lapidem reuolutum a monumento: ⁊ ingreſſe non inuenerunt corpus ihu. Et factum ē
dum mente conſternate eēnt de iſto: ecce duo uiri ſteterunt ſecus illas in ueſte fulgenti. Cum timerent
autem ⁊ declinarent uultum in terram: dixerunt ad illas. Quid queritis uiuentem cum mortuis? Non eſt
hic: ſed ſurrexit. Recordamini qualiter locutus eſt uob: cum adhuc in galilea eēt dicens. Quia oportet filium
hominis tradi in manus hominum peccatorum: ⁊ crucifigi: ⁊ die tercia reſurgere. Et recordate ſunt uerborum
eius. Et regreſſe a monumento: nunciauerunt hec omnia undecim illis: ⁊ ceteris omnibus. Erat autem
maria magdalena: ⁊ iohanna: ⁊ maria iacobi: ⁊ cetē que cum eis erant que dicebant ad apoſtolos hec: ⁊
uiſa ſunt ante illos ſicud deliramentum uerba iſta: ⁊ non credebant illis. Petrus autem ſurgens cucurrit
ad monumentum: ⁊ procumbens uidit linteamina ſola poſita. Et abiit ſecum mirans: quod factum fue
rat. Et ecce duo ex illis diſcipulis ihu ibant ipſa die in caſtellum quod erat in ſpacio ſtadiorum. lx. ab iheruſalem
nomine emmaus. Et ipſi loquebantur ad inuicem: de his omnibꝫ que acciderant. Et factum eſt dum fabularentur
⁊ ſecum quererent: ⁊ ipſe ihus appropinquans ibat cum illis. Oculi autem illorum tenebantur: ne eum agnoſcerent
. Et ad illos qui ſunt hi ſermones quos confertis ad inuicem: ambulantes ⁊ eſtis triſtes? Et reſpondens unus cui
nomen cleophas dixit ei. Tu ſolus peregrinus es in ierlm: ⁊ non cognouiſti que facta ſunt his diebus? Quibꝫ
ille dixit. Que? ⁊ dixerunt. De ihu nazareno: qui fuit propheta uir potens in opere ⁊ ſermone: coram deo ⁊ omni
populo. Et quomodo tradiderunt eum ſummi ſacerdotes ⁊ principes noſtri in dampnationem mortis: ⁊ cru
cifixerunt eum. Nos autem ſperabamus: quia ipſe eēt redempturus iſrahel. Et nunc ſuper hec omnia tercia
dies eſt hodie quod hec facta ſunt. Sed ⁊ mulieres quedam ex nr̄is terruerunt nos: que ante lucem fuerunt ad
monumentum: ⁊ non inuento corpore eius: uenerunt dicentes ſe etiam uiſionem angelorum uidiſſe: qui dicunt
eum uiuere. Et abierunt quidam ex noſtris ad monumentum. ⁊ ita inuenerunt ſicud mulieres dixerunt ipſum uero
non inuenerunt. Et ipſe dixit ad eos. O ſtulti ⁊ tardi corde ad credendum: in omnibꝫ que locuti ſunt prophete.
Nonne hec oportuit pati xpm̄: ⁊ ita intrare in gloriam ſuam? Et incipiens a moyſe ⁊ omnibus prophetis in
terpretabatur illis in omnibus ſcripturis que de ipſo erant. Et appropinquauerunt caſtello quo ibant: ⁊ ipſe ſe finxit
longius ire. Et coegerunt illum dicentes. Mane nobiſcum quoniam aduesperaſcit: ⁊ inclinata eſt iam dies
. Et intrauit cum illis: ⁊ factum eſt dum recumberet cum illis: accepit panem ⁊ benedixit ac fregit ⁊ porri
gebat illis. Et aperti ſunt oculi eorum: ⁊ cognouerunt eum. Et ipſe euanuit ex oculis eorum. Et dixerunt
ad inuicem: nonne cor noſtrum ardens erat in nobis dum loqueretur in uia: ⁊ aperiret nobis ſcripturas
. Et ſurgentes eadem hora: regreſſi ſunt in ierlm: ⁊ inuenerunt congregatos undecim: ⁊ eos qui cum ip
ſis erant dicentes. Quod ſurrexit dominus uere: ⁊ apparuit ſymoni. Et ipſi narrabant que geſta in
uia. Et quomodo cognouerunt eum in fractione panis. Cum hec autem loquuntur: ſtetit ihus in medio
diſcipulorum ſuorum: ⁊ dixit eis pax uobis. Ego ſum: nolite timere. Conturbati uero ⁊ conterriti: exiſtimabant
ſe ſpiritum uidere. Et dixit eis. Quid turbati eſtis: ⁊ cogitationes aſcendunt in corda ueſtra? Videte manus
meas ⁊ pedes: quia ego ipſe ſum. Palpate ⁊ uidete: quia ſpūs carnem ⁊ oſſa non habent: ſicud me uidetis habē
. Et cum hoc dixiſſet: oſtendit eis manus ⁊ pedes. Adhuc autem illis non credentibus ⁊ mirantibus pre
gaudio dixit. Habetis hic aliquid quod manducetur. At illi obtulerunt ei partem piſcis aſſi: ⁊ fauum mellis
. Et cum manducaſſet coram ipſis: ſumens reliquias dedit eis. Et dixit ad eos. Hec ſunt uerba que locutus
ſum ad uos. cum adhuc eēm uobiſcum. Quoniam neceſſe eſt impleri omnia que ſcripta ſunt in lege moy
ſi ⁊ prophetis ⁊ pſalmis de me. Tunc aperuit illis ſenſum: ut intelligerent ſcripturas. Et dixit eis. Quoniam
ſic ſcriptum eſt: ⁊ ſic oportebat xpm̄ pati: ⁊ reſurgere a mortuis die tercia: ⁊ predicari in nomine eius peni
tenciam: ⁊ remiſſionem peccatorum: in omnes gentes. Incipientibus ab iheroſolima. Vos autē eſtis teſtes
horum. Et ego mitto promiſſum patris mei in uos. uos autem ſedete in ciuitate: quo adusqꝫ induamini
uirtute ex alto. Eduxit autem eos in bethaniam foras: ⁊ eleuatis manibꝫ. benedixit eis. Et factum eſt dum
benediceret illis: receſſit ab eis: ⁊ ferebatur in celum. Et ipſi adorantes: regreſſi ſunt in ierlm: cum gau
dio magno. Et erant ſemper in templo laudantes: ⁊ benedicentes deum. Amen

Incipit Evangelium secundum Joanem. Caput I.
In principio erat Verbū. etc.

IN principio erat uerbum ⁊ uerbum erat aput deum. Et deus e
rat uerbum. hoc erat inprincipio apud deum. Omnia per ipm̄ facta sūt:
⁊ sine ipso factum est nichil. Quod factum: in ipso uita erat lux homi
num. Et lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eam non comprehenderunt
fuit homo missus a deo: cui nomen erat iohannes. Hic uenit in testi
monium: ut testimonium perhiberet de lumine: ut omnes crederent
per illum. Non erat ille lux: sed ut testimonium perhiberet de lu
mine. erat lux uera: que illuminat omnem hominem uenientem in hunc mū
dum. In mundo erat: ⁊ mundus per ipm̄ factus est: ⁊ mundus eum non
congnouit. In propria uenit: ⁊ sui eum non receperunt. Quotquot autem rē
ceperunt eum: dedit eis potestatem filios dei fieri: his qui credunt in no
mine eius. Qui non ex sanguinibꝫ: neqꝫ ex uoluntate carnis: neqꝫ ex uo
luntate uiri: sed ex deo nati sunt. Et uerbum caro factum est ⁊ habitauit ī
nobis. Et uidimus gloriam eius: gloriam quasi unigeniti a patre plenū
gratie ⁊ ueritatis. Johannes testimonium perhibet de ipso: ⁊ clamabat dicens. Hic erat quem dixi: qui post me
uenturus: ante me factus est: quia prior me erat. Et de plenitudine eius nos omnes accepimus: ⁊ gratiā pro
gratia. Quia lex per moysen data est. Deum nemo uidit umquam: unigenitus filius qui est in sinu patris: ipse enar
rauit. Et hoc est testimonium iohannis: quando miserunt iudei ab iherosolimis sacerdotes ⁊ leuitas ad eū
ut interrogarent eum tu quis es? Et confessus est ⁊ non negauit. Et confessus ē: quia non sum ego xpistus
Et interrogauerunt eum quid ergo helias es tu? Et dixit non sum. Propheta es tu. Et respondit nō. Dixerunt
ergo ei. Quis es ut responsum demus his qui miserunt nos? Quid dicis de te ipso? Ait. Ego uox clamantis
in deserto: dirigite uiam domini: sicud dixit ysaias propheta. Et qui missi fuerant: erant ex phariseis. Et in
terrogauerunt eum: ⁊ dixerunt ei. Quid ergo baptisas: si tu non es xpistus: neqꝫ propheta: neqꝫ helias? Respō
dit eis iohannes dicens: Ego baptiso in aqua: medius autem uestrum stetit quem uos nescitis. Ipse est qui
post me uenturus ē: qui ante me factus est. Cuius non sum dignus: ut soluam eius corrigiam calciamenti. Hec
in bethania facta sunt trans iordanem: ubi erat iohannes baptisans. Altera die uidit iohannes ihm̄ uenientē
ad se: ⁊ ait. Ecce agnus dei: qui tollit peccata mundi. Hic est de quo dixi. Post me uenit uir: qui ante me fāc̄s
quia prior me erat. Et ego nesciebam eum: sed ut manifestetur israhel propterea ueni ego in aqua
baptisans. Et testimonium perhibuit iohannes dicens: Quia uidi spiritum descendentem quasi columbā
de celo: ⁊ mansit super eum. Et ego nesciebam eum. Sed qui misit me in aqua baptisare: ille michi dixit. Sup̄
quem uideris spm̄ descendentem ⁊ manentem sup̄ eum. hic est qui baptizat in spiritu sancto. Et ego uidi ⁊
testimonium perhibui: quia hic est filius dei. altera die iterum. Stabat iohannes: ⁊ ex discipulis eius duo
Et respiciens ambulantem ihm̄ dicit. Ecce agnus dei. Et audierunt duo discipuli eius loquentem: ⁊ secu
ti sunt ihm̄. Conuersus autem ihūs. ⁊ uidens eos sequentes se: dicit eis. Quid queritis. Qui dixerunt ei.
Rabbi: quod interpretatum magister ē. ubi habitas? Dicit eis. Venite ⁊ uidete. uenerunt ⁊ uiderunt ubi
maneret: ⁊ apud eum manserunt die illo. Hora autem erat: quasi decima. Erat autem andreas frater
symonis petri: unus ex duobus qui audierant a iohanne: ⁊ secuti fuerant eum. Inuenit hic primum fra
trem suum symonem ⁊ dicit ei. Inuenimus messiam: quod est interpretatum xpistus. Et adduxit eum
ad ihm̄. Intuitus autem eum ihūs dixit. Tu es symon filius iohanna: tu uocaberis cephas: quod interp̄
tatur petrus. In crastinum uoluit ire in galileam. ⁊ inuenit philippum: ⁊ dicit ei ihūs. Sequere me. Erat
autem philippus: a bethsaida ciuitate andree ⁊ petri. Inuenit philippus nathanahel: ⁊ dixit ei. Quem scrip
sit moyses in lege ⁊ prophete: inuenimus ihm̄ filium ioseph: a nazareth. Et dixit ei nathanahel a nazareth
potest aliquid boni eē? Dicit ei philippus. ueni ⁊ uide. uidit ihūs nathanahel uenientem ad se. ⁊ dicit de eo
Ecce uere israhelita: in quo dolus non est. Dicit ei nathanahel. Unde me nosti? Respondit ihūs ⁊ dixit ei:
Prius quam te philippus uocaret cum eēs sub ficu: uidi te. Respondit ei nathanahel: ⁊ ait. Rabbi: tu es filius
dei: tu es rex israhel. Respondit ihūs: ⁊ dixit ei. Quia dixi tibi uidi te sub ficu: credis maius his uidebis. Et
dicit ei. Amen amen dico uob. uidebitis celum apertum: ⁊ angelos dei ascendentes ⁊ descendentes: sup̄ filiū hoīs
ET die tercia nuptie facte sunt in cana galilee: ⁊ erat mater ihū ibi. Uocatus est autem ⁊ ihūs
⁊ discipuli eius ad nuptias. Et deficiente uino: dicit mater ihū ad eum. Uinum non habent ⁊ dicit ei
ihūs. Quid michi ⁊ tibi est mulier? Non dum uenit hora mea. Dicit mater eius ministris. Quod
cumqꝫ dixerit uob: facite. Erant autem ibi lapidee ydrie sex posite: secundum purificationem iudeorum. Capi
entes singule metretas binas uel ternas. Dicit eis ihūs. Implete ydrias aqua: ⁊ impleuerunt eas usqꝫ ad
summum. Et dicit eis ihūs. haurite nunc: ⁊ ferte architriclino. Et tulerunt. ut autem gustauit archi tri
clinus aquam uinum factam: ⁊ non sciebat unde eēt. Ministri autem sciebant: qui hauserant aquam.
uocat sponsum architriclinus: ⁊ dicit ei. Omnis homo primum bonum uinum ponit: ⁊ cum inebriati
fuerint tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti bonum uinum usqꝫ adhuc. Hoc fecit initium sig

signorum ihesus in cana galilee : et manifestauit gloriam suam. Et crediderunt in eum : discipuli eius. Post
hec descendit capharnaum ipse et mater eius : et fratres eius : et discipuli eius : et ibi manserunt non multis
diebus. Et prope erat pascha iudeorum : et ascendit iherosolimam ihesus. Et inuenit in templo uendentes
boues et oues : columbas : et nummularios sedentes. Et cum fecisset quasi flagellum de funiculis : omnes
eiecit de templo. Oues quoque et boues : et nummulariorum effudit es et mensas subuertit. Et his qui co-
lumbas uendebant dixit. Auferte ista hinc : et nolite facere domum patris mei : domum negotiationis
Recordati uero discipuli eius sunt : quia scriptum est : zelus domus tue : comedit me. Responderunt ergo
iudei et dixerunt ei. Quod signum ostendis nobis quia hec facis? Respondit ihesus et dixit eis. Soluite tem-
plum hoc et in tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo iudei. Quadraginta et sex annis edificatum est
templum hoc. Et tu tribus diebus excitabis illud? Ille autem dicebat de templo corporis sui. Cum ergo re-
surrexisset a mortuis : recordati sunt discipuli sui quia hoc dicebat. Et crediderunt scripture : et sermoni quem
dixit ihesus. Cum autem esset iherosolimis in pascha in die festo : multi crediderunt in nomine eius : que facie-
bat. Ipse autem ihesus non credebat semetipsum eis : eo quod ipse nosset omnes. et quia opus ei non erat ut quis
testimonium perhiberet : de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine iij ¶

Erat autem homo ex phariseis : nicodemus nomine : princeps iudeorum. Hic uenit ad ihesum nocte :
et dixit ei. Rabbi : scimus quia a deo uenisti magister. Nemo enim potest hec signa facere que tu facis. nisi
fuerit deus cum eo. Respondit ihesus et dixit ei. Amen amen dico tibi : nisi quis natus fuerit denuo
non potest uidere regnum dei. Dicit ad eum nicodemus. Quomodo potest homo nasci cum sit senex?
Numquid potest in uentrem matris sue iterato introire et nasci? Respondit ihesus. Amen dico tibi nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto : non potest introire in regnum dei. Quod natum est ex carne
caro est : et natum est ex spiritu : spiritus est. Non mireris quia dixi tibi : oportet uos nasci denuo. Spiritus
ubi uult spirat : et uocem eius audis sed nescis unde ueniat et quo uadat. Respondit nicodemus et dixit ei. Quo-
modo possunt hec fieri. Respondit ihesus et dixit. Tu es magister in israhel : et hec ignoras? Amen dico tibi :
quia quod scimus loquimur et quod uidimus testamur : et testimonium nostrum non accipitis. Si terrena dixi
uobis et non creditis : quomodo si dixero uobis celestia credetis? Et nemo ascendit in celum : nisi qui descendit de
celo : filius hominis qui est in celo. Et sicut moyses exaltauit serpentem in deserto : ita exaltari oportet fi-
lium hominis. ut omnis qui credit in ipso non pereat : sed habeat uitam eternam. Sic enim dilexit deus mundum :
ut filium suum unigenitum daret. ut omnis qui credit in eum non pereat : sed habeat uitam eternam.
Non enim misit deus filium suum in mundum. ut iudicet mundum : sed ut saluetur mundus per ipsum
Qui credit in eum : non iudicatur. Qui autem non credit : iam iudicatus est : quia non credit in nomine
unigeniti filii dei. Hoc est autem iudicium : quia lux uenit in mundum : et dilexerunt homines magis
tenebras. quam lucem : erant enim eorum mala opera. Omnis enim qui mala agit odit lucem : et non
uenit ad lucem : ut non arguantur opera eius. Qui autem facit ueritatem uenit ad lucem : ut mani-
festentur opera eius : quia in deo sunt facta. Post hec uenit ihesus. et discipuli eius in iudeam terram. et
illic demorabatur cum eis : et baptizabat. Erat autem et iohannes baptizans in ennon iuxta salim : quia
aque multe erant illic : et ueniebant et baptizabantur. Non dum enim missus fuerat in carcerem iohannes
Facta est ergo questio ex discipulis iohannis. cum iudeis : de purificatione. Et uenerunt ad iohannem : et dixerunt
ei. Rabbi. Qui erat tecum trans iordanem : cui tu testimonium perhibuisti : ecce hic baptizat : et omnes ueniunt ad
eum. Respondit iohannes : et dixit. Non potest homo quicquam nisi fuerit ei datum de celo. Ipsi uos michi testimo-
nium perhibetis quod dixerim : ego non sum christus : sed quia missus sum ante illum. Qui habet sponsam : spon-
sus est. Amicus autem sponsi qui stat et audit eum : gaudio gaudet : propter uocem sponsi. Hoc ergo gaudium
meum : impletum est. Illum oportet crescere : me autem minui. Qui de terra est : de terra loquitur. Qui de celo
uenit : super omnes est. Et quod uidit et audiuit : hoc testatur : et testimonium eius nemo accipit. Qui eius
testimonium accipit : signauit quia deus uerax est. Quem enim deus misit : uerba dei loquitur : non enim ad mensuram
dat deus spiritum. pater diligit filium : et omnia dedit in manus eius. Qui credit in filium : habet uitam eternam.
Qui autem incredulus est filio : non uidebit uitam : sed ira dei manet super eum iiij ¶

Ut ergo congnouit ihesus quia audierunt pharisei quia ihesus plures discipulos facit et baptisat quam
iohannes quamquam non baptisaret. sed discipuli eius. Reliquit iudeam : et abiit iterum in galile-
am. Oportebat autem eum transire : per samariam. uenit ergo in ciuitatem samarie : que dicitur
sichem iuxta predium quod dedit iacob ioseph filio suo : erat autem ibi : fons iacob. Ihesus ergo fatigatus ex iti-
nere : sedebat sic super fontem : hora erat : quasi sexta. uenit mulier de samaria haurire aquam. Dicit ei ihesus.
Da michi bibere : discipuli autem eius abierant in ciuitatem : ut cibos emerent. Dicit ergo ei mulier samaritana
illa. Quomodo tu iudeus cum sis bibere a me poscis. que sum mulier samaritana. Non enim coutuntur iudei
samaritanis. Respondit ihesus et dixit ei. Si scires donum dei : et quis est qui dicit tibi da michi bibere : tu for-
sitan petisses ab eo : et dedisset tibi aquam uiuam. Dicit ei mulier. Domine neque in quo haurias habes et
puteus altus est. unde ergo habes aquam uiuam? Numquid tu maior es patre nostro iacob : qui dedit nobis

puteum: ⁊ ipse ex eo bibit ⁊ filii eius: ⁊ pecora eius. Respondit ihesus ⁊ dixit ei. Omnis qui bibit ex aqua hac sitiet
iterum. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei non sitiet in eternum. Sed aqua quam ego dabo ei: fiet
in eo fons aque salientis in uitam eternam. Dicit ad eum mulier. Domine michi da hanc aquam ut non sitiam
neque ueniam huc haurire. Dicit ei ihesus. vade: uoca uirum tuum ⁊ ueni huc. Respondit mulier ⁊ dixit: non ha
beo uirum. Dicit ei ihesus. Bene dixisti quia non habeo uirum: quinque enim uiros habuisti: ⁊ nunc quem habes
non est tuus uir hoc uere dixisti. Dicit ei mulier. Domine uideo quia propheta es tu. Patres nostri in monte
hoc adorauerunt: ⁊ uos dicitis quia iherosolimis est locus: ubi opportet adorare. Dicit ei ihesus Mulier: crede
michi quia uenit hora: quando neque in monte hoc: neque in iherosolimis adorabitis patrem. vos adoratis quod nesci
tis: nos adoramus quod scimus. quia salus ex iudeis est. Sed uenit hora ⁊ nunc est quando ueri adoratores
adorabunt patrem: in spiritu ⁊ ueritate. Nam ⁊ pater tales querit: qui adorant eum. Spiritus est deus ⁊ qui eos
adorant: in spiritu ⁊ ueritate opportet adorare. Dicit ei mulier. Scio quia messias uenit qui dicitur christus
Cum ergo uenerit ille nobis annuntiabit omnia. Dicit ei ihesus. Ego sum qui loquor tecum. Et continuo
uenerunt discipuli eius: ⁊ mirabantur quia cum muliere loquebatur. Nemo tamen dixit quid queris: aut
quid loqueris cum illa. Reliquit ergo ydriam suam mulier: ⁊ abiit in ciuitatem: ⁊ dicit illis hominibus. Venite
te ⁊ uidete hominem: qui dixit michi omnia quecumque feci. Numquid ipse est christus. Exierunt de ciuitate:
⁊ ueniebant ad eum. Interea rogabant eum discipuli eius dicentes. Rabbi. manduca. Ille autem dixit eis. Ego
cibum habeo manducare: quem uos nescitis Dicebant ergo discipuli ad inuicem. Numquid aliquis attulit ei ad man
ducandum? Dicit eis ihesus Meus cibus est ut faciam uoluntatem eius qui misit me: ut perficiam opus eius. Non
ne uos dicitis quod adhuc quatuor menses ⁊ messis uenit. Ecce dico uobis leuate oculos uestros ⁊ uidete regiones: quia
albe sunt iam ad messem. Qui metit mercedem accipit: ⁊ congregat fructum in uitam eternam. ut qui semi
nat: simul gaudeat ⁊ qui metit. In hoc est uerbum uerum. Quia alius est qui seminat ⁊ alius est qui metit.
Ego misi uos metere: quod uos non laborastis. Alii laborauerunt: ⁊ uos in labores eorum introistis. Ex ci
uitate autem illa: multi crediderunt in eum samaritanorum: propter uerbum mulieris: testimonium per
hibentis: quia dixit michi omnia quecumque feci. Cum uenissent ergo samaritani ad illum: rogauerunt eum
ut ibi maneret. Et mansit ibi duos dies: ⁊ multo plures crediderunt: propter sermones eius: ⁊ mulieri
dicebant. Quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus ⁊ scimus quia hic est uere sal
uator mundi. Post duos autem dies exiit inde: ⁊ abiit in galileam. Ipse enim ihesus testimonium perhibuit: quia
propheta in sua patria: honorem non habet. Cum ergo uenisset in galileam: exceperunt eum galilei. Cum omnia
uidissent que fecerat in die festo iherosolimis ⁊ ipsi uenerant in diem festum. venit ergo iterum in chanan galilee
ubi fecit aquam uinum. Et erat quidam regulus: cuius filius infirmabatur capharnaum. Hic cum au
disset quia ihesus adueniret a iudea in galileam abiit ad eum ⁊ rogabat eum: ut descenderet: ⁊ sanaret filium
eius. Incipiebat enim mori. Dixit ad eum ihesus ergo. Nisi signa ⁊ prodigia uideritis: non creditis. Dicit ad eum
regulus. Domine: descende priusquam moriatur filius meus. Dicit ei ihesus. vade: filius tuus uiuit. Credidit
homo sermoni quem dixit ei ihesus: ⁊ ibat. Iam autem eo descendente. serui occurrerunt ei ⁊ nuntiaue
runt dicentes: quia filius eius uiueret. Interrogabat autem horam ab eis: in qua melius habuerit ⁊ dixerunt
ei. Quia heri hora septima: reliquit eum febris. Cognouit ergo pater: quia illa hora erat in qua dixit ei ihesus
filius tuus uiuit: ⁊ credidit ipse: ⁊ domus eius tota. ¶

Hoc iterum secundum signum fecit: cum uenisset a iudea in galileam. Post hec erat dies festus iudeorum * C. 5.
⁊ ascendit ihesus iherosolimam. Est autem iherosolimis probatica piscina: que cognominatur
hebraice bethsaida: quinque porticus habens. In his iacebat multitudo magna languentium: cecorum:
claudorum: aridorum: expectantium aque motum. Angelus autem domini secundum tempus descendebat
in piscinam: post motionem aque: sanus fiebat a quacumque infirmitate detinebatur. Erat autem qui
dam homo ibi: triginta ⁊ octo annos habens in infirmitate sua. hunc cum uidisset ihesus iacentem: ⁊
cognouisset quia multum iam tempus haberet: dicit ei. vis sanus fieri? Respondit ei languidus
Domine: hominem non habeo: ut cum turbata fuerit aqua: mittat me in piscinam. Dum uenio
enim ego alius ante me descendit. Dicit ei ihesus. Surge: tolle grabatum tuum ⁊ ambula. Et statim
sanus factus est homo: ⁊ sustulit grabatum suum ⁊ ambulabat. Erat autem sabbatum in illo die.
Dicebant iudei illi qui sanatus fuerat. Sabbatum est non licet tibi tollere grabatum tuum. Respondit eis
Qui me fecit sanum: ille michi dixit. Tolle grabatum tuum ⁊ ambula. Interrogauerunt ergo eum: quis
est ille homo: qui dixit tibi. tolle grabatum tuum ⁊ ambula. Is autem qui sanus effectus fuerat nesciebat
quis esset. Ihesus autem declinauit a turba constituta in loco. Postea inuenit eum ihesus in templo: ⁊ dixit
illi. Ecce sanus factus es: iam noli peccare: ne deterius tibi aliquid contingat. Abiit ille homo ⁊ nun
tiauit iudeis: quia ihesus esset: qui fecit eum sanum. Propterea persequebantur iudei ihesum: quia hec fa
ciebat in sabbato. Ihesus autem respondit eis. Pater meus usque modo operatur: ⁊ ego operor. Propterea
ergo magis querebant eum iudei interficere: quia non solum soluebat sabbatum: sed ⁊ patrem su
um dicebat deum. equalem se faciens deo. Respondit itaque ihesus: ⁊ dixit eis. Amen amen dico uobis

non potest filius a se facere quicquam: nisi quod viderit patrem facientem. Quecumque enim fecerit ille
hec et filius similiter facit. Pater enim diligit filium: et omnia demonstrat ei: que ipse facit. Et maiora
his demonstrabit ei opera: ut vos miremini. Sicut enim pater suscitat mortuos et vivificat. Neque enim
pater iudicat quemquam: sed iudicium omne dedit filio. ut omnes honorificent filium: sicut honorificant
patrem. Qui non honorificat filium: non honorificat patrem qui misit illum. Amen amen dico vobis: quia
venit hora et nunc est. Quia qui verbum meum audit: et credit ei qui misit me: habet vitam eternam. Et
in iudicium non venit: sed transiit a morte in vitam. Amen amen dico vobis: quia venit hora et nunc
est: quando mortui audient vocem filii dei: et qui audierint vivent. Sicut enim pater habet vitam in semet
ipso: sic dedit et filio vitam habere in semetipso. Et potestatem dedit ei et iudicium facere: quia filius ho
minis est. Nolite mirari hoc: quia venit hora in qua omnes qui in monumentis sunt audient vocem
eius. Et procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite: qui vero mala egerunt in resurrectionem
iudicii. Non possum ego a me ipso facere quicquam: sicut audio iudico. et iudicium meum iustum est.
Quia non quero voluntatem meam: sed voluntatem eius qui misit me. Si ego testimonium perhi
beo de me: testimonium meum non est verum. Alius est: qui testimonium perhibet de me. vos misistis ad
iohannem: et testimonium perhibuit veritati. Ego autem non ab homine: testimonium accipio: sed hec di
co: ut vos salvi sitis. Ille erat lucerna lucens et ardens: vos autem voluistis ad horam exultare in luce eius.
Ego autem: habeo testimonium maius iohanne. Opera enim que dedit pater ut perficiam ea: ipsa opera
que ego facio: testimonium perhibent de me quia pater me misit. Et qui misit me pater: ipse testimonium
perhibuit de me. Neque vocem eius umquam audistis: neque speciem eius vidistis. Et verbum eius non habe
tis in vobis manens: quia quem misit ille: huic vos non creditis. Scrutamini scripturas: quia vos puta
tis in ipsis vitam eternam habere. Et ille sunt que testimonium perhibent de me. Et non vultis venire
ad me: ut vitam habeatis. Claritatem ab hominibus non accipio sed cognovi vos: quia dilectionem
dei non habetis in vobis. Ego veni in nomine patris mei: et non accipitis me: si alius venerit in nomine
suo: illum accipietis. Quomodo potestis vos credere: qui gloriam ab invicem accipitis: et gloriam que
a solo est deo non queritis. Nolite putare quia ego accusaturus sim vos apud patrem. Est qui ac
cusat vos: moyses in quo speratis. Si enim crederetis moysi: crederetis forsitan et michi. De me enim
ille scripsit. Si autem illius litteris non creditis: quomodo meis verbis credetis? VI
Post hec abiit ihesus trans mare galilee: quod est tyberiadis. Et sequebatur eum multitudo magna
quia videbant signa que faciebat: super his qui infirmabantur. Subiit ergo in montem ihesus: et
ibi sedebat cum discipulis suis. Erat autem proximum pascha: dies festus iudeorum. Cum suble
vasset ergo oculos ihesus: et vidisset quia multitudo maxima venit ad eum: dicit ad philippum. Unde eme
mus panes ut manducent hii? Ipse enim sciebat quid esset facturus. Respondit ei philippus. Ducentorum
denariorum panes non sufficiunt eis: ut unusquisque modicum quid accipiat. Dicit ei unus ex discipulis
eius: andreas frater symonis petri. Est puer unus hic: qui habet quinque panes ordeacios et duos pisces.
Sed hii quid sunt inter tantos. Dixit ergo ihesus: facite homines discumbere: erat autem fenum multum
in loco. Discubuerunt ergo viri: numero quasi quinque milia. Accepit ergo panes ihesus: et cum gratias
egisset: distribuit discumbentibus. Similiter et ex piscibus: quantum volebant: ut autem impleti sunt:
dixit discipulis suis. Colligite que superaverunt fragmenta ne pereant. Collegerunt ergo: et impleverunt
duodecim cophinos fragmentorum. ex quinque panibus ordeaciis: que superfuerunt: his qui manducaverant
Illi ergo homines cum vidissent quod fecerat signum: dicebant quia hic est vere propheta: qui venturus est
in mundum. Ihesus ergo cum cognovisset quia venturi essent: ut raperent eum: facerent eum regem. Fugit
iterum in montem ipse solus. Ut autem sero factum est: descenderunt discipuli eius ad mare. Et cum
ascendissent navim: venerunt trans mare in capharnaum. Et tenebre iam facte erant: et non venerat
ad eos ihesus. Mare autem vento flante magno exurgebat. Cum remigassent ergo: quasi stadia viginti
quinque aut triginta: vident ihesum ambulantem super mare: et proximum navi fieri: et timuerunt. Ille
autem dicit eis. Ego sum: nolite timere. Voluerunt ergo eum accipere in navim: et statim fuit na
vis ad terram quam ibant. Altera die turba que stabat trans mare: vidit quia navicula alia non
erat ibi: nisi una. Et quia non introisset cum discipulis suis ihesus in navim. sed soli discipuli eius
abiissent. Alie vero supervenerunt naves: a tyberiade iuxta locum ubi manducaverant panem
gratias agentes domino. Cum ergo vidisset turba quia ihesus non esset ibi: neque eius ascenderunt in na
viculas: et venerunt capharnaum querentes ihesum. Et cum invenissent eum trans mare: dixerunt
ei. Rabbi. quando huc venisti? Respondit ihesus: et dixit. Amen amen dico vobis. Queritis me: non
quia vidistis signa: sed quia manducastis ex panibus et saturati estis. Operamini: non cibum qui perit
Sed qui permanet in vitam eternam: quem filius hominis vobis dabit: hunc enim pater signavit deus.
Dixerunt ergo ad eum. Quid faciemus ut operemur opera dei? Respondit ihesus: et dixit eis. Hoc
est opus dei: ut credatis in eum: quem misit ille. Dixerunt ergo ei. Quod ergo tu facis signum. ut vide

amus ⁊ credamus tibi quid operaris. Patres nri manna manducauerunt indeserto: sicud scriptum e
Panem decelo: dedit eis manducare. Dixit ergo eis ihus. Amen amen dico uobis: non moyses ded
uob panem decelo: sed pater meus dat uob panem decelo uerum. Panis est enim dei qui descendit
decelo: ⁊ dat uitam mundo. Dixerunt ergo ad eum. Domine: semp da nob panem hunc. Dixit aut
eis ihus. Ego sum panis uite. Qui uenit ad me non esuriet. Et qui credit in me: non sitiet umqm
Sed dixi uobis: quia ⁊ uidistis me: ⁊ non credidistis. Omne quod dat michi pater ad me ueniet: ⁊
eum qui uenit ad me: non eiciam foras. Quia descendi decelo: non ut faciam uoluntatem meam
sed uoluntatem eius qui misit me. Hec est autem uoluntas eius qui misit me patris: ut omne qd
dedit michi non pdam ex eo: sed resuscitem illud in nouissimo die. Hec est enim uoluntas pris mei qui
misit me ut omnis qui uidit filium ⁊ credit in eum: habeat uitam eternam. Et resuscitabo eum ego
in nouissimo die. Murmurabant go iudei de illo: quia dixisset ego sum panis qui decelo descendi: ⁊ dice
bat. Nonne hic est ihus filius ioseph: cuius nos nouimus prem ⁊ mrem: quomodo ergo dicit hic:
quia decelo descendi? Respondit ergo ihus: ⁊ dixit eis: nolite murmurare in inuicem. Nemo potest
uenire ad me: nisi pater qui misit me traxerit eum. Et ego resuscitabo eum: in nouissimo die. Est
scriptum in prophetis: erunt omnes docibiles dei. Omnis qui audiuit a patre ⁊ didicit: uenit ad
me. Non quia patrem uidit quisqm: nisi is qui est a deo: hic uidit patrem. Amen amen dico uob
qui credit in me habz uitam eternam. Ego sum: panis uite. Patres uestri manducauerunt indeserto ma
na: ⁊ mortui sunt. Hic est panis decelo descendens: ut si quis ex ipso manducauerit: non moriatur. Ego su
panis uiuus: qui decelo descendi. Si quis manducauerit ex hoc pane: uiuet in eternum. Et panis q
ego dabo caro mea est: pro mundi uita. Litigabant ergo iudei: ad inuicem dicentes. Quomodo potest hic
nobis carnem suam ad manducandum dare. Dixit ergo eis ihus. Amen amen dico uob: nisi manducaue
ritis carnem filii hominis ⁊ biberitis eius sanguinem non habebitis uitam in uob. Qui manducat meam
carnem: ⁊ bibet meum sanguinem in me manet: ⁊ ego in illo. Sicud misit me uiuens pater: et ego
uiuo propter patrem. Et qui manducat me: ⁊ ipe uiuet propt me. Hic est panis: qui decelo descen
dit. Non sicud manducauerunt patres uestri manna: ⁊ mortui sunt. Qui manducat hunc panem
uiuet in eternum. Hec dixit in synagoga. Multi ergo audientes ex discipulis eius: dixerunt. Durus est
hic sermo: quis potest eum audire. Sciens autem ihus apud semetipsum: quia murmurarent de hoc discipli
eius: dixit eis. hoc uos scandalizat? Si ergo uideritis filium hominis ascendentem: ubi erat prius tuc
scietis quia ego sum. Spiritus est qui uiuificat: caro non prodest quicquam. Uerba que ego locutus sum
uobis: spiritus ⁊ uita sunt. Sed sunt quidam ex uob: qui non credunt. Sciebat enim ab initio ihus: qui
essent non credentes: ⁊ quis traditurus esset eum. Et dicebat. Propterea dixi uob: quia nemo potest uenire
ad me nisi fuerit ei datum a patre meo. Ex hoc multi discipulorum abierunt retro: ⁊ iam non cum illo a
bulabant. Dixit ergo ihus ad duodecim. Numquid ⁊ uos uultis abire? Respondit ei symon petrus. Do
mine ad quem ibimus? uerba uite habes: ⁊ nos credimus ⁊ cognouimus: quia tu es xpus filius dei. Re
spondit ei ihus. Nonne ego uos duodecim elegi? ⁊ ex uobis unus dyabolus est. Dicebat autem iudam
symonis scariothen. Hic enim erat traditurus eum: cum esset unus ex duodecim vij C

Post hec ambulabat ihus in galileam: non enim uolebat in iudeam ambulare: quia quere
bant eum iudei interficere. Erat autem in proximo dies festus iudeorum: sceno phegia. Dixerunt
autem fratres eius ad eum: transi hinc: ⁊ uade in iudeam ut ⁊ discipuli tui uideant opera tua que
facis. Nemo quippe in occulto aliquid facit: ⁊ querit ipe in palam ee. Si hec facis: manifesta te ipm
mundo: Neque enim fres eius: credebant in eum. Dicit eis ihus. Tempus meum non dum aduenit
tempus autem uestrum semp e paratum. Non potest mundus odisse uos: me autem odit
quia ego testimonium phibeo de illo. quia opera eius mala sunt. Uos ascendite ad diem festum hunc
ego non ascendo ad diem festum istum. Quia meum tempus non dum impletum est. Hec cum
dixisset: ipe mansit in galilea. Ut autem ascenderunt fratres eius: tunc ⁊ ipe ascendit ad diem
festum: non manifeste: sed quasi in occulto. Iudei go querebant eum in die festo: ⁊ dicebant. ubi e
ille? Et murmur multus de eo erat in turba. Quidam enim dicebant: quia bonus est. Alii aute
dicebant: non: sed seducit turbas. Nemo tamen palam loquebatur de illo: propter metum iude
orum. Iam autem die festo mediante: ascendit ihus in templum: ⁊ docebat. Et mirabantur iudei
dicentes. Quomodo hic litteras scit cum non didicerit? Respondit eis ihus ⁊ dixit. Mea doctrina
non est mea: sed eius qui misit me. Si quis uoluerit uoluntatem eius facere: cognoscet de doct
na utrum ex deo an a me ipso loquar. Qui a semetipso loquitur: gloriam propriam querit. Qui au
querit gloriam eius qui misit illum: hic uerax est ⁊ iniustitia in illo non est. Nonne moyses
dedit uob legem ⁊ nemo ex uob facit legem? Quid me queritis interficere. Respondit turba
⁊ dixit. Demonium habes quis te querit interficere. Respondit ihus: ⁊ dixit eis unum opus
feci: ⁊ omnes miramini. Propterea moyses dedit uob circumcisionem: non quia ex moyse est

ſed ex patribus: et ſabbato circumciditis hominem. Si circumciſionem accipit homo in ſabbato: ut non
ſolvatur lex moyſi: michi indignamini quia totum hominem ſanum feci in ſabbato. Nolite iu
dicare ſecundum faciem: ſed iuſtum iudicium iudicate. Dicebant ergo quidam ex iheroſolimitis. Non
ne hic eſt quem querunt interficere? Ecce palam loquitur et nichil ei dicunt. Numquid uere
cognouerunt principes. quia hic est xpiſtus: ſed hunc ſcimus unde ſit: xpiſtus autem cum uenerit ne
mo ſcit unde ſit. Clamabat ergo docens in templo ihesus: et dicens. Et me ſcitis et unde ſim ſcitis: et
a me ipſo non ueni: ſed est uerus qui miſit me: quem uos non ſcitis. Ego ſcio eum: quia ab ipſo ſum
et ipſe me miſit: querebant ergo eum apprehendere: et nemo miſit in illum manus: quia dum venerat non
hora eius. De turba autem multi crediderunt in eum? Et dicebant. xpiſtus cum uenerit: numquid
plura ſigna faciet. quam hic facit? Audierunt pharisei turbam murmurantem de illo hec. Et miſe
runt principes et pharisei miniſtros: ut apprehenderent eum. Dixit ergo ihesus: adhuc modi
cum tempus uobiscum ſum: et uado ad eum qui miſit me. Queritis me et non inuenietis. Et ubi ſum
ego: uos non poteſtis uenire. Dixerunt ergo iudei ad ſemetipſos. Quo hic iturus eſt: quia non inue
niemus eum. Numquid in diſperſionem gentium iturus est: et docturus gentes? quis eſt hic ſermo
quem dixit: queretis me et non inuenietis Et ubi ſum ego uos non poteſtis uenire? In nouiſ
ſimo autem die magno feſtiuitatis: ſtabat ihesus et clamabat dicens. Siquis ſitit: ueniat ad me
et bibat. Qui credit in me ſicud dicit ſcriptura: flumina de uentre eius fluent aque uiue hoc autem
dixit de ſpiritu: quem accepturi erant: credentes in eum. Non dum enim erat ſpiritus datus: quia ihesus
non dum fuerat glorificatus. Ex illa enim turba cum audiſſent hos ſermones eius: dicebant hic eſt uere
propheta. Alii dicebant hic eſt xpiſtus. Quidam autem dicebant. Numquid xpiſtus uenit. Nonne
ſcriptura dicit: quia ex ſemine dauid et de bethleem caſtello: ubi erat dauid uenit xpiſtus? Diſſenſio itaque
facta eſt in turba propter eum. Quidam autem ex ipſis uolebant apprehendere eum: ſed nemo miſit
ſuper illum manus. venerunt ergo miniſtri ad pontifices et ad phariseos et dixerunt eis illi. Quare non
adduxiſtis eum. Reſponderunt miniſtri. Numquam ſic locutus eſt homo: ſicud hic homo. Reſpon
derunt ergo eis pharisei. Numquid et uos ſeducti eſtis: Numquid aliquis ex principibus credidit in eum
aut ex phariſeis? ſed turba hec que non nouit legem: maledicti ſunt. Dicit nicodemus ad eos: ille
qui uenit ad eum nocte: qui unus erat ex ipſis. Numquid lex noſtra iudicat hominem: niſi audierit
ab ipſo prius: et cognouerit quid faciat? Reſponderunt et dixerunt ei. Numquid et tu galileus es
ſcrutare et uide: quia propheta a galilea non ſurgit. Et reuerſi ſunt uniſquiſque in domum ſuam viij
Ihesus autem perrexit in montem oliueti: et diluculo iterum uenit in templum: et omnis populus
uenit ad eum: et ſedens docebat eos. Adducunt autem ſcribe et pharisei in adulterio deprehen
ſam et ſtatuerunt eam in medio: et dixerunt ei. Magiſter: hec mulier modo deprehenſa eſt
in adulterio. In lege autem: moyſes mandauit nobis: huiuſmodi lapidare. Tu ergo quid dicis? hec autem
dicebant temptantes eum: ut poſſent accuſare eum. Ihesus autem inclinans ſe deorſum: digito ſcri
bebat in terra. Cum autem perſeuerarent interrogantes: erexit ſe: et dixit eis. Qui ſine peccato eſt
ueſtrum: primus in illam lapidem mittat. Et iterum ſe inclinans: ſcribebat in terra. Audientes
autem unus poſt unum exiebant: incipientes a ſenioribus. Et remanſit ſolus: et mulier in me
dio ſtans. Erigens autem ſe ihesus: dixit ei. Mulier ubi ſunt qui te accuſabant? nemo te condempnauit
Que dixit nemo domine. Dixit autem ihesus: nec ego te condempnabo. uade et amplius iam noli
peccare. Iterum ergo locutus eſt eis ihesus dicens. Ego ſum lux mundi. Qui ſequitur me non ambulat
in tenebris: ſed habebit lucem uite. Dixerunt ergo pharisei. Tu de te ipſo teſtimonium perhibes. teſtimo
nium tuum non eſt uerum. Reſpondit ihesus et dixit eis. Et ſi ego teſtimonium perhibeo de me
ipſo: uerum eſt teſtimonium meum hic. Quia ſcio unde ueni: et quo uado uos autem neſcitis unde
uenio: aut quo uado. uos ſecundum carnem iudicatis: ego non iudico quemquam. Et ſi iudico
ego: iudicium meum uerum eſt. Quia ſolus non ſum: ſed ego: et qui miſit pater me. Et in lege
ueſtra ſcriptum est: quia duorum hominum teſtimonium uerum eſt. Ego ſum qui teſtimonium perhibeo de
me ipſo: et teſtimonium perhibet de me qui miſit me pater. Dicebant ergo: ubi eſt pater tuus Reſpondit
ihesus. Neque me ſcitis: neque patrem meum. Si me ſciretis: forſitan et patrem meum ſciretis. Hec
uerba locutus eſt in gazophilacio: docens in templo. Et nemo apprehendit eum: quia non dum ue
nerat hora eius. Dixit ergo iterum eis ihesus. Ego uado et queritis me: et in peccato ueſtro moriemini
Quo ego uado: uos non poteſtis uenire. Dicebant ergo iudei. Numquid interficiet ſemetipſum: quia dixit
ego uado uos non poteſtis uenire. Et dicebat eis. uos de deorſum eſtis: ego de ſupernis ſum. uos de mundo
hoc eſtis: ego non ſum de hoc mundo. Dixi ergo uobis quia moriemini in peccatis ueſtris. Si enim non
credideritis quia ego ſum: moriemini in peccato ueſtro. Dicebant ergo ei. Tu quis es? Dixit eis ihesus.
Principium: et qui loquor uobis. Multa habeo de uobis loqui et iudicare: ſed qui miſit me: uerax est. Et ego
que audiui ab eo: hec loquor in mundo. Et non cognouerunt quia patrem eius dicebat deum. Dixit

ergo eis ihus. Cum exaltaueritis filium hominis: tunc congnoscetis quia ego sum. Et a me ipso facio nichil
sed docuit me pater ita loquor. Et qui me misit mecum est ⁊ non reliquit me solum. Quia ego que placita
sunt ei: facio semper. Hec illo loquente multi crediderunt in eum. Dicebat ergo ihus ad eos: qui cre
diderunt ei iudeos. Si uos manseritis in sermone meo: uere discipuli mei eritis. Et congnoscetis ue
ritatem: ⁊ ueritas liberabit uos. Responderunt ei. Semen abrahe sumus: ⁊ nemini seruiuimus un
quam. Quomodo tu dicis liberi eritis. Respondit eis ihus. Amen amen dico uob. Quia omnis qui
facit peccatum: seruus est peccati. Seruus autem non manet in domo in eternum: filius manet in
eternum. Si ergo filius uos liberauerit: uere liberi eritis. Scio quia filii abrahe estis: sed queritis me in
terficere: quia sermo meus non capit in uobis. Ego quod uidi apud patrem loquor: ⁊ uos que uidistis
apud patrem uestrum facitis. Responderunt ⁊ dixerunt ei. Pater noster abraham. Dicit eis ihus. Si
filii abrahe estis: opera abrahe facite. Nunc autem queritis me interficere hominem qui ueritatem
uobis locutus: quam audiui a deo. Hoc abraham non fecit: uos facitis opera patris uestri. Dixerunt
itaque ei. Nos ex fornicatione non sumus nati: unum patrem habemus deum. Dixit ergo eis ihus. Si
deus pater uester esset: diligeretis utique me. Ego enim ex deo processi ⁊ ueni. Neque enim a me ipso
ueni: sed ille me misit. Quare loquelam meam non congnoscitis? quia non potestis audire ser
monem meum: uos ex patre dyabulo estis: ⁊ desideria patris uestri uultis facere: ille homicida
erat ab inicio ⁊ in ueritate non stetit: quia non est ueritas in eo. Cum loquitur mendacium: ex pro
priis loquitur quia mendax est ⁊ pater eius. Ego autem quia ueritatem dico non creditis michi
Quis ex uob arguit me de peccato? si ueritatem dico: quare uos non creditis michi. Qui est ex deo
uerba dei audit. Propterea uos non auditis: quia ex deo non estis. Responderunt ergo iudei. Nonne
bene dicimus nos quia samaritanus es tu: ⁊ demonium hes. Respondit ihus. Ego demonium non heo
sed honorifico patrem meum: ⁊ uos inhonorastis me. Ego autem non quero gloriam meam: ⁊ qui
querat ⁊ iudicet. Amen amen dico uob sermonem meum siquis seruauerit mortem non uidebit
in eternum. Dixerunt ergo iudei. Nunc congnouimus quia demonium habes. Abraham mortuus
est ⁊ prophete: ⁊ tu dicis siquis sermonem meum seruauerit: non gustabit mortem in eternum
Dixerunt ergo iudei. Nunc congnouimus quia demonium hes. Numquid tu maior es patre
nro abraham qui mortuus est? ⁊ prophete mortui sunt quem te ipsum facis. Respondit ihus si
ego glorifico me ipsum: gloria mea nichil est. Est pater meus qui glorificat me: quem uos quia deus
noster est dicitis. Et non congnouistis eum: ego aute noui eum. Et si dixero quia non scio eum: ero
similis uob mendax: sed scio eum ⁊ sermonem eius seruo. Abraham pater uester: exultauit ut ui
deret diem meum: ⁊ uidit: ⁊ gauisus est. Dixerunt ergo iudei ad eum. Quinquaginta annos non
dum hes: ⁊ abraham uidisti. Dixit eis ihus. Amen amen dico uob antequam abraham fieret: ego
sum. Tulerunt ergo lapides in eum. Ihus autem abscondit se ⁊ exiuit de templo. viiij

Et preteriens uidit hominem cecum a natiuitate: ⁊ interrogauerunt eum discipuli sui
Rabbi: quis peccauit. hic aut parentes eius. ut cecus nasceretur. Respondit ihus. Neque
hic peccauit neque parentes eius. sed ut manifestentur opera dei in illo. Me oportet opera
ri opera eius qui misit me. donec dies est. uenit nox quando nemo potest operari. Quamdiu in
mundo sum: lux sum mundi. Hec cum dixisset: expuit in terram ⁊ fecit lutum ex sputo. ⁊ li
niuit lutum super oculos eius: ⁊ dixit ei. uade laua in natatoria siloe: quod interpretatur mis
sus. Abiit ergo ⁊ lauit ⁊ uenit uidens. Itaque uicini ⁊ qui uidebant eum prius: quia mendicus
dicebant. Nonne hic est qui sedebat ⁊ mendicabat? alii dicebant quia hic est: alii autem: ne
quaquam: sed similis est eius. Ille uero dicebat: quia ego sum. Dicebant ergo ei. Quomodo
aperti sunt tibi oculi tui. Respondit. Ille homo qui dicitur ihus: lutum fecit ⁊ unxit oculos me
os: ⁊ dixit michi. uade ad natatoriam siloe: ⁊ laua. Et abiui laui: ⁊ laui: ⁊ uidi. Et dixerunt
ei. ubi est ille? Ait: nescio. Adducunt eum ad phariseos: qui cecus fuerat. Erat autem sa
batum: quando lutum fecit ihus: aperuit oculos eius. Iterum ergo interrogabant eum pha
risei: quomodo uidisset. Ille autem: dixit eis lutum posuit michi super oculos: ⁊ laui ⁊ uideo.
Dicebant ergo ex phariseis quidam. Non est hic homo a deo: qui sabbatum non custodit
Alii autem dicebant. Quomodo potest homo peccator hec signa facere: ⁊ scisma erat in eis
Dicunt ergo ceco iterum. Tu quid dicis de eo qui aperuit oculos tuos? Ille autem dixit
quia propheta est. Non crediderunt ergo de illo iudei: quia cecus fuisset ⁊ uidisset: donec uo
cauerunt parentes eius qui uiderat. Et interrogauerunt eos dicentes. Hic est filius uester
quem uos dicitis quia cecus natus est: quomodo ergo nunc uidet. Responderunt eis parentes
eius: ⁊ dixerunt. Scimus quia hic est filius noster: et quia cecus natus est: quomodo autem
uideat nescimus: aut quis eius aperuit oculos nos nescimus. Ipsum interrogate etatem habet
ipse de se loquatur. Hec dixerunt parentes eius quia timebant iudeos. Iam enim conspirauerant

uerant iudei: ut siquis eum profiteretur xpm extra synagogam fieret. Propterea parentes eius dixe
runt quia etatem habet: ipsum interrogate. Vocauerunt ergo rursum hominem qui fuerat cecus: et dixer
ei. Da gloriam deo: nos scimus: quia hic homo peccator est. Dixit ergo ille. Si peccator est nes
cio: unum scio: quia cecus cum essem: modo video. Dixerunt ergo illi. Quid fecit tibi quomodo ape
ruit tibi oculos? Respondit eis. Dixi uobis et audistis iam: quid iterum uultis audire? Numquid et
uos uultis discipuli eius fieri? Maledixerunt ei: et dixerunt Tu discipulus eius sis. nos autem mo
ysi discipuli sumus. Nos scimus quia moysi locutus est deus hunc autem nescimus unde sit. Respon
dit ille homo et dixit eis. In hoc enim mirabile est: quia uos nescitis unde sit: et aperuit oculos meos
Scimus autem: quia deus peccatores non audit. Sed siquis dei cultor est et uoluntatem eius facit: hunc
exaudit. A seculo non est auditum: quia quis oculos ceci nati. nisi xpus filius dei. Nisi esset hic a deo
non poterat quicquam. Responderunt: et dixerunt ei In peccatis natus es totus: et tu doces nos? Et
eiecerunt eum foras. Audiuit ihesus quia eiecerunt eum foras. Et cum inuenisset eum: dixit ei. Tu
credis in filium dei? Respondit ille et dixit. Quis est domine ut credam in eum? Et dixit ei ihesus. Et
uidisti eum. et qui loquitur tecum ipse est. At ille ait. Credo domine: et procidens adorauit eum. Dixit
ei ihesus. In iudicium ego in hunc mundum ueni: ut qui non uident uideant: et qui uident ceci fiant. Et
audierunt ex phariseis qui cum ipso erant: et dixerunt ei. Numquid et nos ceci sumus? Dixit eis xl
ihesus. Si ceci essetis non haberetis peccatum. Nunc uero dicitis quia uidemus peccatum uestrum manet.
Amen amen dico uobis. Qui non intrat per hostium in ouile ouium sed ascendit aliunde: ille
fur est et latro. Qui autem intrat per hostium: pastor est ouium. Huic hostiarius aperit:
et oues uocem eius audiunt. Et proprias oues uocat nominatim: et educit eas. Et
cum proprias oues emiserit: ante eas uadit: et oues illum secuntur: quia sciunt uocem eius
Alienum autem non secuntur: sed fugiunt ab eo: quia non nouerunt uocem alienorum. Hoc
prouerbium dixit eis ihesus. Illi autem non cognouerunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis
iterum ihesus. Amen amen dico uobis: quia ego sum ostium ouium. Omnes quotquot uenerunt
fures sunt et latrones: sed non audierunt eos oues. Ego sum ostium. Per me siquis introierit
saluabitur: et ingredietur et egredietur et pascua inueniet. Fur non uenit nisi ut furetur: et
mactet: et perdat. Ego ueni ut uitam habeant: et habundantius habeant. Ego sum pastor bonus
Bonus pastor: animam suam dat pro ouibus. Mercenarius et qui non est pastor: cuius non sunt
oues proprie: uidet lupum uenientem: et dimittit oues et fugit. Et lupus rapit: et dispergit oues
Mercenarius fugit autem: quia mercenarius est: et non pertinet ad eum de ouibus. Ego sum pastor
bonus: et cognosco meas: et cognoscunt me mee. Sicut nouit me pater: et ego cognosco pa
trem: et animam meam pono pro ouibus meis. Et alias oues habeo: que non sunt ex hoc ouili
et illas oportet me adducere: et uocem meam audient. Et fiet unum ouile: et unus pastor. Prop
terea me pater diligit: quia ego pono animam meam: ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam
a me: sed ego pono eam a me ipso Potestatem habeo ponendi eam: et potestatem habeo iterum su
mendi eam. Hoc mandatum accepi a patre meo. Dissensio iterum facta est inter iudeos propter ser
sermones hos. Dicebant autem multi ex ipsis: demonium habet et insanit. quid eum auditis? Alii dice
bant hec uerba non sunt demonium habentis. Numquid cecorum demonium potest oculos aperire
Facta sunt autem encenia in ierosolimis et hyemps erat. Et ambulabat ihesus in templo in porticu
salemonis. Circumdederunt ergo eum iudei et dicebant ei. Quousque animam nostram tollis? Si tu
es xpus dic nobis palam. Respondit eis ihesus. loquor uobis: et non creditis. Opera que ego facio in no
mine patris mei hec testimonium perhibent de me. Sed uos non creditis: quia non estis ex ouibus me
is. Oues mee uocem meam audiunt: et ego cognosco eas: et secuntur me. Et ego uitam eternam
do eis: et non peribunt in eternum: et non rapiet eas quisquam de manu mea. Pater meus quod dedit
michi maius omnibus est: et nemo potest rapere de manu patris mei. Ego et pater unum sumus.
Sustulerunt lapides iudei: ut lapidarent eum. Respondit eis ihesus. Multa opera bona ostendi uobis
ex patre meo: propter quod eorum opus me lapidatis? Responderunt ei iudei. De bono opere non
lapidamus te: sed blasphemia. Et quia tu homo cum sis: facis te deum. Respondit eis ihesus. Nonne
scriptum est in lege uestra: quia ego dixi dii estis? Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est: et non
potest solui scriptura. Quem pater sanctificauit: et misit in mundum et uos dicitis quia blasphemas
quia dixi filius dei sum? Si non facio opera patris mei: nolite credere michi. Si autem facio: et si michi
non uultis credere: operibus credite. Ut cognoscatis et credatis quia in me est pater: et ego in patre. Que
rebant ergo eum apprehendere: et exiuit de manibus eorum. Et abiit iterum trans iordanem in eum locum
ubi erat iohannes baptizans primum: et mansit illic. Et multi uenerunt ad eum: et dicebant.
Quia iohannes quidem signum fecit nullum: omnia autem quecumque dixit iohannes de hoc uera erant.
+ C. ii. Et multi crediderunt in eum. Erat quidam languens lazarus a bethania: de castello marie: et marthe

sororis eius. Maria autem erat que unxit dominum unguento: et extersit pedes eius capillis suis: cuius
frater lazarus infirmabatur. Miserunt ergo sorores eius ad eum dicentes. Domine ecce quem amas
infirmatur. Audiens autem ihesus: dixit eis. Infirmitas hec: non est ad mortem sed pro gloria dei: ut glorificetur
filius dei per eam. Diligebat autem ihesus martham: et sororem eius mariam et lazarum. Ut ergo audiuit
quia infirmabatur: tunc quidem mansit in eodem loco: duobus diebus. Deinde post hec: dicit discipulis
suis. Eamus in iudeam iterum. Dicunt ei discipuli. Rabbi nunc querebant te iudei lapidare. Et ite-
rum vadis illuc? Respondit ihesus. Nonne duodecim hore sunt diei? Si quis ambulauerit in die non of-
fendit: quia lucem huius mundi uidet. Si autem ambulauerit nocte offendit: quia lux non est in eo. Hec
autem et post hec dicit eis. Lazarus amicus noster dormit: sed uado ut a sompno excitem eum. Dixerunt
ergo discipuli eius. Domine: si dormit saluus erit. Dixerat autem ihesus de morte eius: illi autem putaue-
runt: quia de dormitione sompni diceret. Tunc ergo: dixit eis ihesus manifeste. Lazarus mortuus est. Et
gaudeo propter uos: ut credatis quoniam non eram ibi: sed eamus ad eum. Dixit ergo thomas qui dicitur
didimus. ad condiscipulos eamus et nos: ut moriamur cum eo. Venit itaque ihesus: et inuenit eum quatuor
dies iam in monumento habentem. Erat autem bethania iuxta ierosolimam quasi stadiis quindecim
Multi autem ex iudeis uenerant ad martham et mariam: ut consolarentur eas de fratre suo. Martha ergo
ut audiuit quia ihesus uenit: occurrit illi. Maria autem domi sedebat. Dixit ergo martha ad ihesum. Domine
si fuisses hic: frater meus non fuisset mortuus. Sed et nunc scio: quia quecumque poposceris a deo:
dabit tibi deus. Dicit illi ihesus. Resurget frater tuus. Dicit ei martha. Scio: quia resurget in resur-
rectione in nouissimo die. Dixit ei ihesus. Ego sum resurrectio et uita: qui credit in me etiam si mortuus
fuerit uiuet. Et omnis qui uiuit et credit in me: non morietur in eternum. Credis hoc? ait illi utique
domine: ego credidi quia tu es christus filius dei: qui in hunc mundum uenisti. Et cum hec dixisset: abiit
et uocauit mariam sororem suam: silentio dicens. Magister adest et uocat te. Illa ut audiuit: surgit
cito: et uenit ad eum. Nondum enim uenerat ihesus in castellum: sed erat adhuc in illo loco
ubi occurrat ei martha. Iudei igitur qui erant cum ea in domo: et consolabantur eam. Cum ergo ui-
dissent mariam quia cito surrexit et exiit: secuti sunt eam dicentes. Quia uadit ad monumentum ut
ploret ibi. Maria ergo cum uenisset ubi erat ihesus: uidens eum cecidit ad pedes eius: et dixit ei. Domine:
si fuisses hic: non esset mortuus frater meus. Ihesus ergo ut uidit eam plorantem: et iudeos qui uenerant cum ea
plorantes: fremuit spiritu: et turbauit se ipsum et dixit: ubi posuistis eum? Dicunt ei. Domine. ueni et uide et la-
crimatus est ihesus. Dixerunt ergo iudei. Ecce: quomodo amabat eum. Quidam autem: dixerunt ex ipsis
Non poterat hic qui aperuit oculos ceci: facere ut hic non moreretur. Ihesus ergo rursum fremens in se-
metipso: uenit ad monumentum. Erat autem spelunca: et lapis superpositus erat ei. Ait ihesus. Tollite
lapidem. Dixit ei martha soror eius qui mortuus fuerat. Domine iam fetet: quatriduanus enim est. Dicit
ei ihesus. Nonne dixi tibi: quoniam si credideris uidebis gloriam dei? Tulerunt ergo lapidem. Ihesus autem
eleuans sursum oculos: dixit. Pater gratias ago tibi: quoniam audisti me. Ego autem sciebam: quia semper
me audis. Sed propter populum qui circumstat dixi: ut credant quia tu me misisti. Hec cum dixisset
uoce magna clamauit. Lazare: ueni foras. Et statim prodiit qui fuerat mortuus: ligatus pedes et manus
institis. Et facies illius: sudario erat ligata. Dixit eis ihesus. Soluite eum: et sinite abire. Multi ergo
ex iudeis qui uenerant ad mariam et uiderant que fecit: crediderunt in eum. Quidam autem ex
ipsis abierunt ad phariseos: et dixerunt eis que fecit ihesus. Collegerunt ergo pontifices et pharisei
concilium: et dicebant. Quid facimus: quia hic homo multa signa facit. Si dimittimus eum sic
omnes credent in eum. Et uenient romani et tollent nostrum locum: et locum et gentem. Unus
autem ex ipsis caiphas cum esset pontifex anni illius: dixit eis. Uos nescitis quicquam nec cogitatis quia
expedit nobis ut unus moriatur homo pro populo: et non tota gens pereat. Hec autem a se ipso non
dixit: sed cum esset pontifex anni illius: prophetauit: quia ihesus moriturus erat pro gente et non tantum
pro gente: sed ut et filios dei qui erant dispersi: congregaret in unum. Ab illo ergo die cogitauerunt ut in-
terficerent eum. Ihesus ergo iam non in palam ambulabat apud iudeos: sed abiit in regionem iuxta deser-
tum: in ciuitatem que dicitur effrem. Et ibi morabatur cum discipulis suis. Proximum autem erat
erat pascha iudeorum. Et ascenderunt multi ierosolimam de regione ante pascha: ut sanctifi-
carent se ipsos. Querebant ergo ihesum: et eo loquebantur ad inuicem in templo stantes. Quid putatis
quia non ueniet ad diem festum. Dederant autem pontifices et pharisei mandatum: ut si quis
cognouerit ubi sit indicet ut apprehendant eum. xi.

Ihesus ergo ante sex dies pasche: uenit bethaniam: ubi fuerat lazarus mortuus: quem suscita- c. 12.
uit ihesus. Fecerunt autem ei cenam ibi: et martha ministrabat. Lazarus uero: unus erat
ex discumbentibus cum eo. Maria ergo accepit libram unguenti nardi pistici preciosi: et unxit pe-
des ihesu: et extersit capillis suis pedes ihesu: et domus impleta est: ex odore unguenti. Dicit ergo u-
nus ex discipulis eius iudas scariothis: qui erat eum traditurus. Quare hoc unguentum non ue-

dit trecentis denariis: ⁊ datum est egenis? Dixit autem hoc. Non quia de egenis pertinebat ad eum: sed
quia fur erat: ⁊ loculos habens: ea que mittebantur portabat. Dixit ergo ihesus. Sine illam: ut in die se
pulture mee seruet illud. Pauperes enim semper habetis uobiscum: me autem non semper habetis. Cognouit
ergo turba multa ex iudeis quia illic est: ⁊ uenerunt non propter ihesum tantum: sed ut lazarum uiderent
quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum: ut ⁊ lazarum interficerent. Quia
multi propter illum abibant ex iudeis ⁊ credebant in ihesum. In crastinum autem turba multa que uenerat
ad diem festum: cum audissent quia uenit ihesus iherosolimam: acceperunt ramos palmarum ⁊ proces
serunt obuiam ei: ⁊ clamabant osanna: benedictus qui uenit in nomine domini rex israhel. Et in
uenit ihesus asellum: ⁊ sedit super eum: sicut scriptum est. Noli timere filia syon: ecce rex tuus uenit
sedens super pullum asine. hec non cognouerunt discipuli eius primum. sed quando glorificatus
est ihesus. Tunc recordati sunt quia hec erant scripta de eo: ⁊ hec fecerunt ei. Testimonium ergo
perhibebat turba: que erant cum eo quando lazarum uocauit de monumento: ⁊ suscitauit eum
a mortuis. Propterea ⁊ obuiam uenit ei turba: quia audierunt hoc eum fecisse signum. Phari
sei ergo dixerunt ad semetipsos. uidetis quia nichil proficimus? Ecce mundus totus post eum abiit.
Erant autem gentiles quidam ex his qui ascenderant ut adorarent in die festo. Hii ergo accesserunt
ad philippum: qui erat a bethsaida galilee ⁊ rogabant eum dicentes. Domine: uolumus ihesum uidere.
Uenit philippus: ⁊ dicit andree. Andreas rursum ⁊ philippus: dixerunt ihesu. Ihesus autem: respondit eis
dicens. uenit hora ut clarificetur filius hominis. Amen dico uobis. Nisi granum frumenti cadens in ter
ram mortuum fuerit: ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit: multum fructum affert.
Qui amat animam suam perdet eam. Et qui odit animam suam in hoc mundo in uitam eternam.
custodit eam. Siquis michi ministrat: me sequatur. Et ubi sum ego: illic ⁊ minister meus erit.
Siquis michi ministrauerit: honorificabit eum pater meus qui est in celis. Nunc anima mea tur
bata est: ⁊ quid dicam. Pater saluifica me ex hora hac. Sed propterea ueni in horam hanc. pater
clarifica nomen tuum. uenit ergo uox de celo: ⁊ clarificaui: ⁊ iterum clarificabo. Turba ergo que sta
bat ⁊ audierat: dicebat tonitruum factum esse. Alii dicebant: angelus ei locutus est. Respon
dit ihesus ⁊ dixit. Non propter me uox hec uenit: sed propter uos. Nunc iudicium est mun
di: nunc princeps huius mundi eicietur foras. Et ego si exaltatus fuero a terra omnia traham
ad me ipsum. hoc autem dicebat: significans qua morte esset moriturus. Respondit ei turba. Nos
audiuimus ex lege: quia christus manet in eternum. Et quomodo tu dicis oportet filium hominis
exaltari. Quis est iste filius hominis? Dixit ergo eis ihesus. Adhuc modicum lumen in uobis
est. Ambulate dum lucem habetis: ut non tenebre uos comprehendant. Et qui ambulat in tene
bris: nescit quo uadit. Dum lucem habetis credite in lucem: ⁊ filii lucis sitis. Hec locutus est ihesus
⁊ abiit ⁊ abscondit se ab eis. Cum autem tanta signa fecisset coram eis: non credebant in eum.
ut sermo ysaye prophete impleretur quem dixit. Domine quis credidit auditui nostro? ⁊ brachium
domini cui reuelatum est. Propterea non poterant credere: quia iterum dixit ysaias. Excecauit
oculos eorum: ⁊ indurauit eorum cor ut non uideant oculis: ⁊ intelligant corde: ⁊ conuertantur
⁊ sanem eos. Hec dixit ysaias: quando uidit gloriam eius: ⁊ locutus est de eo. uerumtamen: ⁊ ex
principibus multi crediderunt in eum: sed propter phariseos non confitebantur ut de synagoga
non eicerentur. Dilexerunt enim gloriam hominum: magis quam dei. Ihesus clamauit ⁊ dixit
Qui credit in me: non credit in me: sed in eum qui me misit. Et qui uidet me: uidet eum qui me
misit. Ego lux in mundum ueni: ut omnis qui credit in me: in tenebris non maneat. Et siquis
audierit uerba mea: ⁊ non custodierit ego non iudico eum. Non enim ueni ut iudicem mun
dum: sed ut saluificem mundum. Qui spernit me ⁊ non accipit uerba mea habet qui iudicet eum
Sermo quem locutus sum: ille iudicabit eum in nouissimo die. Quia ego ex me ipso non sum
locutus: sed qui misit me pater. Ipse michi mandatum dedit: quid dicam: ⁊ quid loquar. Et scio
quia mandatum eius: uita eterna est. Que ergo ego loquor: sicut dixit michi pater sic loquor. xij q
C. 13. Ante diem festum pasche sciens ihesus quia uenit hora eius ut transeat ex hoc mundo
ad patrem cum dilexisset suos qui erant in mundo in finem dilexit eos. Et cena facta
cum diabolus misisset in cor: ut traderet eum iudas symonis scharioth. Sciens quia
omnia dedit ei pater in manus: ⁊ quia a deo exiuit: ⁊ ad deum uadit. surgit a cena: ⁊ ponit
uestimenta sua. Et cum accepisset linteum ⁊ precinxit. Deinde misit aquam in peluim: ⁊ ce
pit lauare pedes discipulorum: ⁊ extergere linteo quo erat precinctus. uenit ergo ad symo
nem petrum: ⁊ dicit ei petrus. Domine: tu michi lauas pedes? Respondit ihesus ⁊ dixit ei
Quod ego facio tu nescis modo scies autem postea. Dicit ei petrus non lauabis michi pedes
in eternum. Respondit ei ihesus. Et si non lauero te: non habebis partem mecum. Dicit ei
symon petrus. Domine: non tantum pedes meos: sed ⁊ manus ⁊ caput. Dicit ei ihesus. qui lotus

est non indiget nisi ut pedes lavet: sed est mundus totus. Et vos mundi estis: sed non omnes
Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum propterea dixit non estis mundi omnes. Postquam
lavit pedes eorum accepit vestimenta sua: et cum recubuisset iterum dixit eis. Scitis quid fecerim
vobis. vos vocatis me magister et domine: et benedicitis: sum etenim. Si ergo lavi ego pedes vestros
dominus et magister: et vos debetis alter alterius lavare pedes. Exemplum enim dedi vobis: ut quem-
admodum ego feci vobis ita et vos faciatis. Amen amen dico vobis non est servus maior domino suo
neque apostolus maior illo qui misit illum Si hec scitis beati eritis: si feceritis ea. Non de omnibus
vobis dico: ego scio quos elegerim Sed ut adimpleatur scriptura. Qui manducat mecum panem
levabit contra me calcaneum suum Amodo dico vobis priusquam fiat: ut credatis cum factum fu-
erit quia ego sum Amen amen dico vobis: qui accipit siquem misero me accipit. Qui autem me ac-
cipit: accipit eum qui me misit. Cum hec dixisset ihesus: turbatus est spiritu: et protestatus est et
dixit. Amen amen dico vobis quia unus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli
hesitantes de quo diceret. Erat ergo recumbens unus ex discipulis eius in sinu ihesu: quem diligebat
ihesus. Innuit ergo huic symon petrus et dicit ei. Quis est de quo dicit. Itaque cum recubuisset ille sup-
pectus ihesu: dicit ei. Domine: quis est? Respondit ihesus. Ille est cui ego intinctum panem por-
rexero. Et cum intinxisset panem: dedit symoni scharioths. Et post buccellam: tunc introi-
vit in eum sathanas. Et dicit ei ihesus. Quod facis fac cicius. Hoc autem nemo scivit dis-
cumbentium ad quid dixerit ei. Quidam enim putabant: quia loculos habebat iudas
quia dicit ihesus. Eme ea que opus sunt nobis ad diem festum: aut egenis ut aliquid daret. Cum
ergo accepisset ille buccellam exivit continuo: erat autem nox. Cum ergo exisset: dicit ei ihesus
Nunc clarificatus filius est hominis: et deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo
et clarificabit eum filioli adhuc modicum vobiscum sum: queretis me et sicut dixi iudeis. quo ego
vado vos non potestis venire. Et vobis dico modo: mandatum novum do vobis ut diligatis in-
vicem sicut et vos dilexi: ut et vos diligatis invicem In hoc cognoscent omnes quia mei dis-
cipuli estis: si dilectionem habueritis ad invicem. Dicit ei symon petrus. Domine quo vadis? Re-
spondit ihesus. Quo ego vado non potes me modo sequi. Sequeris autem me postea. Dicit ei pe-
trus. Quare non possum te sequi modo? animam meam pro te ponam. Respondit ihesus. Ani-
mam tuam pro me pones. Amen amen dico tibi: Non cantabit gallus donec me ter neges xiiij C. 14.
Et ait discipulis suis. Non turbetur cor vestrum. Creditis in deum et in me credite. In domo
patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus dixissem vobis: quia vado vobis parare
locum. iterum venio et accipiam vos ad me ipsum: ut ubi sum ego: et vos sitis. Et quo ego
vado scitis: et viam scitis. Dicit ei thomas. Domine: nescimus quo vadis: et quomodo possumus
viam scire. Dicit ei ihesus. Ego sum via veritas et vita. Nemo venit ad patrem nisi per me.
Si cognovissetis me et patrem meum utique cognovissetis: et amodo cognoscetis eum
et vidistis eum. Dicit ei philippus. Domine ostende nobis patrem: et sufficit nobis. Dicit ei ihesus
Tanto tempore vobiscum sum: et non cognovistis me? philippe qui videt me videt et patrem
Quomodo tu dicis ostende nobis patrem. Non creditis quia ego in patre et pater in me est
verba que ego loquor vobis: a me ipso loquor non. Pater autem in me manens ipse facit opera:
Non creditis quia ego in patre et pater in me est? Alioquin propter opera ipsa credite. Amen
amen dico vobis: qui credit in me opera que ego facio et ipse faciet et maiora horum faciet quia
ego ad patrem vado. Et quodcumque pecieritis in nomine meo hoc faciam: ut glorificetur
pater in filio. Si quid pecieritis a me in nomine meo hoc faciam Si diligitis me mandata
mea servate. Et ego patrem rogabo et alium paraclitum dabit vobis ut maneat vobiscum in eternum
Spiritum veritatis quem mundus accipere non potest: quia non videt eum nec scit eum. Vos autem
cognoscetis eum: quia apud vos manebit. et in vobis erit. Non relinquam vos orphanos
veniam ad vos. Adhuc modicum et mundus me iam non videt. vos autem videtis me: quia ego
vivo et vos vivetis. In illo die vos cognoscetis: quia ego sum in patre meo: et vos in me et ego in
in vobis. Qui habet mandata mea et servat ea: ille est qui diligit me. Qui autem diligit me
diligetur a patre meo. Et ego diligam eum: et manifestabo ei me ipsum. Dicit ei iudas non
ille scharioths. Domine quid factum est quia nobis manifestaturus es te ipsum: et non mundo
Respondit ihesus et dixit ei. Si quis diligit me sermonem meum servabit: et pater meus dilig-
et eum. Et ad eum veniemus: et mansionem apud eum faciemus. Qui non diligit me: sermones
meos non servat. Et sermo quem audistis non est meus: sed eius qui misit me patris. Hec
locutus sum vobis apud vos manens. Paraclitus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomi-
ne meo ille vos docebit omnia: et suggeret vobis omnia quecumque dixero vobis. Pacem relinquo
vobis pacem meam do vobis. Non quomodo mundus dat: ego do vobis Non turbetur cor vestrum:

neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis: vado et venio ad vos. Si diligeretis me gauderetis utique: quia
vado ad patrem: quia pater maior me est. Et nunc dixi vobis priusquam fiat: ut cum factum fuerit
credatis. Iam non multa loquar vobiscum. Venit enim princeps huius mundi et in me non habet quicquam
sed ut cognoscat mundus: quia diligo patrem et sicut mandatum dedit michi pater sic facio. Surgite
eamus hinc. xxiii

C. 15. Ego sum vitis vera: et pater meus agricola est. Omnem palmitem in me non ferentem fructum
tollet eum: et omnem qui fert fructum purgabit eum ut fructum plus afferat. Iam vos mundi
estis: propter sermonem quem locutus sum vobis. Manete in me: et ego in vobis. Sicut pal
mes non potest ferre fructum a semetipso nisi manserit in vite: sic nec vos nisi in me manseritis. Ego
sum vitis: vos palmites. Qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum: quia sine me non po
testis facere. Si quis in me non manserit mittetur foras sicut palmes et arescit: et colligent eum: et in
ignem mittent et ardet. Si manseritis in me: et verba mea in vobis manserint: quodcumque petitis volu
eritis et fiet vobis. In hoc glorificatus est pater meus ut fructum plurimum afferatis: efficiamini
et discipuli mei. Sicut dilexit me pater: et ego dilexi vos. Manete in dilectione mea. Si precepta mea
servaveritis manebitis in dilectione mea: sicut et patris mei precepta servavi: et maneo in eius dilec
tione. Hec locutus sum vobis ut gaudium meum in vobis sit: et gaudium vestrum impleatur. Hoc est
preceptum meum ut diligatis invicem: sicut dilexi vos. Maiorem hanc dilectionem nemo habet ut ani
mam suam quis ponat pro amicis suis. Vos amici mei estis: si feceritis que ego precipio vobis. Iam non
dico vos servos: quia servus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia que
cumque audivi a patre meo: nota feci vobis. Non vos me elegistis sed ego elegi vos: posui vos: ut eatis et
fructum afferatis: et fructus vester maneat: ut quodcumque pecieritis patrem in nomine meo: det vobis.
Hec mando vobis: ut diligatis invicem. Si mundus vos odit: scitote quia me priorem vobis odio habuit.
Si de mundo fuissetis mundus quod suum erat diligeret. Quia vero de mundo non estis: sed ego elegi vos
de mundo. Propterea odit vos mundus. Mementote sermonis mei: quem ego dixi vobis: non est servus
maior domino suo. Si me persecuti sunt: et vos persequentur. Si sermonem meum servaverint: et vestrum
servabunt. Sed hec omnia facient vobis propter nomen meum quia nesciunt eum qui misit me. Si non
venissem et locutus fuissem eis peccatum non haberent. Nunc autem excusationem non habent de peccato suo.
Qui me odit: et patrem meum odit. Si opera non fecissem in eis que nemo alius fecit: peccatum non
haberent. Nunc autem: et viderunt et oderunt: et me: et patrem meum. Sed ut impleatur sermo qui
in lege eorum scriptus est. Quia odio habuerunt me gratis. Cum autem venerit paraclitus quem ego
mittam vobis: a patre spiritum veritatis qui a patre procedit ille testimonium perhibebit de me. Et vos testimo
nium perhibetis: quia ab initio mecum estis. xv

C. 16. Hec locutus sum vobis ut non scandalizemini. Absque synagogis facient vos. Sed venit hora: et
omnis qui interficit vos arbitretur obsequium se prestare deo. Et hec facient vobis: quia non
noverunt patrem neque me. Sed hec locutus sum vobis ut cum venerit hora eorum reminiscamini quia ego
dixi vobis. Hec autem vobis ab initio non dixi vobis: quia vobiscum eram: at nunc vado ad eum qui
me misit: et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis tristicia im
plevit cor vestrum. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis ut ego vadam. Si enim non abiero
paraclitus non veniet ad vos. Si autem abiero mittam eum ad vos. Et cum venerit: ille arguet
mundum de peccato et de iusticia et de iudicio. De peccato quia non crediderunt in me. De iusticia vero quia
ad patrem vado et iam non videtis me. De iudicio autem quia princeps mundi huius iudicatus est.
Adhuc multa habeo vobis dicere. Sed non potestis potestis portare modo. Cum autem venerit ille spiritus
veritatis: docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso. Sed quecumque audiet loquetur.
Et que ventura sunt annunciabit vobis. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet: et annunciabit vobis.
Omnia quecumque habet pater mea sunt: propterea dixi quia de meo accipiet et annunciabit vobis. Modicum
et iam non videbitis me et iterum modicum et videbitis me: quia vado ad patrem. Dixerunt ergo ex discipulis
eius ad invicem. Quid est hoc quod dicit nobis modicum et non videbitis me: et iterum modicum et vide
bitis me: quia vado ad patrem. Dicebant ergo. Quid est quod dicit modicum: nescimus quid loquitur.
Cognovit autem Ihesus quia volebant eum interrogare: et dixit eis. De hoc queritis inter vos
quia dixi modicum et non videbitis me: et iterum modicum et videbitis me. Amen amen dico vobis
quia plorabitis et flebitis vos: mundus autem gaudebit. Vos autem contristabimini sed tristicia
vestra vertetur in gaudium. Mulier cum parit tristiciam habet: quia venit hora eius. Cum autem
peperit puerum iam non meminit pressure: propter gaudium quia natus est homo in mundum.
Et vos igitur: quidem nunc tristiciam habetis. Iterum autem videbo vos: et gaudebit cor vestrum
et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. Et in illo die me non rogabitis. Amen amen dico vobis
si quid pecieritis patrem in nomine meo: dabit vobis. Usque modo non petistis quicquam in nomine

meo. Petite et accipietis: ut gaudium uestrum sit plenum. hec in prouerbiis locutus sum uobis
Venit hora cum iam non loquar in prouerbiis uobis: sed palam de patre annuntiabo uobis. Ille
die in nomine meo petetis: et non dico uobis quia ego rogabo patrem de uobis. Ipse enim pater amat
uos. quia uos me amastis: et credidistis quia ego a deo exiui. Exiui a patre et ueni in mundum.
Iterum relinquo mundum: et uado ad patrem. Dicunt ei discipuli eius. Ecce nunc palam lo
queris. et prouerbium nullum dicis. Nunc scimus quia scis omnia: et non opus est tibi ut
quis te interroget. In hoc credimus: quia a deo existi. Respondit eis ihesus. Modo creditis:
ecce uenit hora et iam uenit ut dispergamini unusquisque in propria: et me solum relinquatis. Et non
sum solus: quia pater mecum est. hec locutus sum uobis: ut in me pacem habeatis. In mundo pressuram
habebitis: sed confidite ego uici mundum. Cap. xvij.
Hec locutus est ihesus: et subleuatis oculis in celum dixit. Pater: uenit hora clarifica filium tuum C. 17.
ut filius tuus clarificet te: sicut dedisti ei potestatem omnis carnis: ut omne quod dedisti ei
det eis uitam eternam. Hec est autem uita eterna ut cognoscant te solum deum uerum
et quem misisti ihesum christum. Ego te clarificaui super terram: opus consummaui quod dedisti michi ut
faciam. Et nunc clarifica me apud temetipsum: claritate quam habui prius quam mundus esset apud
te. Manifestaui nomen tuum hominibus: quos dedisti michi de mundo. Tui erant et michi eos de
disti: et sermonem tuum seruauerunt. Nunc cognouerunt quia omnia que dedisti michi
abs te sunt: quia uerba que dedisti michi dedi eis. Et ipsi acceperunt et cognouerunt uere
quia a te exiui: et crediderunt quia tu me misisti. Ego pro eis rogo non pro mundo rogo: sed pro his
quos dedisti michi: quia tui sunt. et mea omnia tua sunt. et tua mea sunt: et clarificatus sum
in eis. Et iam non sum in mundo. et hii in mundo sunt et ego ad te uenio. Pater sancte
serua eos in nomine tuo: quos dedisti michi: ut sint unum sicut et nos. Et cum essem cum eis: ego
seruabam eos in nomine tuo. Quos dedisti michi custodiui: nemo ex his periit nisi filius per
ditionis: ut scriptura impleatur. Nunc autem ad te uenio et hec loquor in mundo: ut habeant
gaudium meum impletum in semetipsis. Ego dedi eis sermonem tuum: et mundus odio eos ha
buit quia non sunt de mundo. Non rogo ut tollas eos de mundo: sed ut serues eos ex malo. De
mundo non sunt: sicut et ego non sum de mundo. Sanctifica eos in ueritate: sermo tuus ueri
tas est. Sicut tu me misisti in mundum: et ego misi eos in mundum. Et pro eis sanctifico me
ipsum: ut sint et ipsi sanctificati in ueritate. Non pro his tantum sed et pro eis qui credituri sunt
per uerbum eorum in me: ut omnes unum sint: sicut et tu pater in me et ego in te ut et ipsi in nobis
unum sint: ut mundus credat quia tu me misisti. Et ego claritatem quam dedisti michi dedi
eis: ut sint unum sicut et nos unum sumus. Ego in eis et tu in me: ut sint consummati in
unum. Et cognoscat mundus quia tu me misisti: et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater
quos dedisti michi: uolo ut ubi ego sum et illi sint mecum: ut uideant claritatem meam: quam dedisti
michi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi. Pater iuste mundus te non cognouit: ego
autem te cognoui. Et hii cognouerunt quia tu me misisti. et notum feci eis nomen tuum et no
tum faciam: ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit: et ego in ipsis. Cap. xviij.
Hec cum dixisset ihesus. Egressus est cum discipulis suis trans torrentem cedron: ubi erat hortus: C. 18.
in quem introiuit ipse et discipuli eius. Sciebat autem iudas qui tradebat eum locum quia
frequenter ihesus conuenerat illuc: cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem
et a pontificibus et phariseis ministros: uenit illuc cum laternis: et facibus et armis. Ihesus itaque sciens
omnia que uentura erant super eum: et processit et dixit eis. Quem queritis? Responderunt ei: ihesum
nazarenum. Dicit eis ergo ihesus ego sum. Stabat autem et iudas: qui tradebat eum cum ipsis. ut ergo dixit
ego sum abierunt retrorsum: et ceciderunt in terram. Iterum ergo eos interrogauit. Quem queritis?
Illi autem dixerunt: ihesum nazarenum. Respondit ihesus. Dixi uobis: quia ego sum. Si ergo me que
ritis: sinite hos abire: ut impleretur sermo quem dixit. Quia quos dedisti michi: non perdi
di ex eis quemquam. Symon ergo petrus: habens gladium eduxit eum: et percussit pontificis ser
uum et abscidit eius auriculam dexteram. erat autem nomen seruo malchus. Dixit ergo ihesus petro
mitte gladium in uaginam. Calicem quem dedit michi pater: non bibam illum? Cohors ergo
et tribunus et ministri iudeorum: comprehenderunt ihesum. et ligauerunt eum? Et adduxerunt
eum ad annam primum. Erat enim socer caiphe: qui erat pontifex anni illius. Erat autem caiphas
qui consilium dederat iudeis: quia expedit unum hominem mori pro populo. Sequebatur autem
ihesum symon petrus: et alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus pontifici: et introiuit
cum ihesu in atrium pontificis. Petrus autem stabat ad hostium foris. Exiuit ergo discipulus alius,
qui erat pontifici: et dixit hostiarie: et introduxit petrum. Dicit ergo petro ancilla hostiaria. Num
quid et tu ex discipulis es hominis istius? Dicit ille: non sum. Stabant autem serui et ministri

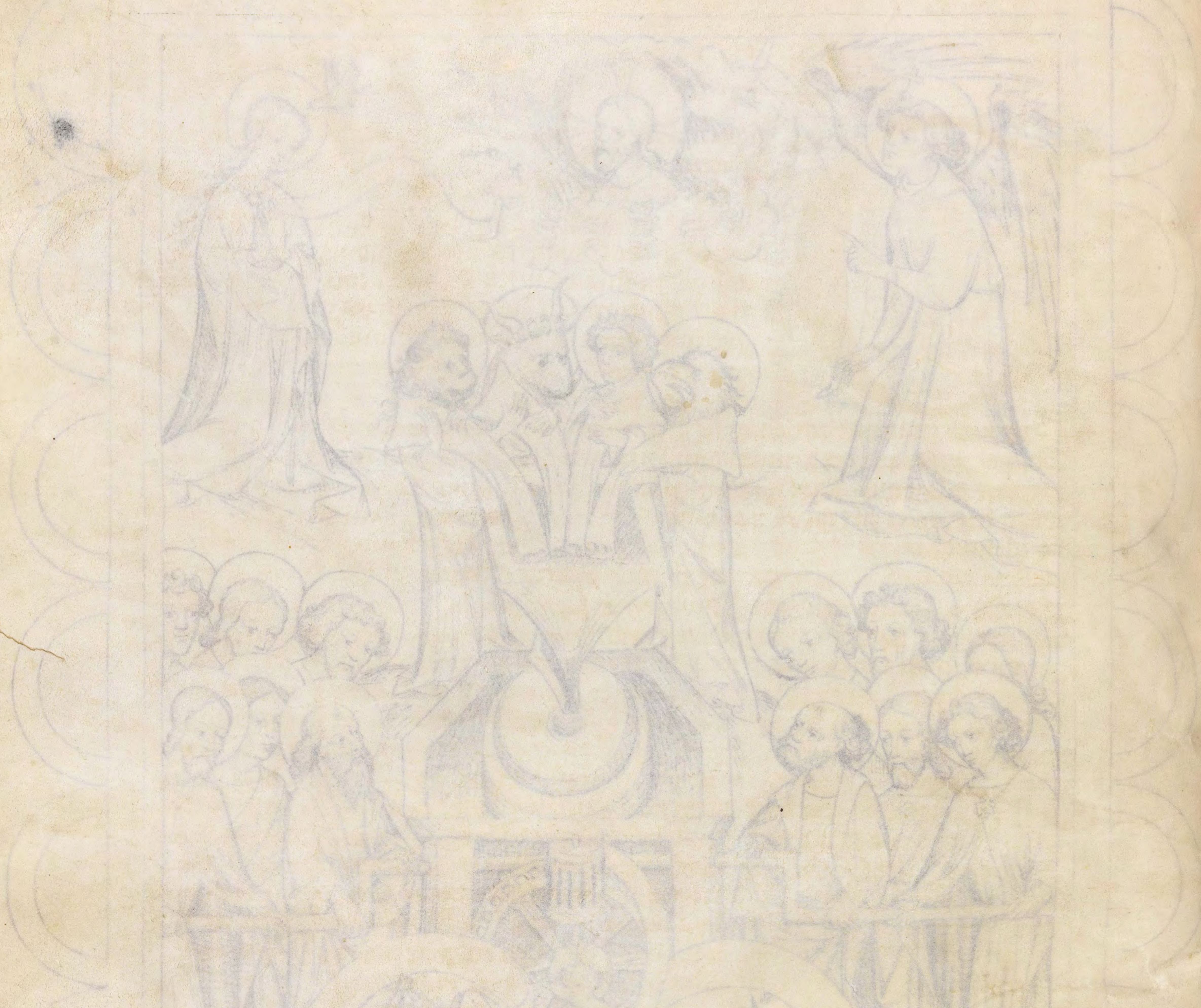
adprunas quia frigus erat: et calefaciebant se. Erat autem cum eis petrus stans: et calefaciens se.
Pontifex ergo interrogauit ihm de discipulis suis: et de doctrina eius. Respondit ei ihus. Ego
palam locutus sum in mundo: ego semper docui in synagoga: et in templo quo omnes iudei con-
ueniunt: et in occulto locutus sum nichil. Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt
quid locutus sum ipsis. Ecce hii sciunt que dixerim ego. Hec cum dixisset: unus assistens ministrorum
dedit alapam ihu dicens. Sic respondes pontifici? Respondit ei ihus: si male locutus sum
testimonium perhibe de malo. Si autem bene quid me cedis? Et misit eum annas ligatum ad ca-
ipham pontificem. Erat autem symon petrus stans et calefaciens se. Dixerunt ergo ei. Num-
quid et tu ex discipulis eius es? Negauit ille: et dixit non sum. Dicit unus ex seruis pontificis
cognatus eius abscidit petrus auriculam. Nonne ego te uidi in horto cum illo? Iterum ergo
negauit petrus: et statim gallus cantauit. Adducunt ihm ad caipham in pretorium: erat autem
mane. Et ipsi non introierunt in pretorium: ut non contaminarentur: sed manducarent pascha
Exiuit ergo pilatus ad eos foras: et dixit. Quam accusationem affertis aduersus eum? Respon-
derunt et dixerunt ei. Si non esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis
pilatus accipite eum uos: et secundum legem uestram iudicate eum. Dixerunt ergo iudei ei. Nobis
non licet interficere quemquam. ut sermo ihu impleretur quem dixit: significans qua esset morte
moriturus. Introiuit ergo iterum pilatus in pretorium: et uocauit ihm: et dixit ei. Tu es rex iude-
orum? Et respondit ihus. A temetipso hoc dicis? an alii tibi dixerunt de me? Respondit pilatus
Numquid ego iudeus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te michi: quid fecisti? Respon-
dit ihus. Regnum meum non est de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum: mi-
nistri mei utique decertarent: ut non traderer iudeis. Nunc autem meum regnum non est
hinc. Dixit itaque ei pilatus. Ergo rex es tu? Respondit ihus. Tu dicis quia rex sum ego. Ego
in hoc natus sum et ad hoc ueni in mundum: ut testimonium perhibeo ueritati. Omnis qui est ex ue-
ritate: audit meam uocem. Dicit ei pilatus. Quid est ueritas. Et cum dixisset: iterum exiuit
ad iudeos. Et dicit eis. Ego nullam inuenio in eo causam. Est autem consuetudo uobis ut unum
dimittam uobis in pascha. uultis ergo dimittam regem iudeorum uobis. Clamauerunt rursum omnes
dicentes. Non hunc sed barraban. Erat autem barrabas latro ¶ xviij ¶
c. 19. Tunc ergo apprehendit pilatus ihm: et flagellauit: et milites plectentes coronam de spinis
imposuerunt capiti eius. Et ueste purpurea circumdederunt eum: et ueniebant ad eum: et
dicebant. Aue rex iudeorum: et dabant ei alapas. Exiuit iterum pilatus foras: et dicit eis.
Ecce adduco uobis eum foras: ut cognoscatis quia in eo nullam causam inuenio. Exiit ergo ihus
portans spineam coronam: et purpureum uestimentum: et dicit eis. Ecce homo. Cum ergo uidissent
pontifices et ministri clamabant dicentes. Crucifige: crucifige eum. Dicit eis pylatus. Accipite eum
et crucifigite. Ego enim non inuenio in eo causam. Responderunt ei iudei. Nos legem habemus:
et secundum legem debet mori: quia filium dei se fecit. Cum ergo audisset pylatus hunc sermonem: ma-
gis timuit. Et ingressus est pretorium iterum: et dicit ad ihm unde es tu. Ihus autem responsum non
dedit ei. Dicit ei pylatus. Michi non loqueris. Nescis quia potestatem habeo dimittere te? Respondit
ihus. Non haberes potestatem aduersum me ullam: nisi tibi esset datum desuper. Propterea qui tra-
didit me tibi: maius peccatum habet. Et exinde querebat pilatus: dimittere eum. Iudei autem clama-
bant: dicentes. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis qui se regem facit: contradicit cesari. Py-
latus ergo cum audisset hos sermones: adduxit foras ihm. Et sedit pro tribunali in loco qui dicitur lito-
strotos: hebraice autem gabatha. Erat autem parasceue pasche hora quasi sexta. Et dicit iudeis. Ecce
rex uester. Illi autem clamabant. Tolle: tolle. Crucifige eum. Dicit eis pylatus. Regem uestrum crucifi-
gam? Responderunt pontifices non habemus regem nisi cesarem. Tunc ergo tradidit eis illum: ut cru-
cifigeretur. Susceperunt autem ihm et eduxerunt: et baiulans sibi crucem: exiuit in eum qui dicitur Cal-
uarie locum. hebraice golgatha: ubi eum crucifixerunt: et cum eo alios duos. Hinc et hinc: medium autem
ihm. Scripsit autem et tytulum pylatus. Et posuit super crucem. Erat autem scriptum. Ihus nazarenus
rex iudeorum. Hunc ergo tytulum multi legerunt iudeorum: quia prope ciuitatem erat locus ubi
crucifixus est ihus. Et erat scriptum hebraice grece et latine. Dicebant ergo pylato pontifices iudeorum.
Noli scribere rex iudeorum: sed quia ipse dixit rex sum iudeorum. Respondit pylatus. Quod scripsi
scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eum: acceperunt uestimenta eius: et fecerunt quatuor partes
unicuique militi partem et tunicam. Erat autem tunica inconsutilis: desuper contexta per totum. Dixerunt
ergo ad inuicem. Non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit. ut scriptura impleatur di-
cens. Partiti sunt uestimenta mea sibi: et in uestem meam miserunt sortem. Et milites quidem
hec fecerunt. Stabant autem iuxta crucem ihu mater eius maria cleophe: et maria magdalena. Cum

Cum vidisset ergo ihesus matrem ⁊ discipulum stantem quem diligebat: dicit matri sue. Mulier ecce
filius tuus. Deinde dicit discipulo: ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.
Postea sciens ihesus iam omnia consummata sunt: ut consummaretur scriptura: dicit:
sitio. Vas ergo positum erat aceto plenum. Illi autem spongiam plenam aceto ysopo circum
ponentes: obtulerunt ori eius. Cum ergo accepisset ihesus acetum: dixit. Consummatum est.
Et inclinato capite tradidit spiritum. Iudei ergo quoniam parasceue erat ut non remanerent in cruce
corpora sabbato. Erat enim magnus dies ille sabbati: rogaverunt ut frangerentur eorum
crura ⁊ tollerentur. Venerunt ergo milites: ⁊ primi quidem fregerunt crura ⁊ alterius qui cruci-
fixus est cum eo. Ad ihesum autem cum venissent: ut viderunt eum iam mortuum: non fregerunt
eius crura. Sed unus militum lancea latus eius aperuit: ⁊ continuo exivit sanguis ⁊ aqua. Et
qui vidit testimonium perhibuit: ⁊ verum est eius testimonium. Et ille scit quia vera dicit: ut
⁊ vos credatis. Facta sunt enim hec ut scriptura impleretur. Os non comminuetis ex eo. Et iterum
alia scriptura dicit. Videbunt in quem transfixerunt. Post hec autem rogavit pylatum ioseph ab ari-
mathia eo quod esset discipulus ihesu: occultus autem: propter metum iudeorum: ut tolleret corpus
ihesu. Et permisit pylatus. Venit ergo ⁊ tulit corpus ihesu. Venit autem ⁊ nicodemus: qui venerat
ad ihesum nocte primum ferens mixturam mirre ⁊ aloes: quasi libras centum. Acceperunt ergo
corpus ihesu: ⁊ ligaverunt eum linteis cum aromatibus: sicut mos iudeis est sepelire. Erat autem
in loco ubi crucifixus est hortus ⁊ in horto monumentum novum in quo nondum quisquam
positus erat: Ibi ergo propter parasceuen iudeorum: quia iuxta erat monumentum posuerunt ihesum. Capitulum XX.

Una autem sabbati: maria
magdalena venit mane adhuc tenebre essent ad monumentum ⁊ vidit lapidem sub-
latum a monumento. Cucurrit ergo ⁊ venit ad symonem petrum: ⁊ ad alium disci-
pulum quem amabat ihesus: ⁊ dicit eis tulerunt dominum de monumento: ⁊ nescimus
ubi posuerunt eum. Exiit ergo petrus ⁊ ille alius discipulus: ⁊ venerunt ad monume-
ntum. Currebant autem duo simul: ⁊ ille alius discipulus precucurrit citius petro: ⁊ venit
primus ad monumentum. Et cum se inclinasset vidit posita linteamina: non tamen intro-
ivit. Venit ergo symon petrus sequens eum: ⁊ introivit in monumentum. Et
vidit linteamina posita: ⁊ sudarium quod fuerat super caput eius non cum linte-
aminibus positum: sed seperatim involutum in unum locum. Tunc ergo introivit ⁊ ille
discipulus: qui venerat primus ad monumentum: ⁊ vidit ⁊ credidit. Nondum enim sci-
ebant scripturam: quia oportebat eum a mortuis resurgere. Abierunt iterum ad se-
metipsos discipuli. Maria autem stabat ad monumentum: foris plorans. Dum ergo fleret:
inclinavit se: ⁊ prospexit in monumentum: ⁊ vidit duos angelos in albis sedentes
unum ad caput ⁊ unum ad pedes: ubi positum fuerat corpus ihesu. Dicunt ei illi. Mulier
quid ploras. Dicit eis: quia tulerunt dominum meum: ⁊ nescio ubi posuerunt eum. Hec
cum dixisset: conversa est retrorsum: ⁊ vidit ihesum stantem: ⁊ non sciebat quia ihesus est.
Dicit ei ihesus. Mulier quid ploras: quem queris: Illa existimans quia hortulanus esset
dicit ei. Domine si tu sustulisti eum: dicito michi ubi posuisti eum: ⁊ ego eum tollam.
Dicit ei ihesus maria. Conversa illa: dicit ei rabboni: quod dicitur magister. Dicit ei ihesus
Noli me tangere: nondum enim ascendi ad patrem meum. Vade autem ad fratres meos
⁊ dic eis. Ascendo ad patrem meum ⁊ patrem vestrum: ⁊ ad deum meum ⁊ deum vestrum.
Venit maria magdalena annuncians discipulis: quia vidi dominum ⁊ hec dixit michi.
Cum esset ergo sero die illa una sabbatorum ⁊ fores essent clause ubi erant discipuli congre-
gati: propter metum iudeorum: venit ihesus: ⁊ stetit in medio: ⁊ dixit eis. Pax vobis.
Et hoc cum dixisset: ostendit eis manus ⁊ latus. Gavisi sunt ergo discipuli: viso domino.
Dixit ergo eis iterum. Pax vobis. Sicut misit me pater: ⁊ ego mitto vos. Hec cum dixisset in-
sufflavit: ⁊ dixit eis. Accipite spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata: remit-
tuntur eis. Et quorum retinueritis retenta sunt. Thomas autem unus ex duodecim:
qui dicitur didimus: non erat cum eis quando venit ihesus. Dixerunt ergo ei alii discipuli
vidimus dominum. Ille autem: dixit eis. Nisi videro in manibus figuram clavorum
⁊ mittam digitum meum in locum clavorum. Et mittam manum meam in latus eius
non credam. Et post dies octo iterum erant discipuli eius intus: ⁊ thomas cum eis.
Venit ihesus ianuis clausis: ⁊ stetit in medio: ⁊ dixit. Pax vobis. Deinde dicit thome.
Infer digitum tuum huc ⁊ vide manus meas: ⁊ affer manum tuam: ⁊ mitte in latus
meum: ⁊ noli esse incredulus. sed fidelis. Respondit thomas ⁊ dixit ei. Dominus meus
⁊ deus meus. Dicit ei ihesus. Quia vidisti me credidisti: beati qui non viderunt

et credideru nt. Multa quidem et alia signa fecit ihesus in conspectu discipulorum suorum: que non
sunt scripta in libro hoc. Hec autem scripta sunt ut credatis: quia ihesus est christus filius dei. Et ut
C. 21. credentes vitam habeatis in nomine eius. *Postea manifestavit se iterum ihesus ad mare tybe discipulis
riadis. Manifestavit autem sic. Erant simul symon petrus et thomas: qui dicitur didimus
et nathanael qui erat a cana galilee. et filii zebedei et alii ex discipulis eius duo. Dicit eis symon
petrus: vado piscari. Dicunt ei venimus et nos tecum et exierunt et ascenderunt navim: et in il
la nocte nichil prendiderunt. Mane autem iam facto: stetit in litore non tamen cognoverunt dis
cipuli: quia ihesus est. Dicit ergo eis ihesus. Pueri: numquid pulmentarium habetis? Responde
runt ei non. Dicit eis: mittite in dexteram navigii rete: et invenietis. Miserunt ergo: et iam
non valebant illud trahere: a multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille quem diligebat
ihesus petro. Dominus est. Symon petrus cum audisset quia dominus est: tunica succinxit se: e
rat enim nudus: et misit se in mare. Alii autem discipuli: navigio venerunt. Non enim longe
erant a terra: sed quasi cubitis ducentis trahentes rete piscium. Ut ergo descenderunt in ter
ram viderunt prunas positas: et piscem superpositum et panem. Dicit eis ihesus. Afferte de piscibus
quos prendidistis nunc. Ascendit symon petrus et traxit rethe in terram plenum magnis
piscibus centum quinquaginta tribus. Et cum tanti essent: non est scissum rethe. Dicit eis ihesus
venite prandete. Et nemo audebat discumbentium interrogare eum. Tu quis es: scientes
quia dominus est. Et venit ihesus et accepit panem et dat eis et piscem similiter. Hec iam tercio ma
nifestatus est ihesus: discipulis suis cum resurrexisset a mortuis. Cum ergo prandissent dicit symoni
petro ihesus. Symon iohannis diligis me plus his? Dicit ei Etiam domine tu scis quia amo
te Dicit ei pasce agnos meos. Dicit ei iterum Symon iohannis diligis me? Ait illi Etiam domine
tu scis quia amo te. Dicit ei Pasce agnos meos. Dicit ei tercio Symon iohannis amas me. Con
tristatus est petrus quia dixit ei tercio amas me Et dicit ei. Domine tu omnia nosti tu scis
quia amo te. Dicit ei Pasce oves meas. Amen amen dico tibi: cum esses iunior cingebas te et
ambulabas ubi volebas. Cum autem senueris extendes manus tuas et alius te cinget et ducet
quo tu non vis. hec autem dixit significans qua morte clarificaturus esset deum. Et hoc
cum dixisset conversus petrus: vidit illum discipulum quem diligebat ihesus sequentem
qui et recubuit in cena super pectus eius: et dixit domine quis est qui tradet te. Hunc ergo cum vidisset
petrus dixit ihesu. Domine hic autem quid? Dicit ei ihesus Sic volo eum manere donec
veniam. Quid ad te. Tu me sequere. Exiit ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non
moritur. Et non dixit ihesus quia non moritur sed sic volo eum manere donec veniam quid
ad te. hic est discipulus qui testimonium perhibet de his: et scripsit hec et scimus quia verum est
testimonium eius. Sunt autem et alia multa que fecit ihesus que si scribantur per singula: nec
ipsum arbitror mundum capere posse eos qui scribendi sunt libros.

Domino sancti et conlenitę hactoni hrabanus in xp̄o
salutem.
Librum enim sc̄e crucis quem te adhortante inchoa
ui. te conlaborante dictaui. teq; opitulante p̄feci.
tibi postq̄ consūmaueram adprobandum direxi. depre
cans ut qui studiorum meorum solacium eius. quoq; laboris
refrigerium. gaudii quoq; sis particeps. gratanter officiū
accipiendo. quod sola caritas administrat. diligenter
opus examinando. quod dilectio uera commendat. studi
oseq; meo corrigendo que necessitas expostulat.
Dignum etiam arbitrabar ut qui in animo meo primatū tenes. et maxi
mam. primicias opis primus accipes. ne alius tibi preriperet in officio. quem null9
preuenit diligendo. Recte quidem. quia memoratum opus in laudē sc̄e crucis. et in hono
rem redemptoris n̄ri quātū potui. nō quātū uolui confeci. Ipsi uero ac summo ponti
fici plenariū mistiū ad deferendum consensum te socium. ut qui unius sumus professi
eiusdem ordinis. simili intencione pari uoto idem officium compleremus. Ergo quod
opto fiat. ut ambobus eadem remuneratio p̄petrati opis. ab ipso tribuatur piissimo
largitore. qui parem uoluntatē idem consiliū. unum studiū. eadem dilectionem. in
cordibus ambor tribuit. deus utiq; pacis iesus xp̄us. qui pacem suam seruis suis
reliquit. quiq; dat immo in finem dabit. et qui hanc suos filiolos quasi quoddā
signum discipulatus sui inter homines habere decreuit. quando eis dixit. In hoc
cognoscent om̄s quia discipuli mei estis. si dilectionē habueritis adinuicem. ipsamq;
et mandatū nouū. et suum preceptum nuncupauit. cum ait. Mandatū nouū do uo
bis ut diligatis inuicem sicut dilexi uos. Et item. Hoc est inquit p̄ceptū meū. ut dili
gatis inuicem sicut dilexi uos. Qua p̄pt obsecro te frater ut sicut cōmissū tibi opus.
ad rescribendū tradideris. illū admoneas. ut figuras meo factas et conscriptionis ordinē
seruare nō negligat. ne forte si formas figurarum uariauerit. et scripture ordinē cōmutaue
rit. opus p̄rium perdat etiam opus meum. nō meū esse sinat. quia nō idem uer suū
quia uiciatū. Ille quidem facile rectitudinē meo seruare poterit. qui linearum numer
u caute rimatur. et litterarum dispositionē in eis diligencius custodit. Tu ergo et illū am
monendo eius es director. et nimium insumendi n̄ri censeberis fidus amator. Cuius amo
ris ille sit p̄fectus finis. qui in p̄ncipio est directus tramitis ut qui modo inter angus
tias illum seruare non cessat. idem remotis omnib; angustiis atq; tribulationib;
cum in semetipso in eternū. Hta — bi — h — et. A m e n.
Bene semp̄ ualeas in xp̄o frater. meā infirmitatē orationib; adiuuans. Pax — te
conseruet — pacis — amicha — dona — rogante — m
a u E N.

Rex regum dominus mundum dicione gubernans
Imperii a ſceptrum regnans qi iure perennu
Inmortale tenes … imi ua multa parentum
Laxaſt in cruc ſ e altitilae cum frena locaras
Omnibus ergo tuis ſeruis ſuper aſtra beatam
Sperare huc … ita … cio chriſte dediſti
Quique eſt mo do … e d eus patris q e tuiqe
Nunc nomen erit … iam uncta ſtupebant
Saecula ad umen uerci … c e qo d geſtatur amica
Summi xp̄i … o le du … nat it e gerendum hoc
Verius ſ am q̃ … r o … i o … qod tollere legem
Atque dec et o t … mau … tvs ut u excolat orbem
Nam hoc fa c nus … udo cardine prodit
Orbis s cia ut g alea m e o n ſul tu caeſaris oret
Auguſ ton re c ferat almam hinc laude coronam
Nam op tim a dexteram uirtus diuina paret arte
Stips eſ u rua decus triumf um poſcimus omnes
Iam al m u m … uictoriuitiae quod regnet ubique
Haec ſili t e induafarquel igatus iret amico
Dum adfer l oricaplarirum ſic ipſa paratum
Optemus n ſ ſ emperamirumq ue m pie chriſtus
Et tutatu q u amnullusiacu lo premit aſt fur
Fas vel in l l oprocerathoc tis crimine diro
Defenſor a r t r s ſ edfirmumm onſtrat amandum
Ius ornat u l a n e atcaeſariso btinet hauſtum
Omen fit q e a m n e … imper ium ma uet orbe
En regna g a t u m omne peracumm unera donant
Et perſa d t t i t queeinusſoboliſ tatus ambit
Gens plebs … etapropagolſuec in nam pie donat
Muſa mui u a t e d e nsmaneatlc it ct amare
Spem ex ſv c e p t r a r e n e n d o a u m fide i d at ubiq
Rem hauſt d u n e c ſ a r c l a c u a d c p e l l i r a b arte
Quae forma c e i u r a t e n e b u n t t u t e l a n e f a s ſint
Et ſedarc e i e t … i d a n d a p r o t e c r u i a m
Quam eſt ſ o l i d u s p e r m a n e t e g i t a u g u ſ t o u i l e
Transform a t o r b i s c r i ſ t i c u m c l a r a t r i b u t a
Iure colen d i d u m m e m o r e qz t r o p a e a p a r a n s dat
Quae hoc ſ m t u o m e n v b i q m e a n s d e u o c u m a b o r e
Nempe ton t u r g e t q u e p r o b e p e c t u s d i u a m a r i
Sit tremo e ſ t q u e b o n a e d i u i u o m u n e r e f a m a e
Proficit unde o r b e m a d t d u m f r e t u m i n u c i t a q
Sic abici t port u m c r u c e d a t l a e c u m ſ e q u i t u r q
Hunc tibi e n i m i n d o d a t u m o s e m p e r c a ſ t o qz p i u q
Caeſar la g e m o d o u i s u t u c a s t r a i n i m i c t i a ſ t
Terres ſ p e m q e t i m o r a l t u i n i m i c a f u g a n s dat
Tu plus et … r a t o n i m i u m p r o n u m r o … hac c gens
Aduenia m r e a u i m u s n o b i s a d i u s ſ a parentis
Conſcrip s t d u d u m n a m c r i ſ t i l a u d e l i b e l l u m
Verſibus et proſa tibi qem nunc in duperator
Offero ſancte libens cuius praecedit imago
Stans armata fide uictorem monſtrat ubique

O xpe saluator rex regum et dns dnorum qui mundum ppria dicione gubnas et sceptrum incorruptibile tenendo uniuersa phenni. et omnia regnas. tu celmina nulla penitus mox iaucte celesti quem humano generi iustitie frena constituisti. atque tuis fidelibus in celis beatam uitam sperare uelocitque adipisci posse dedisti. Ergo tu numinis est largissimi patrisque tu simul potentissimi. quod nomen illud tuum ineffabile omnibusque in celis dudum terribile. nunc piissimi principis uirtute gestat honesta. religioneque ab omnibus ueneranda celeberrima. Hinc quoque ostenditur quod ex auctoritate atque defensione augustum imperium firmiter tenet. et cunque auam religionique xpiane contrario peruersum iudicium potestas aufert. ut religiosi principis nutu totus orbis regatur. Nam largitio amplissima munerum illius hoc ubique prodit ad laudem uenerandi imperatoris tui xpianos prouocans. quatenus communi consilio eius defensionem omnes pariter querunt. quod quidem nos tui famuli xpe. nuas saluator supplices petimus quatenus puerum illum signe crucis tue sanctissima uirtus ipsius dexteram diuina muniat arte atque triumphum ubique conferat iustitie. Hec quoque illum thorace fidei adamante duriore induit. que simul et ornatum decentissimum et munimentum confert fortissimum. unde necesse est ut nos pariter cum omni populo xpiano. eius amicicie gratiam optemus. quem dns xpc ita protegens custodit. ut nullus insidians eum aliquomodo nocere possit uel famam eius iustissimam aliquo crimine maculare. sed omnipotens et adiutor boni studii eius. bone uoluntatis constantiam et uere innocencie formam ideo nobis semper imitabilem proponit. nullaque ut nobilissimi cesaris omen felicem habeat actum. hincque eius imperium tam simul et pelago tutum maneat. nam gentes grecorum dona preciosissima illi deferunt. simulque et regna persarum. nec non et cetere gentes ipsius simul eiusque sobolis latus tuendo frequentant. maxime gens germanie et populus francorum. de quibus eius nobilis prosapia originem traxit cuius laudibus conatur. uitam illi et prosperitatem continuam exoptans. exul quoque quicumque priscis temporibus a sede propria aberrauit. eius triumphos amando modo reditum uelocem sperat. quia sceptrum tenendo sancte fidei uerbum spargit ubique. donec populum suum a uetusto scelerum usu purget. quo iuuante et firmiter fidei catholice iura tenebit. ne frustra ubi iacula proferunt. sed sint arma potencia deo in omne opus boni. et xpi fide roborata carnis prauitatem doment. O quam solidus fide et stabilis in xpiana religione cesar manet. quo oues sibi commendatas diligenter omni hora custodit. et pensum dominica seruans cultumque diuinum strenue ab omnibus sibi obtemperantibus expetit. dum super regis uexillum crucis honorandum esse ostendit. et ad predicandum xpi euuangelium ubique doctores suos dirigit. qui duriciores sermonibus molliant. et ad percipiendum boni odorem intuitum diuina gratia opitulante perducant. ut lucus sibi signat et in spem tollerantes xpi passionibus communicare appetat. defensor

Ecce tibi o imperator clementissime atque sanctissime pius affero munus cum deuotione subiectus. quem tribulis etas adulescentie iunior ego persequens et placidus es deuotis. clementer cunctis ueniam tribues. Omnis gens omnis natio tuam uoluntatem facere expetit. nosque tui miseri famuli clementiam tuam pronis obsequiis adire optamus. eiusque uotis obtemperare iermibus desideramus. nam libellum quem in honore sancte crucis dudum prosa metroque composui. nunc tue serenitati supplex offero. deprecans ut qui scuto fidei. lorica iustitie et galea salutis decenter es ornatus. nos sub tua defensione xpo militantes munire digneris. atque ad portum salutis eterne in augmentum premiorum tuorum dno adiuuante perducere. Continet autem presens ymago serenissimi Imperatoris Hludowici. xv. uersus metro dactilico tetrametro conscriptos hoc modo. Ihu xpe tuum uertice signum augusto galeam conferat almam. Iunctam et faciat optima dexteram. uirtus ihu tua dei que triumphum. Iusto iustitiae induat atque loricam placitum semper amicum. Quam nullus iacula proterat hostis. Sed firmum maneat cesaris omne. Ac tuum imperium omne peractum. Sicque eius sobolis leta propago. Succedens maneat sceptra tenendo. donec secla sua iura tenebunt. et tibi solidus permanet orbis. Cristi dum memoret nomen ubique. Et uerbum dni predicet ultro.

Inculo autem qui caput eius cingit. duo uersus adonii metri continentur isti. Tu hludouuicum xpe corona.

Crux uero quam dextera gestat hos tenet uersus metri asclepiadei. Iure xpe tua uictoria uera salusque omnia rite regis.

Scutum uero quod sinistra tenet. elegiaco metro conscriptum est hoc modo. Nam scutum fidei depellit tela nefanda. protegit augustum clara tropea parans. deuotum pectus diuino munere fretum. In lesum semper castra inimica fugat.

Hortatur nos lex divina ad offerendum domino dona, nec excipit aliquem, sed ab omnibus spontaneam expetit oblationem. Cum moysi precepit dominus ita dicens: Loquere filiis israel ut tollant mihi primitias ab omni homine qui offert ultroneus, accipietis eas. Ubi nullus excusationi locus datur, quando voluntas prompta queritur et non necessitas imponitur, sed unicuique proprio arbitrio relinquitur. Unde et ipse hec legens animum devotum impendens offerebam has primitias in laudem sancte crucis expensas, que columpna est celestis edificii, in qua videlicet constructa est domus christi, ipsi arbitri interno qui me conspicit non superba intentione, sed humili devotione quicquid sua gratia possim in eius laudem velle conferre, qui non secundum faciem sed secundum cor iudicans non estimat quantitatem muneris sed qualitatem devotionis. Nec enim arbitror me posse aliquid sancte crucis decoris conferre, que claritate sua cuncta clarificat, sed claritatem eius et maiestatem perpetuam laudibus quibuscumque possim conservis meis predico, ut sedulo eam legentes ac sedulo conspicientes nostram mente redemptionem assidue cogitemus, redemptorique nostro incessanter gratias agamus, qui cum nullius egeret, sempiternumque regnum unacum patre et spiritu sancto haberet, semetipsum exinanivit formam servi accipiens, factus obediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis. Semel quoque pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis, ut nos offerret deo, faceretque nos regnum et sacerdotes deo patri suo. Quapropter rogo ut quicumque textum huius operis perspexerit, non statim propter artificis vilitatem spernendo abiciat, sed si velit possit legat, et oculo sane fidei intuendo atque per auctoritatem divinarum scripturarum diiudicando quod in eo catholice et recte repperierit disputatum, ei hoc tribuat a quo est omne bonum. Si quid autem minus recte atque inconsiderate invenerit prolatum, magis mee imperitie quam malitie deputet. Qui catholice fidei quantum possum rectitudinem semper desidero et inhianter disco, eiusque iura quantum superna gratia concedit servare contendo, atque ideo cum errasse videor humiliter suggero, ut vel viva voce si presens sim, vel per scripta si absens, errorem meum michi intimare non tardet. Sin autem propter longinquitatem terrarum seu propter aliam aliquam impossibilitatem neutrum horum facere possit, sive etiam me a presenti vita constiterit excessisse, precor ut pro reatu meo clementissimum iudicem deprecetur, quatenus ipse quem humane infirmitatis nichil latet, erroris mei vincula dissolvat et sue remissionis gratia peccatorum michi veniam donet. Hocque idem me quamdiu vixero in hoc corpore acturum excepto, id est pro meis et aliorum erratibus cotidie preces fundere, ut ipse pius sua gratia et errantes corrigat et erratorum indulgentiam tribuat. Preterea autem moneo lectorem ut huius conscriptionis ordinem teneat, et figuras meo factas ubique servare non negligat, ne opis pau peat et utilitas lectionis minuatur. Quod ut facilius possit, unicuique figure in ordine insequenti sibi pagina prosaico stilo intimare curavi, subternectens expositionem eius simul et versus qui in ea conscripti sunt. Si quem autem movet cum unicuique pagine versus eiusdem numeri describere devenerim, cur aliquas notas sive punctos eis inseruerim, agnoscat me hoc non tam necessitate quam voluntate fecisse, ut lucidior sensus et locutio meis fieret. Nec hoc quidem vulgo neque frequenter feci, nec sine auctoritate maiorum. Nam non recordor alicubi me fecisse in prosis versibus punctos, nisi ubi que pronomen vel que coniunctio fuit, vel us finalis sillaba dictionis, quod idem et porphyrius fecit, secundum cuius exemplar litteras spargere didici, et pro m littera alicubi virgulam super antecedentem sibi vocalem notavi. Feci quoque et synalympham aliquando in scriptura in oportunis locis synalympharum, quod et titus lucretius non raro fecisse invenitur. V quoque inter q et aliquam vocalem positam aliquando intercepi. Similiter et h aspirationem maxime cum u taliter posita agnominatis nichil esse videntur, et h non litteram sed notam aspirationis esse convincitur. Si autem metricis omnibus qui solummodo metri genus et pedum regulam servant, potestas non minima datur per metaplasmos et scemata atque tropos et cetera que poetis abundantissime agnominatis concessa sunt, cur autem non mihi, qui non solum genera certa metrorum et pedes legitimos, sed etiam seriem et numerum litterarum et figurarum modum diligentius servare curavi? Ante omnia quoque obsecro unumquemque qui hoc opus legerit, ne invidie stimulis contra me excitetur ut laborem meum dissipare contendat, ne dum hoc quod ego ad laudem dei patrare sategi ille delere studet, sibi magis noceat quam michi, et dum sancte crucis gloriam preconii humilitatem audire non sustinet, crucifixi regis offensam incurrens redemptionis gratiam que in cruce est non consequatur.

Muſa cita ſtudio gaudens nunc dicere numen
Noſtra cupit pariter carmine et alloquiis
Dona patris ſummi qae largus reddidit orbi
Regis et altithroni ſancta trophaea ſimul
Quae crux eſt ſacra crucifixi numine plena
Omnibus apta bonis ſtirps ueneranda ſatis
Hanc ego pauper egenus inops en ore loqella
Temptaui hic famulus ſons dare et hoc oriar
Nec me facta piant quod dignum munere tanto
Me fore ad hoc credam ſic quoqe mente probum
Sed mihi larga dei bonitas ſpes maxima voti
Eſt quae me prumptum laus dabat exhilarans
Pauperis et uiduae non ſpreuit rara minuta
Sed tulit ipſa probans arbiter omnitenens
Atque orbe dominans qi ſancit ſolus et vnus
Cuncta uenuſta bona hanc laude beauit amor
Mandatum uetere nempe eſt et lege quibuſqe
Munera ut apta darent templa ad honeſta dei
Pars dedit argentum pars aurum munera clara
Pars tribuit gemmas pars qoqe tincta dedit
Ligna oleum qidam pigmentaque cara dedere
Multaque magna domus monſtrat ubique micans
Aſt alii ſetas tulerant piloſque caprarum
Nec fuerant ſpreti hi dona ferendo deo haec
Qua propter rogito nummatum diues ut iſtic
Vilia cum portem hinc ſpernere nolit onus
Ipſe licet gazas immenſas conferat amplis
Agminibus fultus templa onerando dei hinc
His ego non motus conturbor nam impie uultn
Sed gratulans ſpeculor creſcere dona ſibi
Ille quoque exqla ut habeat mea munera nolo
Sed magis eſſe ſciat qualiarumque der haec
Exprobrat ipſe deo qi diſpicit acer egenum
Cuius egenus hic eſt cuius et omnis homo eſt
En qantum tribuo tribuit mihi ieſus amator
Sint ſua facta pie hic cunctaque hic rapiat

De ymagine xpi in modum crucis brachia ſua expandentis et de nominibus eius ad diuinam ſeu ad humanam naturam pertinentibus.

De crucis figura que in circulo quadro eſt ſcripta et omnia ſe comprehendere manifeſtat.

De nouem ordinibus angelorum et de nominibus eorum in crucis figuram diſpoſitis.

De cherubim et ſeraphim circa crucem ſcriptis et ſignificatione eorum.

De quatuor figuris tetragonas circa crucem poſitis et ſpiritali edificio domus dei.

De quatuor uirtutibus principalibus quomodo ad crucem pertineant et quod omnium uirtutum fructus per ipſam nobis collati ſint.

De quatuor elementis et quatuor uiciſſitudinibus temporum et de quatuor plagis mundi et de quatuor quadrantibus naturalis diei quomodo omnia in cruce ordinentur et in ipſa ſanctificentur.

De menſibus duodecim et duodecim ſignis atque duodecim uentis et de apoſtolorum predicatione et de ceteris myſteriis duodenarii numeri que in cruce oſtenduntur.

De diebus anni in quatuor exagonis et monade comprehenſis et de biſſextili incremento quomodo in ſpecie ſancte crucis adcreſcant et conſentiant.

De numero ſeptuagenario et de ſacramentis eius quomodo cruci conueniant.

De quinque libris moſaice legis quomodo pariter inueniantur et exponantur.

De nomine adam prothoplaſti quomodo ſecundum adam ſignificet et eius paſſionem demonſtret.

De diebus conceptionis xpi in utero uirginis in quatuor crucibus demonſtratis hoc eſt .cc.lxxvi. et eius numeri ſignificatione.

De annis ab exordio mundi uſque in annum paſſionis xpi in notis grecarum litterarum ſecundum formam ſancte crucis diſpoſitis ſimul cum ſacramento quod in hoc reuelatur.

De quatuor euangeliſtis et agno in crucis ſpecie conſtitutis.

De ſeptem donis ſpiritus ſancti que propheta eſayas enumerat.

De octo beatitudinibus euangelicis.

De numero quadragenario et myſterio eius.

De quinquagenario numero et ſacramento in eo manifeſtato.

De numero centenario et uicenario et myſtica eius ſignificatione.

De numero ſeptuagenario et binario cum eius ſignificationibus.

De monogrammate in quo xpi nomen comprehenſum eſt in cuius medietate tempus predicationis ipſius denotatum eſt et in altera medietate tempus ante iudicium eius futurum in quo antichriſtus regnaturus eſtimatur.

De numero uicenario et quaternario et eius ſacramento.

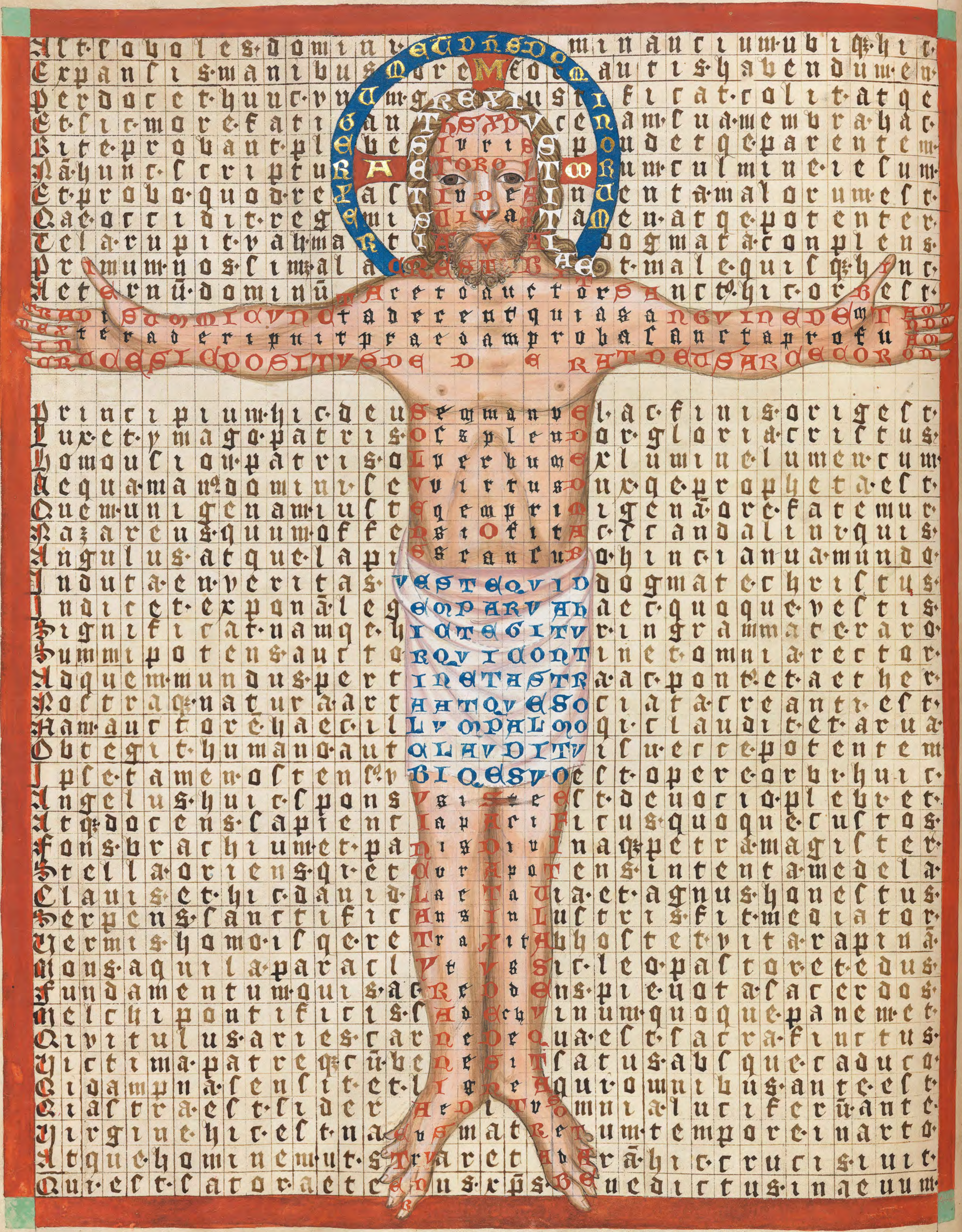
De numero centenario et quadragenario atque quaternario eiuſque ſignificatione.

De alleluia et amen in crucis forma ordinatis.

De propheticis ſententiis que ad paſſionem xpi et ad noſtram redemptionem pertinent.

De apoſtolorum dictis ex eadem re in nouo teſtamento.

De adoratione ſancte crucis ubi opifex ipſe proſe depingitur et ubi ymago ipſius adorandum ſubtus crucem genua flectit.

VESTEQVID
EMPARVAH
ICTEGITV
RQVICONTI
NETASTRA
ATQVESO
LVMPALMO
CLAVDITV
BIQESVO

Hec ymago saluatoris mēbroꝝ suoꝝ posicione cōsenit nobꝭ salubrimā dulcissimā ꝛ amātissimā sc̄e crucis formā· ut
cuius nomine credētes et eius mandatis obediētes ꝑ eius passionē spem uite etne habeam⁹· ut q̄ciēsq̄ȝ crucē
aspiciam⁹· ip̄ius recordem̄ qui ꝓnobꝭ ita passus est ut eripet nos de potestate tenebraꝝ· degluciens quidem
mortem ut uite etne heredes efficerem̄ ꝑfectus mediūm subiectis sibi anglis et potestatib⁹ ꝛ uirtutib⁹ utqȝ recogi
tem⁹ q̄d nō corruptibili argento ul' auro redēpti sim⁹ de uana nrā cōūsacione patne tradicōis sed p̄cioso sangine
qͣ agni icōtaminati et īmaculati xp̄i· ut sim⁹ sc̄i et īmaculati ī cōspc̄u eius in caritate· ut ꝑhec efficiam̄ diuine cōsor
tes nate fugientes eī⁹ que ī mūdo est concupiscencie corrupcionē· Sunt q̄ppe et ip̄a pagīa nomīe eiusdem redēptoris nr̄i u'sib⁹
cōp̄hensa· q̄dā ex diuinitatis eius substāncia· q̄dā u'o ex dispensacione suscepte hūanitatis assumpta ut ostēderet q̄d ip̄e mediator di
ꝛ hoīm· et pat̄ est identate consubstancialis atq; coeq̄lis· et mat̄ ī humanitate suscepta connaturalis atq; cōsimilis· quia omnē naturā nrām
ip̄e ꝑfecte suscepit absq; pc̄o· Qualitas aūt eoꝝ facile ꝑ racionē subtexā potest cognosci· utꝝ ad diuinā ul' ad humanā eius
ꝑtineant naturā· Xp̄us nāq; grece a crismate ē appellat⁹ hoc est unctus· Sacerdotes ergo ꝛ reges apud iudeos sacri unctiōe
ī ueti testamēto ungebant̄· ꝛ ideo xp̄us unctus appellat̄· q̄ rex et sacerdos est· q̄a nō oleo materiali· sed oleo leticie hoc ē sp̄u sc̄o
unctus est· ꝑ oīb⁹ ꝑticipib⁹ suis· xp̄us uero ebraice messias dr̄· Iesus ebreū grece sother latine salutaris ul' saluator īꝑtat̄
pro q̄d cunctis gentib⁹ salutifer uenit· Emmanuel ex hebreo ī latinū significat nobiscū d's· scilicȝ ꝑ uirgine nat⁹ d's hoīb⁹ ī carne ✣ quod
mortali apparuit· Deus dr̄ ꝑp̄t unitā cū patre sbām· Dn̄s ꝑp̄t seruiēte creatūā· Deus aūt et hō q̄a u'bū et caro· Unige
nitus autē uocat̄ ꝑ diuinitatis excellenciā· q̄ sī fratrib⁹· Primogenit⁹ ꝑ susceptacionem hoīs in qua ꝑ adopcionē grē habere
fratres dignat⁹ est quib⁹ esset p̄mogenit⁹· Omousion pat̄ ab unitate sbē appellat̄· sba· n· ul' essencia grece usia dr̄· omo
unū utrūq; enim coniūctū sonat una substancia· Principiū eo q̄d ab ip̄o sūt omnīa· ꝛ q̄ ante eū nichil ē· Finis ul' q̄
dignat⁹ est in fine seculoꝝ humiliē in carne nasci ꝛ mori· ul' q̄a q̄cq̄d agim⁹ ad illū referim⁹· ꝛ cum ad eū ꝑuenerim⁹ ulꝰ q̄d querim⁹
nō h'em⁹· Os dei est· q̄ u'bū est eius· Nam sicut ꝑ u'bis q̄ ꝑ linguā fiunt· sepe dicim⁹ illa ul' illa lingua· ita ꝑ oris u'bo ponit̄
os· q̄ mos est ut ore u'ba formentur· Verbū aūt ideo dr̄· q̄ ꝑ eū omnīa pat̄ condidit siue iussit· Veritas q̄ nō fallit· sꝫ
tribuit q̄d promittit· Uita· q̄ omnīa uiuificat· Ymago dr̄ ꝑp̄t parē similitudinē patris· Signum q̄d suscipiens formā
serui· ꝑ opum uirtutūq; similitudinē· patris ī se ymaginē atq; immensā magnitudinē designauit· Manus di est q̄d omnīa ꝑ ip̄m
fc̄a sunt· Hinc et dextra ꝑp̄t effectū op̄is totius create que ꝑ ip̄m formata est· Brachium q̄d ab ip̄o omnīa continent̄·
Uirtus q̄d omnē patris potestatē in semetip̄o h't· et omnīa potest· Sapiēcia q̄d ip̄e reuelet mystica sac̄· ꝛ archana sapie·
Splendor ꝑp̄t q̄d manifestat· Lumen q̄ illūīat· Lux q̄ ad uitatē contemplandā cordis oculos reserat· Sol q̄
illuminator· Oriens q̄ luminis fons et q̄d oriri nos facit ad uitā etnā· Fons q̄d rerū origo est· ul' q̄d saciat sicientes
Ip̄e quoq; A et Ω q̄d inicīū et finis· Paraclit⁹ idest aduocat⁹· q̄ ꝑ nobꝭ īteredit apud prēm· ꝛ ꝑp̄t culpas nr̄as remo
uēdas cunctis gitur· Sponsus q̄d de celo adhesit eccl'ie ut essent duo in carne una· Angelus dr̄ ꝑp̄t annūciacionē patne ✣ desc
ac sue uoluntatis· unī et apud ꝑphiam magni consilii angelus legit̄· dū sit d's ꝛ dn̄s angloꝝ· Missus dr̄ q̄d u'bū caro
fc̄m est· Homo dr̄ quia incarnat⁹ est· Mediator quia de morte ad uitā nos ꝑduxit· Propheta q̄d futura reuela
uit· Sacerdos q̄d ꝑ nobꝭ hostiā se obtulit· Pastor quia custos est· Magister q̄d ostensor· Nazaren⁹ u' a loco
nazare⁹ dicitur· idest sc̄us siue mūd⁹ q̄ p̄cīn non fecit· Siquidē et aliis inferioribus reb⁹ nominū species ad se trahit xp̄s
ut facili⁹ intelligatur· Dicitur aūt panis q̄ caro· Uitis q̄ ex sanguine ip̄i⁹ redēpti sum⁹· Flos q̄ electus· Via q̄ ꝑ ip̄m
ad eū imus· Ostiū q̄ ꝑ ip̄m ad dm̄ īgredim̄· Mons q̄ fortis· Petra q̄ firmitas est credenciū· Lapis angularis· ul' q̄
duos parietes e diuiso· idest d' circūcisiōe et ꝑpucio in unā fabricā eccl'ie iūgit̄· ul' q̄d pacē anglis et hoīb⁹ facit· Lapis offensi
onis· q̄d ueniēs humilis offenderūt ī eū incrduli· ꝛ fc̄us est petra scandali· Fundamentū aūt ideo uocat̄ q̄ fides in eo
fundata est ul' quia sup̄ eum catholica eccl'ia constructa est· Agnus dr̄ ꝑp̄t innocenciā· Ouis ꝑp̄t mansuetudinē·
Aries ꝑp̄t principatū· Hedus ꝑp̄t similitudinē carnis pc̄i· Et uitul⁹· pro q̄d ꝑ nobꝭ ē immolat⁹· Leo ꝑ regno ꝛ fortitudine
Serpēs ꝑ morte et sapiēcia· Et uīmus idē q̄ surrexit· Aquila ꝑp̄t q̄d post resurrectionē ad astra remeauit· Per hec ꝛ similib⁹ signa
quib⁹ figit̄ q̄ dū sit pr̄i coetern⁹ an̄ secula filius· nr̄e nature uilitatē nō sp̄nēs· nat⁹ est ī tpē hoīs fili⁹· u'bū· n· caro fcm̄ est· ꝛ h'itauit ī nobꝭ

Sunt ergo u'sus quiq; q̄ ī linea humani corporis specīem forcius trūdāte cōscripti sūt· quoꝝ p̄m⁹ incipit a medio digito dextre manꝰ· ꝛ sꝰ in
indicem tūsit· postea ī pollicē se erigens· ꝛ ꝑ brachiū dextrū ascendēs ī uertice capitis finit̄ qui talis est· Dextra dei summi cuncta cre
auit ip̄us· Scd's a capite descendens simil̄ ī medio digito sinistre man⁹ finit̄ iste· Xp̄us laxabit e sanguine debita mundo
Tercius itē a quarto digito dextre manus qui medicus uocat̄ incipiens et ꝑ auricularē dextre brachiū scd'm ducens ī latere
dext' usq; ad uentre mediū deflectens· cursusq; ad dext' genu ī indice pedis desinit ita· Inmice sic posit⁹ desoluens uincla
tyranni· Quart⁹ quippe ī indice pedis dext' exterius incipiens ī media cura ascendens ad indicē usq; pedis sinist' exterius ꝑ
uenit ita· Aetheris dn̄s deduxit ad astra beatos· Quint⁹ item a indice pedis sinistr' exterius usq; ad genua ascendens
ꝛ a uentre medi' ꝑ latus et brachiū sinistrū usq; ad mediū digitū ꝑtingit ita· Atque salutiferam dederit d's arce coro
nam· Inuestē quidē femora trūdante sunt u'sus hii duo eligiaci· Veste quidem parua hic tegit̄ qui continet astra·
atq; solū palmo claudit ubiq; suo· In cesarie u' capitis eius scriptū est· Iste est rex iusticie· In uultu q̄; et mento papil
lis et umbilico continetur istud· Ordo iustus deo· In corona aūt caput cingente istud· Rex regum ꝛ dn̄s dominorum·
In uertice namq; iuxta caput eius posite sunt tres littere· hoc est· A· M· et· Ω· q̄d significant· Iniciū ꝛ mediū ꝛ finē ab ip̄o
omnīa comprehendi·

O crux·q̄·excellis·toto O·es·dominatis·olymp O

c aelestes·vlebes·et· c laras·accipis·illi c

r cguare·gendo·polic r ucifixi·nuti·et·ardo r

u ndiq̄·te·almificat·r u beas·cū·ſanginis·vſ u

x riſti·quapropterc x rege·vocabere·tudu x

d umqe·humanatibr·ex q uiris·diuinaq̄·tact u

u nius·altithroni·de u otq·iulaudis·honor e

x riſticolas·ſocias· a t·ſacro·famina·viua x

m ultiplices·laudes· e n·das·aculminecael i

i nterris·cantus·quo s offert·orbis·et·exu l

ſ anctificat·mundus· u ent'·tepont'·et·hic·ſo l

e xaltat·iubilans·cū· m ontibus·arida·caut ū

r uracanunt·ſtellis· m otu·tu·carmina·dona s

o rtus·et·occaſus·aq i lo·ſic·auſter·etaur a

l aeticiam·regni·ten e as·quod·lumine·lume u

a ltapoli·pandas·con s ignes·numen·et·iſti c

t auta·der·dona·diſpe n sans·qui·omnia·feci t

O crux·quae·xp̄i·es·cara O benedicta·triumph O

q uantati·bi·dederat· r autorū·factor·amor e

u iurificantis·enim·d o no·deus·ipſe·parau i c

e t·bene·teextulerat· d irene·dicere·puppu p

r ancidus·is·ualcat·d e ceptor·dux·et·iniqu i

e xemptam·riſit·prae d am·qi·lucis·abaethr a

d etruſamqe·diu·nolu i tpunire·necando·hi c

e n·pia·crux·domini·de c antans·quis·pie·muſ a

m agnificare·ualet·t a ntāte·et·dicere·fac u

p ulchra·nites·cultu· r e·uiſu·gloria·cingi c

c axus·dira·fugit·cal a mus·ſet·pinus·honor i

i nclinant·humiles·e r cedros·myrra·melir o

o lfactū·pauitant·na ʒ dus·et·mira·cypreſu ſ

m axtixtus·gutta·amm o mum·balſama·bidell a

u ictae·maieſtate·ſu p er·ſua·uota·ferunt·t e

n omine·tu·aſpertor·m a ior·uirtute·piiſ·ho c

d ouas·cummercede·me e ut·xp̄i·ante·tribuna l

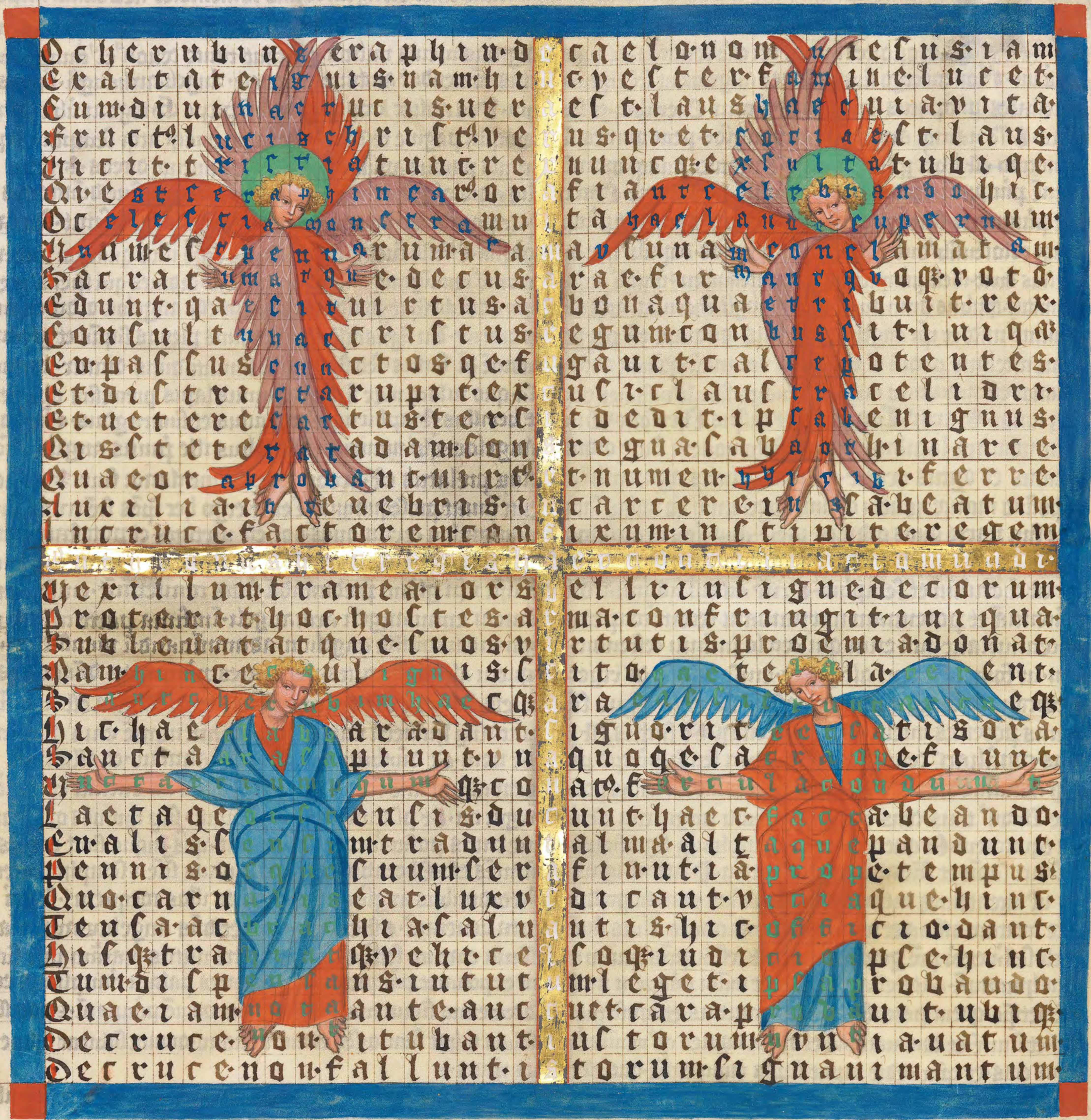
O crux·q̄dederas·rupt O·plebemire·abaueru O

Est hec signa cruce xpi inquatuor cornib' cuncta complecti predicat sive que incelis sive que inter sive que subtus t'
ram sũt omia uidel3 uisibilia atq3 inuisibilia uiuencia et nõ uiuẽcia q3 quatuor crucis cornua sive quatuor lo
ca intimant inquibus inaguales ũsant' creature id est celestiũ et terestriũ et infernor3 et supcelestiũ. De qb'
et paulus aplus loquit' ut inoie ihu omne flectat' genu celestiũ et terestium et infernor3. De qb' pauli testimoniũ
ẽuideam' et quartũ laudate dñm celi celor3 et aqua que sup celos est laudet nomẽ dñi. Rursusq3 ab aplo dicunt' celestia
et alia sup celestia. sive quatuor spẽs totius creature. id est. Esse. uiuere sentire et intelligẽ. inqib' omis creatã subsis
tit. Nam alia tñ sunt. sed nõ uiuunt nõ sentiũt neq3 discernunt. ut sunt lapides. Alia quippe sunt et uiuunt s3 nõ senci
ũt neq3 discernunt. ut sunt arbusta et omnia germina tre. Alia uõ sunt. uiuunt et senciũt. sed nõ discernũt ut sunt
bruta animalia quibus uis est senciendi. sed nõ subest racio intelligendi. Alia aũt sunt. uiuunt senciunt. atq3 discer
nũt. ut sunt angli et homĩes. qui essencia subsistunt. uita uiuũt. sensu senciunt. intellcu discernũt. Sunt et ipi' anime
quatuor affecciones. quibus animancia uł ad bona utunt' uł ad mala. Has et antiq' sibalit' ĩuenerunt. et eor3 ĩuenta
probantes posteri susceperunt. id est timere ac dolere. cupere. atq3 letari. Hee ergo si scẽ crucis presidio ordinant' atq3 mu
niunt' inreligiosis homib' salutifere esse probant'. licet eas uicia esse stulticia q̃rundam sapienciũ hui' mũdi existimarit.
qd' si ita esset. et eas nisi peiores omnino hr̃e nõ possent. aut pditi. recte nõ affectus aliq' possent dici. sed morbi. At cũ tales
animor3 motus inueniant' in scĩs aplis et pphetis. quis ita desipiat ut eos uicia credat. ex quibus deo placuerunt illi.
q̃uimis plusq' ceteri homines restiterunt. Itaq3 aplus paulus de timore sic loquit'. Timeo aũ ne sicut serpens sedux
euã astucia sua. sic et uestr sensus corrũpantur acastitate que est in xpo. Idem de cupiditate sic ait. Cupio dissolui
et esse cum xpo. Sed et de tristicia quam alii dolorem appellant. idem doctor gencium ait. Quia tristicia est m magna. et
continuus dolor cordi meo pro fribus meis qui sunt cognati mei scdm carnẽ. Nam et ad romanos scribens ait.
Gaudeo inqt ĩuobis. sed uolo uos sapientes esse in bono. et simplices ĩmalo. Dauit q3 ppha et psalmista. de timore ita
dicit. Timor dñi scũs pmanet ĩ sclm scli. Item. timete inqt dñm omnes sci eius. De tristicia uero ita dicit. Contristat'
sũ in exercitacione mea. Item de concupiscere idem dicit. Concupiuit anima mea. desid'are iustificaciones tuas ĩoĩ tpe.
et concupiui salutare tuũ dñe. et lex tua meditacio meditacio mea est. De leticia q̃dem idem psalmista exhortans
scõs dei dicit. Letamĩ in dño et exultate iusti. gaudete iusti in dño. Hũc ergo timorẽ uł dolorẽ. hanc cupiditatẽ. sive hoc
gaudiũ. qui rephẽdere uoluerit. ipm rephendit aplm. uł pphm. qui p tales affecciones nõ solũ do placuerũt. sed eciã
q̃dam alios ad ipm exhortati sunt. et qui hor3 ectores fuerunt inter criminosos qd' essent sive affectu culpauerit.
Non ergo has affecciones habendo s3 eis male utendo delinq̃m'. q3 humanor3 affectuũ pietas homis indicat creatorẽ.
qualitas uero bonã uł malã significat uoluntatẽ. At si motus hii qui in hominibus affecciones sunt hee eedem ipe
in bene utentib' uirtutes. et in male utẽtib' passiones sive pturbaciones aut ut quidã uolunt egritudines fiunt. ille q3
bene eis utit' qui nõ suam sed dei querit facere uoluntatẽ. ut iam nõ sibi uiuat. sed ei qui p sanguinis sui effusionẽ
in cruce illũ redemit. qui cum aplo dicere potest. Ego eñi p legem legi mortuus sum. ut deo uiuã. xpo confixus
sum cruci. uiuo aũt iam nõ ego. uiuit uero ĩ me xpus. qd aũ nũc uiuo in carne in fide uiuo filii dei qui dilexit me
et tradidit semetipm pme. Omĩa ergo hec scẽ cruci conuenuiũt. quia ĩ ea dim creator passus est xpus. et p ã passio x'
celũ sustẽtat. mũdũ regit. tartar3 pfodit. in ea confirmant' angli. redimunt' ppli. conterunt' ĩmici. stabiliunt' subsistẽ
cia. animãt' uiuencia. conseruant' scĩencia. illustrant' intelligencia. in de timor ductus apena fideles liberat. tris
ticia salubris penitentes apctis mũdat. concupiscencia boni uirtutum fructus gñinat. gaudiũ uite spe confitentes
letificat. Dim quippe auctor hanc scãm sibi preuidebat machinã. hanc construi uoluit ut in ipã restauraret et coaduna
ret omĩa p ipm xpm dñm nrm. Sunt quoq3 uersus duo in ipã cruce conscripti quor3 prior est Crux quae summi es
noto dedicata tropaeo. A summo in ima descendens. Alter uero. Crux quae xpi es cum benedicta triumpho. A dex
tra in sinistrã crucis tendens. Sunt et in tetragono circa crucẽ quatuor uersus quor3 p̃mus qui supra crucẽ est h' ẽ.
Crux quae excelsis toto et dominaris olimpo. Qui uero infra hic est. Crux quae tedemus rupto plebem ire
ab auerno. Qui autẽ in dextra hoc est in anachrostici de positus est. hic est. Crux dux misero latoque redempcio
mũdo. Et qui in sinistra hoc est in thelestici de hic. Crux uexillũ sanctũ et pia cautio saeclo. Notandũ aũt qd O.
litteram que circuli hr̃t similitudinẽ. idcirco in quatuor angulis tetragoni. et in quatuor cornibus crucis. nec non
ĩ media cruce posuimus. ut ostenderet' omĩa sanctam crucem sua potencia contatenare. et in uenerac̃one xpi copu
lare que sursum et que deorsum sunt.

Salue ſancta ſalus chriſt rotu paſcio lacta
Crux ueneranda dei doctrix ſapientia lumen
Laus uerti cara uirtus philoſophia clara his
Quos dant arua ſoli vel culmen condit olympi
Sydereoſque choros et candida ſceptra dier
Nãq; ſalus hominum es rerum renouatio pulcra
Te beat orbs totus alainclita nempe polorum
Omne genu per te caeleſtum et flectier ambit
Terreſtrum atq; inferi iuxta ſua uincula aũorũ
Sceptra duces regna curuant is nomine ieſus
At michael princeps habitaut tũ dux et in alto
Te memorat uirtute dei ſimul aethera cuncta
Et regeret tegeres ts numinis alma quod ara
Quo clipeo exultat framea qua fortis inibit
Horrida bella draconis quaus cũ milibz almis
Atq; tuas laudes quaeret et ſibi proemia uictor
Namiace hanc ſtatuitſupenſam actº qemodge
Rorſge crucemtalem hanc aram uera quibuſqe
Yirdu ũ ut teeans promat uita ipſaſ enagum
Scrip pb abona lulbe conſurgunt in cruce uita
Xp̃s ſe ad petrã fideanimi um auctaque ſenos
Quc creret inclinans humilis tum uenit abarce
Et docuit uerbis factis documenta reliquit
Ac cruce ſacra pia complevit cuncta creator
Hoc gabriel alacer dans clarum famen ad aurẽ
Uirginis orabas arcangelus et paranimphus
Ieſum ſaluantem iã tangens laude triumphum
Ora fac el medicina dernum te dedit haec crux
Reddere poſſe iubar cuius tunc rite figuram
Monſtrabas caeco quae lumina reddidit orbi
Credimꝰ ergo crucis ſutiqua in laudibus eſſe
Cũ nua conſonuit pſallentum caucio laudem
Angeli inuoffirie tuelebant iure miniſtri
Hinc rogo caelorũ agmen benedicite chriſto
Qui cruce ſaluauit mundum dans regna beatis
Et ueſtrũ numerum compleuit in arce polorum

Certa quippe sanctorum angelorum ordines et celestis militie cetus nomine et numero sancte cruci concordant ut etiam regis uictoriam collaudent et magnitudinem letitie sue honesto officio predicent. Cum non solum in hora natiuitatis Christi laudasse et post in deserto illi ministrasse sacer euangelii textus commemorat. uerum etiam in tempore passionis ac resurrectionis eius debito ei officio ipsos affuisse manifestissime narret. maximeque illos a deo oportet huius rei esse deuotos. quia quanto dignius in eius militia militant. tanto deuotius eius triumphum laudant. Nouem ergo sunt ordines angelorum ut sancte scripture nobis commendat auctoritas hoc est. Angeli. archangeli. uirtutes. potestates. principatus. dominationes. throni. Cherubim. et seraphim. Sed ad hec exponenda beati pape Gregorii uerba ponamus. Esse namque angelos et archangelos pene omnes sacri eloquii pagine testantur. Cherubim quoque atque seraphim sepe ut notum est libri prophetarum loquuntur. Quatuor quoque ordinum nomina paulus apostolus ad effesios enumerat dicens. Supra omnem principatum et potestatem et uirtutem et dominationem. Qui rursus ad colosenses scribens ait. Siue throni siue dominationes siue principatus siue potestates. Dominationes uero et principatus ac potestates iam ad ephesios loquens descripserat. sed ea quoque colosensibus dicturus premisit thronos de quibus nec dum quicquam effesiis fuerat locutus. Dum ergo illis quatuor que ad effesios dixit id est principatibus et potestatibus uirtutibus atque dominationibus coniunguntur throni. quinque sunt ordines qui specialiter exprimuntur. quibus dum angeli et archangeli. cherubim atque seraphim adiuncta sunt. procul dubio nouem esse angelorum ordines inueniuntur. unde et ipsi angelo qui primus conditus est per prophetam dicitur. Tu signaculum similitudinis plenus sapientia et perfectus decore in deliciis paradisi dei fuisti. quo notandum quod non ad similitudinem dei factus. sed signaculum similitudinis dicitur. ut quo subtilior est natura. eo in illum ymago similius insinuetur expressa. quo in loco mox subditur. Omnis lapis preciosus operimentum tuum. Sardius. Topazius et iaspis. Chrysolitus. Onix et berillus. Saphirus. Carbunculus et smaragdus. Ecce nouem dixit nomina lapidum. quod profecto nouem sunt ordines angelorum. quibus nimirum ordinibus ille primus angelus ideo ornatus et opertus extitit. quia dum cunctis agminibus angelorum prelatus est. ex eorum comparatione clarior fuit. Sed hec dispositio intuitu nouem ordinum angelorum quid nobis sacramenti insinuat prosequamur. Tenet ergo hec species sancte crucis in inferiore sua parte duos ordines id est angelos et archangelos. in brachio dextro duos hoc est uirtutes et potestates. in brachio sinistro item duos id est principatus et dominationes. in medio unum id est thronos. in superiore igitur parte item duos hoc est cherubim et seraphim. Que etiam nomina domini nostri ihesu christi gloriam predicandam satis conueniunt. eiusque magnificentiam et potentiam narrandam decenter competunt. Quem enim angeli archangeli in infima parte crucis positi denunciant. nisi eum qui de celo in infimum descendit. magni uidelicet consilii angelum. ad annunciandum mansuetis missum. ut fortior fortem alligaret. eiusque uasa diriperet. Et quem alium uirtutes. potestates. principatus et dominationes predicant in brachiis crucis positi. nisi eum de quo scriptum est. Dextera domini fecit uirtutem. Et item. Data est inquit mihi omnis potestas in celo et in terra. Itemque. Et factus est principatus super humerum eius. et uocabitur nomen eius admirabilis. consiliarius. deus. fortis. pater futuri seculi. princeps pacis. Et item. Et dominabitur a mari usque ad mare. et a flumine usque ad terminos orbis terre. Throni ergo in medio crucis positi quem alium in se sedere notant. nisi illum cui dictum est apostolo teste. Thronus tuus deus in seculum seculi. uirga recta est uirga regni tui. Et psalmista. Sedes inquit super thronos qui iudicas equitatem. Et quem cherubim seraphimque significant in arce crucis positi. nisi eum de quo dicit apostolus. In quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie absconditi. Et item. Deus noster ignis consumens est. Cherubim quippe plenitudo scientie. et seraphim ardentes uel incendentes interpretantur. Sed hec non ita predicamus de ordinibus angelorum. quasi ingenito illos coequemus. sed ut per subiecte creature officia et nomina dispensationis illius sacramenta ueneremur. Est enim ipse deus et dominus angelorum. ante omnia uidelicet secula ex deo patre genitus. hoc est de substantia patris. qui in nouissima etatum seculi ex uirgine matre natus. naturam in se suscepit humanam. ad debellandum scilicet mundi principem missus. ut expoliaret principatus et potestates palam triumphans eos in semetipso. quem pater suscitauit a mortuis. et constituens ad dexteram suam in celestibus supra omnem principatum et potestatem et uirtutem et dominationem. et omne nomen quod nominatur non solum in hoc seculo. sed etiam in futuro. omnia subiecit sub pedibus eius. et ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam que est corpus ipsius.

Nouem ergo littere maiores que in hac pagina speciem crucis faciunt hoc sonant. Crux salus. habentque singule singulos ordines angelorum. quod facile cuilibet patebit qui litteras nouit. et nomina nouem ordinum non ignorat.

O cherubin ſeraphin d caelo nomine cenſus iam
Exaltate iguis· nam· hi c· yeſter· famine· lucet·
Cum· diut nacrucis· uer eſt· laus haec uia· vita·
fructꝰ lucis chriſtꝰ ve us· qr· et· cortae ſt· laus·
Victt· trictatunc· re nunc qꝫ· exultat· ubiqe·
Qr· eſt ſeraphin carꝰ or fiautcelebrandohic·
O celeſtia monſtramu ta haclaude ſupernum·
Numeſ pennarum· a a avſunam conclamatam·
Sacratumatque· decus· rae· firmanrquaqꝫ· roto·
Edunt· qaecirui rtus· a bonaquaetribuit· rex·
Conſultunhac criſtus· egum· conubusſit· iuiqa·
Eu· paſcuſcunctos· qe· f gauit· calrepotentes·
Et· diſtrictarupit· ex uſr· clauſtracelidrr·
Et· ueter cartus· terſ tdedit· ipſabenignus·
Qis· ſteteradam· ſon reguaſayaorhinarce·
Quaeorapro bant· uirc· t· numen· hyiribi· ferre·
Auxilia· in teuebris· i carcere· iuſa· bcatum·
In cruce· factorem· con ixum· in ſtipite· regem
Uexillum· framea· iors ellr· inſigne· decorum·
Protexit· hoc· hoſtes· a ma· confringit· iuiqua·
Sublevat atque· ſuos· v rtutis· proemia· donat·
Nam· hinc· eſuligui s· ſ ito· qaetela· verent·
Hic· haec flabbara· dant· iſuo· rite celeſtis ora·
Sancta arca ſapiunt· vu quoqe· ſacraope· fiunt·
Nota triumphum qꝫ· co atqꝫ· ferculacondunt
Laetaqe doſ creucis· du unt· haec· facta· beando·
Eu· alis· ſenſim· tradun alma· altaque pandunt·
Pennis· oſqueſuum· ſer finut· ia· prope· tempus·
Quo· carnulisſeat· lux v dicaut· viniaque· hinc·
Tenſa· acbrachia· ſalu utis· hic· oſſicio· dant·
Hiſ qꝫ trahitaqꝫ· vehi· ce ſoqꝫ· iudicipſe· hinc·
Tum· diſpenſans· iutut m· leget· ipſaprobando·
Quae· iam· notaante· auc uet· cara· prodauit· ubiqꝫ·
De cruce· nouꝰ itubant· uſtorum· mundia· uatum·
De cruce non· fallunt· i torum· ſignauimantum·

In hac itaque pagina crux domini simul cum figuris seraphim et cherubim circa se positis depicta constitutaque cernitur que ideo in hoc opus hic introducta sunt ut ostenderetur quanta provisione ac dispensatione divina clementia humano generi semper salutem suam premuniebat et ipsis spiritibus angelicis per propheticam revelationem speciem redemptionis nostre ante incarnationem voluit et per opera prophetica in tabernaculi templique aditis constructa. id est in ipsis cherubim iuxta arcam ultra velum positis etiam predicationem mundo intimare decrevit. Proinde licet multa multi de habitu et situ horum animalium interpretati sint. et alia atque alia diverso stilo. non diversa fide scriptitaverint. mihi tamen non incongruum videtur salva maiorum traditione ipsa animalia habitu suo sancte crucis exemplari figuram. cum et intervalla ipsius locabilia servent et sursum atque deorsum in dexteram atque sinistram situ suo similiter portendant. Denique de seraphim propheta esayas inter alia ita narrat dicens. Vidi dominum sedentem super solium excelsum et elevatum et ea que sub eo erant replebant templum. Seraphim stabant super illud sex ale uni et sex ale alteri. duabus velabant faciem. et duabus velabant pedes. et duabus velabant. et clamabat alter ad alterum et dicebat sanctus sanctus. sanctus dominus. deus exercituum. plena est omnis terra gloria eius. Quid ergo situs iste senarum alarum seraphim prefigurat. nisi crucis christi ymaginem. Ille quippe ale que superiorem partem corporis sui. id est faciem velabant quod sursum ad caput erecte sint necesse est. et ob hoc superiorem partem crucis demonstrent manifestum est. ille autem que infimam partem id est pedes velabant. quomodo nisi deorsum demissas esse credendum est. et ob hoc inferiorem partem crucis significare. ille autem due que ad volandum extense sunt. quid aliud quam transversum sancte crucis lignum in quo brachia et manus extense sunt domini significant. et proinde in positione sex alarum seraphim manifeste totius crucis christi signaculum expressum esse nemo sapiens dubitat. Bene quoque ipsa incendentes vel ardentes interpretantur. quia illam formam demonstrant. in qua superate sunt omnes adversarie potestates. et totius mundi peccata consumpta atque deleta sunt. immo ignem illum electis dei commendant quem se dominus in terram mittere. et ut arderet se velle testatus est. Et mutua tria voce ad laudem sancte trinitatis omnes electos cohortabantur. hoc est eos qui ante adventum salvatoris fuerunt. et qui in presentia incarnationis eius vixerunt. quique adhuc usque in finem mundi post ascensionem eius in celos ad fidem conventi sunt. quia omnes una passio christi simul redemit de iudeis videlicet atque gentibus.

Porro cherubim illa que in tabernaculo sive templo fabricata erant quid aliud extensione alarum suarum quam crucis christi ymaginem preferebant. De quibus bene in libro regum narratur. quod facta essent decem cubitorum altitudinis. et decem cubitos haberent a summitate ale usque ad ale alterius summitatem. Ad cuius etiam instar humani corporis forma comparari potest. cuius pene tanta est latitudo in extensione brachiorum a summitate digitorum unius manus usque ad summitatem digitorum alterius manus quanta est altitudo sive longitudo a planta pedis usque ad verticem capitis. Hec ergo iuxta archam et propiciatorium stabant. quia veram propiciationem in incarnatione salvatoris humano generi demonstrabant. Hec et in modum crucis alas extensas semper habebant. quia perpetuam nostram redemptionem in passione christi salvandorum rite intimabant. Ita nunc quoque hic versus est in longitudine a summo deorsum veniens. En arx alma crucis En fabrica sancta salutis. Iste quidem in latitudine. En thronus hic regis haec conciliatio mundi.

In seraphim quoque et cherubim versus elegiaci conscripti sunt. Nam in seraphim illo quod supra dextrum cornu crucis stat. hi sunt versus. Signa crucis christi ast seraphim caelestia monstrant. pennarum atque situ hac cuncta sacrata probant.

In eo vero quod supra cornu sinistrum hi. Nam haec sona exultant celebrando in laude supernum. conclamant que tribus sceptra sabaoth vocibus.

In cherubim namque dexteriore versus isti sunt. Hinc signant cherubim haec sabbata sancta triumphum distensisque alis brachia tensa notant.

In sinisteriore quippe isti. Quae latere assistunt arcae et sacra opercula condunt. facta que propria officio ipsa probant.

Crux· rogo· ſacra· dei· ſigua· mihi· numine· pectꝰ

Laudibus· ut· clara· cautem· tua· rite· tropaea·

Quomodo· terrenis· ab caelis· foedera· ducas·

Pactum· confirmes· et· loetr· vincula· rumpas·

Quos· agmen apoſtolicum· tu· martirum et ordo·

Iure· domus· xp̄r· poſcuit quos· culmen· in ipſum·

Condiſtiſ· ima· p̄lebs· alma· eſt· uoce· repcerta·

Hanc ta· ſalutaris et· crux· fundamine· cummud·

Iuſita· conſtructa· crucifixi· robore fira·

Quae· uere· humanugenus· aduitam· dedicauit·

Firmataqe colunna· e[?]it· oſtendere· philar·

Aeternam· perſe· para[?]yſſoſurgere· formam·

Tegminis· et· aulam· ſp[?]uſcri· iuſtrquoqꝫ· regis·

Criſtetropaeanoua[?]ox· iurecruoreuiaque·

Frigiſ· inmundo· quod· [?]uſtifoedera· ſeruet·

Spernat· damnatumu· ui[?]cat· pietate· dolaſum·

Cut· fauor· atqꝫ timor· y[?]reſ· ac· ualma· corona· es·

Iacelvtaccrucdomini xp̄i fundamenuct aulae·

Pulchriores· toto· ue[?]nautr· floribus· aruo·

Celſior· arce· dro· par[?]o· et· preciosior· albo·

Quadratas· iungis· in[?]irmo· tramite· petras·

Et· ri tepatriarchar[?]ius· plebsque priora·

Fundamentatrahit· i[?]fundodomatis· omnis·

Quae· beneue· denotacor[?]a· ſcit· dogmate· primū·

Hinc retectum egn[?]ntr· uerba· prophetae·

Compluerant· vi am· i[?]peri is· aulā· pi regi·

Ut· criſtoi ā· formas[?]nt· in ſcammate· rito·

Omnis· namqꝫ ſimul ſca[?]dit· obnomen· ad aſtra·

Haec· aula· ieſus· adla[?]tum· fulminis· acton·

Et· vo cefirmata· uige[?]bona ſtructio· itae·

Iunctriociguatd at· h[?]ec· omineiuſcomeare·

Qua· via· dux· ducit· adl[?]cis· ſceptra· tenenda·

Quos· templ q· dedicat[?]acta· bona· manſio· xp̄i·

Quattuor· atqꝫ crucis· [?]uget· cum· rupibꝰ iſtis·

Perfectamqꝫ· domum· d[?]ducens· angulus· ipſe·

In hac igitur pagina crux sancta praecedentium tendit quattuor quadrangulas formas circa latera eius
positas habens ad ostendendum utique caelestis edificii structuram. ecclesie in celis dei uiui que est do-
mus eius est columpna et firmamentum ueritatis. Ad hanc ergo domum pertinent electi angeli quorum nobis
similitudo in futura uita promittitur dicente domino. Illi autem qui digni habentur seculo illo et resurrec-
tione ex mortuis neque nubunt neque ducunt uxores neque enim ultra mori poterunt. equales enim
angelis sunt et filii sunt dei cum sint filii resurrectionis. Ad hanc pertinet ipse mediator dei et ho-
minum homo Christus Ihesus ipso adtestante cum ait. Soluite templum hoc et in tribus diebus excitabo
illud. quod exponens euangelista subiunxit. Hoc autem dicebat de templo corporis sui. Dicit autem
apostolus de nobis. Nescitis quia templum dei estis. et spiritus dei habitat in uobis. Si ergo ille templum dei
per assumptam humanitatem factus est et nos templum dei per inhabitantem spiritum eius efficimur. constat uti-
que quia figuram omnium nostrum et ipsius uidelicet domini et membrorum eius que nos sumus. templum
illud materiale tenuit quod Salomon rex edificauit in Hierusalem. sed ipsius tamquam lapidis angu-
laris singulariter electi et preciosi in fundamento fundati. nostri autem tamquam lapidum uiuorum superedi-
ficatorum super fundamentum apostolorum et prophetarum hoc est super ipsum dominum quod ostendit apostolus dicens. Funda-
mentum enim aliud nemo potest ponere preter id quod positum est. quod est Christus Ihesus. qui propterea
recte fundamentum domus domini potest uocari. quia sicut ait Petrus. non est aliud sub celo datum
nomen hominibus in quo oporteat nos saluos fieri. Et item. Ad quem inquit accedentes lapidem uiuum
ab hominibus quidem reprobatum. a deo autem electum et honorificatum. et ipsi tamquam lapides ui-
ui superedificamini domus spiritalis in sacerdotium sanctum. offerentes spiritales hostias acceptabi-
les deo per Ihesum Christum. Possunt ergo huius fundamenti primi lapides ac fundationi habiles
patriarche et prophete. apostoli et martyres non incongrue accipi. qui siue predicando siue operando siue
patiendo fidei fundamenta nobis iecerunt. et quorum auctoritatem in doctrina exempla in actibus
imitationem in tolerantia cetera turba fidelium sequitur. Nam sicut apostoli et martyres post sal-
uatoris incarnationem passionem et resurrectionem atque ascensionem in celos per totum orbem
spiritale edificium domus dei Christum predicando siue etiam pro Christo moriendo fabricati sunt.
ita ante aduentum eius incarne patriarche atque prophete in priore populo et in huius regionibus
in quibus degebant semper aliorum uitam uerbis atque exemplis in melius conuertere satagebant.
quos digna conuersatione deum habere merentur habitatorem ipsumque sibi esse sentirent deum
propicium. sub cuius dominatione positi cognouerunt omnipotentem. Bene ergo in libro regum scrip-
tum est de illa typici templi edificatione quod precepit rex ut tollerent lapides grandes preciosos
in fundamentum templi et quadrarent eos. Lapides ergo preciosi sunt sancti uiri qui uirtutis sunt praeclari. qui
bene quadrari uidentur ac sic in fundamento poni. Quadratum namque omne quacumque uertitur fixum stare con-
sueuit. cui nimirum figure assimulantur corda electorum que ita in fide firmitate consistere didicerunt. ut
nulla occurrentium aduersitate nec ipsa etiam morte a sua rectitudine possint status inclinari. quales
inchoante doctores ecclesia non solum in iudea uerum etiam in gentibus perplures suscepit. Recte qui-
dem in sancta cruce hec edificatio demonstratur quia in ipsa id est in passione Christi tota ecclesia fundata
catholica fabricata perfecta atque dedicata est. nec hoc edificium umquam ueniret ad effectum.
nisi pacatum haberet genus humanum. nec ipsius sacerdotis digne compleretur officium nisi ipse
sacerdos in ipsa cruce fieret sacrificium. In ipsa autem cruce continetur hic uersus scriptus. Inclita crux domi-
ni Christi fundamen et aulae. In tetragonis uero circa crucem positis uersus conscripti non parau
tum penitus gerant. hoc est ut finalibus litteris ad inceptiuas paginarum redeant. scilicet omnes in dextro angulo
suo superius incipientes per sinistrum superius ad sinistrum infra in decem et nouem litteris descendunt. postea iterum
in dextro angulo superius uicesima litteram incipientes et descendendo per dextrum inferius uadentes ad sinistrum usque
infra decem et septem litteris pertingunt. et sic unusquisque uersus quattuor tetragonorum XXXVI litteras
continet. qui utique numerus est tetragoni plani et senarii in semetipso multiplicatione confecti.
sicut in sequentibus demonstrabimus. Est autem uersus hic tetragoni subtus dextrum cornu crucis posi-
ti. Te patriarcharum laudabilis actio signat. Subtus sinistrum uero positi tetragoni iste est.
plebsque prophetarum diuino famine iussa.

At eius quoque qui super dextrum cornu crucis positus est talis est uersus. Agmen apostolicum pandit
tua rite tropaea.

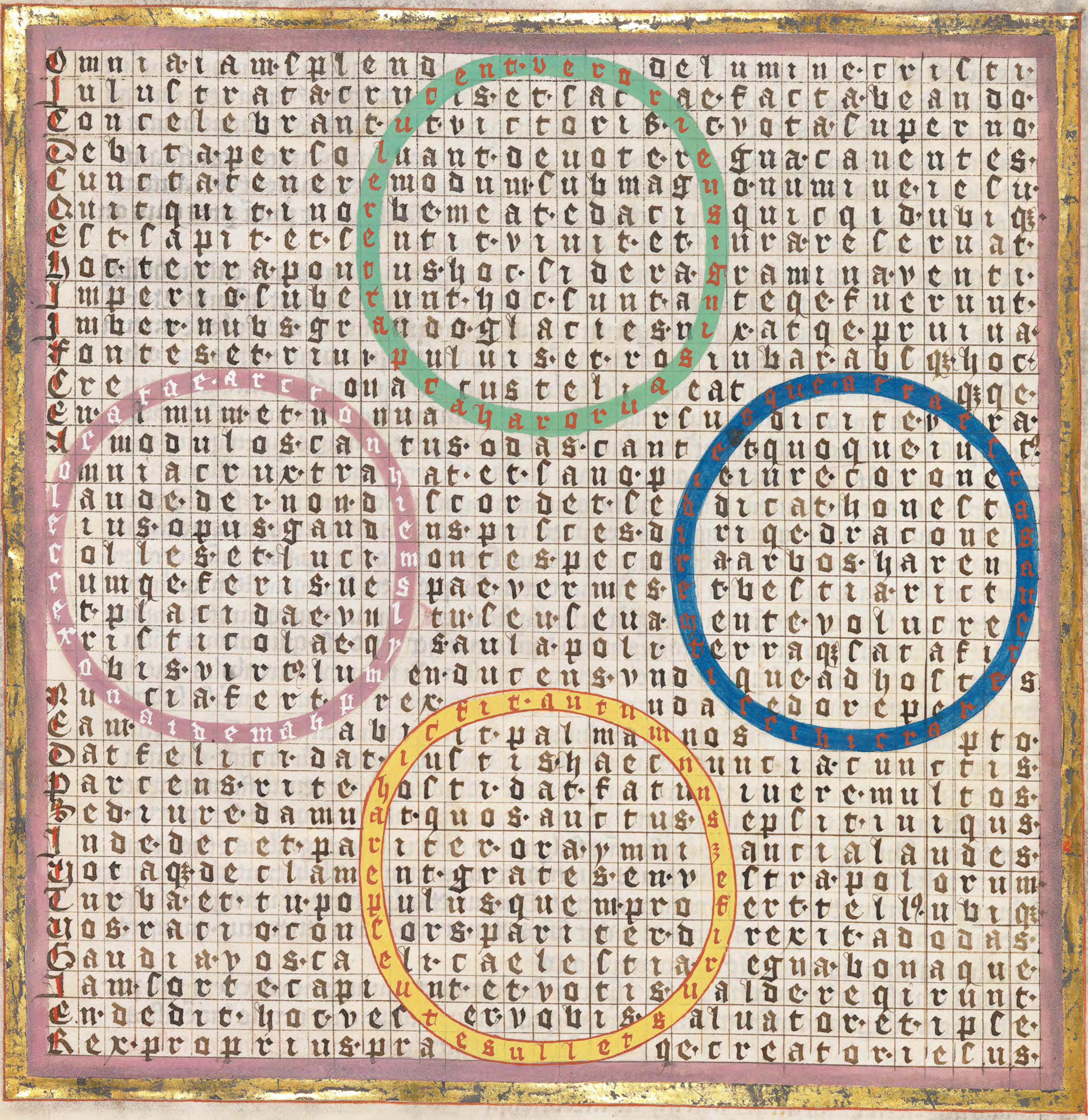
Supra sinistrum uero talis est. Martyrum et ipse chorus effuso iure cruore.

Omnipotens virtus ſumma ſapientia chriſte
Ornas qui totū arce crucis dominus pie mundū
Diſpenſaſque tuis ſanctis pia dona ſalutis
Namqȝ quadriga pitis bene coruib' apta quatnis
Virtutum pandit ſeriem dedicante triumpho
Victoris regis oſtendens ſanguine cunctas
Proficere ac ſpecies fructu pietatis in orbe
Eſt virtus habitus animi morum et decus omne
Nobilitas vitae racio et moderacio linguae
Quae crux alma piis iuſta das laude probanda
Cuncta ſimul placito de promis ſingula voto
Sancta tua docuit te nerum prudencia mundum
Ex te iuſticia bene feruens ſpernere gaudet
Terrorem zabuli ſcandit benedictus amore
Adpia conſilia mentē aufert fraude uoratam
Ynd ac carnalem poterit vim et tollere pugnā
Yitota nicuf art vhinc quoqe ad inclita viiuu
Adtendit aduerſa ferens it cum ipſa vetando
Peſtifera vetita ſcelerum cum noxia caedis
Oſtendens et pſallere iā bona tempora poſce
Signa dei ſcire et mandata ediſcere re ac ſe
Et facto lucem conquirere hinc modo ſanctos
Arrectaeqe aures caeleſtibus optima digne
Conducant quod dona parent et germina ruris
Efoliis fructus correptaque ſqualida rite
Vimina ſuccendant et regia fercula proment
Hos ergo fructus pietas ſacratiſſima ſeuit
Gratia purgauit patientia et arte probauit
Pactum coniunxit et lex patris alma rigauit
Produxit bonitas nā viuida gramina chriſti
Sacrauit cultus et laus conſtancia cunctos
Fulcibat culmos noua grana per omnia virtus
Iam humilis condit nutritq̃ modeſtia plenam
Inſpica frugē dat perſeuerancia fructum et
Tēpore maturum candentem concite chriſtus
Tum crux per te iuſticia et prope numine viſo
Mittens iam falcē concludit in horrea meſſē

Restat igitur quaternarium numerum perfectione sacratum pene nullus ignorat. et ideo bene illum in forma crucis Christi transfiguratum totus orbis veneratur. Siquidem mundum quatuor elementis constare manifestum est. idest igne. aere aqua. et terra. et totum orbem quatuor terminari partibus sive angulis. notum est oriente scilicet et occidente aquilone. et meridie. Quatuor quoque sunt vicissitudines temporum. idest ver. estas. autumpnus. hyems. et quatuor quadrantes naturalis diei. idest quater sene hore. que tamen hys vocitis dinoscuntur. mane videlicet. et meridie. vespere. et intempesta. Sed quomodo cruci convenienter possit hec dispositio coaptari intimandum est. Si ergo erectam crucem voluerimus aspicere. Ignem quod supremum est elementorum in arce illius collocemus. Aerem quoque et aquam que media sunt inter elementis intransversa crucis ligna que porrectum stipitis erecti ducitur consignemus. Terram vero que gravissima est. et unum creaturis tenet locum. inferiori parti crucis deputemus. Hec quippe omnia elementa sicut quadam nature propinquitate sibimet commiscentur ut mundi integritatem confitiant. ita etiam quatuor partes crucis sibimet sociantur ut perfectam speciem eius demonstrent. Si autem quatuor plagis eam orbis velimus assignare iacentem metiamus necesse est. ita ut primam partes eius orienti extremam occidenti. dextram aquiloni. sinistram austro deputemus.

Similiter quoque quatuor vicissitudines temporum. seu quatuor partes naturalis diei eadem dispositione cruci possunt adunari. ut una species anni sive diei congrue in hys queat ostendi. Ver enim atque aurora. ortum lucis. et coalescentia initia germina ordine suo proferunt. et ob hoc bene orienti deputantur. Estas autem atque meridies propter fervorem austro comparantur. quia dum in hys dem celi partibus sol erigitur flagrantiore mundum torret calore. Autumpnus namque et vespera iure occidenti mancipantur. eo quod tunc omnium fructuum terre messis finitur. et tota diei spacia terminantur. Hyemps ergo et intempestum. septentrioni assimilantur eo quod tunc terra frigore torpeat. et magis quieti quam alicui operi tempus oportunum sit. Igitur dum omnia per crucem constat esse renovata. et per Christi passionem renovata ac meliorata. rite ad eius laudem cuncta convenerunt. quia ipse est cum patre et spiritu sancto unus deus. cui soli benedictiones ille competunt. quas tres pueri in camino ignis ardentis omnes creaturas ad laudem creatoris exhortando canebant atque dicebant. Benedicite omnia opera domini dominum. et cetera. De quo dicit et psalmista. Laudent eum celi et terra. mare et omnia que in eis sunt. quia secundum apostolum ex ipso et per ipsum et in ipso sunt omnia. ipsi honor et gloria in secula seculorum. Cur vero vero in crucis quatuor elementa. sive quatuor tempora seu quatuor plagas mundi depinxerim. hec ratio est. quia omnis mundi machina temporalis est. et quadam permixtione elementorum atque successu temporum variabilis sive mutabilis. Salomone attestante qui ait. Omnia tempus habent. et suis spaciis transeunt universa sub celo. Nunc ignis aerem siccat. aqua humidiorem facit. Nunc terra aquarum alluvionibus afficitur. Nunc solis ardore siccatur. aqua quippe natura mobilis est. et quendam circulum cursu conficit. Omnia flumina ait ecclesiastes intrant in mare. et mare non redundat. ad locum unde exeunt flumina revertuntur ut iterum fluant. Ignis quoque similiter naturalem motum habet. unde ad alciora se semper erigit ascensus. et locum sibi super aera querit. Discurrunt fulgura et crebris micat ignibus ether. tempora namque circulis transeunt. et vicissitudines quatuor terrorum mensium orbibus eunt. Annus quoque ab eo quod semper vertatur. et in se redeat nomen accepit. Dicitur et orbis terre. et vertigo poli. quod terras atque equora circumvolet. Gyrans gyrando vadit spiritus. et in circulos suos revertitur. quinque tenent zone celum obliquus qua se signorum verterit ordo.

Sunt quoque et ipsi versus in crucis conscripti sperici sive armillaris numeri. idest. xxxvi. qui per senarium senario multiplicata in senarium terminat. quorum primus in supremo circulo hic est versus. Ver oriens ignis aurora hac parte relucet. In infimo vero. hic. Autumnus zephirus tellus et vesper hic sit. Dextro namque hic. Arcton hyems lympha media nox ecce locatae Et in sinistro hic. Aera estas auster atri hic sit meridiesque.

Omnia·iam·ſplendent·vero delumine·criſti·
Iluſtrata·cruciſ·et·ſacrac·facta·veando·
Concelebrant·ut·victorib·rc·vota·ſuperno·
Debita·perſoluant·deuote·reſua·canentes·
Cuncta·tenere·modum·ſub·magno·numine·ieſu·
Quicquit·inorbe·meat·edacis quicqid·ubiqꝫ
Eſt·ſapit·et·ſentit·viuit·et·iura·reſeruat·
Hoc·terra·pontus·hoc·ſidera·gramina·venti·
Imperio·ſuberunt·hoc·ſunt·ante·que·fuerunt·
Imber·nubs·grando·glacies·nix·atque·pruina·
Fontes·et·riui·puluis·et·ros·iubar·abſqꝫ·hoc·
Cre … oua c tuſtel … a cat … qꝫqe·
Eu·almum·et·u … nua … rſu … dicite·v … ra·
A … modulos·cantus·odas·cant … tquoque·iu … c·
Omnia·crux·trahat·et·ſano·p … eiure·corone
Laude·deri·non·d … ſcor·det·ſe … dicat·honeſt
… ius·opus·gaude … us·piſces·d … riqe·dracone
… olles·et·lucr … ontes·peco … aarbos·haren
… umqe·feris·ues … pae·vermes … tbeſtia·rict
… t·placidae·vul … tu·ſeu·ſeua … ente·volucre
… riſticolae·q … ſaula·polr … erraqꝫſatafi
… bis·virc·lum … en·ducens·vnd … que·ad hoſt … s
Nun … cia·fert·prex … uda … edore·pe …
Eam … abı … t·palma … nos … pto·
Dat·feliitr·dat … uſtis·haec … unc ia·cunctis·
Parcens·rite … oſti·dat·fatu … iuere·multos·
ſed·iure·damu … t·quos·auctus … epſit·iuiqus·
Inde·decet·pa … iter·ora·ymni … auctalaudes·
Vota·qꝫ·declam … nt·grates·en·v … ſtra·polorum
Turba·et·tu·po … ulus·que m·pro … ert·tel lꝰ·u biqꝫ
Vos·racio·con … ors·pariter·d … rexit·ad odas·
Gaudia·vos·ca … lr·caeleſtia … egna·bonaque·
Iam·ſortecapi … nt·et·votis … alde·reqirunt·
En·dedit·hoc·veſ … er·vobis … aluator·et·ipſe·
Rex·proprius·pra … qe·creatori·eſus·

Quantos ergo et quales fructus lignum sancte crucis germine suo proferat dignum est etiam in hoc sacro car
mine modo commemorare. Cuius fructus eximius est et radix preciosa. Cuius odor mundum replet et sapor
fideles saciat. Cuius splendor solem superat et candor nivem obfuscat. Cuius cacumen polum ex
cedit et cuius infimum inferna penetrat. Cuius firmitas humilia exaltat et cuius potentia excel
tata humiliat. Omnium enim virtutum iocunditas primum et in ipso mundo collata est. Quia in ipso veri
perfectio completa est. In ipso celsitudinem suam prudentia demonstrat in ipso soliditatem suam iusticia reve
lat. In ipso potentiam suam fortitudo consignat. In ipso modestiam suam temperantia collaudat. Hic
etiam prudentia acquisitionem sapientie et comprehensionem veritatis devotis concedit. Atque hinc providentie intelli
gentie et memorie dona omnis fidelis percipit. Hic iusticia fidei fundamentum posuit. Atque hinc pietatis et religionis
gratie quoque et iudicationis equitatem unicuique distribuit. Hic fortitudo blanda cuncta et adversa magnificentissime
contempnit. Atque hinc fiducie patientie et perseverantie exempla proponit. Hic temperantia in libidinis ac proterv
ie insolentes impetus frena discipline iniecit. Atque hinc pudicitie et continentie clementie quoque et sobrietatis multi
plicia dona desiderantibus impendit. Hoc videbat lignum ab ipso plantatum est de quo dicit psalmista ligni comparatione sanctos.
Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum quod fructum suum dabit in tempore suo et folium eius non
defluet et omnia quecumque faciet prosperabuntur. Decursus ergo aquarum sunt cotidiani transitus deficientium populorum. Et de se
met ipsa veritas dicit. Si in viridi ligno hec faciunt in arido quid fiet. Lignum ergo secus decursus aquarum est cum
foliis et fructu quia protectionis sue nobis umbraculum proferens apparuit creator in carne et humanum genus perseveran
tione ad vitam erexit quod prefectum cotidie ibat ad mortem. Vere enim istud lignum dedit fructum in tempore suo quem salvator
passione et resurrectione sua complevit. Et latam per totam mundi latitudinem in se vite veram coadunatam cunctis virtutibus fecit abundare ipso
hoc testante. Ego sum vera vitis et vos palmites qui manet in me et ego in eo hic fert fructum multum quia sine me nichil
potestis facere. Spirituales enim hic gignuntur fructus quos enumerat apostolus dicens. Fructus autem spiritus est caritas gau
dium pax patientia longanimitas bonitas benignitas fides modestia continentia et reliqua. Bene ergo ista
cruce spiritalis adhibetur fructus quia omnium bonorum mea crucifixus est auctor. Nam ex parte carnis dum in ea
mori voluit Christus salutem integram humanum percepit genus granum frumenti in terram cadens et gloriosam martirium
segetem protulit. Unius stipes portavit hominem suspensum et totus mundus ad celeste dedicatus est regnum. Iudea
gens insolens suum non timuit perimere regem et totius orbis gentes ipsum susceperunt redemptorem quia in semine
Abrahe benedicentur omnes familie terre.

Quatuor ergo hec figure in una crucis forma disposite quatuor principalium virtutum continent nomina. Prudentie
quoque iusticie fortitudinis et temperantie ex quibus omnis virtutum series procedit et in quibus tota bone
vite consistit. Sunt igitur memorate figure secundum trigoni speciem composite sed variis gradibus distincte. Facte sunt
enim in duobus lateribus uniuscuiusque forme septem gradus ut ostenderet omnes virtutum ascensus in donis caris
matibus constare ut nullum nisi per sancti spiritus gratiam eas posse impetrare.

Tenet quoque hec positio sancte crucis in trigonis suis quatuor versus xxxvi litterarum id est in singulis singulos.
Quorum primus qui in supremo positus est trigonus tenet hunc versum incipientem a dextro angulo superius et circumeuntem
preteros angulos usque ad illum unde incipiebat ita. Arce crucis domini summa prudentia sistit.

In infimo autem trigono incipit versus hic a dextro angulo desubtus et vadit preteros circum usque ad ipsum a quo
initium capiebat ita. Justicia et pietas mandat se parte tuendam.

Dextre autem partis trigonus continet hunc versum ab infimo angulo primum sursum ascendendo siquidem circu
eundo ceteros usque ad initium suum ita. Fortis sed in dextro cornu fert spicula virtus.

Sinistro vero trianguli versus a medio angulo initium sumit gradiens primum ascendendo usque ad alterum angulum
indeque per circuitum ad caput suum revertitur ita. Cum in leva moderamine disponit inm modesta. Modestia igitur pluribus
pari scripta pro temporarum ponitur. Spenes progenere.

Chriſtus ſaluator criſtus rex arce ſereuus.
Conſilium uirtus magna et benedictio lumen.
Patris diuina proles certe trahit omne hinc.
Ius ortum factura fauum mos actum honorem.
Hincque bonum quicquid uerum mirumque uidetur.
Iuſtitiae qicquiarce quicquid manet orbe.
Quicquit rite probat et profert ordine mundus.
Angelus atque bonus quaenam ſuffert et iniquus.
Sunt hinc quodque deus donum decreuerat ex hoc.
Saecla pius renouans omnia criſtus honore.
Complectit dominans conſignat munera uirtu-
Hinc decet ut genus humanum et luminis excul-
Noret hos radios quos erigit haec benedicta.
Crux ſaluans et reddens gemmam primus habebat.
Et ſortum lucis nocuus quo abſceſſerat adam.
Quotquot iam radios uere en iſtos celebrabant.
Perpetua lucis fulgeſcunt ſorte creuroque.
Hoc candore ſatis miſerunt arma prophetae.
Grex et apoſtolicus decoratur luce coruſca
Hocque fides chriſti candet hoc ſole relucent.
Corda bene hominum uota quo lumine gliſcunt.
Iuſti pollentes permiſtita ſigna bonumque.
Conticient radium mandatis credere abipſum.
Et tribuant populis cum iura ſuperna notare.
Adſcribunt chriſto conſortia ducere uitae.
Chriſtus rex dominus diuinus munere ſummus.
Scandens alta crucis ſe roborat fundit in hoc.
Iſtam tunc ſpeciē plantando pandere caelis.
Tradidit et uoluit grauos conquirere illic.
Ergo qater ternos ab aquarum et limite mundi.
Hoc uentos in calle crucis benedixerat ipſe.
Signaque biſſena princeps ſtiuando gubernat.
Ac duodena ſuis oriens plaga ſuſcipit horis.
Tracta dies ſpacien·his ſectio tota laborat.
Omnia nam criſti crux gloria ceptare ſoluit.
Ipſaque ſancta poliſtans gaudia iuraque terrae.
Proponit ſignat laudat probat ipſaque donat.

Duo denarius ergo numerus quam bene et apte ſancte cruci conueniat non parue
rationis eſt intelligere· quippe cum duodecim uenti ſint qui mundum perflant
et duodecim ſigna zodiaci· qui ſeptem planete circulos ſuos ordinate et
diſpoſite peragunt· et duodecim menſes quibus annuus curſus peragitur·
artificialiſque diei hore duodecim· quibus ſol totam ſuperficiem terre illuſtrat·
duodecim quoque patriarche· ex quibus omnis multitudo filiorum iſrahel pro
pagata eſt· que terram repromiſſionis ſecundum ſortes duodecim tribuum poſſedit· a quibus ex
orti ſunt prophete diuini partus precones· unde et ipſe ſaluator carnem ſuſcipere et inter ho
mines naſci dignatus eſt· qui lux in hunc mundum ueniens· duodecim apoſtolos quos ex ipſa
gente elegit ſol iuſticie in horarum ſimilitudine illuſtrans per cunctas plagas orbis ad ſancte tri
nitatis fidem predicandam direxit· et in edificio celeſtis ierusalem eiuſdem numeri ſacramentum
multiplicatur inſinuatur· quod apokalipſis quidem oſtendit· ubi ita ſcriptum eſt· Et oſtendit
michi ciuitatem ſanctam ierusalem deſcendentem de celo a deo habentem claritatem dei· lumen eius ſi
mile lapidi precioſo tamquam lapidis iaſpidis ſicut chriſtallum· et habebat murum magnum
et altum· habens portas duodecim· et in portis angelos duodecim· et nomina ſcripta· que ſunt
nomina duodecim tribuum filiorum iſrahel· Ab oriente porte tres· Ab aquilone porte tres· et ab auſ
tro porte tres· et ab occaſu porte tres· et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim· et in
ipſis duodecim nomina duodecim apoſtolorum et agni· Et reliqua·
Sancta enim eccleſia in hoc edificio ſpiritali ſignificatur· que eſt celeſtis uidelicet ierusalem et
urbs regis magni· cuius artifex et conditor eſt deus· qui fundamentum eius ſimul et conſumma
tor eſt· qui pro nobis etiam pontifex fieri dignatus eſt· ut ipſius ſanguinis hoſtia· eiuſdem me
mbra ciuitatis abluerit pariter atque dedicarit· Omnia quecumque habet pater propria ipſe poſ
ſidet· unde in pectore ſummi pontificis duodecim lapides precioſi quaterno uerſu diſpoſiti et
duodecim patriarcharum nominibus inſcripti uidebantur inponi· ut pulcherrimo myſterio panderetur
omnia ſpiritalia kariſmata que ſinguli quique ſanctorum uiritim et ex parte percipiebant· in me
diatore dei et hominum homine chriſto ihesu pariter et perfecte fuiſſe completa· quod in euangelio quo
que iohannes teſtatur· Et uerbum inquit caro factum eſt et habitauit in nobis· Et uidimus
gloriam eius gloriam quaſi unigeniti a patre plenum gratie et ueritate· Et paulo poſt· Et de plen
itudine eius nos omnes accepimus· et gratiam pro gratia· quia lex per moyſen data eſt· gratia et ueri
tas per ihesum chriſtum facta eſt· Habet ergo hec ſpecies ſancte crucis in cornibus ſuis ternas line
as· ut demonſtret quod ſicut ipſa dextra leuaque in directo tramite ſuo uicinas et coadheren
tes lineas habet· ita uentorum quatuor cardinalium principalitas in dextra et in ſiniſtra uentos a
lios poſitione ſua conſonat· ſic et quatuor tempora ternos menſes ſingula habentia· ſiue e
quinoctijs ſiue ſolſticijs media· iuxta quoſdam dirimuntur· quod illi planum erit· qui grecorum ſeu
egyptiorum de temporibus rationes ſedulus diſcere curat·
Sunt autem in ipſa cruce duo uerſus exametri· quorum prior in longitudine a ſummo deorſum
uadens hic eſt· Iudice nunc menſes uenti duodenaque ſigna· Qui autem in latitudine tranſit
iſte eſt· Grex et apoſtolicus decoratur luce coruſca· Sunt quidem et alij duo uerſus pentame
tri in lineis adiacentibus cornibus crucis quorum unus parti ſiniſtre longitudini crucis ſignum infingitque
copulatur ita· Sunt quoque conſona hic ſtips plaga et orbis opus· Alter uero dextre
ac leue parti in latitudine ſociabitur ita· Sancta ualet celebrari crux dare calle bonum
hac·

Sol et luna deum hic chriſtum en benedicite ieſum
Crux qꝫ eſt veſter honos ſtabilis lux pacifer ordo
Laus probitas ſeries per cuncta et ſaecula lumen
Voſque diem hac noctemque ſimul perpenditis ora
Stringitis atqꝫ huius centena aduincula greſſum
Stirpeqꝫ habet haec ſenos decies et quinqies vnum
Adqꝫ thoro in proprio decies quoque rite tricenos
Namque his ſol rotaque ſenoſcitur inde re luna et
Temporaque his tota et ſemel omnis circuit annus
Sinoſque et deciens quinos habet his globus orbes
Septimanae atque habet vniuſquoque limitis oram
Annus ad hanc qꝫ diem verſum tenet omnis et ordo hic
Nam hora it ad hanc tempus annalis curſus et aſtra
Iam hucque quadrans alis crux tota qemuotat arte
It quater et ſaenis atcearcumuolat vmbris quae
Adcreſcunt numero in uitus quem oſtenderit et ſol
Calle ſuper vacuum hoc ecce aequinoctia ſignant
Tu ſacra ſtirpsq clara die ornas cunctvat enebris
Crux q voque ſancta amicas hinc enetcriſttu ſ viqꝫ
Ora trucis conpletce lſ uva ſbarathrum orbemar
A reordine ſceptrum ya c atque aethera cel ſanam
Ha eoqve decus mundi es te mregi taſtra poli hinc
Dona magna ſalus ho tſedeya clauſtraque e ael i
Laus hominvm haec odiſplanat cunctadiet hauſta
Lux avit cum ſumma lugis primum aſtra adit en ſol
Atqꝫ ſacram effigiem boſtis tuarduaſiſtit ieſum
Nam iudaea fremens ſatiſex tulit arbore pomum et
Quo hoc poſſent tetragoniqu aerere partibꝫ orbis
Gentes et populi rex quatuor maris vndique ſummis
Haeque dapes vitae monſtrantur de cruce cunctis
Quod ſacientur ibi et decies decuplata re ſumant
Dona patris ſūmi atqꝫ nouenos tum aethere cernant
Angelicos populos o ſinguli et vndique fulgeant
Hinc moneo ut cantus tatos praſcriptaque agamus
Quatenus exitium ſpecummo rs aſpera iuorbem huc
Iam fremit hac pelli vnadee xilio hinc valeat iam
Poſt quoque regna dei et ſupera iam luce nitentes
Prendamus laet hinc rervmet reſonemus ouantes
Auctorem chriſtum dominum omnipotentis et alm
Rempe patris natum verum almum atqꝫ arce ſuperum
Sit quoque haec noſtra racio laus ſemper et ardor

Ergo hec figura sancte crucis per quatuor exagonos et per monadem in medio positam omnes dies anni
complectitur. Siquidem annus solaris habet dies ccc.lxv. et quadrantem. Diuide ergo hos per qua
tuor. quater .xci. ccc.lxiiii. et remanet unus dies et quadrans. Diuide illum unum diem per quatu
or. quater sex hore xxiiii fiunt. quod est integra dies a solis ortu usque ad alterum solis ortum. Diuide
post quadrantem quater enim hora et semis sex horas complent. quod est bissexti per singulos
annos incrementum. ac deinde fit si totum annum in quatuor partiaris quod unaqueque pars dies .xci. et horas
septem ac semissem contineat. atque hec fit uere partitio quatuor uicissitudinum. idest ueris. Estatis. Autumpni et hye
mis. ut singule dies .xci. habeant. et septem horas ac semissem. Notandum tamen quod in hac figura quadrantis demonstratio
no aliter non sit nisi subintellecta et examinatione sex angulorum ut hore singule singulis deputentur angulis. Si enim
quatuor exagonos in angulis suis perspexeris. xxiiii. horas in his notabis. qua scilicet plenitudine horarum dies bissex
tilis conficitur. et non absurde hec ratio huic rei discreta est. Si enim in quatuor annis quadrantibus porro adiunctus
diei peruenerit summam. rite in quatuor exagonis quater sex horarum numerus ostendit et normam. Recte ergo exagonus
diuinitus huic dispositioni ordinatus est. quia senarius numerus in tota anni serie plurimum ualet. et ad hoc quoque
demonstrandum ponamus partem unius capituli de libro sancti Augustini quarto de ciuitate. Annus etiam unus
si .xii. menses integri considerentur quos tricenum dies complent talem quippe mensem ueteres obseruauerunt
quem circuitus lunaris ostendit senario numero pollet. quod enim ualet sex in primo ordine numerorum qui constat
ex unis ut perueniatur ad .x. hoc ualent .lx. in secundo ordine qui constat ex denis ut perueniatur ad .c. Sexagenarius
ergo numerus dierum sexta pars anni est. proinde multiplicetur per senarium primi uersus tamquam senarius secundi uersus. et
fiunt sexies sexageni ccc. et .lx. dies qui sunt integri .xii. menses. Et quoniam sicut mensem circuitus lune ostendit ho
minibus. sic annus circuitu solis animaduersus est. Restant autem quinque dies et quadrans diei ut sol impleat
cursum suum. annumque concludat. Quatuor enim quadrantes faciunt unum diem. quem necesse est intercalari exacto
quadriennio quod bissextum uocant. ne temporum ordo turbetur. et iam ipsos quinque dies et quadrantem si consi
deremus senarius numerus in his plurimum ualet. et primo sicut fieri solet ut a parte totum computetur non
sunt iam dies quinque sed potius sex. ut quadrans ille accipiatur pro die. Deinde quia in ipsis quinque diebus sexta
pars mensis est. ipse autem quadrans sex horas habet. totus enim dies idest cum sua nocte .xxiiii. hore sunt. quarum
pars quarta qui est quadrans diei sex hore inueniuntur. Ita ergo in anni cursu senarius numerus plurimum ualet
merito quippe sancte cruci aptata est series dierum. quia per ipsam illuminata sunt corda hominum. ipsi competit copula
tio exagonum quia in ipsa constat perfectio rerum. ad ipsam ordo temporalis lucis conuenit. quia per ipsam lucem eternam
homo inuenit. ad illam noua genarius numerus cum monade concurrit. quia per illam angelicus ordo ad sui
numeri plenitudinem peruenit. Ad ipsius quoque medietatem ex quatuor partibus exagoni directi unitate copulantur. quia
per ipsius maiestatem omnes gentes ex quatuor plagis mundi in unitate fidei consonant. ipsiusque completo opere celestis
atque terrestris creatura una caritate coniunguntur. ipsi honor et maiestas. per cuius clementiam hec cuncta perpetrata sunt.
laus et gloria in secula seculorum amen.

Habet quippe hec species sancte crucis in longitudine per duos exagonos metrum saphicum quod est penta
metrum endecasillabum. et sunt eius tres uersus pares. Recipiunt autem singuli in se hos pedes binarum
sillabarum. trocheum. spondeum. trocheum iambum. et ultimum trisyllabum bachium. Post tres autem uersus addit
duos dactilicos. hoc est dactilus et spondeus. Suntque in superiore exagono hii uersus. Terque centenos deciesque senos et semel quinos. habet in circuitu tempus annalis cruce circuitus. Ecce dies hic. In secundo quoque hii. Sed plagis posita satis exagoni quattuor monstrant decies nouenos singuli totos per cum monade. Et sic uniuersis.
Notandum autem quod priores uersus quia .c. litteram que in medio exagonorum est sibi adtrahunt .xvi. litteras
habent. Sequentes uero .xv. illi autem duo exagoni qui transuersam partem crucis faciunt metro elegiaco
compositi sunt. quorum prior hos uersus habet. Stirps quoque sancta crucis complet certo ordine sceptrum. haec que decus mundi est magna salus hominum haec. Posterior uero istos. Cuncta tenet Christus quadratum orbem atque aetheria celsa. nam regit astra poli hic clausitque cuncta dierum.

Quid ferat et uitam corde pio quid uereatur
Debita quid laxet Quid uincla tenacia cedat
Nunc decet ut uera xſpetlaris hoc muſa beato
Carmine depromat crucis ardua dicat et acta
Hoc merito uox fauce omnis hoc perſonat arte
Os digit plectrum uota cor lingua loquella
Quod cecidit bello toruus draco noxius ille
Arte uenenata hominem crux qui expulit eden
Traxerat atque cadens de caelr lucifer arce
Tertiam ad inferni fumancia ſulfore ſtagna
Aſtrorum partem ſecum qui a fraude ſuperbus
Temptauit ſupero ſons ſe ſimilare ſupernum
Angeli da ſtatuens aquilonis ſede tribunal
Agnus hunc que lupum ſuperauit iure potenti
Eripuit praedam ſtudiaque ferocia preſſit
Moatgeutes explacitoadſacra uuuttacura
Conuertit meliora notans caeleſtia donans
nealboortuledat Huiceaſto fabula tamſtin
Robore conſurgit qui dogmata ſenſit aperta
neareatos cantusubpletrexarida hauſtage
Inque ſacra laude fecundat germinis auctor
Iſtaenperfidiam cauſatpraemunere cellit
Uirtus larga crucis dimittens de uita mundo
Denique hoc numero manifeſta redemcio toto
Quod fuerit mundo danielis ſeptuaginta hoc
Ebdomadae ſignant ut praefaricacio certum
Acciperet finem peccatum et noxa et iniquum
Iuſticiamque aeternā adduceret ipſe creator
Ieremias decies ſeptenos ſcripſit et annos
Poſt quos ipſe ſuos auinclis ſolueret auctor
At moyſes ſanos monuitudiſcreuerat ipſe his
Quos docuit tolerans ſeniores ſeptuaginta
Saecula pacificans ſcrutxluſtras tota beato
Famine euangelii decalogi et foedere claro
Nec eris inſcriptaimpoſneor ipſa figura en
Inquinis ſenſus ſummis des quod pie cunctos
Magnifice et placitetiusto tibi iure fauere

Septuagita quippe numerum presens forma sc̃e crucis sparsis litteris conscripta demonstrat. quo nobis in
timatur omnia mystica que idem numerus continet. honori sc̃e crucis decentissime conuenire. Nam lxx
anni captiuitatis quos Jheremias ꝓpheta predixit ꝓplo sacrilego ꝓfuturos. quid aliud significant
quam omne tempus istius uite. quod p septenariũ dierũ numerum discurrit. quo ꝓpt̃ peccatũ primi
hominis dampnati sumus. et penis erumpnisq; affligimur. et uariis tribulacionibus atq; angustiis coti
die affiamur. Sed quia finem captiuitatis post lxx. annos idem ꝓpheta ꝓnunciauit. hoc ni fallor insinuat. q̃d
in fine mũdi captiuitas nr̃a perfecte dissoluetur. qñ nouissima et inimica destruetur mors. qñ simul et de anime deco
re et de corporis inmortalitate sine fine cum xp̃o gaudebimus. Atq; ideo in sc̃e crucis forma hec modo oportebat de
monstrari. quia ipsa per ipsius passionem huius gr̃e nobis contulit effectum. Cui rei concordant ipsa u̾ba ꝓphe qui
ait. Hec dicit dñs. Cum ceperint impleri in babylone septuaginta anni uisitabo uos et suscitabo sup̾ uos u̾bũ
meũ bonũ. et reducam uos ad locum istum. Ego enim scio cogitaciones pacis et nõ afflictionis ut dem uobis
finem bonum et pacienciam et inuocabitis me et ibitis et adorabitis me. et exaudiã uos. queritis me et inue
nietis. Cum quesieritis me in toto corde uro inueniar a uobis ait dñs. et reducam captiuitatẽ urã. et con
gregabo uos de cunctis gentibus et de cunctis locis ad quos expuli uos dicit dñs. et reu̾ti uos faciã ad lo
cum a quo transmigrare uos feci. Et reliqua. Quid est enim quod dicit ꝓpheta. cum ceperint impleri in babylone
anni lxx. uisitabo uos et suscitabo super uos u̾bum meũ bonũ. nisi quod dicit aplus. Cũ aũt uenit plenitudo
temporis misit deus filium suum fcm̃ ex muliere fcm̃ sub lege. ut eos qui sub le. er. red. ut adopt. fil. recipem9.
Et item. In nouissimis inquit diebus locutus est nob̾ ds̃ in filio suo. quẽ cõsti. her. uniũs. p quẽ fec. et scla. Cum
cepint impleri dixit. nõ cum compleri fuerint. quia non in consummacione mũdi. sed in nouissima etatũ scli i
carnatus est xp̃us. et p u̾bum euangelii illuminauit credentes. atq; per passionẽ et resurrectionẽ suam. restaura
uit genus humanum. Quod enim bis in hoc capitulo reu̾sionem predicat. hoc est in eo quod dicit. et redu
cam uos ad locum istũ et paulo post subiungit. Et reu̾ti uos faciam ad locum a quo transmigrare uos feci. potest
intelligi. q̃d anime reu̾sionẽ ad requiem post sua. et in secũda corpũ recte ad gliam insinuet. Post mortẽ ergo scõr
aĩe mox in paradysũ uadũt. et in fine mũdi recipientes corpa sua regnũ intrabunt eternũ. Septuaginta uero eb
d̃as numeratur daniel ꝓpha usq; ad xp̃m. qñ finẽ acciperet delictum et preuaricacio. et adduceretur iusticia sempi
terna. Uerũ ut hec apcius elucescant. ipsa iam angli ad ꝓpham dcã uideam9. lxx. ist̃ ebd̃e abbreuiate sunt sup̾ ꝓplm
tuum. et sup̾ urbem scãm tuam. ut consummetur preuaricacio. et finẽ accipiat pccm̃. et deleatur iniquitas. et
adducatur iusticia sempiterna. et impleatur uisio et ꝓphecia. et ungatur scũs scõr. Et rel. Nulli dubiũ qñ hec u̾ba de
incarnacionẽ designent. qui tulit pccm̃ mũdi. legem et ꝓphas impleuit. unctus ẽ oleo leticie p̾ ꝑticipibus suis. Numerant
g̾ iste ebd̃e p septenos ãnos distincte uicesimo ãno reg. Artaxerxis regis. qñ. Neemias pincerna ei9 in
petrauit ab eo restaurari muros iersolim. templo iã ãn̾ ĩ cyro ꝑmittẽte construcio. q̃ ipse abbreuiate esse scribuntur.
H est scdm lune cursũ duodenor mẽsiũ lunariũ. hinc fiunt ãni ccc. lxxxx. q̃ ad solem redacti faciũt ãnos. ccc. lxxv.
Ideo nõ baptismũ qñ unctus est scis scõr descẽdẽte sup̾ eum spũ scõ sic columba nõ solũ ebd̃as. vij. et lxij. fuisse con
pletas. sed et ptẽ iam lxx. ebd̃is ichoatã. Et post ebd̃as ist̃ lx. duas occidet xp̃us. et nõ erit ei9 ꝓpls qui eũ dene
gatus est. Nõ statim post lxii. ebd̃as sed in fine lxx. ebd̃is occisus ẽ xp̃s. qñ ideo qñm conicẽ possum9 seggaut
certis. qz dehac erat pla relatus. nam et xp̃us illa crucifixus. et appla ꝑdic nõ mõ in passione uerum cõntinuo exq
mosse pdicari cepit negatus est. Confirmab̾ aũt multis pactũ ebd̃as una ipsa uidelicet nouissima in qua ul̾ iohes bap
ul̾ dñs et apli predicando multos ad fidẽ cõuteret. et in dimidio ebd̃is deficiet hostia et sacrificiũ. hoc ẽ xv. ãno. Tyberii
cesaris qñ inchoato xp̃i baptismate hostiarũ purificacio fidelib9 paulatim uilescere cepit. et nisi qz q̃to mag̃ appropinqua
bat ueritas umbra secedebat. Dignũ etiam erat ut qñ ipse saluator incruentã fieri uoluit hostia. legalis pecudũ desineret
uictima. et qñ uerus agnus dei xp̃us ꝓ totius mũdi pccĩs ĩmolatus est. typic9 ille deficeret. qui primus gentis liberata
que ĩ testimoniũ occisus est. Jt. lxx. ꝑcipitos a moyses dñi mãdato ꝓplo ꝑfecit. ut ostenderet eos ... solũmõ qui post se
gñ legem spũtalis intelligũt idoneos esse aliis magisteriũ ꝑbere. et hic in sc̃e crucis decebat modo ostendi. qz nõ est ĩue
tus neq; in celo. neq; in terra. neq; subtus terram qui aperiret librũ et solueret. vij. signacula ei9. respiceretq; illum. ñ agnus
qui in medio tri stat tamq̾ occisus. habens cornua. vij. et oculos. vij. leo quidem de tribu iuda radix dauit. qui cla
uem tenens claudit et nemo aperit. et nemo claudit. qui datus est in lucẽ gentiũ aperiret oculos cecor. ut educeret de con
clusione uinctũ de domo carceris sedentẽ in tenebris et umbra mortis. Sunt quidẽ hic in figurã sc̃e crucis. v. sꝑule dis
posite q̃ simul numerũ. lxx. continent singillatim uero unaqueq;. xxv. harumq; tres unũ u̾sum tenent in longitu
dine a summo incipientẽ et in yma desinentem ita. Crux pia constructa hic superasti uincula mortis. Jtẽ in latitudi
ne tres similiter aliũ u̾sum tenent ita. Magna bona et sancta hic superasti crimina saecli. Medietas quoq;
crucis utriq; u̾sui cõmunis est.

Te pater alme poli doctorem carmine iusto.
Rectorem que uoco felicibus annue ceptis.
Tu pius et clemens sensum dans uerba que casta
Et tua quid prima signet lex pandere possim
Ad crucis aeternam laudem legis que secunda e.
Ius demonstrandum uota ritusque perennes.
Cum primum haec rite generatio maxima rerum
Exorta est exinuicis crucis alma refulsit.
Gloria cum dono lux alma beauit et arua haec.
Cuncta simul recreat una que nunc dextera xps.
Et uera lucis dans munera cum cruce saeclis.
Nam genesis uitae laudat mirabile lignu hoc.
Inter cuncta fuit plantatum quod paradiso.
Viuificans ligna tribuens et munera fruct'.
Hoc patri atque ysac uexit multandus ad altar.
Orat et exodus hoc iura satis act num erorum
Eueher atque c uia cerdot ium erus ca uitore.
Rupta c anis tr uui is leui b'ue ntarma re ludz.
Ydat tr ar s t tu hos ticus o bma gualia cantat.
Et pleb s [illegible] me u er o prime p urc mira rq ophaca
Laude i [illegible] orp callit. qz tr iumnhi. et coum
Hoc mare est statur uictricis orbita calles.
At uet erē hoc lignum legis dulcauit abyssum
Gis petram excudit uiuam produxit et undam
Namque amalech ta[illegible]m deuicit primitus ira.
Signum huius pacri [illegible]erucm en deleuit et ulli.
Gotrum hoc uecte p ium ren ot auerit uterque.
Hectorum uotis et [illegible] bus omnia laudant.
Dona dei terris hi s [illegible]andi ainesse epularum
Quis bene mysteri [illegible]teie uel dicere cuncta
Rite ualet crux dona tua cui non satis omnis.
Lingua creatura e poterit depromere laudē.
Hostia te patris aeterni dedicauerat aram
Vitae serpentem exaltas tr et tu pie cristū
Monstrasti populo deuet quid dicere possū
Cuncta bona dederas deme uas et mala cuncta

Quisquis legis pene plenam desiderat habere notitiam, necesse est ut huius figure positionem memor sit et eius factum mente sepius revolvat, et comparans positionem posterioribus recolat scriptum: omnia in figura contingebant illis. Scripta sunt autem ad correptionem nostram, in quos fines seculorum devenerunt; et quod exemplari et umbre deservivit celestium. Et item: umbram enim habens lex futurorum bonorum, non ipsam ymaginem rerum. Umbra enim et si sine vero corpore fit, sed tamen ipsa in se veram et integram speciem corporis non exprimit. Quapropter oportet ut quisquis veritatis amator est, si umbram prius videat, adversum cuius ipsa umbra est ocius oculos convertat, ne dum in umbris penitus intuitu hereat, veritatis fructum negligens perdat. Lex ergo haustum sitientibus prebuit, sed sine ligno potabilis non fuit. Ostendit quippe dominus moysi lignum quod mittens in aquam omnem amaritudinem in ea absumpsit, et que prius sitientes ipsos vano alliciebat aspectu, ligno immisso omnes dulcissima refrigerabat potu. Itaque secundum apostolum lex quidem est sancta et mandatum sanctum et iustum et bonum, sed lex spiritualis est, ut idem dicit apostolus, et non in vetustate littere sed in novitate spiritus debet intelligi. Littera enim occidit, spiritus autem vivificat. Lex ergo spiritus vite in christo ihesu liberavit nos a lege peccati et de peccato dampnavit peccatum in carne, ut iustificatio legis impleretur in nobis qui non secundum carnem ambulamus sed secundum spiritum. Scriptum quippe est in lege: Maledictus omnis qui non permanserit in omnibus que scripta sunt in libro legis ut faciat ea. Sed quoniam in lege nemo iustificatur apud deum, et quicumque ex operibus legis sunt sub maledicto sunt. Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum, quia scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno, ut gentibus benedictio abrahe fieret in christo ihesu, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Igitur cum destructa sit maledictio legis per crucem et eius amaritudo per ipsam conversa in dulcedinem, dignum est etiam ut in eius effigiem disponantur libri legis, ut congruentia operis in hoc innotescat et mysterii sacramentum appareat. Ergo in capite id est in culmine sancte crucis sit positus liber geneseos, quia ipse caput est et primus omnium librorum, narrans quod in principio fecit deus celum et terram, utique per filium unigenitum deus pater, id est per verbum suum coeternum sibi, de quo dicit psalmista: Verbo dei celi firmati sunt et spiritu oris eius omnis virtus eorum. Hinc dicit et evangelista iohannes: Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso factum est nichil. In ima vero parte crucis hoc est in pede sit positus novissimus quinque librorum legis id est deuteronomium, quod interpretatur renovatio legis, utique significans evangelium in quo cuncta que lex figuraliter atque typice protulit veniant ac spiritualiter sit enodata ac veri salvatoris ore reserata. Iure ergo in capite crucis geneseos et in fine deuteronomium consistit, quia eum quem lex narrat in principio temporis cum patre omnia condidisse, in fine temporis hunc evangelium refert cuncta pariter renovasse. Exodus vero bene in dextra ponitur, in quo exitus filiorum israel de egypto conscribitur et inde plura a domino facta miracula narrantur, iuxta illud psalmiste: Dextera domini fecit virtutem. Et item: Qui percussit egyptum cum primitivis eorum et eduxit israel de medio eius in manu forti et brachio excelso. In sinistra quoque liber numerus est positus, quia ipse sinistras congregationes chore et dathan et abiron contentiones contra moysen et aaron levasse describit, et per domini potentiam cunctas compressas. At leviticus in medio omnium situs crucis medietatem tenet, quia illum pontificem designat in ipsius ritu sacrificiorum qui in medio crucis semetipsum optulit hostiam immaculatam deo ad exhaurienda multorum peccata et pro transgressoribus exorans exauditus est pro sua reverentia.

Ergo in quinque tetragonis quinque libri legis per quinque versus hic notantur, qui sunt iuxta ordinem tetragonorum loco sexto et per senarium in semet multiplicato sexies cum senis faciunt in plana figura sextum tetragonum quod sunt xxxvi. Est quoque primus versus tetragoni in arce crucis positi iste: Te genesis crux alma beat tua munera laudat. Secundus vero est qui in tetragono dextri cornu positus est hic: Exodus atque canit transitus carmen amore. Tertius namque in medio crucis est situs: Iura sacerdotis leviticus optime psallit. Quartus quidem in sinistro cornu scriptus est ita: At numerus cantat magnalia miri triumphi. Ultimus etiam qui in ultimo tetragono id est in base crucis descriptus est ita sonat: Nam deuteronomium renovantis gaudia dicit.

Perge salutiferam speciosa dicere versu
Musa crucis domini laudē sola men et actum
Iunqua mores victa est cuncta dimisa piacla
Iux rediit mundo uenia et cum munere venit
Adam nam primus tuli G omnia digna decoris
Progenie ex tota ug C A cum pabula sumpsit
Cuncta venusta bo N arc M earunt cara beata
Cū aduenit ie scus A dampi E iuarua secundus
Unius ex homini S sceler G ot damnatu lere
Iurevus cuncti periturus et morte minores
Unius atque hominis dono saluantur ubique
Credentes omnes fruitur ac luce superna
Denique regnauit per lignum noxia cuncto
Mors etiam mundo dominans et sorte beatum
Captiua regnum per lignū ac perdidit omne
Et nocuo S multos amiserat i N uro vaqu O ndā
En tot I L buit christus ut I A nuas i H inc
Orbi D undo N am spectem tota M A piu S I ctis
Cons G itu it G ol lens dira sca R as H u c N tus
Et d A derat lu A em cordis et p A uge R e pa A tum
Primus homo terrenus erat et pignora tota
Terrena genuit mortis quis debita liquit
Posterior uerus fuerat caelestis et adam
Caelestique manet cuius generatio tota
Hic dominus mundi terrae ponti que polique
Regnat in aeternum donat cum regna beatis
Quattuor ipse dabit G ocius conditor adam
Iure plagas orbis t A m Q am de nomine dicta
Cuius lux it rtus d O min U m testantur ubiqe
En anatol dysis R ctonm E sembria haec sit
Designant odis ARTEENDEA et ut pie cuncta
Auctorem dominum cognoscant laude beata
Et celebrent cristum qod uere filius ipse
Summi sit patris et dextera ueratonantis
Cuius cura bona est tact̄ medicina salutis

Quid ergo sibi velit hec figura et hec conscriptio oportet intelligi. Nomen enim primi hominis id est adam in signum et forma sancte crucis dispositum est de quo exorte sunt omnes gentes et omne genus humanum originem traxit. qui secundum apostolum est forma futuri videlicet christi. De quo enim idem apostolus ita dicit. Factus est primus adam in animam viventem. novissimus autem adam in spiritum vivificantem. et paulo post. Primus inquit homo de terra terrenus. secundus homo de celo celestis. qualis terrenus tales et terreni. et qualis celestis tales et celestes. Igitur sicut portavimus ymaginem terreni. portemus et ymaginem celestis. et cur hoc dixerit statim causam subiunxit. Hoc autem dico fratres quia caro et sanguis regnum dei non possidebunt neque corruptio incorruptelam possidebit. Recte enim nomen adam in cruce configurationi ponitur. in qua omne genus humanum per christum liberatum esse cognoscitur. Nec in alia forma spes redemptionis nostre magis convenit hec quam in illa ubi plage totius mundi poterant comprehendi. que scilicet sancta crux est que iacens totum orbem metitur. de qua poeta ait. Quatuor inde plagas quadrati colligit orbis. Splendidus auctoris de vertice fulget eous. Occiduo sacre lambuntur sidere plante. Arcton dextra tenet medium leva erigit axem. Cunctaque de membris vivit natura creatis. Et cruce confixus dominus regit undique mundum. hoc idem et in nomine protoplasti olim designatum fuit. scilicet adam. cuius vocabuli quatuor littere quatuor orbis terrarum partes per grecas appellationes demonstrantur. Si enim grece dicantur oriens occidens aquilo meridies sicut plerisque locis sancta eos scriptura commemorat in capitibus verborum invenies adam. Dicuntur enim grece memorate quatuor mundi partes. anatole. disis. arctos. mesembria. Ista quatuor nomina si tamquam versus quatuor sibimet invicem scribas in eorum capitibus adam legitur. et inde intelligi datur dominum orbis eum esse creatum. et significare eum qui in cruce quadrata totius orbis futurus erat redemptor et reparator. unde et secundus adam dicitur. Habet quoque idem nomen in se mysterium incarnationis christi. si numerus in litteris eiusdem nominis secundum grecorum regulam qui ad litteras suos numeros computant intendatur. A. enim in numeris apud grecos significat unum. D. quatuor. A. iterum unum. M. xl. coniunge hos numeros quatuor et fiunt. xlvi. et hoc est quod iudei in ewangelio christo respondisse leguntur. xlvi. annis edificatum est templum hoc. et tu in tribus diebus excitabis illud. quod ewangelista intelligens dixit. hoc autem dicebat de templo corporis sui. quia dominus noster ihesus christus de adam corpus accepit. non de adam peccatum traxit. templum corporeum inde sumpsit. non iniquitatem que de templo pellenda est. Ipsam autem carnem quam traxit de adam. maria enim de adam et dominus carnem de maria. iudei crucifixerunt et ille resuscitaturus erat ipsam carnem triduo quam illi erant in cruce occisuri. et ita illi solverunt templum. xlvi. annis edificatum. et ipse in triduo resuscitavit illud. Benedicamus igitur nos deum patrem omnipotentem qui per verbum suum sibi coeternum formavit nos. Benedicamus et dominum nostrum ihesum christum filium dei unigenitum qui per mysterium incarnationis sue in cruce reformavit nos. Benedicamus et spiritum sanctum. qui per gratiam suam illuminatos vite eterne consignavit nos. unum et solum deum omnipotentem eternum. immensum inestimabilem incomprehensibilem. immortalem. invisibilem. illum unum desideremus a quo et beabimur. illum solum ex toto corde. tota mente. tota virtute diligamus. in cuius amore in eternum iocundabimur. ad illum tantum curramus. illique soli in hac peregrinatione ingemiscamus. qui nos in celis in conspectu glorie maiestatis sue remunerabit. et sine fine letificabit. Ipsi gloria et honor et potestas et imperium in secula seculorum amen.

Est hic in quatuor litteris grandioribus nominis adam parviores litteras quinquaginta et una talis conscriptus est versus secundum ordinem litterarum nominis adam legendus ita. Sancta metro atque arte en decet ut sint carmina christo hinc.

Arbor odore potens frondoſo uertice lata
Qua ſumma uere ſacrouf luit ordine beatas
Ortus dicatus et parcu ruullus in orbe eſt
Floribus et foliis milleno germine diues
Omnes excedens altas grauitudine ſiluas
Cum totam pie magnuſ veſtit honoſ q; decuſ q;
Ambit uerus honor lactus loquitur ea uoto
Stans homo liuor hoc nacioni denegat atri
Demonis horrendus rem ſcire laude moueri
Arbor ſola tenens varios uirtute colores
Purpureo regis ſubtactu roſcida fulgens
Aeternoes radios tantinte nam pieuincte
Edes turritae exhordu dum eſt nonue beata
Machinaet ipſa der ara et quiuſitſvprema
Lar hocne eſt et mira lucerna hocoti a tota
Agn⁹ hoc ſtatuit ſignans qoque rite uiando
vera ſalus iſta quod uerus fons bonitatis
eſt benedictio q; ſacrauit amor pietaſque
ſancta ſalutis lux et uita redemptio uera
Inq; domu princeps donum dat paciſ in orbem
Iuraq; amicitiae hinc firmauit depoſuitq;
Aſſcitaantiqur uiſuſq; texit iemſmors cū
Iulecebriluſucircaignem uoxiaenim ſic
Peilaxdecipit et sooordem ubri inqietato
Conſperit uoto iāarridens vinxit aperte
O tu crux ſpecioſa opiuus pulchrior omnia
Quae vincis nemoraocaedris altior ipſis
Monſtras nam enumeroradianti dona beata
Aduentu ieſusquaeiutusprovus oria nutu
Is tulerit dabarizsſebeateſum pie uenit
Egrediens vlua hur etvlando numine ſemet
Signauit caelos tevrena et condere regna
Ut dudum ſancti linguacecinere profetae
Fecerit hic celſadoctor dum condidit ima
Imperiū inq; humeriſcautoſit qod pie regi

Hic igitur cruces quatuor triplici tramite litterarum conscripte ostendunt in semetipsis pluralitatis serie numerum dierum quo dominicum corpus secundum ecclesie fidem in utero virginali constructum atque compactum est templum videlicet illud quod Iudeis distruendum et a se in triduo resuscitandum predixit ipse salvator. quod ut manifestius fiat ponamus unum capitulum ex libro sancti Augustini de sancta trinitate quarto quod ita scriptum sit. Nec incongrue rata? inquid in edificatione dominici corporis in cuius figura templum Iudeis destructum triduo se resuscitaturum esse dicebat numerus ipse enim senarius pro anno intelligitur. Dixerunt enim quadraginta et vi annis edificatum templum et quadragies sexies seni fiunt ducenti septuaginta sex qui numerus dierum complet novem menses et sex dies qui tamquam decem menses parientibus feminis imputantur. non quia omnes ad vi diem post novem menses perveniunt. sed quia ipsa perfectio corporis domini tot diebus ad partum perducta comperitur sicut a maioribus traditum suscipiens ecclesie custodit auctoritas. Octavo enim kalendas aprilis conceptus creditur quo et passus. Ita monumento novo quo sepultus est ubi nullus erat positus mortuorum nec antea nec postea congruit uterus virginis quo conceptus est ubi nullus seminatus est mortalium. Natus autem traditur octavo kalendas ianuarias. ab illo ergo die usque ad istum computati cc. lxx et vi reperiuntur dies qui senarium numerum quadragies sexies habent. quo numero annorum templum edificatum est. quia eo numero senariorum corpus domini perfectum est quod mortis passione destructum triduo resuscitavit. Dicebat enim hoc de templo corporis sui sicut evidentissimo et robustissimo evangeliorum testimonio declaratur. hec Augustinus. Ceterum autem illud intuendum est quam congrue idem numerus forme sancte crucis conveniat in qua templum dominici corporis Iudeis solvebatur et ab ipso domino resuscitandum parabatur. Ad hoc enim venit Christus ut in carne quam pro mundi redemptione susceperat moreretur. ad hoc mortuus est ut in ipsa resurgeret. quapropter intueri libet quomodo memoratus numerus. id est cc. lxx et vi in quatuor partes divisus cornua sancte crucis in universaliter exprimat et per singula crucis ymaginem proferat. lx enim et viiii in una quaque consistunt. quod etiam non discrepat a superioris racionis similitudine qua dictum est cc. lxxvi numerum novem menses et sex dies complere. Sicut ergo novenarius et senarius numerus in toto excellebat et secundum eorum denominacionem omnis summa computabatur ita et in partibus non minus eadem denominacio simul cum mysterio relucescit. Quid enim in novenario nisi novem ordines angelorum. et quid in senario nisi homo qui in sexta die creatus est insinuat. Utraque enim creatura crucis effigie denotatur quia utraque per salvatorem in cruce reparatur et ambe mysterium incarnacionis domini honorabant quando in die nativitatis eius ad laudem et leticiam utraque incitabatur. Unde Lucas dicit. Et subito facta est cum angelo multitudo milicie celestis laudancium deum et dicencium gloria in excelsis deo et in terra pax hominibus bone voluntatis et paulo post et reversi sunt inquid pastores laudantes et glorificantes deum in omnibus que viderant et audierant sicut dictum est ad illos. Quatuor ergo cruces in hac pagina per quatuor loca picte atque conscripte sunt hoc modo. Longitudo enim crucis uniuscuiusque a summo deorsum tribus lineis singillatim legendis descendens unum versum continet. xxxviii. litterarum. similiter in latitudine per transversum tres linee a sinistra in dexteram tendentes unum versum faciunt. Et ita fit ut littere que in medio crucis sunt et utrique versui communes sunt novenarium exprimant numerum. ille vero que in cornibus crucium posite sunt sexagenarium. Est autem versus hic in longitudine crucis supreme. xxxviii. litterarum. Forma sacrata crucis veneranda fulget amictu. In latitudine vero iste totidem litterarum. Magnus vestit honor letus loquor hoc racioni. In sinistra quippe crucis in longitudine hic versus est. Corporis ergo sacri constructio in arte beata. In latitudine quoque iste. Enumera radians que mitis probans se beate. At in dextre crucis longitudine hic legendus est versus. Nunc canam at exorare Iesum ab dere etu dapiare. In latitudine iste. Vera salus ista est benediccio sancta salutis. Nam in sinistre crucis longitudine talis est versus. In toto ipse manens tenet ipseque vivit in omni. Atque in latitudine talis. Fons bonitatis amor pietas que redempcio vera.

Signum·opus·et·clarum·victoris·pſallere·regis·
Vexillum·inſigne·dominantis·laude·triumphum·
Quo·mundum·eripuit·no AI oet·ſceptra·tyranni·
Diſtruxit·reproba NSREA toris·regmina·falſa·
Quo·bene·ſuſtentat·ca EU m·pylagus·que·ſolum·ge·
Cuius·in·orbe·ſacra·exfuerit·nā·āltacio·quando·
Miſterio·adcurrens·naſcentis·ab·origine·mundi·
Annorum·ſaecli·ſerie·SHA ec·attulit·atque·hinc·
Iure·ſacrae·fidei·pleb E s·concurrere·ſcriptis·
Credentes·fecit·proba A onditor·omnia·condens·
Tempora·cum·numero·concordans·cuncta·ſacrato·
Cuncta·quia·dominus·renouauit·ſaecula·priſca·
Sanguine·nam·recrean SPE rfecit·cuncta·cruore·
Iam·bonus·in·primis·tun O fixit·quae·exa·diebus·
Principi·ut·geneſis·p IES ancto·dogmate·pandit·
Qod·hominem·faciens·compleſſet·facta·creator·
Sic·que·die·ſexta·hominem·reparando·redemptor·
Sabbata·demonſtrans·celebrauit·ſabbata·uere·
NA tra THU nc NUM erū· SUS ſum· QUO dp ASS iof HS o
OVPED ati N de·pr E mat·t E mptant E haut· U ſia NARTI
CU mbat A ura BUM utu I ncta·e STP ars· S ica·d IU m
Quod·numquam·poſt·haec·fallacis·factio·plebis·
Iam·oſtentet·pandat·pietatis·ſed·proba·uirtus·
Dogmata·uera·dei·per·cuncta·haec·tempora·mundi·
Sanctificare·crucem· BEN edicere·regna·futura·
Quae·eſſet·ſaluator·ven E dicta·potencia·patris·
Rempedaturus·eis·ſum MON oua·proemia·chriſtus·
Quos·monitis·flexit·docuit·quos·uerba·ſalutis·
Quos·pia·corde·fides·operis·quos·infula·ueſtit
At·crucis·haec·ſpecie STR ibuit·ſolāmina·fidis·
Materiam·laudis·bonit A tē·hinc·ſcire·creantis·
Cui·pius·omnipotens·ui G am·dedit·ante·ſalubrem
Quando·hominem·uoluit·paradyſum·ſorte·tenere·
Et·poſt·lapſa·fugam·miſerans·quoqꝫ uoluit·ipſum
Fraude·perire·lupi·ha N c M axime·conditor·arcem
Sed·crucis·aduitam·u OTODE dicauerat·orbi·huic·
Virtutū·ut·numero·eue H R et·ad·ſceptra·ſuperna·
Spes·amor·atque·fides·omnes·quos·ſanxit·ab·aeuo·
Perpetuo·dignos·chriſti·venerabile·ui·ſu·hinc·

In hac pagina continentur numeri annorum ab exordio mundi usque in annum passionis et crucis domini: scilicet in litteris quae in crucis figuram dispositae sunt. Qui est quinque milia CC XXXI secundum fidem cronicon Eusebii et Hieronimi. Siquidem secundum eorum computationem sunt anni ab Adam usque ad diluvium II CC XLII. A diluvio usque ad Abraham anni DCCCC XLII. Ab Abraham autem in annum quintumdecimum Tyberii cesaris quo dominus in Iordane a Iohanne baptizatus est et salutare verum prophetis annuntiavit signis atque virtutibus verum comprobans esse quae dixerat. Sunt anni II milia XLIIII. Qui simul omnes iuncti faciunt annos quinque milia CC XXVIII. Adde III annos quos in octavodecimo Tyberii cesaris anno ad passionem eius venit, et invenies crucifixionis die resurrectionis sunt omnes anni quinque milia CC XXXI. Quod si diligenter secundum litteras superius scriptas in cruce mysterium nobis venerandum innuunt. Quatuor igitur sunt litterae crucis effigiem conficiunt T videlicet T et X. Sed tres partes quater sunt positae id est per singula cornua semel T quoque semel in medio crucis est posita. Quarum si potestas in unius consideretur et earum hic dispositio quae sint nobis dona demonstrant. Siquidem T grecorum tricenarium numerum significat Z septenarium T tricenarium et X millenarium. Sed quid nobis in gemma nisi fides trinitatis innuitur. Quid paritas nisi spes fidelium et quid perenni charitas. Quid vero perhenni etiam beatitudo significatur. Recte enim per gemma quae prima harum litterarum et in medio crucis est posita fides ostenditur quia fundamentum bonorum operum et initium salutis nostrae fides recta est. Impossibile est enim sine fide placere deo. Quia iustus ex fide vivit. Paritas quoque bonae spes intimatur qui omnis fidelium in eterno adeptura requiem quae per septenarium significatur anhelat dicens cum propheta: Sitivit anima mea ad deum vivum quando veniam et apparebo ante faciem dei. Caritas quoque vitae perhenni exprimitur quae summitatem crucis tenet primam. Iucundius enim opere magna caritas dei patris ostensa est. Qui proprio filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum. Sicut ipse salvator de se dixit in evangelio: Sic enim dilexit deus mundum ut filium suum unigenitum daret ut omnis qui credit in eum non pereat sed habeat vitam eternam. Et apostolus commendat autem inquid deus suam caritatem in nobis quoniam cum adhuc peccatores essemus christus pro nobis mortuus est. Multo igitur magis nunc iustificati in sanguine ipsius salvi erimus ab ira per ipsum. T igitur CCC numerum significat quod sunt sexies quinquagenti in quibus numeris quid aliud quam perfectio caritatis insinuatur. Quinquagenarius enim numerus propter pentecosten spiritus sancti gratiam demonstrat et senarius numerus perfectus est. Caritas dei ut ait apostolus diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. P X igitur litteram quae millenarium exprimit apte beatitudo eterna significatur. Nam millenarius numerus pro significatione perfectionis solet poni in scripturis quia vivitur denarium numerum quadratum solidum facit. Decem quippe decies ducta centum faciunt quae videlicet figura iam quadrata sed adhuc in plana est. Verum ut in altitudinem surgat et solida efficiatur multiplicatur C per decem et fiunt mille quo perfecto numero stabilis et insuper altis et velud conquadrata iustorum in celis vita designatur. Quia ex omni parte perfecta est. Cum et animarum infinita leticia et corporum inmortalitate perfruuntur quando specialem status sui perfectam habent id est in longitudine caritate in latitudine divinam contemplacionem T. Denique de ipsarum litterarum caracteribus libet aliquid ad sensum dicere quae memoratos numeros notant et situ suo crucis effigiem demonstrant. Siquidem T quae sursum erecta stat et in summo plana est bene significat fidem quae sursum ad deum erigi debet et statum mentis firmare sed tamen cum magne humilitatis custodia servari ne passim vaga mens vagando in errorem cedat. Quas utrasque res apostolus ostendit dicens: Fratres state in fide viriliter agite et confortamini. Item alibi: Non plus sapere quam oportet sapere sed sapere ad sobrietatem unicuique autem sicut divisit deus mensuram fidei. Z. Quoque vero intimat spem quae fines suos in anchorae morem curvat ostendens nos debere spe ad celestia inmobiliter cohaerere ne nos tempestas persecucionum sive turbo temptacionum seu illecebra voluptatum ab eterne vitae desiderio possit evellere. De qua apostolus ad hebreos scripsit: Fortissimum inquit solacium habeamus qui confugimus ad tenendam propositam spem quam sicut anchoram animae habemus tutam ac firmam et incedentem usque ad interiora valeamus ubi precursor pro nobis introivit Ihesus secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in eternum. T quoque littera quae similitudinem crucis habet et duplici compingitur forma bene duo precepta caritatis ubi insinuat. Pars enim eius quedam sursum ascendit quedam per transversum vadit. Sed illa pars quae sursum erecta est divini nobis commendat amorem ut deum et creatorem nostrum tota corde tota anima tota mente tota virtute diligamus. Illa vero per medium quae per medium ducitur. Ita tamen ut in recta parte sursum consistat utrum nobis invicem insinuat amorem qui divino amore debet ordinari ut amicos diligamus in deo et inimicos propter deum. De quare apostolus Iohannes nos instruit in hoc inquid cognovimus caritatem dei quoniam ille pro nobis animam suam posuit et nos debemus pro fratribus animas ponere. Et iterum hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligat et fratrem suum. X vero quae grece chile latine mille significat non directis lineis sed circumferentibus scribitur quando mille significat. Ita ω quia alium numerum indicat in directis lineis scripta. Hanc quoque perfectionem sanctorum in celis diximus significare quae circumductis lineis scribitur ut ostendat gaudium celestis nullum esse finem ubi sanctorum laus sine fine manebit. De quibus ait propheta: Beati qui habitant in domo tua domine in secula seculorum laudabunt te. Quando secundum Esaiae prophetiam stabit semen sanctorum coram deo quando celi novi et terra nova. Et quando erit mensis ex mense et sabbatum ex sabbato. X autem prima littera nominis christi est et bene haec huic convenit significationi. Ipse est gaudium nostrum cui dicimus cum propheta: Letificabis nos in gaudio cum vultu tuo. In quem et desiderant angeli prospicere. Igitur ipsarum litterarum series a T incipiens id est a medio crucis per IIII plagas ducitur hoc numero significans quod post passionem christi eius discipuli incipientes ab Ihierusalem ceperunt eum in toto orbe predicare et divina carismata cunctis gentibus distribuere ut ex cunctis terrae partibus fideles ad premia eterna per fidei et spei et caritatis dona mererentur pervenire. Sunt quoque duo versus hic sanctae crucis in ipsis memoratis numeris conscripti quorum prior in longitudine a barbe crucis deorsum legendus est ita: En crucis haec species Iesus bene monstrat honorem. Alter vero per transversum eius limite secundum ordinem recitandus ita: Computat hunc numerum Iesus quo est passus in arvis. Ihesus quoque quod gemma nota eius media continet utrisque versibus communis est ut evidenter ostenditur.

Nate·patris·ſummi·qui·tela·ferocia·frangis·
Da·mihi rite·crucis·uictricia·carmina·faris·
Nā·caeleſt animal mitis uolat·ore·iohannis·

Tranſpenetrans aquila ac tuero omiue·uidit·
Conu·ſole·uer cum haucitu arce polorum·hoc·
Gratia ſic q; iohannu aute·omnes·yiuida·fatu·
Donat aut q; art'·hominis ci bi·ſumeret·auctor·
Scripſerit·atque pio·deus·vn̄et·alm̄
Sēper·cū·patre·qi itaque·ſaluſque·
Sit·natus·factuſque·caro·dominator·in orbe·
Hunc·leo·hunc·uitulus·regē·dant·pontificē q;
Ut·leo·qui·fortis·retulit·certamine·praedā·
Hoſtia·et·obtulerat·cū mus·ſe·rite·ſacerdos·
Myſtica·dona·ſuis·conſortib'·optime·donans·

Nempe·datorum erio·ſeptem·et·pie·panum·

Dat quoq; e·yiui eca n u
Otu iu da pie
Hoc q; fi ea·p que·
Dat χhe tcū es·
For manus·c ar edi dis·
Iubethleē·geni tm re mirabilis·infans·
Ipſe·ſatus·mariam do tiſſima·cura·huic·
Nobilis·atque·puer·perſona·vetuſta·dierum
Qui·uenit·de edom·de boſra·hic·veſte·cruenta·
Calcaturus·erat·qui·ſolus·torcular·auctor·
In cruce·penſand'·qui·ſuſtinet·aſtra·ſuper'
Ut·crux alma·foret·diuino·haec·munere·diues·

Mā ſcribens·bene mat us·dedit·ordine·prim'
Qui·in facie·fir i ab origine·dauit
Progenitū·eſſe it q; impie·votū·
Cum·monſtrau pis·fid'·abraā·
Quod·gen' hoc·dederit tillo·fraudis·iniq;·
Expulſo·nam·rite us·omne·retextum·
Continet·hoc·ver s·credere·ſignum·
Nempe·decet·dudum·criſtus·qia·naſci·erilli·
Promiſſus·ſtirpe·eſt·ſaluator·maximus·orbi·

Hic quoq; q̄tuor illa animalia ꝓphetica circa agnū stãcia similitudinē eius exp̄mūt· q̄ uisio ezechiel atq; a
pocalipsis iohis cōmēorat q̄ ezechiel medio ignis ul' electr' ēē scribit· Et iohis ĩmedio sedis ⁊ ĩcircuitu sedis· Ez
ezechiel' uba hec h̄s ꝑus uideam⁹ q̄ it' alia scripsit· similitudo aūt uultus eoꝝ facies hoīs ⁊ facies leonis adextris ipoꝝ
q̄tuor· facies aūt bouis asinistris ipoꝝ quatuor et facies aq̄le desup ipoꝝ q̄tuor et reliq̄· Johes ū ita scripsit·
et ĩmedio sedis ⁊ ĩcircuitu sed' q̄tuor aĩalia plena oclis an̄ et ret' et aĩal p̄mū sile leoni ⁊ s'cdm aĩal sile uitulo
et t'ciū aĩal faciē h̄ns q̄i hoīs ⁊ q̄rtum aĩal sile aq̄le uolantis· et paulo p'⁹ s'litudinē aliā uisionē ita dicēs
⁊ uidi ⁊ ecce ĩmedio throni· ⁊ .iiij. aĩaliū ⁊ ĩmedio seniorꝫ agnū stantē tāq̄' occisū h̄ntē cornua septē ⁊ oclos
vij· q̄ sūt septē sp̄s dei missi ĩ oēm t'rrā· Cū ĩ .iiij. aĩalib⁹ ⁊ ĩ .iiij. facieb⁹ eoꝝ ꝓpha ⁊ ap̄ls cōcordēt licꝫ ĩaliq̄b⁹ differāt q̄ n̄ nō
uacat discediū ꝑstigã· uideã⁹ q̄d ille sit⁹ significet· hoꝫ .iiij. aĩaliū q̄ iohis scripsit ĩcircuitu sedis ēē et agnū q̄ ĩmedio thro
ni stat· nõne ↄtem dn̄i q̄nd eīgo dicat ĩcircuitu sedis .iiij. esse nō aliud reor illũ significare uelle q̄n ĩ .iiij. partib⁹ id ē an̄ ⁊ ret'
dext' et sinist' q̄ntū adpositiōm loci ptinet· ceteꝝ ĩlocabit' aliq̄d h̄m⁹ s'cemodi diffiniri nō pt· Hec .g. .iiij. ptes q̄d aliud significãt· q̄ .n.
.iiij. cornua t'ris sinacētē illã ↄsiderare uelim⁹· Agnū ū q̄ ĩmedio sedis ē· q̄d aliq̄d q̄m mediã crucē tenere ĩtelligim⁹· ipse ē ĩ ea
crucifixus est· qui abstulit pctã mūdi· Quatuor quippe hec aĩalia .iiij. eūuglistas significãt ut ecclie tradit auctoritas hoc ē·
Matheū· Marcū· Lucã· Johēm q̄ iure ĩscē crucis sp̄e scribūt quia passionē dn̄i ⁊ resurrectionē ĩlibris s'cı eūuglij oīs ↄcordit'
testant'· Mathe⁹ iure ĩp̄mo posit⁹ sp̄em hominis tenet quia ĩp̄ncipio eūuglij sui genealogiã saluatoris disserens ex̄eis
parentib⁹ eū carnē assūmere ĩtimauit· Marcus ū et lucas q̄i iam alt'⁹ cõstituti regiã ĩeo potestatē ⁊ sacerdotalē dignitatē
significãt· quoꝝ p̄or hoc est marcus sp̄em leonis habet ĩquo uox leonis ĩheremo rugientis audit' uox clamantis ĩ q̄d ĩde
serto parate uiam dn̄i rectas facite semitas eius· Nam amos dicit dn̄s desyon rugiet ⁊ deiherlm dabit uocē suam· Leo ē
rex bestiaꝝ vnde salomō dicit sicut fremit⁹ leonis ita furor regis· et ĩgenesi patriarcha iacob deiuda unde reges ⁊ unde
xp̄s carnē assūpsit dixit· Catul⁹ leonis iuda adp̄dam fili mi ascendisti requiescens accubuisti ut leo et q̄i leena q̄s susci
tabit eū· nō auferet' sceptrum deiuda et dux defemorib⁹ ei⁹ donec ueniat qui mittēd⁹ ē ⁊ ipse erit exspectatio gentiū· Alt'
quoq; hoc est lucas uituli similitudinē tenet qui azacharia sacerdote inciãs simẽs ip̄m dn̄m eciã decognacione sacerdo
tum s'cdm hoīem natū testat' cū angl'm narrat admariã matrē eius dixisse et ecce elyzabeth cognata tua concepit fi
liū ĩsenectute sua ⁊ adauid ꝑ nathan genealogiã saluatoris ducens ip̄m sacerdotem ēē ĩsinuauit Johes aūt sp̄em
aquile ĩse ostēdit q̄ iure ĩarce crucis consistit q̄a adaltiora uolans secretiora xp̄i diuinitatis mystia explorat ⁊ q̄i ĩ
ip̄m solem diuinitatis mentis oculos figēs statim ĩp̄ncipio eūuglij sui de diuinitate xp̄i exors⁹ est· Ita ĩp̄ncipio erat ū
bum ⁊ ūbū erat apd' dm̄ et ds̄ erat ūbū· Quatuor ergo eūuglia aquatuor eūuglistis ↄscripta quatuor flumina padysi de
vno fonte procedencia significãt· quia sicut ip̄a excuntia matre fontis procedencia totã t'rã rigauerunt· ita abuno fonte uo
hoc est xp̄o aquo qui semel bibit nō sitiet ĩet'nū .iiij. eūuglia emanancia ꝑ p̄dicatoꝫ ora diffluencia totū mū
dum adūtutũ fruct⁹ ↄminādū irrigant· Hec sunt diuini cursus .iiij. rote q̄ sequebãt' .iiij.or aĩalia .iiij.or facies ⁊
.iiij.or alas h̄ncia· q̄d aūt ꝓpha dicit· q̄d apparuit rota vna sup t'rram iuxta aĩalia h̄ns .iiij.or facies et statim subiūgit
pluralit' uno ⁊ aspect⁹ rotaꝫ et opus eaꝫ q̄i uisio maris ⁊ vna silitudo ip̄aꝫ .iiij.or Et reliq̄· Potest adintellectū h̄m⁹
iomis transferri· Junota eū una .iiij.or sp̄es rotaꝫ apparuerūt· quia .iiij.or eūuglia ĩuna passione saluatoris cõcordarūt· Tanta ei
similitudo erat rotaꝫ .iiij.or sequenciū aĩalia .iiij.or ut vna rota uerissime credet'· Tantaq; silitudo ē ĩnarracione eūugelistaꝫ ut uno
sp̄u dictã facillime app̄bet'· et p̄m .iiij. ptes eaꝫ ibãt rote et nō reūtebant' cum ambularet quia p̄ .iiij.or plagas mūdi currendo dis
currunt· eūuglia nec regredient' abnegare q̄ docēt q̄a ueritas tenere obstinat rectitudīs nec deflectit ĩobliqua falsitatis· Jnquis
quippe .iiij.or aĩalib⁹ sūt scripta sibi cōuenienciã hoc ē ius et auctoritatē eaꝫ significancia quod de dn̄o saluatore p̄dicēt· Nam
ĩsp̄e hoīs decorū scriptus est hic ūsus Matheus nunc hominē signauit inordine stirpis Leo ū hec h̄t ūba Mar
cus regem signat· ymago quoq; uituli hec continet Dat lucas pontificē· Ast aquila marre crucis consistens hunc
sonat uersum· Altiuolans aquila et ūbum hausit matre iohannis· Tenēt et .iiij.or caritas hec eadē aĩalia inquibus
p̄ncipales eoꝫ sentencie denotant'· unde .iiij.or eūugliõꝫ p̄me ptes demonstrant'· Agnus quippe qui ĩmedio stat h̄t ĩcapi
te et ĩcornibus sp̄ũ Septem sp̄s dei· Quod idem significant septē cornua et septē ocli Jnterpe ūo reliqua tenet
sentenciã bap̄te iohis dese Ecce agnus dei ecce qui tollit pctã mūdi· Jnfronte nempe quã gestat ĩcapite ostendit
scriptum grecū nomen· yos· Quod ĩt'p̄tat' filius significãs q̄d hec ymago nō agnū quemlibet ⁊ cõmunē sed ag
num dei filiū demonstret·

Spiritus alme veni cu pe radi rectus ab arce.
Ut tibi devotam mente e et bene credula corda
Tu dedices vatis qui es quoque vitae quem
Ex patre promissum nti ā mittere semet.
Promisit Christus a quum laude nouumque.
Altithroni donum car et pia pactio sponsae.
In cruce qua sponsus re gale sanguinis ostro.
Dotauit desponsaui scammate saecli hoc.
Cui das ergo bene in ctu singula carpit.
Mysteria interne do ſatque omnia pensat.
Qualiter ipsa patris apiencia xp̄s in orbem
Te pignus dedit que sponsae nobilis arrā.
Esse suae voluit dum auctores omnem hanc.
Formasti et molē tu pieris interiora ec.
Non erit ulla tribut co scrutaberis illā.
Namque creatura inuis u conspectibus almis.
Que rite sai a scio scept his o re su mis.
Uirte tebi enim nc eñ ui nd rese ator fit.
Christus dans clarum andat ū uini et amoris.
Ut deus ex toto cordi allatur honore ipse.
Almus ametur amorq; tia cui detur omnis.
Exinut fratris cunc amplectentur amorem.
Quod crux alma der ven facto scemate signat.
Nam pars sursum erect dei pie mandat amorem.
Transuersa pacem da am cū fratre tenendā.
Constituit sancta atis summus amator.
Cristus qui cruce er ufixus hostia pacis.
Propter amicorum pu arbiter orbis amorem.
Dilectā ponens anima at q; exempla reliquit.
Hunc tu sanctificans allend⁹ semper amorē.
Spiritus inde mihi omnis noxius absit.
Quatenus aucta cruc diuinae gloria mecum.
Carmine permaneat tu plebis carmina mutum.
Os et rite facis caele s tem psallere cantum.

Scriptum est in esaya. Et egredietur uirga de radice iesse et flos de germine eius ascendet ⁊ requiescet super eum
spiritus domini spiritus sapientie et intellectus spiritus consilii et fortitudinis spiritus scientie ⁊ pietatis et replebit eum spiritus timoris
domini septiformis. Licet gratia spiritus sancti per prophetam annumeretur que super florem illum iocundissimum requiescere dicitur quem in canti-
cis canticorum sponse sue dicat. Ego flos campi et lilium conuallium. Virgam quoque et florem de quo propheta narra-
uit uidere ipsum dominum dicit potentia regnantis ⁊ pulchritudine. Nos autem uirgam dicimus sanctam mariam de stirpe ies-
se progenitam que nullam habuit sibi fruticem coherentem quia nullam habuit carnalis copule coniugem. Florem uero dominum ihesum qui
decore humane nature splendidissimus erupit quia sine sorde peccatorum ex uirginali utero natus processit qui et in carnis sue castitate can-
dorem lilii demonstrauit ⁊ in sanguine passionis rose colorem ostendit. Super illum ergo requiescat spiritus domini hoc est eterna habitatione perma-
nebit. quia in eo inhabitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Non enim ad mensuram dat ei deus spiritum sed unxit eum deus pater oleo letitie
pre consortibus suis et de plenitudine eius omnes nos accepimus. Cum igitur de christo scriptum est quod accepit spiritum sanctum a patre et ipsum dederit utique na-
tura in eo monstrata est humana scilicet ⁊ diuina. Accepit ut homo dedit ut deus. Nos autem accipere hoc donum quidem possumus pro modulo nostro
effundere autem super alios non utique possumus sed ut hoc fiat deum super eos quo id efficiat inuocamus. Sed queri potest cur propheta a spiritu sapientie
numerare inceperit et in spiritu timoris desinerit. Cum psalmista dicat Initium sapientie timor domini quod ita solui potest. Propheta ergo cum de flo-
re uirge que de radice iesse congressura erat prophetauit id est christo quia ipsum in diuinitate coeternum patri intellexit et totius boni ⁊ sanctitatis
immo omnium rerum auctorem cognouit ut cum tanta plenitudine sanctitatis a celis ipsum ad nos usque descendere significaret ⁊ in carnem id
est in humanam naturam tantam gratiam diffundere monstraret ab ipso fastigio spiritualium donorum incipiens ad ima usque progreditur. Que
est enim maior gratia quam ipsum omnipotentem creatorem agnoscere et per quem et in quo sunt omnia ⁊ ipsam sapientiam eternam agnoscere ⁊ in qua
illustrentur omnia pro modulo nostro plene atque perfecte conspicere. Aut que minor quam propter penam gehenne a peccatis se hominem com-
pescere. Nec enim et in gradus superiores ascendit qui in illo penaliter affixus est quia timor penam habet. qui autem timet non est per-
fectus in caritate sed non nisi per istum humana infirmitas ad superiora ualet conscendere. Atque ideo dicit psalmista Initium sapientie
timor domini. quia primitus debet homo pre timore a peccatis se cohercere sciens scriptum quod deus reddit unicuique secundum opera sua quodque
impii ibunt in supplicium eternum iusti autem in uitam eternam et sic amore incedens etiam in ceteros gradus ascendere. id est in secundo gradu ut
pius sit et mitis fidem habens ueram. et nulli malum pro malo sed semper quod bonum est reddens. Neque maledictum pro maledicto
sed e contrario benedicens. In tertium quoque ut scientiam habeat mala eligere et mala reprobare diuertere a malo ⁊ facere bonum sequi pacem
et odium spernere. In quartum ut fortis sit firmo in fide incedens gradu et non patiatur se ullis corrumpi prosperis atque ullis affici ad-
uersis. In quintum uero gradum ut omnia uero consilio agat ⁊ secundum id quod scriptura diuina docent obediens faciat id est. ut dimittat debita proximis
suis quatenus dimittat sibi deus peccata sua. misereatur aliis ut sui misereatur sic deus. faciat amicos de mammona iniquitatis ut cum defi-
ciat recipiant illum in eterna tabernacula. seminet terrena ut metat celestia. perdat modo animam suam in hoc mundo. ut in uitam eternam custodiet eam ⁊ his
similia. In sextum ut intelligat deum id est. tota cordis intentione illum perquirat in illo insistat. ⁊ omnes malos cogitatus cordi suo
aduenientes subito euellere festinet. et paruulos suos ad petram allidat christum. Cum autem in septimum ascenderit gradum.
id est sapientiam iam ipsum hominem exhibebit perfectum et ex seruili condicione in filium transiit et non necesse habet ut aliquis doceat illum
sed sicut unctio eius docet eum de omnibus ⁊ delectatus perfecta dilectione dei certus effectus est cum apostolo quod neque mors neque
uita neque angeli neque principatus. neque instancia neque futura neque fortitudo neque altitudo neque profundum neque creatura alia
poterit eum separare a caritate dei que est in christo ihesu domino nostro. Quod autem bis hic numerentur septem dona spiritus sancti. Duo in-
mirum significant precepta caritatis que per spiritum sanctum diffunditur in cordibus nostris. siue duo testamenta que per eundem spiritum dicta-
ta atque conscripta sunt que in una cruce. id est in una passione christi compacta atque adunata sunt. In cruce ergo christi duo
efficiuntur unum quia omne diuorcium et inimicicia in ipsa dissoluta sunt pacificataque sunt omnia in ipsa que in celo et que in terra
sunt. Descripsi ergo hic ideo florigerum crucem quattuor coloribus precipuis id est iacinctino purpureo. bissino et coccineo
ut floris illius iocundissimum decorem demonstrarem quem propheta [illegible] narrat de stirpe regia exortum qui uelut speci-
osus forma pre filiis hominum existens in tutum decorem in semetipso ultra omnes mirabiliter ostendit. Nec enim ullum scriptorem fas
est credere ad excellentiam claritatis eius peruenire potuisse quod illum solum sine peccati macula constat natum esse. et quod cete-
ris ex parte conferebat gratiam illi totum ex integro prebebat natura. In iacintho quippe intelligimus celestem eius inter homines
conuersationem. In purpura passionis sanguinem. in candore et bysso corporis eius inuiolatissimam castitatem. In cocco quoque
precipuam ac perfectam caritatem. His quidem omnibus homo christus ihesus inter homines natus serenius resplendebat quia to-
tius decoris pulchritudine intus forisque plenus erat. Proficiebat igitur puer ihesus sapientia et etate et gratia apud deum et
homines et uir factus populi testimonio laudatus erat dicentis. Bene omnia fecit et surdos fecit audire ⁊ mutos
loqui qui doctrina sua mundum illustrans atque egrotos eius sanans per mortem destruxit mortem ⁊ triumphans resurrexit
in gloria. Ascendit in celos sedet ad dexteram dei patris Inde uenturus est iudicare uiuos et mortuos ⁊ seculum per ignem.

Sancta·beata·potens·uitae·laus·gloria·chriſte·
Crux·ueneranda·deci·tu proſpera·functio·ſaeclt·
Digna·bona·atque·pia·xpo afficeras·quia·membra·
Stipite·ſuſpenſa·aflictos ſubcarceris·umbra·
Deriperas·populos·regnumi nſublime·repoſtum·
Quis·dederas·quoniam ſpectatio·longa·polorum·
Reddita·iure·piis·beatolymet·ſtemmate·dignos·
Nam·bona·quae·in terra·mpius·arbiter·ore·ſereno·
Semina·diſperſit·ſacra·multiplicauit·amauit·
Quaeque·ſedens·montis·orauit·in arce·magiſter·
Diſcipulis·tribuens·pactum·pia·foedera·iuris·
Incipiebat·enim·almifico tunc·ordine·ſanctis·
Virtutū·his·titulis dominus·pia·pandere·dicta·
Vt·benedicta·patris prolis hoc·dogmate·ſignet·
Crux·quia·tota·bona·conplectit·et·optima·perſe·
Dat·docet·alma·aduectitantibus·atque·beata·
Sic·felix·diuinam ardore tre·mens·preme cordam·
Qiicesf acet·iuſtitiam·hos·tepio algi daſer ua·
flentesqui·cupidosuam·hi sſurſum om enadeum
Quisconſ ul aeterna ac·ſit·miſeraci o·cernent
Dolacior dqꝫ refectr o·paſt iolarga ae etinarc e·
Nonalto act iaconpetit·ore·repens·quu eſuperru·
Opseſtuuncualet hic·atq hoc·ſatis·iuterna cum·
Longe·abſunt·humili ueſolo·quod·pronus·adorat·
Cum·verbum·haud·ſol umaites ſed·inordine·mores·
Omni·tenens·poſſit ſemperh oc·temporeque·omni·
Ergo·veatorum·eſth abitare inlucenolentum·et·
Octeno·hoc·numero·ut·ſuper ardua·dona·reqirant·
Hac qꝫ reſurgentes·regnum quia·ſic·cruce·vadent·
Crux·via·ſcala·rota·patria·dux·porta·triumphus·
Vita·beata·hominum·meritorum·et·maxima·merces·
Giua·quater·poſita·en·regur·pia·formula·pandit·
Sancta·bonos·bene·do·napolum·ſcandendo·mereri·
Cunctipotenſqe·de idominus·hoc·omnipotentis·
Spiritus·ipſe·modis vultpa cis·ſcandere·ſedem·
Septenoſqꝫ gradus·ſuperis erexerat·aſtriſquo·
Alto·poli·hinc·pie·poſcebe nignos·panderet·ire·
Quos·comitatur·amor·ratio·lux·laus·bona·uirtus·
Gloria·ſtemma·thronus·quis·additur·arce·polo·

Isto ergo beatitudinum series hic in specie sancte crucis notatur ut cuncto fidelium populo innotescat ubi salutis sue habuit initium. et ubi perfectionis sue metitur sit supplementum quando per passionem christi accepit remissionem peccatorum et per resurrectionem eius vitam et immortalitatem sperat eternam quando beatitudinis quoque celestis cum nulla requirat integritatem quam ab illo atque consecutus est de inferno redemptionem. Merito ergo sancte crucis hec cuncta sacramenta conveniunt quia per illam libertatis pactum fidei et societatem unitatis populi ineunt ibi insinuatur amoris redemptio ibi demonstratur sancta mors consummatio. ibi intimatur omnium virtutum perfectio ibi promittitur ad eternam vitam resurrectio. ibi eterne beatitudinis speratur adeptio et eterne felicitatis acquisitio. Nam quia post enumerationem ac tractatum spiritualium charismatum de octo beatitudinibus sermo haberi nobis placuit videamus quomodo hee due res sibi conveniant et si habitum sancte crucis hanc convenientiam nisi demonstrare videatur. Facit enim beatus pater augustinus in libro quem de sermone domini in monte placuit nominare huius convenientie talem commemorationem ita dicens. Videtur ergo mihi etiam septiformis operatio spiritus sancti de qua esayas loquitur his gradibus sententiisque congruere sed interest ordinis. Nam ibi enumeratio ab excellentioribus cepit hic vero ab inferioribus ibi namque incipit a sapientia dei et desinit ad timorem dei sed initium sapientie timor domini est. Quapropter si gradatim tamquam ascendentes numeremus. Primus ibi est timor dei. Secunda pietas. Tertia est scientia. Quarta fortitudo. Quintum consilium. Sextus intellectus Septima sapientia. Timor dei congruit humilibus de quibus hic dicitur. Beati pauperes [spiritu] quoniam ipsorum est regnum celorum id est non inflati non superbi de quibus apostolus dicit. Noli altum sapere sed time id est noli extolli. Pietas congruit mitibus qui enim pie querit honorat sanctam scripturam et non reprehendit quod nondum intelligit et propterea non resistit quod est mitem esse unde hic dicitur. Beati mites quoniam ipsi hereditate possidebunt terram. Scientia congruit lugentibus qui iam cognoverunt in scripturis quibus malis vincti teneantur que tamquam bona et utilia ignorantes appetierunt de quibus hic dicitur. Beati qui lugent nunc quoniam ipsi consolabuntur. Fortitudo congruit esurientibus et sitientibus laborant enim desiderantes gaudium de veris bonis et amorem a terrenis et corporalibus avertere cupientes de quibus hic dicitur. Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur. Consilium congruit misericordibus hoc enim remedium est de tantis malis evadendi ut dimittamus sicut et nobis dimitti volumus et adiuvemus in quo possumus alios sicut et nos in quo non possumus cupimus adiuvari de quibus hic dicitur. Beati misericordes quoniam ipsi misericordiam consequentur Intellectus cordis congruit mundis corde tamquam purgato oculo quo cerni possit quod corporeus oculus non vidit nec auris audivit nec in cor hominis ascendit. De quibus hic dicitur. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbunt. Sapientia congruit pacificis in quibus iam ordinata sunt omnia nullusque motus adversus rationem rebellis est sed cuncta obtemperant spiritui hominis cum ipse obtemperat deo de quibus hic dicitur. Beati pacifici quoniam filii dei vocabuntur et paulo post subiungens et ista quidem in hac vita possunt compleri sicut completa esse in apostolis credimus. Nam illa omnimoda et in angelicam formam mutatio que post hanc vitam promittitur nullis verbis exponi potest. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celorum. Hec octava sententia que ad caput redit perfectum hominem declarat significat fortasse et circumcisionem octavo die in veteri testamento et domini resurrectionem post sabbatum qui est utique octavus dies idemque primus. Bene ergo omnis virtutum series in gradus distribuitur quia omnis vita fidelium per incrementa atque augmenta ad altiora sublevatur donec ad summam perfectionis id est ad caritatem perveniat illam videlicet que perfecta foras mittit timorem per quam meretur iam habitatorem in se habere deum quia deus caritas est et qui manet in caritate in deo manet et deus in eo. quando iam sedata temptationum tempestate tota in dei contemplatione erit. Dicit hinc psalmista. Ambulabunt de virtute in virtutem videbitur deus deorum in syon. Et factus est in pace locus eius et habitatio eius in syon et hoc rite per spiritualia carismata innotescitur quia per spiritus sancti gratiam omne datum optimum et omne donum perfectum nobis conceditur. Recte quoque gradus iste crucis forma disponitur quia per ipsam ad celeste regnum venire conceditur sed quia due partes sancte crucis sunt una que erecta stat. altera que transversum vadit. Ita gradus ipsi octo beatitudinum a nobis nulla dispositi sunt ut ab imo usque ad medium erecta illius parte ascendatur et tunc per transversam illius parte ascensionis ordo ducatur. Deinde rursum in erecta eius parte ipsa que sursum eminet ascensus ille firmatur quod cuilibet facile patebit. si versus quos ibi conspicimus rite intellexit. Potest quippe et in ipsa divisione partium convenientes earum dispositionem cognosci. Nam in erecto stipite in ymo pauperes spiritu collocantur et in supremo qui persecutionem patiuntur propter iusticiam quibus utrisque regnum celorum promittitur quia per eam humilitatem solummodo rite ad martyrii palmam et ad regnum celeste pervenitur atque per iusticiam que christus est adversa cuncta pacientissime tollerantur. In transversa vero parte ab eis qui lugent incipitur usque ad eos qui mundo corde sunt terminus tendit quorum prioribus consolatio sequentibus visio dei promittitur quod vero utrumque unum esse intelligitur. illi enim consolantur quia eterni regis visione sine fine perfruuntur. Sancti ergo viri in presenti vita quantomagis se exterius despiciendo deiecerint tanto amplius interius revelatione contemplationis pascuntur quos enim exterius in fletu continue convallis humilitatis eos interius sublevat ascensus contemplationis. Igitur octo hi octogeni in paribus numeris compacti octo versus continent xxxvii litteras octo beatitudines continentes quorum primus qui in basi crucis positus est talem habet versum. Regna poli dominus vult pauperis esse beati. Secundus vero post hunc talem Atque solum mites semper habitare supernum. Tertius quoque ordine octogenus est ille qui transversa crucis terminat primus et hunc tenens versum. Felices flentes quis consolatio in alto est. Quartus qui hunc proximus est cum hoc versu. Nam iusti cupidos eterna refectio complet. Iuxta quem quintus cum isto. Mente pios sursum miseratio larga repensat. Sextus quippe ille est qui transversum terminantem claudit Corda serena deum cernent et in arce superna. Septimus qui in superiori eminente crucis parte inferior sistit hic: Pacificos dominus prolis complecti tamen ore. Supremus quoque omnium octogenus hoc conscriptus est versu. Pro christo afflictos regnum iam spectat olympi.

Pande ſalutarem domino vincente triumphum
Lingua figura manus labium uox ſillaba cenſus
Magna crucis dominique ut gloria poſcit ubique
Sidera celſa ſuper et quo pertingit abyſſus
Lux ubi pura manet quo tetra ſilencia noctis
Perpetuae latitant ubi noxque dieſque viciſſim
Succedunt cedentque ſibi quo tempore cunctus
Labitur orbis ubi variabilis indit ordo eſt
Quatuor iſto vincire uix ſufficit aſt haec
Pagina digna cruci praecontra tramite denas
Haſque quadragenas ſancto de calle monades
Arte ligare ſimul plenas quoque luce ſerena
Miſtica quas uirtus ornat conſecrat honorat
Temporis inſtantis numerus hic rite figurā
Geſta quo tota chriſto ſub principe ſancta
Aecleſia tabidoque pie fert contraria tela hic
Obponens hoſti bellatrix conſcia perſtans
Virtutum et pucuis vicia ſibi laus ea cuncta
Cum fidei ſcuto domat haec ritu haſtaque verbo
Loricā ligat et bene iuſticiae induit almam
Atque ſalutaris galeam hanc invertice geſtat
Ipſa crucis clarā faciunt inſignita frontem
Frontis et aduerſae fundunt formoſa decorē
In cruce ſaluator ſaeuum quam vicerat hoſtem
Eius et hac numero ſua de ſerto alma trahebat
Ex dapibus cunctis ieiunia ſobria chriſtus
Strinxerat eripuitque arto de fauce ſuperbi
Raptoris hominem quem caſtrimargia traxit
In facinus dirum inmitem ſimul attulit iram
Huic philargiria leuis et cenodoxia truſit
Quem a regno dominus aeterna redemtio ieſus
Sed preſſit hoſtem praedam ſaluauit ab ipſo
Dapſilis atque humilis mitis et ſobrius ipſe
Cuius pugna ſalus cuius victoria ſancta eſt
Cuius in arce thronus aſpectus in infima cuius
Crux ouat orbis honor crux eſt erectio mundi
Crux mihi carmen erit criſti victoria clara

Quadragenarius itaque numerus secundum hunc modum speciem crucis format et mystici sacramenti
congrua dispositione declarat qui in quattuor summas divisus denarium per singulas ordine manifesto
demonstrat. Hoc enim ad mysterium pertinet quia sicut in quattuor partibus denarii plenitudo invenitur ita etiam
in singulis sancti evangelii libris decalogi perfectio omnibus fidelibus insinuatur. Que tamen iuncte decades unam
speciem crucis faciunt quia unitatem fidei et dilectionis societate decalogus legis et evangelii ma-
iestas concorditer astruunt. Porro ipse denarius ab uno usque ad quattuor progrediente numero con-
summatur. Idemque ut in quadragenarium surgat per quattuor multiplicatur. Hoc nimirum significat quod legis consumma-
tio non sine evangelio fiat nec evangelica doctrina attestatione legis careat. Finis enim et perfectio legis christus
ad iustitiam omni credenti. Ipse est pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem maceriae solvens inimicitiam
in carne sua legem mandatorum decretis evacuans ut duos condat in semetipsum in unum novum hominem faciens
pacem ut reconciliet ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimicitias in semetipso. Quia ergo numerus
iste laboriosi huius temporis sacramentum est quo sub disciplina regis Christi adversus dyabolum dimicamus et iam
illud declarat quod .xl. dierum ieiunium hoc est humiliationem anime consecravit et lex et prophete per moysen et he
lyam qui quadraginta diebus ieiunaverunt et evangelium per ipsum dominum ieiunium quibus quadraginta diebus
etiam temptabatur a dyabolo quid aliud quam proponit huius seculi tempus temptationis quam in carne
sua quam de nostra mortalitate assumere dignatus est prefiguret ab hora que mortis eius usque ad diluculum
resurrectionis constant hore .xl. si ipsa connumeretur. Post resurrectionem quoque non amplius quam dies
.xl. cum discipulis in hac terra esse voluit huic eorum vite adhuc humana conversatione commixtus et cum illis
alimenta mortalium quamvis iam non moriturus accipiens ut per ipsos .xl. dies significet se occulta presentia
quod promiserat impleturum quando ait. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Cur
autem iste numerus hanc temporalem vitam terrenamque significet illa interim causa de proximo currit
quamvis sit alia fortasse secretior quod et tempora annorum quadripertitis vicibus currunt et mundus
iste quattuor partibus terminatur quas aliquando ventorum nomine scriptura commemorat ab oriente
et occidente ab aquilone et meridie. Ad hunc igitur mundum et ad istam terrenam mortalemque vitam
hominum ad nos regendos in temptatione laborantes venientem regem Christum matheus sic sapienter ex-
orsus est ab abraham et enumeravit .xl. homines. Abraham enim in gente hebreorum que a ceteris gentibus
ut distingueretur deus de terra sua et de cognatione sua separavit abraham. Christus venit in carne et ab ipso
cuncto mundo salutarem pertulit crucem. In hoc annorum tempore ysaac sociata est rebecca et per ipsius numeri mys-
terium Christo copulata est ecclesia. Hoc numero dierum missi .xii. viri exploraverunt terram repromissionis
et eodem annorum numero castigati sunt increduli et detractores in sterilitate solitudinis quia sepe
per presentis vite laborem quo probantur electi cruciantur reprobi. Item secundum huius numeri medietatem id est a .xx.
annis eligebantur filii israel primitus in militiam domini ut pentateuca narrat hystoria. Ut ostenderetur quia
mox ut carni ceperint sanctis bella vitiorum non parvus statim adest labor certaminum. Qui autem sunt Christi ait
apostolus carnem suam crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis. Metiturque hic numerus secundum
dispositionem sancte crucis in templo salomonis in loco sancta sanctorum id est .xx. cubitos in longitudine et .xx. cubitos
in latitudine ut ostendatur ipse esse sanctus sanctorum qui in crucis quadrifido confixus est stipite ut repropitia-
ret delicta populi et sanctificaret totius orbis gentes habitans inter eos et salvans omnes credentes in
se. Meritoque crux ipsa sancta sanctorum dici potest que ab omnibus sanctis mire veneratur et colitur. Nec non et ab ipsis
spiritibus sanctis angelicis qui de redemptione nostra gratulantur omni honore ut credimus digna de-
putatur qui recordantur Christum propter obedientiam crucis exaltatum et traditum illi nomen quod est super omne no-
men ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium et terrestrium et infernorum. Est autem quadragenarius
ipse in quattuor triangulis hic comprehensus secundum geometrice figure potestatem continens versum qua-
draginta litterarum in hunc modum. Crux sacra tu aeterni es regis victoria Christi.

Crux mihi carmen erit aures adibete fideles
Laus crucis ore manat devotas ducite mentes
Vos quibus est cristus quibus est sapiencia curae
Lux aeterna deus quibus incorrupcio amor fit
Hic sonat artificis virtus operisque beatur
Hic decor exultat hic gloria fingitur artis
Vester honor vivit quia diuida fulget origo
Vestra manet palma i ueo inmortalis in aetra
Clara quia est nobis victoria cristus ubiqe
Ipse salus vestra et uindictam fecit in atro
Pro nobis moriens iusteque obpressit iniquum
Mortem interficiens mortem dū tartara vicit
Huc huc aegroti volucri concurrite cursu en
Vester erit medicus quem crux medicabilis alto
Stipite gestavit extendit brachia curae et
Poscite curari et geminas expandite palmas
Ipsius ergo valet tactu cito in hora eadem
Reddere de castra pia atropido hic a magietis
Summa cui est virtus sapiens adibere salutē
Ars qui descendit respiscat fieri aut arte
Dampna timoris candredi uiuant signabeat a
Quinqua salutarem numerum hic giūt a beatae
Dat crucis haec species divino munere plena
Qui signat veniam qui sabbata laeta quietis
Cui legis priscae post azima festa tributae
Est inde et post sacrae sollempnia paschae
Ipse paracleti missus undique numine plenus
Pacis amore probus pacis signacula profert
Perfectus decore species perfectus honoris
Quinque cruces praebet ramis denas quoque monades
Enumerat semper quae cruce apta et amica figura
Quinque libri legis extant mandataque dena
Omnia nempe cruci concordant tramite dictu
Lex numerus tempus mysteria facta caracter
Omnes ergo crucem pariter laudemus ovantes
Solvamus vota hinc crucifixo et debita regi
Sanguine qui proprio laxavit crimina mundo

Haec igitur pagina quinquaginta numerum continet in quinque .X. litteris expressum quae et denarii nominis summam
et crucis exprimunt figuram in cuius honorem totum opus condidi. Hic iubilei tenet observantiam et
verae remissionis quae pacem toto orbi conceditur index est. Hic post typicae paschae celebrationem
et occisi agni sollempnia transitusque domini in egypto celeberrimam festivitatem legis datae in monte Sy-
nai testis est et post verum pascha agnique Christi immolationem paracliti super apostolos missi demonstra-
tor est. Hic sabbatum sabbatorum post completionem .VII. ebdomadarum monade addita designat et ae-
ternae requiei quae vere una est gaudia demonstrat ubi tunc corporum nostrorum vere suum celebrabunt sabbatum quia
nulla praesentis vitae dampna sentiet ultra labor sed in laudibus aeternae trinitatis suum digne exercebit officium quia
sine incorruptionis gaudebit se nullum habere terminum. Qua propter merito quaeritur quomodo quinquagenarius numerus
ex numero quinquagenario surgat. Quadragenarius itaque est numerus unus ex his qui vocantur impariter
pares qui dividitur quidem in equas partes cuiusque pars in alias equas dividi potest nec non et partes par-
tium dividuntur sed nonnullusque ad unitatem progreditur equalis illa divisio. Est ergo eius medietas .XX. quarta
pars .X. octava pars .V. decima pars .IIII. vicesima .II. quadragesima .I. Unum enim et .II. et .IIII. et .V. et VIII et .X.
et .XX. quinquaginta faciunt. Sed hoc incrementum minoris numeri in maiorem quid aliud significat quam profectum
nostrum praediximus ergo quod quadragenarius numerus hanc temporalem vitam et presentem designet quinqua-
genarius vero quidem futurae patriae et aeterna gaudia demonstret et quid aliud nobis per hos duos numeros insi-
nuatur nisi ut hanc vitam sancte ducentes orationibus et vigiliis atque ieiuniis instantes nec non quoque operibus et
elemosinis insudantes plena fide spe integra perfecta caritate ad illam quae in celis expectat nos patriam perve-
niamus ubi quies aeterna absque ullo labore possidetur ubi verum gaudium sine ulla tristicia continetur ubi quic-
quid hic ex parte aliqua percepimus totum atque integrum sine fine perfruetur. Porro autem denarius numerus crea-
toris atque creaturae significat scientiam. Nam trinitas creatoris est septenarius autem numerus creaturam indicat propter
vitam et corpus. Nam in illa tria sunt unde etiam toto corde tota anima tota mente diligendus est deus. In cor-
pore autem manifestissima quatuor apparent quibus constant elementa. Bene ergo numerus iste significantias
in crucis exprimitur nota quia nulla mediatorem dei et hominum reconciliati et coadunati sumus creato-
ri nostro et in filios adoptionis aeterno patri translati. Recte iubilei numerus exprimitur in crucis figura quia tota
ratio illius spiritaliter cruci aptatur. Nam servitus indebita israhelitarum in illo relaxatur et per crucem generis huma-
ni captivitas et servitus qua per peccatum nequiter atque idolis serviebat destruitur et verae libertati qua deo soli servi-
tur homo qui ad imaginem dei creatus est redditur. In iubileo quoque ad antiquum possessorem vendita possessio re-
vertitur et in passione domini hominum prior possessio id est paradysus redditur quam per pomum vetitum ipse ma-
le commutaverat escam accipiens et vitam perdens. Ibi quippe praeceptum est filiis israhel ut se abstinerent a rurali
opere et hic concessum est sanctis dei ut vacent a terrena cupiditate. Clangebantque buccina filii israhel in ipso iubileo septimo
mense decima die mensis propitiationis tempore in universa terra sua sanctificabantque annum quinquagesimum et vocaverunt re-
missionem cunctis habitatoribus terrae. Insonueruntque tuba praedicationis apostoli et ceteri praedicatores evangelii spiritus sancti gratia
repleti legem spiritaliter interpretantes et docentes in toto orbe penitentiam et remissionem peccatorum accipere in nomine
Christi omnes qui credunt in eum. Ostendit quoque ipse salvator hoc verae remissionis tempus quando nazareth veniens in sy-
nagoga legebat capitulum de esaya propheta ad se pertinens ita dicens Spiritus domini super me propter quod unxit me evangelizare
pauperibus misit me praedicare captivis remissionem et caecis visum dimittere confractos in remissionem praedicare annum
domini acceptum et diem retributionis. Annum autem acceptum et diem retributionis omne praedicationis eius quo
in carne versatus est tempus intellige quando certe lux vera quae illuminat omnem hominem venientem in hunc
mundum ad cognoscendum veritatem verbo et miraculis aperuit visum et in cruce moriens dimisit captivos confractosque
in remissionem quia destructis vinculis mortis resurgens in gloria ascendens in altum captivam duxit captivitatem
dedit dona hominibus. Quod autem haec testimonia ad ipsum pertineant testatur evangelista lucas cum subiungit salvatorem
hoc idem auditoribus suis affirmasse ita dicens Coepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est haec scriptura in
auribus vestris et omnes testimonium illi dabant et mirabantur in verbis gratiae quae procedebant de ore eius. Continet autem
in quinque .X. notis unus versus quinquaginta litterarum hic. Quinque iuvat apice ast sacra dicere de cruce et haec
nam est. Per singulas notas denis litteris subputatis sed hoc in pronuntiatione ceterum autem in scripto .VIIII. gram-
mata unicuique notae deputantur. Nam media littera singularum notarum communis est utrique tramiti et ei qui dex-
trorsum et ei qui sinistrorsum vadit.

Sanguinis·ergo·sacri·nos·fusio·lavit·et·unda·
Sordib⁹·acunctis·detersit·et·omnia·christus·
Noxia·uña·passus·labeſculit·hic·quoq;·nostros·
Delens·aratum·contraarvem·tum·cirographum
Lumen·euangelii·mirabile·condidit·auctor·
Quod·facit⁹·ſcriptouetatomuia·vana·recuſat·
Quod·vitam·ſiguanſincunc ro expenditur·orbe·
Lumen·virtutum·ac·cenſuet·dominantis·vbiq;·
Iudicat·oratum·p·andeus·quo·mi·ſtica·ſcripta·
Monſtrant·dona·na·der·quanta·omni·b⁹·optulit·ore·
Aſt·decies·duodena·tenet·hic·lauda·caracter·
Grammata·nec·hoc·vna·ſemel·ſed·hoc·quater·vna·
Magna·notans·fidei·myſteria·magnaque·fidis·
Gaudia·demonſtrans·medicinae·munera·grata·
Et·ſorialide·decus·quod·ſpiritus·auctor·inore·
Ardens·luxdederat·concordi·muner·elinguae·
Hincque·alacer·coctus·ſacratum·iae·tat·ubiq;·
Hoc·nomen·ret·e·expandens·q·od·ſagu·ain·abyſſo·
Mundi·pienaltare·trahat·et·frenet·ut·omnes·
His·freuis·crucis·ut·q;inlinguia·criſtus·ubiq;·
Digne·commender·hominr·quaem·agna·religenat·
In·multis·dona·adiungens·proba·proemia·nati·
Enorbis·domini·qui·conditv·roemia·in·aucte·t·
Multiplicat·dignis·iuſte·cum·patre·ſuperno·
Regnator·regnans·cuncta·ditione·gubernans·
Qui·pignus·dederat·paraclitum·iure·ſalutis·
Ut·regat·et·ſeruet·perducat·ad·atria·vitae·et·
Pſallite·deuote·vitam·bene·pſalliter·criſto·
Gentes·ac·linguae·vernm·et·cognoſcite·regem·
Virtutemq;·patris·quadecumbit·dira·potentem·
Morſque·ſui·ſimul·irerum·ſcitat·e·parentem·
Haec·laus·culmen·habet·exncro·germine·parta·
Aeternam·regi·emiſteeſt·naturae·iudit·ordo·
Seruet·ut·iudit·atantum·et·ſpeeret·dona·beata·
Gloria·haec·virtus·et·ſummaet·cauſa·qietis·
Iſtequei·urabene·conſeruat·liber·ac·hic·eſt·
Qui·bona·ſumma·cupit·rite·et·medioori·aducit·

Deniq; sancte crucis formã greca littera lauda ī hac pagina p quatuor loca pōita
exemplat͛ que et ·xxx· numerũ aput grecos significat· Hec ergo quia quater hic
ponit͛ ·cxx· numerũ efficit cuius sacramentũ magnũ est· Nam legunt͛ añ diluuiũ·
cxx· ad penitẽciã homĩb; dederit et salomoniaci templi altitudo ·cxx· cubitorũ erat ⁖ anni
et sup ·cxx· uiros in die penthecostes sp̄us scūs uenit ī quatuor eñ notis adimpl̄m
effluentib; ·iiij· ewangelia significant͛ in quib; singulis tricenarius numerus ī uenit͛
quia fides scē trinitatis et pfectio mandatorũ in singulis scī ewangelii libris plenis
sime predicatur· proinde illud quod archa noe cum ex dei precepto construebat͛ et ad saluacionẽ
electorũ ad similitudinẽ scē crucis impijs diluuio perituris preparabat͛ ·iiij· cxx· annorũ calculo pe
nitẽcie tempus homĩb; ante decretum est quid aliud significat quam quod ita tantũ afflicti
bus huius seculi possim; pmanẽ illesi si ewangelice doctrine in fide sancte trinitatis digne operantes de
uotis mentib; obediem;· hoc aũt quod omīs altitudo ·cxx· cubitorũ fuit ad idem sacramentũ respicit
quod et p̄mitiua in ierosolimis ecclia post passionẽ resurrectionẽ et ascensionẽ dñi in celos in hoc nu
mero uirorũ gñm sp̄m scm̄ accepit· Itaq; procedente naturalis numeri progressione ab uno usq; ad
xv· et collectis in unũ oĩm locorũ summitatib; ·cxx· fiunt· xv nanq; que excepte et octo constant
solent non numquã ad significacionẽ referri uite future que nunc in sabbatissimo geritur ani
marũ fidelium pficietur autem in fine seculi resurrectione corporũ immortaliũ· Una xp̄t apte nume
ro centenario et uicenario magna electorũ beatitudo in futura uita designat͛· Apte in hoc triuum do
minus dm̄ cenaculũ consūmatur quia post pñtes huius labores post acceptam in futuro requiem
animarũ plena tocius ecclie felicitas in resurrectionis glīa complebit͛ ad quod mysterium eque per
tinet ut dicim; quod resurgens a mortuis atq; ad celos ascendens hunc numero uirorũ sp̄m
scm̄ in linguis igneis misit eosq; qui diuersitate linguarũ ad inuicẽ discrepauerãt repente oĩm
cognicione loquellarum communem in laude sua fecit habere sermonem· Nam ecclia suo tē
pore resurgens a morte atq; ad celos ascendens in eternẽ incorruptibili plene ac pfecte dono
sp̄us scī illustrabitur· Quando iuxta pmissum apli erit deus omīa in omnibus· Tunc ple
na erit ad unacio linguarũ in omĩb; ad predicanda magnalia dei quia consona mente ac
uoce omīs diuine glīam maiestatis quam presentem uident collaudant· Tuncq; uox illa
psalmi pfecte complebitur· quia sp̄us scūs per prophetam omīs gentes ad laudem dñi prouo
cando exhortat͛ ita dicens· Laudate dñm omīs gentes et collaudate eum omīs pplī· Qm̄ confir
mata est sup nos mīa eius et ueritas dñi manet in etnũ· Quando quotquot de omnib; genti
bus ad uitam predestinati sunt eciã omnibus scandalis de ecclia xp̄i panglorũ officia eiectis
vniti capiti suo vnam laudi deo omnia membra concorditer et perpetuo cantabunt· No
tandum quoq; est quod non solum lauda littera hic per ·iiij· loca posita ·cxx· numerum
in suo solo caractere ostendit ·xxx· p singulas sed et iam uersus xp̄i qui in illa conscripta sunt
unusquisque ·xxx· litteras continet· Est quippe uersus hic in suppema laudarum· Est orbi
toto comun· nam passio uita Iste quoq; in infima· Arua crux una spes libertatis ab im·
Hic namq; in deteriore Lux leta lucet diuino munere plena· Atq; hic in sinisteriore· Ye
uiat uitu signat et premia regni ⁖

Lex quoque uera dei uincenda eſt ſorte beata
Ecce crucis criſti qua ſoluitur orbis ab ira
Ducitur ad uitam portum capit atque quietis
Aruigenae primi lapſum poſt naufragus ipſe
Nam quia per uetitum mors uicit noxia lignum
Et genus humanum feralate abſumpſerat omne
Faucibus a mortis per lignum tolleret ut hoc
Iure crucis placuit reparantr ponere palum
Dire quodque atrox madido gluttiuerat aluo
Euomeret ſicco lueret quhint debite paenas
Inuaſit rapuit dominatum quod male crux fur
Id uoluit ſignare modis in dogmate ſcriptis
Teſtamentorum deus auctor opus crucis ipſe
Praedixit docuit ſeſe et conpleſſe fatetur
Magnipotens crux hi ut ideo ſe tota coruſcam
Excipere in lucem monſtrat data calle dicato
Biſtefaros iuſtis ſe cuncta peraera teſtans
Tentes ac populos ad celſa et prouocat aſtra
Exemptos notat et noctis orat ualacreſcit
Non paruum facere hinc et regnu ducit ad alta
Hoſte fit expulſo uictrix nec fallit in arte
Sed ſolum generis dominans miracula ſiſtit
Omnia regna ſibi propter ſua dona miniſtrat
Deuota et placida manſueta quieta redempta
Quot habet en linguas orbis et iura loquelae
Hoc numero ſignat adiuum uenientibus atque
Tramittis hoc pandit ſaluator diſcipulorum
Nam octies ut nouies parietos dicitur orbis
Hincque nouem pie reliquias in luce beatum
Spiritu num datur octaua ut ſupplere creator
Uellit rite die hoc et claudere ſaecula fine
Omnia namque orbis ſcelera conſumpſit in ipſo
Flammiuomo crucis ardore paciendo creator
Sed tamen ex carnis parte aſt diuina reluxit
Natura inſcripto ſobrium produxit et ortum
Legem nempe ſuam crucis ordine fecit amatam
Iure leuem ſuauem et ſcandendi munere dicem

Hanc igitur figuram plenam esse mysterio oportet intelligi in qua per .iiii. eptago-
nos .lxxii. numerus demonstratur. Secundum cuius pluralitatem gentium linguas
diuisas esse uera opinio est et libros canonicos ueteris ac noui testamenti
intra eius summam comprehensos esse non dubium est designauit autem
et ipse dominus exceptis .xii. apostolis alios .lxxii. discipulos et misit illos binos ante
faciem suam in omnem locum et ciuitatem quo erat ipse uenturus ut nu-
merus designatorum discipulorum concordaret multitudini gentium et diuisio-
ni linguarum quatenus omnes gentes fidei lumen perciperent et gratie christi mererentur esse parti-
cipes. Sicut ergo .xxiiii. horis totus orbis peragitur atque illustratur. ita mysterium illustrandi
orbis per euangelium trinitatis. In .lxx. duobus discipulis intimatur. uicies quater enim trini septua-
gies dipondius sed hec distributio apte figure sancte crucis mancipatur quia per ipsam sacra-
mentorum christi dispensatione totus orbis glorificatur. Ipsa in .iiii. eptagonis hanc mysterii ra-
tionem notat quia ipsa in .iiii. sanctis euangeliorum libris diuina carismata per .iiii. plagas orbis
dispensat ipsa in utroque termino idest in eo qui sursum et in eo qui deorsum uadit per
duos eptagonos sexies senarium ostendit quia omnem perfectionem per se nobis prouenire siue
in longanimitate spei siue in amplitudine caritatis in perseuerantia bone actionis seu in excel-
situdine contemplationis satis nobis innuit in toto octies nouenarium in se multiplicatum
continet quia ex omnibus gentibus in octonario numero hoc est corporum resurrectione adaug-
mentum nouem ordinum angelorum electos dei peruenire docet. O uere bona et uera sancta crux christi
quis tecum totam enarrare potest aut quis condigne laudare que celestium archanorum pia
es reuelatrix que mysteriorum dei sacra es conseruatrix queque sacramentorum christi idonea es dispensa-
trix. In te angeli gaudia sua accumulata conspiciunt. In te homines iura salutis sue cognos-
cunt. In te inferi iustam retributionem fraudis sue percipiunt omnibus es equa omnibus
bona omnibus iusta preterita renouas presencia illustras futura premonstras perdita re-
quiris quesita inuenis inuenta custodis lapsa restituis restituta gradu muniens muni-
ta. In uiam pacis dirigis tu quidem etiam regis es uictoria et celestis milicie leticia ter-
rigenorumque potentia tu peccatorum es remissio pietatis exhibitio et meritorum augmenta-
tio. Infirmorum remedium laborantium auxilium et lassorum refrigerium. Sanorum incolumitas
quietorum serenitas et fortunatorum felicitas tu aura egrotos medicans: tu gaudium mestos
consolans tu sanitas dolentes letificans. tu status credentium recte tu firmitas operantium bene
tu beatitudo perseuerantium rite sancta pia benigna. rationabilis laudabilis uenerabilis ama-
bilis fortis suauis mitis sapiens patiens potens. Quicquid ergo corde digne de te redemptio-
ne nostra potest cogitari uel quicquid lingua rite loqui omnia ad laudem tuam decentissime
possunt aptari. quia quicquid laudat crucifixo in te christo regi deputatur et quicquid christo
honoris datur ad reuerentiam summi patris refertur. cuius ipse unigenitus filius est. de quo ipsa ueritas in
euangelio testatur qui me recipit recipit eum qui me misit. Et iterum. qui me spernit eum qui me mi- ÷ spernit
sit. et qui non honorificat filium non honorificat et patrem. Omnis quippe qui negat filium nec patrem
habet. qui autem confitetur patrem et filium patrem habet. quorum simul cum sancto spiritu una est maiestas. una
potestas. honor et claritas in sempiterna secula. Est namque unus uersus in erecta crucis par-
te idest in duobus eptagonis a summo deorsum descendens et per sursum eptagonorum legen-
dus hic: In cruce lex domini decoratur luce corusca. Alter uero in transuersa eius parte in duo-
bus eptagonis comprehensus et similiter per transuersum eorum legendus iste. Gentes et
lingue sonantur laude sancta.

Criſtus·amor·uotum·mihi hic ut·pia·munera·dat·haec·
Carminis·hic·preciū hicn ia orcio·fida·q'ietis·
Qui·bona·cuncta·proba nſo pe·rant a·et·talia·rite·
Dona·ſuis·famulis·largitur·adit aque·cunctos·
Hortatur·miſerans·ſpondet·pie·conditor·arcem·
Iam·poſſe·impetrare·poli·ſceptra al·tage·regna·
Et·ſpes·firma·fides·ſummi et·cupit·hic ca ſancte·
Caſtus·amor·nec·amat·memorans·haec·perdit·orſa·
Dona·gidem·haec·veniens huc·orue mli t ei gcunda·
Sparſerat·in mundo·anteriore·valencia·fructu·
Quo·docuit·mundum·dedi cauſ e in de teriora hic·
Praeceps·mallet·abire·loc o da ns·iura·magiſter·
Noſcere·euangelij·et·d ir um m auſueſcere·morem·
Yt·deus·arce·poli·et·iuſtus·cum·aduenerit·iſtuc·
Auctor·abaetherei·iulſtis·dare·proemia·patris·
Dextra·tunc·meritis·capiat·bona·munera·dignis·
Iſte·quidem·numerus·ſanantis·ſignat·utrumque·
Aduentum·domini·hinc·arcebat·quando·tyrannum·
Quando·virhic·factus·tant a·bona·reddit·orbr·
Poſtq'·ſuumeſ·cunctis·baptiſma·proba·edidit·ore·
Hunc·ſummoect quando·ſaluans·patre·iu ett itur us·
Iudex·ethomo ſalpixi ctou m·proemia·ſancta·hinc·
Fert·pri ushis·alto·dare·et us qev idere·ſuperur·
Nempe·ſacram·facie m·quos·ue r us s n unciat·auctus·
Eſſe bonis meritis·ſpallendum·canti ca·partos·
Quae·cantare·ſolet·ſo nsa lma·ut·ſcripta·ſerena·
Apokalipſis·habent·dilucida·ivragmina·ferre·
Gloria·virtus·e c ſcel ſo·omni·die atq'e·peraeum·
Alleluia·ſonat·quiſqhameua la·eri thaud·hac·
Et·deus·et·dominus·placandus·noſter·ubique·eſt·
Quod·iuueris·nos·ſcriptio ut·al meſt aer is·arce·
Cū·appa n euit·ouans·ſeruorum·hinc·et·rapit·almi·
Turba·ntil·perdens·accc andal a·inal moue tira·
Deuotos·famulos·frumenta·ut·mittat·inhorreum·
Felix·qui·ualet·atq'·elicet·cur·ſcandere·caelum·
Et·lactum·domini·bene·chriſt intendere·vultum·
Cui·manet·altus·amor·perfectio·redditur·omnis·
Angelicique·choris·permixtus·gaudet·ubique·
Laudibus·et·certat·cantando·pſallere·chriſto·
Cantica·rite·noua·hoc·tudium·deponere·ueſcit·
Regna·quia·aeterna·ſ c tum·et·bene·gaudia·nouit·

Quid itaq; hec figura sit et quid significet ut exponatur necesse est. Una quidem ista est figurarum que ap
pellantur note sententiarum specialiq; uocabulo hec agens uocatur crismon exclusiuitate unius cu
iusq; ad aliquid notandum inuenta sed maiore dignitate nunc a christianis ad exprimendum nomen
xpi assumitur quasi due littere prime nominis eius uno monogrammate simul comprehense idest .x.
et .p. cur aut modo a nobis in hoc opus sit assumpta hec ratio est. Notatur enim in ipsa ille nume
rus dierum quo predicasse mundo xpus creditur et ille qui ante aduentum eius secundum ab antichri-
sti temporibus usq; in finem mundi futurus secundum danielis prophetiam ab orthodoxis ecclesie magistris
expositus est ita ut in .p. littera prior numerus idest mille .cclx. quod sunt tres anni et semis inueniatur quo tem
poris spacio xpus in mundo predicasse cognoscitur menses enim trium semis annorum idest tricies quadringenti et
bini mille .cclx. dies efficiunt sub quo numero ciuitas sancta calcari agentibus in apocalipsin describitur et mulier
a facie draconis fugere in solitudinem ubi locum habet paratum adeo ut ibi pascatur eodem numero dierum qui nu
merus mystice omnia xpianitatis tempora complectitur ut patrum firma habet traditio quia xpus cuius hoc cor
pus est tantum in carne temporis predicauit quo sine sub spe eterne peregrinatione presentis heremi gaudet
seu persecutionis molestiam ab infidelibus uel a falsis fratribus patitur .x. Itaq; littera illum numerum continet quem
danielis prophetia dicit. In anti christi tempore futurum idest .m.ccxxxv. dies ita enim ibi scriptum est qui expectat et beatus
et peruenit usq; ad dies mille .cccxxxv. quod beatus Jeronimus sic exponit. beatus inquit qui interfecto antixpo supra
mille .ccxc. dies idest tres semis annos dies .xlv. prestolatur quibus est dominus atq; saluator in sua maiestate uen
turus. quare autem post interfectionem antixpi .xlv. dierum silentium sit diuine scientie est. Nisi forte dicamus
dilatio regni sanctorum probatio est patientie sed quia manifestior est modo supra dicta si ipsas litteras que in hac
figura conscripte sunt et positione sua monogramma conficiunt simul cum earum numero secundum ordinem conscri
bamus spatium calamo adhoc concedat littere autem in .p. posite hoc sonant. ΟϹ ΩΤΗΡ · ΙΗϹΥϹ · ΑΛΗ
ΘΙΑ. tria uidelicet nomina xpi que latine interpretantur salutaris. saluator. ueritas sed duo nomina
greca posteriora integra serie litterarum conscripta sunt idest. ΙΗϹΥϹ · ΑΛΗ ΘΙΑ. tercium aut idest. ϹΩ
ΤΗΡ. secundum morem grece conscriptionis tribus excepto .Ο. articulo litteris notatur. Ϲ. scilicet. Η. et Ρ. et fiunt
omnes littere que in .p. conscripte sunt numero .xv. quarum prima est .Ο. numerum notans .lxx. secunda .Ϲ. cc.
significans tercia .Η. cum .viii. numero. quarta .Ρ. centum exprimens quinta .l. x. sexta .Η. viii. septima .Ϲ. cc.
octaua .Υ. cccc. nona .Ϲ. cc. decima. Α. i. undecima Λ. xxx. duodecima .Η. viii. terciadecima .Θ. viiii. quarta
decima .l. x. quinta decima .Α. i. demonstrans que copulate omnes faciunt numerum mille cclv. et adhuc
remanent ad supradictam plenitudinem. Numeri .v. que in ipso adhuc caractere .p. inueniri possunt. ita si diui
datur ipsum .p. idest. ut suprema pars que in se imaginem .D. littere habet quattuor numerum signet et infima
que .i. latinum format unum numerum potestate latinorum ostendat et ita millenarius et ducentenarius et
sexagenarius numerus in .p. inuenitur .x. aut que altera pars est monogrammatis tria nomina similiter con
tinet comuni modo litteris conscripta idest ΘΕΟϹ · ΧΡΗϹΤΥϹ ΙΗϹΥϹ. littere aut he sunt Θ. viiii. exprimens .Ϲ.
cc. x. dc. p. c. Ϲ. cc. l. x. Η. viii. Ϲ. cc. denotans. qui simul fiunt mille cccxxvii. et adhuc remanent .viii. qui auge
tur si .Η. littera que in medio octo litterarum sita est uicem etiam optinens cum numero octonario .dc. p. ad
datur. Sunt quoq; tres uersus in monogrammate in maioribus litteris cum minoribus intus conscripti quorum primus
ab .o. incipiens per omnes litteras maiores in circuitu uadit que dexte figuram supra uno ostendunt et duo nomina
greca tenent hoc est .o. soter iesus in nouem litteris comprehensa. Nam alma decem dicunt scripta hunc
quod nomine cristi. Secundus quoq; quoq; in reliqua parte. Ro. idest in linea que recta deorsum uadit
et nomen alethia tenet In .vi. litteris grecis scriptum iste. Sancta salutaris laudat hec scriptio cristum.
Tercius quoq; est qui in chi littera .viii. litteris in quibus sunt tria nomina notata hoc est theos. xpus. ihsus
continetur. Ita. Cristus homo est placidus nempe arbiter hic quoque mundi est.

Nobilis ecce micat floſ regis nomine pictus
Atq̄ notis ſignant victoris facta potentis
Cornua laeta crucis trino ſic condita verſu
Quae numerant ſex in ſignum quater arte monades
Perfectumque decus oſtendunt rebus ineſſe
Omnib⁹ omnipotens quas condidit atq̄ redemit
Clara dies illa eſt qua conditor omnia finxit
Non minus haec lucet doctor qa cuncta beauit
Tum bona cuncta bon⁹ conpleuit facta creator
Nunc pie cuncta pius opera benedixit amator
Quattuor ergo plagas laudat ſenarius orbis
Sex micat in numeris perfect⁹ prim⁹ et ipſe eſt
Diuidit ipſe diem totum conſtringit et ipſe
Anni menſis q̄ biſſextilis atque quadrantis
Hic numerator adeſt attollens tempora nutu
Saecula fine capit et claudit limite mundum
Vitam perpetuam tunc regna et lucida ductor
Dat ſuper aſtra pius dimittens de vita vultu
Inde re conſignans ieſus pia pnoemia ſcis tu
Ex omni mundo his quos ſantad dona coruſcans
Conduxit fidei lux virtus et indidit hauſtus
Verus amor decorat iuſtri beat atq̄ opus almum
Ergo plagis orbis conſignat ab omnib⁹ aſt hic
Appoſitus numerus en undique pergere plebes
Ad crucis auxilium pia numina poſcere ieſus
Perfectumq̄ decus perfecto dogmate diſcant
Perfectae fidei quod facta benigna ſequantur
Omnia nempe deum verum haec teſtantur ubique
Perfectum perfecta quidem formonſa decorum
Quae vertigo poli torquat qae condit olympus
Quae mare quae tellus qae caeli continet aula
Aſt quoque nos homines in rebus portio parua
Sit et crucem cantu ſaluantem et voce ſonemus
Qui bene nos fecit quiq̄ auxit quique redemit
Carmine et in celebrit crebros cantem amores
Nos ſatis ipſe opere ſacro et tutamine nobis
Iam inpendit ſua ſi tius ſit oſtendit amauit

Ecce crucis domini quattuor cornua senarius numerus decenter concludit et totam
perfectionem perpetrati operis ostendit quia in ipsa rerum conditor consummacio
nis sue fecit indicium cum accepto poculo consummatum ē dixit. Recte enim ibi con
summatum esse scriptum est. ubi humanum genus liberatum est quia non solum ho
minibus passionis xpi factum profuit cum ipsi redempcionis gratiam consecuti sunt
sed et iam celestibus angelorum turbis cum in eos numeri sui plenitudinem adep
ti sunt. quater enim seni .xxiiii. reddunt quo numero horarum. celestis spere ambitus cir
cumfertur et naturalis diei cursus in diurno siderum circumvencionum deprehenditur. quo nu
mero libri veteris testamenti in canonicam auctoritatem aput hebreos recipiuntur. ruth et cinoth
librorum vice connumeratis quo numero in sorte levitica tribus per david distributa est et
cunctos filios aaron per vices deo ministrare decretum est et merito ut numerus electorum ponti
ficum premonstraret eternum xpi sacerdocium qui pontifex factus secundum ordinem melchisedech
in ara crucis immaculatam se obtulit hostiam deo. agnum videlicet illum qui abstulit
peccata mundi cuius sanguinis aspersione sancta et sancta sanctorum mundata sunt et venia
expiatione peccatorum omnium sordes ablute sunt. Huius eiusdemque numeri seniores
in circuitu sedis illius potentissime de qua apocalipsis narrat unde procedunt fulgura
voces et tonitrua sedisse describuntur. Ecclesiam videlicet designantes per geminum testa
mentum de patriarchis et apostolis generatam que obuidiariā eius in xpo dignitatem
in circuitu illius sedisse cernitur. de qua dicit salvator regni sui potentiam demonstrans
Et ego inquit si exaltatus fuero a terra omnia traham ad me ipsum. Traxit quippe ad se cuncta
salvator cum in cruce positus omnem sibi subiecit potestatem. de qua resurgens tercia die
discipulis suis locutus est. Data est mihi inquit omnis potestas in celo et in terra. de qua
et apostolus testatus est. xpus inquit factus ē pro nobis obediens patri usque ad mortem.
mortem autem crucis. propter quod et deus exaltavit illum et dedit illi nomen quod est super om
ne nomen ut in nomine ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et inferno
rum et omnis lingua confiteatur quia dominus ihesus xpus in gloria est dei patris. De thro
no ergo isto procedunt fulgura voces et tonitrua quia post passionem salvatoris
resurrectionem et ascensionem ad celos discipuli eius sicut marcus scribit profecti
predicaverunt ubique deo cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. quorum
unus congregatis adversum se iudeis magna auctoritate respondit. Notum sit in
quit omnibus vobis et universe plebi israel. quia in nomine ihesu xpi nazareni quem vos
crucifixistis quem deus suscitavit a mortuis in hoc iste astat coram vobis sanus hoc
est lapis qui reprobatus est a vobis edificantibus qui factus est in caput anguli
et non est in alio aliqua salus. Nec enim nomen aliud est sub celo datum hominibus in quo
oportet nos salvos fieri. Et doctor gencium corinthiis ait. michi autem absit gloriari nisi
in cruce domini nostri ihesu xpi per quem michi mundus crucifixus est et ego mundo. Sunt
quoque in .iiii. trigonis circa crucem .iiii. nomina celestis triumphatoris conscripta
que sancta crux in mundum foliorum recipere lilii promptius dilatat et a medio scilicet sui
incipiens hoc est a duobus nominibus christus ihesus. ita quidem ut viciniores crucis sint et innixo
duo nomina in ea foliorum idem fortis virtus atque in dextra et sinistra alia duo idem victor clarus sic
que duo ultimis scripti inveniuntur in cruce a binis trigono in albo quorum iste ē textus in longitu
dine Fortis complevit tristus sua famina virtus In latitudine quoque Victor con
signans iesus pia premia clarus.

Ac nunc uos cantate nouum benedicite criſto
Plebs cantum dilecta deo ſanctiſſimus ordo
Pſallite non aliis uoſmet imitabile carmen
Inmortale decus caeleſte hoc ante tribunal
Ante quater ſaenos ſeniores quatuor atque
Diuerſae formae ante animalia iure ſuperna
Primitiae chriſto inmaculato numinis agno
Atqe deo uero inmaculatae et fortis honores
Eſtis uos emptae qe cohortes ſanguinis oſtro
Caelo ex terrigenis cantatis rite tropaeum
Citharis modulans aſtrunultum laude ſerenat
Veſtra manus ſacra uocibatria replet ubiqe
Ceu uoces tonithru fuſis clamoribus aetram
Tamqam et multorum ualles uox replet agarum
Linguaqe ueſtra doli ignara nec nouit iniqa
Ante thronum domiur ſſitis ſed dicere digne
Laudes carmina et artatis bene hicue parati
Verſigna quae non ſpernit yeſter gremio rex
Ra hoc nullus diffundit dux niſolus et auctor
Inderi ſofamine qv hoc modo ſplendida donat
Munera cantatae hinc illi probus ordo piique
Virgineo inhabitu mares qoqꝫ femina lactans
Infans atqꝫ anus pariter iuuenes qe ſeneſque
Qr non polluteſtis necv vmquam mulierum hic
Qa propter iam mitis vbi ruſtis proemia donat
Omnipotens pergit ieſus quo virginis agnus
In pratis depaſcit ouatque merite ſequentes
Sidera celſa ſuper opaſcua paſcitis agri et
Nunc iam ueſtra capit virtutum proemia uita
Iure ſtolam qam virginis enres attulit vnam
Rempe aliam in fine agnus cum corpore reddet
Poſcite poſco crucis voſmet perſigna beata
O populi turmae plebs agmina turba cohortes
Qui ſuper aſtra locum ſedeſqꝫ tenetis in arce
Quod nobis ueſtra laus repet conferat agnus
Proemia laeta deus cum ſanctis luce ſuperna
Audire ut liceat ueſtrum per ſaecula cantum

Continet ergo haec figura sanctae crucis in IIII pentagonis formata numerum CXLIIII litterarum in IIII versibus conscriptum, secundum cuius pluralitatem millenario multiplicato in apocalipsi multitudo illa signatorum ex omni tribu filiorum Israhel computatur, numerusque ille albatorum qui cum agno supra montem Syon stabant denotatur. Primo videlicet in signatorum milibus innumerabilis significatur tocius ecclesie multitudo que de patriarchis vel prosapia carnis vel fidei est imitatione progenita. Sicut enim inquit: vos Christi, ergo Abrahe semen estis. Ad augmentum autem perfectionis pertinet et ipsa XII duodecies multiplicari et ad summam millenario perfici, qui est denarius numerus quadratus solidus significans stabilem ecclesie vitam. Ex quo igitur dominus passus est, contritum est imperium mundani principatus et ad hoc gentium conflatum est imperium, ut signo fidei cui resisterant facies suorum libere denotarent. Signum itaque fidei est crux Christi ad cuius similitudinem thau littera formata est, de qua in Ezechiele ita scriptum est: Et gloria domini Israhel assumpta est de cherub que erat super eum ad limen domus et vocavit virum qui indutus erat lineis et atramentarium scriptoris habebat in lumbis suis et dixit ad eum: Transi per mediam civitatem in medio Ierusalem et signa thau super frontes virorum gementium et dolentium super cunctis abhominationibus que fiunt in medio eius. Et dixit illis audiente me: Transite per civitatem sequentes eum et percutite, non parcat oculus vester neque misereamini. Senem, adolescentulum et virginem, parvulum et mulieres interficite usque ad internicionem; omnem autem super quem videritis thau ne occidatis, et reliqua. Recte enim omnis iniquus mucrone infidelitatis interficitur qui signum fidei bono opere in semetipso ostendere neglexisse convincitur, et merito unusquisque bonum opus operando per crucis Christi potentiam liberatur, quia dum fidem quam in baptismo percepit inviolatam usque in finem mandata Christi implendo conservasse cognoscitur. Deinde grex ille dealbatorum in eiusdem numeri quantitate annumeratur et sancte virginitatis in electis copiosa numerositas intimatur. Sed finitum tamen numerum pro infinito hic positum quisque sanum sapiens intelligere debet secreti significatione mysterii, virginali aptum examini, quod deum ex toto corde tota anima tota mente diligens corpus quoque quod ex IIII constat elementis illi est integritate sanctius. Ter enim terni novem, et quater quaterni decem et sex; sedecies autem novem CXLIIII adimplent, ut cum de his qui maiores inter gradu constituti merito in Syon monte cum agno tam perfecta multitudo cernatur, de ceteris ecclesie membris non dubitatur. Et cantabant quasi canticum novum ante sedem et ante IIII animalia et seniores et reliqua. Illi quasi cythara sua cantant corde et angelice privilegio castitatis totos se domino faciunt holocaustum et tollentes crucem suam secuntur agnum quocumque ierit cantabantque quasi canticum novum quod nemo alius poterat canere, quia singulariter canticum agno cantare est cum eo in perpetuum pre cunctis fidelibus etiam de carnationis incorruptione gaudere, quod tamen electi ceteri canticum audire possunt, licet dicere nequeunt, quia per caritatem quidem illorum celsitudine leti sunt quamvis ad eorum premia non assurgant. Vetus quidem erat canticum his qui habent semen in Syon et domesticos in Ierusalem. Et item: Crescite et multiplicamini et replete terram. Novum enim est: Letare sterilis que non paris, erumpe et clama que non parturis, quia plures filii deserte magis quam eius que habet virum. Et item idem propheta dicit: Et non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum. Hec dicit dominus eunuchis qui custodierint sabbata mea et elegerint que volui et tenuerint fedus meum: dabo eis in domo mea et in muris meis locum et nomen melius filiis et filiabus; sempiternum dabo eis quod non peribit. Et item: beate steriles que non genuerunt et ubera que non lactaverunt et reliqua. Habent quippe nomen eius et nomen patris eius scriptum in frontibus suis, quod in confessione sancte trinitatis dedicata ecclesia fronte sua fidei gestat insigne, quod per sancte crucis mysterium in christianorum frontibus primum et frequenti manus inscriptione signatur. Ecce unusquisque IIII pentagonorum XXXVI litteras continet; sed non ideo quod hic numerus quinque angulorum figuram faciat — nam XXXV pentagonus est — sed ad intimandum aliquod sacramentum ita positus est. Quinarius ergo numerus legem significat et quaternarius evangelium. At IIII pentagoni cum adherentibus sibi IIII unitatibus IIII cornua crucis complent, quia passione Christi et cruce completa lex simul et evangelium in totam mundi latitudinem predicanda doctoribus commissa sunt; unde in exemplum datos utriusque testamenti patres fideles ubique in universo orbe castitatem servando imitari satagebant, qui agno sancti super montem Syon quasi canticum novum in cytharis suis cantabant. Ergo IIII unitates que pentagonis extrinsecus adherent in IIII litteris unum nomen conficientibus id est CRUX demonstrantur, ut et pentagonis suis ad usus complendos coherent et ad unius sinum demonstrandum sibi mutuo uno nomine necterentur. Est quoque hic versus in eminentiore parte crucis: Inmaculata cohors cantas tu vocibus illic. Et in ima hic: Rex ubi Iesus ovat qua pascit virginis agnus. In dextra vero iste: Carmina que nullus diffuso famine cantat. Et in sinistra iste: Hic vester grex ut solus et splendidus arca.

Laus pia perpetua ſanctorum in luce ſuperna
Adſis terrigenis aliquid quod dicere digne
Iam de te yaleant auidaque implere dicenter
Ora bonis poſſint modulis et cantibus almis
Nempe ego te cecinv crux iſto in carmine viuo
Verſibus exoptans cantando et reddere vota
Sed tu cuncta ſuper excellens munera noſtra
Maieſtate potens vincis terreſtria vincis
Sydera celſa poli nec ſat ualet ullus honori
Namque tuo facere condigna nec addere verba
Temptaui que ideo hic extaclis myſtica voto
Ducere verba tibi contemplans apta figurae
Diſpoſui ſignis diſperſo et tramite cantus
Inſerui angelicos inter et verſibus aptis
Nempe amen in medio uitae ſignacula ſpondet
Alleluia crucis circumdans cornua complet
Et ſacram effigiem caeleſti carmine ſignat
Nam iuſti hinc incept radeuote et munera tota
Ex ſuperaut narrant ecnunc ſper ardore
Inmiſſus bona det palmae et mors illa remota
Aufugiat primam nocuit quae liuida ſtirpem
Humani generis truculenta abſorbuit atque
Progeniem totam et detraxit in ima profundi
At nos quotquot amor in caelos eleuat iſtinc
Rite ſacrum domini placemus carmine uultum
Carmine namqꝫ illo quod erit in ſedibus altis
Quod cantant iuſti cantabunt perpete voto et
Hoc tum rite placet ſi implem iuſſa tonantis
Mentibus et ſpecie factis et famine linguae
Nam tantum ſermo haec iuſti nou proemia cara
Accipiet ſed uera bene per famina uirtus cum
Haec laus non bona laueſed ueri fictio falſa
Sit quae magna canit alta uult parua meretur
Ergo age uos criſtum laudate fideliter odis
Caeleſtes populi uirtutes voſque potentes
Iuſtorum et plebes qi in caeli ſiſtitis arce
Pſallite amen alleluia per ſaecula chriſto

Hic ergo laus illa quam ſcōꝝ vox in celis creditur ꝑpetuo deo cantare ſic̄ cunctis īſcriptu imitatur figuram allā
videlicet et amen quam iohēs aplūs et ewāgliſta īapokalipſi ſcribit poſt interfectionē et dānacionem
meretricis magne que ſeducebat omnes gentes in fornicatione ſua et cum qua reges fornicati ſunt ſe au
diſſe vocem turbaꝝ multaꝝ devote in celo cecinisse et ſepius iteraſſe. Ita enim ibi ſcriptum eſt. Poſt hec au
divi vocem quaſi vocem magnam turbaꝝ in celo dicencium. Alleluia. Laus et glia et virtus deo noſtro ⁘ multa
eſt quia vera et iuſta iudicia eius ſunt quia iudicavit de meretrice magna que corrupit terram in proſtitucio
ne ſua et vindicavit ſanguinē ſervoꝝ de manibus eius et iteꝝ dixerunt alleluia. ꝛ fumus eius aſcendit
in ſecula ſclōꝝ et ceciderunt ſeniores .xxiiii. et quatuoꝛ animalia et adoraverunt deum ſedentem ſup thronū
dicentes amen. Alleluia et vox de throno exivit dicens. Laudem dicite deo nr̄o omnes ſcī eius et qui timetis
eum puſilli et magni et audivi quaſi vocem tube multe et ſicut vocem aquaꝝ multaꝝ et ſicut vocem tonitru
oꝝ magnoꝝ dicencium alleluia quoniam regnavit dominus deus nr̄ omnipotens gaudeam⁹ et exultemus et
demus gloriam nomini eius quoniam venerunt nuptie agni et vxoꝛ eius ꝑparavit ſe et datum eſt illi byſſinum ut cooperia
ſplendens candidum byſſinum enim iuſtificationes ſunt ſcōꝝ et rel'. Hec enim omnia licet predicta ſint defutura poſt byſſini
reſurrectionem tamen ea iam nunc ex parte canit eccl'ia ſpe iam ſalva facta. Tunc aūt perfecte cum diſſeſſio fac
ta fuerit et cum apertius vindicata poſt univſale ergo iudicium dn̄i ſeparabunt penitus oves ab hedis et ibunt
in ſupplicium eternum iuſti autem in vitam eternam nunc quidem ſanctoꝝ anime poſt mortem in paradiſum vadunt
et impioꝝ in penam domino manifeſtante in paupere et divite ſed corpa finem mūdi exſpectant et dantur nunc
iuſtis ſingule ſtole albe cum in animab⁹ ſuis requiem percipiunt eternam. Tunc aūt dabunt bine ſtole quando
corpa eorum immortalitate dedita ſimul cum animabus regnū accipient ſempiternū. Nuptie ergo tunc vere
apparebunt agni cum tota eccl'ia domino in thalamo regni celeſtis ſociabitur et tunc pfecte iſtud ſequentia
bitur canticum quando tocius eccl'ie gaudium erit pfectum. Hec ergo duo vba ebraica id eſt alleluia ꝛ amē
cum interpretari queant. Nam alleluia. Laudate dominū interpretatur. Amen quoqꝫ in fidem ſive veritatē
transfertur propter reverenciam tamen ſanctitatis prima illis lingue ſervatur auctoritas atqꝫ alleluia in do
minicis diebus totoqꝫ quinquageſime tempore propter ſpem reſurrectionis que in domino eſt laude futura
continue canit eccl'ia amen vero propter inpetrandam eandem perpetuam vitam. immo omne bonū quod in pre
ſenti ſive in futuro a domino optat accipere ad ſacerdotis deprecationem ſeu benedictionē rite devota reſpō
det fidelium. Apte ergo conveniunt ſancte cum harum dictionum diſpoſicio quia primum omniū rerum in laudem
domini admirata eſt confeſſio angelorum adimpletur numerus celeſtis augetur exercitus ſanctoꝝ congregatur
populus eciam eis inde conceditur aditus et vetuſta diſſolvitur malediccio quia nova conditur benediccio
vnde in memorato libro .xxiiii. ſeniores et iiii. animalia. agno decantabant canticum novū dicentes dignus
es dn̄e deus accipere librum et aperire ſignacula eius quoniam occiſus eſt et redemiſti nos deo in ſang
ue tuo ex omni tribu et lingwa et populo et nacione et feciſti nos deo nr̄o regnum et ſacerdotes et reg
nabunt ſup terram. Et vidi et audivi vocem angloꝝ multoꝝ in circuitu throni et animaliū et ſenioꝝ et erat
numerus eoꝝ milia miliū dicenciū voce magna. Dignus eſt agnus qui occiſus eſt accipere virtutē et di
vinitatē et ſapienciam et fortitudinē et honoꝛē et gloriam et benedictionem et omnē creaturā que in
celo eſt et ſup terram et ſubtus et que ſunt in mari et que in eo omnes audivi dicentes ſedenti in throno
et agno. Benediccio et honoꝛ et glia et poteſtas in ſecula ſeculoꝝ et .iiii. quatuoꝛ animalia dicebant amē.
Eſt aūt uſus hic in alleluia ſcriptus et pſeriem litterarum euſdem dictionis ita legendus. Crux eciam
dei es. laus vivis marie polorum. Amen quoqꝫ in .iiii. litteris ſuis quatuoꝛ cornua crucis primum
incipit alleluia octo complenda ⁘

Ergo prophetarum venete crux famen honorat.
Praedicat exaltat resonat tua facta futura.
Inſpirata ſacro tunc plebs qod protulit ore.
Spiritus et ſanctus illis mandauerat intus.
Omnia cum Criſtum reparare loquntur et inte.
Confixum dominum concedere regna benignis.
Dauid per foſas illu hic palmasque pedeſque.
Dixerat atqe cibo fel tradi et poculo acetum
Deque tuo ligno regem aſſerit omnibus ipſum
Huic puero humeris tes ſc imperiū orat eſayas.
Corpus percuſſum manuum extenſum ore beato.
Conſputam faciem perpendens funus et altum
Atq; leuatam adte diſperſos currere iſrahel.
Hyeremyas agnum deſcribit ceu holocauſtum
Adtractum ſine uoce pium lignaque cibandum
Hyezechiel cernit t uiſu tau grammate ſignua.
Eruere plebem atq; crucis ducentis ad inſtar.
Sic tu ſancta ſalus uirtus es ylſa prophetis.
Es placita ſuperis crux huic es nauita mundo.
Nam daniel criſtum dixit hic plebe ab iniqua.
Multandum et finem dehinc noxia tota tenere.
Oſee ſaluandum populum mortis quoque morte.
Praedicat atqe iohel illa praedixerat hora.
Et ſolem et ſtellas lucem non fundere terris.
Occidem et infauſta feſta praedixerat amos.
Abdias inſidias ionas quoque funera finxit.
Mycha dei montem naum nunciat ulcio quid ſit.
Cornua ſancta crucis amba cum praedicatore.
Sofonias que diem dudum domini audit amaram
Aggeus hinc qe polos dixit terramque moueri.
Zacharias ieſum renotat per ſordida ueſtis.
Plagas in manibus fixas plangere que multos.
Malachias cernit ſummum dominare per orbem.
Ardenti que rogo mundum et ſudare miniſtros.
Haec tua facta probren dicebant ore priores.
Crux alma pates haec edidit auctor in hisque.
Tu pia compleras haec o omnia paſſio chriſti.

In hac quippe pagina libuit testimonia quedam prophetarum dictis congregare que de passione Christi prophetata sunt et ad laudem crucis gloriam pertingerent. Et licet multa inveniri possint tamen propter opusculi brevitatem a nobis omnia denotari non potuerunt. Sed ea tantum introduximus que dictanti animus in mentem venerunt et querente facilius inveniri poterant. David ergo propheta ac psalmista multa hymnilogiorum suorum testimonia huic devotioni passionis domini tradidit. In psalmo .xxi. de persona Christi. Foderunt manus meas et pedes meos dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt et conspexerunt me, diviserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem. Et item in psalmo .lxviii. Et dederunt inquit in escam meam fel et in siti mea potaverunt me aceto. Et quod in ligno passurus esset in psalmo .xcv. ostendit dicens. Commoveatur a facie eius universa terra. Dicite in nationibus dominus regnavit a ligno et reliqua. Esayas quoque hinc ait. Parvulus enim natus est nobis et factus est principatus super humerum eius et reliqua. Et item In die illa erit radix Iesse qui stat in signum populorum. Ipsum gentes deprecabuntur et erit sepulchrum eius gloriosum. Et paulo post. Elevabit inquit signum in nationibus et congregabit profugos Israel et dispersos Iuda colliget a .iiii. plagis terre et reliqua. Et item Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrum. Oblatus est quia ipse voluit et non aperuit os suum. Sicut ovis ad occisionem ducetur et quasi agnus coram tondente se obmutescet et non aperiet os suum. Et item ex persona domini dicit. Corpus meum dedi percutientibus et genas meas vellentibus. Faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me et reliqua. Et iterum. Expandi manus meas tota die ad populum incredulum qui graditur in via non bona post cogitationes suas. Hieremias autem ex persona domini dicit. Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam et non cognovi quod cogitaverunt super me consilia dicentes. Mittamus lignum in panem eius et eradamus eum de terra viventium et nomen eius non memoretur amplius. Et item. Spiritus inquit oris nostri Christus dominus captus est in peccatis nostris. Hiezechiel quoque signaculum crucis in signum .T. littere expressit dicens. Et vocavit ad virum qui indutus erat lineis. Transi per mediam civitatem in medio Ierusalem et signa thau super frontes virorum gementium et dolentium super cunctis abhominationibus que fiunt in medio eius et reliqua. Et bonum illum pastorem exprimens qui posuit animam suam pro ovibus suis. ait. Hec dicit dominus. Ecce ego ipse requiram oves meas et visitabo eas sicut visitat pastor gregem suum in die quando fuerit in medio ovium suarum dissipatarum. Sic visitabo oves meas et liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse erant in die nubis et caliginis et educam eas de populis et congregabo eas de terris et inducam eas in terram suam et pascam eas in montibus Israel. Et paulo post. Ego inquit pascam oves meas et eas accubare faciam dicit dominus. Quod perierat requiram et quod abiectum erat reducam et quod fractum erat alligabo et quod infirmum erat consolidabo et quod pingue et forte custodiam et pascam illas in iudicio. Daniel vero certissimus chronographus temporis incarnationis domini et redemptionis nostre fidelium intimavit angelo se hoc revelante. Septuaginta inquid ebdomade abbreviate sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consummetur prevaricatio et finem accipiat peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iustitia sempiterna et impleatur visio et prophetes et unguatur sanctus sanctorum. Scito ergo et animadverte ab exitu sermonis ut iterum edificetur Ierusalem usque ad Christum ducem ebdomade .vii. et .lxii. erunt. Et paulo post subiunxit ita et post ebdomadas .lxii. occidetur Christus et non erit eius. Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo. Et ut ostenderet illam ebdomadam annorum excellere ceteris in qua Christus evangelium predicavit et miracula fecit in qua et passus est et resurrexit a mortuis. Seorsum locutus ait. Confirmabit autem pactum multis ebdomada una et in dimidio ebdomadis deficiet hostia et sacrificium et in templo erit abhominatio desolationis et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio. Osee quippe devotione gentium et condempnatione crudelis populi congregate manifestissime predicat. Et erit inquit in loco ubi dicitur non populus meus vos dicetur eis filii dei viventis et congregabuntur filii Iuda et filii Israel pariter et ponent sibimet caput unum et reliqua. Et de receptione nostra ab inferis mortisque interitione per passionem domini tradidit dicens. De manu mortis liberabo eos et de morte redimam eos. Ero mors tua o mors. Ero morsus tuus inferne. Iohel namque horam dominice passionis et salvationem fidelium demonstrans dicens. Sol et luna obtenebrati sunt et stelle retraxerunt lumen suum et dominus de Syon rugiet et de Ierusalem dabit vocem suam et movebuntur celi et terra et dominus spes populi sui et fortitudo filiorum Israel et scietis quod ego dominus deus vester habitans in monte sancto meo et erit Ierusalem sancta et alieni non transibunt per eam amplius et reliqua. Hinc et Amos ait. Et erit in die illa dicit dominus. Occidet sol meridie et tenebrescere faciam terram in die luminis et convertam festivitates vestras in luctum et omnia cantica vestra in planctum et reliqua. Et paulo post. In die illa inquit suscitabo tabernaculum David quod cecidit et reedificabo aperturas murorum eius et ea que corruerant instaurabo et cetera. Abdias autem dolos inde orum contra dominum expressit et edicens salvationem omnis inquit viri federis tui illuserunt tibi invaluerunt adversum te viri pacis tue et qui comedent tecum ponent insidias super te et reliqua. Et paulo post In monte inquit Syon erit salvatio et erit sanctus et possidebit domus Iacob eos qui se possederant. Et item. Et ascendent salvatores in montem Syon iudicare montem Esau et erit domino regnum. Ione quoque prophetie dominus ipse ostendit dicens. Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus ita erit filius hominis in corde terre. Michea quoque conventum populorum ad Christum predicat ipsum Christum montem domini et ducem ostendens. In novissimo igitur dierum erit mons domus domini in vertice montium et sublimis super colles et fluent ad eum populi et properabunt gentes multe et dicent. Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei Iacob et docebit nos de viis suis et ambulabimus in semitis eius et reliqua. Et tu Bethlehem Effrata parvulus es in milibus Iuda. Ex te enim egredietur dux qui sit dominator in Israel. Egressus eius ab initio a diebus eternitatis et cetera. Naum vero ultorem dominum predicat inimicis et bonum piis et amicis. Deus igitur emulator est et ulciscens dominus et habens furorem ulciscens dominus in hostes suos et irascens ipse inimicis suis. Dominus patiens et magnus fortitudine et cetera. Et item pietatem ostendens ait. Bonus dominus et confortans in die tribulationis et sciens sperantes in se. Abacuc luctator fortis et rigidus stat super custodiam suam et figit gradum super munitionem et cetera ut Christum in cruce contempletur et dicat. Operuit celos gloria eius et laudis eius plena est terra. Splendor eius ut lux erit. Cornua in manibus eius ibi abscondita est fortitudo eius. Sofonias propheta adventum diei domini narrat et horam passionis eius et resurrectionis. Iuxta est inquit dies domini magnus iuxta et velox nimis. Vox diei domini amara tribulabitur ibi fortis et paulo post. Et tribulabo homines ait et ambulabunt ut ceci quia domino peccaverunt. Et item. Quapropter expecta me dicit dominus in die resurrectionis mee in futurum quia iudicium meum ut congregem gentes et colligam regna et cetera. Aggeus desideratum cunctis gentibus adhuc modicum est dicit dominus et ego commovebo celum et terram et mare et aridam et movebo omnes gentes et veniet desideratus cunctis gentibus et implebo domum istam gloria dicit dominus exercituum. Zacharias vero [illegible] domini sui [illegible] Iesu in vestibus sordidis et lapidem oculorum vii. candelabrum quoque aureum cum [illegible] lucernis [illegible] ex persona domini appenderunt mercedem meam .xxx. argenteos. Et item Et effundam super domum David spiritum gratie et precum et aspicient ad me quem confixerunt et plangent eum planctu quasi super unigenitum et reliqua. Et item. Adam exemplum meum ab adolescentia mea. Et dicetur quid sunt plage iste in medio manuum tuarum et dicet his plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscitare super pastorem meum et super virum coherentem mihi dicit dominus exercituum. Percute pastorem et dispergentur oves gregis. Et item. Et erit dominus rex super omnem terram in die illa erit dominus unus et erit nomen eius unum. Malachias salubrem adventum domini narrat et statim igitur veniet ad templum suum dominator et angelus testamenti quem vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituum et quis poterit cogitare diem adventus eius et quis stabit ad videndum eum. Ipse enim quasi ignis conflans et quasi herba fullonum et sedebit conflans et mundans argentum et purgabit filios Levi et colabit eos quasi aurum et quasi argentum et erunt domino offerentes sacrificia in iustitia et placebit domino sacrificium Iuda et Ierusalem et reliqua. Est quoque versus iste scriptus .xxxvi. litteris. Es planta superis crux hinc es nauta mundo. Cui addendum hexameter est et reciprocus nulla excepta sillaba fit idem pentameter.

* et filius datus est nobis

* deo

Nec minus ergo tua cuſtodit iura caracter.
Rite noui teſtamenti et pia munera pandit.
Quae deus altus homo diuinus detulit orbi.
Verte crux ſacra voto veneranda frequenti.
Promiſum complens et vtrax dogmata vatum
Se dominum teſtans legis veteriſ qꝫ nouaeqꝫ
Qui geminum mundo pare verbo fecit abyſum
Nos hylara tactu lacians voto anteriores.
Qui ſolabatur verax bonus omnibus aequus.
Inde qe apoſtolicus iuſte per famina fida.
Alma tropaea tua ſermo crux laudat vbique.
Princeps orbe ſonat eximo pectore petrus.
Taliter en laudes fatu pius optime dicens.
Eſt fratres chriſtꝰ pro vobis ſtipite paſcꝰ
Exemplum tradens clarum veſtigia qo d uos.
Eius pergatis cuius ſacra vulnera ſanant.
Hinc credo accipiat orantis famina ieſus.
Si doni ſucei et ſi honos arte mibi ter odis.
Ipſe quia mitis non ſordent munera haec ei.
Aſt iacobus hinc nos hortatur famine puro.
Exemplum ponens chriſtum de fine laborum
Hincqꝫ monet ſcribens alꝯ dux ore iohannes.
Caſtus amor maneat et ſobria vota ſerenet.
Ieſus ut eſt paſſus deuote propter amorem
Sic nos mente pia ſocio patiamur amore hic.
Ieſum per typicum pie verum pſallit ieſum
Iudas ductor emet peſſum fidis et iniquis.
Pauxillum haud paulus orauit temet in ore.
Crux ſacra cum dixit se iam neſcire loqꝫ lam.
Te ſine nec laudem ſcire dare faucibꝰ ullam.
In caelis terris magnum per tartara nomen.
Te propter criſti ſpondet ſat rite valere.
Dic et apoſtolicꝰ laudat concorditer ordo.
Vatibus antiqis coniungis cuncta rapina.
Paſſio ſancta pie ieſu per ſaecula criſti.

Novi autem testamenti tam copiosa sunt exempla scripturarum de salutifera domini nostri passione et cruce ut non facile de tanta multitudine quis testimonia eiusdem rei excerpere queat quia quae potissimum eligat nesciat cum tot sint quot in unum libellum congregari nequeant et omnia tantae dignitatis ut quae manifestiora de his sint et probatiora in primis digne estimare possint. Sed sicut veteri testamenti in superioribus libris aliqua excerpsimus quae presagio futurae et non dum completae passionis domini essent ita et ex novo ea tantum excerpamus quae ad sanctae crucis magnificentiam et laudem predicandam conveniant et quae ad bonitatem creatoris et nostram redemptionis nostrae pretium liberatione glorificandam pertineant. Ea enim quae illi predixerant futura isti predicant facta atque completa. Utriusque enim testamenti sanctae crucis predicatori conveniunt actus quia utriusque dispensator et mediator est Christus. Ipse ergo qui invisibiliter per inspirationem spiritus sui prophetarum mentes regebat visibile corpus assumens verbis et exemplis apostolos docebat. qui per patriarchas ipsis suam salutem et vitam promisit ipse homo factus per vias suae potentiam promissionem complevit. Unde dicit per prophetam. Confortate manus dissolutas et genua debilia roborate. Dicite pusillanimis confortamini nolite timere ecce deus noster ultionem adducet retributionis deus ipse veniet et salvabit nos. Tunc aperientur oculi caecorum et aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus et aperta erit lingua mutorum et reliqua. Ipse prophetiam iam factum ostendit cum dicit apostolus petrus. Vos scitis viri fratres quod factum est per universam iudeam incipiens enim a galilea post baptismum quod predicavit iohannes Ihesum a nazareth quomodo unxit eum deus spiritu sancto et virtute qui pertransiit benefaciendo et sanando omnes oppressos a diabolo quoniam deus erat cum illo et nos testes sumus omnium quae fecit in regione iudeorum et ierusalem quem occiderunt suspendentes in ligno hunc deus suscitavit tertia die et dedit eum manifestum fieri non omni populo sed testibus preordinatis a deo nobis qui manducavimus et bibimus cum illo postquam resurrexit a mortuis et precepit nobis predicare et testificari quia ipse est qui constitutus est a deo iudex vivorum et mortuorum. huic omnes prophetae testimonium perhibent remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes qui credunt in eum. Tale quid et in epistola sua idem petrus ait. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est iustus pro iniustis ut nos offerret deo mortificatos quidem carne vivificatos autem spiritu. Et item Christus inquit passus est pro nobis vobis relinquens exemplum ut sequamini eius vestigia et paulo post subiunxit. Tradebat autem iudicanti se iniuste qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum ut peccatis mortui iustitiae viveremus cuius livore sanati estis.

Iacobus quoque frater domini eandem exemplum nos hortatur dicens. Exemplum accipite fratres laboris et patientiae prophetas qui locuti sunt in nomine domini nostri Ihesu Christi. Ecce beatificamus qui sustinuerunt sufferentiam iob audistis et finem domini vidistis quoniam misericors dominus et miserator et iohannes apostolus confidentiam eandem eius nobis tribuit dicens. Filioli mei haec scribo vobis ut non peccetis sed et si quis peccaverit advocatum habemus apud patrem Ihesum Christum iustum et ipse est propitiatio pro peccatis nostris non pro nostris autem tantum sed etiam pro totius mundi. Et item in hoc cognovimus caritatem dei quoniam ille pro nobis animam suam posuit et nos debemus pro fratribus animas ponere. Iudas autem apostolus et frater iacobi sub exemplo iesu successoris moysi demonstravit Ihesum Christum eduxisse nos per crucem de spirituali egypto id est de potestate tenebrarum et incredulos perdidisse ita dicens. Commonere autem vos volo scientes semel omnia quia iesus populum de terra egypti salvans. secundo eos qui non crediderunt perdidit. Angelos vero qui non servaverunt suum principatum sed dereliquerunt suum domicilium in iudicium magni diei vinculis eternis sub caligine reservavit. Apostolus vero paulus et doctor gentium qui non minimus omnium apostolorum est in vocatione sed plus omnibus laboravit tam multiplex est in locutione sua commendans nobis Christi passionem et crucem et redemptionem per sanguinem eius et dominationem eius in celis et in terris ut pene totus in hoc versetur. Sed quia ab hac laude excipi non oportet quia etiam omnibus plurimum de ea scripsit et tam idoneus est in illa ut non facile in brevem constringi possit certis premissis ea tantum quae de cruce specialiter usurpavit ponamus testimonia. Dicit ergo ad Cor. Non enim misit me Christus baptizare sed evangelizare non in sapientia verbi ut non evacuetur crux Christi. Verbum enim crucis pereuntibus quidem stultitia est his autem qui salvi fiunt id est nobis virtus dei est et reliqua. Et item. Non enim iudicavi me aliquid scire inter vos nisi Christum Ihesum et hunc crucifixum. Item ad galathas ait. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Ihesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est et ego mundo. Item ad ephesios. Ipse est pax nostra qui fecit utraque unum et medium parietem solvens inimicitias in carne sua legem mandatorum in decretis evacuans ut duos condat in semetipsum in unum hominem faciens pacem ut reconciliat ambos in uno corpore deo per crucem interficiens inimicitias in semetipso et reliqua. Item ad philippenses. Humiliavit semetipsum factus obediens usque ad mortem mortem autem crucis. Propter quod et deus illum exaltavit et donavit illi nomen quod est super omne nomen ut in nomine Ihesu omne genu flectatur celestium terrestrium et infernorum et omnis lingua confiteatur quia dominus Ihesus Christus in gloria est dei patris. Item ad colossenses maiestatem Christi predicans ait. In ipso condita sunt universa in celis et in terra visibilia et invisibilia sive throni sive dominationes sive principatus sive potestates omnia per ipsum et in ipso creata sunt et ipse est ante omnes et omnia in ipso constant et ipse caput corporis ecclesiae qui est principium primogenitus ex mortuis ut sit in omnibus ipse primatum tenens quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis habitare et per eum reconciliare omnia in ipso pacificans per sanguinem crucis eius sive quae in terris sive quae in celis sunt. Et item dicit in epistola eadem donans nobis omnia delicta delens quod adversum nos erat chirographum decreti quod erat contrarium nobis et ipsum tulit de medio affigens illud cruci expolians principatus et potestates duxit confidenter palam triumphans eos in semetipso et in apocalipsi quoque pene laudes omnes et omnia cantica quae in eo sunt ex passionis Christi gloriam et gratiam redemptionis nostrae predicandam conveniunt cum de agno occiso qui in medio throni est septus ipse liber consignet. Sed de his testimonia hic aliqua ponere non necessarium iudicavimus quia in ceteris locis huius libri non pauca inseruimus. Sunt autem duo versus hic heroici in se crucis ymagine eisdem litteris conscripti quorum prior qui in longitudine crucis scriptus est hic. Si dote tibi metra sono his te iesus in nodis. Hic autem si eisdem litteris relegatur id est a fine usque ad initium eius facit hunc versum qui in transversa crucis scriptus est tinnite. Sidoniis ei et si honos artem ibit et odio. Qui per easdem litteras relectus redit in priorem eum scilicet qui in longitudine crucis est.

Omnipotens virtus maieſtas alta ſabaoth
Excelſus dominus virtutum ſumme creator.
Formator mundi hominum tu uere redemptor.
Tu mea laus uirt⁹ tu gloria cuncta ſaluſque.
Tu rex tu doctor tu es rector care magiſter.
Tu paſtor paſcens protector verus ouilis.
Portio tuqe mea ſancte ſaluator et auctor.
Dux via lux vita merces bona ianua regni es.
Vox ſeu ſenſus uerbum virtutum laeta propago.
Ad te direxi et cumulans nunc dirigo uerba.
Mens mea te loquitur mentis intencio tota.
Quicquid lingua manus orat et bucca beate.
Cor humile et uita iuſta ſacrata uoluntas.
Omnia te laudant et cantant criſte ſerene.
Namqe ego te dominum pronus et laetus adoro.
Atqe crucr demiſetuae hinc dico ſalutans.
Spem oroteramusaramaraſumaretoro hinc.
Hoc meus eſt ardor clarus hoc ignis amoris.
Hoc mea mens poſcit primum hoc tamen et ora.
Hoc ſitis eſt animi mandendi magna cupido.
Ut me tu pie ſuſcipias bone criſte per aram
Oblatum famulum qod uictima ſim tua ieſus.
Hoſtia qod tua ſimmem et crucifixio totum.
Iam tua conſumat et paſſio mitiget aeſtum
Carnalem vicia confringat deprimet iram
Refrenet linguam ptetatis uerba reponat.
Mentem pacificet vitam deducat honeſtam
Namque tuus quando toto fulgeſcet olympo.
Igneus aduentus torrebit et ardor iniqos.
Tempeſtas ſtridet carnu iam mugit et orbe.
Ante apparebit quando crucis aere ſignum
Tum rogo me eripiat flammis ultricib⁹ ipſa.
Atqe poeta magni proprium defendat ab ira.
Cui cano iure canam h … uus uerſibus ore.
Corde manu ſemper do … morabile cantu.
Quod dederat vitae me … menter inara.
Qando ipſa ieſus cle … o aberuit imo.
Inferni regiem nunc … arce polorum
Da mihi hoc poſco ſpero … a omnia credo.
Quae promiſiſti hoc ten … tate fideqe.
Quod uerax facis ordine … mnia uero.
I nunc ad ſuperos in caelis rite et triumphas.
Olans alma crucis ſemper ſine fine ualeto.

Deus omnipotens pater domini nostri ihesu christi qui unigenitum tuum coeternum ante secula natum carnem et animam humanam in tempore assumere et crucem subire pro humani generis salute voluisti te adoro tibi gratias ago quod michi misero famulo tuo concessisti graciam tuam quamvis indigno et multorum facinorum mole aggravato ut dilecti filii tui passionem laudibus licet non condignis tamen devotis canendo et conscribendo depromerem. Tibi domine ihesu fili dei unigenite humiles preces offero et vota qui pro salute nostra in patibulo crucis (?) in spiritu dignatus es honorem sancte crucis tue quantulumcumque decantare et communem omnium nostrum salutem conserivis meis predicare. Hec me ab incepto retardavit propter conscientiam delictorum sed magis in illud fiduciam tribuit quod hoc incarnatione celebrare in quo per diaboli regnum destruxisti et toto mundo veniam omnium delictorum dedisti. Tibi sancte spiritus paraclitus totis precordiis meis grates refero quod me tua gratia in proposito adiuvare et consolari dignatus es. Te deprecor ut si aliqua pro fragilitate mea inconveniencius posui seu rite non intellexi tua visitacione me illustrare digneris ut ea devoter corrigam meisque erroris pro te veniam consequar ut ipse quem ante inceptum opus in auxilium advocavi sine naufragio adoptatum litus me perducas te eternam et perpetua deus trinitas et inseparabilis unitas toto corde tota anima tota mente tota virtute colo adoro expecto desidero tu illuminacio mea tu salus mea tu laus mea tu virtus mea. Creator redemptor reparator pater arbiter magister beatitudo fortitudo alacritudo eternitas felicitas serenitas. Deus unus omnipotens deus deorum dominus deus rex creator omnium deus lux et vita fidelium vita vivens vita vivificante vivificator viventium amans et amatus amorque amantis sinuus genitor et genitus potenterque regenerans dicens et verbum ac procedens abutrisque diligens et dilectus amborumque dilectio verum lumen lumen de lumine verum illuminans conciliator consilium et communitatio a quo per quem et in quo sunt omnia tibi laus et gloria in sempiterna secula. Te pater clementissime peto ut qui primitus me hoc opus conscribendo voluisti perficere quod ad laudem redemptoris et salvatoris nostri pertinet redempcionis et salvacionis eius graciam propicium consequi merear et quidquid deinceps opus agam et recta et pura et integra gratia ad laudem tuam totum pervenire facias meque deinceps tutiorem a peccatis et in bonis operibus vigiliorem esse preparas et quam diu in hoc corpusculo vitam aliquid servicii tibi semper exhibeam. Post vero exitum anime mee a corpore veniam peccatorum omnium consequi et vitam eternam percipere propicium michi concedas qui tecum et cum spiritu sancto coequalis vivit et regnat deus per omnia secula seculorum amen. In medio vero ante cedentis pagine est unus versus septies xxvii litterarum qui eisdem litteris legi et relegi potest in hunc modum. Oro te ramus aram ara sumar et oro. Ymago vero mea quam subter crucem genua flectentem et orantem depinxeram asclepiadeo metro conscripta est per eorum versum tenens examentrum heroicum secundum eruditum heroica ita. Rabanum memet clemens rogo christe tuere o pie iudicio. Continet autem totus iste liber xxviii figuras metricas cum sequente sua prosa absque super liminari pagina et prologo qui numero in centenarium suis partibus perfectus est. Ideoque iuxta huius summam opus consummare volui quia illam formam meo cantavi que consummatione et perfectio rerum est. Explicit deo iuvante opus magnencii hrabani mauri in honorem sancte crucis conditum.

Magnentii Rabani Mauri liber secundus incipit in honorem sancte crucis conditus et prosayce descriptus.

Mos apud veteres fuit ut gemino stilo propria conderent opera quo iucundiora simul et utiliora sua legentibus forent ingenia. Unde et apud seculares et apud ecclesiasticos plurimi inveniuntur qui metro simul et prosa unam eandemque rem descripserunt et ut ceteros taceam quid aliud beatus Prosper ac venerandus vir Sedulius fecisse cernuntur? Nonne ob id gemino stili karactere duplex opus suum ediderunt ut varietas ipsa et fastidium legentibus auferret et si quid forte in alio minus quis intelligat in alio mox plenius edisserentem agnoscat. Hoc igitur exemplo atque hac de causa ego quidem vilissimus hominum opus quod in laudem sancte crucis metrico stilo condidi in prosam curavi vertere ut quod ob difficultatem ordinis figurarumque necessitatem obscurum loquendo minusque patens sensus inerat metro in esse saltem in prosa lucidior fiat. Non enim satagebam ut eisdem verbis quibus in metro usus sum sed eodem sensu in hoc opere locuturus essem. Hoc idem Oracius vir acutus et doctus in arte poetica erudito interpreti dicens: Nec verbum verbo curabis reddere fidus interpres. Interpres enim ego quodammodo in hoc opere sum non alterius lingue sed alterius locutionis ut eiusdem sensus unitatem explanem. Quia ipse rogo lectorem ut non fastidiose accipiat meum laborem sciatque me non superfluitati studere velle sed utilitati nec illi invidere sed magis fraterna caritate quicquid gratia divina possum ad utilitatem proximi sentiendo velle conferre. Bonitas omnipotentis dei michi concedat ut quicquid boni mente teneam opere perficiam et quicumque meum laborem fraterne accipiat deo largiente cum gaudio nobiscum particeps existat. De prima figura ubi Christi ymago manus in modum crucis expandit.

Ecce filius dei et dominus dominantium expansis manibus suis speciem restaurantis honorandam hic ostendit. Et recte hunc unum pastorem gregis sacer celie iustum colit. Et in eo modo quo in cruce sua membra fatigari permisit tute omnes perfecte probant redemptorem quia hunc totius mundi parentem esse sancta scriptura predicat. Hoc quoque ego indignus agnoscens pro modulo meo omnium sanctitati culmen adoro dominum Ihesum Christum quod ipse est rex regum. Iudei vero que simulante invidia invenerunt malorum est inique finium occidit regem. Ipse tamen cum gloria resurgens arma impiorum proiciens evangelii sui sacrum promissionem prophetarum potenter subiunxit. At nos qui in ipsum credimus in ipso lectorem dum quicumque Christum dominum illum esse non confitetur male ac pertinaciter dubitet quia hic auctor omnium rerum in toto orbe terrarum colitur cui decet cuncta subici quia dexteram summi patris probat et sancta ablatam predam de profundo inferni sanguine suo eripuit et taliter in cruce positus celeste regnum suis concessit fidelibus. Hic est deus principium omnium rerum hic non visibilis deus. Hic origo et finis universorum est lux vera ymago dei patris invisibilis os dei splendor lucis eterne qui consubstantialis patri sol iusticie verbum dei et exemplum lumine est. Hic coequalis virtus et manus domini est dux iustorum et prophetia veritas quem filium dei unigenitum et primogenitum iuste confitemur. Hic est lapis angularis credentibus lapisque offensionis et petra scandali infidelibus verumque hostium vite est. En in dictis velle Christus veritas quid mystice significet exponam. Vestis quoque lex divina est que velut tegmine litterarum auctorem rerum omnia continentem quodammodo amplectitur ad quem totus mundus celum et terra mare et universitas creature pertinet qui pugillo celum metitur et terram palmo concludit. Item nostra natura quam pro nostra redemptione suscepit qui vestimentum

diuinitat

diuinitatis eius eſt. Nam hoc ſplendorem
diuinitatis eius ſiue maieſtatis ab huma
nis conſpectibus celat et radios claritatis
eius coram oculis impiorum abſcondens clau
dit. Ipſe tamen miraculis choruſcantibus
ac tonante euangelio deus uerus innotuit.
Iſte quoque magni conſilii angelus ac ſu
ma deuocio dei pro populo miſſus eſt. Docens
uidelicet ſapientia et auctor pacificus fons
uite eterne brachium domini et panis uiuus
qui de celo deſcendit. petra utique chriſtus oriens
lucifer et uerus medicus. clauis dauid ia
nue et agnus dei qui tollit peccata mundi. Ser
pens qui exaltatus mortuos uiuificat.
mediator dei et hominum. uermis et homo
captiuam ducens captiuitatem. mons dei a
quila alta petens. aduocatus pro nobis
leo de tribu iuda paſtor bonus et hedus
peccata noſtra portans. fundamentum fidei omnis
innocens. ſacerdos ſecundum ordinem melchiſede
ch offerens panem et uinum. Uitulus namque
et aries pro nobis immolatus eſt uictima
qui filius eſt patris idem dampnatus eſt ad
penam ligni. Hic utique ante luciferum et ante
omnem creaturam ex patre eſt uero genitus.
et temporaliter in momento proceſſit ex matris
aluo. atque ut ſaluaret humanum genus ad
crucem uenit eternus conditor chriſtus qui eſt
ſuper omnia deus benedictus in ſecula. De
ſecunda figura in qua ſancta crux intra tetrago
num depicta eſt.

O ſancta crux chriſti que poteſtate tibi
collata excellis ſuper omnia. tu
in celorum arce ſuperna celorum
potens regis agmina. Qua
crucifixi uite regis uirtus et diuinitas totam
te potentem et totam ſanctam fecit. macie cum paſ
ſionis eius iudicium uite ſemper exiſtat. Qua
propter merito te reginam ex chriſto rege uocamus.
quia regni celeſtis aditum per te primum meru
imus. dum que humanitatis eius ac diui
nitatis geminum ipſum portans promeruiſti.
Omnis dei omnipotentis laudem. ſacra confeſſio
ne chriſticolas ſonaſti. Nam multiplices lau
des deo in ſanctis angelorum cetibus excitas et ſimili

ratione ad glorificandum deum deuotos red
dis terrarum incolas. Te generaliter totus orbis
aer. mare. ignea celorum ſidera ſanctificant.
ac ſpecialiter unaqueque ſpecies creature ex
quatuor mundi partibus magna deuotio
ne celebrat. hoc quoque omnium adunata con
feſſio profitetur. quod a beato lumine illuſtra
ta pie querentibus dones. cum utrumque fatis
diſpenſatione diuina ut et corde credulo.
et uera confeſſione chriſtum deum confiteantur.
et per hanc fidem ad ipſum peruenire mereamur.
O crux chriſti que preſiderata eius uictoriam
es benedicta quam clarum et quam magnum
ſuo amore conditor omnium te reddidit. Uiuifi
cationis enim munere te ditauit et ad hoc
ſalubriter erexit. ne antiquus hoſtis qui
primum hominem parentem noſtrum ſibi conſe
ntientem de paradyſo eiecit diuinis uiſionis
elogio progeniem eius in exilio dampnatam
fatigaret. O bona crux domini quis decan
tans metro digne reſonare ualet et totam
potentiam tuam uerbis enarrare? Pulchra
uires ornatu. teque decernentibus glorioſa appa
res. taxus mortifera longe a te fugit. ca
lamusque aromaticus et pinus ſemper uirens
honori tuo ſe ſubiciunt. Cedrus quoque di
uturna. et uermibus imputribilis. mirra
guttiflua. et melior odoris iocundiſſimi ad
odorem tuum ſtupent. Nardus ſpicata.
et cypreſſus odoris boni. Storax quoque gut
ta indie et ammonium ſyriacum balſamum
iudee. et bdellium phyſonis maieſtatem tu
am uerentes ſuper ſe non exaltant. Non e
licet ſis aſperior ipſis cum cruciatum reſones
uirtute tamen redemptionis noſtre ipſis preſtas
quod concedis fidelibus ante chriſti tribunal
honorum fructus papere. O crux ſacra que diſ
ruptis clauſtris inferni plebem ſanctorum eripu
eras. et celo locaueras. De tertie figure ſpecie
in qua .ix. ordines angelorum deſcripti ſunt.

O tu ſancta ſalus et leta paſſio
chriſti. ſalue crux ueneranda dei. que
ſapientia. lumen et decus es orbis
terre. que et uera laus et amica
uirtus. et clara philoſophia. apud chriſticolas trigenaſ

nobis celeſtis re
dia demonſtres
tanta.

gutta lentiſci
thus arabica g

indesinenter iugiter· etiam apud cetus ange
lorū qui in claritate lucis eterne manent· ꝛ apud
homines quibus stilus et pulchra renoua
tio post diuturnam infirmitatē et antiquam
pātorum uetustatē extitisti· Te totus orbis
beatificat te celorum agmina collaudant ꝛ
pte in nomine ihu qui cuncta mundi sceptra
et regum curuat impia omne genu siue uo
luntate siue uiflectitur celestium uidelꝫ ter
restrium· ꝛ infernorum· At michael dux· ꝛ
princeps plebis dei te confessione memorat
cuncta celorꝫ sydera· ꝛ uirtute regē ꝛ potesta
te tegere· eo quod agnus dei sis in qua īmola
tus est agnus qui abstulit pctā mūdi· quo
clypeo beniuolencie ipse sedulo exultat qua
confessionis framea fidens bellum iniit cō
tra draconē horridum antiquumqꝫ serpē
tem et de hoste triumphans· ouat cum
sacrorum agminū militibus hoc sibi priuī
locu petens ut tuam laudem ꝑpetua ante
tribunal decantet dnī· Igitur actus iste for
macionis litterarum· et hic modus posi
cionis ix· ordinum· nec non et sors ipsa
qua primitus ad laudandum redemptorē
sacri anglorꝫ agmina ordinantur· taliter
suspensam nunc statuit hanc crucem anim
s· pontificis et redemptoris nr̄i· ut ipsa uera
uita mse contestans ostendit· laudantem
uirtutū uenerabilem senatum· sicut decet·
ut in cruce que est uera salus nr̄a· appareāt
bona· et salubria scripta· Ideoqꝫ xp̄us semetipꝫ
humilians descendit de celorum arce· ut
ad se solidum fundamentum fidei augmē
tumqꝫ omīu bonorꝫ ualde nos duceret· et do
cuit uerbis factisqꝫ suis nobis documen
ta reliquit· et sic demum in sca cruce nos
redimens· fcā sua consummauit· Hoc tu ga
briel archangelus altissimi et desponsator
celestium nupciarꝫ· letus claro famine uir
gini reuelabas· quando regni xp̄i potenci
am et saluacionis eius opus luculento
sermone pronunciaueris· Quid et tu o
raphael medicina dei· numquid nullo
mystico ope quo thobie oculos aperuis
ti· felle orbium lumens· sce crucis potenciā
significasti· qui per amaritudinē mortis x̄
peccatorum tenebris remotis· eternā lucem
humano generi reddidit· Credendum ergo
nobis est· quod facta angelorꝫ que uetus
testamentum narrāt aduentum et gliam
significant redemptoris nr̄i· cum nouum
testamentū statim in primordio natiuitatis
eius· gliam in excelsis deo magno tripudio
cecinisse· et pacem hominibꝫ adoptasse describ
bat· Qua ꝓpt̄ nos quoqꝫ p̄clari angelorū
cetus supplices obsecramus· ut dignas
grates saluatori nr̄o xp̄o incessanter aga
tis· et scm̄ nomē eius in seculum benedica
tis· qui nos peruersam ꝑpetua morte libe
rauit· et nr̄m numerum ne diminutus
propter perditos angelos angelos rema
neret· sanctis animabus cōpleuit in arce
celesti· De forma quarti scematis ubi che
rubim et seraphim sunt iuxta crucē depicti·

Quos superne cohortes cheru
bim et seraphim· iam nunc dece
lo laudate nomen regis nr̄i ihu
xp̄i· quia ignis amoris ꝛ sapiē
ciē ita bene ardet· si ponitur famine in re
demptoris laude splendeat cum uera et di
uina est laus illa· qua pascha nr̄m idest
passio· et resurrectio redemptoris nostri· uel
re nr̄a predicator esse uita· lucas fructus
est xp̄us· quem cum prē et spu scō dnm
deum sabbaoth sociali laude celebratis·
qui tunc in hora passionis iniit tristiciā
mortis· et nunc regnans ubiqꝫ exultat
in gaudio resurrectionis· O beati seraphim
quis sit uerē amoris ardor dicite si fiant in
celebracione hac habitus uerī iuxta celesti
a monstrate· si hac ualida· et multa lau
de significetis· uictorem supinum pandi
te· Hunc confidenter ego pronobis in christum
ipsi et meis ita respondeo· unum namqꝫ est·
quod nobis demonstrant· hoc est quod
malarꝫ suarꝫ posicione affirmant· iam
dudum nobis preminatam esse in figu
ris scē crucis arnim· sacramentumqꝫ diuinis
hostie quod in ea īmolatū est· Edunt
quoqꝫ ipsa uota laudum· que sit unus

redemptionis nostre. ac bona premia que tribu
ere nobis decreuit rex christus. cum in hac
cruce secundum suum propositum passus con
sumpsit flammam passionis sue iniquitates
et penas scelerum nostrorum. cunctasque aduersarias
potestates in monumenta sue mortis superaue
rat. atque principem huius mundi foras ei
ciens. districta eius claustra dirupit. et
uetustatem peccatorum nostrorum deleuit. reddens no
bis benignus dominus et rex uirtutum ipsa reg
na paradysi. in quibus primus homo condi
tus positusque fuerat. Hoc quoque omnium fidelium
ora probant. et uirtutes et miracula que
deus in hoc mundo per sanctos suos facit testantur.
quod deus humano generi in carceres et te
nebras huius mundi iuste damp
nato auxilia mandatorum dederit cuncta per
tue mortis eua dendi. Conditor un
de et rex noster. qui pro nobis in
alta crucis co fixus est stipite. quam
magis decet thronum imperialem uocari.
quam seruile tormentum. quia imperator
noster christus regnum sibi in ea et potestatem
in celo et in terra conquisiuit. hostes supera
uit. et mundum deo reconciliauit. Hec uexillum
christianum est populi. hec framea qua cum hos
te fortiter bellum. Hec in signe uictorie nostre.
cum hac hostes uincimus proterimus. hac ar
ma iniquitatis frangimus per hanc ad coro
nam leuamur. et uirtutis premia capimus.
propterea exul semper et alienus abina
ignis cupiditatis. sancto que tibi interfecto
in morte christi parata sit. Cherubin ergo
illa que in tabernaculi templique construc
tione iuxta archam. Post altare thymiamatis
stabant. hoc uexillum crucis extensione
alarum suarum necnon et tota positione situs
sui. hanc sanctam crucem demonstrabant. que
mystica unctione liuta. triumphum christi
et certaminis eius palmam prefigurabant.
Hec itaque animalia idest cherubin disten
sis suis alis leta christi facta adducunt. et
beata ea esse alma altaque manifestis indi
ciis tradunt. Ipsa quoque semper. adhuc
pandunt os suum. ut cum celos et sum

plenos esse gloria dei predicent. iam prope est
tempus quo carnalis hinc abeat lucus et
una recedant dicant. Denique cuncta simul
hec animalia officio alarum suarum propine inti
mant saluatoris nostri brachia in cruce esse
protensa. in hisque tunc ac sublenari nunc
in ea omnes quos ipse postmodum uniuer
sali iudicio merita condigna rependens
in sede collocabit beata. tunc palam illos
per aissionem probando. quos iam ante
sibi notos. et bonis operibus auctos proba
uit amando. Iustorum ergo uatum prophetie
de passione domini ullomodo non dissenciunt.
nec significationes istorum animancium fal
lunt. Sequitur figure forma ubi quatuor
tetragoni circa crucem consistunt.

Te modo crux sancta dei obsecro ut
tua uirtute meum pectus in
firmum eradicas. ut dignis
laudibus eterni regis uite tri
umphum ualeam decantare. quomodo ce
lestia simul ac terrena uno federe coniungas
pactum confirmes. et mortis uincula
dissoluas. O tu sacer apostolorum cetus. et martyrum
ordo laureatus. nunc uos domus dei posi
tis fundamenta. quos ipsa mater gestat
pulcherrima. Hoc quippe uita et exemplis
deo plebem sanctam acquisistis. et sanctam
ac salutarem crucem christi nunc in primo
fundamine predicationis collocastis. quam
illam in ea crucifixi domini uirtus adportan
dum totam domum ecclesie machinam rite
roborauit. Here quoque ipsa humanum genus
adunitam dedicauit firmaque erecta est co
lumpna desiderans ostendere. quod preparam
etiam domus celesti regno collocanda er
rigit. aula indeluet iusti regis sponsique
ecclesie. Hanc tu domine christe triumphum no
uum. nunc coronis. amore redemptionis magisque dilectionis
aliter in mundo erexisti. Quod christicolum
genus fedus iustitie seruet. spernat
dyabolum rite dampnatum. et imitat pie
tate hominem immunem quod tu illi fauor
laudis et timor conseruationis. uirtusque
boni operis ac palma uictorie atque co

bona remuneracionis es· O inclita crux
dñi aule xpi preciosum fundamentū· tu
pulchrior es florifera specie oīm gerumnū·
tu excelsior cedris lybani· tu preciosior albo
lapidi pario· que quadritas iungis pe
tras uiuencium lapidum· in firmo fidei
fundamento· Patriarcharum quoq; cetus et
citus antiquissimus uire prima funda
menta iacit inicio tocius edificacionis·
Qui primum sano dogmate corda deuo
ta sibi obedienciū ad domū regnanti sup
omnia deo· fide iunxerunt· Postea prophete
uba pdicacionis pluerant· ut regi xpo
uiuam aulam niuentis pceptisq; suis ī
hoc certaminis loco construerent· quia
omnis hec fabrica eccl'ie per confessionē
nominis ihu xpi ad celeste regnū eleuatur·
cuiusq; uoce instructa rite uiget bona uite
instructio· Hec enim iunctio ad latera scē
crucis quatuor tetragonorum hoc signat·
et omine sacro reuelat nobis intellectum
ut sciamus quo nos uia recta· et ductor
optimus uehat nr̄e· hoc est ad possidendū
regnum perhennium· Omnes itaq; quos xpi
uisitacio sua mansione illustrauit· templū
deo dicare dignatur· et cum hys sanctis
parietibus in semetipsum lapidem angu
larem coadunans ad perfectionē celestis
edificii perducet· De spē sexte figure ubi
de quatuor uirtutibus precipuis commemo
Omnīps uirtus omptis racio fit·
pris et summa sapiencia xpe
fili dei· tu es uerus dominus
qui totum mundum adornas
decore scē crucis· dispensasq; pie tuis sanc
tis pia dona salutis· Nam quadriga uirtu
tum quatuor cornibus scē crucis decenter
aptata· ostendit sacram seriem specierum
excipsa procedentem· in triumpho uictorie
regis xpi consentaneam et per eius passio
nem proficuā esse toto orbi· ad impetran
dum fructum pietatis· et adipiscendam
etiam beatitudinē· Virtus est animi ha
bitus nature decus· uite racio· morum nobili
tas· et lingue moderacio hec quippe circ

ta o scā crux religiosis hominibus iusta laude
probanda tu tradis· cuncta simul benepla
cita deo deprimens· et singula salubria esse
prodens· Tua scā prudencia tenerum mundū
ab inicio docuit qm̄ per martirium abel iusti pro
innocencia ponendam animā demonstrauit
Dehinc iusticia bene zelo feruens· dyaboli pom
pam spernendam et xpi grē obsequendo
suasit· per castitatis amor incautis dei erigit
se ad sectandum utilia consilia· hec ē doctri
na mandatorum dei· ut fraudem maligni de
penetrabilibus cordis auferat humani· et
fideles dei attendentes ad celestia premia supe
rne carnis concupiscencias doceat· ipseq;
amor per uniuersam mundi latitudinē scōs
pdicatores ducit· arguentes uicia
et uirtutes commendantes· docentesq; p
euangelium redemp tori gnīs agē
dum· qui sedm̄ ue terum prophe
ciam nouissimis tem poribus itaq;
natus est· et mandata tradens euangelica
signis et miraculis uerus deus innotuit·
concedens omnibus fidelibus sibi· ut p fidem
plenam et baptismi lucem eternā conqui
rerent· illis q; qui intentis auribus celestē
doctrinam capiebant· dedit immodū bone terre
uberem excibi semine uirtutū fructus pro
ferre· et si qua incentiua nature in eis oriren
tur· ab aula euangelii cultro flamma scī spūs
concremarent· ut sine ullo impedimento
diuinum germen et spiritales diuicias
regi xpo exhiberent· Hos ergo fructus primū
fides et religio xpiana per predicatores
plantauit· deinde grā uirtutū puros et ab
omni sorde alienos ostendit· dehinc paciā
sanctorum in tribulacionibus probauit·
pacium quoq; et societas uere concordie
coadunatos· et inseparabiles demonstrā
do stabiliuit eximiaque uirtute constancie
fortiter roborantur· et pueram humilitatem
illesi custodiunt· ut pdiscrecionē in augmē
tum proficere ualeant· et plongaminem
pseueranciā usq; ad congruam maturitatē
perueniant· Post hec quidem iam ultimi iu
dicii falx mittenda est ut messis albens·

quam granum frumenti per aratrum cu
as in fin conditum glisant· et multiplicatā
prodit· apparente ipō iudice iuuor ⁊ mortu
orum per angelorum ministeria colligatur·
et per sententiam eiusdem iusti [illegible] iudi
cis· in horrea celestia feliciter [illegible] col
locatur· De septime figurat[illegible]o
nis plasmate ubi de quatu[illegible]or
elementis narrat·

Igitur omnia que in celis et que in terra
sunt de lumine glie xpi illustrata iam
splendent omnis maiestati subiecta seru
iunt et sanctam crucis factum beatificando
concelebrant· ut sic uictori superno de
bita uota persoluant· hoc ueraciter pro
fitentes omnia regna seruare modum suum
sub diuinitatis iussu· non solum que in cele
mouentur· quin etiam omnia que sunt uiuūt
senciunt atq; discernunt· et uim seruare no
runt· sub hoc imperio consistunt ab initio·
Imbres quoq; ac grandines cum niuibz· nix pruina
ac glacies· ros et serenū simul cum fontibus
et riuis in fin profluentibus creatorē testā
tes laudant arcton circi⁹· et omnis stella
rum positio simul cum uertigine poli
auctorem predicant suum· neminem displi
ceat quod dico· quia omnitenentis laude
sancio· et non irrisionem ul' dolorem alicu
ingero· Benedicite omnia opa dni dnō· can
tate et psallite ei· Laudamus dicat iustus·
quod xpc nunc in cruce exaltatus omnia ad se
ipsum· et electos suos milites inuitat ad co
ronam· Non enim fas est ut in laudando
creatorem discordet factura eius· sed gau
dens continuat sibi debitas laudes· uniu
sa aque natancia· et serpencia tre mot⁹
montes et colles· harena maris· luna et
omnia ligna siluarum· fere pecora· et truces
bestie· uermes pulueres· et minuta uolati
lia· aues mansuete et lacerantes ungui
bus O genus xpicolum quo celi ⁊ tre de
corantur· a nobis lumen fidei ⁊ uirtus de
precationis prodiens· legationem agit
ad gentes· pigros excitat· ad baptismum
inuitat· Sed maxime doctorum sermo predi
ca exhortacione dolum dyaboli denudat· ⁊
acquisitis per dei gram electis exponit uic
toriam xpi· omnibus fidelibus hoc cottidie
predicatur nec non et paganis et falsis
xpianis et hereticis cum summa modestia·
et paciencia intimatur· Qui ergo crediderit ubi di saluabi nō crediderit·
aut prauis operibus fidem destruxerit ine
tinum condempnabit· Igitur quia xpi gra
in celis· et in tris redundat· bene conuenit
ut celestia simul· et terrestria ore consono
laudes deo decantent· et gnis agant· ipsius
domini· et oues pascue eius· qui partim in
celis iam cum domino regnas· partim adhuc
peregrinaris in tra· una tecum nos ad laudan
dum deum incitat· quos unum gaudium
in celis expectat· nam quod datum est iam
tenetis· et promissum ueraciter accipietis·
quia qui promisit· sine dubio in nobis pro
missa sua implebit· Rex utiq; noster prius
et sacerdos· Creator· et saluator ihs xpus
dominus nr· De octaue spēi forma ubi
de duodenarii numeri racione expositū ē·

Xpus itaq; saluator nr xpus rex
mitissimus in celis regnat· con
silium optimum· uirtus dei pa
tris summa et benedictio uera·
lumen de lumine· et ex deo genitore diuina
proles genita· Hinc uidelicet tocius uirtus
origo est· ad hunc fabricam tota celi ⁊ tre
fabrica respicit· Ad hunc ptinet omnis uir
tutum decor· Actiuus bonitate et ueritate
omne bonum uerumq; ipseq; mirabilis
solus mirabilia facit· Actiuus iusticia ordi
natur quicquid in celis ul' in tris iuste de
cernitur· probatur· et profertur· Quicquid
honoris habent angeli boni· et quicquid
pene sufferunt angeli mali· nec non et il
lud quod xpus ydolatriam de mundo expu
lit· ⁊ diuinum cultum renouauit· Horum
igitur omnium bonorum auctor· est dominus
xpus qui in uexillo crucis sue honoris
et potestatis proprie indicia demonstrat·
Quia ergo congruit ut nos terrigene et pa
radysi exules noscamus hos radios quos
diffundit hec sce crucis species· per quam

xpistus nos saluat et reddit splendorem
luminis quem prothoplastus peccans
olym iam amiserat. Quotiens ergo apud
pios hos radios rite agnoscentes uenera
bantur. protinus lucis munere proferuntur.
orbique hoc iubare uibrabant arma prophetarum
et sors apostolica predicans hac luce nobiliter
choruscabat. Hoc quoque sole fides xpisti toto orbe
terrarum relucet atque bona corda hominum
notaque pia sanctorum patent. isti quoque diuino
munere pollentes. pro mystica signa. olim
iam patribus tradita. bonum et salubrem
continent radium ~~radium~~. et prouidum dei manda
dans obedire persuadent populis. cum xpisto ascen
dunt soli. et profunditatem mysteriorum dignus
reuelare. et dona perhennis uite fidelibus
tradere. xpistus ergo rex summus. et celestia
tribuens. dominus nunc diuinus. scandens al
ta crucis robora. manifeste innotuit hanc
speciem formando. per hanc se pandere celos
mundo et uult ut sequentes eius uestigia
uite per hanc repperiamus introitum. Denique
quater ternos uentos quatuor plagis
mundi. et ambitu oceani inhabitu sce cru
cis coniunctos et coadunatos. saluator
salubres fecit. Signaque xii. cum xii. men
sibus suis ipse dominator sustentans regit. et
gubernat. ac duodena. spacia horarum
oriente sole disponit ordinabiliter. trahit et
producit ad occasum. Ad hec quoque uniuersa
demonstranda distributio duodenarii nu
meri quadringinta sce crucis formam
complet. Omnia namque uincula peccatorum
nostrorum quibus constricti tenebamur.
crux xpisti gloria maxima resoluit. itaque erecta sa
cra celi gaudia nunc terre proponit. et sig
nat. laudat. et probat. ipsaque fidelibus
aeternaliter confert. Decima figura que
dierum anni numerum in cruce continet.
Sol et luna en nunc competenti
ordine diuinum ihesum benedicunt. quia
sancta crux est uera honor. stabi
lis lux. dispositus ordo. series.
laus. et probitas. spiritali lumine pro cunc
ta tempora nos illustrans. nos quoque

hoc termino quem ipsa in quatuor exagonis
et monade inter eos posita portendit dies
et noctes. totius anni solaris commemora
tionis equatisque ad perfectionem eius numeri
cursu … rum. Predicta ergo figura eius
… uicte ternes denos. et denes se
no… s atque insuper quinques
… tatem. Hys quippe numeris
tota … solis. et lune cursum suum
noscitur uincere. quatuorque uicissitudines tem
porum hys includunt. quas omnes in quin
quaginta ebdomadibus et monade unus
pariter amplectitur annus. ad hanc diem
iam bisextilis reditum tenet omnis hic or
do ad hanc transit horarum series. temporum
uicissitudo. annualis circuitus. et astrorum
cursus. ipseque quadrans horarum super nam
us supra numerum certum dierum quem in dis
positione sex angulorum quatuor exagonorum
sancta crux denotat aperte ad illum terminum per
tingit quod in equinoctiis rite dinosci pote
rit. O sacrum germen quod clara luce fidei
et sapientie corda hominum in tenebris infidelita
tis posita illuminas. tu es uidelicet crux sancta mi
raculis coruscans nam et xpistus hinc ubique
per tua cornua latitudinem sui regni demons
trat. tu regis fortissimi sceptrum. et ara dei
altissimi ordine potenti dilataris. per te
descendisti ad inferos. tendis ad celestia.
Hec decus. et honor est totius mundi. Hem
quoque uerus idest nominatus noster patronus
nomen solius tota saluatur creatura. cur
sum syderum ad huius formam tempe
rat. ipsumque regnum celi donat. cum in hac
sede positus claustra celi nobis. Hec quip
pe humanum laudans cantibus exponit
cum predicat fideliter quod xpisto in cruce
crucifixo. lumen syderum obscuratum sit. Na
iudei frendens licet inuidia esuriret. me
liore tamen usu in arbore crucis hunc
fructum exiluit. quod ex quatuor plagis
mundi. et ex quadrifido oceani limbo gen
tes. et populi undique confluentes. spiritales
delicias appeterent. que in sancta cruce demons
trantur ut sacris et mysticis epulis re

pleti· p̄cioſa ſimul p̄ris adcentuplicem
bonorum operum pueniant fructum et in
finita ſplendidis nouem ordinibus ange
lorum· in celeſti beatitudine ipſi ꝑpetua clari
tate fulgeant· Qua propter moneo ut quicq̄
cantamus uel ſcribamus in redemptoris lau
dem totum uertamus· quatenus hac una
ſpe· quam p̄ceteris in eo habemus· exitium
animę et ſeuientis· perpetueq; dampnationis
ſcuto fidei repellentes poſſimus euadere· et ſic
regnum dei· ſupna luce nitentes· leti uale
amus poſſidere· auctoremq; nrm̄ ac redemp
torem dnm̄ ihm̄ xp̄m· omipotentis p̄ris unige
natum· dignis laudibus reſonare· uerum
ſanctum· atq; deum altiſſimū· ſit quoq; ſp̄
her mea ratio· ſempiterna laus et ꝑpetuus
ardor amoris·

De ratione figure decime ubi ſeptuagenarii numeri miſt deſcripta ē·

Nunc itaq; conuenit ut pia modu
lacio ſpe eternor nos letificans
in hoc beato opere exprimatur q̄d
nobis etiam uitam conferat
et quid corruptionem auferat quodq; de
lictor ueniam tribuat· et quid p̄uor uin
cula diſrumpat· hoc eſt ſc̄e crucis p̄dicat
acta· Merito ergo hoc uox humana fau
cibus reſonet· hoc depromat arte· os pro
loquens· digiti ſcribentes· plectrum ling
ue· et nota pii cordis quod cecidit ille
draco tortuoſus· et noxius· ille qui arte
maligna truculentus in paradyſo pro
thoplaſtum nrm̄ decepit· cum prius ipſe
cadens lucifer de celi arce terciam partē
aſtrorum traxit ſecum· ad infernū ſulphu
rea ſtagna· quia· ſuperbus· et doloſus tēpta
uit ſe equiperare altiſſimo· in gelida a
quilonis parte ponens ſibi tribunal· hūc
ſaltem ferociſſimū lupum· agnus mitiſſi
mus ſtrauit· cuius potenti eripuit preda·
et ſtudia inmania fregit· At gentes exi
mis et carnalibus deſideriis perſcām e
uangelii predicationē conuertit ad melio
ra· et accendit ad celeſtia dona· ne uel in
deorum ſupſticioſa fabuloſa· uel hereticor
puſa ſeductio· ſpecioſo uelamine corrū
pat· cuncti corda xp̄ianor· qui ueritatē diui
ne legis agnoſcentes in robore fidei iam co
ſiſtunt· Et ne aridum fiat os gentiū exi
natum cultu demonum et adoratione
ydolorum· fecundat illud in diuina laude
auctor tocius boni· et largitor uirtutū
xp̄us dn̄s· Cauſat enim et dampnat om
nem p̄fidiam inimici· potens uirtus ſec
tuas· et dimittens mundo debita cunc
tas opes diuitum· precellit ſuo munere·
Denique quod in ſeptuagenario numero
manifeſta redempcio toti mundo fuerit·
daniel ꝓpheta in lxx· ebdomadibus ſuis que
ad xp̄m uſq; pangebant demonſtrat·
quando conſummetur preuaricacio et finē
habeat delictum· et deleatur iniquitas· et
adducatur iuſticia ſempiterna· Iheremi
as quoq; ſimiliter poſt lxx· annos reſo
lucionem captiuitatis predicat eſſe uen
turam· At moyſes per lxx· p̄sbiteros quos
domini mandato ꝓplo iſrl' pretulit tocius
magiſterii p̄femonem et reuelaconē myſ
terior p̄cinas ſacramentū nobis fieri ſig
nificauit· O crux bndicta dei in hoc quod
ſeptagenarium numerum in quinq; par
tes diuiſum in medio tui ſimul' p quin
que cornua tua quaternario et denario
numero amplecteris· ſignificas te totum
mūdum per decalogum legis et per qua
tuor libros euangelii ad concordiam· et
unitatem fidei reuocare· Neq; enī ipſum
quinarium abſq; myſtio p̄mittis· ſed
uenerabilit' unus humanum genus·
non ſolum per internum affectum ani
mi· ſed etiam per exteriores ſenſus cor
poris tibi ueraciſſime eſſe debitum·

De undecima figura ubi pentateucus moyſi ordinatus eſt·

Te ſancte p̄r unicum dominum
celi et terre· ut ſis michi in hoc
carmine auctor et rector· et in
choato pius et clemens an
nuas ſenſum opifici· et uiā ſobria tri
buens ut poſſim fideliter pandere ad
ſc̄e crucis etiam et gratiam noui teſtamē

ti· quid lex priſca figuris ſignificet· mo
nitum ipſis rebus ſpiritaliter obſeruan
dum· Nam cum primum hec maxima
rerum machina ab inuiſibili et in penetra
bili profunditate conſilii dei uiſibilis ef
fecta eſt· et paradyſus cum germine ſuo
floridus et iocundus apparuit· ſtatim in
ligno uite quod eſt in paradyſi medio· in
tale lignum ſancte crucis prefigurabat· quod
in medio gencium poſitum precedentes
et ſubſequentes ſe uiuificat· et ſanctifi
annus cat generaciones beneficio recreati· qui
boni et ſancti uiri· ſpiritales· et uitales
uirtutum protulerunt fructus· Hoc etiam
lignum paſſionis xpi· prefigurabat
yſaac patriarcha cum patre imponente ipſius
humeris ligna portabat ad locum im
molacionis ſue· ſicut liber geneſis teſta
tur· Hic et exodus et ceteri libri legis
ediſſerunt· quod forti compagine armo
rum ſancta crux uirum pirtium euerterit·
ut dote ſanguinis ſui ſponſus ſupernus
exhiberet ſibi ſponſam eccleſiam non ha
bentem maculam aut rugam· Hinc ple
bs iſrahelitarum deo in egypto conuincta
et per rubrum mare tranſlata· laudes in
cruces redemptori ſuo decantabat· et iti
nere trium dierum gradiens· domino miſe
ricorditer eos ducente· peruenit ad fon
tem mara· qui per lignum myſticum in
dulcatus eſt· Igitur pharao et egypcii
perſequentes· qui prius populo dei quaſi
iam capto et reducto inſultabant· ſub
merſi maris fluctibus ſera peniten
cia doluerunt· iſrahelite autem uiſis
magnalibus ducem ſuum triumphan
ti deo uidelicet patrum ſuorum· canticum
glorie continebant· et in conditoris ſui
amore feruentes· laudes triumphales
exſoluebant· Porro mare orientale hoc
teſtatur· cum orbitas curruum egip
ciorum hactenus in profundo et in litore
ſeruat· Denique ueteris legis abyſſum
ſancta crux immiſſa dulcauit· et petram
ſoliditiſſimam excitans· fontem uiuentis
aque produxit· ad huius inſtar moy
ſes manus extendens in amalech uic
toriam cepit· et per eam uere amalech
memoria deleta eſt de ſub celo· Duo ergo
uiri exploratores terre repromiſſionis·
qui botrum in uecte portabant· duos
populos ſignificant quia gaudia ſuperna
per paſſionem xpi in cruce completa·
quaſique credentes promereri poſſe pre
dicant· O crux benedicta dei· quis bene
myſteria tua noſcens· tanta dona ſalutis
et tam preclara ſatis enarrare ualet·
cum nulla creatura ad laudes debitas ce
lebrandas ydonea eſt· Te patris etiam
hoſtia innocentem ſanctiſſimum domino obla
ta· ſacram cum dicauerat· uiuifican
tem exaltaſti ſerpentem· et uitale ſig
num demonſtraſti populo· quo ſaluari
leſus ab hoſtibus poſſit· Et quid ampli
us de te dicere poſſum· niſi hoc quod
cuncta bona deferas· et mala cuncta au
ferebas· De duodecime figure imagine
ubi nomen prothoplaſti ſitum eſt·

Eya modo dulciſſima metri
ce artis fiſtula· uade ſalutife
ram crucis domine laudem·
ſuauibus canere uerſibus·
opuſque mirabile redempcionis noſtre
ſimul et conſolacionem uite future de
uotis celebrare laudibus· quia iſta
cruce mors uicta eſt diriſſima· et pecca
torum noſtrorum uincula ſunt ſoluta· Lux
nobis per xpm redit priſtina· et pri
me preuaricacionis conceſſa eſt uenia·
Nam primus adam decorem immorta
litatis nobis abſtulit· cum pomum
ligni uetiti contra preceptum guſta
uit· et ſecundus adam· ſaluator uidelicet
noſter omnem uetuſtatem et omnem gloriam
atque honorem ſuperne claritatis· nobis
adueniens ſecum attulit· Unius ob
tiqciam multa et innumerabilia per
peſſi ſumus mala et temporalis mor
tis incidimus diſcrimina· Hic unius
obligatum fidelia ſaluantur agmina

et luce potiuntur eterna. Denique sicut per lig-
num preuaricationis mors intrauit in to-
tum orbem terrarum. et in infernum omnes de-
scenderunt etiam et ipsi electi. ita et per lignum
dominice passionis mors captiuata est.
et multi euaserunt ex ea. etiam prius ob-
noxii. Uniuerso scilicet orbi christus per crucem
aditum uite aperuit et in ea potentiam
uirtutis demonstrauit. ipsamque relictis
ydolorum cultibus honorabilem omnibus
esse uoluit. Per hanc sui sacramenti noui
nobis patefecit archanum. et ad custodi-
endum ius sue uoluntatis nobiscum fir-
mauerat pactum. Primus homo de terra
terrenus. terrenam generauit sobolem
cui et inuite hereditauit mortem. Secundus
quoque de celo celestis. celestem mundo in-
tulit generationem. et etiam suis promisit
beatitudinem. Hic est dominus uniuersorum et cre-
ator omnium rex. Regnum solus cum patre
et spiritu sancto tenet in eternum. et secum reg-
nare uult cetus gloriosos sanctorum. Ipse
etiam per nomen adam quo quatuor or-
bis plagas presignatas habet potesta-
tis sue qua dominatur in toto orbe terrarum
nobis dedit inditium. Nam anatole.
disis. arctos. et mesembria. quatuor
mundi partes in capitibus uocabulorum
suorum hoc resonent. unde conuenit ut
cuncta uiuentia atque subsistencia domi-
num suum recognoscant. et laudibus deuo-
tis concinant quod ihesus christus uerus
est filius dei et omnipotens. dextera patris om-
nipotentis. cuius tactio salubris est contac-
tusque medicina salutis eterne. De tercie
decime figure racione. ubi ille dierum nu-
merus comprehensus est. quo christus in
utero uirginis moratus est.

Arbor odoris suauissimi et ex-
pansione frondium pulchra
cium latissima. ortus delicia-
rum incomparabilis affluens
ubertate largissima. Floribus uirtutum
et foliis illorum iocundissima. per predica-
tores sancti euangelii fructificans. opes ce-
lestes. exaltata quidem maiestate
super omnia ligna siluarum. honorabi-
lis et decora existis. quia claritas christi in
te crucifixi gloriosam et speciosam uenera-
bilemque omnibus te exhibuit. Hoc quisquis
in fidei firmitate consistit plena deuocio-
ne contestatur. licet demonis ius horri-
da. salutem hanc credere atque cognoscere
gentibus inuidens hactenus reluctetur.
Uarias quidem uirtutum species in situ tuo
demonstras et habundanciam spiritua-
lium diuiciarum te habere significas. Ex sang-
uine christi purpureo fulgore nites. et pro christo
animas nostras ponere fortiter suades.
In te ecclesiarum saluatoris celsitudo consistit.
et unitas fidelium in fide et pace perma-
nebit. quod etiam erectio tabernaculi mo-
saica seu edificatio templi salomoniaci
prefigurabant. hoc et altare holocausti
siue timiamatis atque ignis in eis semper
ardens significabant. hoc et candela-
brum cum septem lucernis. et hoc sab-
bati ocia significabant. Quia in christo
agno dei indelicto immaculato pro salute
nostra in ara crucis immolato. et fidelium
est illuminatio. et requies perpetua sanctorum.
Ipse est adiutorium per passionem premium
nostrum. ipse salus eterna. ipse lux uera. ipse bo-
nitas piissima. ipse redempcio nostra. ipse
est et uita sempiterna. ipse est princeps
tamquam filius in regno suo. medicina uide-
licet sancta. ipse est pax nostra. qui fecit
utraque unum. ipse principatum dyaboli de-
struxit. et conatus eius noxios retar-
dauit. qui per ignis infidelitatis feruo-
rem caritatis extinguere studet. per ille-
cebras uoluptatum. felicitatem ueram
promittens. fallax decipit. et per hanc de-
mentiam. iam quasi captum uidens.
manifestis uiciorum uinculis. et ceteris
peccatorum stringit. O crux sancta. o arbor spe-
ciosa. que omnium cedrorum nemora
altitudine et pulchritudine incompara-
bili superas. En numerum competentem
in cornibus tuis radianti. docta secretius

ſima et beatiſſima per aduentū dominicū
portendis· Oſtendis enim ſeriem dierū·
quibus ſaluator utero uirginis incar
natus eſt· et per hanc moram paciēcie
et humilitatis eius documenta nobis
preſens· et quia cum lenitate· et tranq̄l
litate per partum ad nos uenit· man
ſuetudinem ſuam et obediēciam quam
uſq; ad mortem ante perpetratā ſeruabāt
deſignans· Ideo data eſt ei poteſtas ī
celo et in terra ſcḋm humanitatē· qui
cum prē et ſpū ſancto celum et terrā et
omnia que in eis ſunt creauit ſcḋm ſu
am diuinitatē· ſicut ſancti dudū cecinē
prophe· et celi et tre factor paruulus filius
naſceretur cuius imperium ſup hume
rum eius eſſet· De ſigura quarta de
cima· in qua numerus annorū ab ex
ordio mundi uſq; in annū paſſionis
xpi notatus eſt·

Vere dignum opus eſt ac
preclarum ualde· tropheum
celeſtis regis dulciſona mo
dulacione pſallere· et trium
phum dominacionis eterni competent
predicare· quo mundum de poteſtate ty
ranni eripuit· ipſiuſq; regno eius deſtruc
to ac reprobato etiā carcere dampna
uit· In quo etiam celeſtia et terreſtria· atq;
maritima regna ſibi acquiſita· fulcit at
q; ſuſtentat· Nam quando eius exalta
cio fuerit ab origine naſcentis mūdi ac
currens cum miniſterio· annorū nume
rus per notas grecorū in figura ipſius
diſpoſitas exprimit· et ab hoc creden
cium deuocio augetur· cum pſpiciat con
ditorem omnium rerum tam congru
e· et tam conueniēt rebus omnibus
temporum ſeriē coaptare· quod figura
crucis et redempcio in ea perpetrata ac ſa
lus prona uirtutū fidelibus collata·
numero cum ſacris myſtiis pleno· rite
in omnibus concordent· Demq; prīci
pium libri geneſis manifeſtiſſime cō
probat atq; confirmat· qḋ dn̄s priſca
ſecula· et creaturam ſuam in principio ab
ipſo conditam pſcām crucem iuxta finē
temporum renouauerit· quia dum poſt
ſex dierū opera· hominem creatum requi
eſcere deus dī· in ſexta etate ſeculi ac ſex
ta feria dierū per crucem hominē reparatū·
ſabbato in ſepulchro requieuiſſe ſaluator
demonſtratur· Diuino ergo nutu diſpo
ſitum eſt· quod numerus ·v· cc· xxxi· figē
ſcē crucis apte conueniret· et per hoc demonſ
traret quod paſſionis xpi ſacramentum·
omni nequicie demonum· et falſitati pra
uorum hominum reſiſteret· opprimeretq;
potencia· et ſuperaret iuſticia omnem
quamq; fraude ac dolo derogaret diſpenſa
cioni diuine incarnacionis· taceretq; pe
nitus ueritate conuicta· omnis philoſopho
rum atq; hereticorū uerſucia· ſed nec ul
tra fallax uideorū factio diuinum ac īmi
tem affectum· xpi opponēt ewāgelio qa
ipſe uirtus dei eſt in ſalutem ~~dei eſt in~~
~~ſalutem~~ omni credenti· et per eum pa
teſcat uoluntatis creatoris et demonſtr
tur ſcām crucem omnia tempora mū
di in electis dei qui ab inicio fuerint ſā
ficare· et regnum celeſte promitte· qḋ
per redemptorem nrm̄ cunctis fidelibus
tribuetur· qui uibo eius obedientes· cor
de credulo et ope munda deo placē ſtudu
erunt· Spes quippe ſcē crucis gaudis
conſolacio eſt fidelibus materiam tri
buit laudis· quia bonitatē nos ſcire fa
cit creatoris· Ipē prius hominē in paradyſ
ſo formauerat rectum· et nunc nolens
eum perire fraude hoſtis antiqui· pau
cem illum recuperans reducit ad para
dyſum· Crux quippe eſt arx uirtutum·
et remiſſio peccatorū· Ipa ſcilicet de his infi
mis atq; caducas ad celeſtia et ſupna
prouehit· omnes quos p fidem et ſpem
atq; caritatem dignos eſſe etiā uiſione
dei xpi electio comprobauit· De quinta
decima figura ubi agnus et quatuor
ewangeliſte depicti ſunt·

Filius dei patris altissimi qui dira iacula inimici fringis nequissimi, da nunc sancte cantus victoriam carmine dulcisono modulari. Nempe euangelista iohannes velut altivolans aquila in ipsa solem iusticie figens aspectum mentis, verbum dei verum revelacione cognovit et claro sermone predicavit atque conscripsit. Ita quippe gratia divina pre ceteris euangelistis collata est iohanni, ut cum illi incarnacionis salvatoris et humanitatis eius archana maxime conscriberent, iste divinitatis eius sacramenta profundo sermone revelaret, quod videlicet factor omnium rerum animam et corpus in se sumpsisset humanum, et qui in principio deus unus erat cum deo patre in fine temporum visibilis apparet incarnatus. Hunc figura leonis significat regem, hunc vitulus prefigurat pontificem, quia ipse ut leo et quasi catulus leonis certamine confligens opulentissimam arripuit predam, atque idem sacerdos et hostia fieri dignatus est et salutem nobis concessit, etiam singulis participibus dona largitus est in mensa. Marcus quoque in mysterio septem panum quibus iiii milia hominum ihesus saciavit mystice septem dona spiritus sancti indicat, quibus euangelium ipsius salvator cottidie reficit. Cum euangelista lucas regem iustissimum victimam salubrem predicat, hoc fides catholica tenet, et pontificem clarum scriptis tuis resonat qui totius mundi tollit peccata. Hic ergo cum esset manus eterna conditoris et patri eterno consubstancialis, ecce in diebus herodis regis est natus in bethleem ex maria matre, infans admirabilis ad salutem inchoet mundi totius. Nobilis ipse puer qui et vetustus dierum propheta describitur, qui venit de edom tinctis vestibus de bosra, qui torcular crucis solus cal[ca]vit. Et licet fuerit manu[s] ... suspensus tamen castra sustentavit arbiter supernus. Crucem enim paciens ipse sanctificavit, glorificavit et celesti benedictione ditavit. Igitur matheus qui primus in iudea scripsit euangelium, humanum vultum figura denotans, significavit christum de stirpe david secundum hominem esse natum, demonstravitque eum promissionis esse filium cum abraham in capite generacionis posuit, contra duriciam scilicet et obtunsionem cordis infidelium qui negant christum ad salutem gencium esse destinatum. Nam hoc adventus salvatoris verissimum est signum, quod per patriarchas et reges gentis iudee generacionis ordo descendens a deo primum usque pervenit christum, qui est salvator omnium hominum maxime fidelium.

De sexta decima forma ubi de vii donis spiritus sancti narratur.

Te sancte spiritus paraclite supplex deprecor ut salubris sup[er] nos a superno solio des[cendas] et tibi dedicatam devotam mentem mundans cordaque bene credula ac fida facias, quia tu quoque spiritus es ihesu, quem se ex patre promissum christus dei virtus et dei sapiencia discipulis mittere profitetur. Donum videlicet illud quo omnes sanctos suos ante adventum atque post adventum suum admirabiliter ditavit. Sua namque sponsam id est ecclesiam scilicet in peregrinacione istius mundi desponsavit et sanguinis sui precio comparavit. Cunctis ergo tu das intellectum mysteria divina per singula testimonia utriusque testamenti plenius capit et intime doctus omnia sagaciter intelligat et veraciter pensat qualiter te divina sapiencia christus in mortem misit sueque sponse arram vel pignus dedit, dum coeternus deo patri et filio et consubstancialis simul cum eis omnium artifex excelsis et omnia penetras, nec est ulla creatura invisibilis incognita spiritui tuo. Te quidem esaias propheta inspiratus divinitus

in ſeptem ſpecies nominū propt̃ diuiſita
tem donorum qui vnus atq; idem eſt diſ
tribuit. atq; ſpm̄ ſapīe et intellc̄us. ſpm̄
conſilii et fortitudinis. ſpm̄ ſciencie. & pie
tatis. et ſpm̄ timoris domini nūcupauit
xp̄us itaq; ſaluator nr̄. ac uite eterne
dator ſtīs atq; mandans de apl̄is ſuis
bis dare ſe oſtendit cum bina carita
tis precepta inſtituit. ut deum ex toto
corde diligam⁹. laudemq; eius pleno
affc̄ū prouūciemus. omnemq; ſcienciā
mēm atq; intellectum. in uirtute eius gr̄e
deputemus. et proximos nr̄os tamquā
noſmetipſos amemus. Nam poſt reſur
rectionem ſuam in diſcipulos ſuos ſufflās
accipe ſpm̄ ſcm̄ eos iuſſit. et item in die
penthecoſtē de celo in linguis igneis appa
rente. eundem ſpm̄ ſcm̄ ſup eos miſit.
Quod uidelicet ſcā crux dn̄i in figura
ſua nobis demonſtrat. nam erecta eius
pars diuinū. tranſuerſa quoq; frat
num cōmendat amorem. cuius amo
ris integritatem xp̄us nobis oſtēdit
ac ſuo exemplo nos inſtruxit. qui di
lectam animam ſuam in cruce moriens
pro amicis ſuis poſuit. & nos idem facē
docuit. Hunc amorem ſemp laudabil'.
et ſemper laudand⁹ ſcē deus ſpūs. tu
pone in me. et timor noxius atq; affect⁹
prorſus recedant. quatīs glīa ſcē crucis auc
ta. et multiplicata. meum in uera pro
feſſione et digna laude meṁ ꝑſeue
ret. quia tu es quidem ille qui os im
plet mutum. et celeſtem facit rite reſo
nare cantum. De ſeptime decime fig̃e
racione ubi octo b̄titudines annumerā
tur.

O ſancta et bt̄ā potens et ue
nerabilis crux xp̄i. laus uite
future. et glīa redemptoris.
tu quidem proſpera fruitio
es. et uitatis cunctis ab initio ſeculis.
Benigna et honorabilis. quia cum x̄
membra in te ſuſpenſa paſſione fati
gabas. innumeros ꝑplos a tenebris

pccōrum ſuorum eripiens et celi regnum
quod ꝑ tranſgreſſionem ablatum fuerat
miſericorditer per grām reddebas. quō bo
nitas conditoris non paſſa eſt ꝑi
re il los. qui ſpem iam diudū
illā habuerunt. ſed ꝑte remunerauit
eorum merita bona. uidelicet etiā tribuēs
eis coronam. Nam ſemen eūngelice doc
trine quod in diſcipulorum corda ſaluator
ſeminauit. ſcd̄m ſuum placitum in cor
ꝑe multiplicauit. cum in monte ſederet
docebat eos. et incipiens ab octo b̄titudi
nibus larga protulit documenta. Ni
mirum numerum figure ſcē crucis ap
tiſſimū innuens. quia ſancta collatrix
uitarum et uirtutū ꝑfectio eſt ſalutis
nr̄e. et ꝑ ipſam ſit ſaluatio et reſur
rectio nr̄a. Sic ergo condecet et ſic o
quicumq; es et de iſtorum numero qua
diu hic ſis diuinam laudē cum timore
et amore profer. opa iuſticie facias in
inimico tuo qui te ꝑſequitur indulge. et
pām et refrigerium. Pauperes xp̄i qui
nunc in iſto ſeculo preſenti lugent. &
eſurientes. et ſicientes iuſticiam. ad uitā
futuram toto deſiderio anhelant be
nignus ſuſcipe. quia ipi inſpiratione
diuina compungunt̃. ac ſurſum habē
tes cor contemplāt quis conſilio eter
no regat omnia. et quis miſeracione
immenſa indulget pcc̄a. Hoc ego miſer
latina ligua deſcribo. hocq; opto ut ipe
refectio mentis mee ſit in preſenti. & in fu
turo ſacietas eterna. Non enim ſupb⁹
quiſquam hinc iuſtificabitur. quod ore et
habitu humilitatē oſtendit. ſupnumq;
regnatorem ſolo proſtratus adorat. cū
uitia cordis eius ſupba ſenciunt. et
opes habens elemoſinas non facit nec
ꝑ ualitudinem ſui corporis cum integer
uiribus ſit. opa facit iuſticie quia cer
tum et ꝑſpicuum eſt quod omnitenens
conditor non ſolum uerba ſed & facta bo
na et uitam ho neſtam omni tēpe
querat. Igitur q cumq; etiam

lucem veraciter querit et ad eternam bea
titudinem vult pervenire necesse est ut per octo
titulos evangelicos in quibus species bea
titudinis exprimunt ad regnum tendat
supernum. quia in octavo numero resurrectio
ne generali perpetrata post peractum iudicium
sancti cum pariter cum christo regnum intrabunt
eternum. Crux quoque christi via est iustorum
ascensus ad celum recta demonstrans ad super
na nos trahens. dux et ianua regni
victoria nostra. Per illam vitam possidebimus
eternam et mercedem recipiemus etiam.
que et binario quater posito octonarium
nisi concludens significat quod per duo
precepta caritatis que nobis sancti quat
tuor evangeliorum libri commendant pro
mereri gaudia possimus sempiterna.
Hos quoque omnipotens [illegible] dei omnipotentis spiritus
qui nos per pacem et caritatem veram
ad regnum invitavit futurum in septe
donis gratie sue ascensus intercedibus
nostris posuit ut demonstraret eo modo
rite posse quosque celum ascendere fide
les si eius gratie participes fieri non
neglexerint et quod eos expectet sublimis
gloria et corona sedis iuncta mancte sup
na quos hic remuneravit cum virtute
caritas vera. De octava decima specie ubi
quadragenarius numerus positus est.

Expone ergo et laudans exto
o homo toto affectu anime
et universis sensibus corpo
ris triumphum nobilem vic
toris eius quem gloria divine crucis ubique
expetit super cella celorum sidera et
subtus abyssi profundissima tartara
ubi lucis eterne permanet candor et ubi
noctis perpetue perdurat horror. necnon et per
cuncta terrarum spacia ubi nox diesque
suis inconfusis alternant vicibus quousque
mundi adveniat terminus. hoc sensus
animi cogitet. hoc guttur voce resonet.
hoc lingua in palato concrepet. hoc ma
nus litteris scribat. hoc labia ubis ex
primant. hoc figura ipsa merito ope de

picta notet. que licet difficulter tamen
ordinabiliter per quadragenarium in quatu
or decadas divisum et exemplatum cla
ra sancte crucis preconia promit. Qui nu
merus plenus mysterio venerabili et sup
no serenus lumine inter cetera sacra
menta significationis sue presentis temporis
gestat figuram. quo sancta ecclesia sub christo
principe contra spiritales nequicias.
et contra mundi a[illegible]matores scuto fidei
et lorica iusticie. galea salutis. et gladi
o spiritus. hoc est verbo dei fortiter. et insu
perabiliter preliatur. et confidens sui regis
potentia virtutisque eius consilia. omnia
tela hostis antiqui frangit ac proster
nit ignita. Vexillum quoque crucis quam
in fronte signatam ipsa victrix gloriose ges
tat. partis adverse confundit frontem. atque
seviam inimicorum subito perturbat aciem.
Ergo in sancta cruce salvator [illegible]ominus antiquum
hostem vicerit. et numero eius signate
et apte convenienti quadragena
rio in eluet sacrum ieiunium in deserto
protendebat. ut raptorem fraudulen
tissimum prius temptantem per patientiam
et humilitatem vinceret. ac deinde iniqui
cia sua persistentem ac perdurantem. ipse
moriens etiam morte iuste dampnaret.
Sicut enim serpens ille lubricus et cal
lidus. hominem primum per gulam. avari
ciam et vanam gloriam ad facinus
illexerit. et ita eum morti obnoxium
reddidit. sic et econtrario competenti
bus medicamentis salvator noster per ab
stinentiam benignitatem atque humilita
tem. humanum genus ad vitam erex
it ipsumque auctorem mortis eius cruciatibus
reum. victor tartaro subiecit. Christi ergo
pugna nostra victoria est. cuiusque triumphi
um salus est. Qui sedet in celorum arce et
prospicit in inferiora terre. Cruxque eius
ipsa est totius orbis honor ipsa totum
sustentat mundum. ipsaque michi carmi
ne semper et amore venerabilis per
maneat semper more meo laus et excul

tatio morte perempta. De forma nonadecima ubi quinquagenarii numeri mensura est.

Attendite oculis et videte mente. Audite auribus et percipite corde. O omnes fideles in quibus amor Christi et caritas sapientie fervet, quibus cura est adulte etiam pueritie et incorruptionem atque immortalitatem sine fine percipere. Laudem crucis Christi carmine depromo. Hic summi virtus [opificis] ostenditur, et bene opis decore exprimitur, cunctisque illius nobilitas declaratur. Cyelter honor est non caducus, sed secundum recreationis ordinem manet perpetuus. Immortalis est vera medelis palma, quia Christus ipse nobis est victoria. Qui salus nostra veraciter existens, vindictam in hoste detorsit antiquum, et in cruce degustans mortem, ipsum mortis devicit auctorem. Huc omnes convenite egroti et egritudinis vestre ne vos pudeat illi molestias conqueri. Verus vester medicus est iste quem sancta crux in patibuli gestavit stipite. Ipseque manibus suis expansis ad medelam nos invitat, qui nobis sanitatem integram citius prestat. Pandite illi vulnus mentis, et in ulcere corporis virus latens nolite abscondere. Poscite medelam cordis devotione et pulsate medicum in bonorum operum strenuitate. Ipsius ergo manus salutifera non in dilatione temporis novit tardare, sed in velocitate momenti ydonea est sanitatem prestare omnibus qui salubriter compuncti cum metu et reverentiam ab ipso medico curari appetunt. Cui summa est virtus ad curationem perficiendam et sapiens consilium ad salutem prestandam, qui de supernis et perpetuis ad infima et temporalia descendit, ut rerum naturam que corrupta est divina dispensatione redintegraret, metusque mortis abiret, et signa beatitudinis preclarissimata divina rursum in homine demonstraret. Numerus ergo quinquagenarii

vim salutarem nobis esse. Sancte crucis species in cornibus suis descriptum venerabiliter notat et sacramentis celestibus plenum esse rite designat. In illo enim veri iubilei, id est plene remissionis, nota datur. In illo sabbati requies rite celebratur. Ille legis veteris datione in signis est, et in adventu spiritus paracliti super apostolos insignior. Ille pacis auctorem venisse prodit, et pacis signaculum in perfecta reconciliatione inter deum et hominem per spiritus sancti gratiam ostendit. Ipse venerabilis in ipse salubris in figura, et perfectus est in sacramentorum decore. Nam X littera figure ~~fige~~ sancte crucis aptissima et denarium numerum designans, per V loca posita ad exemplar sancte crucis, quinque libros legis cum decem preceptis significant, quia quidem lex vetus prefigurum et umbram quodammodo depinxit. Hoc totum Christus pariter in novo testamento secundum veritatem implevit. Omnia quippe sancte cruci decentissime conveniunt, et caracter littere et numerus in ea denotatus, legis misterium et temporis sacramentum, factumque in hoc laudabile perpetratum. Ideoque oportet ut omnes sanctam crucem laudemus pariter ovantes, crucifixoque regi incessabiles gratias agamus, qui sanguine proprio universa laxavit debita mundi. Vicesima forma ubi centenarius et vicenarius numerus inditus est.

Ecce sanguis Christi pia effusio et unde illa que ipso dormiente in cruce delate eius emanavit, mundat nos a sordibus cunctis, quia ipse redemptor noster morte sua noxia cuncta a nobis tulit, cum labes peccatorum nostrorum dempsit, et cyrographum quod erat nobis contrarium per passionem suam delevit. Laudabile quippe dogma evangelii condidit, quod peccatorum tenebras fugans omne facinus vetat, ydolorumque culturam penitus abnegat, quod vitam docens honestam per virtutem et potentiam in predicatio

ribus ſuis commendat. innumeris ſibi de celo
nationibus. Poſt aſcenſionem quoque ſalua-
toris apoſtoli ab ipſa ueritate inſtructi predi-
cantes euangelium myſtica ueteris teſta-
menti per ipſum impleta et declarata eſſe
teſtati ſunt. Et ipſum finem eſſe legis et pro-
phetarum ueris aſſertionibus affirmaue-
runt. Denique .c. xx. in etate legis lato-
ris et in aduentu ſpiritus ſancti ſuper apoſtolos
inſignem laudat littera ſecundum ſignificatio-
nem ſuam quater poſita idest in uarias
modum nobiliter complet pandens fidei
ſacramenta. Et uere beatitudinis demonſ-
trans gaudia. Quia ſicut per quattuor karac-
teres laude ſancta crux in unum colligit .c. xx.
unitates. Ita ſpiritus ſanctus adueniens in uno
acta omnium linguarum coadunauit.
.c. xx. credentes. Unde apte ac manifeſte
datur intelligi ſanctam crucem ueram
eſſe noſtram redemptionem. Et in ipſa uera-
citer noſtram conſiſtere unitatem. Percepta
itaque dono in loquela omnium linguarum
alacer cetus credentium lumen ſparſit
ubique diuinorum teſtimoniorum coruſcante
ſimul frequentia miraculorum et rete euan-
gelii miſit in pelagus huius mundi.
ut ſagena domini retraheret homines de
profunditate abyſſi et conglutinaret
ad ſoliditatem dominica uexilli atque inſignia
crucis omnibus pateant. Quomodo dona ſpi-
ritalia quibuſque conſignet fidelibus. Et
premia que incarnatus ſaluator illis
promiſit. Ipſa fideliter eos pape in celis
faciat. Que uidelicet premia in actu ſecundum
meritorum qualitatem ſunt poſita. Et ſp-
onſor uerus Chriſtus filius uidelicet dei ſimul
cum patre deo et ſpiritu ſancto quibuſque dig-
nis multiplicia in ſupernis ſeruat et ue-
raciter donat. Rex regum in eternum reg-
nans et omnia regna dicione propria guber-
nans qui dederat nobis ſpiritum paraclytum
pignus et hereditatis noſtre ut nos ſecundum
uoluntatem ſuam ſeruet quoadusque o-
uantes gaudia uite faciat intrare. P-
ſallite uitam deuote. Bene pſallite do-
mino Chriſto. Gentes omnes tribus et lin-
gue uniuerſe et cognoſcite uerum regem
uerum regem uerum. ſapientiam et uirtutem
dei patris. Cuius potentia mors et uita
ſuccumbit. Et memoria mortis deleta
eſt. Omnium rerum parentem ihesum cognoſcite.
Hec laus quia ex uero et probato prola-
ta eſt germine finem et perfectionem habet e-
ternam requiem. Iſte enim nature
noſtre inditus eſt ordo ut indicta cum reue-
rentia et tremore ſeruet. Et inſtitutum per-
petuam remunerationem expectet. Hec
quoque eſt gloria noſtra. Hec et uirtus. Hec ue-
ra ſtabilitas quietis ſumme. Iſteque in-
tra religionis leue ſeruat et rite arbitrio
ſuo utitur qui bona ſumma pre omnibus
appetit. Et media inconabiliter regit.

De .xxii. figura in qua ſeptuagenarius
et binarius numerus eſt comprehenſus.

Ergo lex domini uera irreprehenſi-
bilis duorum teſtamentorum libris
conſcripta inſignem ſancte crucis
ponenda eſt per quam et orbis
terrarum ab ima debita ſolutus eſt et uitam
perpetuam portumque ſalutis et quietis eter-
ne inuenit poſt naufragium uidelicet illud
quod primus parens noſter per preuaricati-
onem diuini precepti ſuper nos induxit.
Nam quod per lignum uetitum mors ſeua totum
genus humanum abſorbuit. Ac ſuo iure
captiuauit ut hoc a poteſtate eiuſdem
mortis eriperet redemptor noſter placuit lig-
num ſancte crucis iuſtum erigere quo hoc quod
per gule uoracem hoſtis ille deglutiuerat.
auſpicio ligni uitalis perfoſſus protinus
ac grauem euomeret. Meritaſque penas
inde lueret quod contra omne ius et
omne fas ſeruus nequiſſimus et fur
doloſiſſimus ſibi dominatum in alieno ope-
re uſurpauerat. Hoc etiam auctor totius
creature et largitor duorum teſtamentorum
deus intimare uolens. Opus ſalubri-
mum ſancte crucis et lege predixit et per prophetas
promiſit et per euangelium ſuum ſe complet-
ſe fatetur ut homines creatorem ſuum re-

cognoscerent redemptorique suo gratias agerent. Denique sancta atque magnifica crux hinc se totam serena luce coruscam ostendit, seque uiam atque ducem ad perpetuam uitam esse demonstrat, ideoque radijs suis mutans lampas lucis eterne omnes gentes ac populos ad celestia regna prouocat, ab hostisque misericorditer erutos pronunciat, seque nunc in nocte istius mundi positos sua illustratione letificat, atque hinc ad alta celorum bene meritos postmodum eleuat. Nec ergo uerendum est quod ulla fallacia aliquem decipiat, sed principe huius mundi foras eiecto, ueritate uera uictrix regnat. Hinc quoque est quod in predicatione prie et dilatationis eius sancti predicatores miraculis coruscant, totumque orbem sibi subiciant, redemptorique per gratiam deuotos corde, placatos moribus, mansuetos patiencia, tranquillosque conuersatione perficiant. Ecce quod lingue sunt nationum in septuagenario et binario numero crux sancta exemplata demonstrat, omnibusque gentibus per hoc lucis portam patentem significat. Hoc quoque per lxx et duos saluator ipse predicare miserat sanctorumque archangelorum consortia post generalem resurrectionem in celis promiserit quod etiam ipse numerus designat. Octonarius namque numerus et nonarius in se multiplicati septuagenarium et binarium creant. Quorum octonarius ad resurrectionis tempus, nouenarius uero ad ix ordines angelorum respectat. Sicque catholica fides tenet quod in fine mundi hoc est in octaua etate seculi sancti resurgentes in societatem transeant angelorum. Omnia namque peccata mundi Christus in passionis sue ardore consumpsit, qui ex parte carnis in passione mortem gustauit ac per potenciam diuinitatis sue electos suos ab inferni carcere liberauit, et sobrietatis ac fidei lumen per apostolos suos generi humano predicari iussit legem uidelicet suam ueterem et nouam quam in hoc quod figure sancte crucis congruit, bene conuenire atque unum suaue esse, et ad oculos audiendi ydoneum omnibus credentibus sibi demonstrauit.

De uicesima secunda figura in qua monogramma depictum est.

Xpistus qui est uerus redemptor noster, in quo est omne desiderium nostrum, qui per graciam suam hoc opus me facere uoluit, o utinam ipse laboris finis, ipseque merces premium carminis sit, cui omnia bona placent, quia ipse largitor omnium bonorum. Hic ergo hortatur inuitans omnes ad dona celestia spondetque hec facile impetrare posse, si spretis cunctis cupiditatibus istius mundi per fidem et spem et karitatem quis ea digne quesiuerit. Hec quidem bona ipse in hunc mundum ueniens et carnalem amorem gladio pie separationis interficiens, per euangelii sui predicatores seminauerat et fructum preciosissimum magno suo conquisierat. Hoc quidem semper optimus magister docuit, uetans ne adyma et prodiyna se uerterent sed magis ad ardua se uerterent erigerent, atque intellecto euangelio suo insolitam seuiciam morum deponerent et mites ac mansueti esse discerent, quatenus in secundo suo aduentu cum aduenerit in gloria patris sui cum angelis suis, reddere unicuique secundum opera sua, tales inueniat quibus propter bona merita etiam reddat et premia. Iste quidem numerus quem in litteris grecis hoc monogramma figurat, domini saluatoris utrumque significat aduentum, hoc est illum quando in primo natus principem huius mundi foras eicit, post baptisma suscepit suum predicans euangelium regni et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo, et illum quem idem iustus iudex homo Christus Ihesus de solio dei patris in iussu et in uoce archangeli et in tuba dei descendet, et mortui qui in Christo sunt resurgent ad

gloriam

gloriam ſecundum preconium ſancti euangelii
et uoces prophetarum · que teſtantur ſanctos dei ui
ſuros bona domini in terra uiuentium · qui ueni
ent · et apparebunt ante faciem dei · Qui
ergo bene meriti sunt accepta talenta
cum lucro reportant ad dominum · et ab omni
labe peccatorum mundati lauerunt enim ſto
las ſuas · et candidas eas fecerunt in
ſanguine agni · illum ſequi promeruerunt ·
cantabunt deo canticum nouum alleluia
melos angelicum carmen die noctuque in tem
plo ſancto eius nec erit ibi luctus neque ullus
dolor que prima abierunt · omniaque facta
erunt noua · Igitur neceſſe eſt · ut deum et dominum
noſtrum fide plena que utique per dilectionem
operatur · ſtudeamus quatenus ipſe tunc
adiutor noſter · et ſaluator fieri dignetur quando
ſecundum ſcripturas ad iudicium uenerit · ignis
que ante eum precedit · et inflammabit in
circuitu inimicos eius · et uenient miniſtri
eius et colligent de regno eius omnia
ſcandala · et alligabunt zizania faſcicu
los ad comburendum · triticum autem congrega
bunt in horreum domini ſui · Omnium felix
anima cui cum licet cum corpore incorrup
tibili intrare ianuas celi · et mundis oculis
cordis auctorem conſpicere lucis · cuius
deſiderium rite tunc implebitur · quando ex
omni parte perfecta manet · et eterno gaudio
cum ſanctis ſpiritibus angelicis illuc
perhenni perfruetur · laudes pſallendo chriſto
canticum utique nouum domino cantando in
eccleſia ſanctorum · in quo ſtudio poſtea num
quam laſſeſcere neſcit quia ſic regna
celi hic perpetualiter appetit · De .xxiij. fi
gura in qua uicenarius numerus an
notatus eſt ·

En nobilis hic micat flos et ue
ri regis hoc eſt ihesu chriſti nomine
pictus · quem figura ſancte crucis
cornibus ſuis exemplat leta
facta chriſti demonſtrando · Senarius er
go numerus quem per ſingula cornua
terno ſibi diſpoſitum ſancta crux notat ·
perfectionem paſſionis chriſti in eque redemptio
nis deſignat quia ſicut in ſenario nume
ro mundi creatura perfecta deſignatur · ita et
ſenario numero per ipſum qui in ſexta feria
crucifixus eſt · mundi reparatio perfecta inſinua
tur · Clara nempe dies illa fuit qua con
ditor opus ſuum perfecit · nec minus iſta
claret qua redemptor opus ſuum ~~perfecit~~ ·
reſtaurando ſanctificauit · Tunc ergo cre
ator creaturam ſuam operando compleuit
et nunc etiam ipſam reparando benedictio
ne celeſti repleuit · Denique ad inſinuan
dum myſterium factum eſt · quod ſenarius in
quattuor cornibus crucis poſitus per quattu
or plagas mundi tendit · rerum perfectionem
demonſtrat · quia ipſe numerus primus
perfectus eſt · ipſeque diem artificialem diui
dit · et bis poſitus complet · Ipſe unius
menſis eſt pars ſexta · et totius · lxma · Ipſe anni
quadrantem biſſextilem numerat · et cum
quinque diebus ſuperfluum coadunat · or
dinat etates mundi · et temporum curſum
finiet · quando rex regum ueniet ſanctis
ſuis placito multum premia dimittere et regna
celeſtia tradere · Ergo bone rex chriſte · ihesu tu
bonis ſanctis famulis tuis certa premia dare
quos ex omni mundo uera fidei lux illu
minans et unius ſapientie hauſtus irrigans
decore caritatis et iuſtitie opera rite or
nantes ad te perducat · Denique predictus
numerus circa crucem poſitus indicat
concurſum plebium a quattuor plagis
mundi ad redemptorem ſuum · eius diui
nitatem pro eterna ſalute deprecantium · ut
ipſius magnitudinem ex perfecto euangelii
dogmate auide diſcant · et perfectam fidem
perfectis operibus probent · omnia quidem
opera dei perfecta · perfectum inſinuant creatorem
propriaque decore · eius decorem ineſtimabilem teſ
tantur · uniuerſa que in celis ſunt · et que in
terra et que in mari · optimum laudent artifi
cem · At nos homines qui aliquantula
pars creature eius ſumus · licet non condig
nam tamen deuotam canticum gloriam nomi
nis eius · et gratias ei agamus pro redemptione
noſtra · quia ille qui nos fecit et multipli

cauit· ipſe nos proprio ſanguine de manu po
teſtate liberauit· Hic quoque in hoc celebri
carmine eius amorem quem in nobis ipſe
oſtendit predicemus· quia hunc ineſtima
bili pietate operando demonſtrauit· defen
ſando inſinuauit· ſuadendo quoque et ſibi
placitum eſſe oſtendendo nos hunc precepit·:·

Decimaquarta ſpecies ubi centenarius
quadringenarius et quaternarius numerus eſt

O plebs dilecta deo caſtiſſimus ordo
virginum· benedicite deo chriſto
cantantes ei canticum nouum·
quod ceteris omnibus eſt inimitabi
le· pſallite decus glorie immortalis· ante ſe
dem altithroni· et ante iiij^or animalia
que diuerſis vultibus formata ſunt et an
xxiiij^or ſeniores ſedentes in xxiiij^or ſedi
bus· nos ſumpti eſtis ab hominibus primicie deo
et agno pulcherque cohortes ſanguinis
illius precio comparate· melius caſtris con
ſiſtitis ac digniſſimas laudes triumphi
nobiliſſimi cantatis· veſtra manus cythe
ris modulans vultum dei ſerenum ac
placabilem fingens reddet· cum clamo
re valido atria domus domini replens tanquam
vox tonitrui magni tonat melice· et
ſicut vox concrepat aquarum multarum in val
libus· In ore quoque veſtro non eſt menda
cium inuentum· neque in corde dolus· ſed pi
a carmina aptantes dignas laudes ante
tronum dei die noctuque continuas pudi
cia virginitatis et caſtitatis corporis atque
anime que in vobis rex veſter ſuper omnia
diligit· Nam hanc gratiam nullus alius
nobis dedit quam ductor et conditor
veſter· ut ſine ulla reprehenſione in me
tes uiris· cum etiam inde remunerationem
poſtmodum accipietis in celis· Quapro
ter probatiſſimus et perfectiſſimus ordo vir
ginum qui in diuiſo ſexu et indiſſimili eta
te immixto celeſte conuerſacionem agebas
ab omni fornicacionis inquinamento alienus
et ab omni ſpurcicia immunis poſt ea cum
oris ac deuocionem cordis geſtuumque cor
poris placidas laudes deo decanta· Ecce

tranſitus iter ad celum directus eſt· ubi
merces etiam nobis parata eſt· ubi immacu
latus virginum agnus prata depaſcit
florida· quem et vos ſequentes quocumque
ierit· amena carpitis paſcua· Singu
las ſtolas cum laude caſtitatis in manibus
iam tenentes alias iuxta finem mundi in cor
poribus immortalibus accepturi duplici
honore gaudebitis· Quapropter rogamus
et obſecramus vos apoſtoli· et agmina
celeſtis milicie· per nomen nobiliſſimum
et inſigne famoſiſſimum decoris veſtri· ut u
bi vos iam leti cum rege veſtro regnatis
ibi nobis etiam gaudia promereri cante
tis· quatenus agnus ille dux et gloria veſtra·
qui celi dominatur marce· concedat nobis
locum ibi ſpacioſum et deſiderabilem·
ut veſtrum cantum et ſi non cantare poſ
ſimus ſaltem cum iocunditate per ſecula
audiamus· Decimaquinta figura
ubi alleluia et amen poſita ſunt·:·

O laus pia et preciua ſancte crucis
quam ſanctorum cetus in celis fre
quentat aſſiduis fingens ut ali
quis decenter et digne decte pro
ferre valeant· et pleno ore gloriam tuam
predicare· Ego namque prout potui
te ſancta crux metrico ritu decantare multum
deſideraui in hoc ſatiſfacere ſed tu exce
dens dignitate quantitatem virium mearum
languidum quoque numerum modorum ſuperaſti·
Nec mirum cum etiam celeſtia ſimul et
terrena cuncta ſuperes nec ſatis valet
aliquis maieſtati tue facere aut verba con
digna honori tuo aptare· Quapropter
temptaui ex celeſtibus odis quedam
verba ad laudandum te ſumere que etiam
ſpeciei tue· figureque conuenirent· diſpoſui
ea tamen verba in pagina in ſuum non continu
atim· ſed diſperſe· et inſerui angelicos can
tus· amen videlicet in medio crucis collo
cans· et cum alleluia cornua eius complens·
ut ſic quoque hanc ſacram effigiem celeſti
carmine ſignare· et myſterium eius per hoc
inſinuare· Nam fideles quoque et iuſti fa

multi dei mundi captiui hinc triumphāt
et munere illius decorem ſumunt· hoc pa
lam predicantes· quod ſpe certior ardor
fiat pos clarum reſonans· premia ce
leſtia ſuis conſortibus ꝑparet· ⁊ antiquū
hoſtem aufugiet· qui primū humano gn̄i
ſeuiſſimā intulit mortem et apthoplaſ
tis parentibus nr̄is totam progeniem
uſqꝫ in aduentū xp̄i uſqꝫ ad inferni loca
detinuit· At nos quos deſideriū eternoꝝ
ad celos animo eleuat ꝑcompentus fac
iem dn̄i in confeſſione et in pſalmis rite
iubilantes gn̄um in conſpectu eius inueni
ſtudeamus· taliter in laudibꝫ ipſius exul
tantes qualit' iuſtitie expoſcit ordo· et ſo
cium agmina in celis ꝑpetuo concelebrāt·
hoc tunc rite fiet ſi implere contendim'
precepta tonantis· et nō ſolum lingua
ſed etiā cogitatu atqꝫ ope laudes ei gra
tiſſimas dicere certamus· Nam ſer
mo dei tantum ore ꝓlatus ſine concordi
mentis et operis non ſufficit ad ſalutē·
quia talis laudatio non eſt deo placita
que licet ſibi gaudia promittat parua
tamen meretur· quia ſcriptum ē· nō eſt
pulchra laudatio in ore peccatoris· Vos
igitur precor celeſtes angeloꝝ plebes
ac ſpūs animaſqꝫ iuſtoꝝ· qui in toto ſpū
glie maieſtatis diuine ueraciter exul
tatis· ut ſicut ſine ceſſatione allā ⁊ amē
ꝑpetuū dn̄o xp̄o in eternū cantatis· ita
nr̄amqꝫ ſortem precibus adiuuare
ſtudeatis· quaten' beatitudinē uerā
quam uos iam ꝑfecte tenetis· tandē
aliquando p xp̄i grām nos ꝑcipe mere
amur·

De uiceſima et ſexta figura in qua ꝓphetice ſententie denotantur·

Hec igitur oſtā crux xp̄i omnia
prophetaꝝ bene honorant·
facta predicant uirtutes ex
altant· quia quicqd plebs illa
ſanctiſſima et diuino ſpū inſpirata
uaticinando de xp̄i aduentu protulit·
tue potentie gl̄iam in eo reuelauit· cū
non ob aliud ipſe ſaluator mundi ap
paruit niſi ut perte ſaluaret genus hu
manum· Videamus ergo quid ꝓpheta ⁊
pſalmiſta dauid dixerit· ſi forte ſignan
ter aliquid de te locutus ſic· ait enim fo
derunt manus meas dinumerauerūt (et pedes meos)
omnia oſſa mea· Quid eſt ergo manus
et pedes confodere oſſaqꝫ omnia dinu
merare niſi xp̄i membra in te diſtenſa
clauis configere· Item dauid dicit· de
derunt in eſcam meā fel et in ſiti mea
potauerunt me aceto· hoc utiqꝫ ſigni
ficans quod euangeliſta de xp̄o expo
ſuit dicens· Poſtea inquit ſciens ih̄s
quia omnia conſummata ſunt· ut cō
ſummaretur ſcriptura dicit· Sitio· uas
ergo poſitum erat aceto plenū· illi aūt
ſpongiam plenam aceto· yſopo circū
ponentes obtulerunt ori eius· ⁊ alibi
ſcriptum eſt· Dederunt ei uinū bibē
cum felle mixtum· hinc quoqꝫ yſaias
ꝓpheta uaticinans ait· Paruulus natus
eſt nobis· et filius datus eſt nobis· et
factus' principatus eius ſup humerum
eius· et reliqua· et item ex perſona xp̄i di
cit· corpus meum dedi percutientibꝫ et
genas meas uellentibus· et item· faciē
meam non auerti ab increpantibꝫ ⁊ con
ſpuentibꝫ in me· Et leuabit dn̄s ſignum
in nationibꝫ et congregabit profugos iſrl'
et reliqua· In hiis ergo omnibꝫ ſententiis
et tui erectionem· et paſſionis xp̄i ui
tatem uideoꝛqꝫ expreſſit ſeruatam· Iere
mias uero deſcribit xp̄m qͥ agnum
manſuetum ductum ſine uoce ad imo
landum· lignumqꝫ in panem eius miſ
ſuros incredulos· quod ſignificat pa
nem uite in te eleuandum morteuqꝫ
carnis guſtaturum· Ezechiel quoqꝫ th
au lignum tuum effigiem ſimilitudinē ſup
frontes uiroꝝ gementium ⁊ dolentium
eſſe poſita aſſeuerat· obliteranque cla
dis uaſtatoris· Sic tu quoqꝫ ſca crux
non infirmitas uel ignobilitas eſſe
ſanctis prophetis oſtenſa eſ ſed uirt'
firma laus precipua et nauis ſeu por

tus fideliſſimus · in ſub leuando totius or
bis infortunium · Nam daniel predixit
xp̄m dn̄m a perfidis occidendum · et ſic
p̄ctā notam tinendam · Oſee interfectio
nem mortis ſaluacionemq; deſcribit ꝑpli ·
et iohel obſcuritatem ſyderum in morte
xp̄i prenunciauit futuram · amos feſti
uitates iniquorum in luctum conuertendas
et omnia cantica eorum in planctum · Ab
dias dolos iudeorum contra dn̄m et eccle
ſaluacionē expreſſit · Jonas quoq; ſuo
exemplo triduanā domini ſepulturā
prefigurauit · Mych · xp̄m montē appel
lans domini · conuentum ꝑplorum ad ip̄m
predixit · Nam ultorem eſſe uenturum
impiis · et conſolatorē piis dn̄m pro
miſit · Abacuc quoq; plano ſermone
cornua tua oſcā crucē in manib; xp̄i
ſplendeſcere teſtatur · et Sophonias ad
uentum dn̄i prenunciat futurū · et di
em reſurreccionis eius deſcribit · Ag
geus quippe in commocione celi et terre
deſideratum omnium gencium aduentū
ſe teſtatur · zacharias uidelicet ihm
in ueſtibus ſordidis mortalitatis nr̄e
et plagas in manibus eius fixas · mul
torumq; planctum ſup eo quaſi ſup uni
genito · Malachias quoq; licet nouiſſi
mus in ordine · xii · ꝓphetarum ponatur lucu
lenter tamen ut refert dominatorē terre
ad templum ſuum uenire deſcribit · et
purgare miniſtros ſuos examinacōe
ualida · quod poſſint ip̄i ſacrificia offer
re iuſticie · Hec cuncta ſalutis dona · et
ualida iudicia iuxte perpetrata · oſcā
crux xp̄i · ſancti concorditer pretinue
re ꝓphe · et ad hoc te auctor omniū deſti
nauit · et omnia iuxte ſine ulla dubitaci
one que de eo promiſſa ſunt ip̄e pficit ·

Vicesima ſeptima forma in qua a
poſtolorum ſentencie collocant ·

Non minus tua uim oſcā crux
teſtatur littera noui teſtamē
ti quam ſcriptura legis uete
ris · quia dona gr̄e diuine q
illa ſpondebat futura hec per incarna
cionem ſaluatoris docet eſſe completa ·
inde q; maxime claret quod xp̄us ihūs
dn̄s eſt legis utriuſq; · quia ꝓprio ore ge
minum mundo patefecerat abyſſum · le
gem uidelicet exponens et euangelium
condens ſanctorumq; deſiderio uoto re
ficiebat antiquos · et oſtenſione carnis rez
ſaciabat poſteros · Bonus uerax omnib;
equus · unde fit quod apl̄icus cetus de
tam ſcītiſſima conſtruccione ſermonē pro
tulit iocundiſſimū fructaq; tua magni
fica ſaluberrimo oſtendit relatu · Nam pe
trus qui in apl̄orum ordine primus ē forci
ter de te perſuaſionis ſumpſit exēplū
ita dicens · xp̄us pro nobis paſſus ē
ſinites nobis relinquens exemplū
ut ſequā · ueſt · ei9 · et item · Peccā inquit nr̄a
ip̄e pertulit in corpe ſuo ſup lignum ·
ut pcc̄is mortui iuſticie uiuamus · cui9
liuore ſanati eſtis · hinc quoque credo
qd ip̄e qui pro impiis et ingratis ani
mā ſuā poſuit ad deuotorum atq; fideliū
ſibi preces aures ſue pietatis inclinet
Proinde ego miſer ſi honorificenciā ei9
aliquod munuſculū dignabi artis hu
mane accipere · hoc carmen ſummo
niſu et opto offerre quia meus boni
tate confido · quod pie deuocionis mu
nera ip̄i non diſpliceant ſi pſeuera
uerimus iuuera confeſſionē nominis
eius · Aſt nos bt̄us Jacobus apl̄us hic
exhortatur exemplum paſſe xp̄i nob
oſtendens exemplum inquit accipite
frēs laboris et paſſe prophas · qui lo
cuti ſunt in nomine dn̄i nr̄i ihu xp̄i ·
Ecce btificamus eos qui ſuſtinuerūt
Paciēciam iob audiſtis · et finē dn̄i
uidiſtis · hinc et dilcīs dn̄i Johannes
ad mutuam dilcōnem nos prouocat
xp̄m in mediū proferens · ut ſicut ip̄e
pro nobis animā ſuam poſuit · ita et
nos pro frib; animas ponamus · Judas
quoq; ſeruus xp̄i frater aūt iacobi ·
ſub exemplo ihu ſucceſſoris moyſi ·

demonstrauit ihm xpm eduxisti nos
per uiuentem de spiritali egypto· id est de p
testate tenebrarum· et mardulos pdidisse
Paulus ergo non paruulum sed magni
fice arte locutus est qui auditoribus suis
ait· Non enim iudicaui me inter uos aliqd
scire nisi xpm ihm et hunc crucifixum· et co
tradixit sibi gloriari nisi in cruce dni nri
ihu xpi per quem illi mundus crucifixus
est et ipse mundo· xpmque affirmat propt
mortem crucis accepisse potestatem in ce
lo et in terra et subtus tiam ita ut in noie
ihu omne genu flectatur celestium terre
strium et infernorum et omnis lingua co
fiteatur quia dns ihus xpus ~~xpus~~ in
gloria est dei patris· Ecce sancta crux xpi
apostolicus ordo quam continue antiqs
prophetis tuas laudes profert· ita ut in
nullo dissentiat quod ea que ipsi pnuncia
bant futura· isti iure completa confirmet
quia tu uere concordie signum· celestia
simul et terrestria uetera et noua omnia
pacificas· De figura uicesima octaua
ubi opifex ipse sanctam crucem adorat

O mnipotens maiestas uirtus
excelsa creator celestium et for
mator terrestrium dns ds saba
oth· qui uerus conditor et re
demptor es hominum· tu laus es nra·
tu uirtus et gloria· cum salute uera· tu es
rex regum tu doctor ignorantium· rector
fidelium et magister credentium· tu summus
et princeps es pastor tu pius protector tu
arum omnium· tu sancte saluator es to
cius boni· dux bonus· uia recta· lux uera
et uita perpetua· merces clara et hostium
salutis eterne· ex te omnis sensus· uox·
uerbum et uirtutum omnium fructus p
cedit· ad te ergo direxi sermonem in primor
dio huius operis· et quecumque insequen
tibus addidi ad tuam laudem pertinere op
tauit· cor meum ad te se eleuat· mentis me
e tota intentio ad te clamat· quicquid uel
quam lingua recte confessionis seu manus
bone operationis cum deuotione pie me

tis profert· totum ad laudem tuam pti
net· Omnia namque te glorificant et bene
dicunt que in imis et que in supremis sunt·
nec non et ego pars minima tue creature·
te dnm uerum supplex et letus adoro· atque
cruci tue submisse et humilit supplicans
dico·

O lignum uitale et ara salutife
ra te adoro spem uite eterne· de
precans ut per te structuram
castissima hostia grata deo ob
latus existam· hoc meum est desiderium· hoc
ualidus amoris feruor· hoc tota men
tis intentio et summa lingue exorat·
hoc esuries cordis· et sitis est anime
ut per passionis tue gratiam me tibi ob
latum famulum suscipias tuaque cru
cifixio totum quod in me tibi contrarium
est consumat· et carnalem estum tem
peret· iram extinguat· linguam a pua
et uaniloquio compescat· et pietatis
uerba mos meum reponat· omnem pertur
bationem mentis pacificet· et puritā
honestā deducat· Ergo quando adue
neris domine ihu xpe iudicare uiuos
et mortuos· ac seculum per ignem et consup
serit flamma aduersarios tuos· omnesque
qui oderunt nomen tuum in nouissima
tuba et tempestate ualida· quando se
cundum euangelium tuum apparebit signum
filii hominis in celo· et plangent super se
omnes tribus terre uidentes meum in quem
pupunxerunt· Obsecro ut tunc astam
inis ultricibus sancta crux me eripiat atque
ab ira agni piurium portam defendat·
cui tunc carmen presens· et utinam
usque in finem uite mee· planta illi et ho
norifica semper decantem· minimus om
nium seruorum tuorum et peccator· Hra
banus ymnis et laudibus corde· ore·
manu· et totius corporis gestu· hoc sep
memorans quanta bonitate nos tu
conditor noster creasti· et quanta pieta
te redemisti cum ab inferni carcere et ge
henne flamma nos liberasti· Et nunc

ſaluator deprecor ut des michi requiem
illam quam fidelibus tuis promiſeras
te daturum in arce polorum ubi vere po-
pulus tuus ſabbatizat ſabbato perhen
ni fruens. Interim quoque quam diu ſim
in hoc corpuſculo dirige me in ſemita
recta fidei catholice. ſuſtenta firma ſpe-
refice tua dilectione ut ipſe michi ſis re
frigerium in via. quem requiem habere
deſidero in patria. Sine ulla enim diffidē-
cia omnia promiſſa tua credo eſſe veriſ
ſima iudicia tua. perhorreſco rectiſſima. do
na tua experto dulciſſima. Presta ut iter
gaudens permaneam tecum in eterna leti
cia. Crux alma dei uſque huc quantū
laudem tuam cecini. ſed quia triump
hum perpetem expectes quem in morta
libus plenius et perfecte non invenis.
confer te ad celeſtia angelorum agmina
ibique laus perpetua perfecta reſonabit.
Re ci ta a m e ... n.

Rabanus hic finit qui corda pavencia
linit. Sanguis antydoto xpī de corpore
toto. In cruce qui fluxit. felix qui vul
nera ſuxit. In quibus eſt vita. rogo ut
homo crimina vita. Et tua ſit vita.
virtutum flore polita.

Mille quadringentos poſt deca qua
tuor que annos.
Libri huius opus in mente abbas fr̄
petrus.
Scribere hic fecit anime ſue qd̄ re
medium ſit.
Spem mercedis ob augmentum
picturaque decoravit.
Victorioſe crucis in laudem xpī nr̄i
redemptoris.
Virginis eximie ſimul michahelis
archangelique.
Nr̄i benedicti patris qui nos inferni
diſtrahat atris.
Co-dicis ablator loco hoc judicem
noverit ſe.
Severitate peſſimū quā fugiat pro
bus ipſe.

Legitur in Gn̄· iij°· q' dn̄s dixit serpenti Sup pectus tuū gradieris ·
Et postea ibidē· Ipā conteret caput tuum· Et insidiaberis calcaneo eius·
Quod impletum est in annunciatione bte̅ virginis que contriuit caput
serpentis· vn̄ R Virga viam p'et sn̄ vi piente puella·

Legitur iudic̄· vj°· qd' gedeon petiuit signū victorie in vellere
pluuiam irrigando Quod figurabat virginē gliosam sn̄ corrup
cione impregnandam ex spūs sancti infusione· vnde R
Rore madet vellus remanet tn̄ arida tellus·

Legitur exodi· iij°· qd' moyses vidit rubū ardentem et non comburebat'· Et
dum audiuit de rubo sibi loquentē ꝛ dicentē· Discalcia te· tra in qua stas scā e
Rubus ardens qui non consumebat' sigt' v'ginem parientem sine corrupcione
virginitatis· Quia virgo pepit et in corrupta permansit·

Legitur in lib° nūr· xvij· qd' virga aaron vna nocte floruit que fuit ari
da· Quod figurabat virginem aridā sn̄ omni virili commixtione parituram
filium dei scilz ihm xpm·

Legitur in lib. Regum. ij. quod abner princeps milicie saulis uenit ad dauid ut ad eum reduceret populum israel qui adhuc sequebatur domum saulis Qui bene prefigurabat aduentum magorum ad christum qui cum misticis muneribus eum adorabant vnde versus Plebs notat hic gentes christo iungi cupientes.

Legitur in iij. lib. Regum. x. quod regina sabba audita fama salomonis uenit in ierusalem cum magnis muneribus eum adorando. que quidem regina gentilis erat. Et figurabat gentes que dominum cum muneribus de longinquo ueniebant adorare. vnde versus.
Hoc typice gentes notat ad christum uenientes.

Legitur in j. lib. Regum. j. Quod cum anna mater samuelis puerum samuelem ablactasset tunc obtulit eum hely sacerdoti in templo in silo ubi fuerat tabernaculum domini. Quod prefigurabat oblacionem domini in templo sanctum symeoni seni. vnde versus.
Templo te christe notat oblatum puer iste.

Legitur leuit. xij. quod mulier pariens puerum primogenitum ipsum redimere debebat oue paupres autem qui oues habere non poterant duos turtures aut duos pullos columbarum pro eo offerre debebant & hoc pro sua purificacione. Quod uirgo gloriosa adimpleuit que tamen purificari non indiguit

Legitur Gen̄ · xxvij° · quod cum rebecca mater esau et iacob audisset quod esau dixisset · q aliquā tempus veniret ut iacob interficeret · ipsa filiū suū iacob de terra sua misit in terram alienam ut nece subterfugeret · Quod bene prefigurabat fugam x̄ in egyptum qū eum herodes quesiuit ad perdendū · Unde angelus dixit · Tolle puerum · Unde versus · Linquit terra pās iacob formidine matris.

Legitur in exod. xxxij° · quod moyses cum venisset ad radicem de monte descendens vidit vitulū quem aaron fecerat conflatilem · ipse moyses tabulis confractis vitulum destruxit et confregit · Quod bene prefiguratū est ut dr̄ qū x̄pus terram egypti intrauit ydola corruerunt · Unde versus · Per moysen sacrū teritur vituli simulachrum.

Legitur in j° libro · Regū · xviij° · quod cū saul misisset nuncios ut quererentur dauid michol submisit eum per unam fenestram in fune et sic euasit · Rex saul sigt herodem · Dauid autē x̄pm quem herodes quesiuit ad perdendum · Joseph uero x̄pm cum maria in egyptum duxit · Unde versus · Per michol dauid saul insidias sibi sensit.

Legitur in j° lib° · Regum · v° · quod phylistei archam dn̄i quā ceperant in bello posuerunt iuxta dagon deum suum · de mane intrantes templū inuenerūt dagon iacentem in terra habens caput truncatū et manus precisas · Quod completū est qū x̄pus venit in egyptum · ymmo sensibiliter tunc ydola et errores infelicitatis corruerunt · Secundum aliquos intellectum x̄po intrante egyptum omnia ydola corruerunt · Unde versus · Archa repentine fit dagon causa ruine.

Legitur in libro i° Regum xxii° quod Saul rex fecit occidi omnes sacer
dotes · quia David fugientem receperūt et ei panē scm̄ obtulerunt
ad comedendū · Saul herodem · David xp̄m sigt / sacerdotes pueros
quos herodes ꝓpter xp̄m fecit occidi · vnde ṽ ·
Saul ꝓpter David xp̄os dn̄i nece stravit ·

Legitur in ii° libro Regū · quod mortuo Saul David consuluit
dn̄m qui dixit sibi ut reuerteretur ad terram Isrl' · David sigt xp̄m
qui post mortem herodis redijt in terram iuda sicut testatur ewangelista
dicens · Angelus dn̄i ap · in sompnis · io · ẽ · di · Accipe puerum et matrem
eius · vnde ṽ · Adpatriam David defuncto saul remeavit ·

Legitur in iiij° lib° Regū · quod athalia regina videns mortuū filiū
suum fecit occidi et oīns filios regis ne regnarent propter seo · hoc
sco̅ ipa regnauit pro filio huic autē nn̄ soror regis subtraxit fi
lium eius iuniorem qui postea regnauit · Regina crudelis herod
est qui ꝓpter xp̄m fecit occidi · pueros · puer aūt subtractus mortem
xp̄m sigt · vn̄ ṽ · Puero sublato stirps est data regia furto ·

Legitur in Gen̄ xxxi° qd Jacob reuertens in terram suam quia fugit
a facie fr̄is sui · Esau ꝑmisit oues et boues camelos et asinos et ipe
sequebatur cum uxoribus et pueris Jacob q fr̄em suū fugit sigt
xp̄m qui herodem regem quem per esau sigt fugit quo mortuo
xp̄us in terram iuda redijt vnde ṽ ·
Formidans frēm iacob ardet visere prēm ·

Legit^r in exod^i xiiii^o. quod pharao dum persequeret^r filios isr^l cum curribus et equitib^9 intrauit mare et d^ns reduxit aq^s maris sup eos ita liberauit p^lm suu. Isti psimile .i. paq^s baptismales ax^e consecratas p^lm x^pianu^m ipe x^pus a crimin^l originalis pcti liberat vnde v^s Hostes merguntur piterq^z maris gradiuntur

Legit^r in Gen. xxv^o. q^d esau prerogatiue q^s ferat iacob fr^s suus vendid^t sibi primogenita et honorem q^d debetur primogenit^is. Esau pp^t gula^m honore^m suu^m vendidit et benedictione^m p^rna^m amisit. Sic dyabolus condictione se ppulabit pp^ter suam supbia^m p^remi suu^m .i. deu^m temptat^e do dicens. Dic ut lapides isti panes fiant vnde v^s. Gentis ad ardorem primum male vendit honorem.

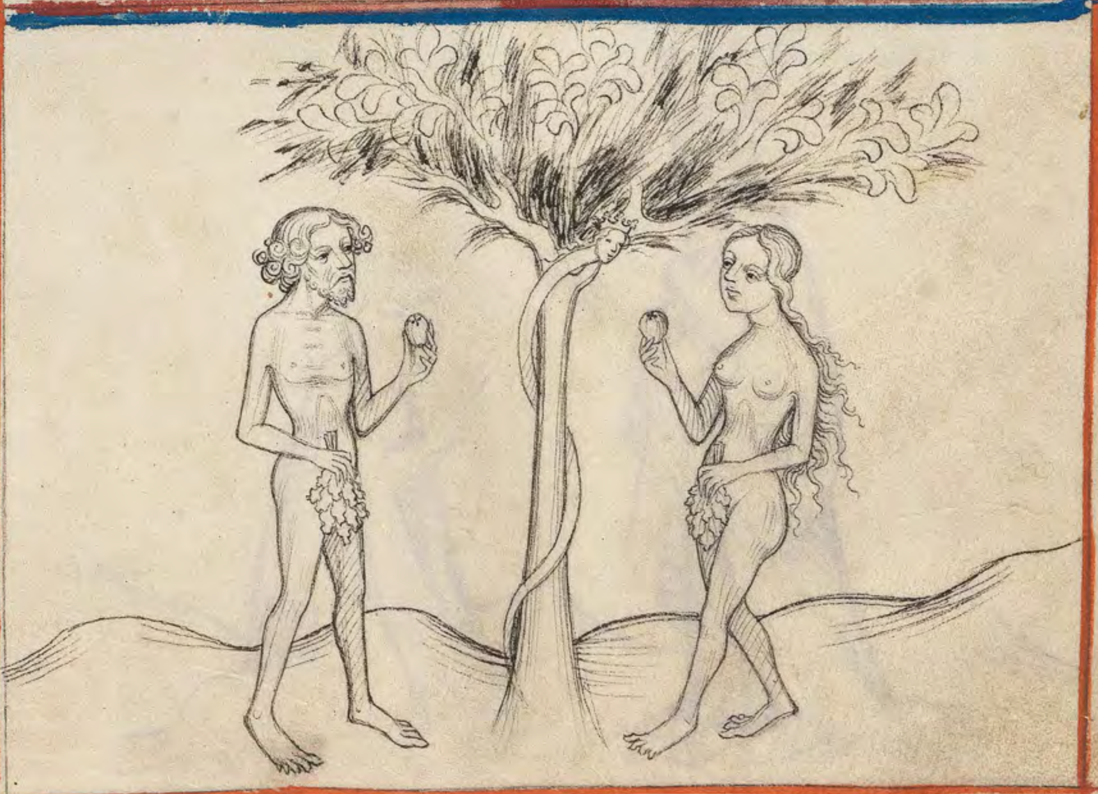

Legit^r in lib^o num^i. xiii^o q^d nuncij q^i missi fuerunt ad explorandam terram pmissionis cu^m redirent pdixerunt botru^m et portaunt in vecte et trans iordanis adduxerunt testimoniu^m bonitatis terre illi^s. Ex bene pfigurat i^d. videlz. Si nos ad terram promissionis regni celest intrare volumus tunc oportet nos transire p aquas baptismales a x^po consecratas vnde v^s Flumen transit^r et p^ria melle aditur.

Legit^r in Gen. iij. q^d adam et eua decepti fuerunt p serpentem qui eos de gula temptauit dicens. Eritis sic dij etc. Ex bene figurabat temptatione^m quam dyabolus x^po exhibuit cum temptauit dicens. Dic ut lapides isti panes fiant. vnde v^s Serpens vicit adam vetitam dum suggerit escam.

Legit' in lib° reg' .xij. q' nathan p'pha missus fuerit ad dauid ut eu' corripet p'pt' pcc'm suu' ipse penitēciā ductus m'iam a dn'o impetrauit. Dauid eni' penitens Mariam penitētem designat. q' m'iam oi'm pec catorum suorum meruit accipere. vnde v'. Ut nathan tactus rex pri uos corrigit actus

Legit' in iij° lib° q' helyas p'pha tulit p'ua' sunamitis in cubicu lum suu' orans et dicens. Reuertat' obsecro dn'e a'ia pu'i hui' q' et f'cm' e' et reddidit pu'm viuu' m'ri sue. Q' b'n p'figurabat laz'ri suscitacionē q'm dn's cum suis sororibus. Marthe et marie magdalene viuu' reddidit vnde v'. Est vidue natus p'helyam viuificatus

Legitur in lib° nu'. xij° q' maria soror moysi et aaron p'pt' p'cm' suu' lepra infecta fuit et per p'ces moysi curata e' et sanata in mundicia. Moy ses xp'm sig't qui mariā magdalenā ab omnib' immundiciis p'ccor' mundauit vnde v'. Hec lepra tanta pena fit munda facta.

Legit' iiij° lib° R' quod helyseus p'pha vidit pu'm vidue que eu' hospitari solebat de5mortuu' p'strauit se sup' pu'm et calefacta est caro pu'i et reuixit puer. Helyseus xp'm sig't puer uero lazarum quem uidentib' iudeis ad uitam reduxit vnde v'. Prima dona deus uitam dedit huic helyseus

Legr̄ in Gñ̄ · xviij · q᷑ abraham vidͭ tres viros scȝ anglos qui eciã ad hostium hospiciũ puenerũt tres vidͭ ⁊ vnũ adorauit · Tres angli figurabant trinitatem psonar̄ et q᷑ vnũ adorabat dedit intelligi vnitatem essencie · Sic petrus vidit ihm cum moyse et helya tres vidit · sed solum in xpo verũ deum cognouit · Vnde v᷒·
Tres vidit viros abraham solum veneratur

Legitr̄ in i · libͦ esdre · vj · quod rex darius precepit esdre scribe ut iret in ierlm et templum mũdaret et reedificaret · Rex iste xpm sigt̄ q̄ cum ementes et vendentes de templo expulit · Templũ dñi ab illicitis mundauit dicens · Domus mea domus oracionis vocabit᷑ Vnde v᷒ Templũ mundari iubet hic et festa nouari·

Legr̄ in daniel · iij · quod cum nabuchodonosor misisset tres pueros in caminũ ignis et cũ ipse ad caminum accederet vidit cum eis quartum similem filio dei · Tres viri trinitatem psonar̄ dabant intelligi q̄rtꝰ vnitatem essencie · xpus in sua transfiguracõe se ostendit rex in essencia vnũ · ⁊ in psonis trinũ · Vnde v᷒·
Ostenditur en isti gentili gnã xpi·

Legit᷑ in i · libͦ · machabeor · caͦ · xͦ · quod iudas machabeꝰ precepit q᷑ templum ab ablucionis mũdarent q᷑ contra legem pollutum fuit · Iudas xpm sigt̄ qui facto flagello de funiculis · ementes ⁊ vendentes de templo expulit dicens · Domus mea domꝰ oracionis vocabitur Vnde v᷒· Et tua scã deus mũdare studet machabeꝰ·

Legit' in j° lib° R. xvij° q' cu david p'cussisset golyam precidit caput eius et tulit illud in manu sua cui venienti de templo de p'lio occurrerut mulieres cum choris ip'm suscipientes gaudiose in ih'lm duxerunt. David sig't xp'm quem pueri hebreor' recipientes in ih'lm clamabant dicentes. Benedictus q' venit in noie dni osanna in excelsis. vnde v'.
Hostem qui stravit laudatur carmine david.

Legitur in Gn̄. xiiij°. q' cum abraham de cede inimicor' venisset et ferret secum magnam predam quam excussit de inimicis suis tunc melchisedech sacerdos dei obtulit ei panē et vinū. Melchisedech xp'm sig't. vnde v'. Dona notant cristi que melchisedech dedit isti.

Legitur in lib° 4° R. ij°. quod cum helyseus reverteretur ad civitatem occurrerunt ei pueri p'pharum ip'm cum gl'ia et honore recipientes et laudantes. Helyseus xp'm sig't quem venientē in ih'lm in die palmar' pueri hebreor' cum magna gl'ia et honore receperunt vn̄ v'.
Gl'ia nate dei tibi convenit hoc helysee.

Legit' in exodi xvi° q' dn̄s precepit moysi ut diceret p'plo ut quilibet colligeret de manna celesti quantum sufficeret die illa. Manna celestis sig't panem xp'i videl' sui sacratissimi corporis quod ipse in cena dedit discipulis suis dicens. Accipite et manducate. et vnde v'.
Plebs hic miratur dum pane celi cibatur.

Legitur in Gen. xxxvii. quod fres Joseph miserunt ad iacob prem suum d. fera pessima devoravit filium tuum Joseph h' eum fecerunt dolose conspirantes in mortem fris sui. Joseph a fratribus suis dolose venditus. xpm ^{Fe} qui a iuda dolose venditus fuit. vnde v.

Turba malignat fratrum puer ut pimat.

Legitur in Gen. q fres Joseph eum ysmahelitis vendiderunt xxx^{o}. argenteis Joseph iste iustus a fratribus dolose venditus xpm ^{Fe} qui iudeis a iuda est venditus xxx^{a} argenteis. vnde v.

Te signat xpe iuvenis venundatus iste.

In 2° lib^{o} R. legitur xv^{o}. quod absolon filius david stetit ad introitum porte civitatis iherusalem, et populo ingrediente loquebatur dicens. Quis me constituat iudicem. Et sic loquens inclinavit corda virorum qui secum conspirantes contra david prem suum ipsum regem constituerunt et postea prem persecutus ipsum occidere intendebat. Absolon iste iudam traditorem sigt qui morte xpi cum impiissimis iudeis et phariseis conspiravit vnde v.

Sitiunt infata patris proles scelerata.

Legitur in Gen. xxxix. q cum ysmahelite Joseph in suam induxerunt terram vendiderunt eum in egyptum principe milicie regis egypti noie phutifar. Joseph iste venditus xpm sigt qui ab ipso Juda traditore venditus est. vnde v.

Convenit hoc xpo quodque prius fit in isto.

Legitur in lib° Reg. iii° q Joab princeps milicie venit ad abner, ut loqueretur sibi in dolo quem cum dolose et blande alloqueretur transfixit eum gladio. Joab sig(nificat) Judam, qui xpm dolose osculum tradidit impiis iudeis ad interficiendum. Unde v(ersus).
Alloquio blando Joab hunc perimitque nephando.

Legit(ur) in i° lib° machabeor(um) xii° q triphon venit ad Judam (Jonathan) machabeum, ut loqueretur sibi in dolo et sic eum caperet. Triphon Judam sig(nificat) qui dolose ad xpm veniens osculum tradidit impiis iudeis Unde v(ersus).
Verba gerens blanda triphon parat arma nefanda.

Legitur in iiii° lib° regum quod Jesabel impia regina cum occidisset prophetas dni, helyam prophetam interficere desiderabat. Hec impia regina impios iudeos sig(nificat) qui verum helyam i(d est) xpm crudeliter et invidiose occidere intendebant eo q eis eorum malicias predicando manifestabat. Unde v(ersus).
Femina trux istum dampnat plebs impia xpm.

Legit(ur) in daniel xiiii° q populus iniquus venit ad regem et dixit trade nobis danielem. Qui devictus timore tradidit eis danielem innocentem. Populus iste iudeos sig(nificat) qui ad pylatum dicebant: Crucifige crucifige eum. Et iterum. Si hunc dimittis etc. Rex autem iste pylatum sig(nificat) qui iudeos timuit, et eis xpm tradidit. Unde v(ersus).
Gens hec crudelis sitit interitum danielis.

Legitur in Gñ· quod noe cum obdormisset in tabernaculo iacuit in terra nudus et apparuit verenda eius· Quam cum vidisset cham filius eius derisit eum· sed alii eius videre noluerunt sed oculos suos obtexerunt· Noe xpm signat quem iudei corona spinea coronaverunt et postea denudaverunt et tamquam stultum deriserunt vñ R·
Nuda verenda videt dum patris cham male ridet·

Legitur in Gñ· xxii· quod cum abraham et ysaac pergerent simul· Abraham portavit gladium et ignem ysaac vero ligna per que ipse ymmolari debebat· Ysaac xpm signat qui lignum in quo ymmolari voluit pro nobis in suo corpore portavit· vñ R· Ligna ferens xpe te presignat puer iste·

Legitur in iiii· lib° Regum· quod cum helyseus propheta ascendit de monte occurrerunt ei pueri ipsum irridendo et blasfemando dicentes ascende calve· Egressique duo ursi de saltu montis et laceraverunt ex eis xlii° pueros· Helyseus xpm signat quem sui pueri· i· iudei in coronacione turpiter deriserunt dum eum blasphemaverunt vnde R·
Punit ira dei derisores helysei·

Legitur in iii° lib° Regum· xvii· quod helyas clamabat ad mulierem que ibat ad campum ut ligna colligeret et dixit ut sibi pulmentum faceret· Que respondens ait· En colligo duo ligna· et c· Duo ista ligna que hec mulier colligebat· ligna crucis signat que xpus in suo corpore portando colligebat· vnde R·
Iusticie sunt signa crucis hec vidue duo ligna·

Legit' in Gen̄. xxii°. quod abraham cum extendisset gladiū ut filium ẏmolaret angelus dn̄i de celo ipsorum prohibuit dicens. Ne extendas manū tuam sup puerū. Abraham p̄rem celeste sigt qui filium suū sz. xp̄m pro nobis omnibus in cruce ẏmolauit. vii B.
Signante xp̄m puerum pat' ẏmolat istum.

Legitur in lib° nu°. xxi°. quod cum dn̄s vellet p̄pl̄m de morsibus serpentum liberare. precepit moysi, ut faceret serpentem eneū et eum in ligno suspenderet et quicumque illum inspiceret de serpentibus liberaret. Serpens suspensus xp̄m in cruce sigt quem intueri debet quis serpente .i. dyabolo vult liberari. vnde B.
Lesi curant' serpente dum speculantur.

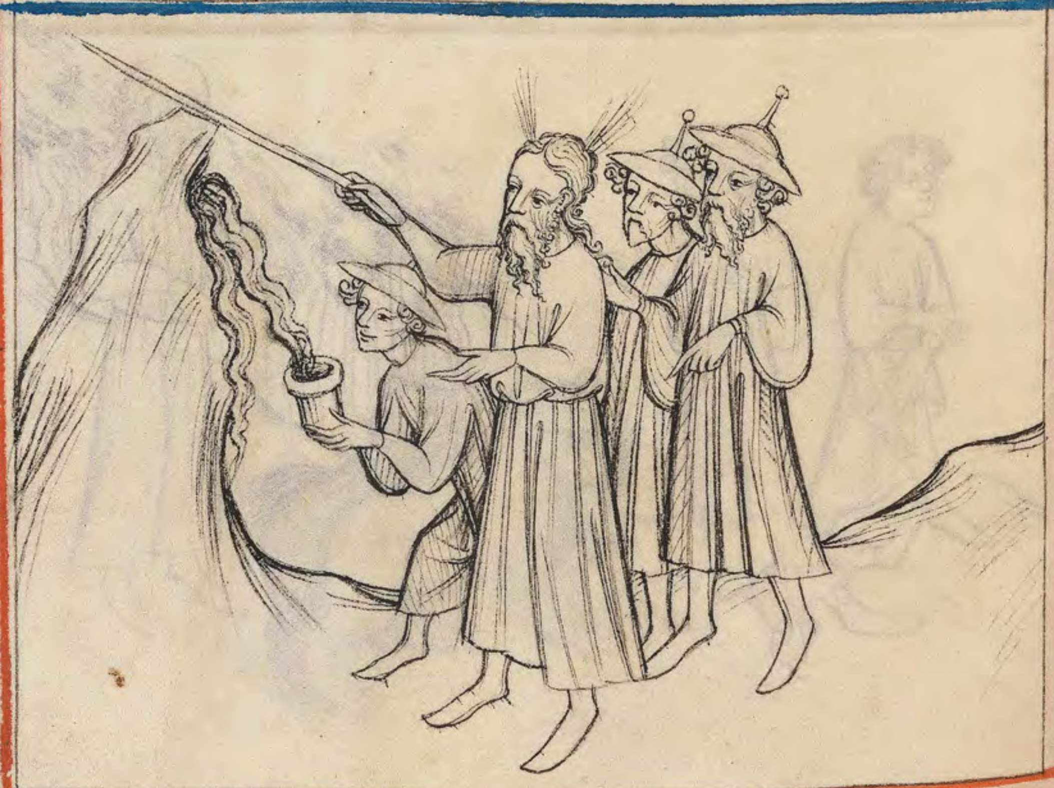

Legitur in Gen̄. ii°. quod cum adam obdormisset tulit dn̄s costā de latere eius et formavit exea mulierē. Adam dormiens xp̄m sigt cuius de late' fluxit sanguis et aqua in signū illius ut intelligamus omnia sacramenta de late' xp̄i effluxisse cum miles lancea latus eius apuit. vii B. Femina p'ma viri de costa cepit ori ...

Legit' in exod'. xvii°. q' cum moyses p̄pl̄m p desertū duxisset deficientibus illis prae aque penuria. Moyses cū virga q' in manu tenebat silicem percutiebat et exierunt aque largissime. Silex iste xp̄m sigt qui nobis salutaria sacramenta sz. de late' suo effudit cum illud lancea militis in cruce apiri p'misit. vnde B.
Est sacramentum xp̄i dans petra fluentū.

Legitur in Gen. ii. quod cum adam obdormisset tulit deus. xxxvii. quod cum fratres ioseph vellent eum ysmahelitis vendere, exuerunt eum tunica sua et miserunt eum in cisternam veterem. Joseph christum significat qui missus fuit in cisternam id est in tumulum, cum eum amici sui de cruce deposuerunt. unde versus: Hanc in cisterna demendit iste veterna.

Legitur Jone prophete ii. quod Jonas cum ascenderet navem ut iret tharsis facta est tempestas magna in mari. naute vero mittentes sortem et cecidit sors super Jonam. Quem illi apprehendentes miserunt in mare et statim piscis magnus deglutivit eum et in ventre eius fuit tribus diebus et tribus noctibus. Hoc significat quod christus fuit in ventre terre usque ad tertiam diem. unde versus: Jonas glutitur tamen illesus reperitur.

Legitur in i. libro Regum quod cum david Goliam gygantem devicisset ipsum cum suo proprio gladio interfecit et caput amputavit. David christum significat qui golyam id est dyabolum interfecit et caput eius amputavit quando a mortuis resurrexit hominem de inferno liberavit et de dyaboli potestate exemit et ipsum in sua potestate debilitavit. unde versus: Significans te christe golyam conterit iste.

Legitur in libro judicum xiiii. de Sampsone quod cum leo in eum irrueret leonem ipse apprehendit et interfecit. Sampson christum significat qui leonem id est dyabolum occidit quando de eius potestate hominem liberavit. unde versus: Sampson te christe sathanam leo denotat iste.

Legitur in lib° Iudicum xvi° quod sampson media nocte surgens portas civitatis cum ambas sua fortitudine deiecit, et extra civitatem secum detulit. Sampson xpm sigt, qui media nocte de sepulchro resurgens ptalis portas sepulchri . i . lapidem deiecit et liber inde exivit. vnde v̄ Obsessus urbis sampson valuas tulit urbis.

Leg in Gn̄ . xxxvii° . q ruben venit et quesivit fratrem suum Ioseph in cisterna q cū nō invenisset clamavit nimis dicens ad fratres suos puer nō comparet et ego quo ibo. Ruben iste mariā magdalenā sigt . que cum dolore xpm in sepulchro quesivit. cum aūt responsū ab angelo recepisset q a mortuis resurrexisset postmodū eum videre meruit vn̄ v̄ Ruben sublatū puerū timet iste necatū.

Legit in Iona pphā . ii° . quod cum fuisset in pisce tribus diebus et tribus noctibus, piscis eum exspuit super aridam terram. Jonas xpm sigt qui tertia die de sepulchro surrexit. vnde v̄. De tumulo xpr surgentem te notet iste.

Leg in canti iii° . q ipsa sponsa querendo suū dilectū turbata erit. Quesivi que diligit aīa mea . et nō inveni invenit illum postea dicit. Inveni quē diligit aīa mea. Hec sponsa figuram gerit marie magdalene que suū dilectū . s . xpm in tumulo quesivit . et postea in orto invenit. vnde v̄.
Hec pia vota gerit dum sponsum sedula querit.

Legitur in daniele xiiij. q' cum missus fuisset in lacum leonum nec eum leones occiderunt mane sco rex venit ad lacum ut videret danielem si adhuc viveret. quem cum vidisset gavisus est. Rex iste mariam magdalenam demonstrat que mane veniens ad monumentu et postea dnm suu videns a mortuis resurrexisse gavisa est vii R.
Rex iocundatur hunc ut vivu speculatur

Legitur in cant. iij. quod sponsa postq sumu dilcm invenisset dixit inveni quem diligit anima mea. Et iter. Tenui eum nec dimittam. Sponsa hec mariam magdalenam sigt que sumum sponsum .i. xpm videns tenere voluit. Cui sibi taliter respondit: Noli me tangere vii R. Sponsa quesito fruitur
iam sponsa cupito.

Legit in Gn. xlv. quod cum Joseph vidisset fres suos terrore concussos, dixit eis. Ego sum Joseph fr vr nolite timere. Et sic consolatus est eos. Joseph xpm sigt qui post resurrectione sua discipulis suis apparuit, et eos alloquendo consolat est dicens. Pax vobis. vii R. Quos querit quidem blandit frib idem

Legit in ew. q filius avida divitis a patre suo dixit ut sibi ptem hereditatis q ab (?) ... luxiose consupsit post hec ad prem reversus. pr eum benigne recepit et consolabat. Pr iste sigt prem celestem sc xpm qui ad suos filios sc apostolos veniens eos de sua morte consolatus e dicens. Pax vobis vii R. Flens amplexat natu pr et recreat.

Legitur in lib. Judicum vj. quod cum angelus dni venisset ad gedeo
nem, dixit ad eum. Dns tecum virorum fortissime. Quia ipse populum Isrl
liberare debebat sicut et fecit. Gedeon thomam sigt ad quem venit an
gelus magni consilij. scz xpus et eum confortans in fide ait. Mitte ma
num tuam etc. vnde x. Angelus hortatur gedeon ne quid vereatur.

Legitur in Gn. xxxij. q cum angelus dni venisset ad Jacob. ipse angelum
apprehendens cum eo luctabatur, nec eum dimisit nisi cum ipsum benedix
Jacob iste thomam sigt, qz angelum i. xpm tangens certificatione
de sua resurrectione meruit. vnde x. Isrl est dictus luctans Ja
cob benedictus

Legitur in Gn. v. quod enoch deo placuit et translatus est in para
dysum. Enoch enim xpm sigt. qui deo patri placuit ideo in paradysum celes
tem transire meruit cum eum in die ascensionis supra choros
angelorum exaltauit vnde x. Enoch translatus celestibus est socia
tus.

In iiij. lib. Re. legitur ij. quod cum helyas propheta in curru igneo tolleret
tur in celum helyseus clamabat dicens. Pr mi. pr mi. currus Isrl et
auriga eius. Helyas xpm sigt quem videntes apli in celum ascen
dentem admirati sunt. cum xpus eis dixit. Ascendo ad patrem meum etc.
vnde x. Celitus effectus helias fit quoqz vectus.

Legit in exod. xxiiij. q dñs dixit ad moysen ascende ad me et dabo tibi duas tabulas testimonij. Sicut em lex moysi fuit data in tabulis lapideis scripta. Sic in die penthecosten fuit lex noua in cordib fideliu inscripta, qu igneis linguis sup credentes spus scus apparuit vnde v.
Lex est diuina moysi data vertice syna.

Legit in iij lib R. ij. q cum betsabee mater salomonis fuisset ad eu ingressa ad palacium suum. Ipe rex salomon iussit poni matri sue thronu juxta se. Betsabee virgine gliosa figt cuius thronus in die assumpcionis positus fuit juxta tronu veri salomonis. i. Ihu xpi vnde v. Matrem ingressam salomon sibi collocat ipam.

In iij. lib R. legit q helyas pha cum iposuisset holocaustu scz bouem vnu sup ligna circumstante ppło inuocauit dnm. et ignis ueniens de celo consumpsit omia et sic ppłus credidit dno. Iste ignis celitus figt istu ignem diuinu, qui in die penthecosten uenit sup discipłos et eos purgauit et omia vicia pccoz in eis consumpsit vnde v.
Celica flamma uenit et plebis pectora lenit.

In lib hest legit ij. q cum regina hest uenisset ad rege assueru in suu palaciu. Ipe rex assuerus eam honorandam juxta se posuit. Hest regina vginem gliosam figt quam rex omipotens. i. xpus in die assumpcionis sue in regna celesti juxta se collocauit. vnde v.
Hester vt asuero iungitur maria sic vero. Regi celoru choros transuolans archangelorum

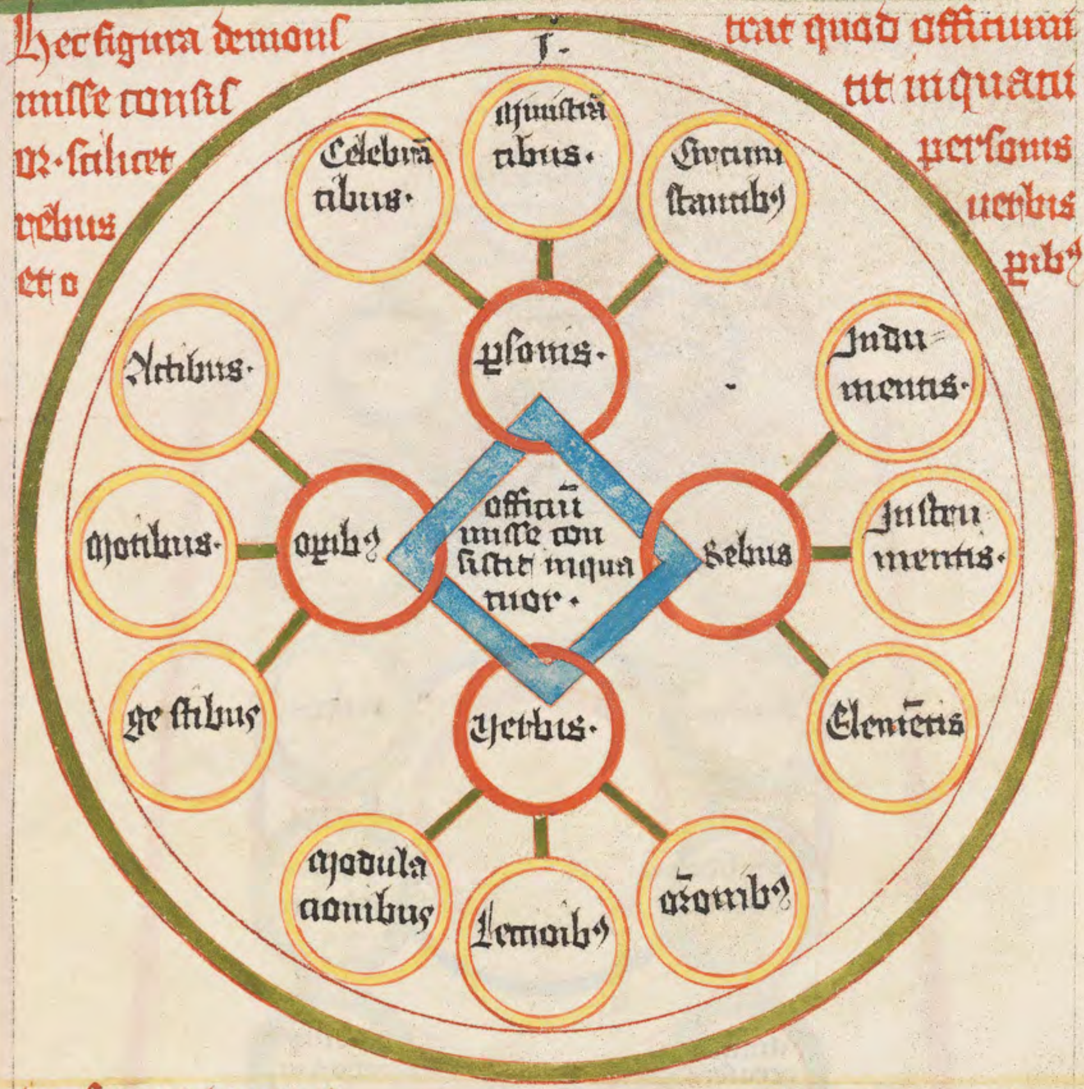

Dauid· Justꝰ es dñe et rectū iudiciū tuū· ps· cxviii·
:: Judicis ira gravis· vindicta ferrum· Amici :: Cui mitis est bonis· dabis penam iniquis ::

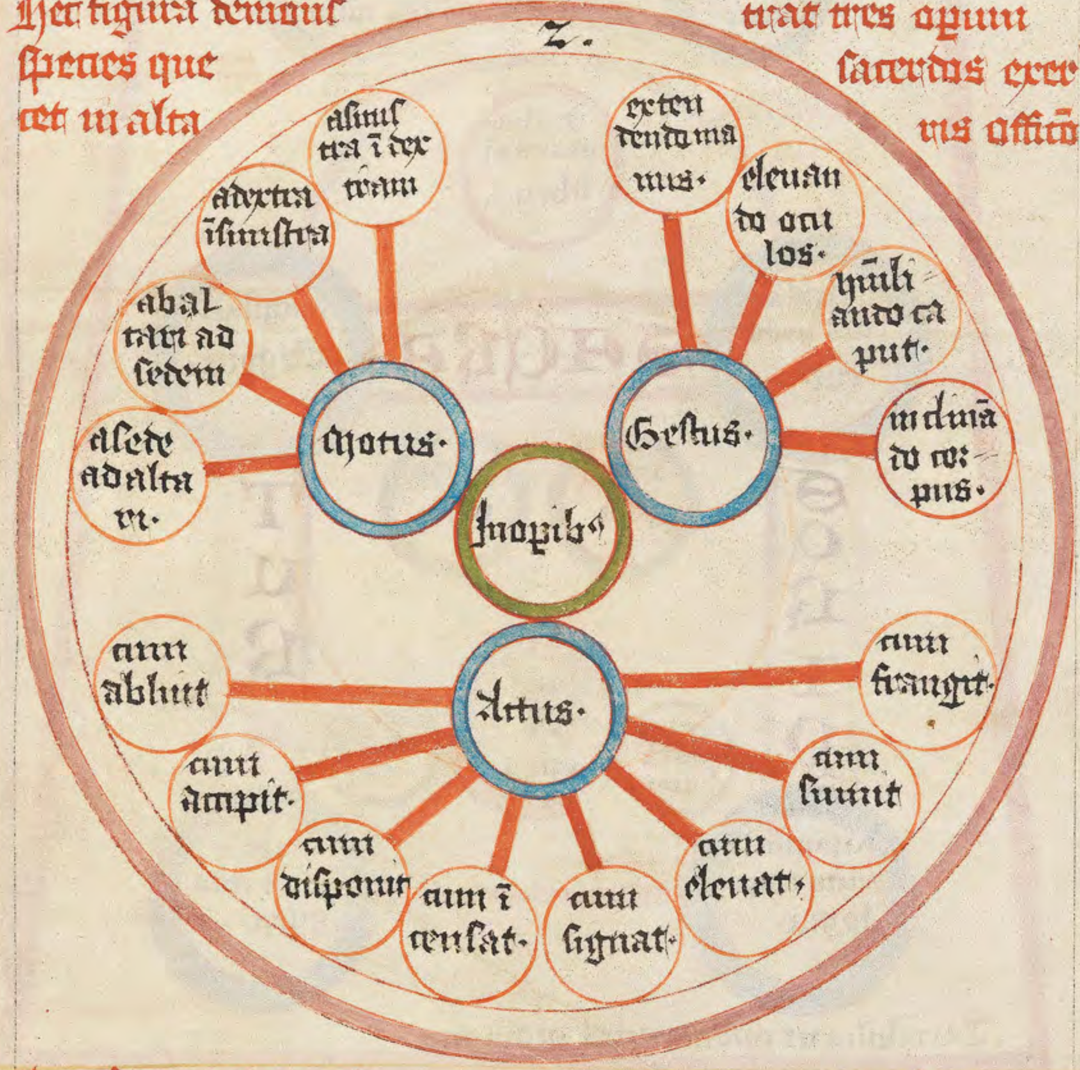

Dauid· Exultabūt sancti in gloria letabūtur in cubilibus suis ::
:: Quod est meditari· visus auris nec speculum :: Valent· infinite dona preparavit amantibus se·

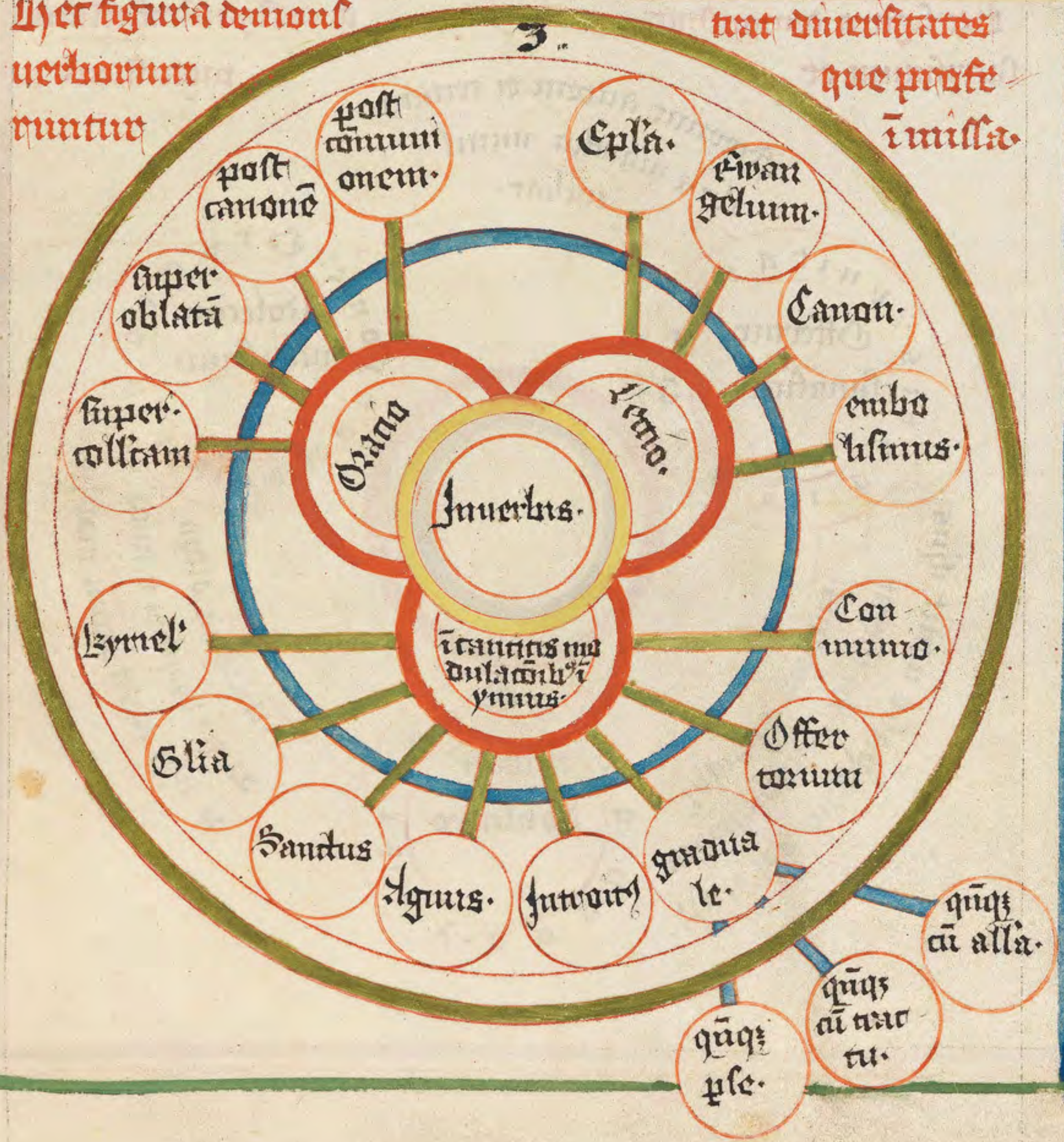
Hec figura demonſ | trat quod officium
miſſe conſiſ | tit in quatuor
or. ſcilicet | perſonis
rebus | verbis
et o | peribus.

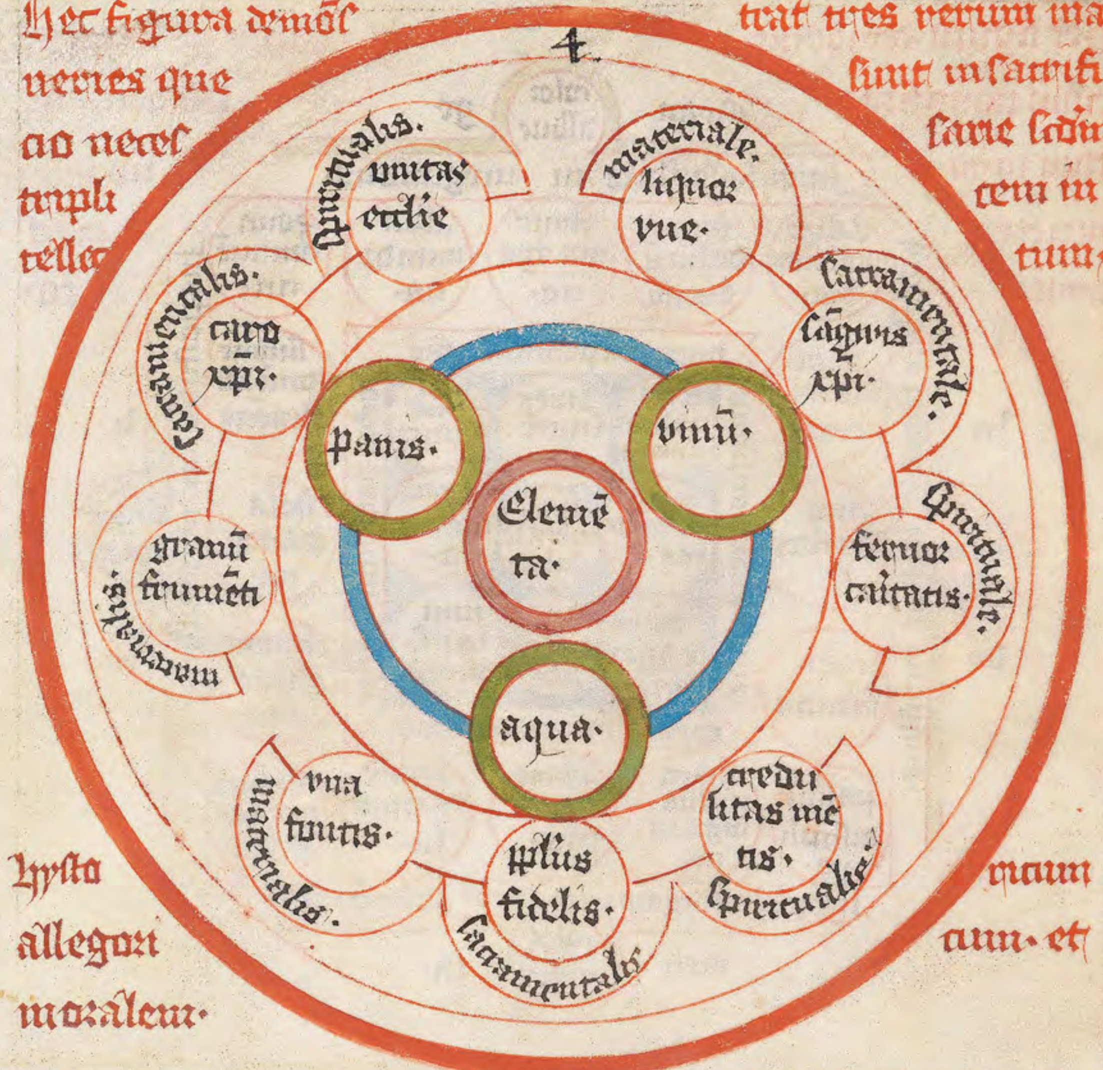
Hec figura demonſ | trat tres operum
ſpecies que | ſacerdos exer
cet in alta | ris officio

Hec figura demonſ | trat diverſitates
verborum | que proferuntur
 | in miſſa.

Hec figura demonſ | trat tres rerum ma
teries que | ſunt in ſacrifi
cio neceſ | ſarie ſecundum
tripli | cem in
tellec | tum,

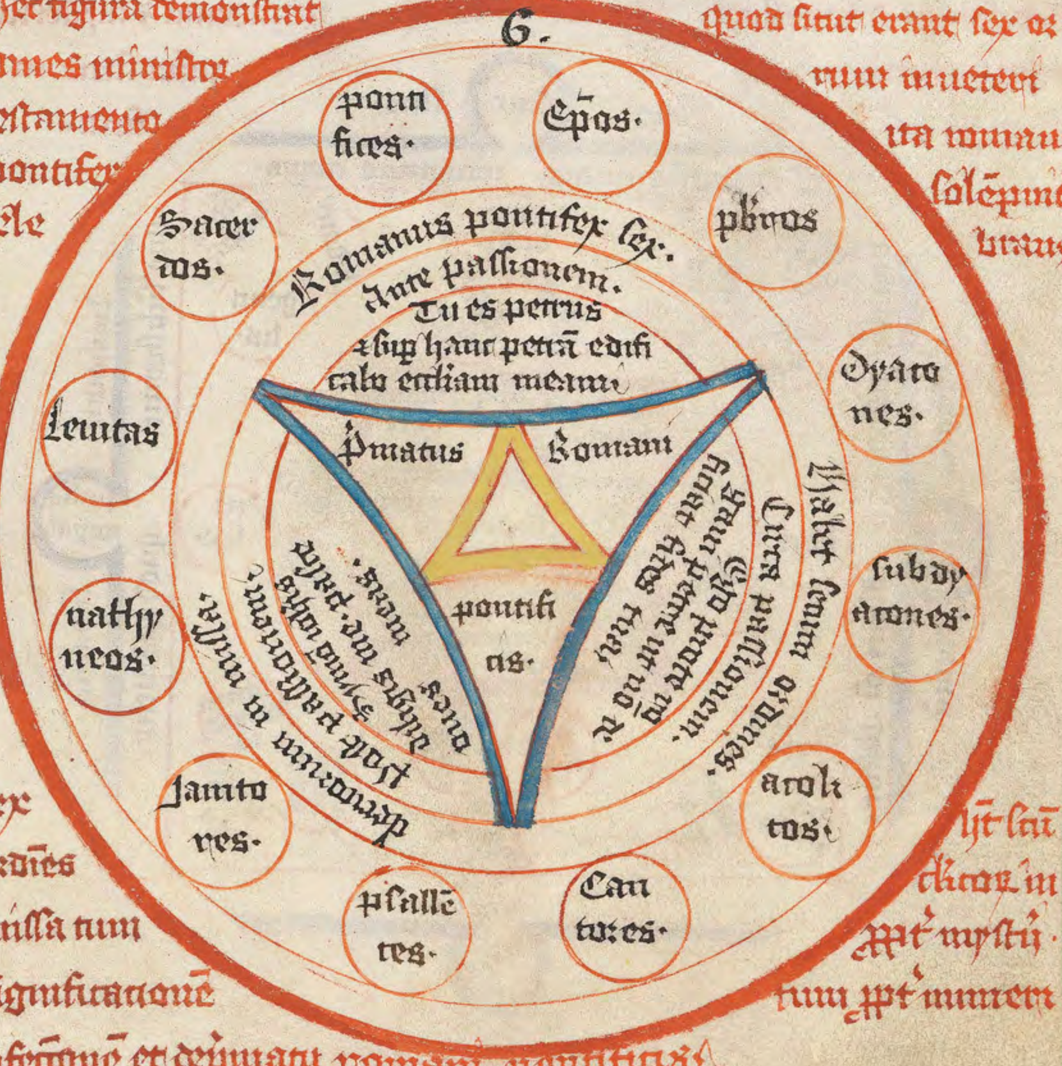

hyſto | riam
allegori | am. et
moralem.

Hec figura demonſtrat | quod quatuor modis
ſacra ſcriptura | intelligitur.
ſicut patet | in hac dic
tione | Iherlm

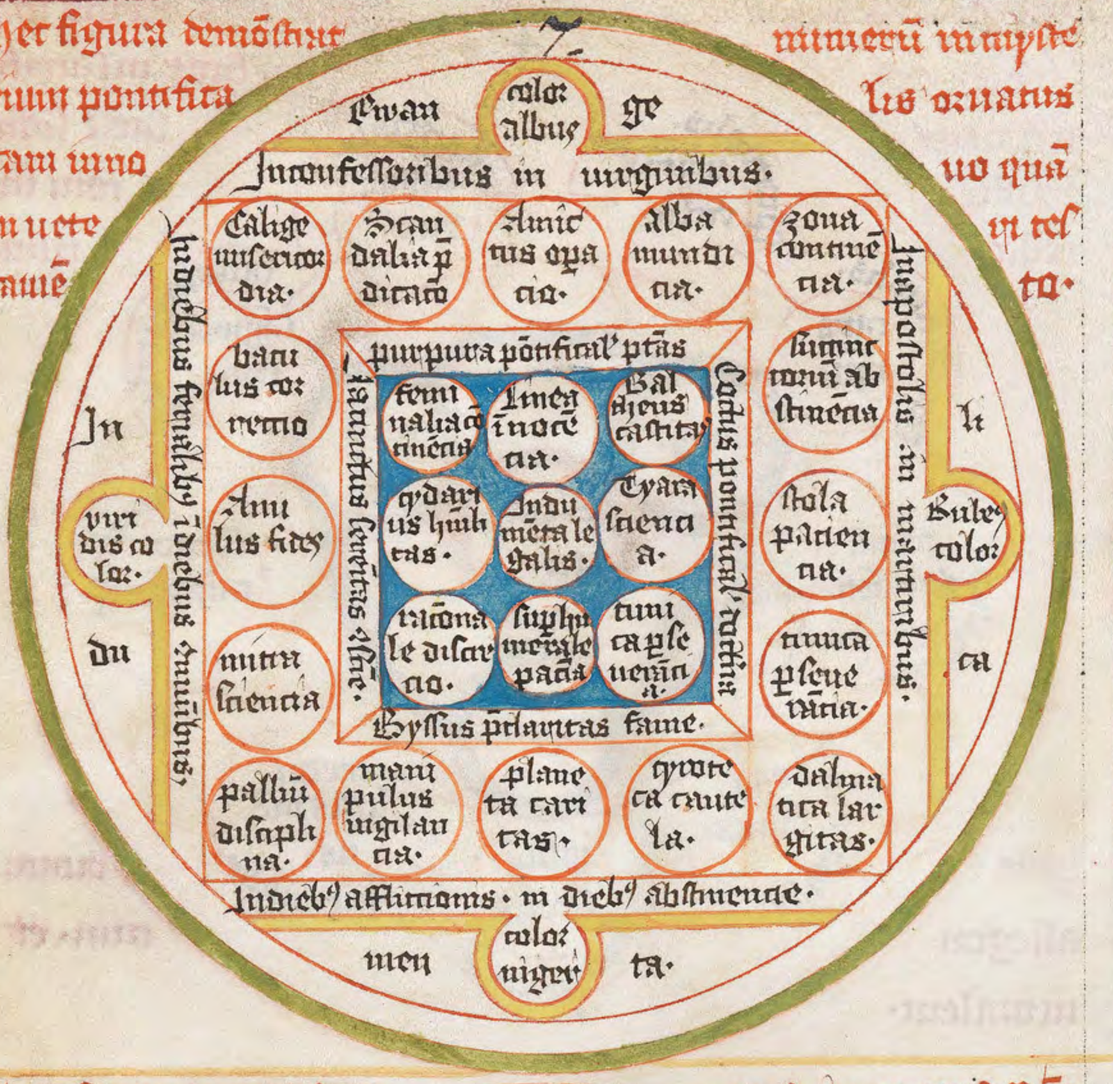

Hec figura demonſtrant | quod ſicut erant ſex or
dines miniſtro | rum in veteri
teſtamento | ita romanus
pontifex | ſolempniter
cele | brans

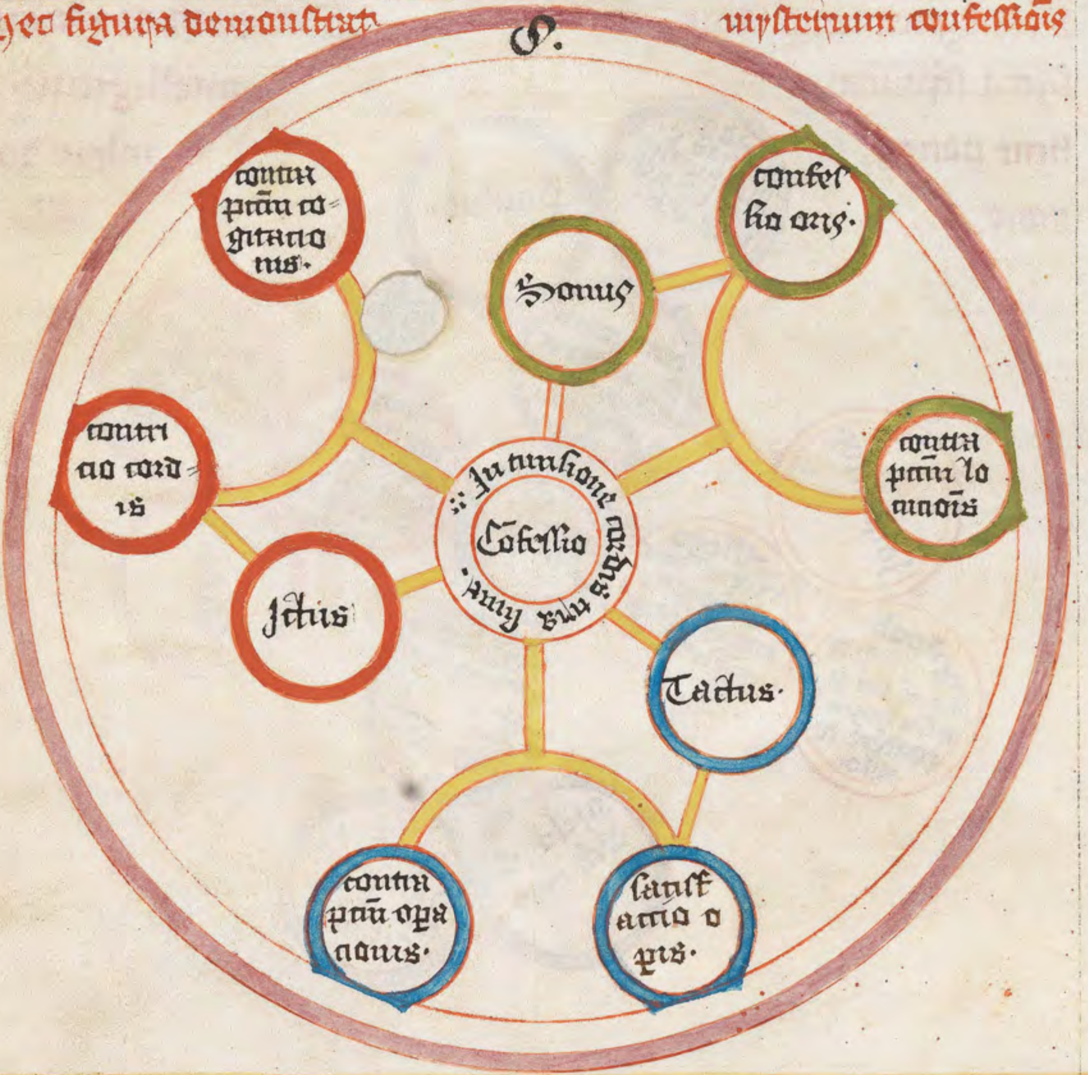

ſex | hic ſu
ordines | ccipit in
miſſa tum | Xpi myſti
ſignificatione | cum Xpi numerum
pſonarum et dignitati romani pontificis.

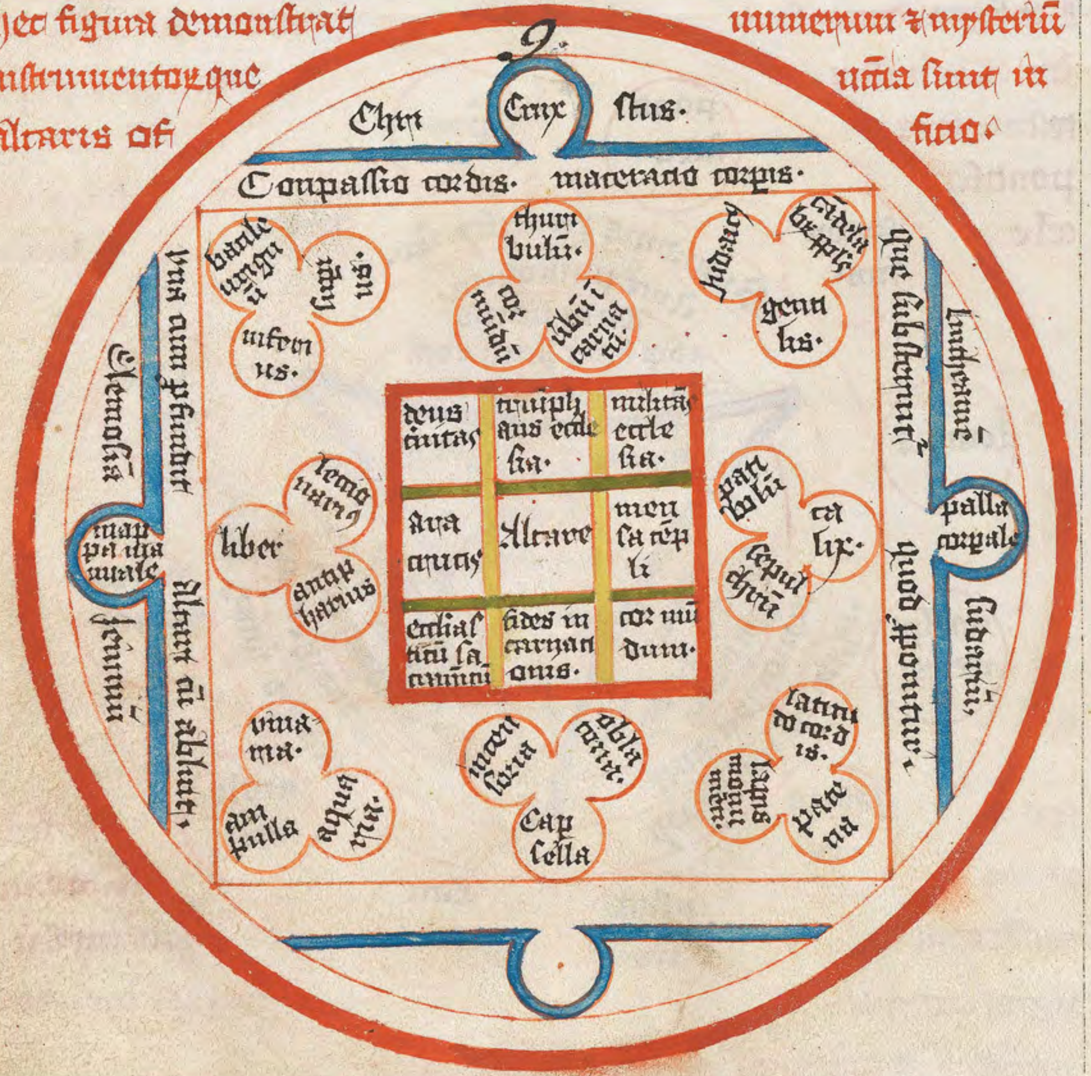
Hec figura demonstrat numerũ in mysteriũ pontificalis ornatus tam in nouo quã in ueteri testamento.

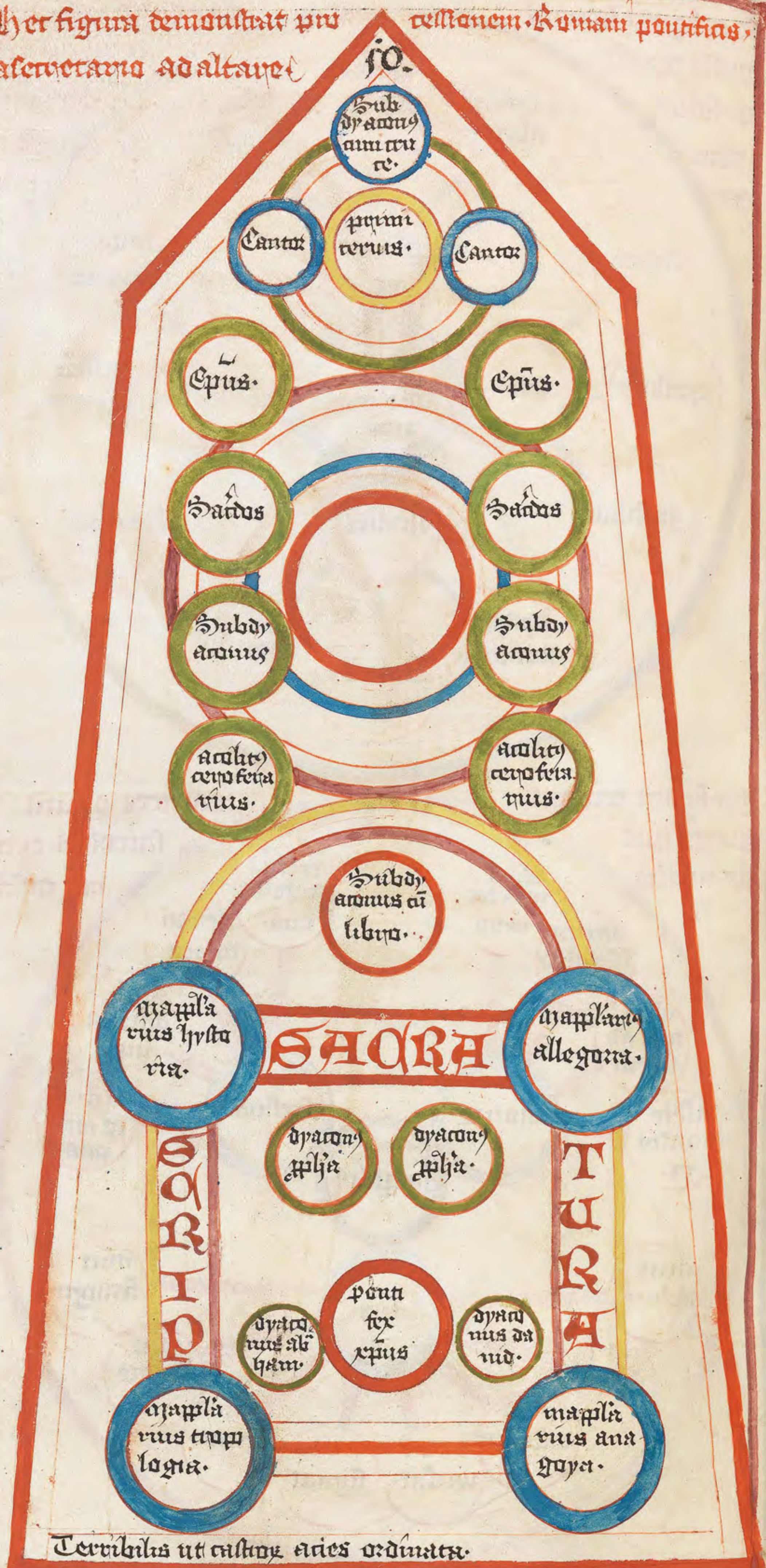
Hec figura demonstrat mysterium confessionis

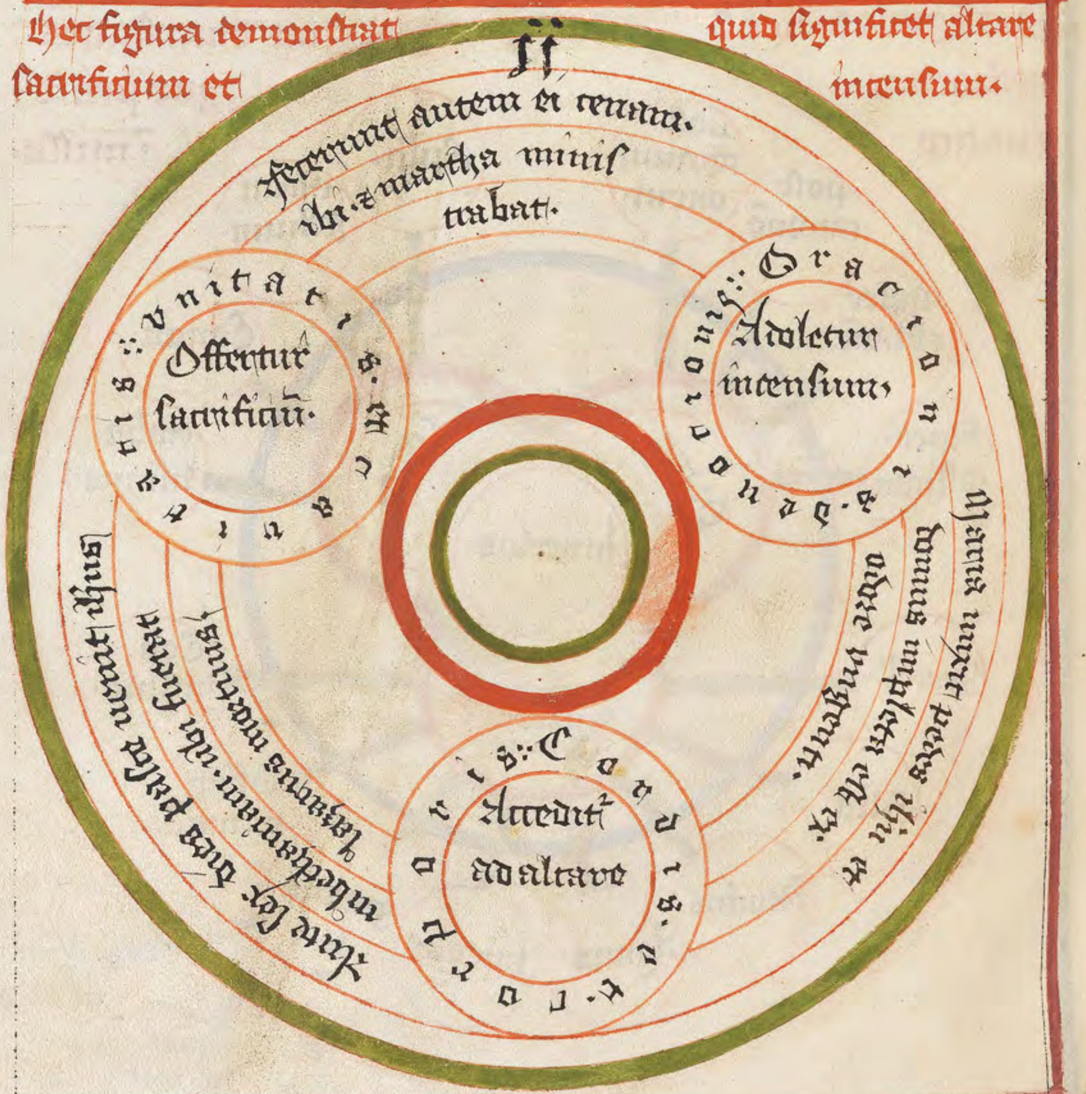
Hec figura demonstrat numerum et mysterium instrumentorumque altaris officio.

Hec figura demonstrat processionem Romani pontificis accedentis ad altare.

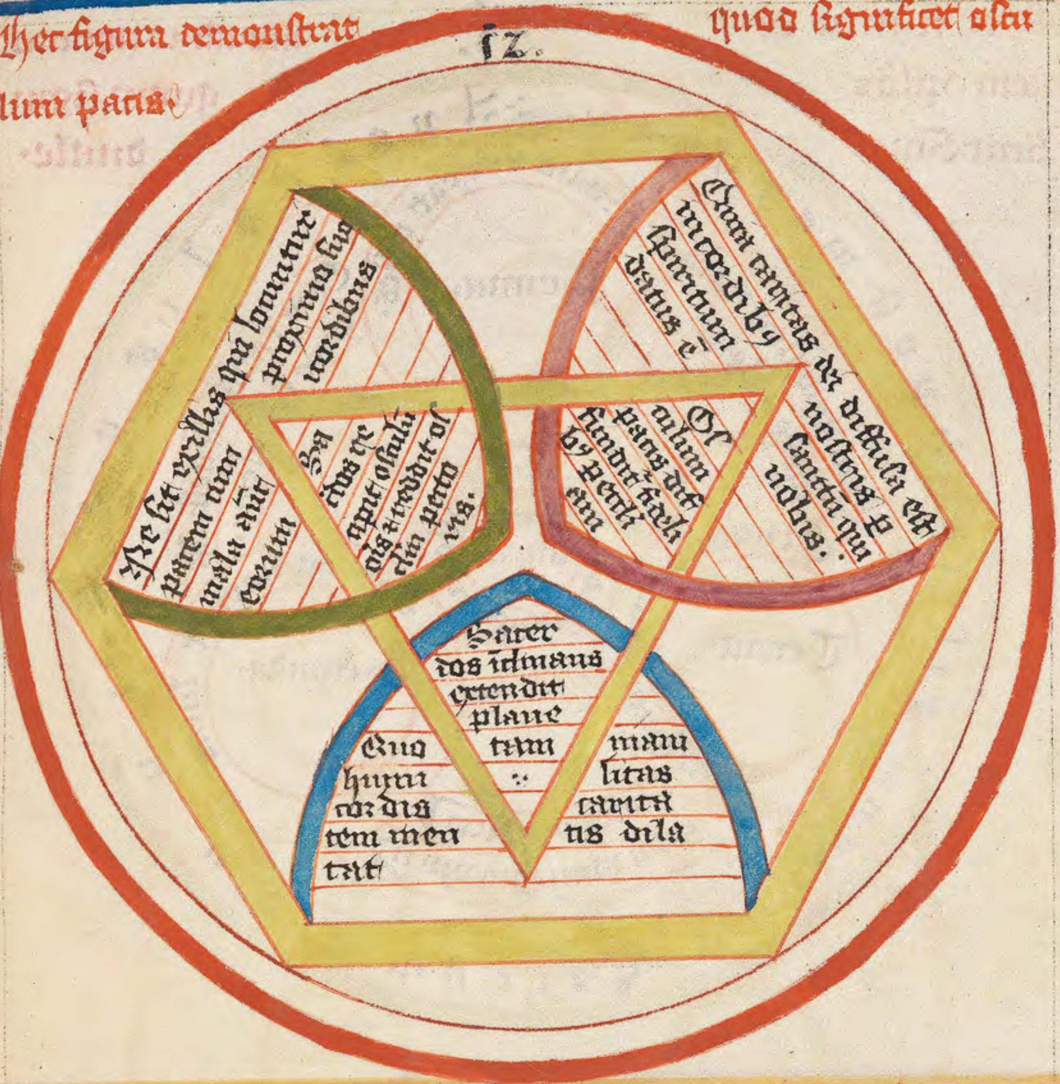

Hec figura demonstrat quid significet altare sacrificium et incensum.

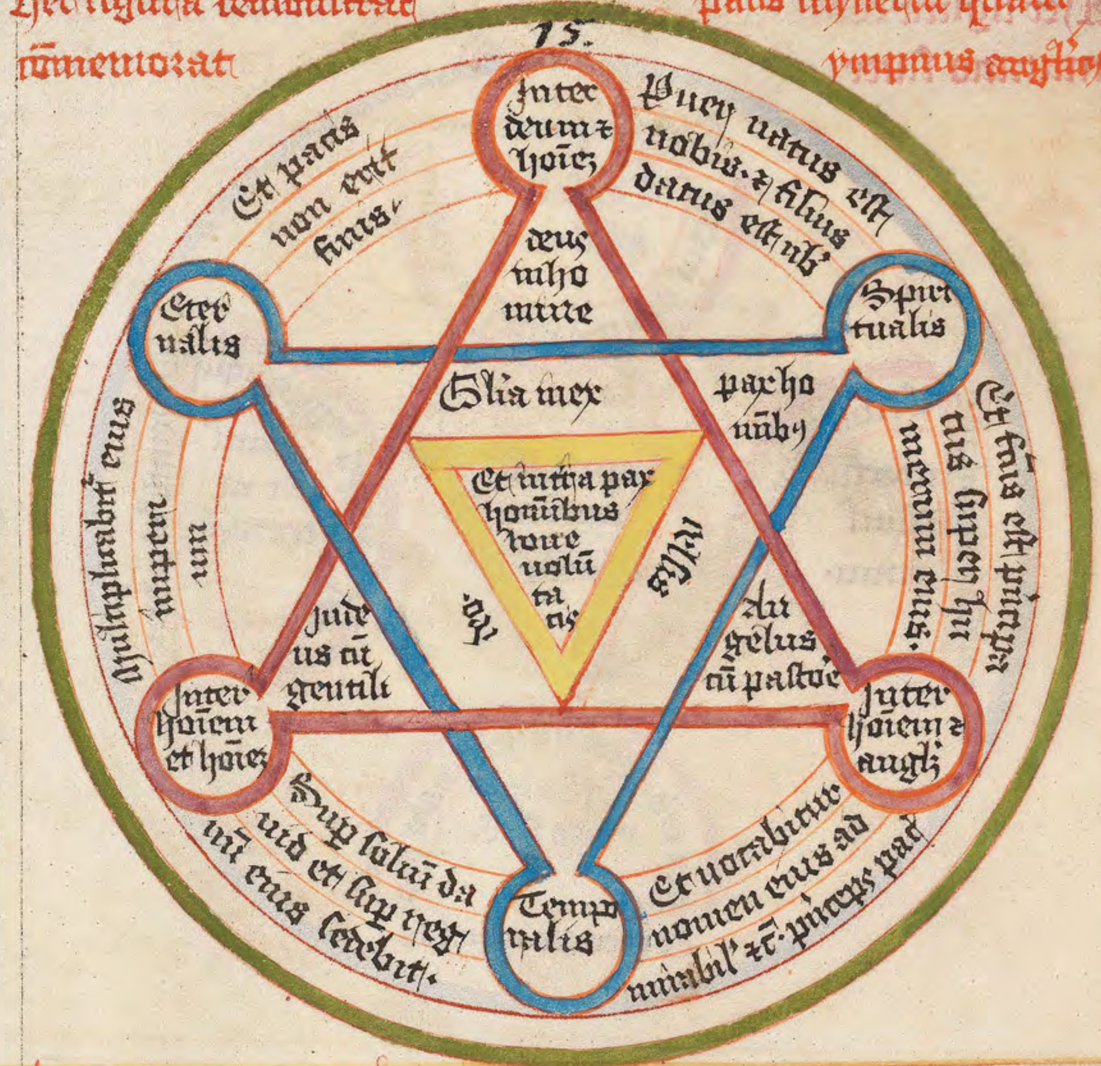
Hec figura demonstrat quod significat osculum pacis.

12.

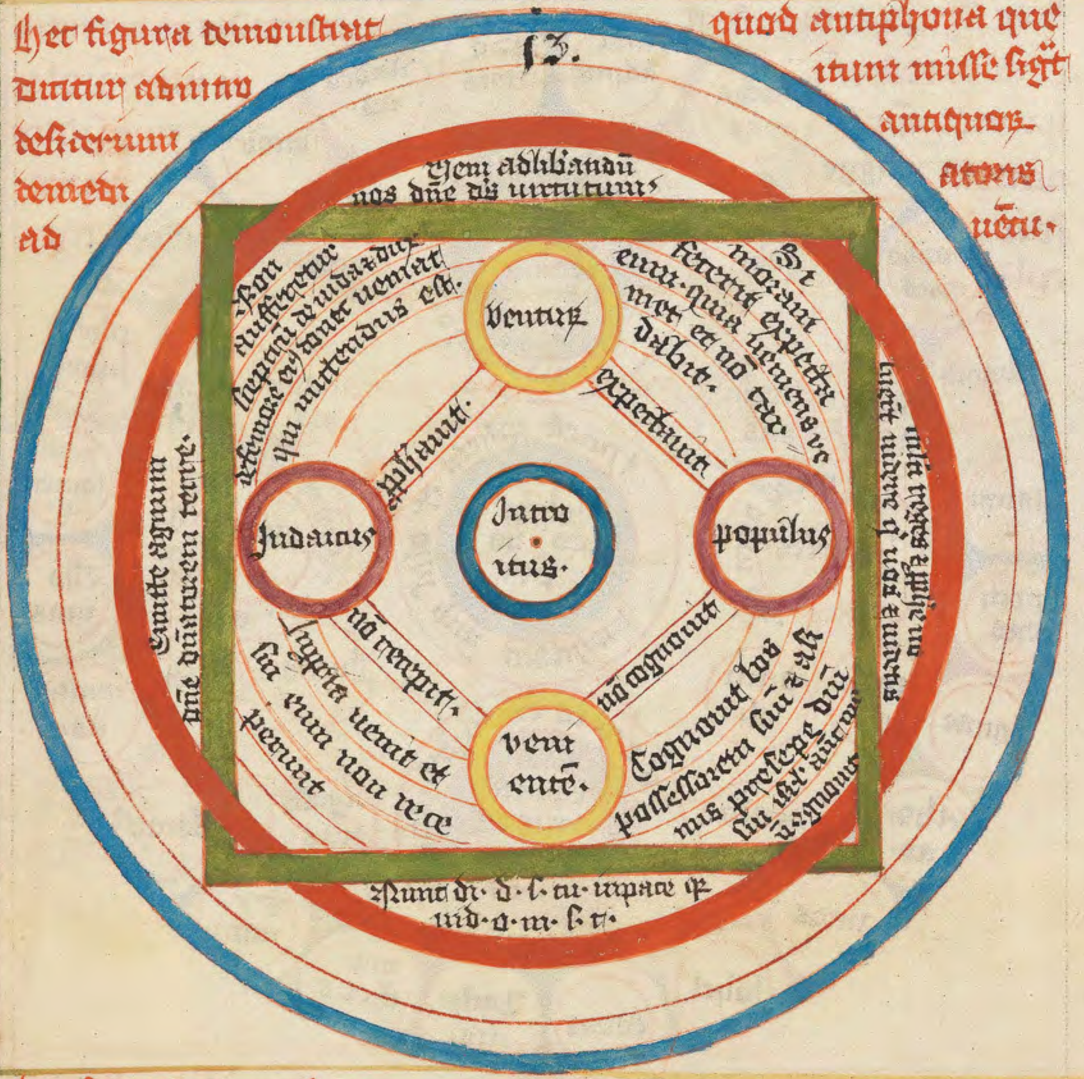
Hec figura demonstrat pacis mysterium quam commemorat ympnus angelicus.

15.

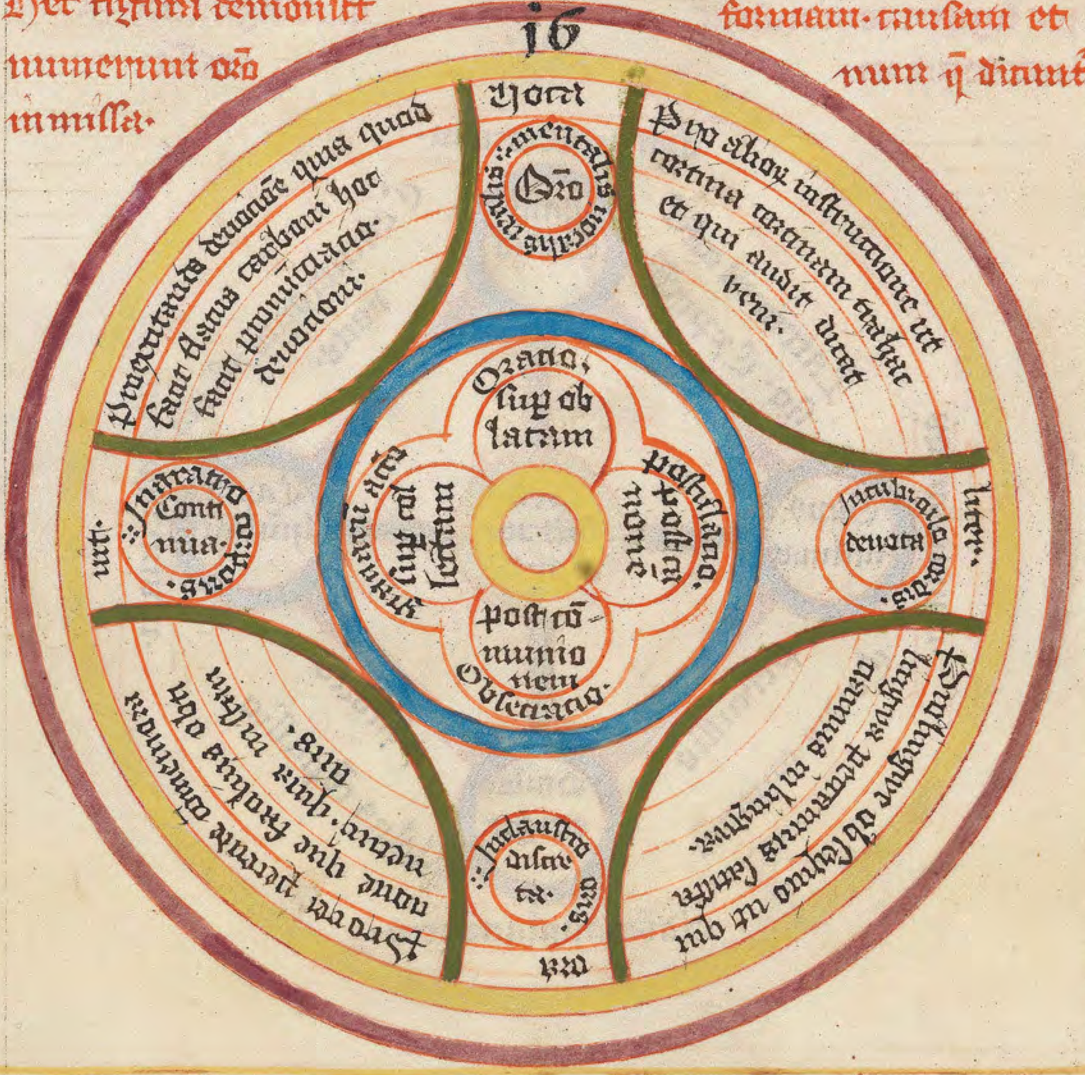
Hec figura demonstrat quod antiphona que dicitur ad introitum misse significat antiquorum desiderium ... ad ... uenientium.

13.

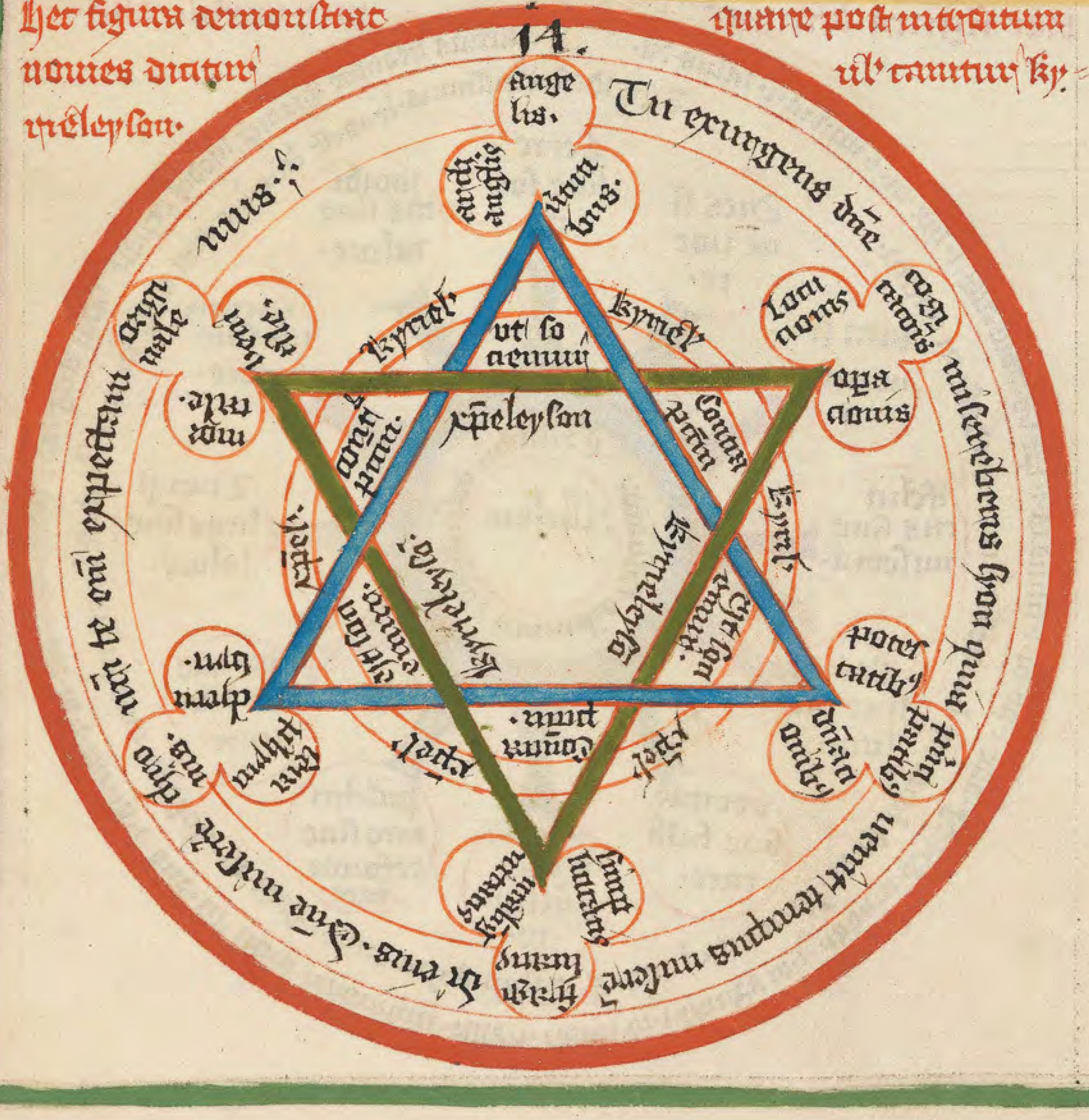
Hec figura demonstrat formam causam et numerum orationum que dicuntur in missa.

16.

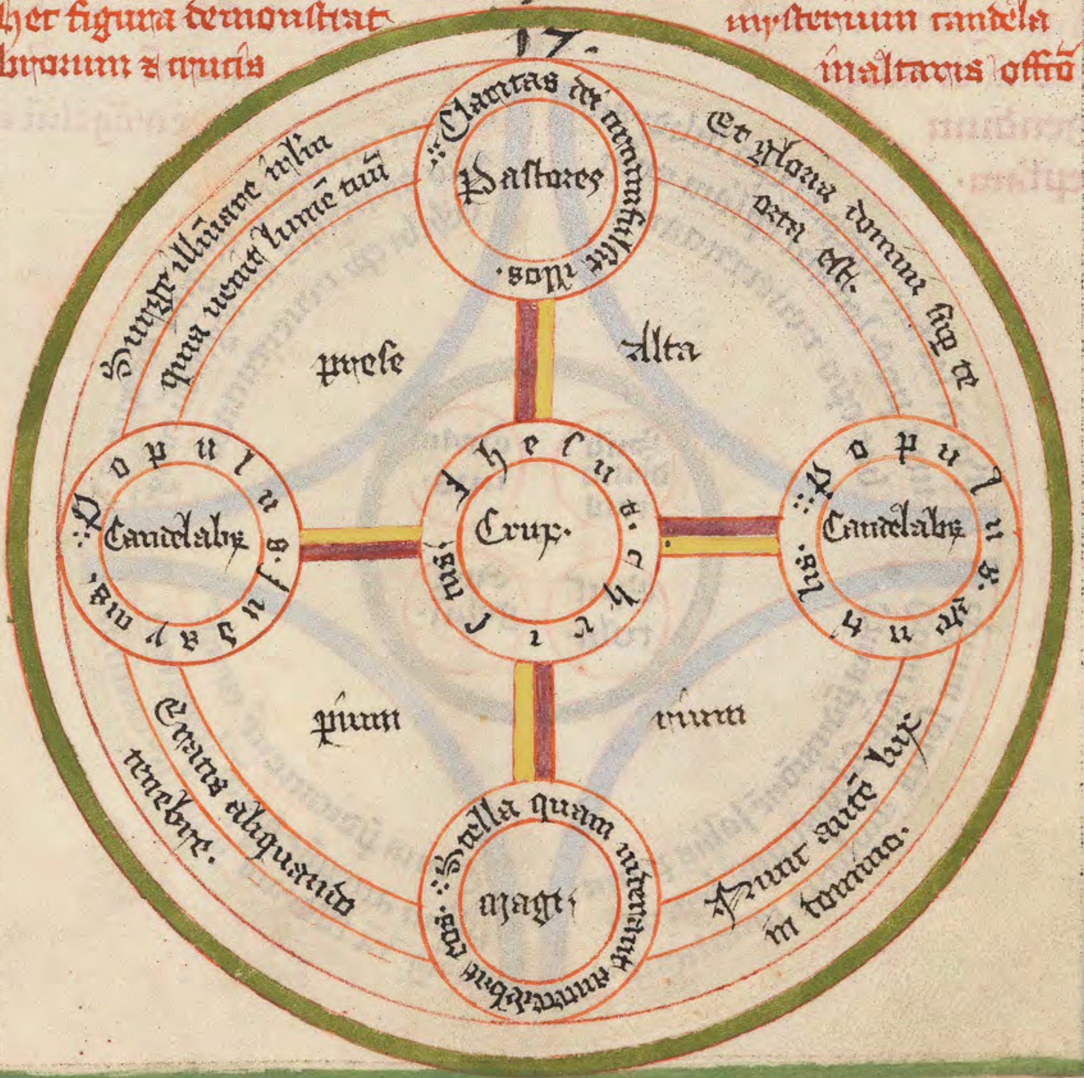
Hec figura demonstrat quare post introitum nouies dicitur kyrieleyson.

14.

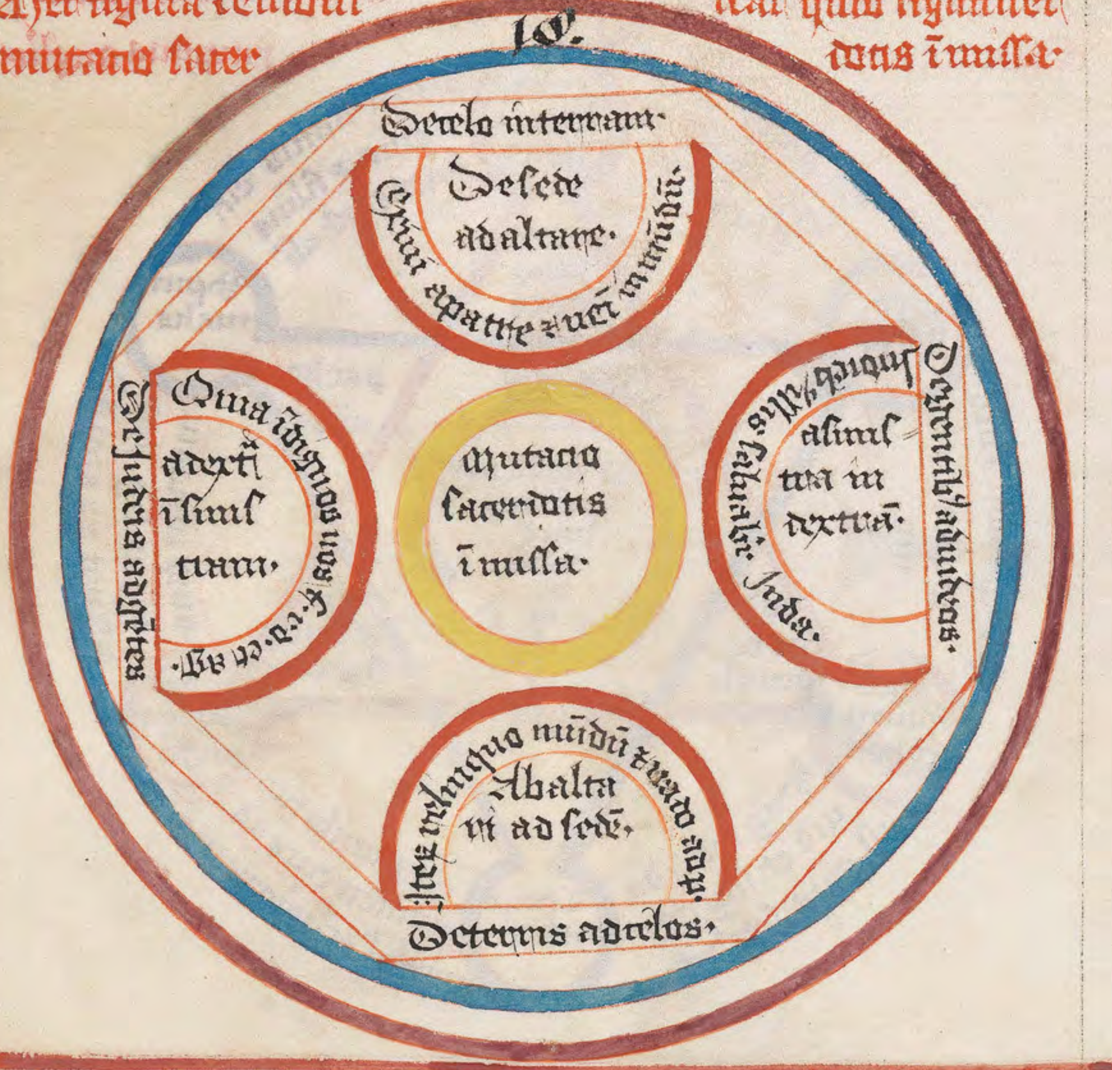
Hec figura demonstrat mysterium candelabrorum et crucis in altaris offertorio.

17.

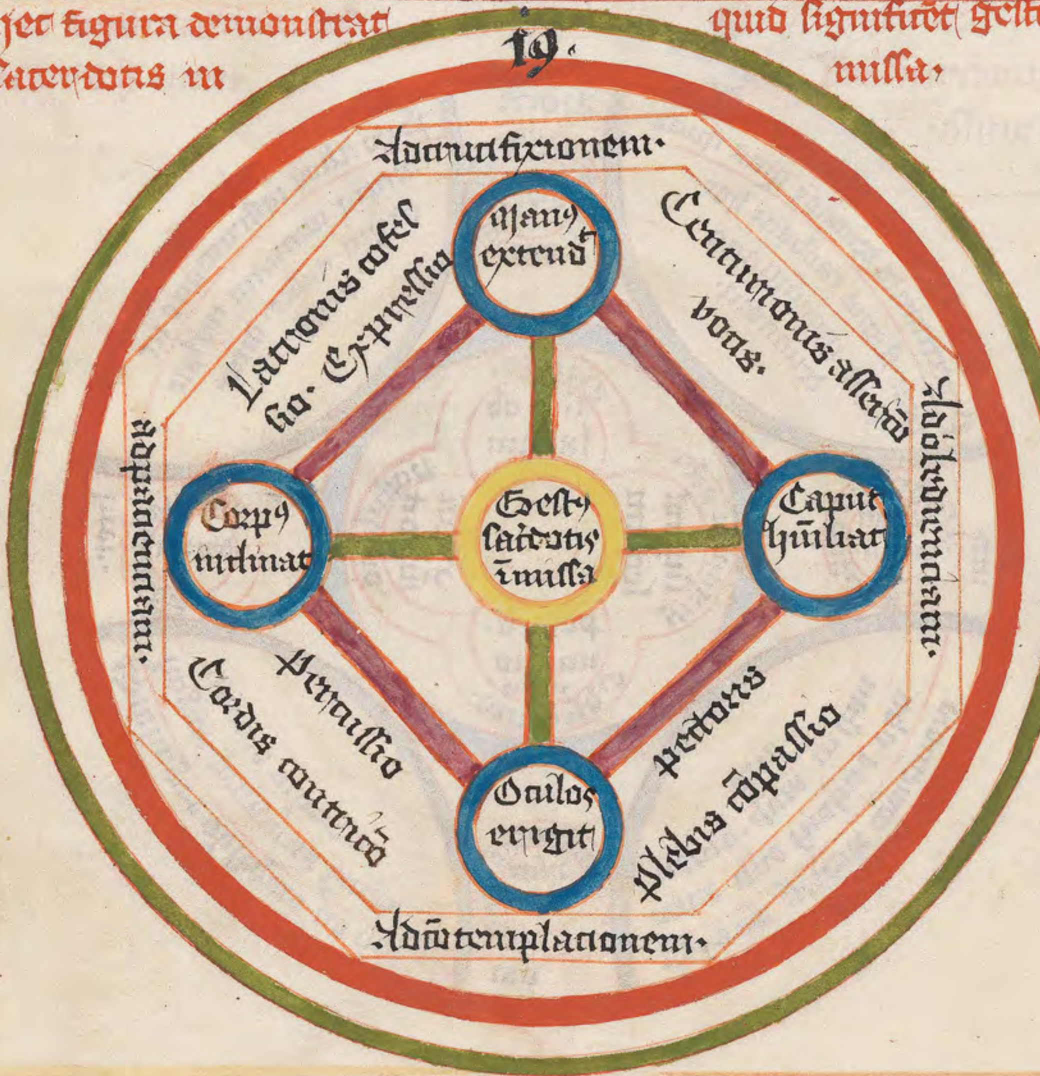
Hec figura demonstrat quid significet mutatio sacerdotis in missa.

18.

Hec figura demonstrat quid significet gestus sacerdotis in missa.

19.

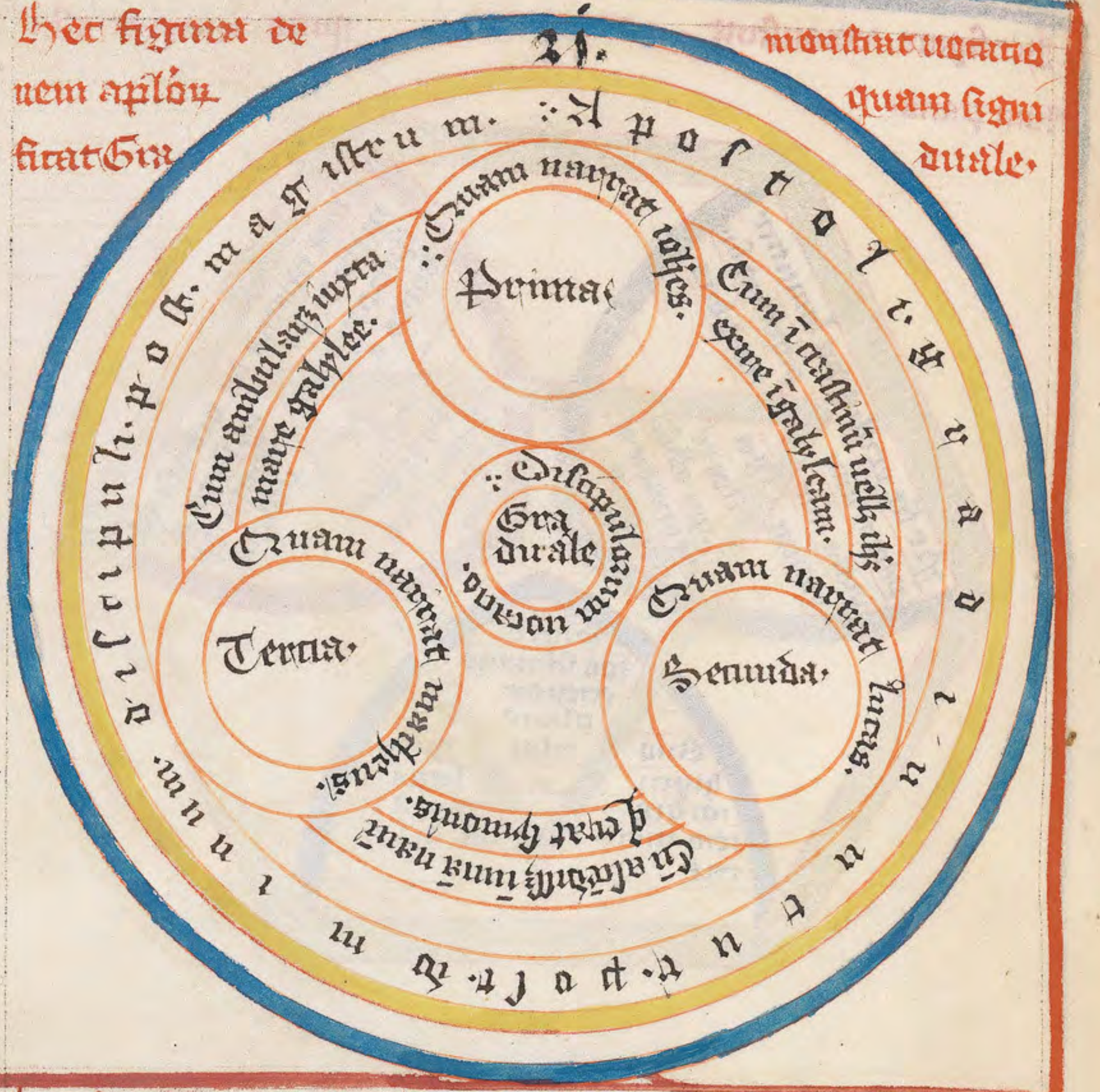
Hec figura demonstrat differentiam inter dyaconum et subdyaconum circa legendum ewangelium et epistolam.

20.

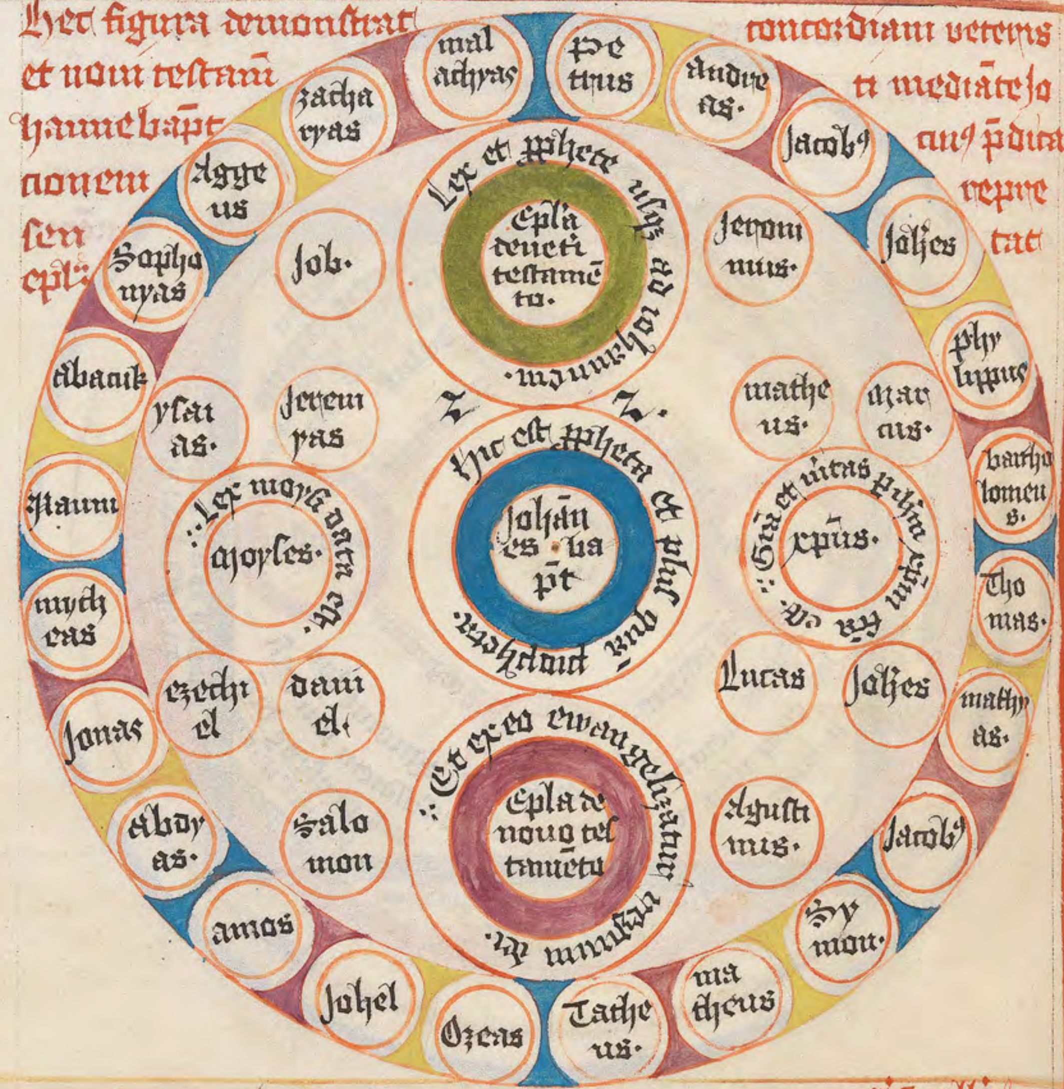
Hec figura demonstrat rationem apostolorum quam significat Gratiale.

21.

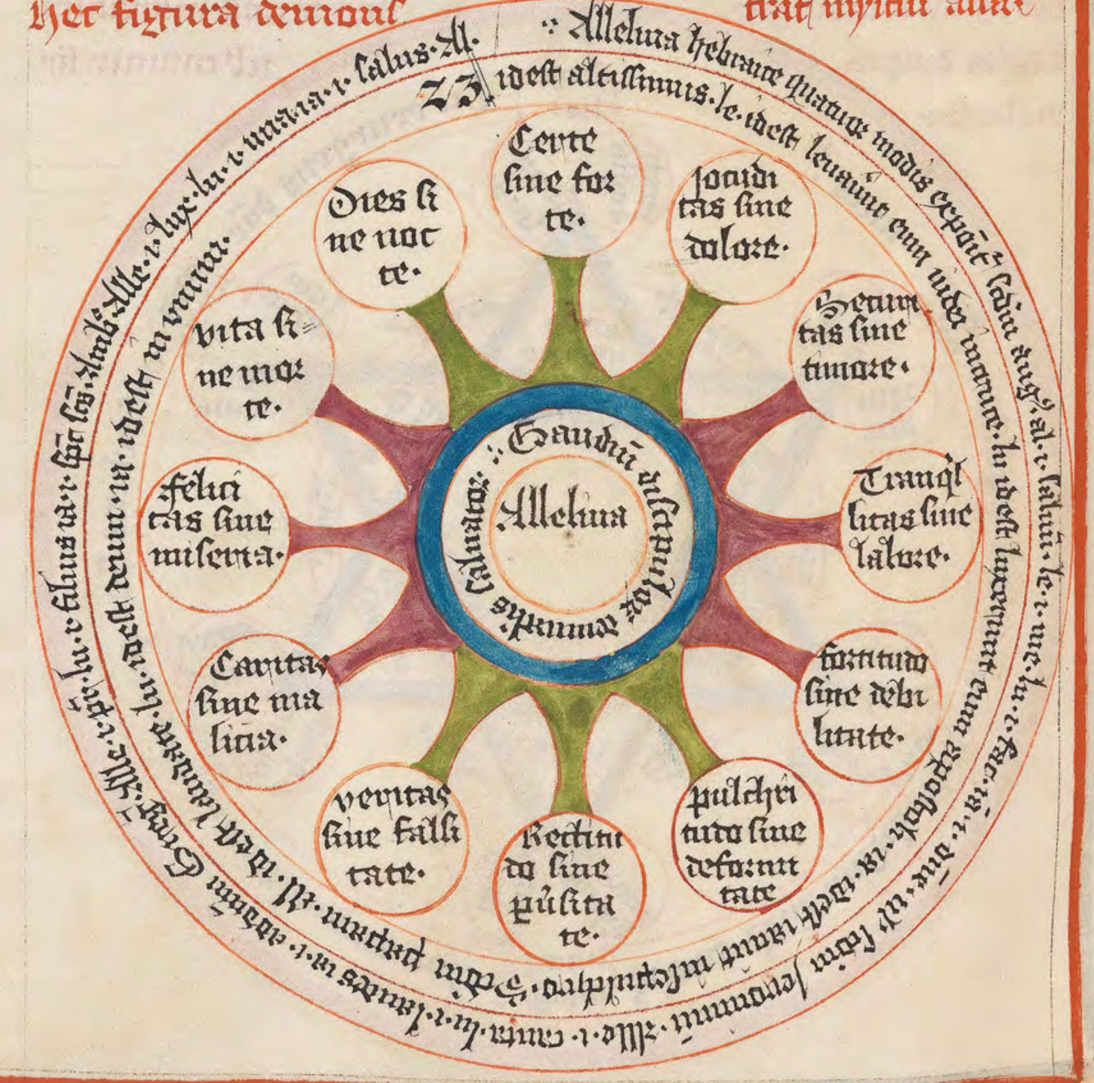
Hec figura demonstrat concordiam veteris et novi testamenti mediante Johanne baptista ... epistola ... representat.

22.

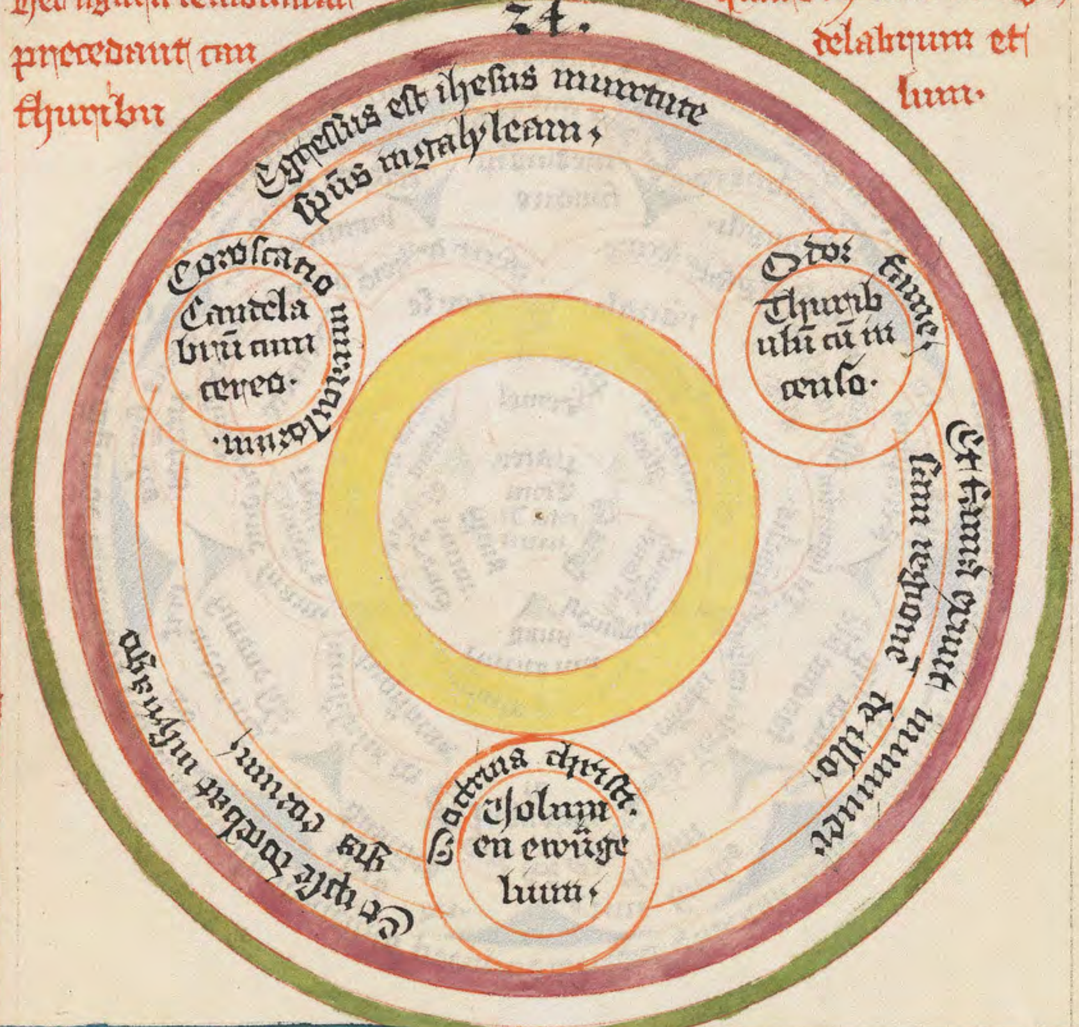

Hec figura demonstrat mysterium alleluia.

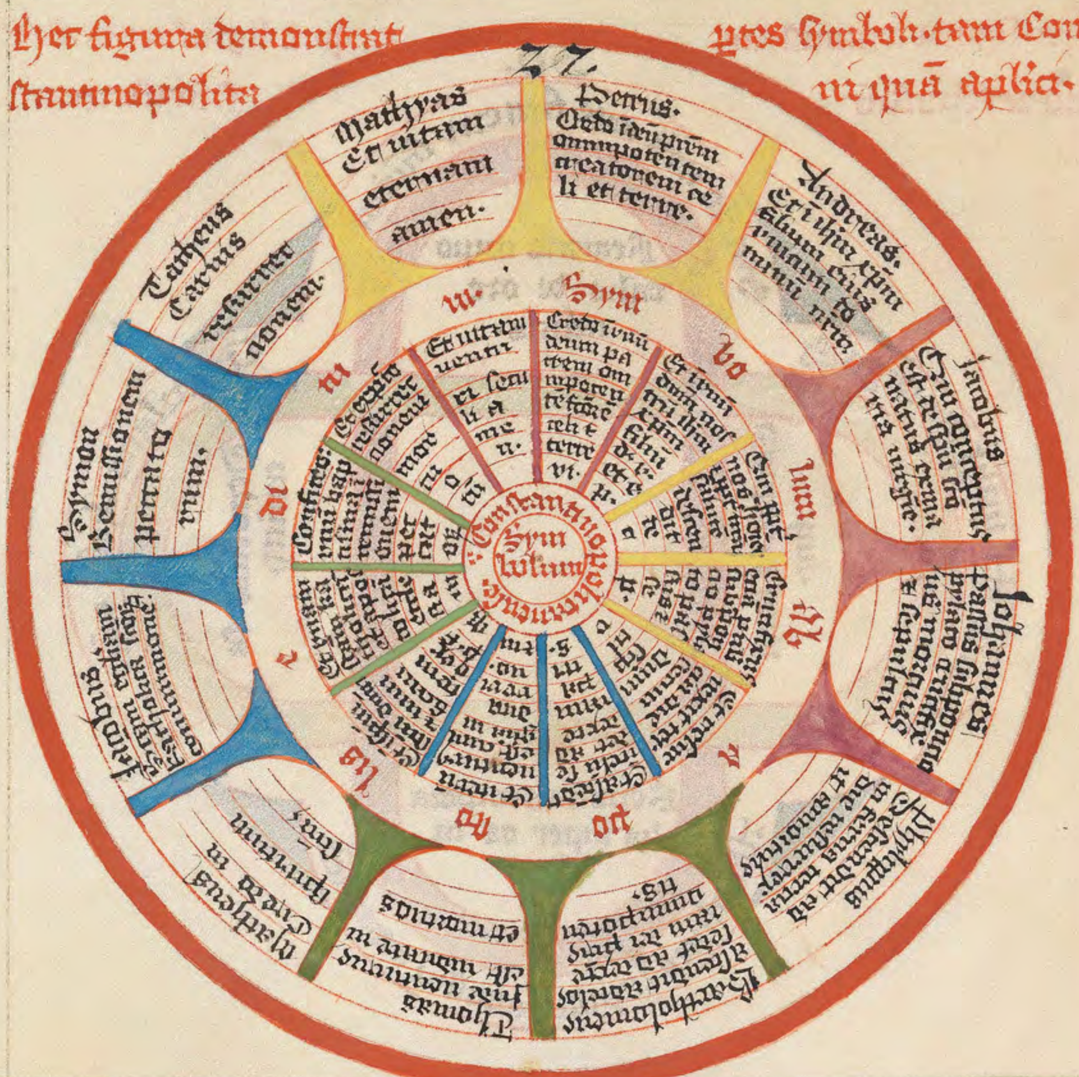
23.

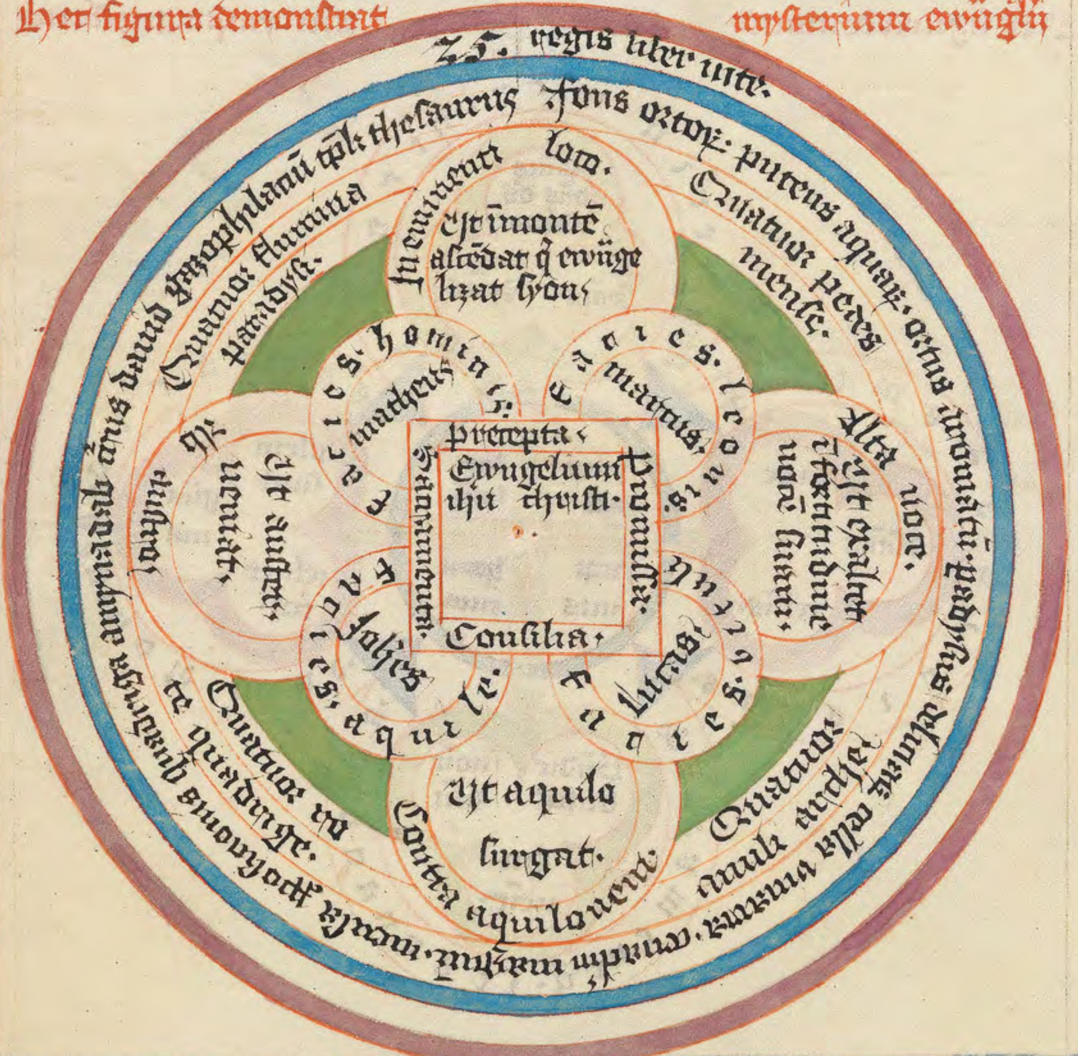
Hec figura demonstrat quare textum ewangelii precedant cum candelabrum et thuribulum.

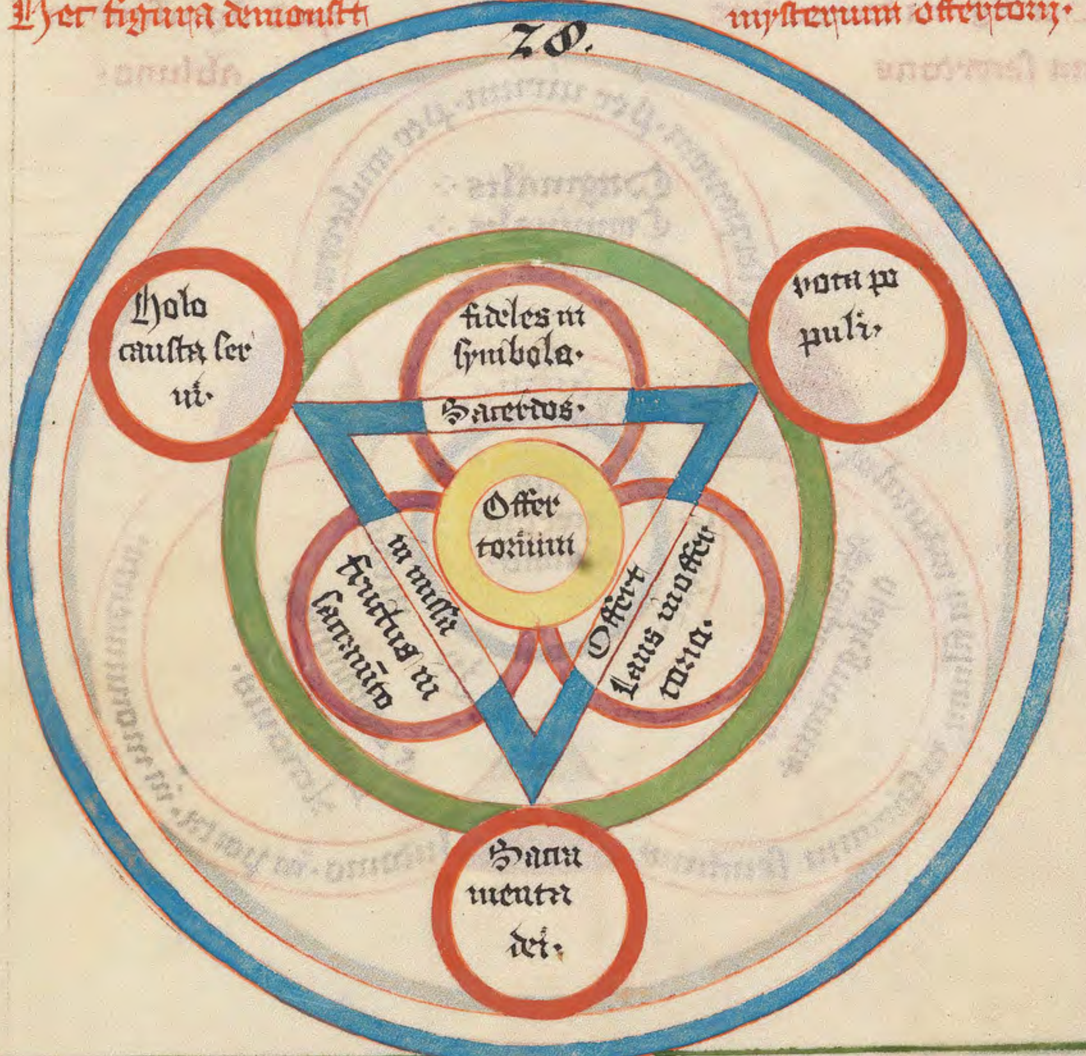
Hec figura demonstrat tres Simboli tam Constantinopolitani quam aplica.

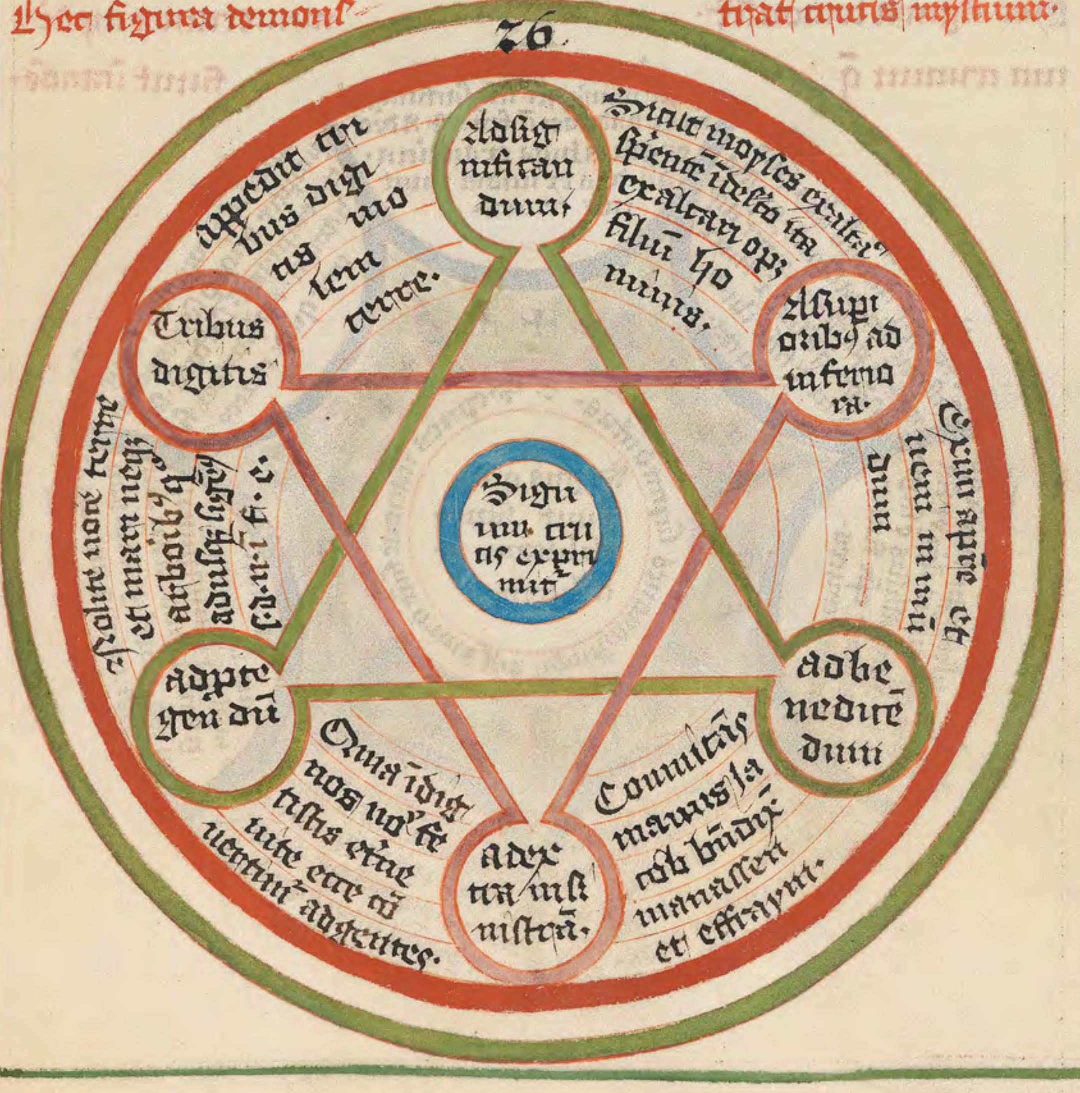
Hec figura demonstrat mysterium ewangelii

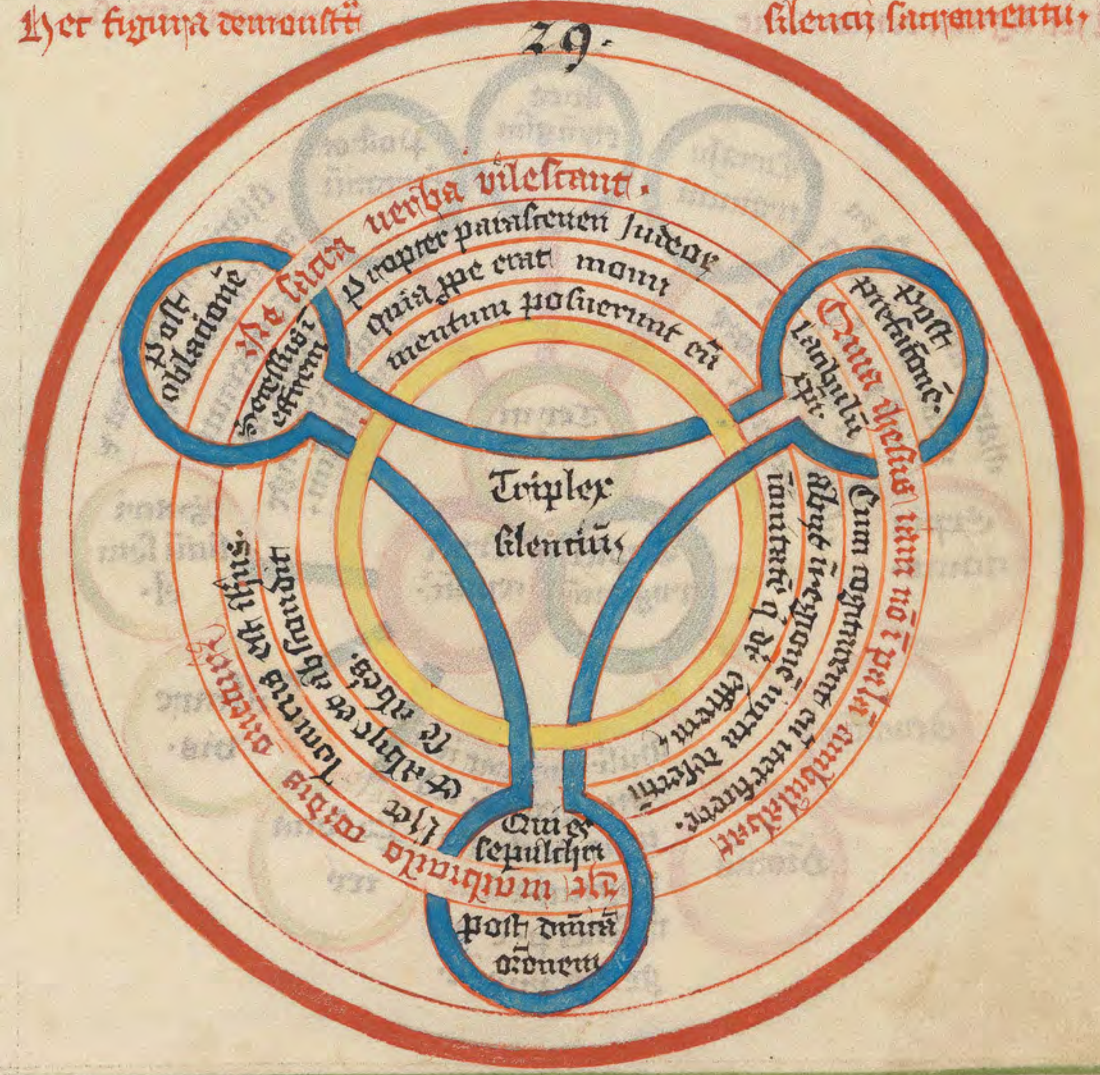
Hec figura demonstrat mysterium offertorii.

Hec figura demonstrat crucis mysterium.

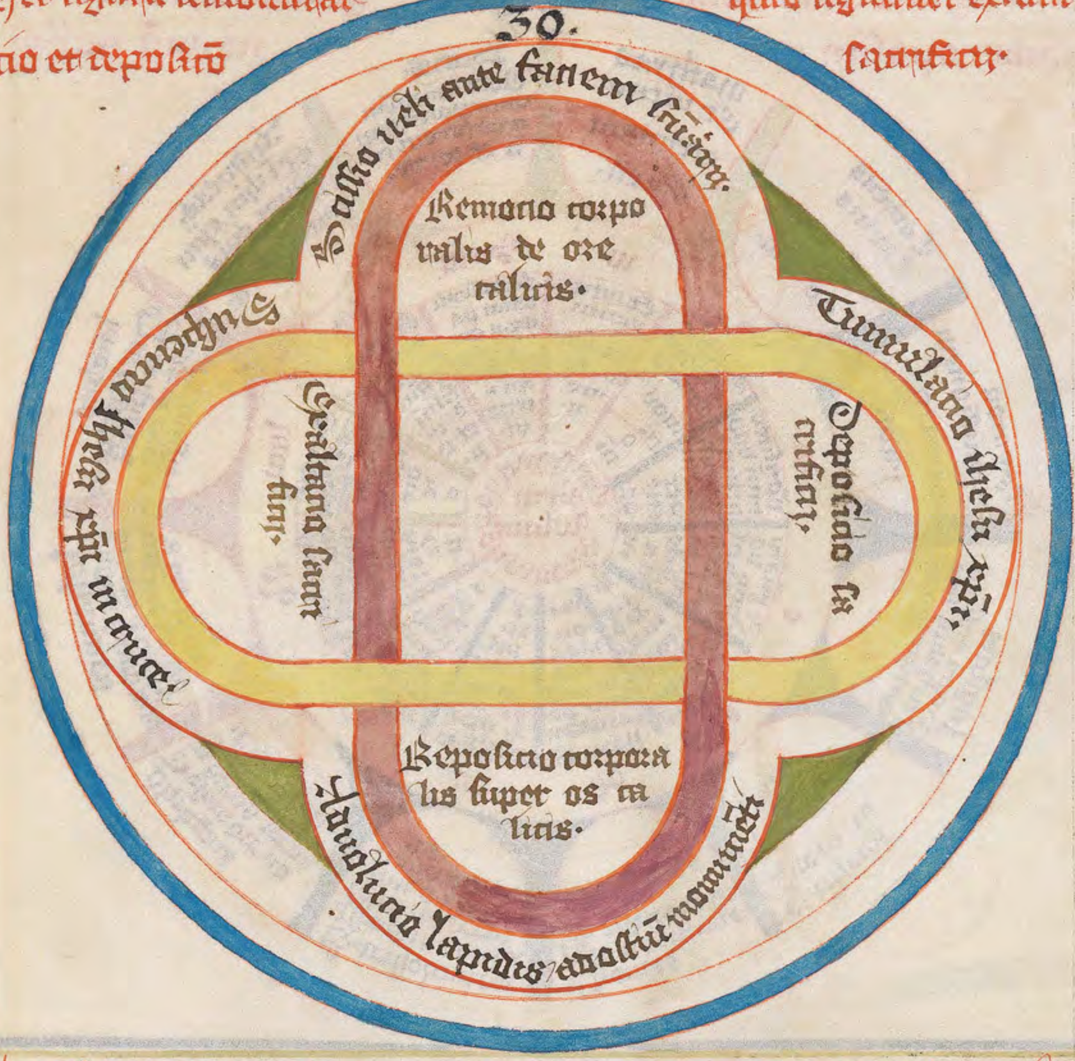

Hec figura demonstrat silencii sacramentum.

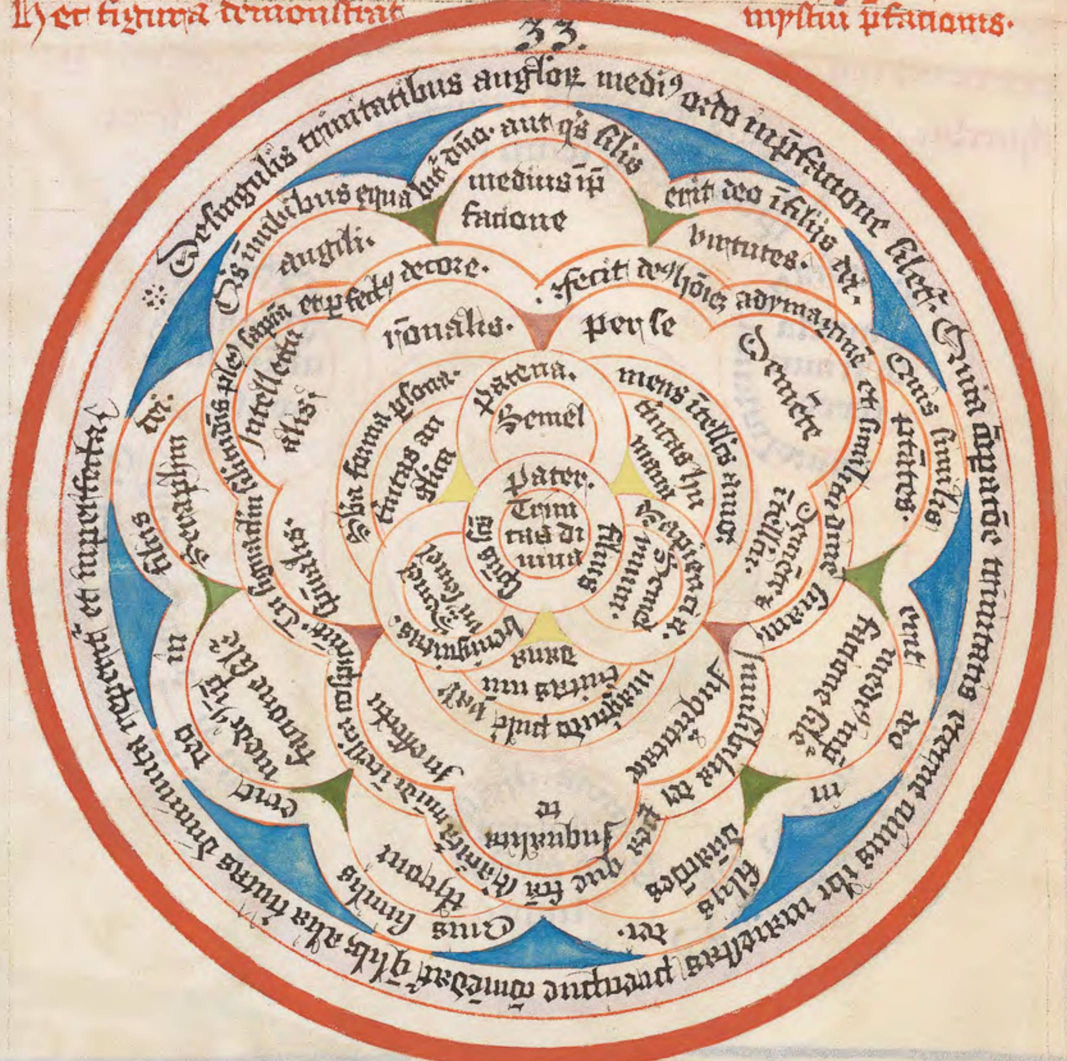
Hec figura demonstrat quid significet exalta tio et depositio sacrificii.

30.

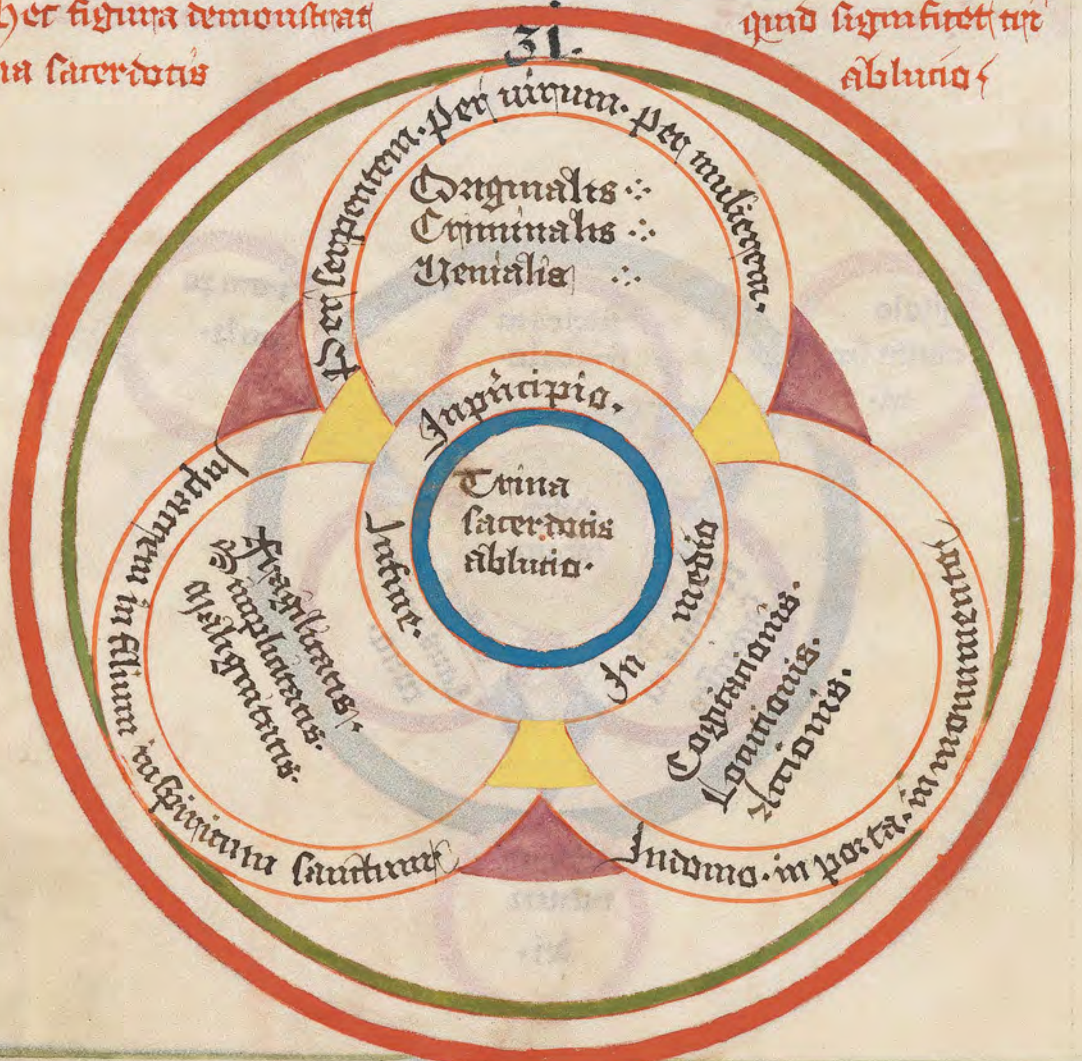
Hec figura demonstrat mysterium prefationis.

33.

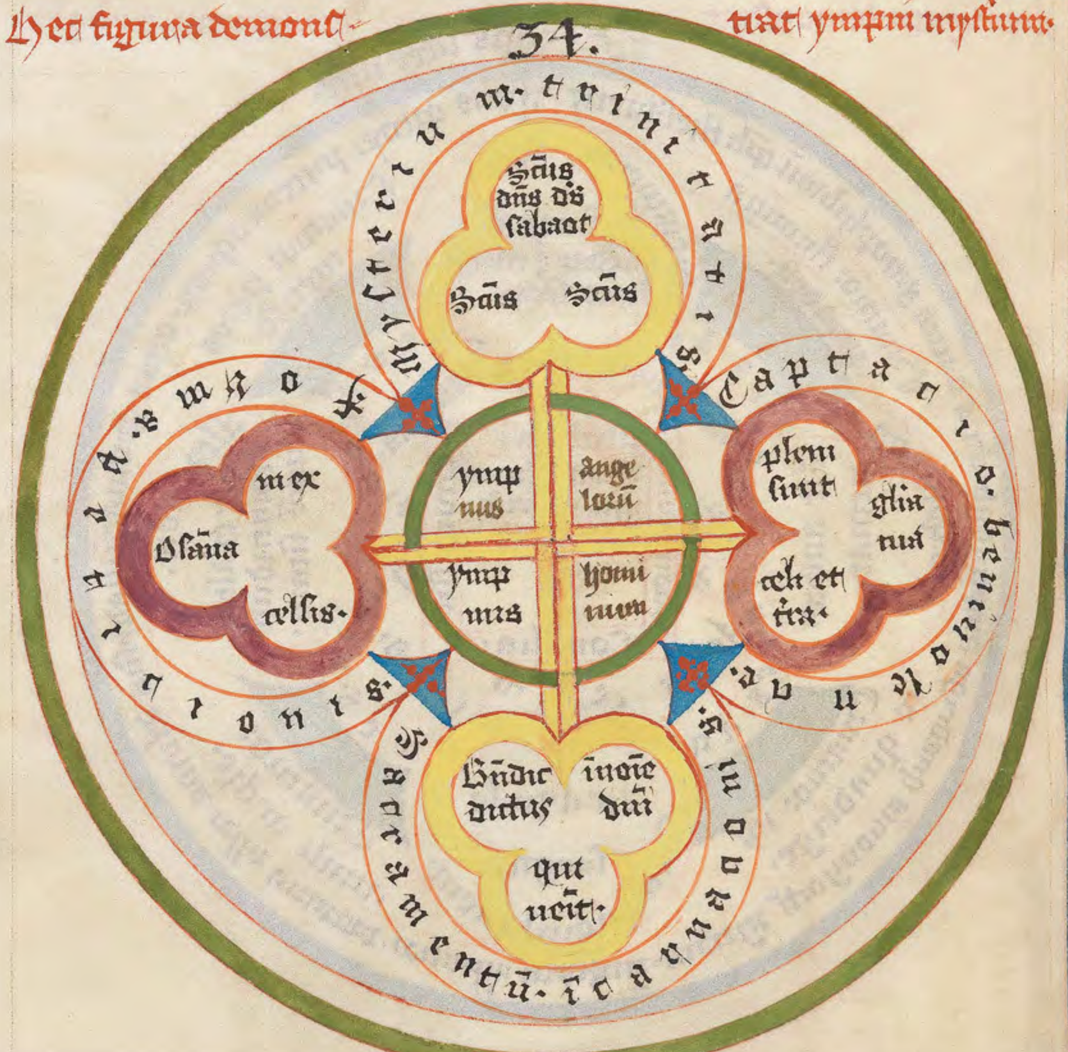
Hec figura demonstrat quid significet trina sacerdotis ablutio.

31.

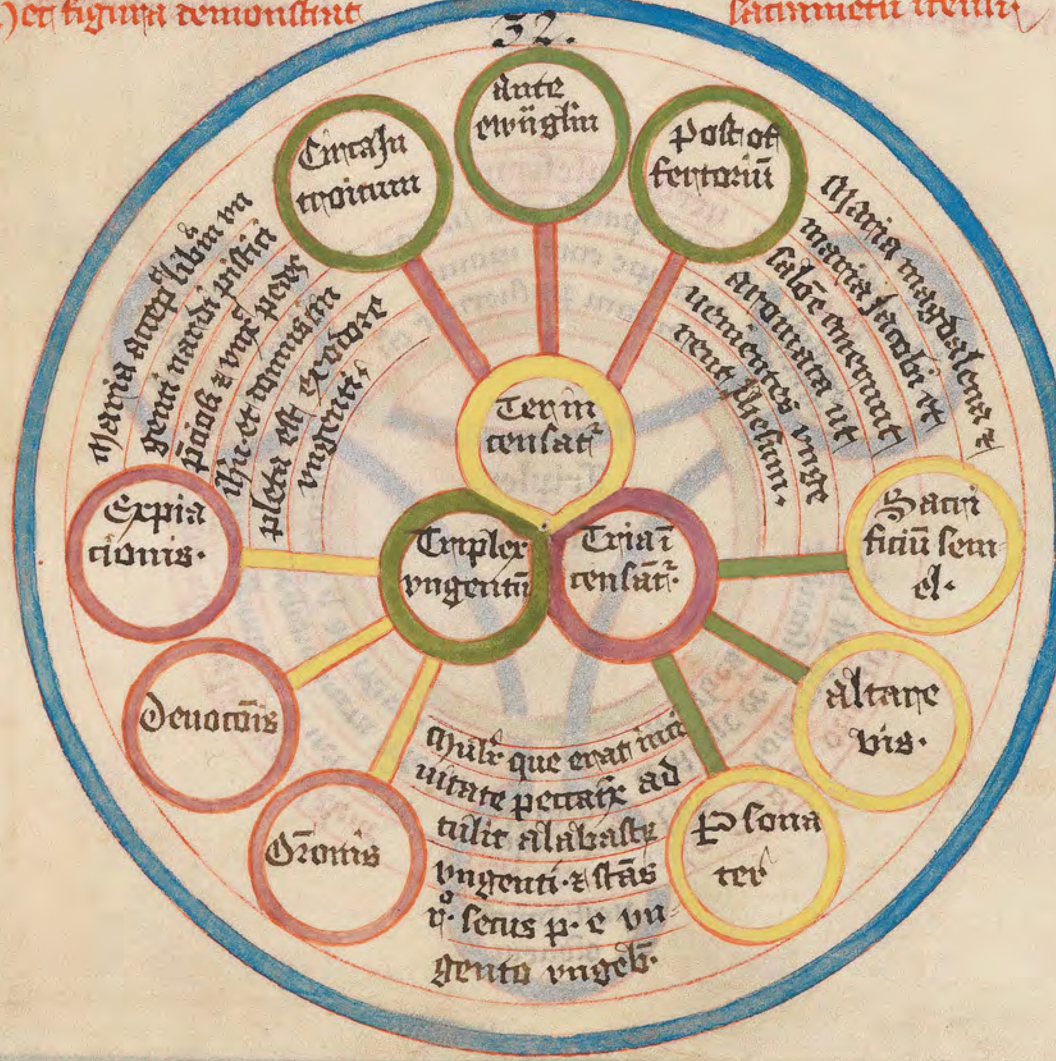
Hec figura demonstrat ympni mysterium.

34.

Hec figura demonstrat sacramenti tremuli...

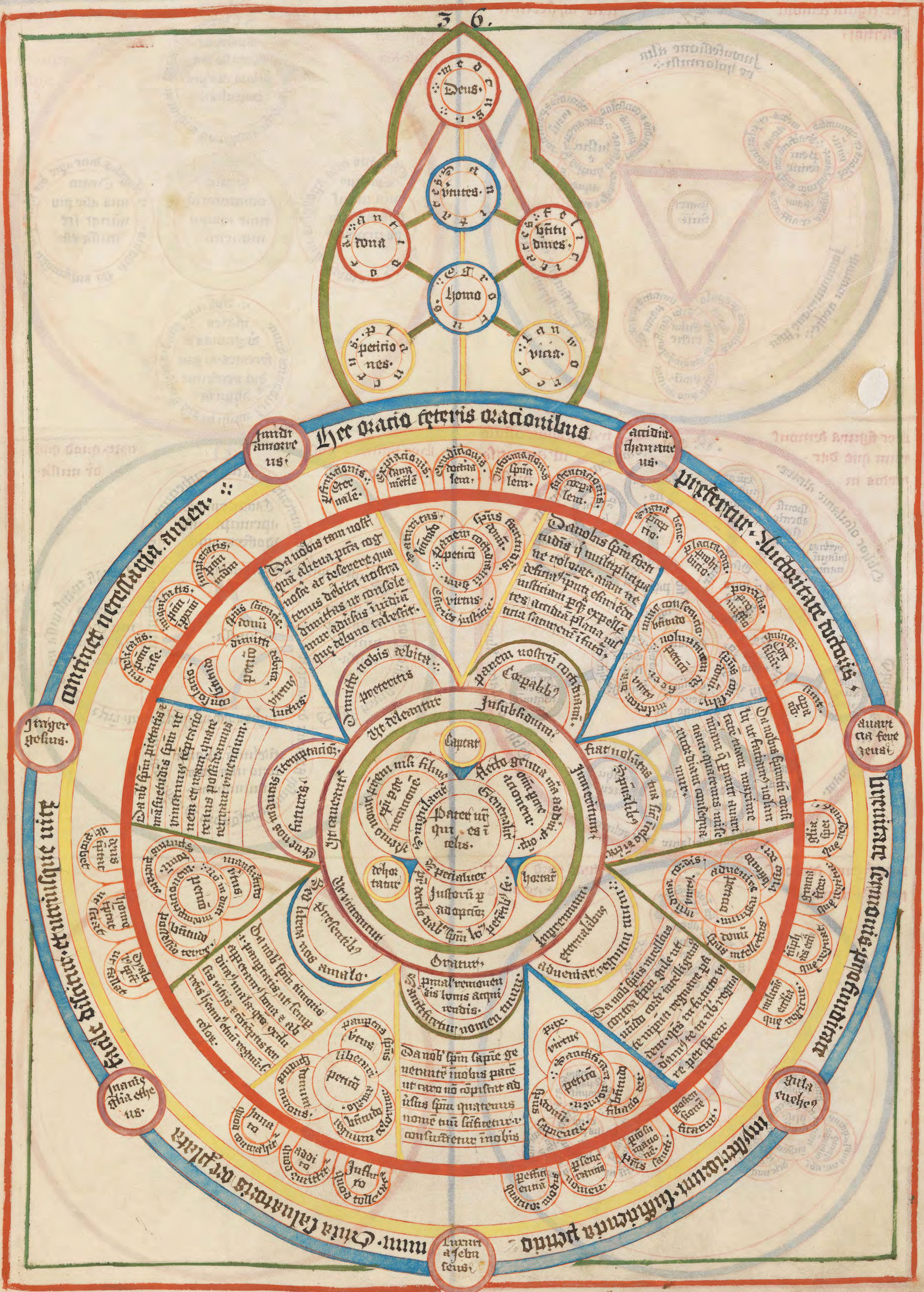
32.

Hec figura demonstrat numerum et mysterium crucium que fiunt in canone.

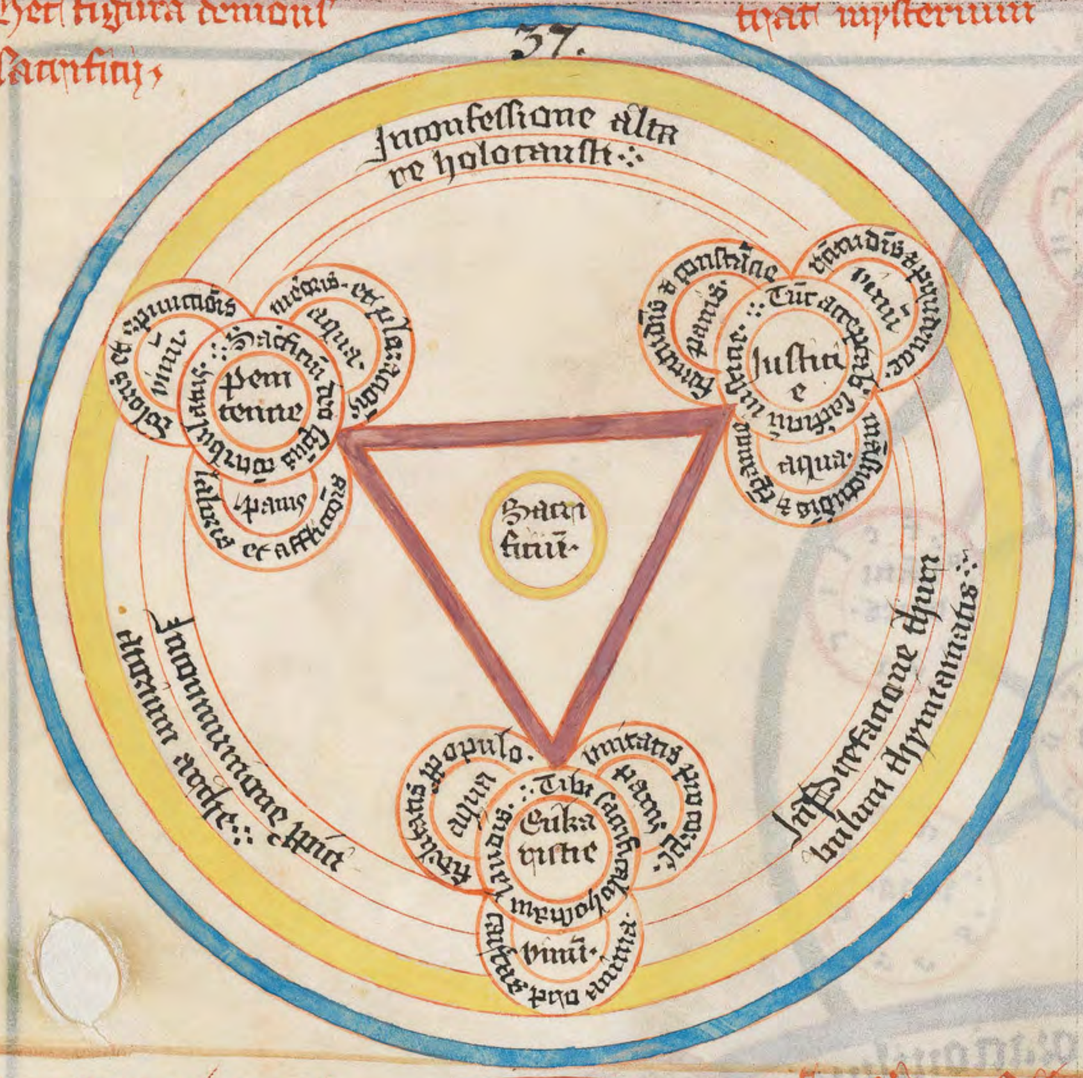
35.

36.
Deus
virtutes
dona
beatitudines
homo
peticiones
vicia
Hec oracio ceteris oracionibus
Pater noster qui es in celis
Oratur
Panem nostrum cotidianum
Dimitte nobis debita

Hec figura demons trat mysterium sacrificii.

37.

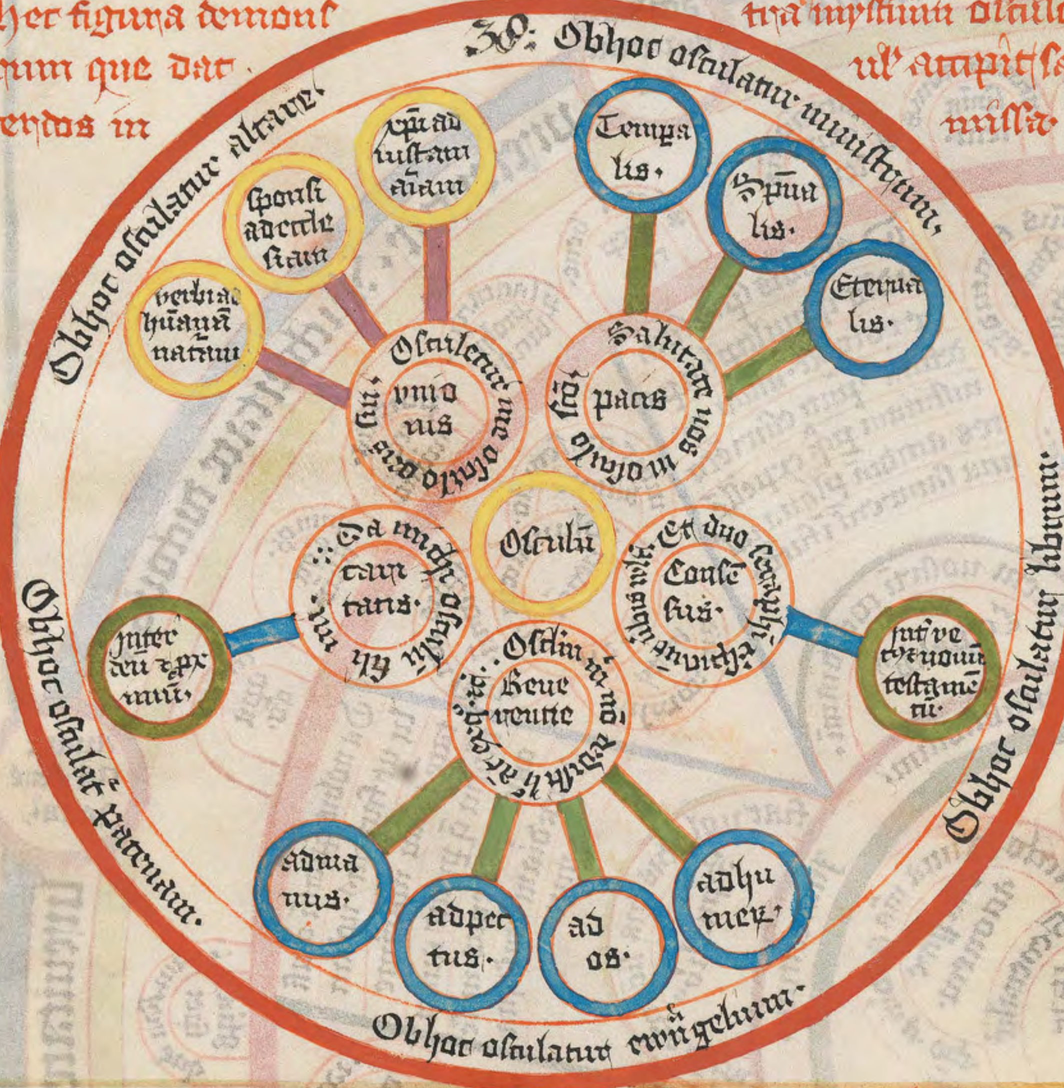

Hec figura de monstrat quid significet post sup̃ communione missa

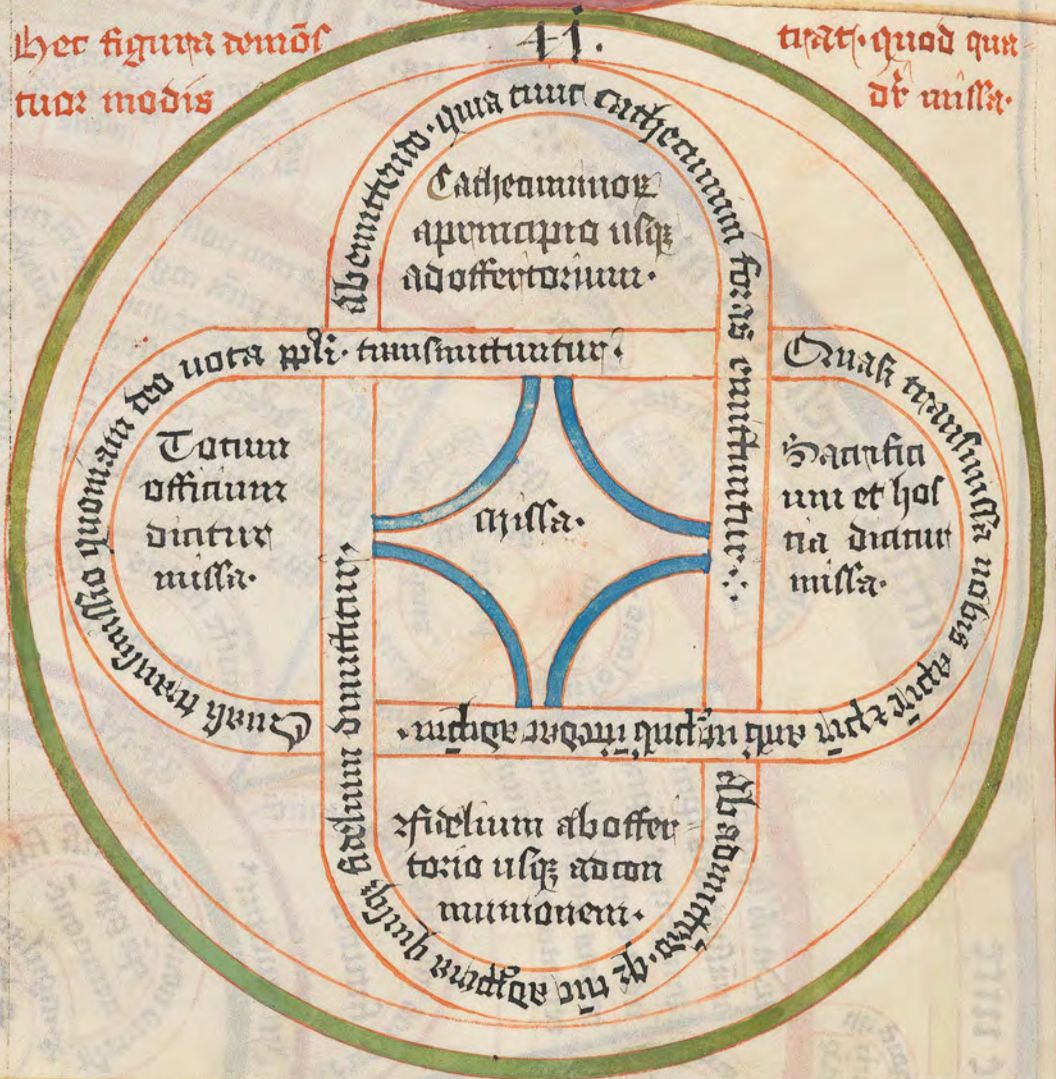
Hec figura demons tra mysterium osculorum que dat vel accipit sacerdos in missa.

38.

Hec figura demõs trat quod quatuor modis dr̃ missa.

41.

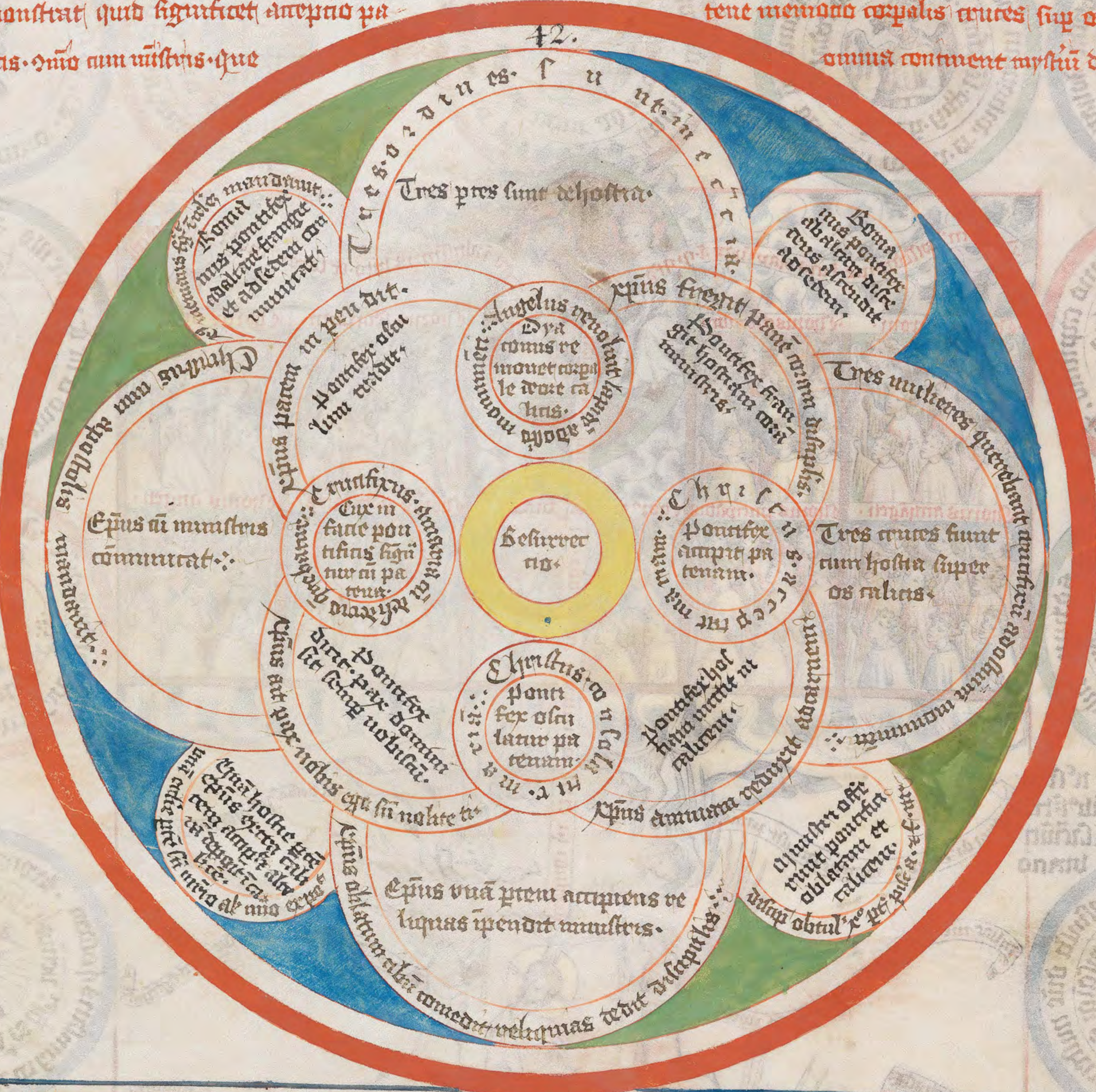
Hec figura demons tret vel contine at quid signifi cet agnus dei.

39.

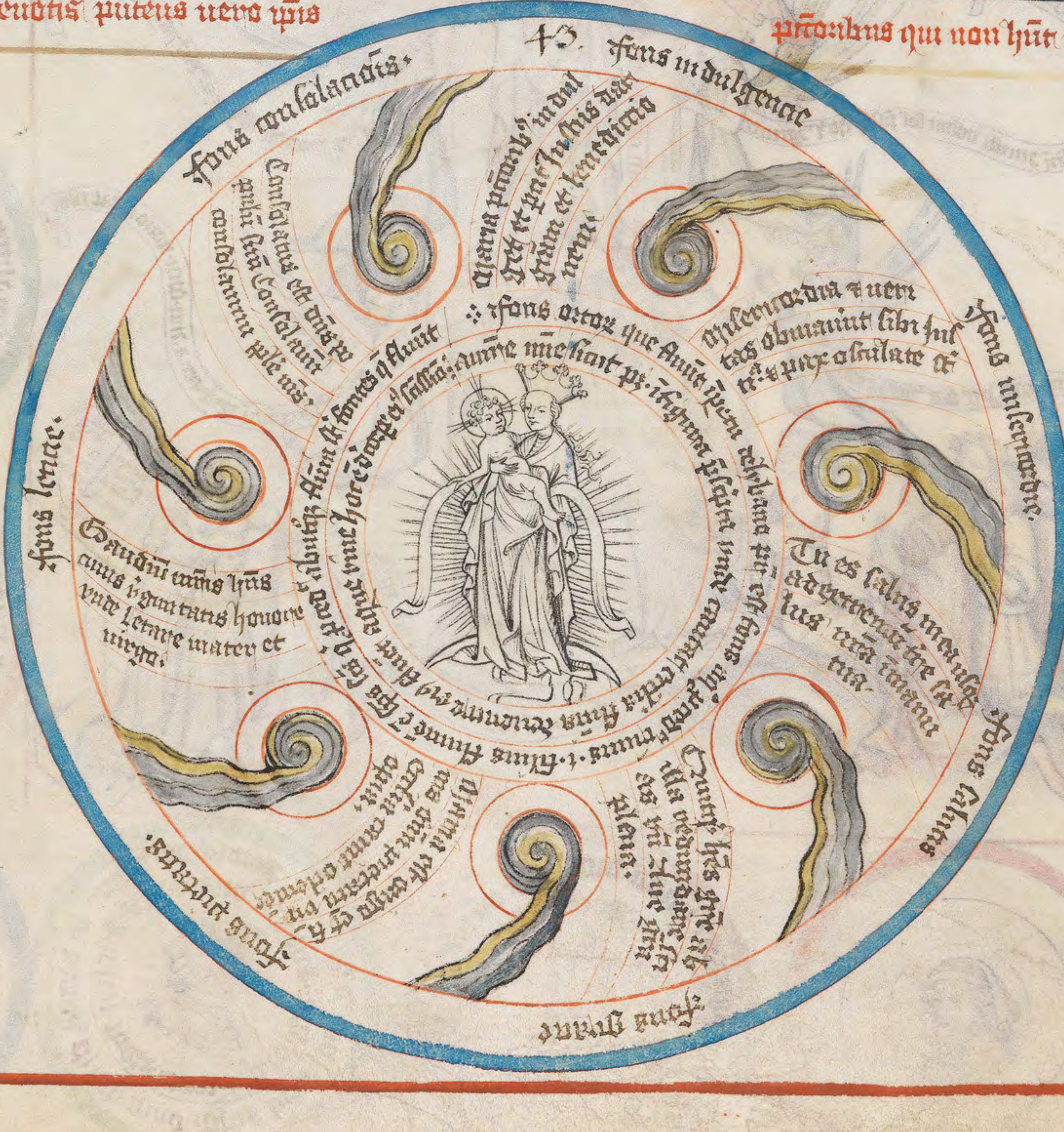

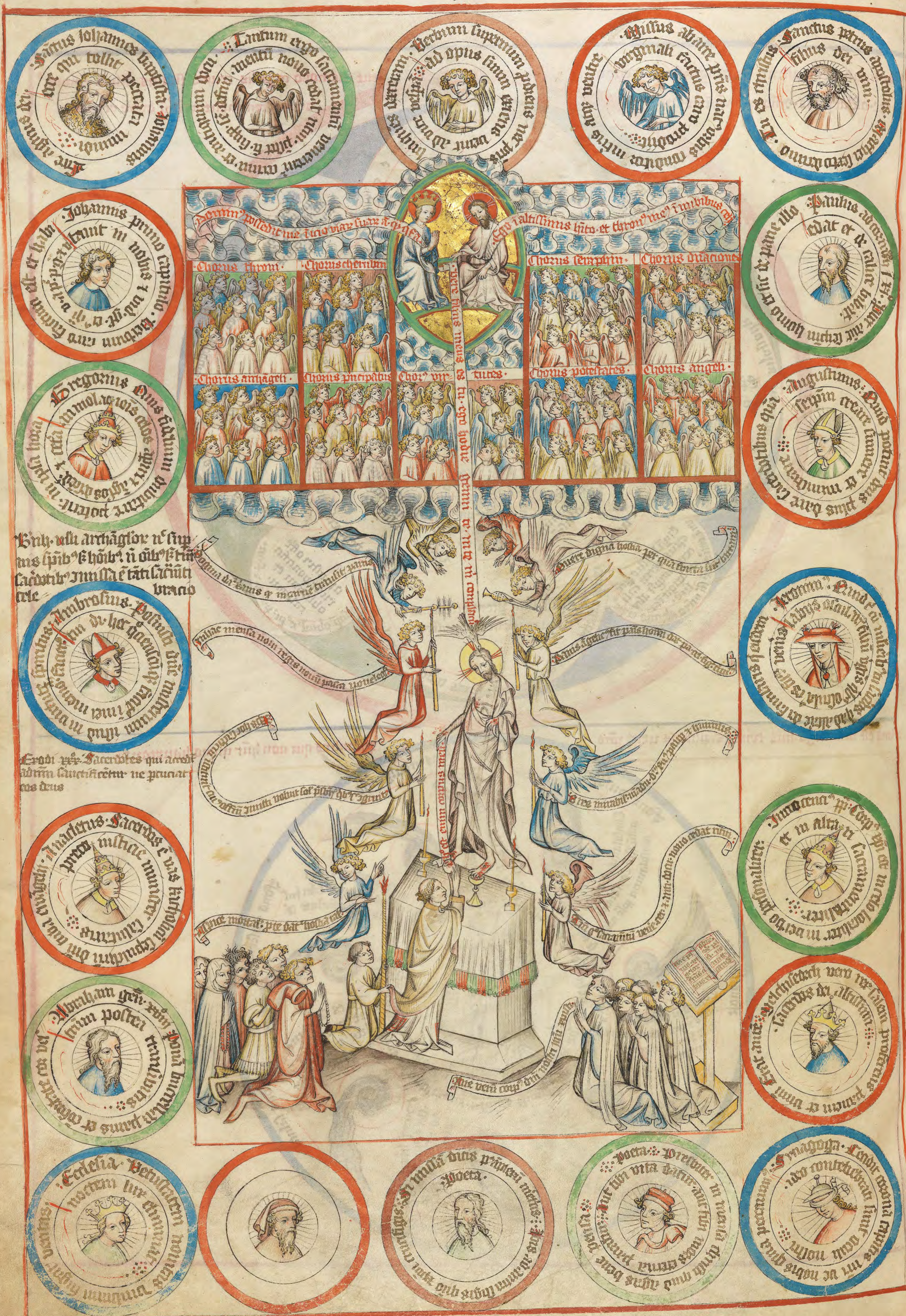

Hec figura demonstrat quid significet acceptio pa tene memoria corporalis cruces sup os calicis finite hostie ostiu pacis cum cum ministris que omnia continent mysteriu dnice misse.

Fons est bta virgo sibi deuotis puteus vero ipsis pctoribus qui non hnt vnquo hauriant.

Chorus throni
Chorus cherubin
Chorus seraphin
Chorus archangeli
Chorus principatus
Chorus potestates
Chorus angeli
Johannes
Gregorius
Ambrosius
Augustinus
Paulus
Sanctus petrus
Abraham
Ecclesia
Synagoga
Poeta

45.

Augustinus
Spe anquisitus erit desideriorum nostrorum qui sine fine videbitur sine fastidio amabitur sine fatigatione laudabitur :·

Richardus
Plenum prorsus omni suavitate videre hominem homines conditorem

47.

Filia babi lonis misera.

Richardus sup. Simeo. 83
Appetencia terrenorum quidem omnia ad intuitum sunt tenebris aeternitatis, vitam in ea vivere nisi apte aliqui in pallida facies et ymago que morte apparere videatur.

Quamvis enim sapit et querit eternis gloria et mortalibus sese et generi cum suis conformans in mortalitatis tenebre quasi mortifere consuetudinis pereo talore deuigrat ·:· Gregorius :·

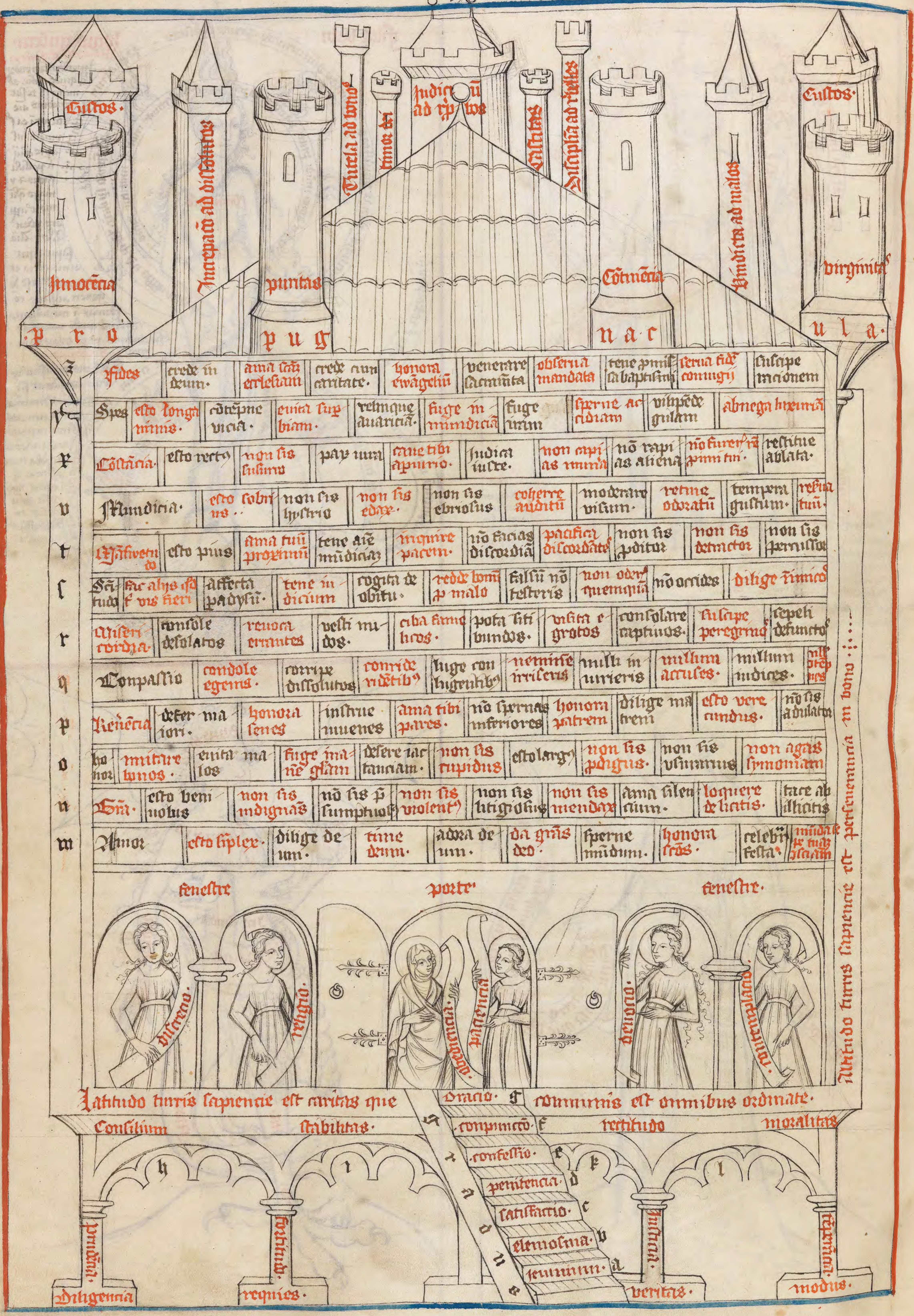
Sic deus universitatis vias considerat sic gressus dinumerat ut nec minutissime cogitaciones, iudicio eius ac verba tenuissima que apud nos usu viluerunt in discussa remaneat :·

46.

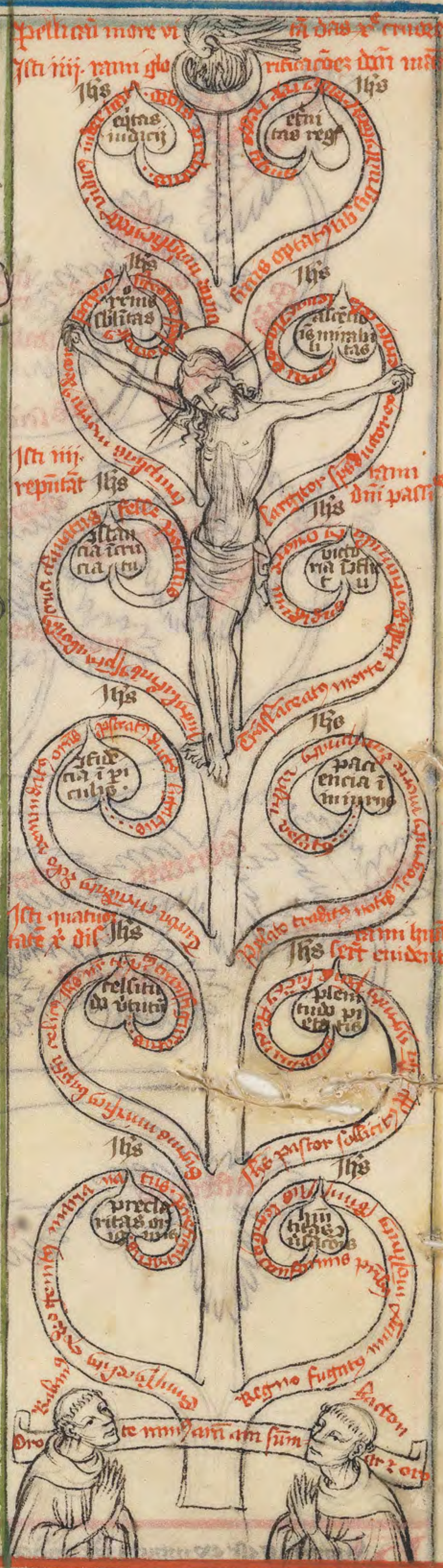

48.

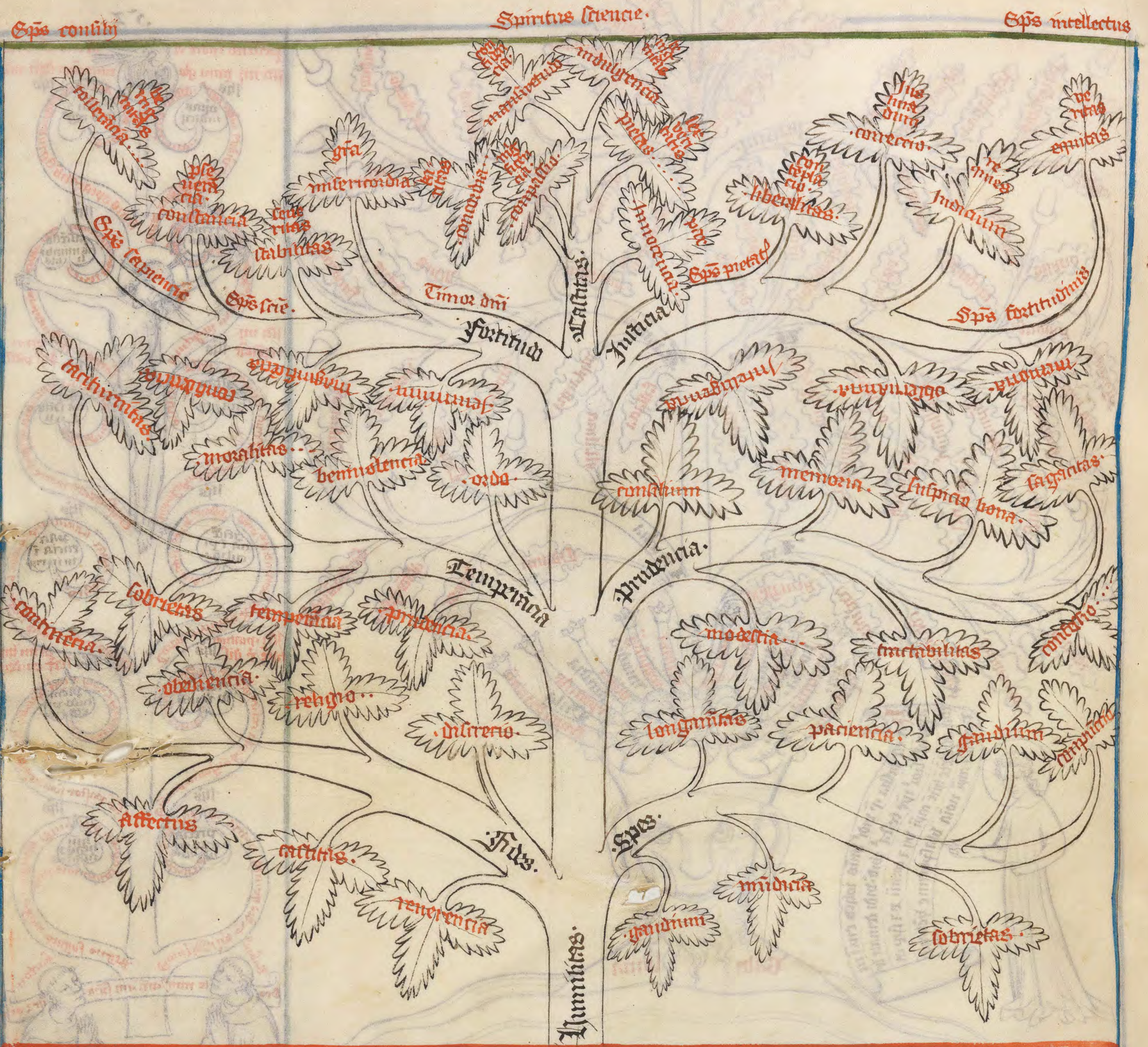

Custos
Innocencia
Increpacio ad discolos
puritas
Tutela ad bonos
Timor dei
Iudicium ad tempus
Castitas
Disciplina ad rebelles
Continencia
Vindicta ad malos
Custos
Virginitas
p r o
p u g
n a c
u l a
Fides
crede in deum
ama sanctam ecclesiam
crede eam caritate
honora ewangelium
venerare sacramenta
observa mandata
tene promissa baptismi
serva fidem coniugii
suscipe uncionem
Spes
esto longanimis
contempne vicia
evita superbiam
relinque avariciam
fuge immundiciam
fuge iram
sperne accidiam
vilipende gulam
abnega invidiam
Constancia
esto recto
Mundicia
non sis hystrio
non sis edax
non sis ebriosus
coherce auditum
moderare visum
retine odoratum
tempera gustum
Mansuetudo
esto pius
ama tuum proximum
inquire pacem
non facias discordiam
pacifica discordantes
non sis proditor
non sis detractor
Misericordia
consolare captivos
suscipe peregrinos
sepeli defunctos
Compassio
condole egenis
Reverencia
honora senes
instrue iuvenes
ama tibi pares
non spernas inferiores
honora patrem
esto vere amicus
imitare bonos
evita malos
fuge inanem gloriam
non sis cupidus
esto largus
non sis prodigus
non agas symoniam
esto benivolus
non sis indignans
non sis violentus
non sis litigiosus
non sis mendax
ama silencium
tace ab illicitis
Amor
esto simplex
dilige deum
time deum
adora deum
da grates deo
sperne mundum
honora sanctos
celebra festa
fenestre
porte
fenestre
discrecio
religio
obediencia
paciencia
devocio
Altitudo turris sapiencie est perseverancia in bono
Latitudo turris sapiencie est caritas que communis est omnibus ordinate
Oracio
compunccio
confessio
penitencia
satisfactio
elemosina
ieiunium
Consilium
stabilitas
rectitudo
moralitas
prudencia
Diligencia
fortitudo
requies
iusticia
veritas
temperancia
modus

50. pro 51. verte folia.

In mala lingua sunt xxiiij peccata, scilicet blasphemia murmurium peccati defensio periurium mendacium detractio, adulacio, maledictio, conuicium, contencio, bonorum derisio, prauum consilium, discordie seminacio. Duplex bilinguie (?) tumor; iactancia, secreti reuelacio, indiscreta, inquinacio, indiscreta promissio. ociosum verbum, multiloquium, ac taciturnitas indiscreta. Nota diffiniciones criminalium peccatorum. Superbia est elacio viciosa que inferiore despiciens superioribus et paribus satagit dominari. Auaricia est gloria siue vel quorumlibet rerum insaciabilis et inhonesta cupido. Luxuria est sitis est delectacio momentanea amaritudo eterna. Vel luxuria est ex immundis descendens desideriis lubrica mentis et effrenata prostitucio. Inuidia est que animum frequenter reducit in dolorem ex indigno honore quem tu appetebas. Gula est totius corporis causa illecebrosa et auidus ciborum appetitus. Ira est irracionabilis perturbacio mentis et vlciscendi libido exurrexit in dolorem impaciencia. Accidia est ex confusione mentis nata tristicia siue tedium vel amaritudo immoderata qua spiritualis iocunditas extinguitur per precipicio desperacionis mens in seipsa subuertitur.

Humilitas est ex intuitu proprie condicionis vel conditoris voluntaria mentis inclinacio. Cum hijs sunt connumerate fides spes et caritas prudencia fortitudo temperancia iusticia. Est autem spes ut magister sentenciarum diffinit certa expectacio future beatitudinis veniens ex dei gratia et ex precedentibus meritis. Fides est substancia rerum sperandarum argumentum non apparencium. Caritas est vinculum dilectionis quo solo vinculo ligari potest deus cuius tanta est dulcedo quod si una gutta caritatis deflueret in infernum tota infernum dulcesceret amaritudo. Fortitudo est amor omnia facile tolerans propter id quod amatur nil turpia metuens aspera et adversa fortiter sustinens. Prudencia est perspicua subtili sagacitate futurorum eventus colligit. Temperancia est amor deum se integrum incorruptumque conservans cohibens appetitum in hijs rebus que contra racionem turpiter appetuntur. Iusticia est habitus communi utilitate servata cuique tribuens suam dignitatem. Humilitas vero omnium virtutum principium est quia omnis qui se exaltat humiliabitur etc. Humilitati fides succedit quia sine fide impossibile est placere deo. Et quia fides perficitur si spe non queritur fides non completa quod non dum videmus speramus quia spes non confundit. Spei autem caritas succedit et sic fides que nisi per dilectionem operetur degenerans perdit.

Taliter iste virtutes distinguende sunt. Prudencia docet et format. Iusticia ornat et consumat. Fortitudo retinet et roborat et ne cadat inhibet sed ut operetur inter suos timores cohercet. Temperancia moderatur et discernit. Sic ergo has quatuor virtutes additis precedentibus tribus et fiet numerus septenus. Septenarius iste numerus plenitudine septiformis gratie suis executoribus adiuvat. Prima viciorum propago dissolvitur et corpus diaboli superatur per semita iusticie graditur et virtutum omnium additur origo. Felix igitur humilitas hec virtutum principium propter quam solum ut testatur gregorius credenda. Ideo qui contrarie est magnis sed est usque ad passionem primus. Hec imbuat nos dicens Transite ad me omnes qui concupiscitis me etc. Et ca qui me invenerit inveniet vitam et hauriet salutem a domino. De progressu peccati sciendum est quod peccatum nisi iaciat in cogitacione procedit et crescat in delectacione perficitur in consensu. Circa processum peccati sciendum quod quedam antecedunt peccatum quedam sequuntur. Antecedencia sunt contemptus obmissio institutionis inobediencia prevaricacio. Sunt et alia antecedencia peccatum cogitacio libido concupiscencia delectacio prava mora et consensus. Sunt et alia que sequuntur peccatum sicut est macula id est deformitas ymaginis dei et reatus id est obligacio ad penam eternam. Et et alia que peccatum comitantur ut peccatorum circumstancie que peccatum aggravant vel diminuunt que notantur in hoc versu Quis quid ubi per quos quociens cur quomodo quando. Sunt actio depravatur et illa que est digne bonorum quamquam in principio quamquam in medio quamquam in fine et hoc per malam intencionem vel negligenciam vel vanam gloriam.

Ysaye. vi. Capitulo.
Seraphin stabant super illud sex ale uni et sex ale alteri duabus alis velabant faciem eius et duabus velabant pedes eius et duabus volabant etc.

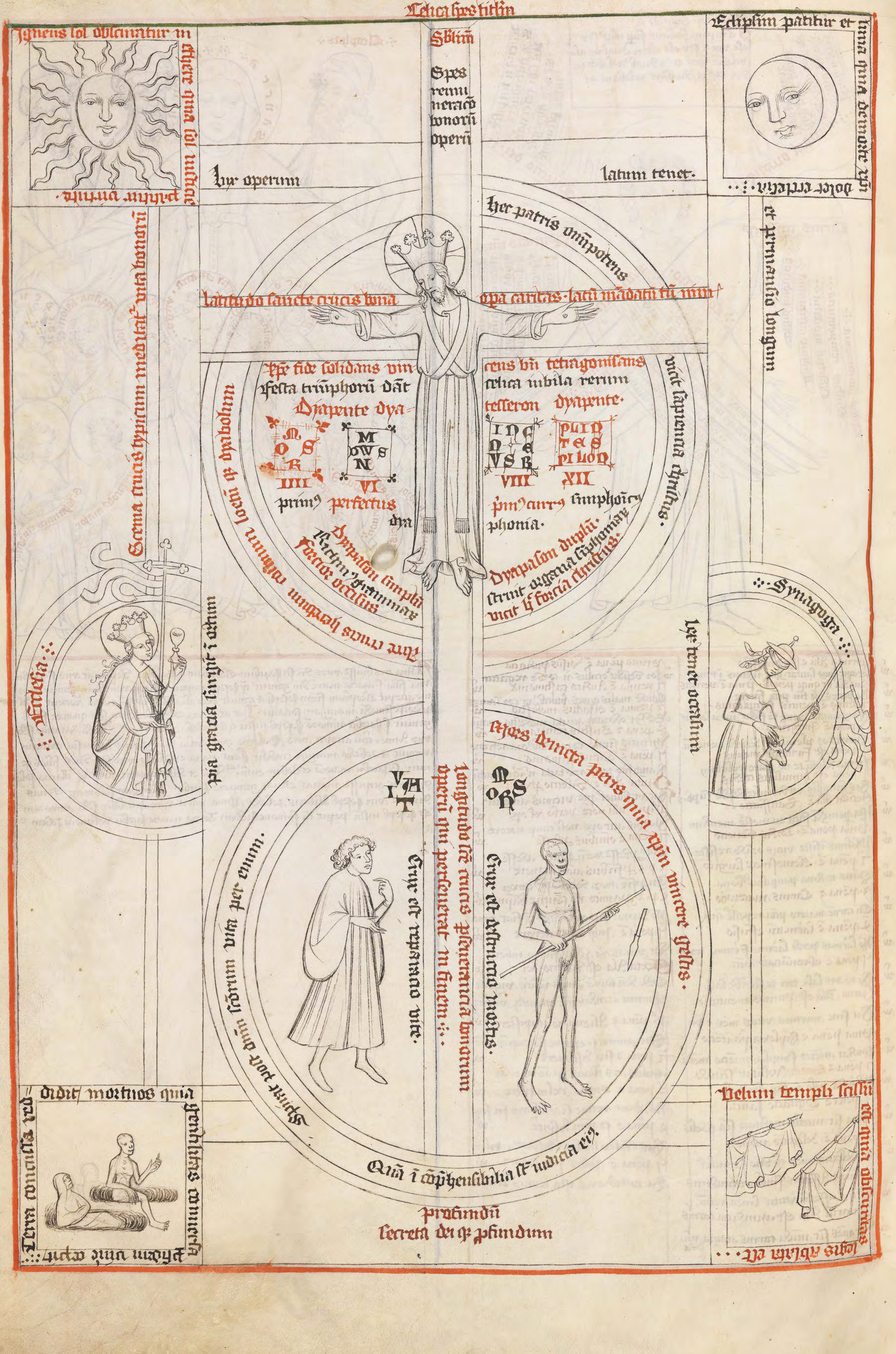

Prima ala est confessio
Vere capit primo satietat que mentis in primo
Que ala habet quinque penas. prima est veritas
Ne peccata dicat tamen peccata fatere
ii penna est mentis simplicitas.
Simplicitas mentis se fundat mora loquentis
iii pena est integritas
Evomat os plenum lesum de corde venenum
iiii pena est firmitas mentis.
Firma delicti te non iterare relictum
v pena est humilitas cordis
Oris humilis verbis non te defende superbis
Secunda ala est Satisfactio.
Ista peremgenda facit evanescere mendam
Prima pena est cordis devocio
Psalmis insiste vicijs orando resiste
ii pena est elemosinarum largitio
Crucis te dona pauperibus bona
iii pena est carnis maceratio
Cum carne macero peccata repellere quero
iiii pena est lacrimarum effusio
Nos lacrimas perdo lacrimis sordes omnia tergo
v pena est abrenuntiatio peccati
Ut non velis labi toti te subtrahe labi
Tercia ala est Puritas mentis.
Sit sine mixtura vitiorum mens tua pura
Prima pena est simplex a parva atentio
Condiat ardenter simplex intentio mentem
ii pena est voluntatis rectitudo
Nil nisi sancta volo tum super alta volo
iii pena est cogitacio sancta
Fixa sit mentis meditatio sancta fidelis
iiii pena est delectatio in domino
Ut delectatur mens cum domino famulatur
v pena est affectus sincere rectitudinis
Efficit affectum virtutis linea rectum
Quarta ala est munditia carnis
Ut mens sit munda carnis contagia munda

Prima pena est visus pudicicia
Cor depellit oculus in corde negatur
ii penna est auditus castimonia
Claude malis aures virtutibus et cor tamen aures
iii penna est olfactus modestia
Reddit odoratum quieta modestia gratum
iiii pena est gustus temperancia
Virtutis freno comedentibus ora refreno
v pena est tactus sanctimonia
Sanctifico tactum res tacta non ignat actum
Quinta ala est dilectio proximi
Sic ut salutet pater vicinus ametur
Prima pena est nulli nocere verbo vel ope
Verbis aut ope noli cuique nocere
ii pena est omnibus prodesse
Cuique prodesse verum prelucet adesse
iii pena est pro fratribus animas ponere
Tu pro fratre mori debes animos amori
iiii pena est pro amico non sentire dampna
Non dampnum dici volo quod tamen fiat amici
v pena est inimicos prosequerare
Ut vivas vere prodeis firmus inherere
Sexta ala est dilectio dei
Corde deum sapiet amans in eum que vigorem
Affirmit attendas anime mentisque vigorem
Prima pena est alienum non concupiscere
Sic animum frena ne sis cupiens aliena
ii pena est sua distribuere
Vultibus atris tribuas cum adhuc tuas
iii pena est omnia relinquere
Nil proprium retine si vivere vis sine fine
iiii pena est se ipsum despicere
Oris simplex humilis et despectus et vilis
v pena est inimicos persecuare
Si custodieris ista beatus eris

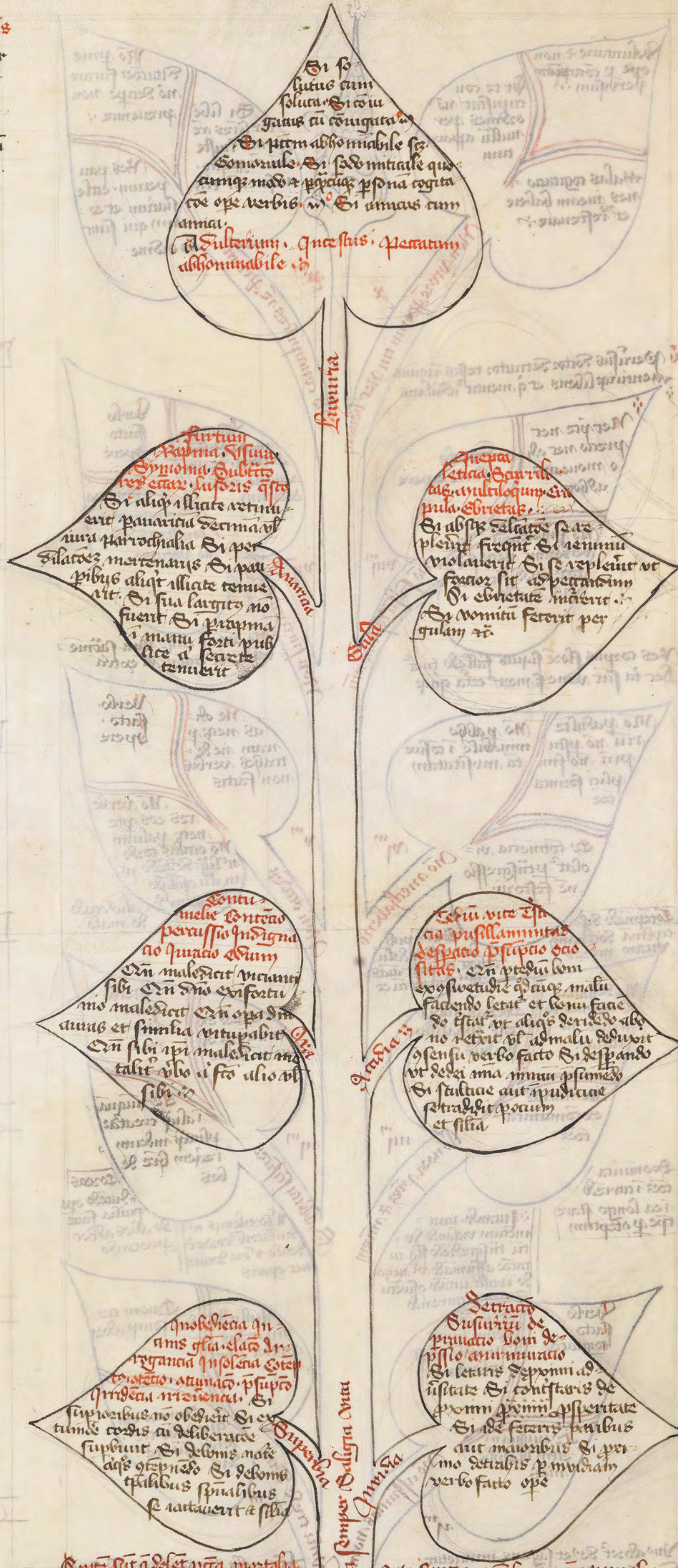
Anna tres habuisse viros dicitur, scilicet Joachim, Cleophan et Salome. De primo autem viro scilicet Joachim unam filiam scilicet Mariam matrem domini genuit, quam Joseph nuptui dedit, que Christum dominum genuit. Mortuo autem Joachim accepit Cleophan fratrem Joseph et genuit ex eo aliam filiam quam similiter Mariam vocavit et Alpheo postmodum in coniugem sociavit. Hec autem Maria ex Alpheo viro suo quatuor filios genuit, scilicet Jacobum minorem, Joseph iustum qui et Barsabas, Symonem et Judam. Mortuo secundo viro Anne, tercium accepit maritum Salome, ex quo aliam filiam genuit quam rursus Mariam vocavit et Zebedeo in coniuge tradidit. Hec autem Maria ex Zebedeo viro suo duos filios genuit, scilicet Jacobum maiorem et Johannem ewangelistam. Unde et de hoc extant versus: Anna solet dici tres concepisse Marias, quas genuere Joachim, Cleophan, Salomeque. Has duxere viri Joseph, Alpheus, Zebedeus. Prima parit Christum, Jacobumque secunda minorem et Joseph iustum peperit cum Symone Judam. Tercia maiorem Jacobum volucremque Johannem.

Celsitudo spes titulus
Sublime
Spes remunerationis bonorum operum
Ignens sol obscuratur in ethere quia sol iusticie patitur interire
Eclipsim patitur et luna quia de morte sponsi dolet ecclesia
hic operum
latum tenet
Hec patris omnipotens
latitudo sancte crucis bona
opera caritas latum mandatum tuum nimis
et permansio longum
Gemma crucis typicum medietatis nisi bonorum
Fide solidans vincens bona tetragonizans
festa triumphorum dant celsa iubila rerum
Diapente dyatesseron dyapente
I N C O N S U B
VIII XII
primus perfectus
pinnarum symphonia
vincit sapientia christus
Dyapason duplum
Dyapason simplum
fiunt organa symphonie
vincit et fortia christus
hac crucis herbum robur nomine loci sit dyabolum
Ecclesia
Synagoga
pia gracia surgit in altum
hic tenet occultum
VITA
MORS
Mors devicta perit quia christum vincere gestis
longitudo sancte crucis perseverancia bonorum operum quia perseverat in finem
Crux est reparatio vite
Crux est destructio mortis
Spiritus vox domini fortium vita per evum
Quia incomprehensibilia sunt iudicia eius
profundum
secreta dei sunt profundum
Terra concussa reddidit mortuos quia fenestras comuncta Adam unus erat
Velum templi scissum est quia obscuritas legis ablata est

De quinque sensibus hominis.
Gustus et olfactus auditus visio tactus
Quilibet homo natus hiis quinque suos
regat actus
Custos gustus est omni parte venustus
Absit ebrietas ne sit ventris oneratus
Corporis auditus sit honesta voce potitus
Advanum risu caveas gustare visum
Perversos actus non comanuum tangere tactu

Qualiter regantur quinque sensus hominis
Cor dependitur oculus in corde regatur
Claude malis aures virtutibus vt
cor in aures Reddit odora
tum conviuta modestia gratum
Virtutis freno comedentibus
ora refreno Sanctifico tactum
Ars tacta nec mignat actum

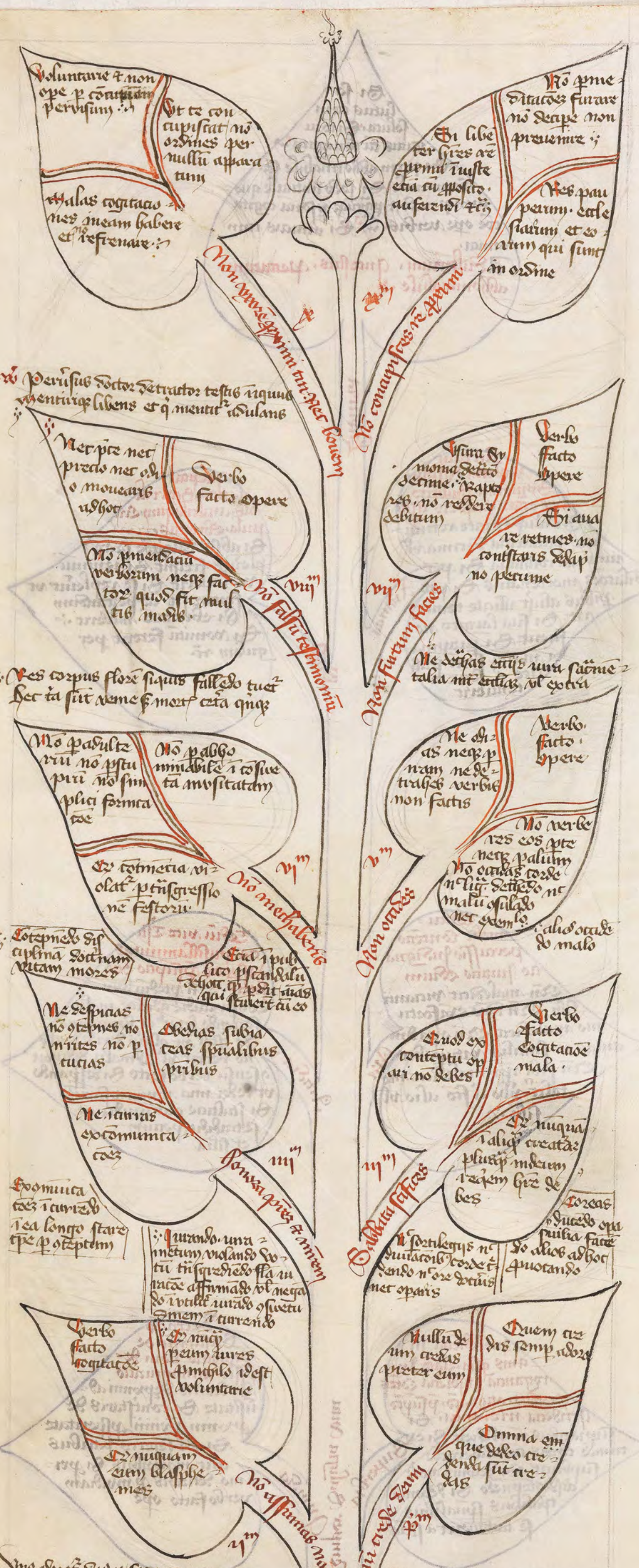

Septem sunt que delet peccata mortalia
Hec septem cause tunc delet capitale
Fons et martirium donum gustio fratrum
Fratri peccatum dimittere flere reatum
Corporis et Christi susceptio peccata isti

Octo sunt que delent peccata venalia
Confiteor tundo respergor conteror oro
Signor et do vno sunt que venalia pono

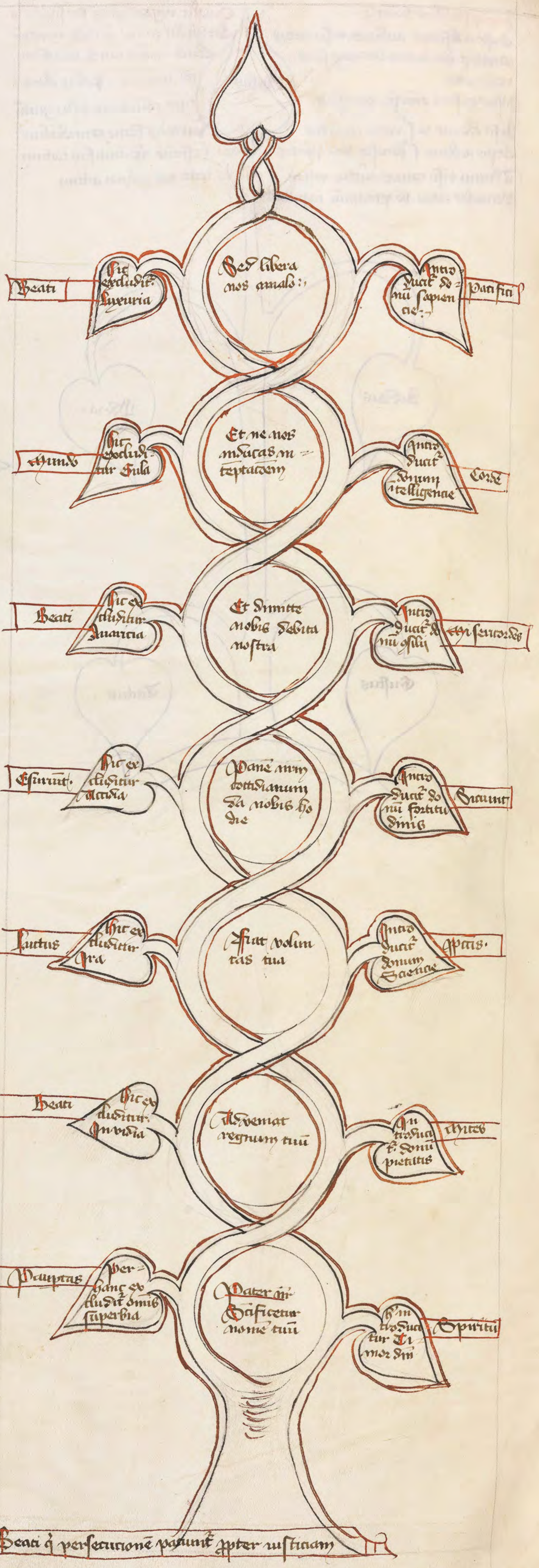
Saligia

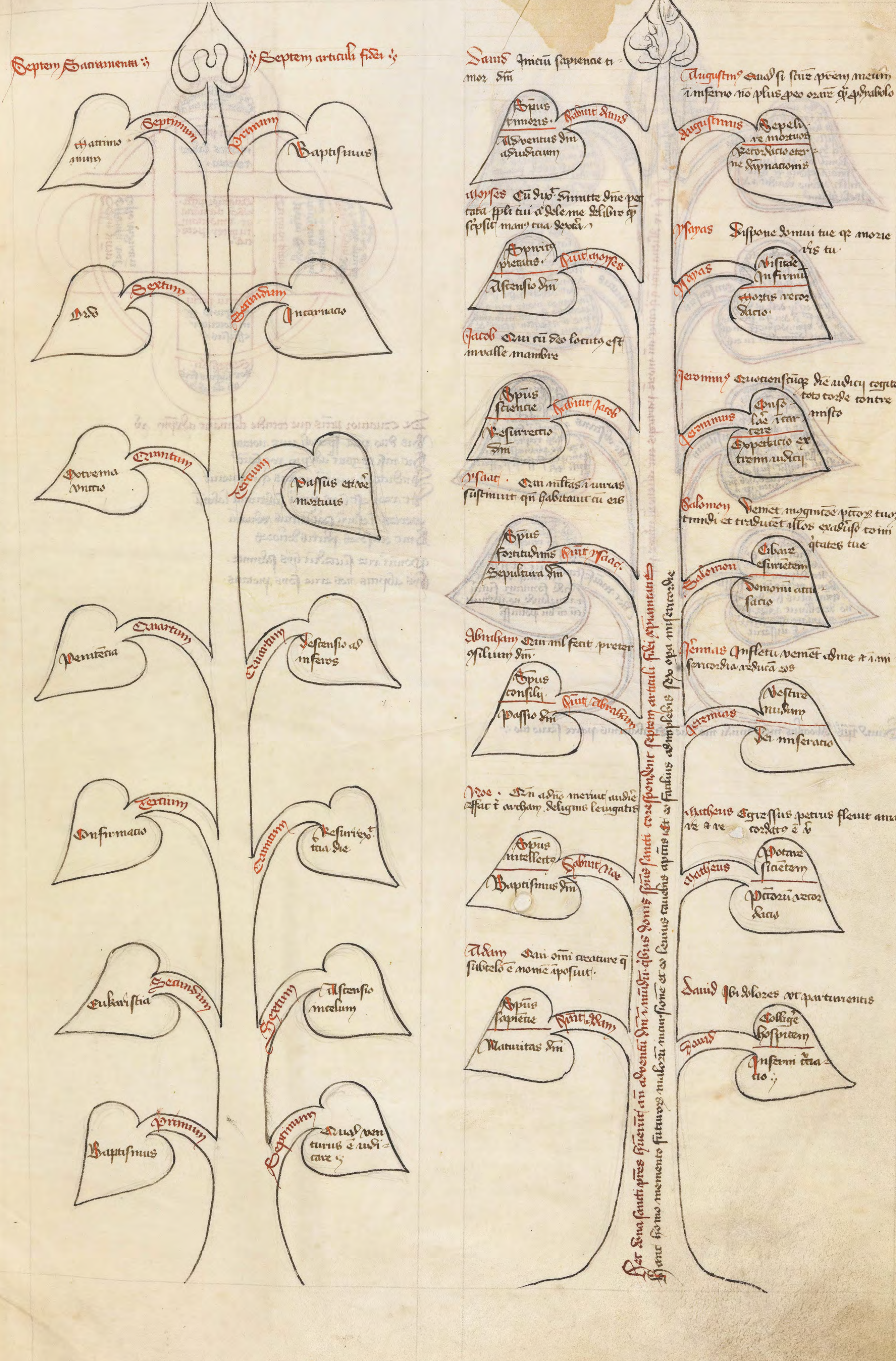
Superbia Avaricia Gula Invidia Ira Luxuria Accidia

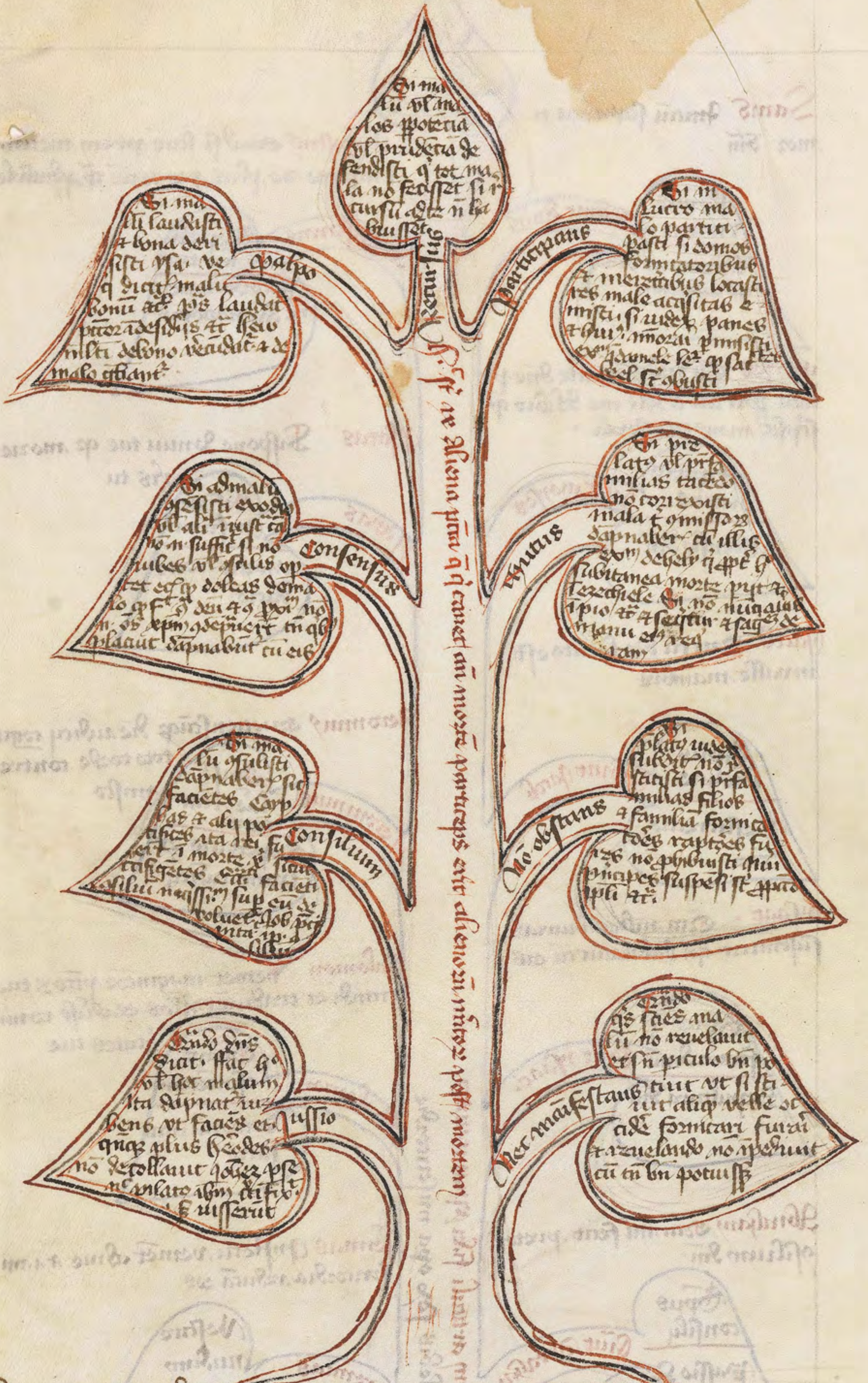

Unus adoretur deus et sagans minuetur
Nomen vitetur nomen in vana timet
Prima rubens unda ranarum plaga secunda
Sabbata facient per que cyniphes abicietur
Cu ms honoretur pres musce pereunt
Inde culex istis post musca nocuior est
Et non occides pecora mortem mors aridos
Non mechandis cordes ex vulnia tegidi ardes
Eruita pecus stravit vesicas sexta tavit
Cu non furatur grandinis igne tonatur
Sed non testatur falsa locusta fugatur
Inde subit grando post brutum dein nefando

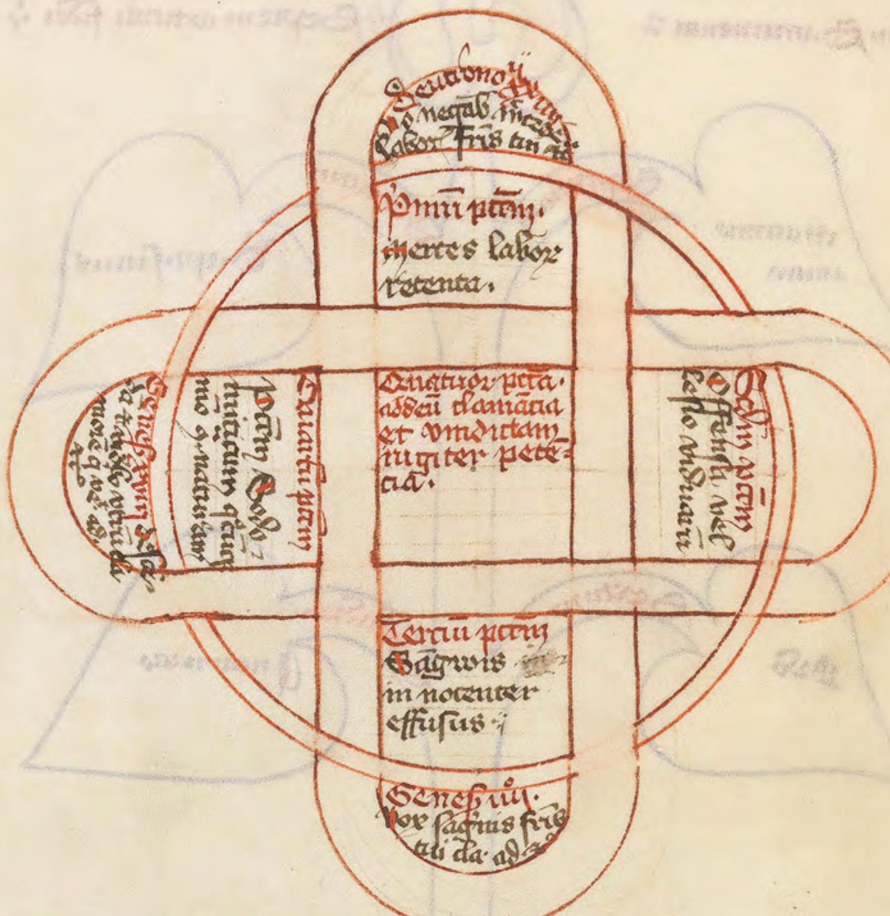
Ffiis nolle thor tenebras allustrat amor
Nec aes velle thor saluat primogenitor
Nona tegit sole prima necat ultima ple

Septem Sacramenta
Septem articuli fidei
Septimum
Matrimonium
Primum
Baptismus
Sextum
Ordo
Secundum
Incarnacio
Quintum
Extrema unctio
Tercium
Passus et mortuus
Quartum
Penitencia
Quartum
Descensio ad inferos
Tercium
Confirmacio
Quintum
Resurrectio tercia die
Secundum
Eukaristia
Sextum
Ascensio in celum
Primum
Baptismus
Septimum
Quod venturus est iudicare
David Inicium sapiencie timor domini
Opus timoris
Habuit David
Adventus domini ad iudicium
Augustinus Qual si scire premium meum in inferno non plus pecco orare quam diabolo
Augustinus
Sepelire mortuos
Retribucio eterne dampnacionis
Moyses Cum dixit dimitte domine peccata populi tui et dele me de libro quem scripsit manus tua dextera
Opus pietatis
Fuit Moyses
Ascensio domini
Ysayas Disspone domui tue quia morieris tu
Ysayas
Visitare infirmum
Mortis retribucio
Jacob Qui cum deo locutus est in valle mambre
Opus sciencie
Habuit Jacob
Resurrectio domini
Jeronimus Quocienscumque diem iudicii cogito toto corde contremisco
Jeronimus
Consolari carcere
Expectacio extremi iudicii
Ysaac Qui multas iniurias sustinuit qui habitavit cum eis
Opus fortitudinis
Fuit Ysaac
Sepultura domini
Salomon Veniet in cogitacione peccatorum tuorum timidi et traducet illos ex adversso iniquitates tue
Salomon
Cibare esurientem
Demonum accusacio
Abraham Qui nil fecit preter consilium domini
Opus consilii
Fuit Abraham
Passio domini
Jeremias Infletu veniet et in misericordia reducam eos
Jeremias
Vestire nudum
Dei miseracio
Noe Qui in archa meruit iudicare et factus est in archam deluginis leuigatis
Opus intellectus
Habuit Noe
Baptismus domini
Matheus Egressus petrus flevit amare et recordatus est
Matheus
Potare sicientem
Peccatorum recordacio
Adam Qui omni creature quod subtus celo est nomen imposuit
Opus sapiencie
Fuit Adam
Nativitas domini
David Ibi dolores ut parturientis
David
Colligere hospitem
Inferni cruciacio
Per dona sancti spiritus qui fuerunt ante adventum domini in mundo donis spiritus sancti correspondent septem articuli fidei sequentes
Hanc homo memento futurorum malorum mansione et de bonis tantis operis est ut facilius complebis septem opera misericordie

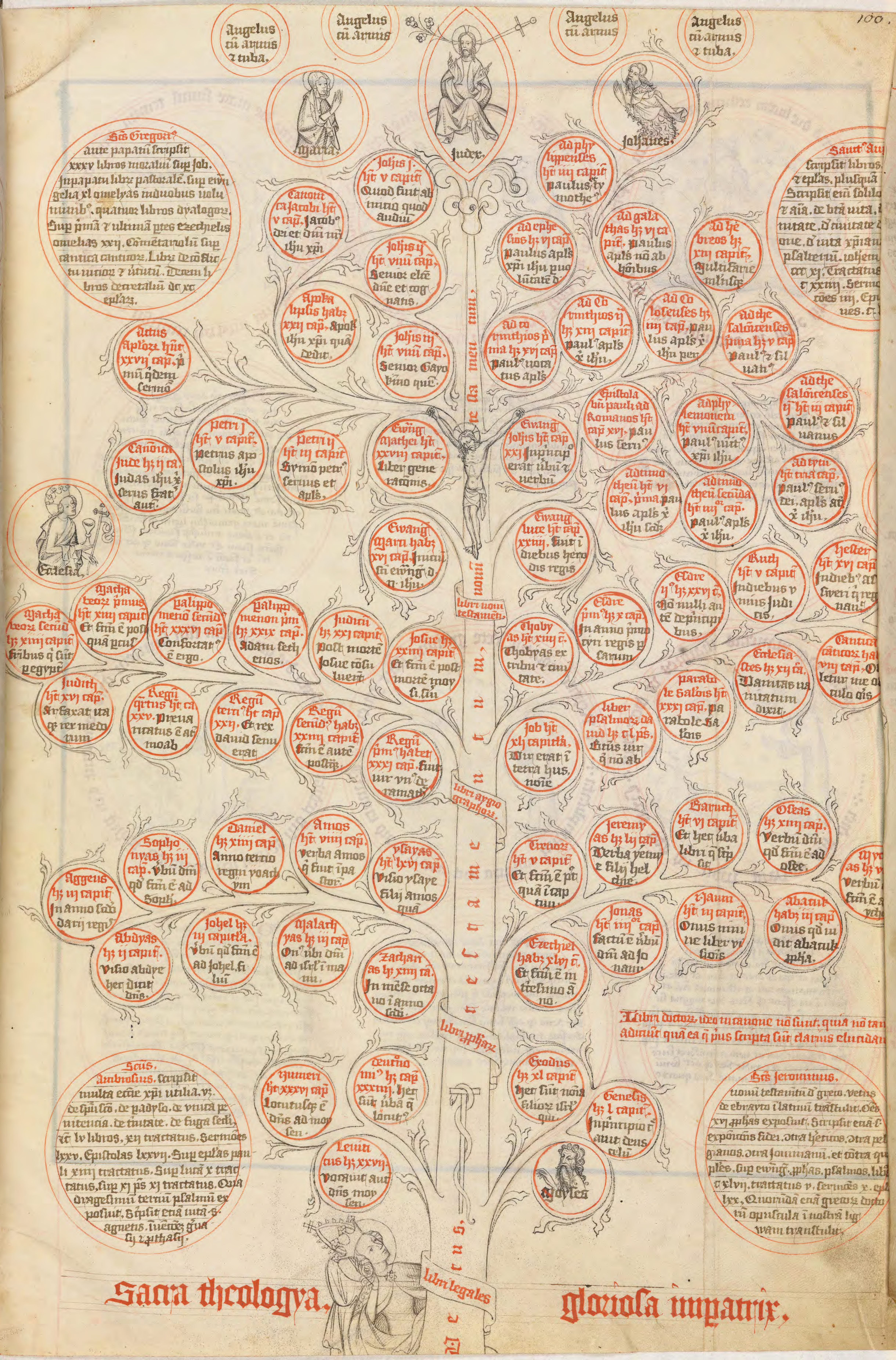

Dauid ps. Aboccultis meis mūda me dne. Et ab alienis parce seruo tuo

De quatuor pctis que cottidie clamant ad xp̄m

Bis duo pcta speciali iure notatā
Hic nisi tergant ad xp̄m vociferāt
Vindictam querit auctis q̄ meruerit
Ut cruor est homis p̄mū subtracta laborū
Merces, lesarū p̄at luctus viduarū
Hinc oppressores pauperib detiores
Ponit ante succedit hys salomite.
Hys abstractis nos carue fons pietatis.

Sacra theologya. gloriosa imperatrix.

In principio creavit
deus celū et terrā. Terra aūt
erat inanis et vacua. et tenebre
erant super faciē abissi et spūs dn̄i
ferebatur super aquas. Dixitque deus. Fiat
lux Et facta est lux. Et vidit deus lucē q̄d
eēt bona et divisit lucē ac tenebras. Appella-
vitque lucē diē ac tenebras noctem Factumque
ē vespe et mane dies unus

Dixit quoque deus.
Fiat firmamentū i medio aq̄re
et dividat aq̄s ab aq̄s Et fecit deus
firmamentū celū divisitque aquas q̄ erant
sub firmamento ab hys q̄ erant super firma
mentū Et factū ē ita. Vocavitque deus firma
mentū celū Et factū ē vespe et mane dies
secundus ∴

Dixit vō deus Congre-
tur aque q̄ sub celo sunt in lo
cum unū Et appareat arida Factū
q̄ ē ita Et vocavit deus aridā trā. con-
gregatōnes vō aquaꝝ appellavit maria et
vidit deus quod eēt bonū et ait. Germinet
tra herbam virentem et facientē semen lignū
pomiferū faciens fructū iuxta genus suū
cuius semē i semetipso sit sup trā Et factū
est ita. Et protulit tra herbā virentē et afferentē
semē iuxta genus suū lignū q̄ faciens fruc-
tū et habens unumquodque sementem scd̄m
speciem suam Et vidit deus q̄ eēt bo-
nū. et factū ē vespe et mane
dies tercius ∴

Dixit aūt deus Fiant
luminaria i firmamento celi
et dividant diē ac nocte et sint i
signa et tpa et dies et anos et luceāt
in firmamento celi et illuminet trā et
factū ē ita Fecit q̄ deus duo magna lu
minaria luminare maius ut p̄esset diei et lu
minare minus ut p̄esset nocti et stellas et posu
it eas deus i firmamento celi ut lucerent sup
trā et p̄eessent diei ac nocti et dividerent lucē
ac tenebras Et vidit deus q̄ eēt bonū
et factū ē vespe et mane dies quartus

Dixit etiā deus Producat
aqua reptile aīe viventis et vola
tile sup trā sub firmamento celi Crea
vitque deus cete grandia et omnem aīam
viventē atque motabilē q̄ pduxerat aq̄ in spēs
suas et omne volatile scd̄m gen' suū Et vi
dit deus q̄ eēt bonū benedixitque eis dicens
Crescite et multiplicamini et replete aq̄s ma
ris. avesque multiplicent sup trā Et factū ē
vespe. et mane dies quintus ;

Dixit q̄ deus Produ-
cat tra animā viventē i gn̄e
suo iumenta et reptilia et bestias tre
scd̄m spēs suas. Factumque ē ita Et fecit deus
bestias tre iuxta spēs suas iumenta et oē repti-
le tre i gn̄e suo et vidit deus q̄ eēt bonū et ait
Faciamus hoīem ad ymaginē et silitudinē nrāz et
p̄sit piscibus maris et volatilibus celi et bestiis univ'se
tre omnique reptili q̄ movetur sup trā Et creavit
deus hoīem ad ymaginē et silitudinē suā ad ymaginē dei
creavit illū masculū et feminā creavit eos Benedixitque illis
deus et ait. crescite et multiplicamini.
et replete trā et c̄. Et factum
ē vespere et mane dies
Sextus ∴

Onsideratis hystorie sacre prolixitatem nec non difficultatem. scolarium quoque circa studium sacre lectionis maxime illius quod in hystorie fundamento versatur negligenciam. quorumdam quoque ex inopia librorum incipere siue solacia querencium. volenciumque quasi in sacculo quodam memoriter tenere narrationes hystoriarum. temptaui seriem scilicet patrum a quibus plenitudinem et regalem tribum xpisti originem habuit cum eorum operibus in unum opusculum redigere. quod et fastidientium prolixitatem propter subiectam oculis formam animi sit oblectatio, et a studiosis facile possit per oculos habita memorie commendari, et omnibus legentibus utilitas conferri. Inquo quidem laborem non facilem ymmo negocium plenum vigiliarum assumpsi. cum breuitati scilicet data forma ita studui ut nichil de veritate hystorie preter miserim. Scilicet ab Adam inchoans per patriarchas Iudices Reges Prophetas et Sacerdotes eis contemporaneos usque ad finem nostrum scilicet xpistum ordine perduxi.

Adam magro damasceno formatus et in paradysum vnde quatuor flumina oriuntur translatus. cum semine de costa dormientis facte eue nomine imposito sicut et ceteris rebus. de xpisto et ecclesia prophetasset. et eidem de comedendo pomo acquieuisset, pro disconuenientia nuditatis factis perizomatibus. a domino de paradyso. collocatis cherubyn et flammeo gladio post increpationem abiectus. de terra maledicta in sudore vultus panem acquirit.

Adam agricola dolens sua munera et pro fratris fuisse reprobata, licet a domino increpatus fratrem suum septiformi peccato interfecit. Qui postea vagus et instabilis super terram factus est, postquam a domino est maledictus

Iste lamech primus introducens bygamiam. cum virum in vulnus et adolescentem in liuore occidisset, vxoribus ob hoc sibi penam in septuplum deberi predixit.

Iste Iabel adinuentis portatilibus pastorum tentoriis, primus greges per qualitatem generis et etate diuisit.

Iste Iubal pater canencium in cythara et organo. idest musice artis inuentor. In duabus columpnis lateritia et altera marmorea contra incendium et diluuium scripsit.

Tradunt quidam penam Cayn durasse usque ad septimam generationem, quia vii peccata commisit. scilicet non recte diuisit. fratri inuidit, dolose egit, vocans in agrum occidit, proterviter negauit, desperauit, nec dampnatus penitenciam egit.

Nota quod maledicens deus pro peccato in paradyso, primo a serpente incepit, ordinem seruans et congruum maledictionum numerum. Serpens .n. prius et plus peccauit quia in tribus, nam inuidit, mentitus est, et decepit, Et quia inuidit excellencie hominis dictum est ei, super pectus tuum gradieris, quia mentitus, punitus est in lingwa et in ore sic, terram comedes omnibus diebus uite tue, primo abstulit et uocem ei et posuit venenum in ore eius Quia decepit, accepit econtra inimicicias, Vnde inimicicias ponam inter te et mulierem, Hinc est quod sicut serpentis venenum hominem, sic sputum hominis ieiunum perimit serpentem, Item nudum timet, uestitum insilit. Mulier in duobus peccauit, superbiuit et vetitum comedit, Pro primo dictum est ei, sub uiri potestate eris etiam uiolenta ut etiam wlneribus te affligat, Pro secundo dicitur, quod in fructu peccauit, in fructu suo punita est, vnde, In dolore paries. Adam autem quia in solo esu peccauit, in labore querens panem eduliis punitus est. scilicet maledicta terra in ope tua idest, pro ope scilicet peccato tuo, Item terre etiam maledixit. quia de fructu terre transgressio facta est et non de aquis.

Iste matusahel uixit annis. dcccclxviij.

Ubi Seth genuit Adam cc° xxx° anno etatis sue, quorum tamen centum preterit sic Moyses quibus adam luxit Abel.

Iste Enoch placens deo translatus est in paradysum, cum helya viuit. qui quibusdam litteris inuentis libros etiam ut in epistola continetur scripsit. sub quo Adam credi mortuus.

Iste Tubalcayn ferrarie artis inuentor, sculpture in metallis fabricator, cuius malleorum sonitu Iubal delectatus proportiones ex eis prius perpendit,

Prima etas fuit ab adam usque ad noe. Secunda a noe usque ad abraham. Tercia ab abrahã usque ad dauid. Quarta a dauid usque ad transmigratiõnẽ babylõis. Quinta a transmigratiõe babilonis usque ad xpm. Sexta a xpo usque ad finem seculi. hee sex sũt

Sex centesimo anno uite sue inundante diluuio Noe archam cũ vij. aĩab; intrauit, quã spacio centũ annoꝝ loquente sibi dño. uiginti annis ꝑus fecerat. Et exarescentib; aquis sup t'ram cl dieb; dño pluente xl diebus et noctibus. xxvij die septimi mensis cũ stetisset archa sup mõtes Armenie. et cũ post xl dies coruũ emisisset nõ reusus ẽ. et postea colũbã ferentẽ ramũ oliue xxvij die secũdi mẽsis egressus ẽ de archa. eadem s. die qua intrauerat reuoluto anno. Quia quotta ẽ luna hodie. si xj addas totta erit eadem die reuoluto anno. Si enĩ hodie ꝑma ẽ. eodem die reuoluto anno erit xij. Cũ xvij luna intrass; et accepto sacrificio. cũ concessionem carnis comedẽde sine sãguine suscepiss; et insigni diluuij ꝑterita nõ futuri. inẽdijꝙ; fui ꝑris posita fuiss;. vino qd ꝑmus excoluerat primus inebriatus. et a cham irrisus. huic maledicens et reliquis filijs benedicens obijt.

Hic terminatur ꝑma etas hñs annos ĩ dc lvj. scdm hebreos. Sꝫ scdm lxxij interptes ij cc xlij.

Hec est dispositio arche scdm Moysen.

Japhet.
Sem.
Cham.
Chus.
Nemroth
Arphaxat.
Sale ul' caynan
Heber.
Phalech.
Reu ul' ragau.
Saruch.
Nachor.

viuentiũ. Septima ẽ quiescentiũ que incipit a passiõe dñi. Octaua erit resurgẽtiũ que incipiet a die iudicij et durabit usque in sempiternũ. Nota ꝙ nõ dicũt' etates ꝑpter numeꝝ annoꝝ ut qdã uolunt. s; ꝑpter quedam mirabiliora que fcã sũt inquarũlibet inicio. Nã in ꝑncipio ꝑme fcã ẽ mũdi cõstitutio. In ꝑncipio secũde mũdi ꝑ diluuiũ purgacõ. In ꝑn° tercie instituta ẽ cõtra originale pccm circũcisio. In ꝑn° quarte Regũ inũctõ. In ꝑn° quinte ꝑpli dei in babilonẽ transmigratõ. In ꝑn° sexte filij dei incarnatõ. In ꝑn° septime ianue celestis apertõ. In ꝑncipio octaue erit corpoꝝ resurrectõ. et bonoꝝ atque maloꝝ plena remuneratio.

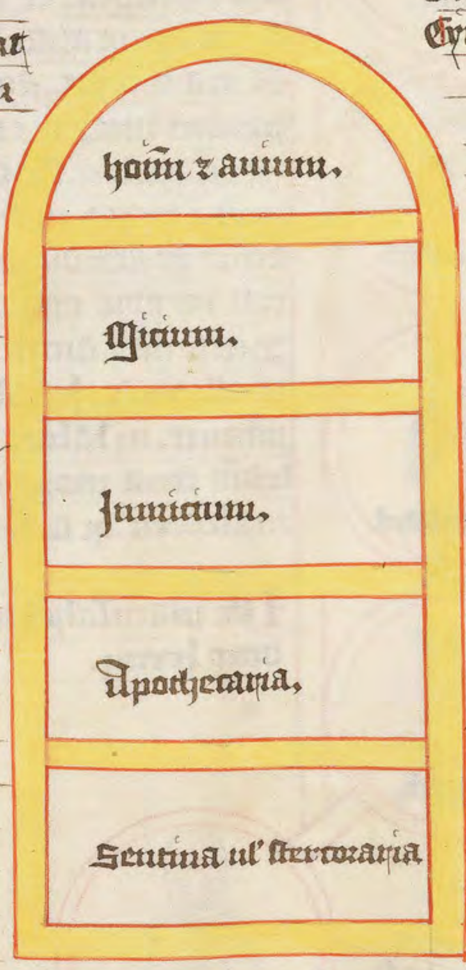
Post diluuiũ exorta sũt iiij° ꝑncipalia regna. Assyrioꝝ ab oriente ubi ꝑus regnauit belus. Sichioniorũ ab occidente ubi Egealus. Citarũ ab aquilone ubi ninus. Egyptioꝝ a meridie. ubi mineus. Belo successit uxor sua semiramis q̃ babyloniã caput regni cõstituit. Cuius q̃ inuentor ydoloꝝ fuit facies ymaginẽ pri. tandẽ sardanapalus a quo arbates regnũ ad medos et ꝑsas transtulit. Sup quo tandem Astrages regnans data filia sua ꝑncipi ꝑsaꝝ de qua Cyrus ortus ab eo ẽ supatus. Quo mortuo regno ad ꝑsas translato darius filius Astragis cũ eodem Cyro regnauit.

Iste Sale condidit Salem qui in Luca uocat' Caynan.

Ab isto Heber dicti sunt hebrei. uel ab abraham quasi Abrahei.

A hijs tribus filijs Noe texuntur generatiõnes lxxij. de Japhet xv. de Cham xxx. de Sem xxvij. qui dis seminati sũt p orbem. Sem obtinuit Asyam. Cham Affricam. Japhet Europam. Generatiõm Sem tantũ hic insistemus. nam de alijs duobus fuerũt gentiles.

Tempore huius phalech facta est liguaꝝ diuisio in edificatiõne turris babel in agro Sennaar. In cuius familia quia remansit hebrea ligua omnium antiquissima dictus ẽ ipse phalech. idest ab alijs diuisus.

Hec ẽ dispõtio arche scdm Josephũ.

Regulã aureã et clamidem coccineam tulerat. ꝑpter quod dñs iratus ĩ hay xxxvj uiros occiderat lapidauit. ciuitatẽ hay ꝑ insidias incendit. Gabaonitas ĩ seruos liguarios ꝛ aquarios recepit. quinque reges q̃ obsederant gabaon ꝑducto spacio diei sole ꝛ luna stantib; ꝑemit. xxxiij reges q̃ erant cũ jabyn interfecit. altari cõstructo ĩ ebal bñdictiõnes ꝛ malediciõnes ar clamari fecit. terrã alijs scdm concessionẽ alijs scdm traditiões distribuit. duas tribus ꝛ dimidiam q̃ in reditu suo post xiiij annos altare iuxta tumlos ior danis cõstruxerant liberans dimisit. fedus ꝑplo de colendo vno deo per aque effusionẽ in hoc uolumĩe scripsit.

Filij thare fr̄es Abrahe.

Iste nachor fili' thare cū exisset d'calda ducta uxore mel cha filia fr̄is sui a ra. exiit ... moratꝰ ī cha rā mesopota mie mortuo ī fr̄e suo. t abrahā ī terra cha naā pegna te hos tr̄es fr̄es ...

nachor. | Aram. | Thare.

Thare nō ualens fr̄e iniurias sibi illa tas de igne adorando ubi ī filiꝰ suꝰ pmogeni tꝰ aram extinctꝰ ē. pegna t' ē cū abrahā et nachor et

familia aram ī charam mesopotamie. ubi cōplens duc̄tis quīq annis mortuus ē.

Iacob supplantato fr̄e suo tū ī pmogenitura. tū in bn̄dictione. ī mesopotamiā pficiscēs. nō pmissione iuxta literā tytulū erexit. ꝛ pro rachel ꝛ lya seruitiū. xiiij. ānos tū laban cōplesset. pacto d' alijs vj annis mutatōne u gaꝫ mix cōpleto. cū uxorib' ꝛ filijs xj. a laban furto sub latis ydolis a rachel recedens. in galaad ē cōphensus. Inde cū Laban fedē inito ī lapidibus ad manaym ubi castra angeloꝝ uidit, pficiscens, oc̄dmatisq; turrim

Concubina. | uxor.

Sara.

Abraham.

agar. | Cethura

madan | madian

ysmahel

Anno abrahe lxxxvj natus ē ei ysmahel. āno ei' c̄tesimo natꝰ ē ei ysaac. Anno ei' c. xxxvij. mor tua est Sara.

hus. | Bus. | batuel. | melcha | Loth.

hus batu ... ꝛ bus et ...

Rebecca | laban. | moab. | Amon

Hanc Rebeccā adduxit eliezer seruꝰ abrahe ysaac d' me sopotamia so rore labā fili am batuelis

Ysaac cū labrahe ipm re becca ꝛ oraclm d' esau futuru Iacob audiēte apud abymelech ingerarim. cū uxore dixisset sororem de sene tēpluꝫ colliges. ibus puti s excubans ꝛ ... ibersabee. ibiq' fedē inito cū abymelech ꝛ phycol. esau ... iacob ...

Hic terminat' secūda etas hn̄s ānos secūdū hebreos ī c. xcij. scdm lxx interpretes ij. lxxij.

nabayoth | Cedar.

hos duos cū alijs .x. genuit ysmahel de uxore egyptiaca.

Iob. | balaā ul' eliud

Iste Iob ut tradunt quidā fuit rex bale ī edom q' ī genesy dr' ielon. pnepos esau. hebrei dicūt eū descendisse d' hus pmo

ysaac.

Esau.

Lya libera. | Iacob.

De filijs iacob ī numerosa proles descendit. s̄ de leui et iuda dixe sufficiat quia ab hijs descendit xp̄us.

ancilla rachel | ancilla lye. | Rachel liba.

Iste balaā q' Iob dr̄ eliud descendit de bus. q' balaad adductus ut malediceret isrl'. et bn̄dixit loquite sibi pus asina et de ortu stelle et saluatoris pphetauit.

bala. | Celpha. | yoseph

ruben | Symeon | ysachar | Leui. | Zabulō | dyna. | Iudas. | Dan. | neptalim | Gad. | aser. | beniamin

dathan | abyron

De iuda descendit xp̄c phanc lineā infer'.

uxor iude

Isti duo fr̄s ly yoseph q' ... ... a sorte hereditatis.

manasses | effraim

fr̄es.

Sue

Isti duo dathan et aby ron paucis mediatib' de Ruben descēden tes rōne pmogeniture p moyse duca tū pli uolentes. ppt' sedicōnē quā ... suggestione cho ... ab ... ...

gersom. | chaath. | merari.

Isti duo filij chaath sunt. de altero tm̄ dicere sufficiat q' de eo fuerit sacerdotes.

Iacob uadū iadū trāsiēs matutina lucta le so neruo cū angelo cōpleta. mutatōne nōis fc̄a pmissis mu neribꝰ tremebūdus fr̄i suo occurrit ... filia dyna a sychem oppssa ꝛ sich imitis ... occisis. iussu di ... tpc̄ ī bethel altare erexit ꝛ domū purgauit ꝛ ... ta eo ueniente. ꝛ rachel ī p tu beniamyn exspirāte. ū transitum gregis taberna culū fixisset, postea ī egyptū te pore famis descēdit. ubi a yo sep filio suo honorifice sus ceptꝰ respondit pharaoni de etate. bn̄dixs pondiem filijs uitam terminauit.

aaron. | Amram | Iu | dites. | ysuar | Her. | Onan | Sela.

maria. | Moyses | chore

Iste Iosue successor in ... ...

moysi ducatū ... duob' exploratorib' ... ... lapides de alueo alijs xij desicco ... ...

Iosue | othoniel.

Post mortē Iosue ... othoniel ... ...

Iste chore ... ... aaron ... ...

Ista Thamar ... iudas duob' filijs ... ... postea ... ... uocē amuli baculi et armille se liberauit.

thamar | phares. | Zaram.

De Elezar fuerunt sacerdotes qui ponuntur in hac linea descendentes usque ad tempora xpi secundum ordinem iudicum regum et prophetarum.

Ponti- fi- ces.

eleazar. ythamar nadab Abyu

phynees.

Abysue.

Boci.

Ista delbora uxor barach vel lapidoth occiso sysra p iabel interfecit cum princeps fuit sysara et canticum cecinit

Iste Gedeon salutatus ab angelo cum super petram carnes obtulit ab arabaal destructa domus ierobaal suscepto signo in vellere cum ccc viris more canum lambentibus lagenis fractis et tubis clangentibus quatuor reges scilicet oreb et zeb et zebee et salmana interfecit

Iste abymelech filius yerobaal de concubina. in sychen fratris rex super sychimitas lxx fratres quos interfecit superstite ionathan. qui parabolam de olyva et ficu et vite et ramno sychimitis proposuit. eandem etiam sychen cum principe suo gaal destruxit per zebul et fragmine mole per manum mulieris in oppido thesbe periit.

Iste Iepte a filiis videlicet spuriis eiectus in regione tob commorans postea super eos princeps fratris superatis amonitis voto alligatus filiam post planctum virginitatis xl dierum ymolavit. xl ii. de effraym per sech boleth discernens, ad vada yordanis trucidavit.

Ayoth

Sangar

delbora

Gedeon.

Abymelech

thola.

Iayr.

Iepte

esebon.

Aylon

Iste Sangar occidit dc viros vno vomere.

Iste Salmon duxit in uxorem raab meretricem que recepit exploratores in yericho et abscondit in stipulam lini super murum et liberavit domum suam per filum [neum positum in fenestra cum destrueretur yericho.

esrom.

Aram

Aminadab

naason.

Salmon

Boos.

Iste naason egressus de egypto princeps fuit in tribu iuda et ita verum est quod dixit dominus ad abraham in genesi. quod quarta generatione exierunt filii israel de egypto secundum computationem secundum tribum regiam. ut generationes notentur non personas sed successiones. quod potes videre computando a iuda ad naason sicut non in linea illa continentur. quarta generatione in tribu sacerdotali sumendus est ordo computationis. computantibus a levi ad eleazar,

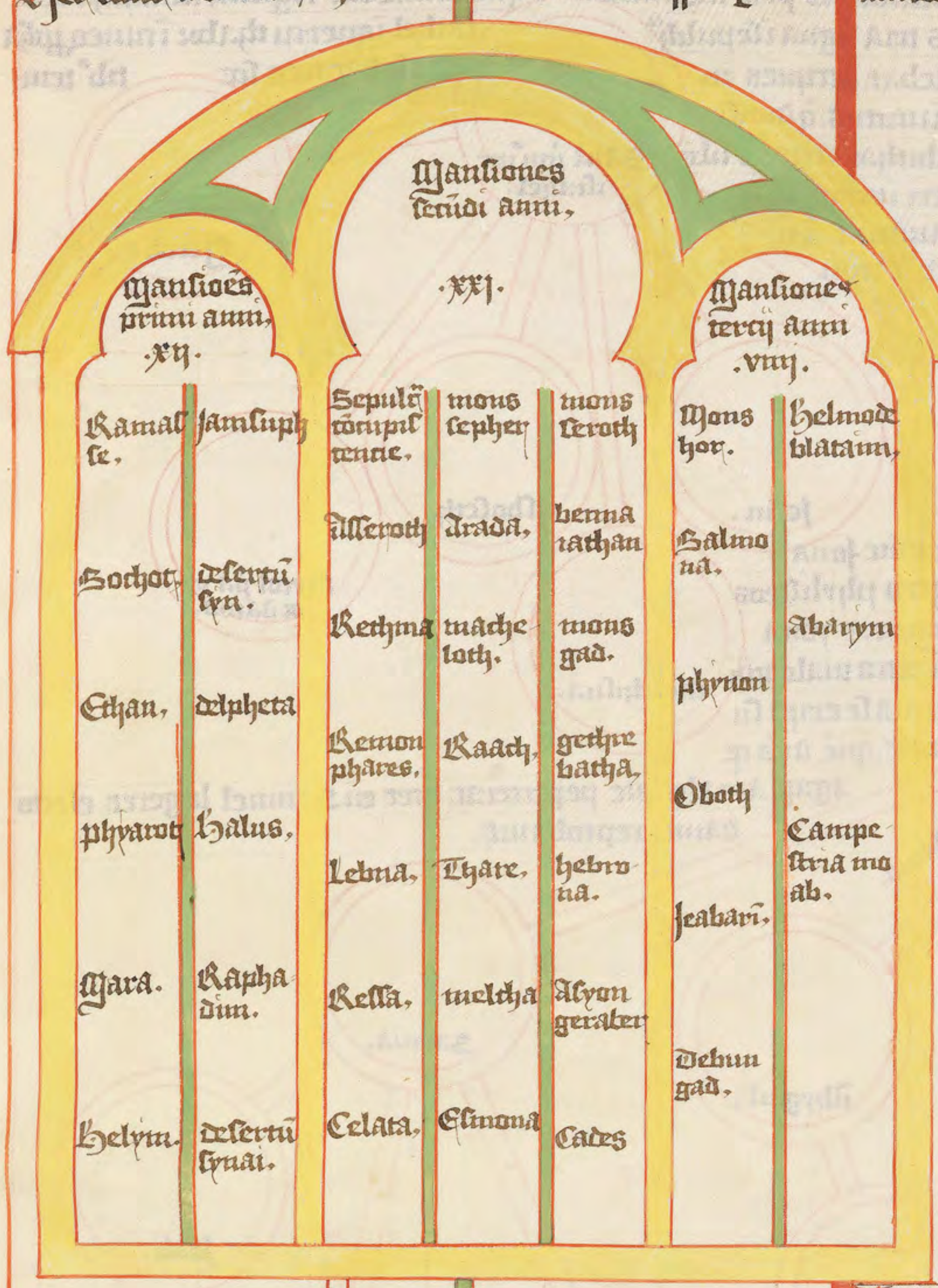
Iste helmelech cum uxore sua noemi tempore famis de belleem peregrinatus in moab ubi acceptis uxoribus filiis suis scilicet ruth et orpha et mortuis filiis cum patre rediit noemi cum ruth moabitide de qua booz genuit obeth suscitans semen propinquo defuncto,

noemi. helmelech

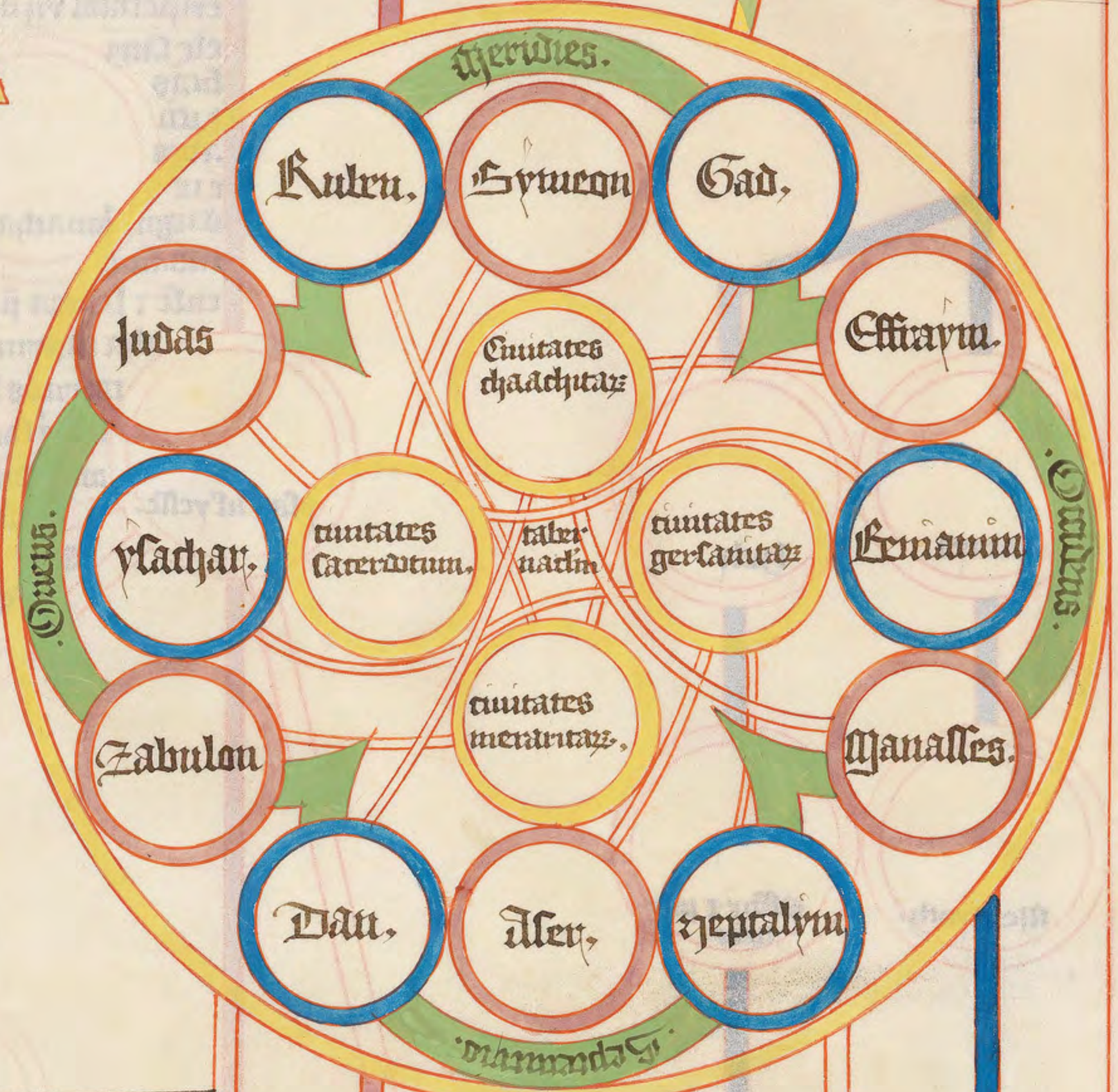
Maalon. chelyon

Ruth orpha

Hec sunt nomina xlii mansi onum israelitici ppli p tres annos.

Hec figura ualet ad intelligendũ qđ đr i numeris de dispõ[n]ione tribuũ et leuitaꝛ p quos elementa circa tabernaculum. pl' etiã ualet ad itelligendũ difficile trãsitũ ci i yosue. ubi ostenditur q leuite qt ciuitates i quib' tribub' p decimis habitacloꝛ acceperunt

Iste Sampson natus manue cũ natiuitas eius p angelm pdcã. nazareus uxore ducta i thamnata parabola de legione con iuiuis ppõita. cũ segetes hostiũ ligatis uulpib' incendisset. 7 mille uiros mandibla asini aquin data i ramoth lesbi trucidasset et portas gaze i mõte tulisset. tandẽ dolo dalide rasis crinibus aphylisteis excecatus mole deputat' i templo dagon capillis renascentib' plꝰs strauit mortuus quã uiuus.

Iste hely sacerdos 7 iudex i arguendis filijs tepid' et ideo a dño reprobat' cũ Samuelẽ s' oblatũ nutriuisset. audita strage filioꝛ et archa dñi a phylisteis capta de sella cadens fractis ceruicibus exspirauit.

Iste Samuel iudex 7 ppha cũ liberasset filios isl' a phylisteis p agnũ ymolatũ i lapide adiutorij i terminis põito a phylisteis ad peticõnẽ isl' Saulẽ s a dño missũ i regẽ iunxit. cbus signis cõfirmãs unctõẽ. pceptũ ei dãs qđ postea transgressus est. +

Abdon.

Sampson

hely.

Samuel

Iste helchana a b ysuar p chore descendit et huit duas uxores phenenã fecundã 7 annã sterilẽ. q uotũ faciens d'masculo sidus daret q faceret nazareũ pepit Samuelem quẽ obtulit hely in sylo.

helchana.

uxores helchane.

Anna.

Sub hijs tribus iudicib' nõ teresscit isl' a dño et quieuit terra. et ideo nichil memoriale fecisse leguntur.

phenenna.

+ repbatus a dño i tantis angustijs positus ut samuelẽ mortuũ magica arte suscitaret p phytonissã. hic etiam postea dauid i regẽ iunxit.

Iste abyel p multas successiões quas supfluũ foret hic apponere descendit de beniamyn. de cui' filio cis natus ẽ saul rex. cui' cis frater fuit ner. i paralypomenõ tamen legitur q fuerit eius pater.

Abyel.

Obeth.

Ysay ul' yesse

Ner

Abner

Cis

Abiſto ozi tranſlatū ē ſacerdotiū de eleazar ad
hely qui fuit de ythamar et ꝑuati ſunt hij qua
tuor exteriores.

Ozi.

Zaraya. — hely.

Merayoth. — Offiny ⁊ phynees.

Amarias. — Achitob.

Abymelech.

Achytob. — Abyathar.

Saul dūi q̄ſitis aſinabus ptis a Samuele q̄ue ꝯſulebat ī egreſſu ramatha len
ticula olei vnctus tria ſigna ī ſepulch̄ rachel ī quercu thabor ī cuneo ꝓpha
tū int̄ quos pſallebat accipiēs in maſphat rex ſc̄ tib̄ tem
patis elcūs ē ⁊ inūctus. q̄ diuiſis
ī ſtulta bob̄ cū iabithas anaas libe
raſſet ſignū ire dei ī tonitruo ſa
muele īuocāte audiuit. q̄ n̄
exſpectato vij dieb̄ ſamu
ele ſacri
ficās
⁊ idō
abeo
ē re
dargu
tus. ſine
enſe ⁊ lancea ꝑ̄ꝑ̄tāte Iona
tha cū armigero phyliſteos
territos ſtrauit. ⁊ yona
thā q̄ fauū ꝯtra maledcm̄
comedit uix a ſe erip̄i ſu
ſtinuit. q̄ue dn̄s ꝯ
agag amalechite pepercerat licet eū Samuel lugeret. electo
dauid reprobauit.

Saul ꝑm̄ rex iſrahel.

Merob.

Ionathas — Ieſui. — Iſboſeth. — Mychol ꝑā ux̄ dauid.

Melchiſua.

yſay ul' yeſſe.

Sorores dauid.

Abygail. — Sarvia.

Amaſa. — Ioab.

Azael. — Abyſay.

Eliab. — Aminadab. — Sammaa.

Tria templa leḡ ſcā fuiſſe ī ſacra ſcriptura. ꝑmū
tēplū dn̄i ſcm̄ a Salōe. Scdm̄ ī mōte garyzym ſcm̄
a manaſſe frē Iady ſūmi pōtificis tp̄e dary. Terciū
ī ciuitate elypoleos ſcm̄ ab onya prē ſymōis tp̄e
Anthyochi magni. ſc̄ tēplū dn̄i tres dedicacōes
leḡ ꝑmā a Salōe ſcām ī autūpno x̄ die decē
bris. Scdā ī uere xij die. xij mēſis caſleu
.i. decēbris a Iuda machabeo ſcām ī hyeme.
Vn̄ ſcā ſūt encenia ī ihr̄lmis ⁊ hyemps erat
et h̄ ſcm̄ ē tp̄e Anthyochi epyphanes.

Sadoch.

Hic redit ſacerdociū ad eleazar tp̄e Salōis. qui
abiecto abyathar q̄ fuit de ythamar reſtituit
Sadoch q̄ fuit de eleazar.

Arthaxerſis.
tp̄e Neemias accep
ta ep̄la de legacōe ī ihr̄lm
muros cū vij portis hic ānotatis ī anguſtia ꝯſtituit. ꝑplm̄ a buſina liberauit. ignē nouū
de ſtipitib̄ ab ſcōis ayeremia ſuſcep. legēte eſdra ī ſcenophegya iciunia xxiiij die ſtatuto
ꝑplm̄ ad audiēdā legē quat̄ ī die ⁊ q̄ter ī nocte ī nocte ꝯuenire fecit. decimo capite in
ihr̄lm retento ad celebracōem ſabbi ꝑplm̄ induxit.

Dam
ubeth
vij ānis
psallē
cōgluti
ugiuu
aa fin
Asq; sa
nentis
phetay
the ex
dotales
to abia
dotib a
to sep
manu
listeis
post eu
hora d
nabal
aby

d unui frat2 in regē electus ē a dño p samuelē ē unuctus leem i signū regis. postea in ebron i regē sup tribū iuda 7 vj mēsib. tercio sup totū isrl' xxxiij ānis. saulem do mitigans, morte golye amunā ionathe sibi nans, gener regis fcs. cui iuidia oblaudem erga eū suscitata cū ei cautelā oculū ppu strasset. uti lancee dū psalleret. insidi telliti astucia michol statuā i lecti p euasit. saulē cū lictorib i nabayoth p tē bucio Samuel' illesus iudit. iona oēti se sagittis fcū inyt. panes sacer comedit. simulato furore aput achis. suscep thar doeth lah saul libera psequētis amidis pdidit. mortuo duxit. hasta 7 uas aque de capite sau l' psequētis dam tulit. ab achis i sicheleg rediēs amalechitas pcussit. nu cū mortis saul occidēs carmē lugubre plangēs. mor tuo ysboseth solus regnās. d ihrlm yebuseū eiecit. 7 amello edificauit, occisis phylisteis i baalpharasim. archa i ihrlm reducta amychol irrisus ple pmissa. domū dñi e dificare pht bitus, moab funiclis meciēs pcussit phylistē os ydumeos, i ualle salinaz officiales dignitates distribuit. Vrīā manu amonitaz occidit. absolon pus s' recōciliatū postea se psequēte fugit. q pemp to 7 achytophel suspēso ihrlm redyt. ppl'o nu merato irām di sibi acquisiuit, vncto Salone da to ei d' iudicia hostiū pcepto obyt.

Salo d' sacer
pemptus erep
berauit. iu ciph.
a
ueu
entib phy
tus. eiusdem

In hac linea a dextera parte ponūt reges iuda reg nantes sup duas trib. qz pmus fuit Roboam, z ja tres reges supiores s. Saul Dauid 7 Salon yniuso p fuerūt israheli. ponitur etiam pphe eis cōtempanei ex opposito contra ipos.

Iste Asa munitis gabaa 7 masphat ciuitatib d' lapi dib et lignis q collegat baasa i rama redarguit a ie hu q spem i bennadab posuerat, dolore pedū quē itulerat pphe. ponēdo eū i ner uo obyt.

Tempe Achab regis isrl' edificata ē yericho ab abyel et hely as sitītatē inducens pastus a coruo 7 uidua cui filiū susci tauit. Achab p abdyam uocato cccc l pphas baal interfecit. plu uia data timore yezabel i desertū aufugit ibi comesto pane subcinericio post ieiuniū xl diez, i m° signis pceptū d' iun gendo azael iehu helyseo suscepit. pedissequos pincipū exer cū syroz fugauit, bennadab i affech campestri capto parcens mycheam a quo redarguit fuit i clusit, naboth pp vineam occiso increpatus 7 humiliat' sedechya falso suadēte, mychea dis suadente ramoth galaad occidit ubi sagittatus obyt.

Hec sūt nōia regū q post Salonē sup isrl' i. sup x trib regnauerūt. a pmo yeroboā q regnauit cōtra roboam usq; ad osee sub q captiuate sūt x trib a sal manassar rege assyrioz q posuit eas iuxta fluuiū gozam ultra mōtes psarū 7 medoz i. ultra caspios mōtes. Legit' in hystoria Alexandri macedonis q medōe loco duas gentes i mūdas s. gog 7 magog inclusit alexander ne tota terra ab eis cōtaminaret. Has aut omēs antixpc liberabit 7 inde educet et hunc exspectant iudei et credūt ēē messyam.

Salemo occiso ioab 7 semey 7 adonya acepta adeo post yriolacōnē sapia. 7 iudicio de meretricib cōiecta. tēplū ope yram cōdidit vij annis et totidem mēsib. decima die mēsis septēbris cō secrauit. dom ū saltus nun dimo re gia fecit. regīnā saba hono rifice susce pit pcedentis ute amore.

ic terminatur tercia etas huius annos dcc xx.

In media columpna hui' numeri ponūt con trarietates d' collacōe annoz regū iuda 7 isrl'. q cōtrarietas ē ex diu sis pphanū dōs uel scriptis ex qbus liber regū collcūs ē. Vn sedm diuisitates cōputi fit q alius aliud iniciū inchoacōnis regni regū tam iuda q; isrl' assignauit.

Reges iuda.

Iste Roboam spreto senioz cōsilio, p adolescentū temeritate cōturbās pplm duas tribus cū leuitica retinuit et dcm ē regnū illud iuda. qui pctis suis exigentib impetū si sach regis egypti eū i festantis sustinuit. q p scutis aureis sub latis scuta erea substituit.

Contrarietates. xvij synod.

Reges isrl'.

pphe cōtemporanei regibus iuda.

Iste yeroboam x. scissuras pally ab achya sylonita accipiens 7 i egip tū fugiens mor tuo Saloē in Syth en a x trib elects i regē uitlos cō flatiles in dan 7 i bethel posuit. Qui cōminacōem abdo pphe audiēs manū arefcā 7 sanata altare quoq; fisso et pphā abdo ob cōuiuiū falsi pphe occiso. ad eius pcuasionē uias p uas nō deserens. achyam sylonitem p uxorē de salute pueri cōn sulens tristē nunciū sue desolacōis audiens obyt.

pphe cōtemporanei regibus israhel.

Iste nadab obsidens gebethon urbem phylistinoz occisus est a baasa.

Iste baasa licet correctus a iehu ppha cū cōtra asa edificasset rama i pedit p bennadab mortu' ē.

Iste hela temulent' a zamri est interfcūs. q obsessus ab amri succensus ē. Iste Amri tōns annis anquā solus regnauit cōtendit cū thebyn et edificata samaria obyt.

Amon. Celyab. Absalon. Salemon. Adonyas. Saphacyas. Iethrau ul' nathan.

Achimas.

Abda. Semeyas. Roboam xvij.

Ieroboam xxij. Achyas.

xij synod. Abya. iij.

nadab fil' ij synod.

ij synod. ij synod. xxiij synod.

baasa nō fil' xxiiij synod. Iehu.

Azarias.

Iehu. Zacharias. Asa. xlj.

ij synod. hela fil' ij synod.

vij dieb. zamri nō fil' vij dieb.

xij synod. iiij. Amri nō fil' xij synod.

Joyada ul' baradyas
Azarias
Amarias
Achitob
Sadach

Iste Josaphat requiētib' iterra iuda hostib' cū salamone acce pit intemplo ab oziele diccn te sibi O iuda ? ihrlm nolite timē ?c̄. et locū direccōis iscl' uocauit cōualle bndiccōis. cui' classes pdicēte sibi elyezer pph'a. in syon gab' sūt confracte,
Elyezer,
Oziel,

Iste Joram duxit iuxorē filiā achab regis isrl' sub q° desinit e dom esse tributari' iuda. abiusto Joram pēriutit, Mathe' nacra cōem suā usq; ad ozyam.
Iste Occozyas inobsidione ra moth galaad interfēs fuit cū Joram genere suo cui pbebat au xiliū a iehu recenē iuncto, pph'a: inregem in isrl'.
Iste Achalia cū semie regio int fēa pter yoas puulū quē iocabeth uxor yoiadē sūmi pōtificis filia Joram inpastophorys vj annis abscōsum nutriuit. post vj ānos a yoiada ignominiose ē īterfēa.

Dauid
Micheas.

Iste Joas statutis gazophylacijs ad repanda sacra tecta templi occiso azaria filio yoiadē, q cum diuinos honores sibi sustinuiss; impendi a seruis interfēus oc cubuit
Iste Amazyas parabolā de car duo a Joas rege isrl' nō correctus uictus ab eo ihrlm ei diripiēdā ? uasa dom' dñi asportanda et tauqū interrupendū tradidit,
His xiij annis fuit regnū Juda sine rege qd' pbatur p lr'āz libri regū et collacōes annoz regū iuda ? regū isrl',
Iste ozyas amator agriculture cum sacerdociū sub azaria usurpass; pcussus ē lepra. et media ps mōtis scissa ortos regales oppressit. Sub eo ppha̅re cepit ysayas et osee ? yohel et abdyas scdm quosdam,
ysayas.

Sellum
Heldyas.
Azarias
Saraias
Sophonyas
Jeremyas.
Olda.

Achab filꝰ xxij Syn.
·xviij.
Josaphat xxv.
·ij.
Occozyas fi liꝰ ij.
·v.
Joram. viij.
·vij.
Joram frat' xij.
·j.
Occozyas. j.
Achalia vj
xxij,
Jehu nō filꝰ xxviij.
xvij.
Joas.xl.
·j·
Joachaz filꝰ xvij.
·xv.
Amazias xxix.
xiiij
Joas filꝰ xvj.
·xiiij·
Sine rege xiij.
xiiij
Jerobōam fi liꝰ xlj.
·xxiiij.
Ozyas lij.
Sine rege xxiij.
vj mēsibꝰ
Zacharias n filꝰ vj mēsibꝰ
·j mēse.
x.
Sellū n filꝰ j mēse.
ij.
Manaen fi liꝰ x.
ij
Facea nō fi liꝰ ij.

Helyas
Mycheas
Abdyas,
Benedab.

Iste Occozyas qr de lapsu suo cōsulebat deū accaron adustis duobus qnquagenarijs et tercio illeso relicto ab elya obijt,
Iste Joram ? michea pcipiēte aquā in deserto dante elyseo eū iuuante yosaphat et rege e dom regē moabitaz ad occisionē filioz cōpu lisset. famemq; samarie cū gladio syroz nū ciantib' leprosis euasisset in obsydione ramoth wlneratus. postea a yehu sagittatus obijt,
Iste yehu a puero helysei in regem īunctus cū Joram ? aazyam occidisset, yezabel pcipitass; et lxx filios achab capitib' truncasset. ? xlij fr'es aazye pemiss; bndicente sibi yonadab. pph'as et sacerdotes baal ī samaria dolo interfecit. et templo eius destructo pro eo lacrimas fecit,

Helyseus
Alius hely as.

E Iste pmus Jechonyas vrīa occiso. Jeremya idu so. libro pph'ie baruch scisso cū nec exemplo rera bitarū fuiss; cōmōitus. soluto ?bus ānis nabuch ?buto ab eodē inrfēus ē ? extra muros pieccus
Iste Jechonyas secūd' cōsilio Jemye tradidit sese ī man' nabuch redeuntis cū quo circiter x milia transmigrauerūt, int' q° numero fuit ezechiel cū daniele et trib' pueris,

Azahel,

Iste Joas cū īuitass; helyseū ad ei' pceptū iacta sagitta et ter pcussa t'ra. Amazya uicto ihrlm sibi tra dite thesauro tulit,
Osee. A mos.
Johel. Jo nas.
Iste Jerobōam terminos isrl' cōstituit,

Rasin filꝰ romolie

Post Sardanapulū regē assirioz. ultimū monarchū regnauerūt in assyria phul et alij sequētes p ordinē q receptande dignitatis causa bella inferētes x trib' captiuātes usq; ad Ezechyam regnauerūt, qū sennacherib a iudea ī assyriā exercitu pfug' a filijs ī templo ē interfectus.

Iste manaen mille talentis argenti datis phul ut ab eo recederet. dono falsoz uituloz irā ei' insr pruocauit,
⊕ In eodem sedechya finitū ē regnū Judeoz in q° scdm Josephū regnatū ānis d ? xiiij. ? mēsibus vj. dieb' x. Se cundū uo librū regū nō plene. d. Ab edificacōe templi flux erūt āni cccc lxxx. ? vj mēses dies x. Ab egressu ppli de egyp to anni ī lxij. mēses vj dies x. Deinceps fuit cura rez ge rendaz sacerdotib' in reditu a captiuitate. nisi q circa tpa pauci fuerūt reges q̄ inferi' post sacerdotes sūt ānotati. ·?·. et alexādro cū suis successorib' iiij° maxie regū egypti et syrie ? seuicia anthyochi epyphanes ? antix° p tpa ? temp ? dimidiū tpis regnaturo eū certificauit.

Iste phatee nõ restituit teglaphalasar q̃ captiuauit duas trib⁹ ⁊ dimidiã ⁊ decem zabulon et neptalim expollens dimidie tribu.

Ioathan. xv. — .xv. — phatee fi͠l⁹ xx. — .iij. — Tobyas — Coniuges — Raguel. — Anna. — Coniuges.

Achaz. xvj. — .viij. — Sine rege viij. — .iiij. — Anna — Reges assyriorum.

Ezechyas. xxix. — .vj. — Osee nõ fi͠l⁹ viiij. — obdyas ul' obeth. — Tobyas — Coniuges — Sara. — phal.

Manasses. lv. — Amon. ij. — Iosyas. xl. — Ioathas. iij. mensib⁹ — Iechonias l' eliachim. l' yoachim. — Iechonias l' yochim.

tegla phalasar. — Salmanasar — Sennacherib — Assaradon. — Sargon.

Merodas baladas. — Nabuchodonosor. — Daniel. — Nabuchodonosor filius. — Euilmeradach. — Radhach

Baruch. — Vrias. — Ezechiel — Sedech.

Iste ioathã edificauit portã dom⁹ dñi q̃ speciosa dr̃. ab hebreis porta ioathã. ab alijs tu͠rs gregis sub quo ysayas uidit dñm sedentē ⁊ naum cū mychea cep̃ pphare.

Iste Achaz filiū suū p ignē transire fecit obsessus a rasin ⁊ facee. ysaye cõsolanti credē noluit, signū q̃rere cõtempsit, q̃ relicto deo spe posita i teglaphalasar, ornamēta tēpli diruit, sub eo roma cõdita et ysayas onus babylonis uidit.

Iste ezechyas reparans hys q̃ pater dissipauerat, cõminuto serpente eneo, celebrato solēpni phase cū cõtumeliā rapsace audisset corā dño humiliatus. p ysayā signa liberacõnis a sennacherib post terciū annū sca strage p angelū suscepit ⁊ credidit. q̃ laudib⁹ nō salutis egrotans signo sanitatis in regressu solis ab ysaya ostenso credidit et scõs canticū cecinit. q̃ ostensis thesauris do[mus] dñi babylonijs ab ysaya redargutus in pace obijt.

Iste Manasses cū ysayam serra lignea diuinis exhibitis miraculis secuisset et plateas ihrlm sāguine purpurasset, tandē intelligens nequiciam suã. nō sine grādi admiracõe uitã mutauit i meli⁹.

Iste Iosyas inuento deutronomio ptemptus in archa, ad responsū olde humiliatus ydolatriã cū excelsis destruxit. ossa pseudo pphaȝ et sacerdotū i bethel cõbussit. q̃ celebrato incõparabili phase cū phara

om i magedon occurrisset sagittat⁹ ab andremã rege incõsolabilit' plāgebat a yeremia sup morte ei⁹ scribēte lamētacões, qui terciodecĩo ãno regni ei⁹ cepã pphare p tria signa, uirgam uigilantē, ollã succēsam et lumbare. Idem Iosyas iij hūit filios p'mogēitū yechoniam. secūdū Ioatham. terciū Sedechyã. Mortuo Iosya. medi[us] filius a pplo i reg[em] nūc cõstitutus, s; pharao supueniens p'mogēitū l. yechoniam regē cõstituit et Ioathan amouit, et secū in dolo inegyptū duxit. Iste tandē Iechonyas a nabuchodonosor ē interfectus et extra muros piectus. q.l. nabuch Ioachim filiū yechonye regē cõstituit. ⁊ ioatham transactis tribus mēsib⁹ secū i babiloniã duxit cū. x. milib⁹ iudeoȝ ⁊ tūc Sedechyam terciū filiū yosie sub tributo i stituit. S; iste yoachim fili⁹ yechonie fily

Tempe osee licet dedisset licēciã eundi ter[ram] iudaã i ihrlm. captiuate sūt x trib⁹ a Salmanassar. inter quas thobyas cui⁹ hystoria nota ē captus ē obsessaq; trib⁹ ãnis Samaria sauteis ⁊ iacobitis ul' samaritanis iple ta. q̃ ob timorē leonū lege recepta nã reie cerunt ydola.

Iste merodas p'm⁹ ē rex babylonis famosus q̃ honorauit ezechyã cui⁹ nūcijs ostendit thesauros dom⁹ dñi, pp̃ q̃d p'mo semp postea reges babylõis i festauerit regnū Iuda. ut nabuchod et alij q̃ secut⁹ p ordinem usq; ad balthasar q̃ ultimus fuit. tūc eni translatū ē regnū ad medos et psas. ⁊ isti vij uocati a meroda baladan usq; ad balthasar fuerūt reges chaldeoȝ. q̃ quãuis gestis insignes tamē i numõ regū nõ ponūt.

Istū Ioatham cõstitutū regē a pplõ tulit pharao in egyptū. fr̃em eius substituens.

Iste nabuchodonosor p'm⁹. captiuatis duab⁹ tribub⁹. reliq̃as isrl' godolya mortuo i cõsiliã[n]ce regni tulit de egypto. q̃ postea cū feris habitans, vij mēsib⁹ p̃te daniel' in p'stinã formã vij annis penitens ē restitut⁹.

Iste nabuch secūd⁹ ortū q̃ suspensibil' dicebat⁹ plãtauit pp̃ter uxorem suam que mediã unde erat orta uidere uoluit.

Iste euilmeradach fr̃ minoris nabuchod timēs ne pr̃ reuiuisset ⁊ ne a regno eum expelleret ad cõsiliū yoachim quē decarcē liberauat cadauer pr̃is sui in ccc ptes diuisū ccc uulturib⁹ dedit.

Iyosie post trãsmigracõem babylõis genuit Salathiel q̃ ad cõsiliū yeremie tradidit sese i manus nabuch regis babylonis.

Iste Sedechyas q̃ p'us mathanyas uase figuli nõ i struct⁹ morte Ananye i retortis pterrit⁹, audita eplã cõtra ieremyã directa uisiõe ficuū nec nõ cõtriciõe lagūcule viiij ãno, a nabuch ē obsessus. q̃ recedēte ⁊ regē egypti supante ieremias in ptus. ⁊ de asino icarcem retrusus. redeunte ab obsidiõe nabuch. zardan agro uēditū, dū salut⁹ regi mala pphasset i lacū missus ab eunucho liberatus mala pphare nõ cessat. q̃ nocte fugiens in campis iericontinis cõphensus captiuata, xl anno Ieremiã relicto libero. ⁊ godolya reliq̃s pfecto in babyloniã cecus duct⁹ ignominiosa relaxacõe ibi mortu⁹ ē ⁊ sepultus.

Hic t'minat' q̃rta etas ccc triū annoȝ et lxx triū scdm hebreos. scdm lxx inp̃tes ccc lxxxiij.

Prophetãs danyel i chaldãa sub nabuchodonosor tp̃e captiuitatis uidit x uisioēs. q̃ȝ tres uidit sub nabuch. p'mã de statua quadriptica ⁊ lapide i monte.

Reges babylonis.

crescēte sign[ifi]catē iiij' regna a xp̃o cõminuēda. Secūdã d' anglo qui liberauit tres pueros a fornace q̃ nõ adorauerãt statuã cū pictura. Terciã q̃ ē eplã regis q̃ narrat se sub spē arboris uisū, ob supbiã in bouē ⁊ leonē nõ corpalit' s; alienacõe mētis mutatū. s; post p̃ce daniel' sanatū. Quartã uidit sub balthasar de iiij' uentis ⁊ anglis ⁊ iiij' bestijs s. leone urso pardo apro l. iiij' regnis. ⁊ x cornib⁹ l. x regnis de q̃rta p̃cedentib⁹. a modico cornu. l. antix' sub intēdis. post i adueñtu x' bestijs interfectis. Quintã sb eodē de ariete hnte cornua in parua. l. regno psaȝ ⁊ medoȝ ⁊ hyrco. l. alexandro i eū efferato cui succedebãt iiij' cornua. l. successores. de q̃ȝ uno modicū cornu. l. anthiochus epyphanes. Sextã sub eodē de destruccõe babylonie p cyrū ⁊ dariū expõita scripta i cõuiuio q̃ cõtinebat. Mane techel phares. Septiam sub dario de anglõ q̃ eū liberauit de lacu leonū ubi pter uoluntatē regis positus fuerat ex decreto p'ncipū ex i[n]uidia dato. de peticõnib⁹ nõ faciēdis nisi a rege. ter orando in die cõtradixerat. Octauã sub eodē, gabriele eū certificãte de aduētu xp̃i post lxx ebdõs annoȝ lunariū et captiuitate finali facta p romanos post edificacõem ciuitatis p neemiã i alios. Nonã uidit sub Cyro cū ieiunãs iuxta tigrim uidit uirū i dutū lineis ⁊ auro ⁊ corp⁹ ei⁹ crisolitus. oculi lampades faces ut fulgur. Decimam uidit cū idem uir de successiõe regū psaȝ

Jehu.

Elyachim l' Joachim

Elyzaphac

Judas.

Salathiel

Zorobabel

Abyud.

Elyachym

Iſtũ Salathiel non genuit Sedechyas ſꝫ Jechonyas minor poſt tranſmigratiõnẽ babylonis

Iſte Cyrus occiſo balthaſar, regno babylonie ad pſas tranſlato pmo anno excitatus ſcriptura yſaye, licenciam dedit iudeis redeundi. q̄ anno egreſſi ſũt l milia hortante Aggeo ⁊ Zacharia ſub iehu ⁊ Zorobabel, qui xxx annis impedienti bꝰ finitimis vix uſqꝫ ad conſũmatiõnẽ muros templi edificauerũt,

Cambyſes q̄ et nabuchod dr̃s vij annis q̄bus monarchiã orientis obtinuit. ſub patre eni῀ i minũe xij annis p̄us regnauerat. templũ ꝓhibuit edificari. hic autẽ voluit ſe muſrahel ſicut ubiqꝫ ꝓ deo adorari. Judith cũ abra holoferne ei⁹ p̄ncipe i obſidione bethulie capite truncato. achior proſelito ſcõ iſrahel liberauit. canticũ tecinit,

Darius filius ydaſpis Zorobabel ſoluẽti ꝑabolam de vino et muliere ⁊ rege ꝑuentate muneribꝰ datis ſecũdo anno regni cõceſſit templũ cõſũare quod vj⁰ anno eius eſt cõſumatũ. xxvj⁰ die. xij meñſis ẽ dedicatũ,

Regulſar.

Laboſardach.

Balthaſar

Reges perſarum

Darius

Cyrus

Cambiſes l' nabuchod.

Smerdes magus.

Dari⁹ filius ydaſpis.

xer-ſes.

Arthaxer-ſes.

Abacuk

Sub illo Balthaſar liberata ẽ Suſãna a calũpnia ſacerdotũ ꝑ danielẽ ⁊ illi lapidati. ſub eodẽ, daniel lxx ſacerdotes ſuꝑti oblacões belis comedẽtes occidit, bel ⁊ templũ ei⁹ ſubuertit. draconẽ maſſa picea ex adipe ⁊ pilis cocta ſuffocauit, ꝓpter quẽ ĩ lacũ miſſus. ab abacuc d' judea in babylonẽ tranſlato uiſitatus. et libatus ẽ.

Aggeus.

Zacharias

Judith.

Tempore arthaxerſes eſdras bybliotheca reꝑata rediens ĩ ihrlm cũ cij dc abſoluẽdo leuitas a tributo ſuptus a p̃ncipibꝰ accipiendi. poteſtatẽ quoqꝫ p̃ncipis amouendi ⁊ ſubſtituendi a rege accepit. Idem alienigenas mulieres a conſorcio iudeorum eiecit,

Eſdras

Malachyas

Jeremyas.

fr̄es

Johes

Jhus

Jadus

Onyas.

Symeon iust⁹

Elezar⁹

Manasses

Onyas

Symon.

Onyas

Jhus uel Jason.

Onyas ul' menela⁹

Alchim⁹

Azor

Sadoch

Achim

Eliud

Xerxes.

Sogdian⁹

Darius noth⁹

Artaxerx⁹

Ochus

Arsam⁹

Dari⁹ q̄ et melas

Assuerus post conuiuium delia Vasthi expulsa, hester introducta mardocheo honorato. Aman suspenso. decretū decede iudeorū dolose datū nouis litteris in capita hostiū conuertit, ꝓpt̄ quod adhuc purim celebrant ī mēo tiā cedis xiiij die xv mēsis ⁊ cōuiuiū celebratū xiiij uł' xv die ī sua ubi duob⁹ dieb⁹ uacauerit occisioni. Eo tempe Aristotiles audiuit platonem.

Ochus suggestione uago ꝑfecti eu⁹ familiarē ih'lm iohes interfecerat. tributa p escam diuulsa reperit.

Dario ab alexandro deuicto Saraballa ꝑfectus dari ī ptes alexandri transiens. templū ī mōte garizym manasse fr̄i iaddi summi pontificis quis filiā duxerat impetrauit.

Iste ptolome⁹ p̄m⁹. fili⁹ lagi sub simulacōe sacrificādi intrans ih'lm multos d̄ iuda ⁊ garizym captiuos uēdidit.

Iste ptolome⁹ phyladelphus cupidus librorꝫ. cōsilio demetrij ⁊ aristei. solutis cxx iudeorꝫ singulis p cxx dragmis argēti missis ī muneribus ad oblacōnes ī templū.

lxx interꝑtes ab eleazaro missos ī alexandriā suscepit honorifice. ⁊ interꝑtacōne lxx diebus factā muneribus honoratos remisit.

lxx. interp̄tes

Sub Symone ih'c filius syrac librū sapie q̄ ecclesiasticus uł' parethos dicit̄ cōposuit de quo ibi mencōne facit.

Post hos reges fuerunt alij ī egypto q̄ hic nō ponunt̄ usq; ad cleopatrā quā cū antonio q̄ eam adamabat ī acō supata tran̄siit egyptus ī ptē romanorꝫ.

Alchim⁹ a demetrio fc̄us pōtifex. iuda machabeo semp īfestus dū muros dom⁹ sancte ⁊ opa ꝓphaꝫ destrueret paralisi ꝑcussus decessit.

Iste Anthyoch⁹ magn⁹ tributa vij ann̄ ministrorꝫ templi a phyladelpho relaxata subiugata sibi iuda phylopatore deuicto reuocauit. ob cui⁹ seuiciā onyas fr̄ symōis ī egyptū fugiens ad ptolomeū epyphanem templū ī regione elyopoleos ysaye ꝓphetiam cōplens construxit.

hester

Saraballa

Alexand' ad se translato regno ꝑsarꝫ. captis tyro et gaza ih'lm iratus festinans. iaddū ⁊ ceteros sacerdotes eū honorifice suscipiētes ueneratus ē qbus post sacrificiū lcō̄ danyele tributū septimi anni dimisit. qd̄ iudeis cōcessit Samaritis negauit. x tbus ocā̄e sua inclusit. cū ueneō obeūti iiij^or hic anno tati successerūt in regnū. de quorꝫ duob⁹ plen⁹ agit scriptā ꝓpter iudeos quos afflixerunt.

Regnū grecorꝫ

Alexand' macedo.

Reges egypti.

Reg̃ macedonie.

Reg̃ Asye.

Reges Syrie.

ptolome⁹ fili⁹ lagi.

phylipp⁹

Antigon⁹

Seleucus

ptolome⁹ philadelf⁹

ptolome⁹ eu̅gētes.

ptolome⁹ phylopator

ptolome⁹ epyphanes

ptolome⁹ phylometor

Anthyoch⁹ soter

Anthyoch⁹ theos

Seleucus galeric⁹

Seleucus ceraunos.

Anthyoch⁹ magn⁹

Iste Anthyoch⁹ epyphanes audita morte pr̄is ⁊ inercia fr̄is cū esset rome clam egressus receptus ē ī qbusdā ciuitatib⁹ syrie qr̄ libertatē ptendebat. vn̄ et nomē accep epyphanes. q̄ mortuo fr̄e ꝑ eo regnauit. q̄ uēdito sacerdocio p̄mo iasoni post menelao gētū sibi nōia imponētib⁹ ꝓpria et pebeya ih'lm facientibus. oniā ab andronico suasu menelay occiso egypto dolo ꝑcussa ih'lm quoq; ꝑcussit. de egypto ueniens ꝑ nūcios romanorꝫ expulsus ī tēplo ydolū youis olympiadis posuit. ad ritus gētiū iudeos coegit. q̄ prius ab elymaide turpiter expulsus, cōtra ih'lm tendēs confractus licet sero penituerit miserabili ē mortu⁹.

Seleucus fili⁹ anthiochi magni elyodorꝫ missū ī ih'lm a duob⁹ iuuenibus interfectū recepit.

filius

filius

Seleuc⁹ phylopator

Anthyoch⁹ epyphanes.

ad spoliandū templū fecit ad ꝑces omne

erarium sustulit

Iste Mathathyas sacerdos madian interemptis nuncijs anthyochi epyphanes. cum filijs suis et alijs deum timentibus in montibus latens uideos die sabbatorum pugnare docens. leges paternas restituit

Mathathias Symonis
Judas machabeus
Jonathas
Symon.
Johannes
Eleazarus
Eleazar
prior.
post erior
melchy
mathan.
coniunges
coniunges.
filius carnalis
filius carnalis.
Elcha.
filius.
filius
hely.
uterini fratres
Jacob.
filius carnalis.
Joseph.
Johannes hyrcanus.
Aristobolus.
Alexander
Alexandra
hyrcanus
Aristobolus
Antigonus
Alexander
Alexander
Lysanias

Iste Johannes hyrcanus duobus de uy. lodis dauid aptis. anthyocho ut ab obsidione iherusalem recederet tria talenta dedit. et ut placaret murum pulli de aprone sepulchri de reliqua pecunia primus zenodochia instituit.

Iste Alexander curater mille uiros interfecit quo obediens uxori sue regnum reliquit.

Iste hyrcanus a fratre suo aristobolo deceptus. ope arabum ad quos confugerat a pompeyo in sacerdocium confirmatus. et a Julio cesare rex sine nomine constitutus. tandem gladio parthorum opem antigano conferencium auribus mutilatus obijt.

Iste Alexander interfectus fuit anthyochie a scipione secum.

Ista Alexandra fuit filia aristoboli. uxor ptholomei et auri de qua suscepit ipsi lysaniam.

Iste Judas machabeus Appollonio et seron tymotheo nycanore gorgya et lysia superatis tribus annis. xxv die decembris fratres sacerdos encenia uiij diebus cum pse et jonatham galadithides. per symone galileos liberans. sub yosepho zacharia custodibus ihrlm duobus militibus cadentibus, postquam eupatori dextras dedit accusatorem alchymum tollerans. caput nycanoris truncans, postquam cum romanis fedus iniquit a bachide est occisus,

Iste Jonathas percussis nabutheis in ulcione fratris et post uictoriam cum bachide inito fedre. alexandro ei sacerdocium conferente opem ferens post etiam demetrio et anthyocho adolescenti. a tryphone in dolo ligatus est et occisus,

Iste Symon cum c talenta argenti et duos filios ionathe tryphoni pro jonatha tradidisset spe frustratus demetrio federatus arcem syon mundauit eiectis custodibus, tandem aduce in yericho dolo occisus hyrcanum successorem habuit.

Iste aristobolus matre uinculata et tribus fratribus dyadema sibi imposuit suggestione uxoris. antigonum fratrem suum interfecit. Et decauylis cum lxxv annis a sedechya quo regnum interruptum fuit, mortuus est.

Iste Eleazarus elephantem effodiens cum eo cecidit Johem percusserunt fily zambri. Sed sciendum quod isti duo s. johes et eleazarus non fuerunt sacerdotes.

Ista Alexandra uxor alexandri pollicens regnum hyrcano filio suo. aristoboli alterum filium suum cum coniuge et filijs uinculauit accipiens eos absides ne regnum sibi usurparent,

Hic terminatum est regnum Syrie et syria in dicione Romanorum uenit, anthyochus enim apud parthos fugiens pompeyo se tradidit postquam phylippus captus est a Gabinio.

Iste Crassus fere omne aurum quod pompeyus abstinuerat insuptum pretium in ablacione tulit, unde aurum in os eius infuso interijt.

Tempore Cassij pugnauit julius cum pompeyo et post uictoriam ipsam tribus annis et mensibus uij tenuit principatum nam sub consulibus res acta fuit annis ccc lxiiij. et ante Romuli sub regibus septem, ccxlj annis fuerat imperatum quibus exactis successerunt consules usque ad julium cesarem.

Demetrius sother
Demetrius
Anthyochus eupator
Alexander
Anthyochus adolescens
tryphon proditor
Anthyochus cizenus
Pompeyus
plures
Scaurus
Gabinius
Crassus.
Cassius.
Julius cesar.

Demetrius sother filius Seleuci roma rediens Anthyochum cum lysia occidit. alchymum pontificem constituit. cum quo bachides in iudeam missus in carcinum ihrlm multos strauit, nycanore manu jude occiso amisit. per bachidem judam occidit. negante sibi jonatha auxilium licet ei multa promitteret congrediens te cum eo alexandro filio epyphanes occubuit,

Iste Anthyochus eupater bethsura capta. ihrlm obsessa et dextra judeis data de eorum legibus obseruandis, phylippum de anthyochia eiecit. tandem cum lysia a suo exercitu ligatus. precepto demetrij filij seleuci sunt interfecti.

Iste Alexander filius eupatoris ope jonathe occides demetrium. duobus insignibus regijs jonatam honorans captis ciuitatibus suis a ptholomeo in dolo, et uxore sua ptholomei demetrio data. a rege arabie ad quem confugerat capite truncatus est.

Iste demetrius ab antyocho adolescente per tryphone ab arabia reductus est demetrius.

Iste Anthyochus adolescens jonathe sacerdocium dans a tryphone uolente regnare in dolo est occisus.

Iste anthiochus fuit ultimus rex Syrie quo interfecta est enim Syria romanis tributa rege armenie quo Scauro sidentibus aristobolo et hyrcano Imperatores Romanorum,

Iste tryphon dominum suum alexandrum et jonatham machabeum cum duobus filijs interfecit.

Nota ueteris testamenti continet tamquam ut custos pompeyus contra fecit presidem Syrie et tunc dissenciendo a fautoribus hyrcani in ihrlm receptus templum tamquam se fautores aristoboli receperant. dirupit propter quod numquam postea Syrie, fortunatus fuit quod eque in prelio ubi stabulauit. hyrcanoque pontifice declarato aristobolum cum filijs romam uinctum duxit

herodes

Iste gentilis Antipater ydumeus natione, iiii^or filios habuit quorum unus nomine ascalonita rex fuit in iudea cui data est in uxorem neptis hyrcani scilicet mariagne, propter quam et regnum et sese circumdedit, qui post infantes occi sos vii annis regnauit quibus dominus in egypto latuit.

Iste herodes ascalonita proselitus rex constitutus iudee ab antonio et augusto per sosium iiii^o anno in regnum inductus de iiii^or uxoribus suis hos habuit filios hic notatos. Quia uxore sua scilicet mariagne occisa, innocentibus quoque trucidatis. filiis quoque suis aristobolo antipatre et alexandro interfectis tandem miserabiliter moriens archelaum substituit.

Antipater — herodes ascalonita — phasselus — Josippus — Feroras. — Saloma

xps natus

iiii uxores herodis ascolonite.

maraca — mariagne — dosis. — cleopatra

Archelaus aristobolus — aristobolus — alexander — Antipater — phylippus tetrarcha — herodes antipas tetrarcha

herodes agrippa. — herodyas

Compomus — marcus — Anius rufus — valerius — poncius pylatus

Iste herodes antipas sub quo dominus passus et iohannes decollatus tetrarcha galylee fuit. post longam concertationem cum archelao de regno iudeus herodes regi iudee post passionem domini sui. suasu uxoris romam tendens, accusante herodis agrippe in exilium lugdunum est detrusus,

Iste herodes agrippa uarietate fortune sepe expertus datis sibi tetrarchiis philippi lysanie herodis antipe et iiii^or in iudea in regem a gaio promotus ad uoluntatem iudeorum occiso iacobo honores diuinos sibi passus exhiberi tristem mortis nuntium bubonem uidit, ut in secularibus hystoriis plenius habetur.

Tempore annique huius mortuus est augustus postquam regnauerat annis L. mensibus vi. diebus x. ex quibus xiiii uel xii annis antonius cum eo regnauit.

Sub archelao rediit yoseph de egypto in iudeam. Idem archelaus post longa certamina cum fratribus de archia ydumee fuit et iudee promissione regni elatus ob tyrannidem aput cesarem accusatus uiennam est relegatus ciuibus suis in prouinciam redactis procurator iudee missus est Compomus.

Beata uirgo Maria mater domini xiiii annorum fuit quando per spiritum sanctum angelo nuntiante concepit. Et dominus noster ihesus christus xxx annorum erat cum baptizatus erat a iohanne, tribus quoque annis et tribus mensibus postea crucifixus mortuus et sepultus tercia die resurgens. per xl dies conuersatus cum discipulis suis. et xl die resurrectionis ascendit in celum ad dexteram patris. l die apostolis spiritum sanctum dedit ad robur que dedicat eum ad facienda miracula et dimittenda peccata. Vixit autem uirgo maria annis xii in domo iohannis euangeliste: postea assumpta est in celum et festum sui omnes dies illius annum lxiii. Quadragesimo secundo anno regni augusti natus est dominus anno herodis xxx^o nocte dominice diei.

Augustus

Anna primo accepit ioachim de quo habuit mariam matrem domini quam sponsam ioseph. eo mortuo accepit cleopham de quo habuit aliam mariam quam nupsit alpheo de qua habuit iiii^or filios scilicet ioseph iacobum symonem et iudam. Mortuo autem cleopha accepit salomam de quo habuit aliam mariam quam dedit zebedeo quae habuit duos filios scilicet iohannem euangelistam et iacobum mayorem,

Sorores — Anna — ysmeria — Saloma — tres uiri Anne, — Joachym — Cleophas — Elyzabeth — Zacharias — Iohannes baptista

xpc puer — Tyberius

xpc passus

Hic terminatur quinta etas de lxxxv annorum. Quinque fuerunt anne. prima mater Samuelis, secunda uxor raguelis, tercia mater matris domini nostri ihesu christi. Secundum Orosium et lxx interpretes ab adam usque ad abraham sunt anni iii^m c lxxxiiii. ab abraham usque ad christum ii^m xv. secundum hoc ab adam usque ad christum v^m c xc viiii. uel v^m. Anno dominice carnis natus sunt milia quinque. Anni translati solarium atque ducenti, Anni erat decem uolis lunesque secundus. Quando fuit dominus sacra de uirgine natus.

Iste tyberius cesar successit augusto qui ualerium misit procuratorem iudee qui palam uendebat sacerdotium. prius annam amouens ysmahelem constituit. postea eleazarum filium anne, deinde Symonem, tandem yosippum qui et Cayphas dictus est sub quo dominus passus est.

Iste iacobus mayor scilicet frater iohannis ad differentiam alterius dictus est qui inter primos apostolos est electus cuius corpus in compostella quiescit qui circa pascha passus ab agrippa. festum huius celebratur viii kalendas augusti.

Andreas — maria — zebedeus — Maria. — yoseph. — Alpheus — maria — Joseph uel barsabas.

phylippus — bartholomeus. — Jacobus mayor. — Johannes euangelista, — petrus. — Thomas. — Jacobus minor — Symon. — Judas uel tatheus.

xpc resurgens

Hic iacobus minor est ab apostolis ordinatus iherosolimorum episcopus scripsit primam epistolam canonicam qui et frater domini est uocatus quia erat ei simillimus quia ad differentiam alterius minor est dictus et celebratur eius solempnitas kal. may. Paulus et barnabas in anthyochia a spiritu sancto sunt segregati xiiii^o anno a passione domini et ascendentes iherusalem ad petrum et iacobum quibus manus imposita erat xiiii^o anno apostolicum dumtaxat sunt perfecti. quibus postea separatis paulus post longam predicationem romam ueniens postquam xii annis in libera custodia sub nerone manserat, xxiiii^o anno nominis est passus eodem die quo et petrus.

paulus. — barnabas — matheus — mathyas.

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Metten

107 Bll.

Gemälde f. 1. 12. 38. 41. 44. 55
Federzeichnungen f. 37. 81 – 107
28/5 56 sk

[illegible]

Nr. 1995 Ausgang: 18. IX. 1958
I. Schäden:
II. Behandlung: Schliesse löten
III. Besonderheiten:

Nr. 2373 Ausgang: Sept. 1961
I. Schäden:
II. Behandlung: Reinigen der Deckel,
III. Besonderheiten: ergänzen der Silbernägel